Valsts kase

Grāmatvedības uzskaites rokasgrāmatas

Rīga, 2018

V.1.

Satura rādītājs

SATURA RĀDĪTĀJS **2**

IEVADS **13**

NEMATERIĀLO IEGULDĪJUMU UZSKAITE **14**

1. MĒRĶIS 14
2. SFĒRA 14
3. IZŅĒMUMI 14
4. DEFINĪCIJAS 14
5. SAISTOŠIE DOKUMENTI 15
6. LĒMUMA KOKS 16
7. NEMATERIĀLO IEGULDĪJUMU IEGĀDE, SAŅEMŠANA, ATZĪŠANA UZSKAITĒ UN IZVEIDOŠANA 16
8. NEMATERIĀLO IEGULDĪJUMU TURPMĀKĀ NOVĒRTĒŠANA 22
9. NEMATERIĀLO IEGULDĪJUMU AMORTIZĀCIJA 23
10. NEMATERIĀLO IEGULDĪJUMU VĒRTĪBAS SAMAZINĀŠANĀS 26
11. NEMATERIĀLO IEGULDĪJUMU IZSLĒGŠANA NO UZSKAITES 30
12. NEMATERIĀLO IEGULDĪJUMU INVENTARIZĀCIJA 31
13. INFORMĀCIJAS UZRĀDĪŠANA 32
14. PRAKTISKI PIEMĒRI UN INFORMĀCIJAS ATKLĀŠANAS PARAUGI 33

14.1. Piemēri, kas ilustrē tīmekļa vietnes izstrādes posmus un izdevumu uzskaiti katrā tīmekļa vietnes izstrādes posmā: 33

14.2. Datorprogrammu licenču uzskaite, ņemot vērā saistošo vienošanos nosacījumus 34

14.3. Gadījums, ja tiek iegādāta terminēta licence uz 2 gadiem un licences līguma noteikumi paredz licenču līguma atjaunošanu, un budžeta iestādes rīcībā ir sekojoši pierādījumi, kas pamato licences līguma atjaunošanu bez būtiskām izmaksām: 36

14.4. Gadījums, ja tiek iegādāta terminēta licence uz 2 gadiem un licences līguma noteikumi paredz licenču līguma atjaunošanu, un budžeta iestādes rīcībā nav pierādījumi, kas pamatotu licences līguma atjaunošanu bez nozīmīgām izmaksām. 38

14.5. Gadījums, ja tiek iegādāta licence uz 5 gadiem ar ikgadēji veicamiem maksājumiem un licences līgums paredz iespēju saņemt / iegādāties tiesības lietot datorprogrammu pēc termiņa beigām (pastāvīgo licenci): 39

14.6. Piemērs par datorprogrammas licences iegādi, sākotnējo uzskaiti un amortizācijas aprēķinu 39

14.7. Piemērs par nemateriālā ieguldījuma sākotnējo atzīšanu 41

14.8. Piemērs par nemateriālā ieguldījuma atzīšanas pārtraukšanu 42

15. ATTAISNOJUMA DOKUMENTU PARAUGI 43

15.1. Akts par nemateriālā ieguldījuma pieņemšanu lietošanā 43

15.2. Akts par ilgtermiņa ieguldījumu (nemateriālo ieguldījumu) izslēgšanu 44

15.3. Inventarizācijas rezultātā konstatētā ilgtermiņa ieguldījuma novērtējuma akts 45

15.4. Grāmatvedības izziņa par attīstības izmaksu kapitalizāciju 46

15.5. Akts par nemateriālo ieguldījumu inventarizāciju 47

16. BUDŽETA IZPILDES SHĒMA (TAI SKAITĀ IEKŠĒJĀS KONTROLES) FINANŠU VADĪBAS GRIEZUMĀ 48

PAMATLĪDZEKĻU UZSKAITE **49**

1. MĒRĶIS 49
2. SFĒRA 49
3. DEFINĪCIJAS 49
4. IZŅĒMUMI 51
5. SAISTOŠIE DOKUMENTI 51
6. PAMATLĪDZEKĻU IEGĀDE, SAŅEMŠANA, ATZĪŠANA UZSKAITĒ UN IZVEIDOŠANA 51
7. PAMATLĪDZEKĻU TURPMĀKĀ NOVĒRTĒŠANA 60
8. PAMATLĪDZEKĻU NOLIETOJUMS 62
9. PAMATLĪDZEKĻU VĒRTĪBAS SAMAZINĀŠANĀS 63
10. PAMATLĪDZEKĻU IZSLĒGŠANA NO UZSKAITES 67

11. PAMATLĪDZEKĻU INVENTARIZĀCIJA 68
12. INFORMĀCIJAS UZRĀDĪŠANA 69
13. PRAKTISKI PIEMĒRI UN INFORMĀCIJAS ATKLĀŠANAS PARAUGI 70
13.1. Piemērs – pamatlīdzekļu sākotnējā atzīšana. 70
13.2. Piemērs - pamatlīdzekļu daļu (komponenšu) uzskaite. 71
13.3. Piemērs – pamatlīdzekļu daļu (komponenšu) uzskaite. 75
13.4. Piemērs - pamatlīdzekļa atsavināšana, izmantojot atlikto maksājumu. 76
13.5. Piemērs - pamatlīdzekļa komplektējošās daļas nomaiņa gadījumā, ja komplektējošā daļa ir uzskaitīta kā atsevišķa komplektējošā daļa. 79
13.6. Piemērs - pamatlīdzekļa komplektējošās daļas nomaiņa gadījumā, ja komplektējošās daļas uzskaites vērtība nav sākotnēji atdalīta. 80
13.7. Piemērs - pazemes aktīva sākotnējā atzīšana un turpmākā novērtēšana. 82
13.8. Piemērs – pamatlīdzekļa vērtības samazināšanās (amortizēto aizstāšanas izmaksu metode). 82
13.9. Piemērs – pamatlīdzekļa vērtības samazināšanās (atjaunošanas izmaksu metode). 83
13.10. Piemērs – pamatlīdzekļa vērtības samazināšanās (pakalpojumu vienību metode). 85
13.11. Piemērs - pamatlīdzekļu vērtības samazinājuma norakstīšana (pakalpojumu vienību metode). 86
13.12. Piemērs - zemes vērtības izmaiņu atzīšana gadījumos, ja pārskata periodā ir veiktas zemes platības izmaiņas un zeme sākotnēji atzīta pēc nosacīto izmaksu metodes. 88
13.13. Piemērs – informācijas uzrādīšanas ilustratīvs piemērs 88
14. ATTAISNOJUMA DOKUMENTU PARAUGI 93
14.1. Akts par pamatlīdzekļa pieņemšanu lietošanā 93
14.2. Akts par pamatlīdzekļu izslēgšanu 94
14.3. Pamatlīdzekļa (komplektējošās daļas) izvērtējuma akts 95
14.4. Pamatlīdzekļu vērtības samazinājuma novērtējuma akts 96
14.5. Bioloģiskā (pazemes) aktīva vērtības norakstīšanas akts izstrādes rezultātā 97
14.6. Grāmatvedības izziņa par pamatlīdzekļa pārklasifikāciju 98
14.7. Grāmatvedības izziņa par pamatlīdzekļa patieso vērtību 99
14.8. Ziedojumu/dāvinājumu novērtēšanas akts 100
14.9. Akts par pamatlīdzekļu inventarizāciju 101
15. BUDŽETA IZPILDES SHĒMA (TAI SKAITĀ. IEKŠĒJĀS KONTROLES) FINANŠU VADĪBAS GRIEZUMĀ 102

IEGULDĪJUMA ĪPAŠUMU UZSKAITE 103

1. MĒRĶIS 103
2. SFĒRA 103
3. DEFINĪCIJAS 103
4. IZŅĒMUMI 104
5. SAISTOŠIE DOKUMENTI 104
6. LĒMUMU KOKS ĪPAŠUMU ATZĪŠANAI BUDŽETA IESTĀDES UZSKAITĒ 105
7. IEGULDĪJUMA ĪPAŠUMU ATZĪŠANA UZSKAITĒ 106
8. IEGULDĪJUMA ĪPAŠUMU TURPMĀKĀ NOVĒRTĒŠANA 112
9. IEGULDĪJUMA ĪPAŠUMU NOLIETOJUMS 113
10. IEGULDĪJUMA ĪPAŠUMA VĒRTĪBAS SAMAZINĀŠANĀS 113
11. IEGULDĪJUMA ĪPAŠUMU PĀRKLASIFIKĀCIJA UN IZSLĒGŠANA NO UZSKAITES 118
12. IEGULDĪJUMA ĪPAŠUMU INVENTARIZĀCIJA 120
13. INFORMĀCIJAS UZRĀDĪŠANA 121
14. PRAKTISKI PIEMĒRI UN INFORMĀCIJAS ATKLĀŠANAS PARAUGI 122
14.1. Piemērs – īpašnieka izmantots īpašums 122
14.2. Piemērs - ieguldījuma īpašuma pārklasifikācija par pamatlīdzekli 122
14.3. Informācijas uzrādīšanas ilustratīvs piemērs 123
14.4. Piemērs – ieguldījuma īpašuma vērtības samazinājuma aprēķins, aplēšot atgūstamo vērtību no nākotnes ienākošās un izejošās naudas plūsmas. 124
14.4. Ieguldījuma īpašuma vērtības samazināšanās aprēķins apvienotās uzskaites vienībai 126
15. ATTAISNOJUMA DOKUMENTU PARAUGI 127
15.1. Akts par ieguldījuma īpašuma pieņemšanu lietošanā 127

15.2. Akts par ilgtermiņa ieguldījumu (ieguldījuma īpašumu) izslēgšanu ... 128
15.3. Inventarizācijas rezultātā konstatētā ilgtermiņa ieguldījuma novērtējuma akts ... 129
15.4. Grāmatvedības izziņa par īpašuma pārklasifikāciju ... 130
15.5. Akts par ieguldījuma īpašumu inventarizāciju ... 131
16. BUDŽETA IZPILDES SHĒMA (TAI SKAITĀ, IEKŠĒJĀS KONTROLES) FINANŠU VADĪBAS GRIEZUMĀ ... 132

BIOLOĢISKO AKTĪVU UZSKAITE ... 133

1. MĒRĶIS ... 133
2. SFĒRA ... 133
3. DEFINĪCIJAS ... 133
4. IZŅĒMUMI ... 133
5. SAISTOŠIE DOKUMENTI ... 133
6. BIOLOĢISKO AKTĪVU KLASIFIKĀCIJA UN LĒMUMU KOKS ... 135
7. BIOLOĢISKO AKTĪVU IEGĀDE, SAŅEMŠANA, ATZĪŠANA UZSKAITĒ UN IZVEIDOŠANA ... 137
8. BIOLOĢISKO AKTĪVU TURPMĀKĀ NOVĒRTĒŠANA ... 141
Bioloģiskie aktīvi, kas tiek uzskaitīti kontu grupā 1600 "Bioloģiskie aktīvi lauksaimnieciskajai darbībai" ... 141
Bioloģiskie aktīvi, kas tiek uzskaitīti kontu grupā 1260 "Bioloģiskie un pazemes aktīvi" ... 142
Bioloģisko aktīvu produkti ... 143
9. BIOLOĢISKO AKTĪVU VĒRTĪBAS SAMAZINĀŠANĀS ... 144
10. BIOLOĢISKO AKTĪVU IZSLĒGŠANA NO UZSKAITES ... 144
11. BIOLOĢISKO AKTĪVU INVENTARIZĀCIJA ... 145
12. INFORMĀCIJAS UZRĀDĪŠANA ... 146
13. PRAKTISKI PIEMĒRI UN INFORMĀCIJAS ATKLĀŠANAS PARAUGI ... 146
13.1. Piemērs - parka sākotnējā atzīšana, uzturēšanas izmaksas un parka pārveide ... 146
13.2. Piemērs – mežaudzes turpmākā novērtēšana un kokmateriālu krājumu atzīšana ... 151
13.3. Praktiski piemēri par mežaudžu uzskaiti ... 153
14. ATTAISNOJUMA DOKUMENTI ... 156
14.1. Rīkojums par cenas noteikšanu kokmateriāliem ... 156
14.2. Inventarizācijas saraksts ... 157
14.3. Inventarizācijas rezultātā konstatētā bioloģiskā aktīva novērtējuma akts ... 158
14.4. Akts par bioloģiskā aktīva izslēgšanu ... 159
14.5. Grāmatvedības izziņa par atsavināšanai nodotā bioloģiskā aktīva uzskaiti krājumu sastāvā ... 160
14.6. Grāmatvedības izziņa par krājumu atzīšanu uzskaitē no lauksaimnieciskās darbības ... 161
15. BUDŽETA IZPILDES PROCESA SHĒMA (T.SK. IEKŠĒJĀS KONTROLES) FINANŠU VADĪBAS GRIEZUMĀ ... 162

LĪDZDALĪBAS RADNIECĪGAJĀS UN ASOCIĒTAJĀS KAPITĀLSABIEDRĪBĀS ... 163

1. MĒRĶIS ... 163
2. SFĒRA ... 163
3. DEFINĪCIJAS ... 163
4. IZŅĒMUMI ... 164
5. SAISTOŠIE DOKUMENTI ... 164
6. LĪDZDALĪBAS RADNIECĪGAJĀS UN ASOCIĒTAJĀS KAPITĀLSABIEDRĪBĀS UZSKAITE ... 164
Sākotnējā atzīšana ... 165
Turpmākā uzskaite ... 166
7. LĪDZDALĪBAS VĒRTĪBAS SAMAZINĀJUMA UZSKAITE ... 171
8. LĪDZDALĪBAS RADNIECĪGAJĀS UN ASOCIĒTAJĀS KAPITĀLSABIEDRĪBĀS INVENTARIZĀCIJA ... 173
9. INFORMĀCIJAS UZRĀDĪŠANA ... 174
10. PRAKTISKI PIEMĒRI UN INFORMĀCIJAS ATKLĀŠANAS PARAUGI ... 175
10.1. Piemērs - līdzdalības sākotnējā atzīšana un turpmākā uzskaite asociētajā kapitālsabiedrībā, kura pārskata periodu noslēdz ar peļņu ... 175
10.2. Piemērs - līdzdalības sākotnējā atzīšana un turpmākā uzskaite asociētajā kapitālsabiedrībā, kura pārskata periodu noslēdz ar zaudējumiem ... 176
10.3. Piemērs – līdzdalības asociētajā kapitālsabiedrībā atsavināšana ... 177

10.4. Piemērs – līdzdalības sākotnējā atzīšana, ņemot vērā ietekmi no līdzdalības iegādes vērtības un kapitālsabiedrības aktīvu un saistību neto patiesās vērtības starpības un kapitālsabiedrības dividenžu maksājumu uzskaite ... 178
10.5. Piemērs – avansa maksājums par līdzdalību kapitālsabiedrībā (pirkšanas darījums) ar reģistrēšanu Uzņēmumu reģistrā nākamajā pārskata gadā ... 180
10.6. Piemērs – avansa maksājums par līdzdalības kapitālsabiedrībā atsavināšanu (pārdošanas darījums) ar reģistrēšanu Uzņēmumu reģistrā nākamajā pārskata gadā ... 180
10.7. Piemērs – līdzdalības kapitālsabiedrības kapitālā vērtības samazinājuma aprēķins, aplēšot savu daļu no sagaidāmās naudas plūsmas pašreizējās vērtības ... 181
10.8. Piemērs – līdzdalības kapitālsabiedrības kapitālā vērtības samazinājuma aprēķins, izmantojot pakalpojumu vienības metodi ... 183
11. ATTAISNOJUMA DOKUMENTU PARAUGI ... 185
11.1. Grāmatvedības izziņa par ieguldījuma pārklasifikāciju ... 185
11.2. Līdzdalības daļas vērtības samazinājuma novērtējuma akts ... 186
11.3. Līdzdalības kapitālsabiedrībā inventarizācijas saraksts ... 187

KRĀJUMU UZSKAITE ... 188

1. MĒRĶIS ... 188
2. SFĒRA ... 188
3. DEFINĪCIJAS ... 188
4. SAISTOŠIE DOKUMENTI ... 188
5. KRĀJUMU SAŅEMŠANA, NOVĒRTĒŠANA, KRĀJUMU UZSKAITE PĒC SĀKOTNĒJĀS ATZĪŠANAS, NORAKSTĪŠANA UN IZDEVUMU ATZĪŠANA ... 189
Krājumu saņemšana un novērtēšana ... 189
Krājumu uzskaite pēc sākotnējās atzīšanas ... 193
Ilgstoši lietojamā inventāra vērtības samazinājums ... 195
Krājumu norakstīšana un izdevumu atzīšana ... 196
6. KRĀJUMU INVENTARIZĀCIJA ... 198
7. INFORMĀCIJAS UZRĀDĪŠANA ... 199
8. PRAKTISKI PIEMĒRI UN INFORMĀCIJAS ATKLĀŠANAS PARAUGI ... 200
8.1. Piemērs. Krājumu sākotnējā atzīšana ... 200
8.2. Piemērs. Krājumu izmaksu vērtības noteikšana ... 200
8.3. Piemērs. Krājumu uzskaite pārskata gada beigās, izmantojot FIFO metodi ... 200
8.4. Piemērs. Informācijas uzrādīšanas ilustratīvs piemērs, balstoties uz piemēros izmantotajiem datiem ... 201
9. GADA PĀRSKATA AIZPILDĪŠANA ... 202
10. ATTAISNOJUMA DOKUMENTU PARAUGI ... 203
10.1. Ziedojumu/dāvinājumu novērtēšanas akts ... 203
10.2. Akts par materiālo vērtību izsniegšanu ... 204
10.3. Krājumu inventarizācijas saraksts ... 205
10.4. Akts par inventarizācijas laikā konstatētu bojātu krājumu norakstīšanu ... 206
10.5. Ilgstoši lietojamā inventāra vērtības samazinājuma novērtējuma akts ... 207
10.6. Budžeta izpildes procesa shēma (t.sk. iekšējās kontroles) finanšu vadības griezumā ... 208

PRASĪBU UZSKAITE, TAI SKAITĀ, NĀKAMO PERIODU IZDEVUMU UN AVANSU UZSKAITE ... 209

1. MĒRĶISSHĒMA ... 209
2. SFĒRA ... 209
3. DEFINĪCIJAS ... 209
4. SAISTOŠIE DOKUMENTI ... 209
5. PRASĪBU UZSKAITE ... 210
6. NĀKAMO PERIODU IZDEVUMU UN AVANSU UZSKAITE ... 212
Nākamo periodu izdevumu uzskaite ... 212
Avansa maksājumu preču piegādātājiem/pakalpojumu sniedzējiem uzskaite ... 212
Avansa maksājumu darbiniekiem uzskaite ... 214
7. AKTĪVU INVENTARIZĀCIJA UN PRASĪBU VĒRTĪBAS SAMAZINĀJUMS ... 214

Prasību vērtības samazinājums *215*
8. INFORMĀCIJAS UZRĀDĪŠANA 219
9. PRAKTISKI PIEMĒRI UN INFORMĀCIJAS ATKLĀŠANAS PARAUGI 220
9.1. Piemērs – Nākamo periodu izdevumu uzskaite *220*
9.2. Piemērs – Avansa maksājuma vērtības samazinājums pilnā apmērā *220*
9.3. Piemērs – Avansa maksājuma vērtības samazinājums daļējā apmērā *221*
10. ATTAISNOJUMA DOKUMENTU PARAUGI 222
10.1. Darbinieka avansa pieprasījums *222*
10.2. Avansa norēķins *223*
10.3. Apstiprinājuma lūgums par prasību un samaksāto avansu atlikumu bilances kontos pārskata perioda beigās, izņemot salīdzināšanos ar budžeta iestādēm *224*
10.4. Prasību un samaksāto avansu inventarizācijas saraksts *225*
10.5. Nākamo periodu izdevumu inventarizācijas saraksts *226*

NAUDAS LĪDZEKĻU UZSKAITE 227

1. MĒRĶIS 227
2. SFĒRA 227
3. DEFINĪCIJAS 227
4. SAISTOŠIE DOKUMENTI 227
5. NAUDAS LĪDZEKĻU UN ASIGNĒJUMU UZSKAITE 228
Naudas līdzekļi un naudas līdzekļu ekvivalenti *228*
Naudas līdzekļu uzskaite pēc darījuma būtības *228*
6. NAUDAS LĪDZEKĻU INVENTARIZĀCIJA 231
7. INFORMĀCIJAS UZRĀDĪŠANA 232
8. PRAKTISKI PIEMĒRI UN INFORMĀCIJAS ATKLĀŠANAS PARAUGI 233
8.1. Piemērs - ārvalstu valūtas norēķinu konta atlikuma uzrādīšana EUR pārskata perioda beigās. *233*
8.2. Piemērs – informācijas uzrādīšana finanšu pārskatā par naudas līdzekļiem un naudas ekvivalentiem *233*
9. ATTAISNOJUMA DOKUMENTU PARAUGI 234
9.1. Akts par skaidrās naudas līdzekļu inventarizāciju *234*
9.2. Apstiprinājuma lūgums kredītiestādei par bezskaidras naudas atlikumu norēķinu kontos pārskata perioda beigās *235*
9.3. Bezskaidras naudas līdzekļu inventarizācijas saraksts *236*

UZKRĀJUMU, IESPĒJAMO SAISTĪBU UN IESPĒJAMO AKTĪVU UZSKAITE 237

1. MĒRĶIS 237
2. SFĒRA 237
3. DEFINĪCIJAS 237
4. IZŅĒMUMI 238
5. SAISTOŠIE DOKUMENTI 238
6. UZKRĀTĀS SAISTĪBAS, UZKRĀJUMI, IESPĒJAMĀS SAISTĪBAS UN IESPĒJAMIE AKTĪVI 238
7. UZKRĀJUMU ATZĪŠANA 241
8. UZKRĀJUMU NOVĒRTĒŠANA 243
9. SPECIFISKI GADĪJUMI UZKRĀJUMU UZSKAITĒ 244
10. IESPĒJAMO SAISTĪBU UZSKAITE 247
11. IESPĒJAMO AKTĪVU UZSKAITE 249
12. INFORMĀCIJAS UZRĀDĪŠANA 250
13. PRAKTISKI PIEMĒRI 251
13.1. Piemērs – uzkrājumu novērtēšana un atzīšana, izmantojot sagaidāmās vērtības metodi *251*
13.2. Piemērs – uzkrājuma pašreizējās vērtības noteikšana *251*
13.3. Piemērs – uzkrājumu turpmākā novērtēšana un pašreizējās vērtības noteikšana nākamajos pārskata periodos *253*
14. ATTAISNOJUMA DOKUMENTA PARAUGS 255
14.1. Grāmatvedības izziņa par uzkrājumu apmēra atzīšanu un novērtēšanu *255*

SAISTĪBU UZSKAITE 256

1. MĒRĶIS 256
2. SFĒRA 256
3. DEFINĪCIJAS 256
4. IZŅĒMUMI 256
5. SAISTOŠIE DOKUMENTI 257
6. SAISTĪBU UZSKAITE 257
7. NĀKAMO PERIODU IEŅĒMUMU UN SAŅEMTO AVANSU UZSKAITE 259
8. SAISTĪBU INVENTARIZĀCIJA 261
9. INFORMĀCIJAS UZRĀDĪŠANA 261
10. PRAKTISKI PIEMĒRI UN INFORMĀCIJAS ATKLĀŠANAS PARAUGI 262
10.1. Piemērs - uzkrāto saistību uzskaite 262
10.2. Piemērs – uzkrāto saistību uzskaite 262
10.3. Piemērs – nākamo periodu ieņēmumu uzskaite 263
11. ATTAISNOJUMA DOKUMENTU PARAUGI 264
11.1. Saistību un saņemto avansu inventarizācijas saraksts 264
11.2. Apstiprinājuma lūgums par saistību un saņemto avansu atlikumu bilances kontos pārskata perioda beigās, izņemot salīdzināšanos ar budžeta iestādēm 265
11.3. Nākamo periodu ieņēmumu inventarizācijas saraksts 266

SAISTĪBU PRET DARBINIEKIEM PAR DARBA SAMAKSU UZSKAITE 267

1. MĒRĶIS 267
2. SFĒRA 267
3. DEFINĪCIJAS 267
4. IZŅĒMUMI 268
5. SAISTOŠIE DOKUMENTI 268
6. DARBINIEKU LABUMU KLASIFIKĀCIJA. 269
7. DARBINIEKU ĪSTERMIŅA LABUMU UZSKAITE 270
8. PĒCNODARBINĀTĪBAS LABUMU UZSKAITE 273
9. DARBA ATTIECĪBU IZBEIGŠANAS LABUMU UZSKAITE 275
10. CITU DARBINIEKU ILGTERMIŅA LABUMU UZSKAITE 278
11. SAISTĪBU PRET DARBINIEKIEM PAR DARBA SAMAKSU INVENTARIZĀCIJA 278
12. INFORMĀCIJAS UZRĀDĪŠANA 278
13. PRAKTISKI PIEMĒRI UN INFORMĀCIJAS ATKLĀŠANAS PARAUGI 279
13.1. Piemērs – neizmantotā atvaļinājuma atzīšana uzkrātajās saistībās 279
13.2. Piemērs – darba samaksas un attiecīgo darba samaksas nodokļu aprēķins 280
13.3. Piemērs – prēmijas aprēķins 281
13.4. Piemērs – plānotās vienības kredītmetodes aprēķins. 282
13.5. Piemērs – pēcnodarbinātības labuma uzskaite (Valsts prezidenta pensijas uzskaite) 284
13.6. Piemērs – pēcnodarbinātības pabalsta uzskaite 287
14. ATTAISNOJUMA DOKUMENTU PARAUGI 290
14.1. Aprēķins par uzkrātajām saistībām par darbinieku neizmantoto atvaļinājumu 290
14.2. Saistību inventarizācijas saraksts 292

PUBLISKĀS UN PRIVĀTĀS PARTNERĪBAS DARĪJUMU UZSKAITE 293

1. MĒRĶIS 293
2. SFĒRA 293
3. DEFINĪCIJAS 293
4. SAISTOŠIE DOKUMENTI 294
5. PRIVĀTĀS UN PUBLISKĀS PARTNERĪBAS LĪGUMA DEFINĒJUMS 295
6. PARTNERĪBAS AKTĪVA SĀKOTNĒJĀ ATZĪŠANA 295
7. PARTNERĪBAS AKTĪVA SĀKOTNĒJĀ NOVĒRTĒŠANA 298
8. PARTNERĪBAS AKTĪVA TURPMĀKĀ NOVĒRTĒŠANA 300
9. SAISTĪBU SĀKOTNĒJĀ ATZĪŠANA, NOVĒRTĒŠANA UN TURPMĀKĀ UZSKAITE 300
Finanšu saistību modelis 301

Privātajam partnerim piešķirto tiesību modelis *303*
10. CITI SPECIFISKI GADĪJUMI 304
Līguma sadalīšana *304*
Citas saistības, garantijas, iespējamās saistības un iespējamie aktīvi *304*
Citi ieņēmumi *304*
11. INVENTARIZĀCIJA 306
12. INFORMĀCIJAS UZRĀDĪŠANA 306
13. ILUSTRATĪVIE PIEMĒRI 306
13.1. piemērs: Budžeta iestāde veic privātajam partnerim vairākus iepriekš noteiktus maksājumus *308*
13.2.piemērs: Budžeta iestāde veic privātajam partnerim vairākus iepriekš noteiktus maksājumus un piešķir privātajam partnerim arī tiesības iekasēt samaksu par maksas ceļa izmantošanu *316*
14. ATTAISNOJUMA DOKUMENTU PARAUGI 326
14.1. Grāmatvedības izziņa par aktīva pārklasifikāciju *326*
14.2. Grāmatvedības izziņa par aktīva patiesās vērtības aplēsi *327*

NOMAS UZSKAITE 328

1. MĒRĶIS 328
2. SFĒRA 328
3. DEFINĪCIJAS 328
4. IZŅĒMUMI 329
5. SAISTOŠIE DOKUMENTI 330
6. NOMAS UZSKAITES LĒMUMA KOKS 330
7. NOMAS KLASIFIKĀCIJA 331
8. FINANŠU NOMAS UZSKAITE 333
Finanšu nomas uzskaite no nomnieka puses *333*
Finanšu nomas uzskaite no iznomātāja puses *335*
9. OPERATĪVĀS NOMAS UZSKAITE 336
Operatīvās nomas uzskaite no nomnieka puses *336*
Operatīvās nomas uzskaite no iznomātāja puses *336*
10. INVENTARIZĀCIJA 338
11. INFORMĀCIJAS UZRĀDĪŠANA 338
12. PRAKTISKI PIEMĒRI UN INFORMĀCIJAS ATKLĀŠANAS PARAUGI 339
12.1. Piemērs- Atšķirība starp lietderīgās lietošanas laiku un saimnieciskās izmantošanas laiku: *339*
12.2. Nomas klasifikācijas piemēri: *339*
12.3. Piemērs – Finanšu nomas uzskaite no nomnieka puses *340*
12.4. Piemērs – Finanšu nomas uzskaite no iznomātāja puses *342*
12.5. Piemērs – Operatīvās nomas uzskaite no nomnieka puses *348*
12.6. Piemērs – Operatīvās nomas uzskaite no iznomātāja puses *348*
12.7. Piemērs – Operatīvās nomas uzskaite no iznomātāja puses *349*
13. ATTAISNOJUMA DOKUMENTU PARAUGI 351
13.1. Grāmatvedības izziņa par Nomas klasifikāciju *351*

FINANŠU INSTRUMENTU UZSKAITE 352

1. MĒRĶIS 352
2. SFĒRA 352
3. DEFINĪCIJAS 352
4. IZŅĒMUMI 354
5. SAISTOŠIE DOKUMENTI 355
6. FINANŠU INSTRUMENTU SĀKOTNĒJĀ ATZĪŠANA, NOVĒRTĒŠANA. FINANŠU INSTRUMENTU KLASIFIKĀCIJA 355
Finanšu aktīvu sākotnējā atzīšana *356*
Finanšu saistību sākotnējā atzīšana *357*
Finanšu instrumentu sākotnējā novērtēšana *358*
7. FINANŠU INSTRUMENTU TURPMĀKĀ NOVĒRTĒŠANA 358
Finanšu aktīvu turpmākā novērtēšana *358*

Patiesajā vērtībā novērtēto finanšu aktīvu turpmākā novērtēšana *359*
Līdz termiņa beigām turēto ieguldījumu un aizdevumu un prasību turpmākā novērtēšana *360*
Pārdošanai pieejamu finanšu aktīvu turpmākā novērtēšana *361*
Finanšu saistību turpmākā novērtēšana *361*
8. FINANŠU INSTRUMENTU VĒRTĪBAS SAMAZINĀJUMS 363
9. FINANŠU INSTRUMENTU IZSLĒGŠANA NO UZSKAITES 367
Finanšu aktīvu izslēgšana no uzskaites *367*
Finanšu saistību izslēgšana no uzskaites *369*
10. FINANŠU INSTRUMENTU KLASIFIKĀCIJAS MAIŅA 370
11. ATVASINĀTO FINANŠU INSTRUMENTU UZSKAITE 372
12. FINANŠU INSTRUMENTU INVENTARIZĀCIJA 374
13. INFORMĀCIJAS UZRĀDĪŠANA 374
14. PRAKTISKI PIEMĒRI UN INFORMĀCIJAS ATKLĀŠANAS PARAUGI 375
14.1. Piemērs - finanšu aktīva amortizētās vērtības noteikšana un uzskaite, piemērojot līgumā noteikto procentu likmi (aizdevums) *375*
14.2. Piemērs - finanšu saistību amortizētās vērtības noteikšana un uzskaite, piemērojot līgumā noteikto procentu likmi (aizņēmums) *379*
14.3. Piemērs – efektīvās procentu likmes metodes piemērošana finanšu saistību sākotnējā atzīšanā un turpmākā novērtēšanā *383*
14.4. Piemērs - līguma atmaksas termiņa pagarināšana *388*
14.5. Piemērs - bezprocentu aizdevums ar pamatsummas atmaksas saņemšanu termiņa beigās (no aizdevēja puses) *389*
14.6. Piemērs – bezprocentu aizņēmums ar pamatsummas atmaksu termiņa beigās (no aizņēmēja puses) *390*
14.7. Piemērs – finanšu instrumenta vērtības samazināšanās novērtējums (pamatsumma un procenti) *392*
14.8. Piemērs – vērtības samazināšanās uzskaite pārdošanai pieejamam finanšu aktīvam *392*
14.9. Piemērs – līdz termiņa beigām turēta finanšu instrumenta pārklasifikācija uz pārdošanai pieejamu finanšu aktīvu *394*
14.10. Piemērs – informācijas uzrādīšanas ilustratīvs piemērs, balstoties uz piemēros izmantotajiem datiem. *395*
15. ATTAISNOJUMA DOKUMENTU PARAUGI 400
15.1. Grāmatvedības izziņa par finanšu instrumenta pārklasifikāciju *400*
15.2. Finanšu aktīva vērtības samazinājuma novērtējuma akts *401*
15.3. Grāmatvedības izziņa par finanšu aktīva vērtības samazinājuma aprēķinu *402*
15.4. Finanšu instrumentu inventarizācijas saraksts *403*
15.5. Apstiprinājuma lūgums par finanšu instrumentu atlikumu bilances kontos pārskata perioda beigās *404*

IEŅĒMUMI NO DARĪJUMIEM BEZ ATLĪDZĪBAS (NODOKĻI UN PĀRVEDUMI) 405

1. MĒRĶIS 405
2. SFĒRA 405
3. DEFINĪCIJAS 405
4. IZŅĒMUMI 408
5. SAISTOŠIE NORMATĪVIE AKTI 408
6. DARĪJUMI BEZ ATLĪDZĪBAS 410
7. AKTĪVU ATZĪŠANA 411
8. NODOKĻI UN NODEVAS 414
Darbības joma *414*
Nodokļu uzskaites pamatprincipi *414*
Pievienotās vērtības nodokļa uzskaite *420*
Nodevu uzskaite *425*
Iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumu uzskaite *428*
9. PĀRVEDUMI 430
Darbības joma *430*
Dotācijas no vispārējiem ieņēmumiem *435*
Transferti *438*
Aktīvu saņemšana vispārējās valdības sektora struktūru ietvaros *445*

Ziedojumi un dāvinājumi *449*
Ārvalstu finanšu palīdzība (darījumu partneris – nerezidents) *454*
Ārvalstu finanšu palīdzība Eiropas Savienības politiku instrumentiem un pārējā ārvalstu finanšu palīdzība (sertifikācijas iestādes līmenī) *457*
Sodi *462*
Ieņēmumi no aizņēmumiem uz atvieglotiem nosacījumiem *466*
Citi pārvedumi *470*
10. INFORMĀCIJAS UZRĀDĪŠANA 471
11. ATTAISNOJUMA DOKUMENTU PARAUGI UN VEIDLAPAS 472
11.1. Grāmatvedības izziņa par perioda slēgumu *472*
11.2. Grāmatvedības izziņa *473*
11.3. Ziedojumu/dāvinājumu novērtēšanas akts (izņemot pamatlīdzekļiem) *474*
11.4. Ziedojumu/dāvinājumu novērtēšanas akts *475*

IEŅĒMUMU NO DARĪJUMIEM AR ATLĪDZĪBU UZSKAITE 476

1. MĒRĶIS 476
2. SFĒRA 476
3. DEFINĪCIJAS 476
4. IZŅĒMUMI 477
5. SAISTOŠIE DOKUMENTI 477
6. IEŅĒMUMU ATZĪŠANA UN NOVĒRTĒŠANA DARĪJUMOS AR ATLĪDZĪBU 478
7. PAKALPOJUMU SNIEGŠANA 479
8. PREČU PĀRDOŠANA 481
9. PROCENTU IEŅĒMUMI, AUTORATLĪDZĪBAS IEŅĒMUMI, DIVIDENDES VAI TAMLĪDZĪGI MAKSĀJUMI, IEŅĒMUMI NO AKTĪVA ATSAVINĀŠANAS 483
10. LĪGUMSODI 485
11. INFORMĀCIJAS UZRĀDĪŠANA 486
12. PRAKTISKI PIEMĒRI UN INFORMĀCIJAS ATKLĀŠANAS PARAUGI 487
12.1. Piemērs – ieņēmumu un procentu ieņēmumu atzīšana atliktā maksājuma gadījumā. *487*
12.2. Piemērs – ieņēmumu atzīšana viena darījuma atsevišķi identificējamām sastāvdaļām. *490*
12.3. Piemērs – ieņēmumu novērtēšana un atzīšana, ņemot vērā piešķirtās atlaides. *491*
13. ATTAISNOJUMA DOKUMENTU PARAUGS 492
Grāmatvedības izziņa par ieņēmumu aplēsi par budžeta iestādes sniegtajiem pakalpojumiem pārskata periodā *492*

IZDEVUMU UZSKAITE 493

1. MĒRĶIS 493
2. SFĒRA 493
3. DEFINĪCIJAS 493
4. SAISTOŠIE DOKUMENTI 493
5. IZDEVUMU UZSKAITE 493
Pamatdarbības izdevumu uzskaite *494*
Transferta izdevumu uzskaite *496*
Pārējo izdevumu uzskaite *498*
6. INFORMĀCIJAS UZRĀDĪŠANA 499
7. PRAKTISKI PIEMĒRI UN INFORMĀCIJAS ATKLĀŠANAS PARAUGI 500
7.1. Praktisks piemērs par pamatdarbības izdevumu atzīšanu *500*
7.2. Praktisks piemērs par izdevumu atzīšanu pabalstam garantētā minimālā ienākumu līmeņa nodrošināšanai *500*
8. ATTAISNOJUMA DOKUMENTU PARAUGI 502
8.1. Akts par reprezentācijas izdevumiem *502*
8.2. Akts par materiālo vērtību izsniegšanu *503*

DARĪJUMU ĀRVALSTU VALŪTĀ UZSKAITE 504

1. MĒRĶIS 504
2. SFĒRA 504
3. DEFINĪCIJAS 504
4. SAISTOŠIE DOKUMENTI 504
5. DARĪJUMU ĀRVALSTU VALŪTĀ SĀKOTNĒJĀ ATZĪŠANA 505
6. DARĪJUMU ĀRVALSTU VALŪTĀ TURPMĀKĀ NOVĒRTĒŠANA 506
7. VALŪTAS KURSA SVĀRSTĪBU ATZĪŠANA 506
8. INFORMĀCIJAS UZRĀDĪŠANA 507
9. PRAKTISKI PIEMĒRI 507
9.1. Piemērs – darījuma ārvalstu valūtā sākotnējā atzīšana 507
9.2. Piemērs - ārvalstu valūtas norēķinu konta atlikuma uzrādīšana euro pārskata perioda beigās 508
9.3. Piemērs - valūtas kursa svārstību atzīšana pārskata perioda ieņēmumos vai izdevumos 508
10. ATTAISNOJUMA DOKUMENTU PARAUGI 511
10.1. Akts par ārvalstu valūtā uzskaitīto posteņu pārvērtēšanu euro pārskata datumā 511
10.2. Grāmatvedības izziņa par darījuma ārvalstu valūtā sākotnējo atzīšanu 512

IZMAIŅAS GRĀMATVEDĪBAS UZSKAITES KĀRTĪBĀ, APLĒŠU MAIŅA UN KĻŪDU 513

1. MĒRĶIS 513
2. SFĒRA 513
3. DEFINĪCIJAS 513
4. SAISTOŠIE DOKUMENTI 514
5. GRĀMATVEDĪBAS UZSKAITES PRINCIPI 514
Grāmatvedības uzskaites principi, to piemērošana 514
Grāmatvedības uzskaites principu konsekventa piemērošana 515
Grāmatvedības uzskaites principu maiņa 515
Retrospektīva piemērošana 516
6. GRĀMATVEDĪBAS APLĒSES 517
7. KĻŪDAS 518
8. INFORMĀCIJAS UZRĀDĪŠANA 521
Grāmatvedības uzskaites principi 521
Grāmatvedības aplēses 521
9. PRAKTISKI PIEMĒRI UN INFORMĀCIJAS ATKLĀŠANAS PARAUGI 521
9.1. Piemērs – izmaiņas grāmatvedības uzskaites principos 521
9.2. Piemērs – izmaiņas grāmatvedības aplēsē 522
9.3. Piemēri – kļūdas un to labošana 523
10. ATTAISNOJUMA DOKUMENTU PARAUGI 531
10.1. Akts par izmaiņām aplēsēs 531
10.2. Grāmatvedības izziņa par kļūdu korekciju 532

PĀRSKATA PERIODA SLĒGŠANA UN FINANŠU PĀRSKATU SAGATAVOŠANA 533

1. MĒRĶIS 533
2. SFĒRA 533
3. DEFINĪCIJAS 533
4. SAISTOŠIE DOKUMENTI 535
5. GADA PĀRSKATA SAGATAVOŠANAS PRINCIPI UN KVALITATĪVIE RĀDĪTĀJI 536
6. GRĀMATVEDĪBAS CIKLS, VEICAMĀS DARBĪBAS UN PĀRBAUDES GADA BEIGĀS. 538
7. NOTIKUMI PĒC BILANCES DATUMA 540
Atsevišķais iestādes gada pārskats 540
Konsolidētais gada pārskats 541
Koriģējoši notikumi pēc bilances datuma 542
Nekoriģējoši notikumi pēc bilances datuma 543
8. GADA PĀRSKATA STRUKTŪRA UN SATURS 544
Pārskats pa finansiālo stāvokli (bilance) 546
Pārskats par darbības finansiālajiem rezultātiem 546

Pašu kapitāla izmaiņu pārskats *546*
Naudas plūsmas pārskats *547*
Finanšu pārskata pielikums *548*
Vadības ziņojums *549*
9. KONSOLIDĀCIJA 549
10. GADA PĀRSKATU REVĪZIJA 550
11. ILUSTRATĪVI PIEMĒRI 551
11.1. Piemērs – iestādes finanšu pārskata koriģējošs notikums pēc bilances datuma *551*
11.2. Piemērs - iestādes finanšu pārskata koriģējošs notikums pēc bilances datuma *552*
11.3. Piemērs - iestādes finanšu pārskata nekoriģējošs notikums pēc bilances datuma *553*
11.4. Piemērs – iestādes finanšu pārskata nekoriģējošs notikums pēc bilances datuma *555*
11.5. Piemērs – iestādes finanšu pārskata koriģējošs notikums pēc bilances datuma *556*

DOKUMENTU UN REĢISTRU GLABĀŠANAS KĀRTĪBA 558

1. MĒRĶIS 558
2. SFĒRA 558
3. DEFINĪCIJAS 558
4. SAISTOŠIE DOKUMENTI 558
5. DOKUMENTU SAGATAVOŠANA UN SAŅEMŠANA 559
6. DOKUMENTU PĀRBAUDE UN IZPILDE 560
7. DOKUMENTU GLABĀŠANA UN NODOŠANA ARHĪVĀ 561
8. ATTAISNOJUMA DOKUMENTU PARAUGI 563
Grāmatvedības organizācijas dokumentu, reģistru un pārskatu sagatavošanas un apgrozības apraksts (ilustratīvs piemērs) *563*

Ievads

1. Rokasgrāmata paredzēta lietošanai šādiem mērķiem:

1.1. ikdienas lietošanai "Likumā par budžetu un finanšu vadību" noteikto iestāžu darbiniekiem, kas veic grāmatojumus un citas ar grāmatvedību un budžeta izpildes uzskaiti un uzrādīšanu pārskatos saistītās darbības saskaņā ar Ministru kabineta 13.02.2018. noteikumiem Nr. 87 "Grāmatvedības uzskaites kārtība budžeta iestādēs" un Ministru kabineta 19.06.2018. noteikumiem Nr. 344 "Gada pārskata sagatavošanas kārtība";

1.2. pieaicināto un iekšējo revidentu lietošanai, lai izprastu pielietoto grāmatojumu shēmas, kā arī novērtētu uzskaites atbilstību normatīviem aktiem;

1.3. informācijas sistēmu izstrādātājiem un ieviesējiem, lai īstenotu grāmatvedības uzskaites politiku.

2. Rokasgrāmata ir strukturēta atbilstoši darījumu veidiem, un katra rokasgrāmatas sadaļa sniedz aprakstu par tās mērķi, sfēru, izņēmumiem, kā arī ietver atsauces uz saistošajiem dokumentiem.

3. Rokasgrāmata ietver arī papildus šādu informāciju:

3.1. budžeta izpildes procesu shēmas finanšu vadības procesu griezumā;

3.2. detalizētu Ministru kabineta noteikumos par grāmatvedības uzskaiti un pārskatu sagatavošanu noteikto pamatprincipu pielietošanas aprakstu ar grāmatojumu shēmām. Rokasgrāmatā detalizēti aprakstītas prasības grāmatvedības darījumu uzskaitei: lēmumu koks, dokumentēšana, reģistrācija, grāmatojumi, kā arī norādītas prasības aktīvu un pasīvu inventarizācijas veikšanai, pārskatu sagatavošanai;

3.3. attaisnojuma dokumentu paraugus. Rokasgrāmatā iekļauti biežāk lietojamo grāmatvedības dokumentu paraugi, ietverot nepieciešamos rekvizītus un informāciju par darījumu;

3.4. praktiskus piemērus ar detalizētu grāmatojumu shēmu un informācijas atklāšanas paraugiem.

4. Rokasgrāmatā uzrādītie piemēri ir ilustratīvi un nav visaptveroši.

5. Rokasgrāmatas versiju kontrole uzrādīta 1.tabulā.

1.tabula. Rokasgrāmatas versiju kontrole

Datums	Versija	Izmaiņu apraksts	Autors
20.12.2017.	1.0	Nodevuma versija	EY
20.08.2018.	2.0	Nodevuma versija	EY

Nemateriālo ieguldījumu uzskaite

1. Mērķis

Šīs sadaļas mērķis ir noteikt nemateriālo ieguldījumu uzskaites principus.

2. Sfēra

Šī sadaļa nosaka nemateriālo ieguldījumu uzskaites principus un ar to uzskaiti saistītos grāmatojumus, kā arī sniedz atsauces uz uzskaiti reglamentējošiem normatīvajiem aktiem, attaisnojuma dokumentu paraugus, praktiskus piemērus un informācijas atklāšanas paraugus.

3. Izņēmumi

Ieņēmumu atzīšana, saņemot nemateriālo ieguldījumu ziedojuma vai dāvinājuma veidā vai vispārējās valdības sektora struktūru ietvaros (bez atlīdzības starp budžeta iestādēm) aplūkota Rokasgrāmatas sadaļā „Ieņēmumi no darījumiem bez atlīdzības (nodokļi un pārvedumi)".

4. Definīcijas

Aktīvi	resursi, ko pagātnes notikumu rezultātā kontrolē budžeta iestāde un kuru vērtību var ticami novērtēt, un no kuriem nākotnē var sagaidīt saimnieciskos labumus vai ar kuriem var nodrošināt budžeta iestādes (valsts, nozares vai pašvaldības) funkciju vai deleģēto uzdevumu izpildi: • izmantojot preču ražošanai vai pakalpojumu sniegšanai; • iznomājot citām personām; • izmantojot administratīvām vajadzībām; • īstenojot valsts un pašvaldību politiku un nodrošinot valsts un pašvaldību budžeta vajadzības.
Amortizācija	nemateriālā ieguldījuma vērtības sistemātisks samazinājums tā lietderīgās lietošanas laikā.
Atsavināšana	mantas pārdošana, ieguldīšana kapitālsabiedrībā vai nodošana bez atlīdzības, kā rezultātā īpašuma tiesības no mantas atsavinātāja pāriet mantas ieguvējam.
Attīstība	pētniecības rezultātu vai citu zināšanu lietošana jaunu vai būtiski uzlabotu materiālu, iekārtu, produktu, procesu, sistēmu vai pakalpojumu izstrāde, izveide un testēšana pirms lietošanas uzsākšanas.
Ilgtermiņa ieguldījumi	aktīvi, kurus budžeta iestāde plāno izmantot ilgāk nekā gadu no iegūšanas datuma.
Lietderīgās lietošanas laiks	laika periods, kurā paredzēts izmantot nemateriālo ieguldījumu.

Lineārā amortizācijas metode	metode, kas pamatojas uz pieņēmumu, ka nemateriālo ieguldījumu vērtība samazināsies vienmērīgi visā to lietderīgās lietošanas laikā.
Nemateriālie ieguldījumi	identificējami, bezķermeniski, nefinanšu aktīvi, kam nav fiziskas formas, bet kas paredzēti izmantošanai preču vai pakalpojumu piegādē, iznomāšanai citiem vai administratīviem mērķiem ar paredzēto lietošanas laiku ilgāku par 12 mēnešiem.
Pētniecība	sākotnēja un plānota izpēte, kuru veic, lai iegūtu jaunas zinātniskas vai tehniskas zināšanas un izpratni.
Saistoša vienošanās	vienošanās, kas pusēm piešķir līdzīgas tiesības un uzliek līdzīgus pienākumus tā, it kā tās būtu noslēgtas līguma formā.
Uzskaites (atlikusī) vērtība	vērtība, kādā nemateriālo ieguldījumu uzrāda pārskatā par finansiālo stāvokli pēc uzkrātās amortizācijas un uzkrāto zaudējumu (izdevumu) no vērtības samazināšanās atskaitīšanas.
Vērtības samazinājums	aktīva nākotnes saimniecisko labumu zaudējumi vai ierobežojumi aktīva izmantošanai funkciju izpildei, kas pārsniedz sistemātiski atzīto amortizāciju.

5. Saistošie dokumenti

5.1. Likums par budžetu un finanšu vadību (24.03.1994.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti, tai skaitā:

5.1.1. Ministru kabineta 27.12.2005. noteikumi Nr. 1032 „Noteikumi par budžetu ieņēmumu klasifikāciju";

5.1.2. Ministru kabineta 27.12.2005. noteikumi Nr. 1031 „Noteikumi par budžetu izdevumu klasifikāciju atbilstoši ekonomiskām kategorijām";

5.1.3. Ministru kabineta 13.02.2018. noteikumi Nr. 87 „Grāmatvedības uzskaites kārtība budžeta iestādēs";

5.1.4. Ministru kabineta 19.06.2018. noteikumi Nr. 344 „Gada pārskata sagatavošanas kārtība";

5.1.5. Ministru kabineta 10.12.2013. noteikumi Nr. 1456 "Noteikumi par institucionālo sektoru klasifikāciju".

5.2. Likums „Par grāmatvedību" (14.10.1992.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti, tai skaitā, Ministru kabineta 21.10.2003. noteikumi Nr. 585 „Noteikumi par grāmatvedības kārtošanu un organizāciju".

5.3. Publiskas personas mantas atsavināšanas likums (31.10.2002.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti.

5.4. Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likums (19.07.1995.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti.

6. Lēmuma koks

Nemateriālo ieguldījumu lēmumu koks

7. Nemateriālo ieguldījumu iegāde, saņemšana, atzīšana uzskaitē un izveidošana

7.1. Budžeta iestāde bieži izlieto resursus vai uzņemas saistības, iegādājoties, attīstot, uzturot vai uzlabojot nemateriālos resursus, piemēram, zinātniskās vai tehniskās zināšanas, jaunu procesu vai sistēmu izstrādi un ieviešanu, licences, intelektuālo īpašumu un preču zīmes (tostarp zīmolu un preses izdevumu nosaukumus). Nemateriālo ieguldījumu izplatītākie piemēri ir datorprogrammas, licences, patenti, autortiesības.

7.2. Budžeta iestāde atzīst nemateriālo ieguldījumu tikai tad, ja:

a) tas atbilst ilgtermiņa ieguldījuma un nemateriālā ieguldījuma definīcijai;

b) ir droši ticams, ka budžeta iestāde saņems ar nemateriālo ieguldījumu saistītos nākotnes saimnieciskos labumus;
c) nemateriālā ieguldījuma patieso vērtību var ticami novērtēt;
d) budžeta iestādei ir kontrole pār aktīvu.

7.3. Gadījumā, ja radušās izmaksas, kas saistītas ar nemateriālā ieguldījuma iegādi vai radīšanu budžeta iestādē, neatbilst nemateriālā ieguldījuma definīcijai, tās atzīst par izdevumiem pārskata periodā, kad izmaksas rodas. *Piemēram, izdevumus, kas saistīti ar zīmoliem, reklāmlapām, publikāciju nosaukumiem, pakalpojuma lietotāju sarakstiem un pēc būtības līdzīgiem aktīviem (neatkarīgi no tā, vai tie ir pirkti vai budžeta iestādē iekšēji izveidoti), vienmēr atzīst izdevumos un uzrāda pārskatā par darbības finansiālajiem rezultātiem tajā pārskata periodā, kad tie radušies.*

1. attēls. Nemateriālā ieguldījuma definējums

7.4. Nemateriālais ieguldījums ir identificējams, ja tas:

7.4.1. ir nošķirams vai atdalāms no budžeta iestādes aktīviem, un to var pārdot, nodot, licencēt, iznomāt vai apmainīt vai nu individuāli, vai arī kopā ar attiecīgu līgumu, identificējamu aktīvu vai saistībām, neskatoties uz to, vai budžeta iestāde plāno tā rīkoties; vai

7.4.2. radies no saistošas vienošanās (tai skaitā no līguma vai citām juridiskām tiesībām), neskatoties uz to, vai šīs tiesības ir nododamas vai nošķiramas no budžeta iestādes vai no citām tiesībām un pienākumiem.

7.5. Daži nemateriālie aktīvi var būt saistīti ar fizisku formu, piemēram, kompaktdisks (datoru programmatūras gadījumā), juridiska dokumentācija (licences vai patenta gadījumā) vai filma. Lai budžeta iestāde noteiktu, vai aktīvs, kas sevī ietver gan nemateriālus, gan materiālus elementus, ir nemateriālais ieguldījums vai pamatlīdzeklis, tā veic attiecīgā aktīva izvērtējumu. Piemēram,

automašīnas navigācijas programmatūra ir neatņemama automašīnas sastāvdaļa, ja tā ir iekļauta automašīnas komplektācijā, un kopā ar automašīnu ir uzskatāma par pamatlīdzekli. Tas pats attiecas arī uz datora operētājsistēmu. Gadījumos, ja programmatūra nav attiecīgās datortehnikas neatņemama sastāvdaļa, tad tā uzskatāma par nemateriālo ieguldījumu.

7.6. Nemateriālo ieguldījumu piemēri, kam ir iespējama nosacīti fiziska forma, tomēr fiziskā forma uzskatāma par sekundāru pazīmi nemateriālā ieguldījuma būtības novērtēšanā, ir šādi:

7.6.1. **Licence** (piemēram, datorprogrammu licence) – parasti ietverta licences līgumā (dokumentā), tomēr budžeta iestāde nopērk lietošanas tiesības, kas noteiktas licences līgumā, un tās ir bezķermeniskas;

7.6.2. **Lietotājprogramma** – parasti ietverta kompaktdiska veidā, tomēr lietotājprogrammas vērtības noteikšanā kompaktdiska fiziskā forma nav noteicošais faktors;

7.6.3. **Patents** – parasti ietverts patenta reģistrācijas dokumentā, tomēr patenta vērtības noteikšanā papīra forma nav noteicošais faktors.

Īpašas prasības attiecībā uz datorprogrammu uzskaiti

Pamatlīdzeklim – datoram, serverim – paredzēta datorprogramma jeb operētājsistēma, ja tā iegādāta kopā ar datoru un bez tās tas nevar darboties (piemēram, Microsoft Windows u.tml.), ir šī pamatlīdzekļa neatņemama sastāvdaļa, un šīs datorprogrammas vērtību iekļauj attiecīgā pamatlīdzekļa vērtībā un uzskaita pamatlīdzekļu sastāvā.

Gadījumos, kad datorprogramma nav pamatlīdzekļa neatņemama sastāvdaļa (piemēram, grāmatvedības datorprogrammas u.tml.) un tās izmantošana nav noteikta ar licenci, šādu datorprogrammu uzrāda atsevišķi nemateriālo ieguldījumu sastāvā.

Ja budžeta iestāde, iegādājoties datorprogrammu vai tās jaunu versiju, nopērk tikai lietošanas tiesības, tas nozīmē, ka šo programmu nedrīkst pārdot bez īpašnieka atļaujas.

7.7. Budžeta iestāde novērtē paredzamo nākotnes saimniecisko labumu saņemšanas ticamību, izmantojot pamatotus pieņēmumus, kas uzrāda saimniecisko apstākļu kopumu, kuri pastāvēs nemateriālā ieguldījuma lietderīgās lietošanas laikā.

7.8. Budžeta iestāde novērtē ticamības pakāpi saimniecisko labumu saņemšanai no attiecīgā aktīva lietošanas, pamatojoties uz sākotnējās atzīšanas laikā pieejamiem pierādījumiem, lielāku nozīmi piešķirot ārējiem pierādījumiem.

7.9. Nemateriālo ieguldījumu sākotnēji atzīst tā izmaksu vērtībā. Gadījumā, ja tas ir saņemts kā ziedojums vai dāvinājums, tad komisija nosaka nemateriālā ieguldījuma patieso vērtību iegūšanas datumā. Gadījumā, ja nemateriālais ieguldījums tiek iegūts bez atlīdzības, nododot to no vienas budžeta iestādes citai budžeta iestādei, budžeta iestāde novērtē nemateriālo ieguldījumu tā iegūšanas datumā atbilstoši sākotnējai vērtībai un uzkrātai amortizācijai, kādā tas uzskaitīts tajā budžeta iestādē, kas nodeva aktīvu.

7.10. Nemateriālos ieguldījumus uzskaita ilgtermiņa ieguldījumu sastāvā atbilstošos kontos neatkarīgi no vienas aktīva vienības atzīšanas vērtības.

7.11. Atsevišķi iegādāta nemateriālā ieguldījuma izmaksas parasti var ticami novērtēt. Tas īpaši attiecas uz gadījumiem, kad pirkuma atlīdzība ir naudas vai citu monetāro aktīvu veidā.

7.12. Atsevišķi iegādāta nemateriāla aktīva izmaksas sastāv no:

a) tā pirkšanas cenas, ieskaitot ievedmuitas nodokļus un neatmaksājamos pirkšanas nodokļus (piemēram, pievienotās vērtības nodoklis, ja nav atskaitāms kā priekšnodoklis), atskaitot tirdzniecības atlaides, un

b) jebkurām tieši attiecināmām izmaksām, kas saistītas ar aktīva sagatavošanu tā paredzētajai lietošanai.

7.13. Nemateriālā ieguldījuma izmaksu vērtībā **iekļauj,** piemēram, šādas tieši attiecināmas izmaksas:

a) darbinieku kārtējā darba izmaksas, kas tiešā veidā radušās, sagatavojot aktīvu tā paredzētajai lietošanai;

b) profesionālo pakalpojumu izmaksas, kas tiešā veidā radušās no aktīva sagatavošanas tā paredzētajai lietošanai, un

c) pārbaudes izmaksas, lai noteiktu, vai aktīvs strādā pareizi.

7.14. Nemateriālā ieguldījuma izmaksu vērtībā **neiekļauj,** piemēram, šādas izmaksas:

a) jauna produkta vai pakalpojuma ieviešanas izmaksas (ieskaitot reklāmas un pārdošanas veicināšanas pasākumu izmaksas);

b) izmaksas, kas saistītas ar darbības uzsākšanu jaunā atrašanās vietā vai ar citu pakalpojuma lietotāju grupu (ieskaitot personāla apmācības izmaksas), un

c) administrācijas un citas pieskaitāmās izmaksas, kuras nav tieši attiecināmas uz konkrēto nemateriālo ieguldījumu.

7.15. Izmaksu atzīšanu nemateriālā ieguldījuma uzskaites (atlikušajā) vērtībā pārtrauc no pieņemšanas lietošanā dienas. Tāpēc izmaksas, kas radušās nemateriālā ieguldījuma izmantošanas vai pārvietošanas laikā, neiekļauj tā uzskaites (atlikušajā) vērtībā. Piemēram, nemateriālā ieguldījuma uzskaites (atlikušajā) vērtībā **neiekļauj** šādas izmaksas:

a) izmaksas, kas radušās laikā, kad lietošanā pieņemts aktīvs vēl jāsagatavo lietošanai, piemēram, darbinieku apmācības izmaksas, un

b) sākotnējās darbības izmaksas, piemēram, tās, kas radušās, kamēr pieprasījums pēc aktīva radītā produkta tikai veidojas.

7.16. Izmaksas saistībā ar nemateriālo ieguldījumu, kas sākotnēji atzītas kā izdevumi, vēlāk nedrīkst atzīt par nemateriālā ieguldījuma uzskaites (atlikušās) vērtības daļu.

7.17. Lai pārliecinātos, vai visi iekšēji radītie nemateriālie ieguldījumi atbilst nemateriālā ieguldījuma atzīšanas prasībām, budžeta iestādē visiem iekšēji radītiem nemateriāliem ieguldījumiem piemēro vienotas prasības, kas noteiktas ministrijas, centrālās valsts iestādes vai pašvaldības vienotajā grāmatvedības uzskaites kārtībā.

7.18. Lai izvērtētu, vai budžeta iestādē radītais nemateriālais ieguldījums atbilst nemateriālā ieguldījuma atzīšanas kritērijiem, budžeta iestāde klasificē nemateriālā ieguldījuma radīšanu pētniecības un attīstības posmā:

7.18.1. **Pētniecības posms** – budžeta iestāde neatzīst nemateriālo ieguldījumu, kas radies pētniecības posma rezultātā. Izdevumus, kas saistīti ar pētniecību, atzīst par pamatdarbības izdevumiem periodā, kad tie rodas;

7.18.2. **Attīstības posms** – nemateriālais ieguldījums, kas radies attīstības rezultātā, ir atzīstams kā aktīvs tikai tad, ja budžeta iestāde var pierādīt visu tālāk minēto:

- tehnisko pamatojumu, ka nemateriālo ieguldījumu iespējams pabeigt tā, lai tas būtu pieejams lietošanai vai pārdošanai;
- savu nodomu pabeigt nemateriālo ieguldījumu un to lietot vai pārdot;
- savu spēju lietot vai pārdot nemateriālo ieguldījumu;
- to, kā nemateriālais ieguldījums radīs ticamus nākotnes saimnieciskos labumus;
- nemateriālā ieguldījuma attīstības pabeigšanai un tā lietošanai vai pārdošanai pietiekamu tehnisko, finansiālo un citu resursu pieejamību;
- savu spēju ticami novērtēt izdevumus, kas attiecināmi uz nemateriālo ieguldījumu tā attīstības laikā;
- 14.7.apakšnodaļā "14.7. Piemērs par nemateriālā ieguldījuma sākotnējo atzīšanu" sniegts ilustratīvs piemērs.

7.19. Budžeta iestāde ar attīstību saistītās izmaksas iekļauj ilgtermiņa ieguldījuma uzskaites (atlikušajā) vērtībā, ja ir sagatavots dokumentēts pamatojums par visu iepriekšminēto kritēriju izpildi (15.2. apakšnodaļā "15.2. Akts par ilgtermiņa ieguldījumu (nemateriālo ieguldījumu) izslēgšanu" sniegts attaisnojuma dokumenta paraugs).

7.20. Gadījumā, ja budžeta iestāde nevar nošķirt kāda nemateriālā ieguldījuma izveidošanas pētniecības posmu no attīstības posma, budžeta iestāde pieņem, ka visas izmaksas ir radušās tikai pētniecības posmā, un atzīst radušās izmaksas pārskata perioda izdevumos.

Īpašas prasības attiecībā uz tīmekļa vietnes un programmatūras izstrādi

Budžeta iestādei var rasties izmaksas par tīmekļa vietnes un programmatūras izstrādi. Lai tīmekļa vietni varētu atzīt kā nemateriālo ieguldījumu, budžeta iestādei ir jāspēj pierādīt, ka tīmekļa vietne atbilst aktīva atzīšanas kritērijiem un nemateriālā ieguldījuma definējumam. Pretējā gadījumā visas tīmekļa vietnes izstrādes izmaksas atzīst izdevumos pārskata periodā, kad tās rodas.

Piemēram, gadījumā, ja izglītības iestāde (budžeta iestāde) saviem studentiem piedāvā neklātienes vai tālmācības mācību programmas un šim mērķim izveido tīmekļa vietni, kurā ievieto visus programmas apgūšanai nepieciešamos mācību materiālus un par atsevišķu maksu studentiem piešķir piekļuvi studijām nepieciešamajiem materiāliem, tad šāda tīmekļa vietne ir uzskatāma par tādu, kas spēj radīt ticamus nākotnes saimnieciskos labumus. Šādā gadījumā šo tīmekļa vietni var atzīt kā nemateriālo ieguldījumu, jo tā rada ieņēmumus kā nākotnes saimnieciskos labumus.

7.21. 14.1. apakšnodaļā "14.1. Piemēri, kas ilustrē tīmekļa vietnes izstrādes posmus un izdevumu uzskaiti katrā tīmekļa vietnes izstrādes posmā:" sniegti praktiski piemēri, kas ilustrē tīmekļa vietnes izstrādes posmus un izdevumu uzskaiti katrā tīmekļa vietnes izstrādes posmā.

7.22. Budžeta iestāde nosaka nemateriālā ieguldījuma sākotnējo vērtību, tas ir, iegādes vai izveidošanas izmaksas, pamatojoties uz attaisnojuma dokumentiem par nemateriālā ieguldījuma iegādi vai izveidošanu un tajos iekļauto informāciju. Šīs izmaksas apkopo un reģistrē aktā par nemateriālā ieguldījuma pieņemšanu lietošanā (15.1. apakšnodaļā "15.1. Akts par nemateriālā ieguldījuma pieņemšanu lietošanā" sniegts attaisnojuma dokumenta paraugs).

7.23. Saņemot nemateriālo ieguldījumu, pamatojoties uz preču pavadzīmi – rēķinu (vai citu nemateriālā ieguldījuma iegādi pamatojošu dokumentu), budžeta iestāde palielina attiecīgo nemateriālo ieguldījumu kontu un saistību kontu par dokumentā norādīto summu.

D	*1100*	*Nemateriālie ieguldījumi*
*D**	*5723***	*Pievienotās vērtības nodoklis*
K	*5310*	*Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*

** gadījumā, ja budžeta iestāde ir PVN maksātāja*

*** budžeta iestāde grāmatvedības uzskaites kārtībā var noteikt detalizētu PVN uzskaites kontu pielietojumu*

7.24. Ja budžeta iestāde ir pievienotās vērtības nodokļa (turpmāk - PVN) maksātāja, PVN summu uzskaita atbilstoši normatīvajos aktos nodokļu jomā noteiktajām prasībām. Ja budžeta iestādei nav tiesības deklarācijā kā priekšnodokli iekļaut PVN vai ir tiesības samazināt maksājamo PVN tikai daļēji (daļēja PVN atprasīšanas iespēja rodas, ja iestāde piemēro PVN proporciju), neatprasāmo PVN summu ieskaita aktīva iegādes vērtībā (piemērs par neatprasāmā PVN uzskaiti uzrādīts Rokasgrāmatas sadaļā "Pamatlīdzekļu uzskaite").

7.25. Saņemot avansa maksājuma rēķinu, grāmatojumus neveic, bet rēķinu reģistrē budžeta iestādes uzskaites sistēmā. Avansa maksājuma dokumenta apmaksas dienā, pamatojoties uz maksājuma uzdevumu, atzīst konta "Avansa maksājumi par nemateriālajiem ieguldījumiem" palielinājumu un tā naudas līdzekļu konta samazinājumu, no kura veic maksājumu, grāmatojot:

D	*1180*	*Avansa maksājumi par nemateriālajiem ieguldījumiem*
*D**	*5723***	*Pievienotās vērtības nodoklis*

K	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē vai kredītiestādēs*

** gadījumā, ja budžeta iestāde ir PVN maksātāja*

*** budžeta iestāde grāmatvedības uzskaites kārtībā var noteikt detalizētu PVN uzskaites kontu pielietojumu*

Ja saņemtais avansa maksājuma attaisnojuma dokuments uz pārskata gada beigām nav apmaksāts, to uzskaita zembilancē kodā 9540 "Saņemtie, bet neapmaksātie avansa attaisnojuma dokumenti".

7.26. Saņemot preču pavadzīmi – rēķinu par nemateriālo ieguldījumu, par kuru iepriekš veikts avansa maksājums, to reģistrē budžeta iestādes uzskaites sistēmā un iegrāmato, palielinot attiecīgo nemateriālo ieguldījumu kontu un saistību kontu:

D	*1100*	*Nemateriālie ieguldījumi*
*D**	*5723***	*Pievienotās vērtības nodoklis*
K	*5310*	*Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*

** gadījumā, ja budžeta iestāde ir PVN maksātāja*

*** budžeta iestāde grāmatvedības uzskaites kārtībā var noteikt detalizētu PVN uzskaites kontu pielietojumu*

7.27. Vienlaikus budžeta iestāde samazina saistības iepriekš veiktā avansa maksājuma apmērā, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*5310*	*Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*
K	*1180*	*Avansa maksājumi par nemateriālajiem ieguldījumiem*
K	*5723**	*Pievienotās vērtības nodoklis*

7.28. Samaksājot piegādātājam atlikušo summu, budžeta iestāde atzīst konta saistību samazinājumu iepriekš veiktā maksājuma apmērā, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*5310*	*Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*
K	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē un kredītiestādēs*

7.29. Saņemot dāvinājumā nemateriālo ieguldījumu, saņemšanas dienā, bet ne vēlāk kā līdz nākamā mēneša 15. datumam pēc nemateriālā ieguldījuma faktiskās saņemšanas, budžeta iestāde nosaka tā patieso vērtību un paredzamo lietderīgās lietošanas laiku, nepieciešamības gadījumā pieaicinot attiecīgās jomas speciālistu. Ja dāvinājumu saņem saskaņā ar pievienoto dokumentāciju, kurā norādīta attiecīgā nemateriālā ieguldījuma vērtība, komisija izvērtē vai norādītā vērtība atbilst aktīva patiesai vērtībai iegūšanas datumā, un nemateriālo ieguldījumu uzskaita komisijas apstiprinātajā vērtībā. Vienlaikus budžeta iestāde vērtē līguma nosacījumus, lai ieņēmumus no dāvinājuma atzītu atbilstoši Rokasgrāmatas sadaļā "Ieņēmumi no darījumiem bez atlīdzības (nodokļi un pārvedumi)" noteiktajiem principiem.

7.30. Gadījumā, ja budžeta iestāde ir saņēmusi nemateriālo ieguldījumu kā dāvinājumu bez nosacījuma par tā izlietošanu konkrētam mērķim, budžeta iestāde atzīst attiecīgo nemateriālo ieguldījumu un ieņēmumus no saņemtā dāvinājuma atbilstoši komisijas novērtēšanas aktā apstiprinātajai vērtībai un veic sekojošu grāmatojumu:

D	*1100*	*Nemateriālie ieguldījumi*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*

7.31. Gadījumā, ja budžeta iestāde saņem dāvinājumā nemateriālo ieguldījumu ar tiesību aktā (ziedojumu līgumā) ietvertu atmaksas nosacījumu gadījumā, ja budžeta iestāde nepilda izlietojuma nosacījumus par ziedojumā saņemto aktīvu, budžeta iestāde atzīst attiecīgo nemateriālo ieguldījumu un saistības atbilstoši darījumu pamatojošajos dokumentos uzrādītajai vērtībai un veic sekojošu grāmatojumu:

D	*1100*	*Nemateriālie ieguldījumi*
K	*5150*	*Ilgtermiņa nākamo periodu ieņēmumi un saņemtie avansa maksājumi*

7.32. Gadījumā, ja budžeta iestāde nemateriālo ieguldījumu saņem vispārējās valdības struktūru sektora ietvaros (bez atlīdzības no citas budžeta iestādes), budžeta iestāde nemateriālā ieguldījuma iegūšanas datumā atzīst tā sākotnējo vērtību un uzkrāto amortizāciju, kādā tas uzskaitīts tajā budžeta iestādē, kas nodeva aktīvu. Vienlaikus budžeta iestāde atzīst ieņēmumus no bez atlīdzības saņemtām vērtībām nemateriālā ieguldījuma atlikušajā vērtībā atbilstoši darījuma būtībai saskaņā ar Rokasgrāmatas sadaļā "Ieņēmumi no darījumiem bez atlīdzības (nodokļi un pārvedumi)" noteiktajiem principiem.

D	*1100*	*Nemateriālie ieguldījumi*
K	*1190*	*Nemateriālo ieguldījumu amortizācija un vērtības samazinājums*
K	*8410*	*Ieņēmumi no saņemtām un nodotām vērtībām bez atlīdzības*

7.33. Budžeta iestāde turpina aprēķināt amortizāciju nemateriālā ieguldījuma atlikušajā lietderīgās lietošanas laikā atbilstoši saņemtajai informācijai par nemateriālo ieguldījumu.

8. Nemateriālo ieguldījumu turpmākā novērtēšana

8.1. Pēc sākotnējās atzīšanas budžeta iestāde uzskaita nemateriālo ieguldījumu tā izmaksu vērtībā, atskaitot uzkrāto amortizāciju un uzkrātos zaudējumus (izdevumus) no vērtības samazinājuma.

2.attēls. Nemateriālā ieguldījuma uzskaites (atlikusī) vērtība

8.2. Budžeta iestāde, iekļaujot kapitalizētās izmaksas nemateriālā ieguldījuma vērtībā, palielina aktīva sākotnējo vērtību. Sākot ar nākamo mēnesi, amortizāciju aprēķina no jaunās aktīva vērtības.

8.3. Izmaksas, kas radušās, saglabājot vai uzturot nemateriālā ieguldījuma esošo stāvokli, kā arī labojot to, atzīst kā pamatdarbības izdevumus periodā, kad tās radušās.

8.4. Gadījumā, ja nemateriālajam ieguldījumam ilgstoši lietojamu daļu aizstāj ar jaunu komplektējošo daļu, kuru nevar izmantot atsevišķi, no jauna uzstādītās daļas vērtību pievieno attiecīgā nemateriālā ieguldījuma vērtībai. Nomainītās daļas sākotnējo vērtību un aprēķināto amortizāciju izslēdz no uzskaites.

8.5. Ja nomainītās nemateriālā ieguldījuma daļas uzskaites (atlikusī) vērtība nav atsevišķi aprēķināta, tas ir, ja izslēdzamā aktīva daļa nav amortizēta atsevišķi no pārējā aktīva, budžeta iestādes vadītāja apstiprināta komisija, ja nepieciešams, pieaicinot attiecīgās jomas speciālistus, nosaka izslēdzamās aktīva daļas vērtību. Šo vērtību var noteikt atbilstoši amortizētajām aizstāšanas izmaksām vai izmantojot citu metodi, atbilstoši komisijas lēmumam. Amortizētās aizstāšanas izmaksas ir nemateriālā ieguldījuma vērtība, kas aprēķināta, atskaitot no jauna, līdzvērtīga aktīva iegādes vērtības amortizāciju pēc aizstātā aktīva amortizācijas likmes, uzskaitot amortizāciju tik ilgu laiku, cik ilgi budžeta iestāde lietojusi aizstāto aktīvu (Rokasgrāmatas sadaļā "Pamatlīdzekļu uzskaite" sniegts amortizēto aizstāšanas izmaksu metodes piemērs).

9. Nemateriālo ieguldījumu amortizācija

9.1. Nemateriālo ieguldījumu amortizāciju aprēķina atbilstoši to paredzamajam lietderīgās lietošanas laikam, ko nosaka un apstiprina katras budžeta iestādes vadība budžeta iestādes grāmatvedības uzskaites kārtībā.

9.2. Nosakot nemateriālo ieguldījumu lietderīgās lietošanas laiku, budžeta iestāde ņem vērā sekojošus faktorus:

9.2.1. nemateriālā ieguldījuma paredzētais lietošanas veids;

9.2.2. informācija par līdzīgā veidā lietotu līdzīgu nemateriālo ieguldījumu lietderīgās lietošanas laika aplēsēm;

9.2.3. attiecīgo nemateriālo ieguldījumu tehniskā, tehnoloģiskā, komerciālā vai cita veida novecošanās;

9.2.4. nozares stabilitāte, kurā darbojas attiecīgais nemateriālais ieguldījums, un izmaiņas tirgus pieprasījumā pēc precēm vai pakalpojumiem, kas izriet no attiecīgā nemateriālā ieguldījuma;

9.2.5. uzturēšanas izdevumu apjoms, kas nepieciešams, lai no nemateriālā ieguldījuma iegūtu paredzamos nākotnes saimnieciskos labumus, un budžeta iestādes spēja un nodoms sasniegt šādu apjomu;

9.2.6. laika periods, kādā budžeta iestādei būs kontrole pār nemateriālo ieguldījumu, un juridiski vai līdzīgi ierobežojumi aktīva lietošanai, piemēram, ar to saistītās nomas termiņa beigas;

9.2.7. tas, vai nemateriālā ieguldījuma lietderīgās lietošanas laiks ir atkarīgs no citu budžeta iestādes aktīvu lietderīgās lietošanas laika.

3.attēls. Nemateriālo ieguldījumu klasifikācija

9.3. Nosakot nemateriālo ieguldījumu lietderīgās lietošanas laiku, izvērtē, vai tas ir **noteikts** vai **nenoteikts**:

9.3.1. nemateriālajam ieguldījumam ir nenoteikts lietderīgās lietošanas laiks, ja, pamatojoties uz visu iepriekšminēto faktoru analīzi, nav nosakāms ierobežojums periodam, kurā paredzēts, ka nemateriālais ieguldījums radīs budžeta iestādei ienākošās neto naudas plūsmas un nākotnes saimnieciskos labumus. Nemateriālajiem ieguldījumiem ar nenoteiktu lietderīgās lietošanas laiku amortizāciju neaprēķina;

9.3.2. nemateriālajiem ieguldījumiem ar noteiktu lietderīgās lietošanas laiku aprēķina amortizāciju. Nemateriālo ieguldījumu paredzamo lietderīgās lietošanas laiku nosaka atbilstoši tiesībās, līgumos vai citos tiesību saņemšanas apliecinošos dokumentos noteiktajiem laika periodiem. Ja nemateriālā ieguldījuma paredzamais lietderīgās lietošanas laiks līgumos vai citos tiesību saņemšanas apliecinošos dokumentos nav norādīts, budžeta iestādes vadītāja apstiprinātā komisija to izvērtē, nosaka un norāda aktā par nemateriālā ieguldījuma nodošanu lietošanā .

4.attēls. Nemateriālo ieguldījumu iedalījums pēc lietderīgās lietošanas laika

** nemateriālā ieguldījuma izmaksu vērtība apskatīta apakšnodaļā "Nemateriālo ieguldījumu iegāde, saņemšana, atzīšana uzskaitē un izveidošana"*

9.4. Budžeta iestāde uzsāk nemateriālā ieguldījuma amortizācijas aprēķināšanu ar nākamā mēneša pirmo datumu pēc nemateriālā ieguldījuma nodošanas lietošanā.

9.5. Budžeta iestāde beidz aprēķināt nemateriālā ieguldījuma amortizāciju mēnesī, kad izslēdz nemateriālo ieguldījumu no ilgtermiņa ieguldījumu sastāva (amortizācija tiek aprēķināta par mēnesi, kad nemateriālais ieguldījums tiek izslēgts).

9.6. Budžeta iestāde turpina nemateriālā ieguldījuma amortizācijas aprēķinu arī tajā laikā, kad nemateriālo ieguldījumu nelieto, izņemot gadījumus, ja nemateriālā ieguldījuma vērtība ir pilnīgi amortizēta vai nemateriālais ieguldījums ir klasificēts kā atsavināšanai paredzēts ilgtermiņa ieguldījums.

9.7. Nemateriālo ieguldījumu amortizāciju aprēķina pēc lineārās metodes to lietderīgās lietošanas laikā un atzīst kā nemateriālo ieguldījumu uzkrāto amortizāciju un pārskata perioda izdevumus vai iekļauj cita aktīva vērtībā normatīvos aktos noteiktajos gadījumos ne retāk kā reizi pārskata periodā, veicot sekojošu grāmatojumu:

Grāmatojums, atzīstot nemateriālā ieguldījuma uzkrāto amortizāciju un pārskata perioda izdevumus:

D	*7000**	*Pamatdarbības izdevumi*
K	*1190*	*Nemateriālo ieguldījumu amortizācija un vērtības samazinājums*

**nemateriālo ieguldījumu amortizācijas uzskaites konti*

Grāmatojums, iekļaujot nemateriālā ieguldījuma uzkrāto amortizāciju cita aktīva vērtībā:

D	*1140*	*Nemateriālo ieguldījumu izveidošana*
		vai
D	*1241*	*Pamatlīdzekļu izveidošana*
K	*1190*	*Nemateriālo ieguldījumu amortizācija un vērtības samazinājums*

**nemateriālo ieguldījumu amortizācijas uzskaites konti*

9.8. Nemateriālajiem ieguldījumiem ar noteiktu lietderīgās lietošanas laiku atlikušo lietderīgās lietošanas laiku pārskata ne retāk kā vienu reizi pārskata gadā. Ja nemateriālā ieguldījuma atlikušais lietderīgās lietošanas laiks atšķiras no iepriekšējām aplēsēm, budžeta iestāde to koriģē un ņem vērā, aprēķinot amortizāciju sākot no nākamā mēneša pēc pārskata perioda, kurā mainīta aplēse.

9.9. Nemateriālajiem ieguldījumiem ar nenoteiktu lietderīgās lietošanas laiku budžeta iestāde ne retāk kā reizi pārskata gadā izvērtē pamatojumu nemateriālā ieguldījuma lietderīgās lietošanas laika nenoteiktībai un, ja konstatē apstākļu maiņu, saskaņā ar kuriem attiecīgajam nemateriālajam ieguldījumam var aplēst noteiktu lietderīgās lietošanas laiku, to ņem vērā, aprēķinot amortizāciju, sākot no nākamā mēneša pēc pārskata perioda, kurā mainīta aplēse.

Piemērs: nemateriālais ieguldījums ar nenoteiktu lietderīgās lietošanas laiku.

Budžeta iestāde A no uzņēmuma iegādājas vakcīnas formulas patentu, lai nodrošinātu pacientu bezmaksas vakcināciju.

Paredzams, ka ik pēc 10 gadiem būs nepieciešams veikt nelielu vakcīnas formulas modifikāciju, lai saglabātu tās efektivitāti. Pastāv pierādījumi, kas apliecina iespēju veikt vakcīnas formulas patenta pastāvīgu atjaunošanu. Ar uzņēmumu noslēgtajā līgumā noteikts, ka uzņēmumu pastāvīgi uzturēs formulas efektivitāti, un ir pierādījumi, kas apliecina tās spēju to nodrošināt. Paredzams, ka izdevumi saistībā ar patenta atjaunošanu un formulas efektivitātes uzturēšanu nebūs būtiski un tie tiks samaksāti uzņēmumam pēc tam, kad attiecīgie uzlabojumi tiks veikti.

Budžeta iestādes A rīcībā ir pierādījumi (produkta dzīves cikla analīze, demogrāfisko un vides procesu tendences), kas liecina, ka patents nodrošinās nākotnes saimnieciskos labumus budžeta iestādei A īstenot vakcinācijas programmu uz nenoteiktu laiku. Līdz ar to patents jāuzskaita kā nemateriālais ieguldījums ar nenoteiktu lietderīgās lietošanas laiku.

9.10. Budžeta iestāde izvērtē un, ja nepieciešams, pārskata nemateriālā ieguldījuma lietderīgās lietošanas laiku, ja nemateriālajam ieguldījumam konstatē vērtības samazinājuma vai tā reversēšanas pazīmes. Prasības par nemateriālā ieguldījuma vērtības samazinājuma uzskaiti apskatītas šīs sadaļas 10.nodaļā "Nemateriālo ieguldījumu vērtības samazināšanās".

9.11. Nemateriālajiem ieguldījumiem, kurus budžeta iestāde ir iegādājusies saskaņā ar finanšu līzinga (nomas) nosacījumiem vai kurus budžeta iestāde ir nodevusi operatīvajā nomā, amortizāciju aprēķina atbilstoši tādiem pašiem principiem, kādi piemērojami pārējiem nemateriālajiem ieguldījumiem.

9.12. Nemateriālā ieguldījuma lietderīgās lietošanas laiku var ietekmēt gan ekonomiskie, sociālie un politiskie, gan juridiskie faktori. Ekonomiskie, politiskie vai sociālie faktori nosaka periodu, kurā budžeta iestāde saņems nākotnes saimnieciskos labumus. Juridiskie faktori var noteikt periodu, kurā budžeta iestāde kontrolē piekļūšanu šiem labumiem. Lietderīgās lietošanas laiks ir īsākais no periodiem, ko nosaka, izvērtējot šos faktorus.

9.13. Tāda nemateriāla ieguldījuma lietderīgās lietošanas laiks, kas rodas no saistošas vienošanās (tai skaitā no līgumiskām vai citām juridiskām tiesībām), nepārsniedz saistošas vienošanās termiņu, bet var būt īsāks atkarībā no perioda, kurā budžeta iestāde plāno izmantot konkrēto aktīvu. Ja saistoša vienošanās ir ar noteiktu termiņu, kuru var atjaunot, atjaunošanas periodu(-s) nemateriālā ieguldījuma lietderīgās lietošanas laikā ietver tikai tad, ja ir pierādījumi, kas pamato atjaunošanu bez nozīmīgām izmaksām.

9.14. Budžeta iestādes spēju atjaunot saistošas vienošanās (tai skaitā līgumos noteiktās un citas tiesības) bez būtiskām izmaksām var apliecināt, piemēram, sekojoši faktori:

- no pieredzes var pamatoti secināt, ka tiks atjaunotas saistošās vienošanās (tai skaitā līgumā noteiktās vai citas tiesības). Ja atjaunošanai ir nepieciešama trešās puses piekrišana, budžeta iestādes vadībai ir pietiekama pārliecība, ka trešā puse šo piekrišanu sniegs;
- ir pierādījumi, ka tiks izpildīti nepieciešamie nosacījumi, lai saistošās vienošanās tiktu atjaunota;
- atjaunošanas izmaksas budžeta iestādei nav nozīmīgas, ja salīdzina ar paredzamo nākotnes saimniecisko labumu ieplūdi budžeta iestādē pēc atjaunošanas.

9.15. Ja atjaunošanas izmaksas ir būtiskas, salīdzinot tās ar paredzamo nākotnes saimniecisko labumu ieplūdi budžeta iestādē pēc atjaunošanas, tās atzīst kā jaunu, atsevišķu nemateriālo ieguldījumu.

10. Nemateriālo ieguldījumu vērtības samazināšanās

10.1. Katra pārskata perioda beigās novērtē, vai nepastāv pazīmes, kas norāda uz būtisku nemateriālo ieguldījumu vērtības samazinājumu.

10.2. Budžeta iestāde izvērtē, vai pastāv vismaz šādas pazīmes attiecībā uz nemateriālā ieguldījuma vērtības samazināšanos:

10.2.1. vismaz par 90% samazinājies vai nepastāv pieprasījums pēc pakalpojuma, kuru sniedz budžeta iestāde, lietojot attiecīgo nemateriālo ieguldījumu. Piemēram, normatīvo aktu ietekmē, kas samazināja nepieciešamību pēc iestādes sniegtā pakalpojuma, informācijas sistēmas datorprogrammas lietojums samazinājies par vairāk nekā 90%, un nav plānots, ka tuvākajā laikā informācijas sistēma tiks izmantota iepriekšējā apmērā. Vai citā gadījumā pēc jaunas datorprogrammas iegādes veco aizvietoto datorprogrammu vairs nav plānots lietot;

10.2.2. pieņemts valdības vai pašvaldības lēmums, kas rada negatīvas izmaiņas budžeta iestādes darbībā. Piemēram, ir pieņemtas izmaiņas (ierobežojumi) normatīvajos aktos, kas regulē, kādas datorprogrammas iestāde drīkst izmantot, lai neradītu kiberdrošības riskus;

10.2.3. nemateriālais ieguldījums ir morāli novecojis vai bojāts, piemēram, ir iznākusi jauna datorprogrammas versija, kas vairs nav pilnībā savietojama ar veco versiju, tādējādi ierobežojot iepriekšējās datorprogrammas lietošanas iespējas;

10.2.4. budžeta iestādes darbībā notikušas vai tuvākajā laikā gaidāmas ilgtermiņa izmaiņas, kas negatīvi ietekmē nemateriālā ieguldījuma paredzēto lietojumu. Šajās izmaiņās ietverta aktīva dīkstāve, plāni pārtraukt vai pārstrukturēt budžeta iestādes attiecīgu struktūrvienību vai funkciju darbību, vai pārtraukt aktīva lietošanu pirms iepriekš paredzētā lietošanas termiņa beigām;

10.2.5. pieņemts lēmums apturēt nemateriālā ieguldījuma izveidošanu pirms tā pabeigšanas vai nodošanas lietošanā (ekspluatācijā). Piemēram, pārskata periodā pieņemts lēmums uz nenoteiktu laiku apturēt iestādes informācijas sistēmas uzlabošanu, kas uzsākta iepriekšējos pārskata periodos;

10.2.6. un citas pazīmes, kas varētu liecināt par nemateriālā ieguldījuma vērtības samazināšanos, piemēram, no budžeta iestādes iekšējās informācijas (piemēram, struktūrvienību sniegtajiem pārskatiem) ir pieejami pierādījumi, kas liecina, ka pārskata periodā ir būtiski lielākas aktīva izmantošanas vai uzturēšanas izmaksas nekā sākotnēji paredzēts budžetā.

10.3. Pārskata periodā notikušās izmaiņas aktīva lietošanā arī var liecināt par aktīva vērtības samazināšanos. Piemēram, pārskata periodā budžeta iestādes departaments, kurš agrāk izmantoja datorprogrammu, tiek likvidēts un datorprogramma netiek izmantota jebkādu citu budžeta iestādes funkciju izpildei. Izvērtējot, vai ir notikusi vērtības samazināšanās, budžeta iestādei jāizvērtē nepieciešamība vai pieprasījums pēc nemateriālā ieguldījuma budžeta iestādes funkciju izpildei ilgtermiņā. Tas uzsver faktu, ka izmaiņas tiek aplūkotas, ņemot vērā prognozēto aktīva lietošanu ilgtermiņā. Aktīva ilgtermiņa lietošanas prognozes var mainīties, tāpēc iestāde veic aktīva vērtības samazinājuma pazīmju izvērtējumu katrā pārskata datumā.

10.4. Ja pastāv kāda no iepriekš minētajām pazīmēm, budžeta iestāde veic attiecīgā nemateriālā ieguldījuma atgūstamās vērtības aplēsi. Ja nav konstatējamas pazīmes, kas varētu liecināt par aktīva vērtības samazināšanos, budžeta iestādei nav nepieciešams novērtēt aktīva atgūstamo vērtību un veikt tālākos pasākumus nemateriālā ieguldījuma vērtības samazinājuma izvērtēšanai.

10.5. Budžeta iestāde pārskata perioda beigās veic vērtības samazināšanās pārbaudi visiem nemateriālajiem ieguldījumiem ar nenoteiktu lietderīgās lietošanas laiku un nemateriālajiem ieguldījumiem, kas nav nodoti lietošanā neatkarīgi no tā, vai pastāv jebkādas vērtības samazināšanās pazīmes, salīdzinot to uzskaites vērtību un atgūstamo vērtību.

10.6. Nemateriālā ieguldījuma ar nenoteiktu lietderīgās lietošanas laiku un nemateriālā ieguldījuma, kurš nav nodots lietošanā, vērtības samazinājuma pārbaudei var lietot atgūstamo vērtību, kas noteikta iepriekšējā pārskata perioda beigās veiktās pārbaudes ietvaros, ja ir spēkā **abi** sekojošie nosacījumi:

- iepriekšējā atgūstamā vērtība vismaz par 10% pārsniedza nemateriālā ieguldījuma uzskaites vērtību;
- pārskata perioda laikā nav notikušas tādas izmaiņas apstākļos, lai pārskata perioda beigās noteiktā atgūstamā vērtība būtu mazāka par aktīva uzskaites vērtību.

10.7. Ja pastāv vismaz viena no 10.2.apakšpunktā minētajām vērtības samazinājuma pazīmēm, vispirms izvērtē, vai iespējams noteikt nemateriālā ieguldījuma patieso vērtību, atskaitot atsavināšanas izmaksas.

10.8. Nemateriālā ieguldījuma patieso vērtību iespējams noteikt šādos gadījumos:

10.8.1. ar nesaistītu personu ir noslēgts saistošs līgums par attiecīgā nemateriālā ieguldījuma pārdošanu, kurā ir norādīta pārdošanas cena un ir zināmas visas saistītās atsavināšanas (pārdošanas) izmaksas;

10.8.2. ja nav pieejami saistoši pārdošanas līgumi, bet nemateriālais ieguldījums ir tirgots aktīvā tirgū, tad patiesā vērtība ir nemateriālā ieguldījuma tirgus vērtība (pašreizējā piedāvājuma cena). Ja pašreizējās piedāvājuma cenas nav pieejamas, nemateriālā ieguldījuma patiesās vērtības noteikšanā piemēro pēdējā darījuma cenu, pieņemot, ka tirgū nav notikušas būtiskas izmaiņas starp darījuma datumu un aprēķinu veikšanas datumu. Ja aktīva patiesās vērtības noteikšanai izmanto atšķirīga aktīvu veida vai stāvokļa tirgus cenas, tad veic korekcijas, lai šīs atšķirības novērstu;

10.8.3. ja nav pieejami saistoši pārdošanas līgumi un nepastāv aktīvs tirgus, patieso vērtību nosaka atbilstoši pieejamajai informācijai par vērtību, kādu budžeta iestāde varētu iegūt no nemateriālā ieguldījuma pārdošanas nesaistītai personai aprēķinu datumā. Šīs vērtības noteikšanai var izvērtēt

nesenu līdzīgu darījumu tajā pašā nozarē vai saimnieciskās darbības jomā. Šajā gadījumā koriģē līdzīga darījuma tirgus cenu, lai novērstu ekonomisko apstākļu atšķirības.

10.9. Ja nemateriālā ieguldījuma patiesā vērtība, atskaitot atsavināšanas izmaksas, pārsniedz tā uzskaites (atlikušo) vērtību, aktīva lietošanas vērtību neaprēķina un vērtības samazinājumu neveic.

10.10. Ja nemateriālā ieguldījuma patiesā vērtība, atskaitot atsavināšanas izmaksas, ir mazāka par tā uzskaites (atlikušo) vērtību vai, ja patieso vērtību nav iespējams noteikt (piemēram, nemateriālā ieguldījuma unikalitātes dēļ), nosaka nemateriālā ieguldījuma lietošanas vērtību.

10.11. Lietošanas vērtības noteikšanai izmanto šādas metodes:

- **amortizēto aizstāšanas izmaksu metodi** - pielietojot šo metodi, nemateriālā ieguldījuma lietošanas vērtību nosaka, amortizējot nemateriālā ieguldījuma aizstāšanas izmaksas atbilstoši esošā nemateriālā ieguldījuma amortizācijai. Nemateriālā ieguldījuma aizstāšanas izmaksas nosaka, salīdzinot nemateriālā ieguldījuma reprodukcijas (tāda paša nemateriālā ieguldījuma izveidošana vai iegāde) un aizstāšanas (līdzvērtīga nemateriālā ieguldījuma izveidošana vai iegāde) izmaksas un izvēloties mazākās. Praksē šo metodi izmanto gadījumos, ja nemateriālajam ieguldījumam nav konstatējami būtiski fiziski bojājumi. *Piemēram, budžeta iestāde piemeklē attiecīgajam nemateriālajam ieguldījumam līdzvērtīgu jaunu nemateriālo ieguldījumu, ko matemātiski amortizē līdz budžeta iestādes nemateriālā ieguldījuma atlikušajam lietderīgās lietošanas laikam (salīdzināmajam nemateriālajam ieguldījumam jābūt līdzvērtīgam budžeta iestādes nemateriālajam ieguldījumam tā šī brīža lietojumā, lai nodrošinātu esošo pakalpojumu apmēru un līmeni, nevis sākotnēji plānoto);*
- **atjaunošanas izmaksu metodi** - izmanto, ja nav iespējams pilnībā pielietot amortizēto aizstāšanas izmaksu metodi. Šajā gadījumā nemateriālā ieguldījuma lietošanas vērtību nosaka, no amortizētajām aktīva aizstāšanas izmaksām pirms vērtības samazināšanās atskaitot aprēķinātās aktīva atjaunošanas izmaksas, kas nepieciešamas, lai atjaunotu aktīva darbību tādā līmenī, kāds tas bija pirms vērtības samazināšanās. Praksē šo metodi izmanto, piemēram, gadījumos, kad nemateriālais ieguldījums ir bojāts, kā arī gadījumos, kad nemateriālā ieguldījuma izveidošana apturēta pirms tā pabeigšanas. *Piemēram, tiek piemeklēts budžeta iestādes nemateriālajam ieguldījumam līdzvērtīgs jauns nemateriālais ieguldījums, kas tiek matemātiski amortizēts līdz budžeta iestādes nemateriālā ieguldījuma atlikušajam lietderīgās lietošanas laikam (salīdzināmajam nemateriālajam ieguldījumam jābūt līdzvērtīgam budžeta iestādes nemateriālajam ieguldījumam tā paredzētajā lietojumā, lai nodrošinātu plānoto pakalpojumu apmēru un līmeni). Pēc tam, kad ir aprēķināta nemateriālo ieguldījumu vērtība, pielietojot amortizēto aizstāšanas izmaksu metodi, no tās tiek atņemtas rekonstrukcijas izmaksas, kuras būtu nepieciešamas, lai budžeta iestādes nemateriālo ieguldījumu atjaunotu (pabeigtu) tā plānotajā stāvoklī;*
- **pakalpojuma vienību metodi** - lietošanas vērtību nosaka, samazinot amortizētās aktīva aizstāšanas izmaksas pirms vērtības samazināšanās atbilstoši samazinātajam pakalpojuma vienību skaitam. Praksē šo metodi izmanto, ja nav iespējams pielietot pilnībā amortizēto aizstāšanas izmaksu metodi un ir būtiski (vismaz par 90%) samazinājies sākotnēji plānoto pakalpojumu apmērs, ko var nodrošināt, izmantojot konkrēto nemateriālo ieguldījumu. *Piemēram, arī šajā gadījumā sākotnēji tiek atrasts budžeta iestādes nemateriālajam ieguldījumam līdzvērtīgs nemateriālais ieguldījums, kas tiek matemātiski amortizēts līdz budžeta iestādes nemateriālā ieguldījuma atlikušajam lietderīgās lietošanas laikam (salīdzināmajam nemateriālajam ieguldījumam jābūt līdzvērtīgam budžeta iestādes nemateriālajam ieguldījumam tā sākotnēji plānotajā pielietojumā, nevis esošajā). Tāpat tiek noteikts apmērs, par kādu ir samazinājies sniegto pakalpojumu daudzums salīdzinājumā ar sākotnēji plānoto. Visbeidzot, saskaņā ar amortizēto aizstāšanas izmaksu metodi aprēķinātā nemateriālā ieguldījuma vērtība tiek samazināta proporcionāli sniegto pakalpojumu samazinājumam.*

10.12. Aprēķināto attiecīgo nemateriālā ieguldījuma lietošanas vērtību salīdzina ar tā patieso vērtību, atskaitot atsavināšanas izmaksas. Par nemateriālā ieguldījuma atgūstamo vērtību nosaka to vērtību, kas ir lielākā no abām iepriekš minētajām vērtībām (patiesās vērtības un lietošanas vērtības). Ja patieso vērtību nav bijis iespējams noteikt, par tā atgūstamo vērtību, nosaka lietošanas vērtību.

10.13. Budžeta iestāde salīdzina nemateriālā ieguldījuma atgūstamo vērtību ar nemateriālā ieguldījuma uzskaites vērtību, lai noteiktu, vai pastāv nemateriālā ieguldījuma vērtības samazinājums.

10.14. Ja nemateriālā ieguldījuma atgūstamā vērtība ir mazāka par tā uzskaites vērtību, tad budžeta iestāde atzīst nemateriālā ieguldījuma vērtības samazinājumu līdz tā atgūstamajai vērtībai un pārējos izdevumus, veicot sekojošu grāmatojumus:

D	*8652*	*Izdevumi no vērtības samazinājuma nefinanšu aktīviem*
K	*1199*	*Nemateriālo ieguldījumu vērtības samazinājums*

10.15. Ja vērtības samazinājums ir lielāks par nemateriālā ieguldījuma uzskaites vērtību, budžeta iestāde uzskaites vērtību samazina līdz nullei.

10.16. Pēc nemateriālā ieguldījuma vērtības samazinājuma atzīšanas tam turpina aprēķināt amortizāciju, tā uzskaites (atlikušo) vērtību sistemātiski attiecinot uz atlikušo lietderīgās lietošanas laiku.

10.17. Katra pārskata perioda beigās novērtē, vai nepastāv pazīmes, kas norāda, ka iepriekšējos pārskata periodos atzītais nemateriālā ieguldījuma vērtības samazinājums vairs nepastāv vai ir mazinājies.

10.18. Novērtējot, vai vērtības samazinājums vairs nepastāv vai ir samazinājies, budžeta iestāde attiecībā uz nemateriālo ieguldījumu izvērtē vismaz šādas pazīmes:

- vismaz par 90% palielinājies vai atjaunojies pieprasījums pēc pakalpojuma, kuru sniedz budžeta iestāde, lietojot attiecīgo pamatlīdzekli. *Piemēram, normatīvo aktu ietekmē, kas samazināja nepieciešamību pēc iestādes sniegtā pakalpojuma, informācijas sistēmas datorprogrammas lietojums samazinājies par vairāk nekā 90%. Taču tagad iestādei ir nodotas jaunas funkcijas, kas datorprogrammas lietojumu atjauno iepriekšējā līmenī (sākotnēji plānotajā līmenī);*
- pieņemts valdības vai pašvaldības lēmums, kas rada pozitīvas izmaiņas budžeta iestādes darbībā;
- pārskata perioda laikā veikti nemateriālā ieguldījuma uzlabojumi vai atjaunošana, lai uzlabotu tā darbību;
- budžeta iestādes darbībā notikušas vai tuvākajā laikā gaidāmas ilgtermiņa izmaiņas, kas pozitīvi ietekmē nemateriālā ieguldījuma paredzēto lietojumu;
- pieņemts lēmums atsākt nemateriālā ieguldījuma izveidi, kas iepriekš apturēta vai pārtraukta pirms tā pabeigšanas vai nodošanas lietošanā (ekspluatācijā).

10.19. Ja pastāv kāda no iepriekš minētajām pazīmēm, budžeta iestāde veic attiecīgā nemateriālā ieguldījuma atgūstamās vērtības aplēsi saskaņā ar šajā apakšnodaļā minēto.

10.20. Budžeta iestāde palielina nemateriālā ieguldījuma uzskaites (atlikušo) vērtību, norakstot iepriekšējos pārskata periodos izveidoto vērtības samazinājumu tikai tādā gadījumā, ja nemateriālā ieguldījuma atgūstamā vērtība ir lielāka par tā uzskaites vērtību. Šādā gadījumā aktīva uzskaites (atlikusī) vērtība, jāpalielina līdz tā atgūstamajai vērtībai un jāatzīst pārskata perioda pārējie ieņēmumi, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*1199*	*Nemateriālo ieguldījumu vērtības samazinājums*
K	*8552*	*Ieņēmumi no vērtības samazinājuma norakstīšanas nefinanšu aktīviem*

10.21. Palielinātā nemateriālā ieguldījuma uzskaites (atlikusī) vērtība nedrīkst pārsniegt uzskaites vērtību, kas būtu noteikta (atskaitot amortizāciju), ja aktīvam iepriekšējos periodos nebūtu atzīti izdevumi no vērtības samazinājuma.

10.22. Pēc nemateriālā ieguldījuma vērtības samazinājuma koriģēšanas turpina aprēķināt amortizāciju, nemateriālā ieguldījuma uzskaites (atlikušo) vērtību sistemātiski attiecinot uz atlikušo lietderīgās lietošanas laiku.

10.23. Izveidoto nemateriālo ieguldījumu vērtības samazinājumu var koriģēt tikai par konkrētā nemateriālā ieguldījuma vērtības samazinājuma izmaiņu vērtību.

10.24. Ja pēc vērtības samazinājuma koriģēšanas budžeta iestāde pieņem lēmumu nemainīt nemateriālā ieguldījuma atlikušo lietderīgās lietošanas laiku, tad nemateriālā ieguldījuma amortizāciju aprēķina, tā uzskaites vērtību pēc vērtības samazinājuma koriģēšanas sistemātiski attiecinot uz nemateriālā ieguldījuma atlikušo lietderīgās lietošanas laiku.

11. Nemateriālo ieguldījumu izslēgšana no uzskaites

11.1. Nemateriālo ieguldījumu izslēdz no uzskaites, norakstot tā vērtību un uzkrāto amortizāciju sekojošos gadījumos:

- nemateriālo ieguldījumu norakstot;
- nemateriālo ieguldījumu atsavinot;
- nemateriālo ieguldījumu nododot citai budžeta iestādei;
- konstatējot nemateriālā ieguldījuma iznīcināšanu prettiesiskas darbības dēļ.

11.2. Nemateriālo ieguldījumu noraksta, piemēram, ja ir beidzies tā lietderīgās lietošanas laiks (licence) vai tas ir novecojis (datorprogramma) un tā tālāka lietošana nav iespējama neatkarīgi no tā atlikušās vērtības. Budžeta iestāde veic nemateriālo ieguldījumu norakstīšanu saskaņā ar iestādē izstrādātu un apstiprinātu iekšējo kārtību, ja nepieciešams, pieaicinot attiecīgās jomas speciālistus.

11.3. Budžeta iestāde nemateriālo ieguldījumu noraksta, samazinot tā sākotnējo uzskaites vērtību par uzkrāto amortizāciju un vērtības samazinājumu, un pēc tam atlikušo vērtību noraksta atbilstošajā izdevumu kontā, veicot sekojošu grāmatojumus:

D	*1190**	*Nemateriālo ieguldījumu amortizācija un vērtības samazinājums*
K	*1100*	*Nemateriālie ieguldījumi*

**uzkrātā amortizācija*

D	*1190**	*Nemateriālo ieguldījumu amortizācija un vērtības samazinājums*
K	*8552*	*Ieņēmumi no vērtības samazinājuma norakstīšanas nefinanšu aktīviem*

**iepriekš atzītais vērtības samazinājums*

D	*8610**	*Izdevumi no nefinanšu aktīvu izslēgšanas*
K	*1100**	*Nemateriālie ieguldījumi*

**atlikusī uzskaites vērtība*

11.4. Ja nemateriālo ieguldījumu paredzēts atsavināt, to pārdodot, tad to līdz atsavināšanai uzskaita apgrozāmo līdzekļu sastāvā. Nemateriālos ieguldījumus uzskaita kā atsavināšanai paredzētus, ja tie pašreizējā stāvoklī ir pieejami tūlītējai atsavināšanai un pakļauti normatīvajos aktos noteiktajiem atsavināšanas nosacījumiem, to lietderīgā lietošana ir pārtraukta un to atsavināšana ir ticama. Ilgtermiņa ieguldījumu, tai skaitā nemateriālo ieguldījumu, atsavināšanu uzskata par ticamu, ja ir spēkā šādi nosacījumi:

11.4.1. atsavināšana ir pamatota ar normatīvo aktu vai iestādes vadības lēmumu;

11.4.2. atsavināšanas process ir uzsākts;

11.4.3. ir pārliecība par atsavināšanas procesa pabeigšanu.

11.5. Nemateriālajiem ieguldījumiem, kuru atsavināšana ir ticama, pārtrauc aprēķināt amortizāciju un tos līdz to atsavināšanai uzskaita apgrozāmo līdzekļu sastāvā to atlikušajā vērtībā, veicot sekojošus grāmatojumus:

D	*1190*	*Nemateriālo ieguldījumu amortizācija un vērtības samazinājums*
K	*1100*	*Nemateriālie ieguldījumi*

D	*2130*	*Gatavie ražojumi, pasūtījumi un krājumi atsavināšanai*
K	*1100*	*Nemateriālie ieguldījumi*

11.6. Budžeta iestāde veic turpmāku atsavināšanai paredzētā nemateriālā ieguldījuma uzskaiti saskaņā ar Rokasgrāmatas sadaļā "Krājumu uzskaite" noteiktajiem uzskaites principiem.

11.7. Budžeta iestāde atzīst ieņēmumus no atsavināšanai paredzētajiem nemateriālajiem ieguldījumiem saskaņā ar Rokasgrāmatas sadaļā "Ieņēmumu no darījumiem ar atlīdzību uzskaite" noteiktajiem uzskaites principiem.

11.8. Budžeta iestāde, kas nodod nemateriālo ieguldījumu citai budžeta iestādei bez atlīdzības, attiecīgo nemateriālo ieguldījumu izslēdz no uzskaites un atzīst izdevumus no nodotām vērtībām ilgtermiņa ieguldījuma atlikušajā vērtībā, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*1190**	*Nemateriālo ieguldījumu amortizācija un vērtības samazinājums*
K	*1100*	*Nemateriālie ieguldījumi*

**uzkrātā amortizācija*

D	*1190**	*Nemateriālo ieguldījumu amortizācija un vērtības samazinājums*
K	*8552*	*Ieņēmumi no vērtības samazinājuma norakstīšanas nefinanšu aktīviem*

**iepriekš atzītais vērtības samazinājums*

D	*8420**	*Izdevumi no saņemtām un nodotām vērtībām bez atlīdzības*
K	*1100**	*Nemateriālie ieguldījumi*

**atlikusī uzskaites vērtība*

12. Nemateriālo ieguldījumu inventarizācija

12.1. Lai nodrošinātu, ka budžeta iestādes pārskatos ir ietverti visi nemateriālie ieguldījumi, pārskata perioda beigās veic nemateriālo ieguldījumu inventarizāciju.

12.2. Vienlaikus pārskata gada beigās budžeta iestāde novērtē, vai pastāv kādas pazīmes, kas liecina par iespējamo nemateriālā ieguldījuma vērtības samazināšanos.

12.3. Nemateriālo ieguldījumu inventarizāciju veic saskaņā ar normatīvajos aktos noteikto kārtību, kā arī budžeta iestādē apstiprināto inventarizācijas kārtību.

12.4. Inventarizāciju veic vismaz reizi gadā – pārskata gada slēguma inventarizāciju veic triju mēnešu laikā pirms pārskata gada beigu dienas vai mēneša laikā pēc tās, pārrēķinot inventarizācijas dienā konstatētos atlikumus atbilstoši grāmatvedības datiem pārskata gada beigu dienā, bet, ja nepieciešams (atbildīgās personas maiņas gadījumā u.tml.), arī biežāk.

12.5. Inventarizāciju veic budžeta iestādes vadītāja apstiprināta inventarizācijas komisija, un tās rezultātus apstiprina inventarizācijas komisijas locekļi, budžeta iestādes vadītājs un materiāli atbildīgās personas.

12.6. Inventarizācijas komisijas personālsastāvu un inventarizācijas sākšanas un beigšanas termiņus budžeta iestādes vadītājs nosaka ar rakstisku rīkojumu. Budžeta iestādes vadītājs šajā rīkojumā var ietvert arī inventarizācijas dokumentēšanas termiņus.

12.7. Nemateriālo ieguldījumu un citu bezķermenisko lietu summas inventarizē, to apjomu pārbaudot saskaņā ar attiecīgajiem dokumentiem, nepieciešamības gadījumā arī pārbaudot dabā.

12.8. Gadījumā, ja inventarizācijas rezultātā ir konstatēts nemateriālais ieguldījums, kas līdz šim nav bijis iekļauts uzskaitē, budžeta iestādes vadītāja apstiprināta komisija nosaka nemateriālā ieguldījuma vērtību un sagatavo nemateriālā ieguldījuma novērtēšanas aktu (15.3. apakšnodaļā "15.3. Inventarizācijas rezultātā konstatētā ilgtermiņa ieguldījuma novērtējuma akts" sniegts novērtēšanas akta paraugs), ja nepieciešams pieaicinot attiecīgās jomas speciālistu, kuram ir atzīta un atbilstoša kvalifikācija.

12.9. Budžeta iestāde, pamatojoties uz komisijas sagatavoto aktu, atzīst sākotnēji uzskaitē nemateriālo ieguldījumu, tā noteiktajā vērtībā palielinot attiecīgo nemateriālo ieguldījumu un atbilstošo ieņēmumu kontu, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*1100*	*Nemateriālais ieguldījums*
K	*8580*	*Ieņēmumi no ilgtermiņa aktīvu sākotnējās atzīšanas*

12.10. Gadījumā, ja inventarizācijas rezultātā ir konstatēts nemateriālo ieguldījumu iztrūkums vai bojājums, kas liegtu tā tālāku izmantošanu budžeta iestādes darbībā, budžeta iestāde, pamatojoties uz iestādes vadītāja rīkojumu, attiecīgo nemateriālo ieguldījumu noraksta no uzskaites, veicot sekojošus grāmatojumus:

D	*1190*	*Nemateriālo ieguldījumu amortizācija un vērtības samazinājums*
K	*1100*	*Nemateriālais ieguldījums*

D	*8610*	*Izdevumi no nefinanšu aktīvu izslēgšanas*
K	*1100*	*Nemateriālais ieguldījums*

12.11. Gadījumā, ja inventarizācijas rezultātā ir konstatēts nemateriālā ieguldījuma bojājums un vērtības samazinājuma pazīmes, budžeta iestāde piemēro vērtības samazināšanās uzskaites principus, kas apskatīti šīs Rokasgrāmatas sadaļas 10.nodaļā "Nemateriālo ieguldījumu vērtības samazināšanās".

13. Informācijas uzrādīšana

13.1. Budžeta iestāde uzrāda sekojošu informāciju gada pārskatā par nemateriālajiem ieguldījumiem:

13.1.1. Budžeta iestāde norāda nemateriālos ieguldījumus pārskatā par finansiālo stāvokli jeb bilancē to atlikušajā vērtībā. Nemateriālo ieguldījumu atlikušo vērtību aprēķina, no sākotnējās vērtības atskaitot amortizāciju un vērtības samazinājumu;

13.1.2. Papildus budžeta iestāde finanšu pārskata pielikuma finanšu pārskata posteņu strukturizētajā skaidrojumā 1.1. piezīmē "Nemateriālie ieguldījumi" sniedz informāciju par:

- nemateriālo ieguldījumu uzskaites vērtībām pārskata perioda sākumā un beigās, kā arī izmaiņām perioda laikā (absolūtajās vienībās un %);
- būtiskiem darījumiem vai notikumiem pārskata periodā, kas ietekmēja izmaiņas un darījumiem, kas ir vienādi ar vienu miljonu EUR absolūtajā vērtībā vai lielāki;
- izmaiņām bilances posteņa vērtībā;

- informāciju par pārskata gada katru vērtības samazinājuma atzīšanu vai norakstīšanu;
- informāciju par pašu izveidotiem nemateriālajiem ieguldījumiem;
- informāciju par nemateriālajiem ieguldījumiem ar nenoteiktu lietderīgās lietošanas laiku;
- reorganizācijas rezultātā un bez atlīdzības saņemto un nodoto finanšu ieguldījumu vērtību;
- vērtības samazinājumu avansa maksājumiem sadalījumā pa metodēm un atbilstoši grupām pēc to izpildes termiņa kavējuma pārskata perioda beigās;
- citu informāciju pārskatu lietotājiem.

13.2. Budžeta iestāde sniedz informāciju finanšu pārskata posteņu strukturizētajā skaidrojumā saskaņā ar Valsts kases sagatavotajām finanšu pārskata posteņu strukturizētā skaidrojuma sagatavošanas vadlīnijām, kas publicētas Valsts kases tīmekļa vietnē.

13.3. Finanšu pārskata pielikuma grāmatvedības uzskaites principu aprakstā budžeta iestāde sniedz attiecīgi informāciju par:

- nemateriālo ieguldījumu klasifikāciju, sākotnējo atzīšanu un novērtēšanu, turpmāko novērtēšanu (piemēram, amortizācija, vērtības samazinājums), izslēgšanu no uzskaites;
- metodēm un nozīmīgiem pieņēmumiem, kas izmantoti nemateriālo ieguldījumu patiesās vērtības noteikšanai
- nemateriālo ieguldījumu vērtības samazinājuma iemesliem un aprēķināšanas metodēm.

14. Praktiski piemēri un informācijas atklāšanas paraugi

14.1. Piemēri, kas ilustrē tīmekļa vietnes izstrādes posmus un izdevumu uzskaiti katrā tīmekļa vietnes izstrādes posmā:

POSMS / IZDEVUMU VEIDS	UZSKAITE
Plānošana	
• Priekšizpēte • Datortehnikas un programmnodrošinājuma specifikācijas noteikšana • Alternatīvu produktu un piegādātāju izvērtēšana • Priekšrocību izvēle	Ar plānošanu saistītās izmaksas atzīst izdevumos pārskata periodā, kurā tās radušās, jo plānošanas posms ir līdzīgs pētniecībai.
Lietojumprogrammas un infrastruktūras izstrāde	
• Tehniskā nodrošinājuma iegāde vai izstrāde • Domēna nosaukuma iegūšana • Operētājsistēmas programmatūras izstrāde (piemēram, operētājsistēma un servera programmatūra) • Lietojumprogrammas koda izstrāde • Izstrādāto lietojumprogrammu instalēšana uz tīmekļa servera • Stresa testi	Izmaksas atzīst izdevumos pārskata periodā, kurā tās radušās. Tādas izmaksas var kapitalizēt tikai, ja tās ir tieši attiecināmas uz tīmekļa vietnes sagatavošanu tās izmantošanai atbilstoši vadības paredzētajam mērķim un atbilst nemateriālā ieguldījuma atzīšanas kritērijiem, t.i. ir ticams, ka budžeta iestādē ieplūdīs ar to saistītie nākotnes saimnieciskie labumi, un tā izmaksu vai patieso vērtību var ticami novērtēt.
Grafiskā dizaina izstrāde	
• Tīmekļa lapu vizuālā izskata izstrāde (piemēram, lapas izkārtojums un krāsas)	Izmaksas atzīst izdevumos pārskata periodā, kurā tās radušās, ja vien izdevumus nevar tieši attiecināt uz tīmekļa vietnes sagatavošanu tās izmantošanai

	vadības paredzētajam mērķim, un tās atbilst nemateriālā aktīva atzīšanas kritērijiem.
Satura izstrāde	
• Informācijas radīšana, iegāde, sagatavošana (piemēram, norādes un izvēlnes izveidi) un informācijas augšupielāde tekstā vai grafiskā veidā tīmekļa vietnē pirms tīmekļa vietnes izveides pabeigšanas. Satura piemēri ietver informāciju par budžeta iestādi, pakalpojumiem vai produktiem, kā arī tēmas, kurām var piekļūt vietnes abonenti.	Izmaksas atzīst izdevumos pārskata periodā, kurā tās radušās, ja saturs izstrādāts, lai reklamētu un veicinātu budžeta iestādes pakalpojumus un produktus (piemēram, produktu digitālās fotogrāfijas). Tādas izmaksas var kapitalizēt tikai, ja tās ir tieši attiecināmas uz tīmekļa vietnes sagatavošanu tās izmantošanai atbilstoši vadības paredzētajam mērķim un atbilst nemateriālā ieguldījuma atzīšanas kritērijiem.
POSMS / IZDEVUMU VEIDS	**UZSKAITE**
Darbības posms	
• Grafiskā dizaina pilnveidošana un satura pārskatīšana • Jaunu funkciju, īpašību un satura pievienošana • Tīmekļa vietnes reģistrācija meklētājprogrammās • Datu dublēšana • Piekļuves drošības pārbaude • Tīmekļa vietnes izmantošanas analīze	Izvērtē, vai radušās izmaksas atbilst nemateriālā ieguldījuma definīcijai un atzīšanas kritērijiem; šādā gadījumā izmaksas atzīst nemateriālā ieguldījuma uzskaites (atlikušajā) vērtībā. Ja izmaksas neatbilst nemateriālā ieguldījuma definīcijai un atzīšanas kritērijiem, tās atzīst izdevumos pārskata periodā, kurā tās radušās.
Citi	
• Pārdošanas, administratīvie un citi vispārējie pieskaitāmie izdevumi, ja vien šos izdevumus nevar tieši attiecināt uz tīmekļa vietnes sagatavošanu tās izmantošanai vadības paredzētajam mērķim • Skaidri konstatēta neefektivitāte un sākotnējie saimnieciskās darbības zaudējumi, kas radušies, pirms tīmekļa vietne ir sasniegusi plānotos darbības rezultātus (piemēram, atsevišķi testi) • Darbinieku apmācība darbam ar tīmekļa vietni	Izmaksas atzīst izdevumos pārskata periodā, kurā tās radušās.

14.2. Datorprogrammu licenču uzskaite, ņemot vērā saistošo vienošanos nosacījumus

14.2.1. Gadījums, ja tiek iegādāta terminēta licence uz 1 gadu un izpildās viens no diviem nosacījumiem:

- licences līguma noteikumi neparedz licenču atjaunošanu līguma termiņa beigās; vai
- licences līguma noteikumi paredz licenču atjaunošanas iespēju līguma termiņa beigās, tomēr nav pierādījumu, kas apliecina, ka budžeta iestāde būtu spējīga atjaunot licences līgumu bez būtiskām izmaksām.

Piemērs

Budžeta iestāde noslēdz datorprogrammas licences līgumu uz 1 gadu, saskaņā ar kuru gada maksa par datorprogrammas lietošanu ir 1 800,00 EUR. Budžeta iestāde veic maksājumu 2019. gada 21.martā par 12 mēnešu periodu, sākot no 2019. gada aprīļa līdz 2020. gada martam. Licences līguma noteikumi neparedz licences atjaunošanu līguma termiņa beigās.

Piemērā pieņemts, ka budžeta iestāde nav PVN maksātājs.

Grāmatojums pie licences iegādes un maksājuma veikšanas 2019.gada 21.martā:

D	*2427*	*Pārējie nākamo periodu izdevumi*	*1 800,00 EUR*
K	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē vai kredītiestādēs*	*1 800,00 EUR*

Grāmatojums 30.04.2019. un turpmāk katra mēneša beigās noraksta 1/12 no maksājuma uz izdevumiem:

D	*7000*	*Pamatdarbības izdevumi*	*150,00 EUR*
K	*2427*	*Pārējie nākamo periodu izdevumi*	*150,00 EUR*

14.2.2. Gadījums, ja tiek iegādāta terminēta licence uz 2 gadiem. Lai gan licences līguma noteikumi paredz licences atjaunošanu termiņa beigās, tomēr nav pietiekama pārliecība, ka līgums tiks atjaunots tā termiņa beigās.

Piemērs

Budžeta iestāde 2019. gada martā noslēdz datorprogrammas licences līgumu uz 2 gadiem, sākot no 2019. gada marta līdz 2021. gada februārim. Līguma summa ir 1 800,00 EUR. Licences līguma noteikumi paredz licences atjaunošanu līguma termiņa beigās, tomēr nav pārliecība, ka līgums tiks atjaunots, kā arī budžeta iestādes rīcībā nav vēsturiskas pieredzes par līdzīga veida saistošo vienošanos atjaunošanu līguma termiņa beigās.

Piemērā pieņemts, ka budžeta iestāde nav PVN maksātājs.

Budžeta iestāde uzskaita datorprogrammas licenci nemateriālo ieguldījumu sastāvā.

Grāmatojums, iegādājoties licenci 2019.gada martā:

D	*1125*	*Licences datorprogrammām*	*1 800,00 EUR*
K	*5310*	*Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*	*1 800,00 EUR*

Budžeta iestāde nosaka nemateriālajam ieguldījumam noteiktu lietderīgās lietošanas laiku – 2 gadus, kas atbilst saistošās vienošanās (licences līguma) termiņam.

Budžeta iestāde datorprogrammas licences amortizāciju sāk aprēķināt ar nākamā mēneša pirmo datumu pēc tās nodošanas lietošanā. Datorprogrammas licences amortizāciju aprēķina atbilstoši tās lietderīgās lietošanas laikam (2 gadi), sākotnējo vērtību sistemātiski sadalot pa mēnešiem.

Amortizācijas aprēķins:

Nemateriālā ieguldījuma sākotnējā vērtība 1 800,00 EUR

Lietderīgās lietošanas laiks – 2 gadi

Ikmēneša amortizācijas izdevumi 1 800,00 EUR /divi gadi / 12 mēneši = 75,00 EUR.

Katra pārskata perioda (mēneša) beigās budžeta iestāde uzskaita datorprogrammas licences uzkrāto amortizāciju un amortizācijas izdevumus atzīst budžeta iestādes pamatdarbības izdevumos, veicot sekojošu grāmatojumu:

Grāmatojums, atzīstot amortizācijas izdevumus mēneša beigās:

D	*7000**	*Pamatdarbības izdevumi*	*75,00 EUR*
K	*1195*	*Datorprogrammu uzkrātā amortizācija*	*75,00 EUR*

**Nemateriālo ieguldījumu amortizācijas uzskaites konti*

2021. gada martā pēc datorprogrammas licences vērtības pilnīgas iekļaušanas amortizācijas aprēķinā, amortizācijas aprēķinu pārtrauc. Budžeta iestāde izvērtē, vai attiecīgais nemateriālais ieguldījums ir saglabājams uzskaitē, vai arī ir nepieciešams veikt tā norakstīšanu no grāmatvedības uzskaites, pamatojoties uz saistošās vienošanās (līguma) noteikumiem. Gadījumā, ja līguma noteikumi paredz ierobežojumus attiecībā uz nemateriālā ieguldījuma lietošanu pēc līguma termiņa beigām, budžeta iestāde izslēdz pilnīgi amortizēto nemateriālo ieguldījumu no grāmatvedības uzskaites, veicot sekojošus grāmatojumus:

Grāmatojums, izslēdzot nemateriālā ieguldījuma uzkrāto amortizāciju:

D	*1195*	*Datorprogrammu uzkrātā amortizācija*	*1 800,00 EUR*
K	*1125*	*Licences datorprogrammām*	*1 800,00 EUR*

Grāmatojums, izslēdzot nemateriālo ieguldījumu no nemateriālo ieguldījumu sastāva:

D	*8610*	*Izdevumi no nefinanšu aktīvu izslēgšanas*	*00,00 EUR*
K	*1125*	*Licences datorprogrammām*	*00,00 EUR*

14.3. Gadījums, ja tiek iegādāta terminēta licence uz 2 gadiem un licences līguma noteikumi paredz licenču līguma atjaunošanu, un budžeta iestādes rīcībā ir sekojoši pierādījumi, kas pamato licences līguma atjaunošanu bez būtiskām izmaksām:

a) no pieredzes var pamatoti secināt, ka licences līgums tiks atjaunots. Ja atjaunošanai ir nepieciešama trešās puses piekrišana, budžeta iestādes vadībai ir pietiekama pārliecība, ka trešā puse šo piekrišanu sniegs;
b) ir pierādījumi, ka tiks izpildīti nepieciešamie nosacījumi, lai notiktu atjaunošana; un
c) atjaunošanas izmaksas budžeta iestādei nav būtiskas, ja salīdzina ar paredzamo nākotnes saimniecisko labumu saņemšanu budžeta iestādē pēc tās atjaunošanas.

Gadījumā, ja atjaunošanas izmaksas ir būtiskas, salīdzinot tās ar paredzamo nākotnes saimniecisko labumu saņemšanu budžeta iestādē pēc atjaunošanas, tās ir uzskaitāmas kā jauns, atsevišķs nemateriālais aktīvs.

Piemērs

Budžeta iestāde 2019. gada martā noslēdz datorprogrammas licences līgumu uz 2 gadiem, sākot no 2019. gada marta līdz 2021. gada februārim. Licences līguma summa ir 1 800,00 EUR. Licences līgums paredz līguma atjaunošanas iespēju līguma termiņa beigās uz 1 gadu, veicot licences atjaunošanas maksājumu 200,00 EUR apmērā. Budžeta iestāde, sākotnēji atzīstot licenci grāmatvedības uzskaitē, plāno to atjaunot uz vēl vienu gadu, un var pamatoti secināt, ka līgums tiks atjaunots ar abpusēju līgumslēdzējpušu piekrišanu.

Piemērā pieņemts, ka budžeta iestāde nav PVN maksātājs.

Budžeta iestāde uzskaita datorprogrammas licenci nemateriālo ieguldījumu sastāvā.

Grāmatojums, iegādājoties licenci 2019.gada martā:

D	*1125*	*Licences datorprogrammām*	*1 800,00 EUR*
K	*5311*	*Saistības ar piegādātājiem un darbuzņēmējiem*	*1 800,00 EUR*

Budžeta iestāde nosaka nemateriālajam ieguldījumam noteiktu lietderīgās lietošanas laiku – 3 gadus. Lietderīgās lietošanas laiks ietver sevī saistošās vienošanas (licences līgums) termiņu – 2 gadi un līgumā paredzēto atjaunošanas termiņu – 1 gadu, pamatojoties uz pierādījumiem, ka līguma atjaunošana tiks veikta bez nozīmīgām izmaksām.

Budžeta iestāde datorprogrammas licences amortizāciju sāk aprēķināt ar nākamā mēneša pirmo datumu pēc tās nodošanas lietošanā. Datorprogrammas licences amortizāciju aprēķina atbilstoši tās lietderīgās lietošanas laikam (3 gadi), sākotnējo vērtību sistemātiski sadalot pa mēnešiem.

Amortizācijas aprēķins:

Nemateriālā ieguldījuma sākotnējā vērtība 1 800,00 EUR

Lietderīgās lietošanas laiks – 3 gadi

Ikmēneša amortizācijas izdevumi 1 800,00 EUR / trīs gadi / 12 mēneši = 50,00 EUR.

Katra pārskata perioda (mēneša) beigās budžeta iestāde uzskaita datorprogrammas licences uzkrāto amortizāciju un amortizācijas izdevumus atzīst budžeta iestādes pamatdarbības izdevumos, veicot sekojošu grāmatojumu:

Grāmatojums, atzīstot amortizācijas izdevumus mēneša beigās:

D	*7000**	*Pamatdarbības izdevumi*	*50,00 EUR*
K	*1195*	*Datorprogrammu uzkrātā amortizācija*	*50,00 EUR*

**nemateriālo ieguldījumu amortizācijas uzskaites konti*

2021. gada februārī budžeta iestāde veic licences atjaunošanas maksājumu 200,00 EUR apmērā par periodu no 2021.gada marta līdz 2022.gada februārim.

Ņemot vērā to, ka licences atjaunošanas izmaksas nav būtiskas, budžeta iestāde kapitalizē licences atjaunošanas izmaksas.

Grāmatojums, kapitalizējot licences atjaunošanas izmaksas:

D	*1125*	*Licences datorprogrammām*	*200,00 EUR*
K	*5311*	*Saistības ar piegādātājiem un darbuzņēmējiem*	*200,00 EUR*

2022. gada martā pēc datorprogrammas licences vērtības pilnīgas iekļaušanas amortizācijas aprēķinā, amortizācijas aprēķinu pārtrauc. Budžeta iestāde izvērtē, vai attiecīgais nemateriālais ieguldījums ir saglabājams uzskaitē, vai arī ir nepieciešams veikt tā norakstīšanu no grāmatvedības uzskaites, pamatojoties uz saistošās vienošanās (līguma) noteikumiem. Gadījumā, ja līguma noteikumi paredz ierobežojumus attiecībā uz nemateriālā ieguldījuma lietošanu pēc līguma termiņa beigām, budžeta iestāde izslēdz pilnīgi amortizēto nemateriālo ieguldījumu no grāmatvedības uzskaites, veicot sekojošus grāmatojumus:

Grāmatojums, izslēdzot nemateriālā ieguldījuma uzkrāto amortizāciju:

D	*1195*	*Datorprogrammas uzkrātā amortizācija*	*2 000,00 EUR*
K	*1125*	*Licences datorprogrammām*	*2 000,00 EUR*

Grāmatojums, izslēdzot nemateriālo ieguldījumu no nemateriālo ieguldījumu sastāva:

D	*8610*	*Izdevumi no nefinanšu aktīvu norakstīšanas un likvidēšanas*	*00,00 EUR*
K	*1125*	*Licences datorprogrammām*	*00,00 EUR*

14.4. Gadījums, ja tiek iegādāta terminēta licence uz 2 gadiem un licences līguma noteikumi paredz licenču līguma atjaunošanu, un budžeta iestādes rīcībā nav pierādījumi, kas pamatotu licences līguma atjaunošanu bez nozīmīgām izmaksām.

Piemērs

Budžeta iestāde 2019. gada martā noslēdz datorprogrammas licences līgumu uz 2 gadiem, sākot no 2019. gada marta līdz 2021. gada februārim. Licences līguma summa ir 600,00 EUR. Licences līgums paredz līguma atjaunošanu līguma termiņa beigās, nosakot licences atjaunošanas maksu 400,00 EUR apmērā par līguma termiņa pagarinājumu uz diviem gadiem. 2019. gada martā budžeta iestāde pieņem lēmumu par licences atjaunošanu pēc diviem gadiem.

Piemērā pieņemts, ka budžeta iestāde nav PVN maksātājs.

Budžeta iestāde uzskaita datorprogrammas licenci nemateriālo ieguldījumu sastāvā.

Grāmatojums, iegādājoties licenci 2019.gada martā:

D	*1125*	*Licences datorprogrammām*	*600,00 EUR*
K	*5310*	*Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*	*600,00 EUR*

Budžeta iestāde nosaka nemateriālajam ieguldījumam noteiktu lietderīgās lietošanas laiku – 2 gadus, kas atbilst saistošās vienošanās (licences līguma) termiņam, ņemot vērā to, ka ir pierādījumi, kas pamato nozīmīgas izmaksas licences līguma atjaunošanai.

Budžeta iestāde datorprogrammas licences amortizāciju sāk aprēķināt ar nākamā mēneša pirmo datumu pēc tās nodošanas lietošanā. Datorprogrammas licences amortizāciju aprēķina atbilstoši tās lietderīgās lietošanas laikam (2 gadi), sākotnējo vērtību sistemātiski sadalot pa mēnešiem.

Amortizācijas aprēķins:

Nemateriālā ieguldījuma sākotnējā vērtība 600,00 EUR

Lietderīgās lietošanas laiks – 2 gadi

Ikmēneša amortizācijas izdevumi 600,00 EUR /2 gadi / 12 mēneši = 25,00 EUR.

Katra pārskata perioda (mēneša) beigās budžeta iestāde uzskaita datorprogrammas licences uzkrāto amortizāciju un amortizācijas izdevumus atzīst budžeta iestādes pamatdarbības izdevumos, veicot sekojošu grāmatojumu:

Grāmatojums, atzīstot amortizācijas izdevumus mēneša beigās:

D	*7000**	*Pamatdarbības izdevumi*	*25,00 EUR*
K	*1195*	*Datorprogrammu uzkrātā amortizācija*	*25,00 EUR*

**nemateriālo ieguldījumu amortizācijas uzskaites konti*

2021. gada martā budžeta iestāde veic licences atjaunošanas maksājumu 400,00 EUR apmērā par periodu no 2021.gada marta līdz 2023.gada februārim. Ņemot vērā to, ka licences atjaunošanas izmaksas ir būtiskas, budžeta iestāde atzīst licences atjaunošanas izmaksas kā jaunu, atsevišķu nemateriālo ieguldījumu ar lietderīgās lietošanas laiku – 2 gadi.

Grāmatojums 2021.gada martā, atzīstot jaunu licenci:

D	*1125*	*Licences datorprogrammām*	*400,00 EUR*
K	*5310*	*Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*	*400,00 EUR*

Vienlaikus 2021. gada 31. martā budžeta iestāde izslēdz no uzskaites licenci, kurai ir beidzies tās lietderīgās lietošanas laiks saskaņā ar iestādē izstrādātu iekšējo kārtību, veicot sekojošus grāmatojumus:

Grāmatojums, izslēdzot nemateriālā ieguldījuma uzkrāto amortizāciju:

D	*1195*	*Datorprogrammas uzkrātā amortizācija*	*600,00 EUR*
K	*1125*	*Licences datorprogrammām*	*600,00 EUR*

Grāmatojums, izslēdzot nemateriālo ieguldījumu no nemateriālo ieguldījumu sastāva:

D	*8611*	*Izdevumi no nemateriālo ieguldījumu un pamatlīdzekļu norakstīšanas un likvidēšanas*	*00,00 EUR*
K	*1125*	*Licences datorprogrammām*	*00,00 EUR*

14.5. Gadījums, ja tiek iegādāta licence uz 5 gadiem ar ikgadēji veicamiem maksājumiem un licences līgums paredz iespēju saņemt / iegādāties tiesības lietot datorprogrammu pēc termiņa beigām (pastāvīgo licenci):

Ja licences līguma noteikumi paredz iespēju pēc sākotnējā līguma termiņa beigām iegādāties pastāvīgo licenci (tiesības lietot datorprogrammu pēc termiņa beigām) vai līgums nosaka datorprogrammas īpašumtiesību pāreju uz budžeta iestādi līguma termiņa beigās, budžeta iestāde līguma darbības sākumā šo darījumu atzīst kā finanšu nomu.

Budžeta iestāde atzīst datorprogrammas licenci nemateriālo ieguldījumu sastāvā nākotnes minimālo licences maksājumu tagadnes vērtībā. Minētie maksājumi ietvertu ikgadējos maksājumus un datorprogrammas izpirkuma maksu (ja tāda paredzēta).

Datorprogrammas licences sākotnējā uzskaite jāveic saskaņā ar finanšu nomas uzskaites principiem, kas noteikti Rokasgrāmatas sadaļā "Nomas uzskaite".

Turpmākā datorprogrammas novērtēšana un uzskaite veicama saskaņā ar nemateriālo ieguldījumu turpmākās uzskaites pamatprincipiem.

14.6. Piemērs par datorprogrammas licences iegādi, sākotnējo uzskaiti un amortizācijas aprēķinu

2019. gada 5. janvārī budžeta iestāde noslēdz pirkšana – pārdošanas līgumu par lietvedības datorprogrammas "Lietvedis 1.0" licences iegādi 3 100,00 EUR vērtībā.

2019. gada 10. janvārī budžeta iestāde saņem datorprogrammu (licenci), pamatojoties uz rēķinu un pieņemšanas – nodošanas aktu. Datorprogrammas lietošanai nav nepieciešami papildus darbi, tā ir gatava tās paredzētajai lietošanai, sākot ar iegādes dienu.

Piemērā pieņemts, ka budžeta iestāde nav PVN maksātājs.

Datorprogramma ir nodalāma, tas ir, budžeta iestāde var to izmantot atsevišķi un tā nav neatņemama datortehnikas sastāvdaļa. 2019. gada 10. janvārī, pamatojoties uz pieņemšanas – nodošanas aktu budžeta iestāde lietvedības datorprogrammas licenci atzīst kā atsevišķu aktīvu nemateriālo ieguldījumu sastāvā, veicot sekojošu grāmatojumu:

2019. gada 10. janvārī datorprogrammas licences iegāde, pamatojoties uz pieņemšanas – nodošanas aktu

D	*1121*	*Datorprogrammas*	*3 100,00 EUR*
K	*5310*	*Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*	*3 100,00 EUR*

Datorprogrammu pieņem lietošanā 2019. gada 10. janvārī, pamatojoties uz budžeta iestādes vadītāja apstiprinātu aktu par nemateriālā ieguldījuma pieņemšanu lietošanā.

Budžeta iestādes grāmatvedības uzskaites kārtībā noteikts visām datorprogrammām un to licencēm lietderīgās lietošanas laiks 3 gadi. Aktā par nemateriālā ieguldījuma pieņemšanu lietošanā norādīts datorprogrammas licences lietderīgās lietošanas laiks, amortizācijas likme un ikmēneša aprēķins.

Budžeta iestāde datorprogrammas licences amortizāciju sāk aprēķināt ar nākamā mēneša pirmo datumu pēc tās pieņemšanas lietošanā.

Datorprogrammas licences amortizāciju aprēķina atbilstoši tās lietderīgās lietošanas laikam (3 gadi), sākotnējo vērtību sistemātiski sadalot pa mēnešiem (sākotnējā vērtība 3 100,00 EUR; lietderīgās lietošanas laiks – 3 gadi; ikmēneša amortizācijas izdevumi 3 100,00 EUR / 3 gadi / 12 mēneši = 86,11 EUR).

Katra pārskata perioda (mēneša) beigās uzskaita uzkrāto nemateriālā ieguldījuma (datorprogrammas licences) amortizāciju un amortizācijas izdevumus atzīst budžeta iestādes pamatdarbības izdevumos, veicot sekojošu grāmatojumu:

2019. gada 28. februārī datorprogrammas licences amortizācijas izdevumu atzīšana par 2019. gada februāri:

D	*7000*	*Pamatdarbības izdevumi*	*86,11 EUR*
K	*1195*	*Datorprogrammu uzkrātā amortizācija*	*86,11 EUR*

2020. gada 30. decembrī (otrā gada beigās) datorprogrammas izplatītājs paziņo par lietvedības datorprogrammas jauninājumiem – jaunas versijas izlaišanu un iepriekšējās datorprogrammas darbības pārtraukšanu. Jaunās datorprogrammas (jauninājuma) nosaukums ir "Lietvedis 2.0". Cena 3 410,00 EUR.

Budžeta iestāde pieņem lēmumu iegādāties jauno lietvedības datorprogrammu (jauninājumu) "Lietvedis 2.0", ņemot vērā tās papildinājumus, uzlabojumus programmas stabilitātei, ātrumam un savietojamību ar citām programmām.

Budžeta iestāde veic jaunās datorprogrammas licences iegādi, pamatojoties uz noslēgtu līgumu. 2021. gada 2. janvārī budžeta iestāde saņem jauno datorprogrammu, pamatojoties uz pieņemšanas-nodošanas aktu un rēķinu.

Budžeta iestāde izslēdz no uzskaites aizvietotās (iepriekš atzītās) datorprogrammas uzskaites (atlikušo) vērtību jaunās datorprogrammas iegādes dienā 1 033,36 EUR (uzkrātais nolietojums – 86,11 EUR * 24 mēneši = 2 066,64 EUR), veicot sekojošu grāmatojumu:

2021. gada janvārī izslēdz no uzskaites iepriekš atzītās datorprogrammas uzskaites (atlikušo) vērtību

D	*1195*	*Datorprogrammu uzkrātā amortizācija*	*2 066,64 EUR*
K	*1121*	*Datorprogrammas*	*2 066,64 EUR*
D	*8610*	*Izdevumi no nefinanšu aktīvu izslēgšanas*	*1 033,36 EUR*
K	*1121*	*Datorprogrammas*	*1 033,36 EUR*

2021. gada 2. janvārī, pamatojoties uz aktu par nemateriālā ieguldījuma pieņemšanu lietošanā, budžeta iestāde atzīst jauno datorprogrammas licenci nemateriālo ieguldījumu sastāvā, veicot sekojošu grāmatojumu:

2021. gada 2. janvārī atzīst datorprogrammu kā nemateriālo ieguldījumu, pamatojoties uz aktu par pieņemšanu lietošanā

D	*1121*	*Datorprogrammas*	*3 410,00 EUR*
K	*5310*	*Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*	*3 410,00 EUR*

Budžeta iestāde veic jaunās datorprogrammas amortizācijas aprēķinus atbilstoši tās lietderīgās lietošanas laikam (3 gadi), sākotnējo vērtību sistemātiski sadalot pa mēnešiem (sākotnējā vērtība 3 410,00 EUR; lietderīgās lietošanas laiks – 3 gadi; ikmēneša amortizācijas izdevumi 3 410,00 EUR / 3 gadi / 12 mēneši = 94.72 EUR). Budžeta iestāde datorprogrammas licences amortizāciju sāk aprēķināt ar nākamā mēneša pirmo datumu pēc tās pieņemšanas lietošanā un atzīst amortizācijas izdevumus, veicot sekojošu grāmatojumu:

2021. gada 28. februārī atzīst datorprogrammas amortizācijas izdevumus par 2021. gada februāri

D	*7000*	*Pamatdarbības izdevumi*	*94,72 EUR*
K	*1195*	*Datorprogrammu uzkrātā amortizācija*	*94,72 EUR*

14.7. Piemērs par nemateriālā ieguldījuma sākotnējo atzīšanu

1) **Budžeta iestāde ir pieņēmusi lēmumu izveidot budžeta iestādes logo. Saistībā ar logo izveidošanu budžeta iestādei radušās sekojošās izmaksas:**

- 2019.gada aprīlī budžeta iestādes darbinieks pavadījis 10 stundas, veicot izpēti par citu budžetu iestāžu logo; darbiniekam 2019.gada aprīlī aprēķināta alga 850,00 EUR un 200,52 EUR darba devēja valsts sociālās apdrošināšanas iemaksas; 2019.gada aprīlī kopumā darbinieks nostrādājis 160 stundas
- 2019.gada maijā budžeta iestādes IT darbinieks pavadījis 5 stundas, veicot tehniskos uzlabojumus ārpakalpojuma uzņēmuma skicēs; 2019.gada maijā aprēķinātā alga IT darbiniekam bija 900,00 EUR un 212,31 EUR darba devēja valsts sociālās apdrošināšanas iemaksas; 2019.gada maijā darbinieks kopumā nostrādājis 160 stundas
- 2019.gada 30.maijā saņemts rēķins no uzņēmuma ārpakalpojuma sniedzēja par logo dizainu un izveidi, kopējā summa 1 400,00 EUR

2) **Darba algas izmaksas, kas radušās pētniecības ietvaros netiek ietvertas nemateriālā ieguldījuma izmaksu vērtībā, līdz ar to šīs izmaksas budžeta iestāde atzīst pamatdarbības izdevumos. 2019.gada 30.aprīlī budžeta iestāde veic sekojošu grāmatojumu:**

D	*7000**	*Pamatdarbības izdevumi*	*1 050,52 EUR*
K	*5610***	*Norēķini par darba samaksu*	*850,00 EUR*
K	*5722***	*Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas*	*200,52 EUR*

** budžeta iestāde izstrādā kontu plānu pamatdarbības izdevumu uzskaitei atbilstoši budžeta izdevumu ekonomisko kategoriju klasifikācijai*

*** darba ņēmēja VSOAI daļa un iedzīvotāju ienākuma nodoklis ietverts 5610 kontā uzskaitītajā summā*

3) **Darba algas izmaksas, kas radušās projekta attīstības fāzes ietvaros, tiek atzītas nemateriālā ieguldījuma sākotnējā izmaksu vērtībā. Vispirms 2019.gada 31.maijā budžeta iestāde veic sekojošu grāmatojumu:**

D	*7000**	*Pamatdarbības izdevumi*	*1 112,31 EUR*
K	*5610***	*Norēķini par darba samaksu*	*900,00 EUR*
K	*5722***	*Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas*	*212,31 EUR*

*** darba ņēmēja VSOAI daļa un iedzīvotāju ienākuma nodoklis ietverts 5610 kontā uzskaitītajā summā*

2019.dada 31.maijā budžeta iestāde, pamatojoties uz iekšējo dokumentu, aprēķina un pārgrāmato attiecināmo darba samaksu daļu uz nemateriālā ieguldījuma izveides izmaksām. Aprēķins – stundas izpeļņa 900,00/160h= 5,63 EUR/h. Darbinieks ir patērējis 5 stundas – 5,625 EUR/h x 5h= 28,13 EUR un attiecīgā darba devēja sociālo apdrošināšanas iemaksu daļa 28,13 EUR x 23,59% = 6,64 EUR, kopā 34,77 EUR.

D	*1140*	*Nemateriālo ieguldījumu izveidošana*	*34,77 EUR*
K	*7000*	*Pamatdarbības izdevumi*	*34,77 EUR*

4) **Saņemtajā rēķinā uzrādītās izmaksas par logo dizainu ir tieši attiecināmas uz nemateriālā ieguldījuma izveidi, tāpēc budžeta iestāde 2019.gada 30.maijā atzīst šīs izmaksas nemateriālo ieguldījumu izveides izmaksās:**

D	*1140*	*Nemateriālo ieguldījumu izveidošana*	*1 400,00 EUR*
K	*5310*	*Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*	*1 400,00 EUR*

5) **2019.gada jūnijā, kad budžeta iestāde ir pabeigusi logo izveidi, pamatojoties uz attiecīgu aktu par nemateriālā ieguldījuma izveidi un nodošanu lietošanā, atzīst nemateriālo ieguldījumu:**

D	*1129*	*Pārējās nemateriālo ieguldījumu tiesības*	*1 434,77 EUR*
K	*1140*	*Nemateriālo ieguldījumu izveidošana*	*1 434,77 EUR*

14.8. Piemērs par nemateriālā ieguldījuma atzīšanas pārtraukšanu

Budžeta iestādei pieder nemateriālais ieguldījums - patents. Patentu iegādājās un sākotnēji atzina budžeta iestādes grāmatvedības uzskaitē 2010. gada 28.decembrī par sākotnējo uzskaites vērtību 7 000,00 EUR. Ir noteikts patenta lietderīgās lietošanas laiks - 10 gadi.

Piemērā pieņemts, ka budžeta iestāde nav PVN maksātājs.

2019. gada 20. novembrī budžeta iestāde pieņem lēmumu patentu atsavināt izsoles ceļā. Budžeta iestāde pārtrauc aprēķināt patenta amortizāciju 2019.gada 20.novembrī, veicot amortizācijas aprēķinu par pilnu novembra mēnesi. Patenta uzkrātā amortizācija no sākotnējā atzīšanas brīža līdz 2019.gada 20.novembrim ir 6 241,71 EUR. Patenta uzskaites (atlikusī) vērtība ir 758,29 EUR.

Pamatojoties uz pieņemto lēmumu par patenta atsavināšanu, budžeta iestāde patentu uzskaita apgrozāmo līdzekļu sastāvā kā atsavināšanai paredzētu ilgtermiņa ieguldījumu, jo tas pašreizējā stāvoklī ir pieejams tūlītējai atsavināšanai.

2019. gada 20 .novembrī, pamatojoties uz pieņemto lēmumu par patenta pārdošanu, pārtrauc patenta amortizācijas aprēķinu

D	*1192*	*Licenču, koncesiju un patentu, preču zīmju un tamlīdzīgu tiesību uzkrātā amortizācija*	*6 241,71 EUR*
K	*1124*	*Patenti*	*6 241,71 EUR*

Vienlaikus 2019. gada 20. novembrī budžeta iestāde izslēdz patenta uzskaites (atlikušo) vērtību no nemateriālo ieguldījumu sastāva, atzīstot patentu tā atlikušajā vērtībā apgrozāmo līdzekļu sastāvā

D	*2132*	*Krājumi un ilgtermiņa ieguldījumi atsavināšanai*	*758,29 EUR*
K	*1124*	*Patenti*	*758,29 EUR*

Izsole publiski tiek izsludināta 2019.gada 25.novembrī ar noteikto izsoles datumu 2019.gada 18.decembrī. Izsolītā patenta pārdošanas cena 8 000,00 EUR. 2020. gada 27. janvārī tiek parakstīts patenta pirkšanas – pārdošanas līgums ar patenta pircēju un pircējam tiek izsniegts rēķins, veicot sekojošu grāmatojumu:

2020.gada 27.janvārī budžeta iestāde atzīst prasības par izsniegtajā rēķinā norādīto summu un ieņēmumus no atsavināšanai paredzēto nemateriālo ieguldījumu un pamatlīdzekļu pārdošanas

D	*2310*	*Prasības pret pircējiem un pasūtītājiem*	*8 000,00 EUR*
K	*8510*	*Ieņēmumi no atsavināšanai paredzēto nefinanšu aktīvu pārdošanas*	*8 000,00 EUR*

Pamatojoties uz 2020.gada 27.janvārī sagatavotu pieņemšanas – nodošanas aktu, budžeta iestāde izslēdz patentu no apgrozāmo līdzekļu sastāva tā atlikušajā (bilances) vērtībā un atzīst izdevumus no nemateriālā ieguldījuma atsavināšanas, veicot sekojošu grāmatojumu:

2020.gada 27.janvārī budžeta iestāde izslēdz patentu no apgrozāmo līdzekļu sastāva un atzīst izdevumus no nemateriālā ieguldījuma atsavināšanas

D	*8612*	*Izdevumi no nemateriālo ieguldījumu un pamatlīdzekļu atsavināšanas*	*758,29 EUR*
K	*2132*	*Krājumi un ilgtermiņa ieguldījumi atsavināšanai*	*758,29 EUR*

15. Attaisnojuma dokumentu paraugi

15.1. Akts par nemateriālā ieguldījuma pieņemšanu lietošanā

Budžeta iestādes veidlapa / rekvizīti

APSTIPRINU

_____

(amats)

_____

(paraksts, paraksta atšifrējums)

_____

(datums)

AKTS

(dokumenta izdošanas vieta)

_____ Nr. _____

(datums)

Par nemateriālā ieguldījuma pieņemšanu lietošanā

Komisija šādā sastāvā:

Komisijas priekšsēdētājs: _____

Komisijas locekļi: _____

_____

atzīst nemateriālā ieguldījuma _____

(nemateriālā ieguldījuma nosaukums)

pieņemšanu lietošanā sākot ar _____ .

(datums)

Nemateriālā ieguldījuma atrašanās vieta: _____

Materiāli atbildīgā persona: _____

Iegādes datums: _____

Sākotnējā vērtība: _____

Inventāra numurs: _____

Lietderīgās lietošanas laiks (gadi / mēneši) **vai** norāde gadījumā, ja nemateriālajam ieguldījumam pieņemts lēmums par nenoteiktu lietderīgās lietošanas laiku:

_____

Amortizācijas likme (% gadā): _____

Amortizācijas aprēķins, sākot ar: _____

Materiāli atbildīgā persona: _____ _____ _____

(amats) *(vārds, uzvārds)* *(paraksts)*

Komisija:

Komisijas priekšsēdētājs : _____ _____ _____

(amats) *(vārds, uzvārds)* *(paraksts)*

Komisijas locekļi: _____ _____ _____

(amats) *(vārds, uzvārds)* *(paraksts)*

15.2. Akts par ilgtermiņa ieguldījumu (nemateriālo ieguldījumu) izslēgšanu

Budžeta iestādes veidlapa / rekvizīti

APSTIPRINU

_____
(amats)

_____
(paraksts, paraksta atšifrējums)

_____
(datums)

AKTS Nr.___
(dokumenta izdošanas vieta)

_____ Nr. _____
(datums)

Par nemateriālā ieguldījuma izslēgšanu
Komisija šādā sastāvā:
Komisijas priekšsēdētājs:_____
Komisijas locekļi: _____
_____
_____,
piedaloties materiāli atbildīgajai personai (*vārds, uzvārds*), veica nemateriālā ieguldījuma ____(numurs, nosaukums)_____ izvērtējumu un atzīst, ka nemateriālais ieguldījums ir tālākai lietošanai nederīgs.

Inventāra numurs: _____
Pieņemts lietošanā: _____
Sākotnējā vērtība: _____
Uzkrātā amortizācija: _____
Atlikusī vērtība: _____
Izslēgšanas iemesls: _____

Piezīmes: _____
(likvidācijas veids)
Pielikumā: _____
(pievienoti dokumenti)

Komisijas priekšsēdētājs: _____
Komisijas locekļi: _____
_____
_____
Materiāli atbildīgā persona: _____

Sagatavoja: _____ _____
(amats, vārds, uzvārds) *(datums)*

15.3. Inventarizācijas rezultātā konstatētā ilgtermiņa ieguldījuma novērtējuma akts

Budžeta iestādes veidlapa / rekvizīti

APSTIPRINU

_____

(amats)

_____

(paraksts, paraksta atšifrējums)

_____

(datums)

Inventarizācijas rezultātā konstatētā ilgtermiņa ieguldījuma novērtējuma

AKTS

(dokumenta izdošanas vieta)

Datums

_____ Nr. _____

Budžeta iestādes *(nosaukums)* inventarizācijas komisija, kas izveidota, pamatojoties uz budžeta iestādes iekšējo normatīvo aktu *(normatīvā akta nosaukums, Nr., datums)* 20_____.gada _____ ir veikusi inventarizācijas laikā konstatētā ilgtermiņa ieguldījuma (*nosaukums*)_____ novērtēšanu (*vai vērtības apstiprināšanu*) atbilstoši Ministru kabineta 13.02.2018. noteikumiem Nr. 87 „Grāmatvedības uzskaites kārtība budžeta iestādēs" un iekšējā normatīvajā aktā *(iekšējā normatīvā akta nosaukums, Nr., datums)* noteiktajai kārtībai.

	Apraksts
Inventarizācijas datums	
Ilgtermiņa ieguldījuma tehniskais raksturojums (izgatavošanas materiāli u.c. norādes, kas kalpo par pamatu vērtības noteikšanai)	
Tehniskais stāvoklis	
Ilgtermiņa ieguldījuma vērtības noteikšanā izmantotā metode	
Ilgtermiņa ieguldījuma vērtība (EUR)	
Ilgtermiņa ieguldījuma konts	
Ilgtermiņa ieguldījuma lietderīgās lietošanas laiks	
Ilgtermiņa ieguldījuma amortizācijas norma (% gadā)	
Citas pazīmes vai attiecināma informācija	

Citi papildu attaisnojuma dokumenti: _____

Komisijas locekļi: _____

(paraksts, vārds, uzvārds, datums)

_____

(paraksts, vārds, uzvārds, datums)

_____

(paraksts, vārds, uzvārds, datums)

15.4. Grāmatvedības izziņa par attīstības izmaksu kapitalizāciju

Budžeta iestādes veidlapa / rekvizīti

APSTIPRINU

_____

(amats)

_____

(paraksts, paraksta atšifrējums)

_____

(datums)

GRĀMATVEDĪBAS IZZIŅA

(dokumenta izdošanas vieta)

_____ Nr. _____

(datums)

Par attīstības izmaksu kapitalizāciju

Grāmatvedības izziņa sagatavota par attīstības izmaksu kapitalizāciju, kas tieši attiecas uz nemateriālā ieguldījuma *(numurs, nosaukums)* izveidošanu.

Ar minēto izziņu tiek apliecināts sekojošais:

1) iestādes rīcībā ir tehniskās iespējas pabeigt aktīvu *(nosaukums)* tā, lai tas būtu pieejams lietošanai vai pārdošanai *(tehniskais pamatojums pielikumā);*
2) nemateriālais ieguldījums *(nosaukums)* tiks pabeigts, un tas tiks lietots vai pārdots;
3) iestādei ir iespējas lietot vai pārdot nemateriālo ieguldījumu *(nosaukums)*;
4) nemateriālais ieguldījums radīs ticamus nākotnes saimnieciskos labumus *(pamatojošie dokumenti, aprēķini pielikumā);*
5) iestādes rīcībā ir pietiekami tehniskie, finansiālie un citi resursi nemateriālā ieguldījuma *(nosaukums)* attīstības pabeigšanai un tā lietošanai vai pārdošanai;
6) izdevumu uzskaitījums un aprēķins, kas attiecināmi uz nemateriālo ieguldījumu tā attīstības laikā, ir sniegti zemāk.

Attīstības izmaksu aprēķins:

N.p.k.	Nosaukums	Summa (EUR)	Attaisnojuma dokumenti
KOPĀ:			

Kapitalizējamo attīstības izmaksu apmērs ir _____EUR par laika periodu no _____ līdz _____ .

Grāmatojumi:

D_____ K _____ EUR _____

D _____ K_____ EUR _____

Sagatavoja: ____*(paraksts)*_____ (vārds, uzvārds, amats) ___*(datums)*

15.5. Akts par nemateriālo ieguldījumu inventarizāciju

Budžeta iestādes veidlapa/rekvizīti

APSTIPRINU

_____

(amats)

_____

(paraksts, paraksta atšifrējums)

_____

(datums)

INVENTARIZĀCIJAS SARAKSTS

Vieta

_____ Nr. _____

(datums)

N.p.k.	Inventāra nosaukums	Inventāra numurs	Inventāra iegādes datums	Faktiski		Komentāri
				Daudz.	Atlikusī vērtība	

Inventarizācijā piedalījās: _____ _____

(paraksts) (amats, vārds, uzvārds)

_____ _____

(paraksts) (amats, vārds, uzvārds)

_____ _____

(paraksts) (amats, vārds, uzvārds)

16. Budžeta izpildes shēma (tai skaitā iekšējās kontroles) finanšu vadības griezumā

[1] Atbilstoši iekšēji radīto nemateriālo ieguldījumu atzīšanas pamatprincipiem
[2] Apstiprināšana un papildus saskaņošana ar citām budžeta iestādes struktūrvienībām atbilstoši budžeta iestādes iekšēji noteiktajai kārtībai
[3] Piedaloties materiāli atbildīgajai personai

Pamatlīdzekļu uzskaite

1. Mērķis

Šīs sadaļas mērķis ir noteikt pamatlīdzekļu uzskaites principus budžeta iestādēs.

2. Sfēra

Šī sadaļa nosaka pamatlīdzekļu uzskaites principus un ar to uzskaiti saistītos grāmatojumus, kā arī sniedz atsauces uz uzskaiti reglamentējošiem normatīvajiem aktiem, attaisnojuma dokumentu paraugiem, praktiskiem piemēriem un informācijas atklāšanas paraugiem. Rokasgrāmatā iekļautajiem piemēriem un attaisnojuma dokumentu un informācijas atklāšanas paraugiem ir informatīvs raksturs.

3. Definīcijas

Aktīvi

resursi, ko pagātnes notikumu rezultātā kontrolē budžeta iestāde un kuru vērtību var ticami novērtēt, un no kuriem nākotnē var sagaidīt saimnieciskos labumus vai ar kuriem var nodrošināt budžeta iestādes (valsts, nozares vai pašvaldības) funkciju vai deleģēto funkciju izpildi:

- izmantojot preču ražošanai vai pakalpojumu sniegšanai;
- iznomājot citām personām;
- izmantojot administratīvām vajadzībām;
- īstenojot valsts un pašvaldību politiku un nodrošinot valsts un pašvaldību budžeta vajadzības.

Amortizētās aizstāšanas izmaksas

aktīva vērtība, kas aprēķināta, atskaitot no jauna, līdzvērtīga aktīva iegādes vērtības nolietojumu pēc aizstātā aktīva nolietojuma likmes, uzskaitot nolietojumu tik ilgu laiku, cik ilgi budžeta iestāde lietojusi aizstāto aktīvu.

Atsavināšana

saimnieciskais darījums, kura rezultātā budžeta iestādes īpašuma tiesības uz aktīvu pāriet aktīva ieguvējam (piemēram, aktīva pārdošana, nodošana bez atlīdzības, mainīšana, ieguldīšana kapitālsabiedrībā).

Atsavināšanas izmaksas

izmaksas, kas ir tieši attiecināmas uz aktīva atsavināšanas darījumu un bez kurām nevar veikt aktīva atsavināšanu.

Iegādes izmaksu vērtība

samaksātās naudas vai naudas ekvivalentu summa, vai aktīva iegādei izlietotās atlīdzības patiesā vērtība tā iegādes vai izveides brīdī.

Ilgtermiņa ieguldījumi

aktīvi, kurus budžeta iestāde plāno izmantot ilgāk nekā gadu no iegūšanas datuma.

Lietderīgās lietošanas laiks

laika periods, kurā paredzēts izmantot pamatlīdzekli.

Lineārā nolietojuma metode	metode, kas pamatojas uz pieņēmumu, ka pamatlīdzekļu vērtība samazināsies vienmērīgi visā lietošanas (ekspluatācijas) laikā.
Finanšu aktīvi	a) nauda; b) citas personas pašu kapitāla instruments – līgums, kas apliecina atlikušo līdzdalību citas personas aktīvos pēc visu saistību atskaitīšanas; c) līgumā noteiktas tiesības saņemt naudu vai citu finanšu aktīvu no citas personas vai savstarpēji apmainīt finanšu aktīvus vai finanšu saistības ar citu personu apstākļos, kas budžeta iestādei ir potenciāli labvēlīgi; d) finanšu instruments – vienošanās, kas vienlaikus vienai personai rada finanšu aktīvu, bet citai personai – finanšu saistības vai pašu kapitāla instrumentu.
Nefinanšu aktīvi	aktīvi, kas neatbilst finanšu aktīvu definīcijai (piemēram, pamatlīdzekļi, krājumi, avansa maksājumi, nākamo periodu izdevumi).
Nolietojums	pamatlīdzekļa vērtības sistemātisks samazinājums tā lietderīgās lietošanas laikā.
Nosacīto izmaksu vērtība	kadastrālā vērtība – zemes un būvju vērtības noteikšanai; Meža valsts reģistrā norādītā pilnā vērtība – mežaudžu vērtības noteikšanai; Ģeoloģiskās informācijas sistēmas dati – pazemes aktīvu vērtības noteikšanai.
Pamatlīdzekļi	materiālie aktīvi, kurus budžeta iestāde plāno izmantot ilgāk nekā gadu no iegūšanas datuma un tur, lai izmantotu: • funkciju nodrošināšanai; • preču ražošanai; • pakalpojumu sniegšanai; • administratīvām vajadzībām; • īstenojot valsts un pašvaldību politiku un nodrošinot valsts un pašvaldību budžeta vajadzības.
Patiesā vērtība	summa, par kādu aktīvu iespējams apmainīt starp labi informētām, savstarpēji ieinteresētām un nesaistītām personām.
Pazemes aktīvi	izpētīti minerālo atradņu krājumi, kas atrodas zem zemes virsmas un kuru izmantošana plānota kā praktiski iespējama un ekonomiski izdevīga.
Saistoša vienošanās	vienošanās, kas pusēm piešķir līdzīgas tiesības un uzliek līdzīgus pienākumus tā, it kā tā būtu noslēgta līguma formā.

Uzskaites (atlikusī) vērtība	vērtība, kādā pamatlīdzekli uzrāda pārskatā par finansiālo stāvokli pēc uzkrātā nolietojuma vai amortizācijas un uzkrāto zaudējumu (izdevumu) no vērtības samazināšanās atskaitīšanas.
Vērtības samazinājums	aktīva nākotnes saimniecisko labumu zaudējumi vai ierobežojumi aktīva izmantošanai funkciju izpildei, kas pārsniedz sistemātiski atzīto nolietojumu vai amortizāciju.

4. Izņēmumi

Ieņēmumu atzīšana, saņemot pamatlīdzekli ziedojuma vai dāvinājuma veidā vai bez atlīdzības starp budžeta iestādēm, aplūkota Rokasgrāmatas sadaļā "Ieņēmumi no darījumiem bez atlīdzības (nodokļi un pārvedumi)".

5. Saistošie dokumenti

5.1. Likums par budžetu un finanšu vadību (24.03.1994.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti, tai skaitā:

5.1.1. Ministru kabineta 27.12.2005. noteikumi Nr.1032 "Noteikumi par budžetu ieņēmumu klasifikāciju";

5.1.2. Ministru kabineta 27.12.2005. noteikumi Nr.1031 "Noteikumi par budžetu izdevumu klasifikāciju atbilstoši ekonomiskām kategorijām";

5.1.3. Ministru kabineta 13.02.2018. noteikumi Nr. 87 „Grāmatvedības uzskaites kārtība budžeta iestādēs";

5.1.4. Ministru kabineta 19.06.2018. noteikumi Nr.344 "Gada pārskata sagatavošanas kārtība";

5.1.5. Ministru kabineta 10.12.2013. noteikumi Nr.1456 "Noteikumi par institucionālo sektoru klasifikāciju".

5.2. Likums "Par grāmatvedību" (14.10.1992.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti, tai skaitā, Ministru kabineta 21.10.2003. noteikumi Nr.585 "Noteikumi par grāmatvedības kārtošanu un organizāciju".

5.3. Publiskas personas mantas atsavināšanas likums (31.10.2002.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti

5.4. Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likums (19.07. 1995.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti.

5.5. Likums "Par zemes dzīlēm" (02.05.1996.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti, tai skaitā, Ministru kabineta 21.08.2012 noteikumi Nr.570 "Derīgo izrakteņu ieguves kārtība".

6. Pamatlīdzekļu iegāde, saņemšana, atzīšana uzskaitē un izveidošana

6.1. Budžeta iestāde atzīst aktīvu par pamatlīdzekli tikai tad, ja:

6.1.1. tas atbilst pamatlīdzekļa definīcijai;

6.1.2. ir droši ticams, ka budžeta iestāde saņems ar pamatlīdzekli saistītos nākotnes saimnieciskos labumus vai ar pamatlīdzekli var nodrošināt budžeta iestādes funkciju vai deleģēto uzdevumu izpildi;

6.1.3. pamatlīdzekļa vērtību var ticami novērtēt;

6.1.4. budžeta iestādei ir kontrole pār aktīvu.

6.2. Rezerves daļas un palīgmateriālus parasti uzskaita kā krājumus un tos atzīst izdevumos tajā pārskata periodā, kurā tie tiek izmantoti. Tomēr tādas rezerves daļas un rezerves iekārtas, kuras budžeta iestāde

plāno izmantot ilgāk nekā 12 mēnešus no iegādes brīža un kuras ir izmantojamas atsevišķi, tiek uzskatītas par pamatlīdzekļiem. Līdzīgi, ja rezerves daļas un palīgmateriālus var izmantot tikai saistībā ar pamatlīdzekli, tie tiek uzskaitīti kā pamatlīdzekļi. Ja rezerves daļas un palīgmateriālus var izmantot tikai saistībā ar pamatlīdzekli kā komplektējošo daļu, tos uzskaita kopā ar pamatlīdzekli.

6.3. Infrastruktūras aktīvi (inženierbūves un transporta būves, piemēram, tilti, kanalizācijas sistēmas, ūdens un elektroapgādes sistēmas, autoceļu tīkli, sakaru sistēmas) atbilst pamatlīdzekļu definīcijai, un tie jāuzskaita saskaņā ar pamatlīdzekļu uzskaites principiem.

6.4. Infrastruktūras aktīviem parasti piemīt šādas īpašības:

6.4.1. tie ir kādas sistēmas vai tīkla daļa;

6.4.2. tie ir speciāli veidoti kādam konkrētam nolūkam un nav izmantojami citiem mērķiem;

6.4.3. tos nevar pārvietot;

6.4.4. uz tiem var attiekties atsavināšanas ierobežojumi.

6.5. Atsevišķos gadījumos pamatlīdzekļi var būt nepieciešami drošības vai vides aizsardzības apsvērumu dēļ. Šādu pamatlīdzekļu iegāde, lai gan tā tieši nepalielina nākotnes saimnieciskos labumus no konkrētā pamatlīdzekļa, var būt nepieciešama, lai budžeta iestāde gūtu nākotnes saimnieciskos labumus no citiem aktīviem. Šādi pamatlīdzekļi tiek atzīti, jo tie ļauj budžeta iestādei gūt nākotnes saimnieciskos labumus no saistītiem aktīviem, kas pārsniedz to saimniecisko labumu vērtību, kuru varētu iegūt, ja šo aktīvu budžeta iestādes rīcībā nebūtu. *Piemēram, pamatojoties uz ugunsdrošības noteikumu prasībām, budžeta iestādei nepieciešams ieviest jaunas ūdens smidzinātāju sistēmas. Atbilstošos uzlabojumus atzīst par aktīvu, jo bez tiem budžeta iestāde nevar nodrošināt savu darbību atbilstoši ugunsdrošības noteikumu prasībām, un šie uzlabojumi atbilst pamatlīdzekļu atzīšanas kritērijiem.*

6.6. Budžeta iestāde atzīst pamatlīdzekli savā grāmatvedības uzskaitē, kad tas atbilst pamatlīdzekļa atzīšanas kritērijiem, un novērtē to iegādes vai izveidošanas izmaksu vērtībā. Parasti par pamatlīdzekļa iegādes datumu uzskata dienu, kad budžeta iestāde saņem pamatlīdzekli. Par pamatlīdzekļa izveidošanas datumu uzskata dienu, kad tas pieņemts lietošanā (ekspluatācijā).

6.7. Pamatlīdzekļus uzskaita, ievērojot normatīvajos aktos budžeta izdevumu klasifikāciju jomā noteikto vienas aktīva vienības sākotnējās atzīšanas vērtību. Ja aktīvs atbilst pamatlīdzekļa atzīšanas kritērijiem, tomēr viena aktīva vienības iegādes vai izveidošanas vērtība ir mazāka par normatīvajos aktos budžeta izdevumu klasifikāciju jomā noteikto vienas aktīva vienības sākotnējās atzīšanas vērtību, aktīvu uzskaita apgrozāmo līdzekļu sastāvā kā ilgstoši lietojamo inventāru. Neatkarīgi no vienas aktīva vienības atzīšanas vērtības pamatlīdzekļu sastāvā uzskaita:

6.7.1. bibliotēku fondus;

6.7.2. izklaides, literāros un mākslas oriģināldarbus;

6.7.3. dārgakmeņus un dārgmetālus;

6.7.4. antīkos un citus kultūras un mākslas priekšmetus, citas vērtslietas un muzeja krājuma priekšmetus;

6.7.5. nekustamos īpašumus;

6.7.6. nemateriālos ieguldījumus;

6.7.7. bioloģiskos aktīvus.

6.8. Budžeta iestāde nosaka pamatlīdzekļa sākotnējo (izmaksu) vērtību, pamatojoties uz attaisnojuma dokumentiem par pamatlīdzekļa iegādi vai izveidošanu un tajos iekļauto informāciju. Šīs izmaksas apkopo un reģistrē aktā par nodošanu lietošanā (ekspluatācijā) (14.1. apakšnodaļā "14.1. Akts par pamatlīdzekļa pieņemšanu lietošanā" sniegts attaisnojuma dokumenta paraugs).

6.9. Pamatlīdzekļa izmaksu vērtībā ietilpst sekojošais:

6.9.1. tā pirkšanas cena, ieskaitot ievedmuitas nodokļus un neatmaksājamos pirkšanas nodokļus (piemēram, PVN, ja nav atskaitāms kā priekšnodoklis), atskaitot tirdzniecības atlaides;

6.9.2. jebkuras tieši attiecināmās izmaksas, kas saistītas ar pamatlīdzekļa piegādi līdz tā izmantošanas vietai un sagatavošanu tā paredzētajai lietošanai (ekspluatācijai) un radušās līdz dienai, kad pamatlīdzeklis nodots lietošanā (ekspluatācijā).

6.10. Saņemot pamatlīdzekli, pamatojoties uz pamatlīdzekļa iegādi pamatojošu attaisnojuma dokumentu, piemēram, rēķinu – pavadzīmi, budžeta iestāde palielina attiecīgo pamatlīdzekļu izveidošanas un nepabeigtās būvniecības kontu un saistību kontu par dokumentā norādīto summu. Ja budžeta iestāde ir pievienotās vērtības nodokļa (turpmāk – PVN) maksātāja, PVN summu uzskaita atbilstoši normatīvajos aktos nodokļu jomā noteiktajām prasībām. Ja budžeta iestādei nav tiesības deklarācijā kā priekšnodokli iekļaut PVN vai ir tiesības samazināt maksājamo PVN tikai daļēji (daļēja PVN atprasīšanas iespēja rodas, ja iestāde piemēro PVN proporciju), neatprasāmo PVN summu ieskaita aktīva iegādes vērtībā. *Piemēram, budžeta iestāde, kas ir PVN maksātājs, iegādājas pamatlīdzekli (piemēram, klēpjdatoru), kuram atbilstoši PVN likumam jāpiemēro apgrieztā PVN maksāšanas kārtība. Saņemot pamatlīdzekli, pamatojoties uz preču pavadzīmi – rēķinu, budžeta iestāde palielina attiecīgo pamatlīdzekļu izveidošanas un nepabeigtās būvniecības kontu un saistību kontu par dokumentā norādīto summu, veicot sekojošu grāmatojumu:*

D	*1240*	*Pamatlīdzekļu izveidošana un nepabeigtā būvniecība*
*D**	*5723***	*Pievienotās vērtības nodoklis*
K	*5310*	*Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*

** gadījumā, ja budžeta iestāde ir PVN maksātāja*
*** budžeta iestāde grāmatvedības uzskaites kārtībā var noteikt detalizētu PVN uzskaites kontu pielietojumu*

6.11. Pamatlīdzekļa iegādes izmaksu vērtībā **iekļauj** sekojošas tieši attiecināmas izmaksas:

6.11.1. darbinieku kārtējā darba izmaksas, kas tiešā veidā radušās, sagatavojot pamatlīdzekli tā paredzētajai lietošanai;

Piemēram, budžeta iestādes tehniskais darbinieks ir patērējis 40 stundas sava darba laika, lai uzstādītu piegādāto tehnoloģisko iekārtu – apkures katlu – un sagatavotu to tā paredzētajai lietošanai. Šādas darbinieku izmaksas tiek iekļautas pamatlīdzekļa iegādes izmaksu vērtībā. Budžeta iestāde ir aprēķinājusi, ka tehniskā darbinieka vidējā stundas izmaksa, ieskaitot valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas, ir 4,50 EUR un attiecīgi par 180,00 EUR (40 stundas x 4,50 EUR) tiek palielināta pamatlīdzekļa vērtība, to sākotnēji atzīstot:

D	*1241*	*Pamatlīdzekļu izveidošana*	*180,00 EUR*
K	*7000*	*Pamatdarbības izdevumi**	*180,00 EUR*

**budžeta iestāde sākotnēji izdevumus par darba samaksu atzīst pilnā apmērā pamatdarbības izdevumos un tad attiecīgi tos koriģē par to daļu, kas attiecas uz pamatlīdzekļa izveidošanu*

6.11.2. pamatlīdzekļa piegādes un pārvietošanas izmaksas līdz tā izmantošanas vietai;

Piemēram, budžeta iestāde, kas nav PVN maksātāja, saņem rēķinu par iegādātā laboratorijas mērinstrumenta piegādi 70,00 EUR vērtībā. Šādas piegādes izmaksas tiek iekļautas pamatlīdzekļa iegādes izmaksu vērtībā:

D	*1241*	*Pamatlīdzekļu izveidošana*	*70,00 EUR*

K	*5310*	*Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*	*70,00 EUR*

6.11.3. pamatlīdzekļa sagatavošanas paredzētajai izmantošanai izmaksas (ieviešanas, uzstādīšanas, montāžas izmaksas) līdz tā nodošanai un pieņemšanai lietošanā;

Piemēram, budžeta iestāde, kas nav PVN maksātāja, iegādājas medicīnisko iekārtu. Lai iekārtu sagatavotu tai paredzētajai lietošanai, ir nepieciešams veikt tās uzstādīšanu un saslēgšanu ar citām iekārtām. Uzstādīšanu veic iekārtas piegādātājs par atsevišķu samaksu un tā nav bijusi ietverta iekārtas sākotnējā cenā. Budžeta iestāde saņem no piegādātāja rēķinu par uzstādīšanas izmaksām 240,00 EUR apmērā. Šādas uzstādīšanas izmaksas tiek iekļautas pamatlīdzekļa iegādes izmaksu vērtībā:

D	*1241*	*Pamatlīdzekļu izveidošana*	*240,00 EUR*
K	*5310*	*Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*	*240,00 EUR*

6.11.4. profesionālo pakalpojumu izmaksas, kas tieši attiecināmas uz pamatlīdzekļa iegādi vai izveidošanu;

Piemēram, budžeta iestāde, kas nav PVN maksātāja, ir iegādājusies ēku, ko tā plāno izmantot kultūras pasākumiem, lai nodrošinātu iestādes funkciju izpildi. Ēkai ir nepieciešams veikt pārbūvi, tāpēc ir piesaistīts ārpakalpojumu arhitekts. Budžeta iestāde saņem rēķinu par arhitekta pakalpojumiem 3 200,00 EUR apmērā, ieskaitot PVN. Šādas izmaksas tiek iekļautas pamatlīdzekļu izmaksu vērtībā, jo ir tieši attiecināmas uz pamatlīdzekļa izveidošanu:

D	*1242*	*Nepabeigtā būvniecība*	*3 200,00 EUR*
K	*5310*	*Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*	*3 200,00 EUR*

6.11.5. attiecīgā objekta nojaukšanas un tā iepriekšējās atrašanās vietas atjaunošanas izmaksu sākotnējā aplēse, ja šādi pienākumi noteikti saskaņā ar tiesību aktu;

Piemēram, budžeta iestāde iegādājas vēja turbīnu. Tiesību akts paredz, ka pēc turbīnas lietderīgās lietošanas laika beigām tā ir jānojauc un jāatjauno tās atrašanās vieta. Budžeta iestāde nosaka, ka vēja turbīnas nojaukšanas un tās atrašanās vietas atjaunošanas izmaksu aplēstā pašreizējā vērtība ir 10 000,00 EUR. Šādas izmaksas tiek iekļautas pamatlīdzekļa iegādes izmaksu vērtībā, jo pienākumu nojaukt un atjaunot atrašanās vietu nosaka konkrēts tiesību akts.

D	*1241*	*Pamatlīdzekļu izveidošana*	*10 000,00 EUR*
K	*4000*	*Uzkrājumi*	*10 000,00 EUR*
	vai		
	5130	*Ilgtermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*	

6.11.6. izmaksas, kas radušās, veicot attiecīgā pamatlīdzekļa pārbaudi (testēšanu) pirms tā lietošanas uzsākšanas, no kurām atskaitīti pārbaudes (testēšanas) laikā radušies ieņēmumi no preču pārdošanas, kas saražotas ar attiecīgo pamatlīdzekli, piemēram, iekārtas pārbaudes laikā saražoti paraugi.

Piemēram, budžeta iestāde, kas nav PVN maksātāja, iegādājas tehnoloģisko ražošanas iekārtu. Pirms iekārtas lietošanas uzsākšanas, budžeta iestāde piesaista iekārtas piegādātāju, kas to testē divas nedēļas. Iekārtas piegādātājs izraksta budžeta iestādei rēķinu par iekārtas testēšanu 2 000,00 EUR apmērā. Saražotos testa paraugus budžeta iestāde pārdeva, gūstot ieņēmumus no to pārdošanas 400,00 EUR apmērā. Budžeta iestāde neto izmaksās (testēšanas izmaksas atskaitot ieņēmumus, ko tā guvusi no testa paraugu pārdošanas) iekļauj pamatlīdzekļu izmaksās (vai izmaksu vērtībā).

D	*1241*	*Pamatlīdzekļu izveidošana*	*2 000,00 EUR*
K	*5310*	*Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*	*2 000,00 EUR*
D	*2311*	*Prasības pret pircējiem un pasūtītājiem*	*400,00 EUR*
K	*1241*	*Pamatlīdzekļu izveidošana*	*400,00 EUR*

6.12. Pamatlīdzekļa iegādes izmaksu vērtībā **neiekļauj** sekojošas izmaksas:

6.12.1. jauna produkta vai pakalpojuma ieviešanas izmaksas (ieskaitot reklāmas un pārdošanas veicināšanas pasākumu izmaksas); *piemēram, ar iegādāto iekārtu saražoto produktu reklāmizdevumi.*

6.12.2. izmaksas, kas saistītas ar darbības uzsākšanu jaunā atrašanās vietā vai ar citu pakalpojuma lietotāju grupu (ieskaitot personāla apmācības izmaksas); *piemēram, izmaksas, kas rodas, apmācot jaunu darbinieku lietot iekārtu.*

6.12.3. administrācijas un citas vispārējās izmaksas, kuras nav tieši attiecināmas uz konkrēto pamatlīdzekli; *piemēram, budžeta iestāde iegādājas ēku kompleksu un grāmatvedis pavada 3 stundas, lai pārbaudītu, vai visi nepieciešamie dokumenti ir saņemti - grāmatveža darba laika izmaksas nav attiecināmās izmaksas.*

6.13. Budžeta iestāde neiekļauj pamatlīdzekļu uzskaites vērtībā to uzturēšanas izmaksas, piemēram, izdevumus par komunālajiem pakalpojumiem, kārtējā remonta darbus, apdrošināšanas izdevumus u.c. Šīs izmaksas atzīst izdevumos un uzrāda pārskatā par darbības finansiālajiem rezultātiem periodā, kurā tās radušās.

6.14. Izmaksu atzīšanu pamatlīdzekļa uzskaites vērtībā pārtrauc no pieņemšanas lietošanā (ekspluatācijā) dienas. Turpmākās izmaksas, kas saistītas ar pamatlīdzekļa izmantošanu vai turpmāko pārvietošanu pēc tā nodošanas lietošanā, neiekļauj pamatlīdzekļa vērtībā. *Piemēram, pamatlīdzekļa uzskaites vērtībā* ***neiekļauj*** *šādas izmaksas:*

- *izmaksas, kas radušās laikā, kad lietošanā (ekspluatācijā) pieņemtais pamatlīdzeklis vēl papildus jāsagatavo lietošanai;*
- *sākotnējās darbības izmaksas, piemēram, tās, kas radušās, kamēr pieprasījums pēc aktīva radītā produkta tikai veidojas;*
- *izmaksas, kas saistītas ar budžeta iestādes darbības vai kādas tās daļas pārvietošanu vai pārstrukturēšanu.*

6.15. Nododot pamatlīdzekli lietošanā (ekspluatācijā), pamatojoties uz budžeta iestādes iekšējā kārtībā apstiprinātu aktu par pamatlīdzekļa nodošanu lietošanā (ekspluatācijā), budžeta iestāde veic sekojošu grāmatojumu:

D	*1200**	*Pamatlīdzekļi*
K	*1240*	*Pamatlīdzekļu izveidošana un nepabeigtā būvniecība*

* *attiecīgais pamatlīdzekļu analītiskais konts*

6.16. Saņemot avansa maksājuma rēķinu, grāmatojumus neveic, bet rēķinu reģistrē budžeta iestādes uzskaites sistēmā. Avansa maksājuma dokumenta apmaksas dienā, pamatojoties uz maksājuma uzdevumu, atzīst konta "Avansa maksājumi par pamatlīdzekļiem" palielinājumu un tā naudas līdzekļu konta samazinājumu, no kura veic maksājumu, grāmatojot:

D	*1280*	*Avansa maksājumi par pamatlīdzekļiem*
*D**	*5723***	*Pievienotās vērtības nodoklis*

K	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās*

** gadījumā, ja budžeta iestāde ir PVN maksātāja*

*** budžeta iestāde grāmatvedības uzskaites kārtībā var noteikt detalizētu PVN uzskaites kontu pielietojumu*

Ja saņemtais avansa maksājuma attaisnojuma dokuments uz pārskata gada beigām nav apmaksāts, to uzskaita zembilancē kodā 9540 "Saņemtie, bet neapmaksātie avansa attaisnojuma dokumenti".

6.17. Saņemot preču pavadzīmi – rēķinu par pamatlīdzekli, par kuru iepriekš veikts avansa maksājums, to reģistrē budžeta iestādes uzskaites sistēmā un iegrāmato, palielinot attiecīgo pamatlīdzekļu kontu un saistību kontu:

D	*1240*	*Pamatlīdzekļu izveidošana un nepabeigtā būvniecība*
*D**	*5723***	*Pievienotās vērtības nodoklis*
K	*5310*	*Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*

** gadījumā, ja budžeta iestāde ir PVN maksātāja*

*** budžeta iestāde grāmatvedības uzskaites kārtībā var noteikt detalizētu PVN uzskaites kontu pielietojumu*

6.18. Vienlaikus budžeta iestāde samazina saistības iepriekš veiktā avansa maksājuma apmērā, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*5310*	*Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*
K	*1280*	*Avansa maksājumi par pamatlīdzekļiem*
K	*5723**	*Pievienotās vērtības nodoklis*

6.19. Samaksājot piegādātājam atlikušo summu, budžeta iestāde atzīst saistību samazinājumu iepriekš veiktā maksājuma apmērā, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*5310*	*Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*
K	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē un kredītiestādēs*

6.20. Ja budžeta iestāde iegādājas pamatlīdzekli ar mērķi nodot to tālākai lietošanai kādai citai budžeta iestādei (piemēram, ministrija iegādājas pamatlīdzekli, kuru paredzēts nodot tālākai lietošanai ministrijas padotības iestādēm), budžeta iestāde atzīst attiecīgo pamatlīdzekli un saistības atbilstoši attaisnojuma dokumentā uzrādītajai pamatlīdzekļa vērtībai un veic sekojošu grāmatojumu:

D	*1240*	*Pamatlīdzekļu izveidošana un nepabeigtā būvniecība*
*D**	*5723***	*Pievienotās vērtības nodoklis*
K	*5310*	*Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*

** gadījumā, ja budžeta iestāde ir PVN maksātāja*

*** budžeta iestāde grāmatvedības uzskaites kārtībā var noteikt detalizētu PVN uzskaites kontu pielietojumu*

6.21. Gadījumā, ja budžeta iestāde veic norēķinus par pamatlīdzekļa iegādi ar atliktā maksājuma nosacījumiem un atliktā maksājuma periods ir ilgāks par 12 mēnešiem, budžeta iestāde nosaka pamatlīdzekļa iegādes izmaksu vērtību, ņemot vērā atbilstošo procentu likmi, piemēram, līgumā noteikto procenta likmi. Starpību starp šo summu un maksājumu kopējo vērtību atzīst par procentu izdevumiem atliktā maksājuma periodā. *Piemēram, budžeta iestāde var iegādāties pamatlīdzekli, par to norēķinoties trīs gadu laikā no līguma spēkā stāšanās brīža. Saskaņā ar līguma nosacījumiem*

līguma cenā ir iekļauti procenti par nenomaksāto saistību daļu. Papildus radušās izmaksas atzīst kā finanšu izdevumus nevis iekļauj pamatlīdzekļa iegādes izmaksu vērtībā.

6.22. Budžeta iestāde var iegūt pamatlīdzekli darījumā bez atlīdzības. Piemēram, īpašumu attīstītājs var vietējai pašvaldībai nodot zemi bez maksas vai par simbolisku samaksu, lai vietējā pašvaldība attīstībai paredzētajā teritorijā varētu izveidot parkus, ceļus un gājēju celiņus, vai arī aktīvs var būt iegūts, veicot mantas konfiskāciju.

6.23. Gadījumā, ja budžeta iestāde iegūst pamatlīdzekli darījumā bez atlīdzības, pamatlīdzekļa izmaksu vērtība ir tā patiesā vērtība iegūšanas datumā. Piemēram, ja budžeta iestāde saņem dāvinājumā tehnoloģisko iekārtu, tā atzīst pamatlīdzekli un ieņēmumus saskaņā ar Rokasgrāmatas sadaļā "Ieņēmumi no darījumiem bez atlīdzības (nodokļi un pārvedumi)" noteiktajiem uzskaites principiem.

6.24. Saņemot dāvinājumā pamatlīdzekli, budžeta iestāde nosaka tā patieso vērtību saņemšanas dienā un paredzamo lietderīgās lietošanas laiku, nepieciešamības gadījumā pieaicinot attiecīgās jomas speciālistu. Ja dāvinājumu saņem saskaņā ar pievienoto dokumentāciju, kurā norādīta attiecīgā pamatlīdzekļa vērtība, komisija izvērtē, vai norādītā vērtība atbilst aktīva patiesai vērtībai iegūšanas datumā, un pamatlīdzekli uzskaita komisijas apstiprinātajā vērtībā. Ieņēmumus no dāvinājuma budžeta iestāde atzīst saskaņā ar Rokasgrāmatas sadaļā "Ieņēmumi no darījumiem bez atlīdzības (nodokļi un pārvedumi)" noteiktajiem uzskaites principiem.

6.25. Ja budžeta iestāde sākotnēji atzīst pamatlīdzekli tā patiesajā vērtībā, atskaitot atsavināšanas izmaksas, tad patieso vērtību pieņem kā šī pamatlīdzekļa iegādes izmaksu vērtību.

6.26. Gadījumā, ja budžeta iestāde dāvinājumā saņem pamatlīdzekli bez lietošanas nosacījumiem, dāvinājuma saņemšanas dienā budžeta iestāde atzīst attiecīgo pamatlīdzekli un ieņēmumus no saņemtā dāvinājuma atbilstoši komisijas novērtēšanas aktā apstiprinātajai dāvinājuma vērtībai un veic sekojošu grāmatojumu:

D	*1200**	*Pamatlīdzekļi*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*

* *attiecīgais pamatlīdzekļu analītiskais konts*

6.27. Gadījumā, ja budžeta iestāde dāvinājumā saņem pamatlīdzekli ar nosacījumu, piemēram, nosacījumu atdot pamatlīdzekli dāvinātājam, ja netiek izpildīti konkrēti nosacījumi, budžeta iestāde atzīst nākamo periodu ieņēmumus no saņemtām materiālām vērtībām saskaņā ar Rokasgrāmatas sadaļā "Ieņēmumi no darījumiem bez atlīdzības (nodokļi un pārvedumi)" noteiktajiem principiem.

6.28. Ja budžeta iestāde pamatlīdzekli saņem bez atlīdzības no citas budžeta iestādes (vispārējās valdības institucionālā sektora ietvaros), budžeta iestāde pamatlīdzekļa iegūšanas datumā atzīst tā sākotnējo vērtību un uzkrāto nolietojumu, kā tas uzskaitīts tajā budžeta iestādē, kas nodeva aktīvu. Vienlaikus budžeta iestāde atzīst ieņēmumus no saņemtām vērtībām bez atlīdzības pamatlīdzekļa atlikušajā vērtībā atbilstoši darījuma būtībai saskaņā ar Rokasgrāmatas sadaļā "Ieņēmumi no darījumiem bez atlīdzības (nodokļi un pārvedumi)" noteiktajiem principiem.

6.29. Budžeta iestāde turpina aprēķināt nolietojumu pamatlīdzekļa atlikušajā lietderīgās lietošanas laikā atbilstoši saņemtajai informācijai par pamatlīdzekli.

6.30. Budžeta iestāde pamatlīdzekli uzskaita tajā uzskaites kategorijā, kuru norādījusi budžeta iestāde, kas nodevusi attiecīgo pamatlīdzekli, ja nepieciešams, veicot pārklasifikāciju atbilstoši budžeta iestādes grāmatvedības uzskaites kārtībā noteiktajām prasībām. *Piemēram, budžeta iestāde, kas nodevusi pamatlīdzekli, to bija uzskaitījusi kā dzīvojamo māju, bet budžeta iestāde, kas pieņēmusi pamatlīdzekli, to pārklasificē kā nedzīvojamu māju, jo paredzējusi tajā ierīkot muzeju.*

6.31. Budžeta iestāde pamatlīdzekli var iegūt arī apmaiņas darījumā – apmaiņā pret nemonetāru aktīvu vai aktīviem vai monetāru un nemonetāru aktīvu kombināciju. Ja apmaiņas darījums notiek ārpus vispārējā valdības sektora, budžeta iestāde nosaka šāda (iegūtā) pamatlīdzekļu izmaksu vērtību atbilstoši tā patiesajai vērtībai, izņemot gadījumus, kad budžeta iestāde nevar ticami novērtēt saņemtā aktīva patieso vērtību.

6.32. Ja budžeta iestāde nevar novērtēt apmaiņas darījuma ietvaros iegūtā aktīva patieso vērtību, tā iegādes izmaksu vērtību nosaka pēc nodotā aktīva patiesās vērtības aktīva iegūšanas datumā. *Piemēram, apmaiņas darījuma ietvaros iestāde A veic aktīvu apmaiņu ar iestādi B. Iestāde A saņem aktīvu no iestādes B 10.decembrī, un tā patieso vērtību nevar novērtēt. Iestāde A novērtē aktīva vērtību atbilstoši tā aktīva patiesajai vērtībai, ko iestāde A nodos budžeta iestādei B un novērtējums veicams uz 10.decembri, neatkarīgi no aktīva nodošanas datuma.* Ja nodotā aktīva patieso vērtību nevar ticami noteikt, iegūtā aktīva iegādes izmaksu vērtību nosaka atbilstoši nodotā aktīva uzskaites vērtībai nodošanas datumā. Budžeta iestāde vērtē iegūto aktīvu šādā veidā pat tad, ja tā nevar vienlaicīgi izslēgt no uzskaites nodoto aktīvu (*piemēram, aktīvs vēl nav fiziski nodots*). Lēmuma pieņemšana attiecībā uz saņemtā aktīva novērtēšanu uzrādīta 1. attēlā.

1.attēls. Lēmuma koks apmaiņas darījuma ietvaros saņemtā aktīva atzīšanai

6.33. Aktīvu, kas iegūts apmaiņas darījumā starp budžeta iestādēm, sākotnēji novērtē tā iegūšanas datumā atbilstoši aktīva sākotnējai vērtībai un tā nolietojumam, kādā tas uzskaitīts budžeta iestādē, kura aktīvu nodevusi. Vērtības samazinājums netiek nodots. Budžeta iestāde turpina aprēķināt nolietojumu pamatlīdzekļa atlikušajā lietderīgās lietošanas laikā atbilstoši saņemtajai informācijai par pamatlīdzekli. Budžeta iestāde pamatlīdzekli uzskaita tajā uzskaites kategorijā, kuru norādījusi budžeta iestāde, kas nodevusi attiecīgo pamatlīdzekli, ja nepieciešams, pēc atzīšanas veicot pamatlīdzekļa pārklasifikāciju uz citu uzskaites kategoriju atbilstoši budžeta iestādes grāmatvedības uzskaites kārtībai.

6.34. Budžeta iestāde var izmantot pamatlīdzekļa nosacīto izmaksu vērtību, sākotnēji atzīstot pamatlīdzekli uzskaitē sekojošos gadījumos:

- atzīstot uzskaitē līdz šim neuzskaitītu pamatlīdzekli, piemēram, inventarizācijā konstatētos pamatlīdzekļus;
- ziedojumu un dāvinājumu veidā saņemtu pamatlīdzekli;
- maiņas ceļā saņemtu pamatlīdzekli, izņemot, ja tas saņemts vispārējās valdības sektora struktūru ietvaros.

Nosacīto izmaksu vērtība ir definēta šīs sadaļas 3.nodaļā "Definīcijas".

6.35. Tāda pamatlīdzekļa sākotnējo iegādes izmaksu vērtību, kuru budžeta iestāde ieguvusi saskaņā ar finanšu nomas līgumu, nosaka atbilstoši finanšu nomas nosacījumiem, kā aprakstīts Rokasgrāmatas sadaļā "Nomas uzskaite", proti, aktīvu atzīst aktīva minimālo nomas maksājumu pašreizējā vērtībā, vienlaikus atzīstot saistības tādā pašā apmērā.

7. Pamatlīdzekļu turpmākā novērtēšana

7.1. Pēc sākotnējās atzīšanas budžeta iestāde uzskaita pamatlīdzekli izmaksu vērtībā, atskaitot uzkrāto nolietojumu un uzkrātos izdevumus (zaudējumus) no vērtības samazināšanās.

2.attēls. Pamatlīdzekļa uzskaites (atlikusī) vērtība

7.2. Veicot pamatlīdzekļu atjaunošanu, rekonstrukciju vai uzlabošanu, kā rezultātā tiek uzlabots attiecīgā pamatlīdzekļa stāvoklis tā lietderīgās lietošanas laikā vai būtiski mainītas tā īpašības, salīdzinot ar iepriekšējiem rādītājiem, šādus izdevumus iekļauj pamatlīdzekļa uzskaites vērtībā (kapitalizē). *Piemēram, pamatlīdzekļa uzskaites vērtībai pieskaita izdevumus, kas rodas veco koka logu vietā ēkai ieliekot plastikāta logus, ēkai piebūvējot jaunu korpusu vai iegādājoties papildus funkcionalitātes serverim. Nomainītās daļas izslēdz no uzskaites. Pamatlīdzekļa uzskaites vērtībai nepieskaita izdevumus par eļļas un citu filtru nomaiņu automašīnai vai grīdu pārkrāsošanu skolai.*

7.3. Budžeta iestāde, iekļaujot kapitalizētās izmaksas pamatlīdzekļa vērtībā, palielina aktīva sākotnējo vērtību. Sākot ar nākamo mēnesi, nolietojumu aprēķina no jaunās aktīva vērtības.

7.4. Veicot pamatlīdzekļa vai ieguldījuma īpašuma pārbūvi, restaurāciju vai atjaunošanu, aktīva atlikušo lietderīgās lietošanas laiku pārskata, attiecīgi koriģējot aktīva nolietojuma aprēķinu kārtējam periodam un nākamajiem periodiem, ja paredzamais lietošanas laiks palielinās:

7.4.1. būvēm – vairāk par 10 procentiem;

7.4.2. pārējiem pamatlīdzekļiem un ieguldījuma īpašumiem, izņemot būves, – vairāk par 50 procentiem.

7.5. Pamatlīdzekļiem un ieguldījuma īpašumiem pēc pārbūves, restaurācijas vai atjaunošanas nolietojumu aprēķina atlikušajā vai pārskatītajā lietderīgās lietošanas laikā.

7.6. Izmaksas, kas radušās, saglabājot vai uzturot pamatlīdzekļa esošo stāvokli, kā arī remontējot vai labojot to, atzīst kā pamatdarbības izdevumus periodā, kad tie radušies.

7.7. Atsevišķiem pamatlīdzekļu veidiem ir nepieciešama regulāra ilgstoši lietojamo daļu nomaiņa, aizstājot to ar jaunu (komplektējošo) daļu, kuru nevar izmantot atsevišķi. *Piemēram, autoceļa seguma virskārtu nepieciešams atjaunot ik pēc dažiem gadiem.*

7.8. Ja pamatlīdzeklim ilgstoši lietojamu daļu aizstāj ar jaunu komplektējošo daļu, kuru nevar izmantot atsevišķi, no jauna uzstādītās daļas vērtību pievieno attiecīgā aktīva vērtībai. Nomainītās daļas sākotnējo vērtību, aprēķināto nolietojumu un vērtības samazinājumu izslēdz no uzskaites.

7.9. Ja nomainītās pamatlīdzekļa daļas uzskaites vērtība nav atsevišķi uzskaitīta, tas ir, ja izslēdzamā aktīva daļa nav nolietota atsevišķi no pārējā aktīva, nosaka izslēdzamās aktīva daļas vērtību. Šo vērtību var noteikt atbilstoši amortizētajām aizstāšanas izmaksām vai izmantojot citu metodi, atbilstoši komisijas vai speciālista lēmumam.

7.10. Veicot uzlabojumus, kas būtiski uzlabo pamatlīdzekļa funkcionalitāti, izmaksu summu par veikto uzlabojumu pieskaita pamatlīdzekļa uzskaites vērtībai vai uzkrāj pamatlīdzekļu izveidošanas un nepabeigtās būvniecības kontā:

D	*1200*	*Pamatlīdzekļi*
	vai	
D	*1240*	*Pamatlīdzekļu izveidošana un nepabeigtā būvniecība*
*D**	*5723***	*Pievienotās vērtības nodoklis*
K	*5310*	*Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*

* *gadījumā, ja budžeta iestāde ir PVN maksātāja*

** *budžeta iestāde grāmatvedības uzskaites kārtībā var noteikt detalizētu PVN uzskaites kontu pielietojumu*

7.11. 13.5. apakšnodaļā "13.5. Piemērs - pamatlīdzekļa komplektējošās daļas nomaiņa gadījumā, ja komplektējošā daļa ir uzskaitīta kā atsevišķa komplektējošā daļa" un 13.6. apakšnodaļā "13.6. Piemērs - pamatlīdzekļa komplektējošās daļas nomaiņa gadījumā, ja komplektējošās daļas uzskaites vērtība nav sākotnēji atdalīta" sniegti praktiski piemēri pamatlīdzekļu komplektējošās daļas nomaiņas uzskaitei. 14.3. apakšnodaļā "14.3. Pamatlīdzekļa (komplektējošās daļas) izvērtējuma akts" sniegts attaisnojuma dokumenta paraugs pamatlīdzekļa komplektējošās daļas izvērtējumam un nomaiņai.

7.12. Pamatlīdzekļu, kas ir pazemes aktīvi, sākotnējo vērtību turpmāk samazina un atzīst pārskata perioda pamatdarbības izdevumos, izmantojot vienu no zemāk minētajām metodēm:

7.12.1. atbilstoši izstrādātā materiāla daudzumam saskaņā ar budžeta iestādes iekšējos normatīvos aktos noteikto kārtību;

7.12.2. atbilstoši atzītajiem ieņēmumiem par pazemes aktīvu izstrādes tiesībām, kas noteikti proporcionāli kopējai sākotnēji atzītajai pazemes aktīvu izstrādes tiesību vērtībai.

7.13. 13.7. apakšnodaļā "13.7. Piemērs - pazemes aktīva sākotnējā atzīšana un turpmākā novērtēšana" ir sniegts praktisks piemērs par pazemes aktīvu sākotnējo atzīšanu un turpmāko novērtēšanu un 14.5. apakšnodaļā "14.5. Bioloģiskā (pazemes) aktīva vērtības norakstīšanas akts izstrādes rezultātā" sniegts attaisnojuma dokumenta paraugs pazemes aktīva vērtības norakstīšanai izstrādes rezultātā.

7.14. Zemesgabalus un ēkas uzskaita atsevišķi, pat tad, ja tie iegādāti kopā.

7.15. Pārskata perioda beigās gadījumā, ja budžeta iestāde veicot salīdzināšanu par zemesgabala platību ar Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā norādītajiem datiem, konstatē zemesgabala platības izmaiņas (piemēram, precizēta grafiski noteiktā platība, veikta kadastrālā uzmērīšana), kas ir būtiskas saskaņā ar budžeta iestādes grāmatvedības uzskaites kārtību, budžeta iestāde:

7.15.1. koriģē aktīva uzskaites vērtību atbilstoši aktuālajai kadastrālajai vērtībai;

7.15.2. starpību starp aktuālo vērtību un iepriekš uzskaitīto vērtību atzīst pārskata perioda pamatdarbības ieņēmumos vai izdevumos;

7.15.3. precizē aktīva analītisko informāciju.

Piemēram, budžeta iestādei uzskaitē ir zemes gabals 2 000,00 m2 platībā, kas sākotnēji uzskaitīts kadastrālajā vērtībā. Zemes gabala izmaksu vērtība gada sākumā ir 600,00 EUR. Pārskata gada beigās, veicot gada slēguma inventarizāciju, budžeta iestāde salīdzina grāmatvedības uzskaites datus ar Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmas datiem par zemes vienības platību un konstatē, ka ir precizēta budžeta iestādei piederošā zemes gabala platība no 2 000,00 m2 uz 2 300,00 m2. Budžeta iestāde izvērtē zemes platības izmaiņu iemeslus un nosaka, vai zemes gabala platības izmaiņas ir būtiskas atbilstoši budžeta iestādes iekšēji noteiktajiem būtiskuma kritērijiem. Gadījumā, ja zemes gabala izmaiņas ir būtiskas, iestāde veic korekcijas grāmatvedības uzskaitē - zemes uzskaites vērtību palielina atbilstoši aktuālai kadastrālai vērtībai.

7.16. Veicot izmaiņas grāmatvedības reģistros atbilstoši aktualizētajai zemes platībai, starpību starp aktualizēto vērtību un iepriekš uzskaitīto vērtību atzīst pārskata perioda pamatdarbības ieņēmumos vai izdevumos, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*7000**	*Pamatdarbības izdevumi*
K	*1210*	*Zeme un būves*

** budžeta iestāde grāmatvedības uzskaites kārtībā nosaka analītisku izdevumu kontu*

D	*1210*	*Zeme un būves*
K	*6000**	*Pamatdarbības ieņēmumi*

** budžeta iestāde grāmatvedības uzskaites kārtībā nosaka analītisku ieņēmumu kontu*

7.17. 13.12. apakšnodaļā sniegts ilustratīvs piemērs attiecībā uz zemes vērtības izmaiņu atzīšanu grāmatvedības reģistros: 13.12. Piemērs - zemes vērtības izmaiņu atzīšana gadījumos, ja pārskata periodā ir veiktas zemes platības izmaiņas un zeme sākotnēji atzīta pēc nosacīto izmaksu metodes

7.18. Pēc zemesgabala sadalīšanas vai apvienošanas grāmatvedības reģistros veic šādas izmaiņas:

- Izslēdz aktīva uzskaites vērtību un atzīst pārējos izdevumus;
- Atzīst aktīvu aktuālajā kadastrālajā vērtībā un pārējos ieņēmumus.

8. Pamatlīdzekļu nolietojums

8.1. Pamatlīdzekļu nolietojumu aprēķina atbilstoši to paredzamajam lietderīgās lietošanas laikam, kas noteikts atbilstoši spēkā esošo normatīvo aktu prasībām.

8.2. Budžeta iestāde uzsāk pamatlīdzekļa nolietojuma aprēķināšanu ar nākamā mēneša pirmo datumu pēc pamatlīdzekļa nodošanas lietošanā.

8.3. Budžeta iestāde beidz aprēķināt pamatlīdzekļa nolietojumu ar nākamā mēneša pirmo datumu sekojošos gadījumos:

8.3.1. pēc pamatlīdzekļa izslēgšanas no uzskaites;

8.3.2. klasificējot pamatlīdzekli kā atsavināšanai paredzētu ilgtermiņa ieguldījumu;

8.3.3. pēc sākotnējās uzskaites vērtības pilnīgas iekļaušanas nolietojuma aprēķinā.

8.4. Budžeta iestāde turpina pamatlīdzekļa nolietojuma aprēķinu arī tajā laikā, kad pamatlīdzekli nelieto, izņemot gadījumus, ja pamatlīdzekļa vērtība ir pilnīgi nolietota vai tas ir klasificēts kā atsavināšanai paredzēts ilgtermiņa ieguldījums.

8.5. Pamatlīdzekļu nolietojumu aprēķina pēc lineārās metodes un atzīst kā pamatlīdzekļu uzkrāto nolietojumu un pārskata perioda izdevumus vai iekļauj cita aktīva vērtībā normatīvos aktos noteiktajos gadījumos ne retāk kā reizi pārskata periodā:

D	*7000**	*Pamatdarbības izdevumi*
K	*1290*	*Pamatlīdzekļu uzkrātais nolietojums un vērtības samazinājums*

** budžeta iestāde grāmatvedības uzskaites kārtībā nosaka analītisku izdevumu uzskaiti*

8.6. Budžeta iestāde var nodrošināt atsevišķu nolietojuma uzskaiti katrai atšķirīgai **<u>būves</u>** daļai, un nolietot atsevišķi īsākā laika posmā nekā normatīvajos aktos attiecīgajam pamatlīdzeklim noteiktajā lietderīgās lietošanas laikā. Izmaksas, kas nav konkrēti attiecināmas uz kādu no būves daļām, bet ir iekļautas būves kopējā vērtībā, sadala proporcionāli kopējai vērtībai uz visām būves daļām. Būves daļas un to lietderīgās lietošanas laiku, kurā budžeta iestāde paredz izmantot attiecīgo daļu, nosaka komisija vai speciālists.

8.7. Budžeta iestāde attiecina pamatlīdzekļa sākotnēji atzīto uzskaites vērtību uz tā atsevišķo daļu uzskaites vērtību, un nodrošina nolietojuma uzskaiti katrai daļai atsevišķi. *Piemēram, atsevišķu nolietojuma uzskaiti var veikt autoceļiem, gājēju ietvēm, tiltiem, apgaismojumam.*

8.8. Atsevišķu pamatlīdzekļa daļu lietderīgais lietošanas laiks un nolietojuma aprēķināšanas metode var būt tāda pati kā citas tā paša pamatlīdzekļa daļas lietderīgās lietošanas laiks un nolietojuma aprēķināšanas metode.

8.9. Ja budžeta iestāde veic atsevišķu nolietojuma uzskaiti tikai atsevišķām pamatlīdzekļa daļām, tad tā veic atsevišķu nolietojuma uzskaiti arī pārējai konkrētā pamatlīdzekļa daļai. Pārējā pamatlīdzekļa daļa var sastāvēt no dažādām daļām, kas atsevišķi nav nodalītas.

8.10. Zemei ir neierobežots lietderīgās lietošanas laiks – to nenolieto.

8.11. 13.2. apakšnodaļā "13.2. Piemērs - pamatlīdzekļu daļu (komponenšu) uzskaite" un 13.3. apakšnodaļā "13.3. Piemērs – pamatlīdzekļu daļu (komponenšu) uzskaite" sniegti praktiski piemēri pamatlīdzekļa daļu uzskaitei.

8.12. Pamatlīdzekļiem, kurus budžeta iestāde ir iegādājusies saskaņā ar finanšu līzinga (nomas) nosacījumiem vai kurus budžeta iestāde ir nodevusi operatīvajā nomā, nolietojumu aprēķina atbilstoši tādiem pašiem principiem, kādi piemērojami pārējiem pamatlīdzekļiem.

9. Pamatlīdzekļu vērtības samazināšanās

9.1. Katra pārskata perioda beigās novērtē, vai nepastāv pazīmes, kas norāda uz būtisku pamatlīdzekļu vērtības samazinājumu.

9.2. Budžeta iestāde izvērtē, vai pastāv vismaz šādas pazīmes attiecībā uz pamatlīdzekļa vērtības samazināšanos (14.4. apakšnodaļā "14.4. Pamatlīdzekļu vērtības samazinājuma novērtējuma akts" sniegts ilustratīvs attaisnojuma dokumenta paraugs):

9.2.1. vismaz par 90 procentiem samazinājies vai nepastāv pieprasījums pēc pakalpojuma, kuru sniedz budžeta iestāde, lietojot attiecīgo pamatlīdzekli. *Piemēram, skolēnu skaits skolā demogrāfisko izmaiņu rezultātā samazinājies vairāk par 90%, un nav paredzams, ka tuvākajā laikā skolēnu skaits atjaunosies sākotnējā līmenī, vai citā gadījumā jaunas ēkas nodošanas rezultātā atbrīvojas vecā ēka un nav plānots, ka tuvākajā laikā varētu aizņemt vecās ēkas tukšās telpas;*

9.2.2. pieņemts valdības vai pašvaldības lēmums, kas rada negatīvas izmaiņas budžeta iestādes darbībā. *Piemēram, ir pieņemtas izmaiņas normatīvajos aktos, kas regulē vides drošību un ēku celtniecībā izmantojamo materiālu kvalitātes standartus, kā rezultātā ēku vairs nedrīkst izmantot ekspluatācijā; vai ir pieņemts jauns likums, kas regulē automašīnu radīto izplūdes gāžu sastāvu, kā rezultātā budžeta iestādei piederošas automašīnas vairs nedrīkst izmantot;*

9.2.3. pamatlīdzeklis ir novecojis vai fiziski bojāts, *piemēram, ugunsgrēkā bojāta daļa no ēkas;*

9.2.4. budžeta iestādes darbībā notikušas vai tuvākajā laikā gaidāmas ilgtermiņa izmaiņas, kas negatīvi ietekmē pamatlīdzekļa paredzēto lietojumu. *Šajās izmaiņās ietverta aktīva dīkstāve, plāni pārtraukt vai pārstrukturēt budžeta iestādes attiecīgu struktūrvienību vai funkciju darbību, vai likvidēt aktīvu pirms iepriekš paredzētā lietošanas termiņa beigām;*

9.2.5. pieņemts lēmums apturēt pamatlīdzekļa izveidošanu pirms tā pabeigšanas vai nodošanas lietošanā (ekspluatācijā). *Piemēram, pārskata periodā pieņemts lēmums uz nenoteiktu laiku apturēt skolas ēkas rekonstrukciju, kas uzsākta iepriekšējos pārskata periodos;*

9.2.6. un citas pazīmes, kas varētu liecināt par pamatlīdzekļu vērtības samazināšanos, *piemēram, no budžeta iestādes iekšējās informācijas (piemēram, struktūrvienību sniegtajiem pārskatiem) ir pieejami pierādījumi, kas liecina, ka pārskata periodā ir būtiski lielākas aktīva izmantošanas vai uzturēšanas izmaksas nekā sākotnēji paredzēts budžetā.*

9.3. Pārskata periodā notikušās izmaiņas aktīva lietošanā arī var liecināt par aktīva vērtības samazināšanos. *Piemēram, pārskata periodā ēka, kurā agrāk atradusies skola, tiek slēgta un netiek izmantota jebkādu citu budžeta iestādes funkciju izpildei. Izvērtējot, vai ir notikusi vērtības samazināšanās, budžeta iestādei jāizvērtē nepieciešamība vai pieprasījums pēc pamatlīdzekļa budžeta iestādes funkciju izpildei ilgtermiņā. Aktīva ilgtermiņa lietošanas prognozes var mainīties, tāpēc budžeta iestāde veic aktīva vērtības samazinājuma izvērtējumu katrā pārskata datumā.*

9.4. Ja saskaņā ar veikto vērtības samazinājuma pazīmju izvērtējumu, nav konstatētas pazīmes, kas varētu liecināt par aktīva vērtības samazināšanos, budžeta iestādei nav nepieciešams noteikt aktīva atgūstamo vērtību un veikt tālākos pasākumus pamatlīdzekļa vērtības samazinājuma izvērtēšanai.

9.5. Ja pastāv kāda no iepriekš minētajām pazīmēm, budžeta iestāde veic attiecīgā pamatlīdzekļa atgūstamās vērtības aplēsi. Budžeta iestāde vispirms izvērtē, vai iespējams noteikt pamatlīdzekļa patieso vērtību, atskaitot atsavināšanas izmaksas.

9.6. Pamatlīdzekļa patieso vērtību iespējams noteikt šādos gadījumos:

9.6.1. ar nesaistītu personu ir noslēgts saistošs līgums par attiecīgā pamatlīdzekļa pārdošanu, kurā ir norādīta pārdošanas cena un ir zināmas visas saistītās atsavināšanas (pārdošanas) izmaksas;

9.6.2. ja nav pieejami saistoši pārdošanas līgumi, bet pamatlīdzeklis ir tirgots aktīvā tirgū, tad patiesā vērtība ir pamatlīdzekļa tirgus vērtība (pašreizējā piedāvājuma cena). Ja pašreizējās piedāvājuma cenas nav pieejamas, pamatlīdzekļa patiesās vērtības noteikšanā piemēro pēdējā darījuma cenu, pieņemot, ka tirgū nav notikušas būtiskas izmaiņas starp darījuma datumu un aprēķinu veikšanas

datumu. Ja aktīva patiesās vērtības noteikšanai izmanto atšķirīga aktīvu veida vai stāvokļa tirgus cenas, tad veic korekcijas, lai šīs atšķirības novērstu;

9.6.3. ja nav pieejami saistoši pārdošanas līgumi un nepastāv aktīvs tirgus, patieso vērtību nosaka atbilstoši pieejamajai informācijai par vērtību, kādu budžeta iestāde varētu iegūt no pamatlīdzekļa pārdošanas nesaistītai personai aprēķinu datumā. Šīs vērtības noteikšanai var izvērtēt nesenu līdzīgu darījumu tajā pašā nozarē vai saimnieciskās darbības jomā. Šajā gadījumā koriģē līdzīga darījuma tirgus cenu, lai novērstu ekonomisko apstākļu atšķirības.

9.7. Ja aktīva patiesā vērtība, atskaitot atsavināšanas izmaksas, pārsniedz tā uzskaites (atlikušo) vērtību, aktīva lietošanas vērtību neaprēķina un vērtības samazinājumu neveic.

9.8. Ja pamatlīdzekļa patiesā vērtība, atskaitot atsavināšanas izmaksas, ir mazāka par tā uzskaites (atlikušo) vērtību vai, ja patieso vērtību nav iespējams noteikt (piemēram, specifiskām būvēm un iekārtām), nosaka pamatlīdzekļa lietošanas vērtību.

9.9. Lietošanas vērtības noteikšanai izmanto šādas metodes:

- **amortizēto aizstāšanas izmaksu metodi** - pielietojot šo metodi, pamatlīdzekļa lietošanas vērtību nosaka, amortizējot pamatlīdzekļa aizstāšanas izmaksas atbilstoši esošā pamatlīdzekļa nolietojumam. Pamatlīdzekļa aizstāšanas izmaksas nosaka, salīdzinot pamatlīdzekļa reprodukcijas (tāda paša pamatlīdzekļa izveidošana vai iegāde) un aizstāšanas (līdzvērtīga pamatlīdzekļa izveidošana vai iegāde) izmaksas un izvēloties mazākās. Praksē šo metodi izmanto gadījumos, ja pamatlīdzeklim nav konstatējami būtiski fiziski bojājumi. *Piemēram, budžeta iestāde piemeklē attiecīgajam pamatlīdzeklim līdzvērtīgu jaunu pamatlīdzekli, ko matemātiski nolieto līdz budžeta iestādes pamatlīdzekļa atlikušajam lietderīgās lietošanas laikam (salīdzināmajam pamatlīdzeklim jābūt līdzvērtīgam budžeta iestādes pamatlīdzeklim tā šī brīža lietojumā, lai nodrošinātu esošo pakalpojumu apmēru un līmeni, nevis sākotnēji plānoto);*
- **atjaunošanas izmaksu metodi** - izmanto, ja nav iespējams pielietot amortizēto aizstāšanas izmaksu metodi. Šajā gadījumā pamatlīdzekļa lietošanas vērtību nosaka, no amortizētajām aktīva aizstāšanas izmaksām pirms vērtības samazināšanās atskaitot aprēķinātās aktīva atjaunošanas izmaksas, kas nepieciešamas, lai atjaunotu aktīva darbību tādā līmenī, kāds tas bija pirms vērtības samazināšanās. Praksē šo metodi izmanto, piemēram, gadījumos, kad pamatlīdzeklis ir fiziski bojāts, kā arī gadījumos, kad pamatlīdzekļa izveidošana apturēta pirms tā pabeigšanas. *Piemēram, tiek atrasts budžeta iestādes pamatlīdzeklim līdzvērtīgs jauns pamatlīdzeklis, kas tiek matemātiski nolietots līdz budžeta iestādes pamatlīdzekļa atlikušajam lietderīgās lietošanas laikam (salīdzināmajam pamatlīdzeklim jābūt līdzvērtīgam budžeta iestādes pamatlīdzeklim tā paredzētajā lietojumā, lai nodrošinātu plānoto pakalpojumu apmēru un līmeni). Pēc tam, kad ir aprēķināta pamatlīdzekļa vērtība, pielietojot amortizēto aizstāšanas izmaksu metodi, no tās tiek atņemtas rekonstrukcijas izmaksas, kuras būtu nepieciešamas, lai budžeta iestādes pamatlīdzekli atjaunotu (pabeigtu) tā plānotajā stāvoklī;*
- **pakalpojumu vienību vērtības metodi** - lietošanas vērtību nosaka, samazinot amortizētās aktīva aizstāšanas izmaksas pirms vērtības samazināšanās atbilstoši samazinātajam pakalpojuma vienību skaitam. Praksē šo metodi izmanto, ja nav iespējams pielietot amortizēto aizstāšanas izmaksu metodi un ir būtiski (vismaz par 90%) samazinājies sākotnēji plānoto pakalpojumu apmērs, ko var nodrošināt, izmantojot konkrēto pamatlīdzekli. *Piemēram, arī šajā gadījumā sākotnēji tiek atrasts budžeta iestādes pamatlīdzeklim līdzvērtīgs pamatlīdzeklis, kas tiek matemātiski nolietots līdz budžeta iestādes pamatlīdzekļa atlikušajam lietderīgās lietošanas laikam (salīdzināmajam pamatlīdzeklim jābūt līdzvērtīgam budžeta iestādes pamatlīdzeklim tā sākotnēji plānotajā pielietojumā, nevis esošajā). Tāpat tiek noteikts apmērs, par kādu ir samazinājies sniegto pakalpojumu daudzums salīdzinājumā ar sākotnēji plānoto. Visbeidzot,*

saskaņā ar amortizēto aizstāšanas izmaksu metodi aprēķinātā pamatlīdzekļa vērtība tiek samazināta proporcionāli sniegto pakalpojumu samazinājumam.

9.10. Aprēķināto attiecīgo pamatlīdzekļa lietošanas vērtību salīdzina ar tā patieso vērtību, atskaitot atsavināšanas izmaksas. Par pamatlīdzekļa atgūstamo vērtību nosaka to vērtību, kas ir lielākā no abām iepriekš minētajām vērtībām (patiesās vērtības un lietošanas vērtības). Ja patieso vērtību nav bijis iespējams noteikt, par tā atgūstamo vērtību, nosaka lietošanas vērtību.

9.11. Budžeta iestāde salīdzina pamatlīdzekļa atgūstamo vērtību ar pamatlīdzekļa uzskaites vērtību, lai noteiktu, vai pastāv pamatlīdzekļa vērtības samazinājums.

9.12. Ja pamatlīdzekļa atgūstamā vērtība ir mazāka par tā uzskaites vērtību, tad budžeta iestāde atzīst pamatlīdzekļa vērtības samazinājumu līdz tā atgūstamajai vērtībai un pārējos izdevumus, veicot sekojošu grāmatojumus:

D	*8652*	*Izdevumi no vērtības samazinājuma nefinanšu aktīviem*
K	*1299*	*Pamatlīdzekļu vērtības samazinājums*

9.13. Ja vērtības samazinājums ir lielāks par pamatlīdzekļa uzskaites vērtību, budžeta iestāde uzskaites vērtību samazina līdz nullei.

9.14. Pēc pamatlīdzekļa vērtības samazinājuma atzīšanas tam turpina aprēķināt nolietojumu, tā uzskaites (atlikušo) vērtību sistemātiski attiecinot uz atlikušo lietderīgās lietošanas laiku.

9.15. Katra pārskata perioda beigās novērtē, vai nepastāv pazīmes, kas norāda, ka iepriekšējos pārskata periodos atzītais pamatlīdzekļa vērtības samazinājums vairs nepastāv vai ir mazinājies.

9.16. Novērtējot, vai vērtības samazinājums vairs nepastāv vai ir samazinājies, budžeta iestāde attiecībā uz pamatlīdzekli izvērtē vismaz šādas pazīmes:

- vismaz par 90 procentiem palielinājies vai atjaunojies pieprasījums pēc pakalpojuma, kuru sniedz budžeta iestāde, lietojot attiecīgo pamatlīdzekli. *Piemēram, skolā sākotnēji skolēnu skaits demogrāfisko izmaiņu rezultātā bija samazinājies par vairāk kā 90%, un tika atzīts pamatlīdzekļa vērtības samazinājums. Taču tagad skolas apkārtnē ir uzcelts jauns dzīvojamais rajons, tādejādi skolēnu skaits palielinājās attiecīgajā apmērā. Citā gadījumā, piemēram, pirms diviem gadiem tehnoloģisko jauninājumu rezultātā slimnīcas rentgena aparāts bija novecojis, un tika pieņemts lēmums to aizstāt ar jaunu. Līdz ar to vecais aparāts tika pārvietots uz citu medicīnas iestādi, kur tā izmantošana bija plānota par 90% mazāka nekā sākotnēji slimnīcā. Tika atzīts rentgena aparāta vērtības samazinājums. Taču tagad medicīnas iestādes reorganizācijas rezultātā apkalpojamo pacientu skaits ir palielinājies;*
- pieņemts valdības vai pašvaldības lēmums, kas rada pozitīvas izmaiņas budžeta iestādes darbībā;
- pārskata perioda laikā veikti pamatlīdzekļa uzlabojumi vai atjaunošana, lai uzlabotu tā darbību;
- budžeta iestādes darbībā notikušas vai tuvākajā laikā gaidāmas ilgtermiņa izmaiņas, kas pozitīvi ietekmē pamatlīdzekļa paredzēto lietojumu;
- pieņemts lēmums atsākt pamatlīdzekļa izveidi, kas iepriekš apturēta vai pārtraukta pirms tā pabeigšanas vai nodošanas lietošanā (ekspluatācijā).

9.17. Ja pastāv kāda no iepriekš minētajām pazīmēm, budžeta iestāde veic attiecīgā pamatlīdzekļa atgūstamās vērtības aplēsi saskaņā ar šajā apakšnodaļā minēto.

9.18. Budžeta iestāde palielina pamatlīdzekļa uzskaites (atlikušo) vērtību, norakstot iepriekšējos pārskata periodos izveidoto vērtības samazinājumu tikai tādā gadījumā, ja pamatlīdzekļa atgūstamā vērtība ir lielāka par tā uzskaites vērtību. Šādā gadījumā aktīva uzskaites (atlikusī) vērtība jāpalielina līdz tā atgūstamajai vērtībai un jāatzīst pārskata perioda pārējie ieņēmumi, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*1299*	*Pamatlīdzekļu vērtības samazinājums*
K	*8552*	*Ieņēmumi no vērtības samazinājuma norakstīšanas nefinanšu aktīviem*

9.19. Palielinātā pamatlīdzekļa uzskaites (atlikusī) vērtība nedrīkst pārsniegt uzskaites vērtību, kas būtu noteikta (atskaitot nolietojumu), ja aktīvam iepriekšējos periodos nebūtu atzīti izdevumi no vērtības samazinājuma.

9.20. Pēc pamatlīdzekļa vērtības samazinājuma koriģēšanas turpina aprēķināt nolietojumu, pamatlīdzekļa uzskaites (atlikušo) vērtību sistemātiski attiecinot uz atlikušo lietderīgās lietošanas laiku.

9.21. Izveidoto pamatlīdzekļu vērtības samazinājumu var koriģēt tikai par konkrētā pamatlīdzekļa vērtības samazinājuma izmaiņu vērtību.

9.22. Tā kā pēc pamatlīdzekļa vērtības samazinājuma koriģēšanas pamatlīdzekļa atlikušais lietderīgās lietošanas laiks nemainās, tad pamatlīdzekļa nolietojumu aprēķina, pamatlīdzekļa uzskaites vērtību pēc vērtības samazinājuma koriģēšanas sistemātiski attiecinot uz pamatlīdzekļa atlikušo lietderīgās lietošanas laiku.

9.23. Pamatlīdzekļu vērtības samazinājuma pārbaudi var veikt budžeta iestādes vadītāja apstiprināta komisija vai budžeta iestādes apstiprināts atbildīgais attiecīgās jomas speciālists. Komisijai vērtības samazinājuma pazīmju identifikācijai un aprēķinu veikšanai ir tiesības piesaistīt attiecīgās nozares speciālistus.

9.24. Pamatlīdzekļa vērtības samazinājuma un/vai atgūstamās vērtības aprēķins tiek dokumentēts. 14.4.apakšnodaļā "14.4. Pamatlīdzekļu vērtības samazinājuma novērtējuma akts" sniegts ilustratīvs iekšējā attaisnojuma dokumenta piemērs.

10. Pamatlīdzekļu izslēgšana no uzskaites

10.1. Pamatlīdzekli izslēdz no uzskaites, norakstot tā vērtību un uzkrāto nolietojumu sekojošos gadījumos:

10.1.1. pamatlīdzekli norakstot;

10.1.2. pamatlīdzekli atsavinot;

10.1.3. pamatlīdzekli nododot citai budžeta iestādei;

10.1.4. konstatējot pamatlīdzekļa iznīcināšanu prettiesiskas darbības dēļ.

10.2. Pamatlīdzekli noraksta, piemēram, gadījumos, ja ir pieņemt lēmums izbeigt tā lietošanu vai tas ir novecojis un tā tālāka lietošana nav iespējama neatkarīgi no tā atlikušās vērtības. Budžeta iestāde veic pamatlīdzekļu norakstīšanu saskaņā ar iestādē izstrādātu iekšējo kārtību, ja nepieciešams, pieaicinot attiecīgās jomas speciālistus.

10.3. Gadījumā, ja budžeta iestāde pārtrauc pamatlīdzekļa turpmāku lietošanu, tā pamatlīdzekli noraksta, pamatojoties uz vadības apstiprinātu attaisnojuma dokumentu (14.2. apakšnodaļā "14.2. Akts par pamatlīdzekļu izslēgšanu" sniegts attaisnojuma dokumenta paraugs), veicot sekojošus grāmatojumus:

D	*1290*	*Pamatlīdzekļu uzkrātais nolietojums un vērtības samazinājums*
K	*1200*	*Pamatlīdzekļi**

**uzkrātā nolietojuma un atzītā vērtības samazinājuma apmērā*

D	*8611*	*Izdevumi no nefinanšu aktīvu norakstīšanas un likvidēšanas*
K	*1200*	*Pamatlīdzekļi**

**atlikusī uzskaites vērtība*

10.4. Ja pamatlīdzekli paredzēts atsavināt, to pārdodot, tad to līdz atsavināšanai uzskaita krājumu sastāvā. Pamatlīdzekļus uzskaita kā atsavināšanai paredzētus, ja tie pašreizējā stāvoklī ir pieejami tūlītējai atsavināšanai un pakļauti normatīvajos aktos noteiktajiem atsavināšanas nosacījumiem, to lietderīgā lietošana ir pārtraukta un to atsavināšana ir ticama. Ilgtermiņa ieguldījumu, tai skaitā pamatlīdzekļu, atsavināšanu uzskata par ticamu, ja ir spēkā šādi nosacījumi:

a) atsavināšana ir pamatota ar normatīvo aktu vai iestādes vadības lēmumu;
b) atsavināšanas process ir uzsākts;
c) ir pārliecība par atsavināšanas procesa pabeigšanu viena gada laikā no atsavināšanas uzsākšanas datuma.

10.5. Pamatlīdzekļiem, kuru atsavināšana ir ticama, pārtrauc aprēķināt nolietojumu un tos līdz to atsavināšanai uzskaita krājumu sastāvā to atlikušajā vērtībā, veicot sekojošus grāmatojumus:

D 1290 Pamatlīdzekļu uzkrātais nolietojums un vērtības samazinājums*
K 1200 Pamatlīdzekļi*

**uzkrātais nolietojums*

D 1290 Pamatlīdzekļu uzkrātais nolietojums un vērtības samazinājums*
K 1200 Pamatlīdzekļi*

**iepriekš atzītais vērtības samazinājums*

D 2130 Gatavie ražojumi, pasūtījumi un krājumi atsavināšanai
*K 1200 Pamatlīdzekļi**

**atlikusī uzskaites vērtība*

10.6. Budžeta iestāde veic turpmāku atsavināšanai paredzētā pamatlīdzekļa uzskaiti saskaņā ar Rokasgrāmatas sadaļā "Krājumu uzskaite" noteiktajiem uzskaites principiem.

10.7. Budžeta iestāde atzīst ieņēmumus no atsavināšanai paredzētajiem pamatlīdzekļiem saskaņā ar Rokasgrāmatas sadaļā "Ieņēmumu no darījumiem ar atlīdzību uzskaite" noteiktajiem uzskaites principiem.

10.8. Budžeta iestāde, kas nodod pamatlīdzekli citai budžeta iestādei bez atlīdzības, izslēdz uzkrāto vērtības samazinājumu un atzīst pārējos ieņēmumus no aktīvu vērtības samazinājuma, kā arī izslēdz sākotnējo vērtību un uzkrāto nolietojumu un atzīst izdevumus no nodotām vērtībām bez atlīdzības pamatlīdzekļa atlikušajā vērtībā, veicot sekojošus grāmatojumus:

D 1290 Pamatlīdzekļu uzkrātais nolietojums un vērtības samazinājums*
K 1200 Pamatlīdzekļi*

**uzkrātais nolietojums*

D 1290 Pamatlīdzekļu uzkrātais nolietojums un vērtības samazinājums*
K 8552 Ieņēmumi no vērtības samazinājuma norakstīšanas nefinanšu aktīviem*

**iepriekš atzītais vērtības samazinājums*

D 8420 Izdevumi no saņemtām un nodotām vērtībām bez atlīdzības
*K 1200 Pamatlīdzekļi**

**atlikusī uzskaites vērtība*

11. Pamatlīdzekļu inventarizācija

11.1. Lai nodrošinātu, ka budžeta iestādes pārskatos ir ietverti visi pamatlīdzekļi, pārskata gada beigās budžeta iestāde veic pamatlīdzekļu inventarizāciju.

11.2. Vienlaikus pārskata gada beigās budžeta iestāde novērtē, vai pastāv kādas pazīmes, kas liecina par iespējamo pamatlīdzekļa vērtības samazināšanos atbilstoši šīs Rokasgrāmatas sadaļā "Pamatlīdzekļu vērtības samazināšanās" noteiktajiem principiem.

11.3. Pamatlīdzekļu inventarizāciju veic saskaņā ar normatīvajos aktos noteikto kārtību, kā arī budžeta iestādē apstiprināto inventarizācijas kārtību (14.9.apakšnodaļā "14.9. Akts par pamatlīdzekļu inventarizāciju" sniegts attaisnojuma dokumenta paraugs).

11.4. Inventarizāciju veic vismaz reizi gadā – pārskata gada slēguma inventarizāciju veic triju mēnešu laikā pirms pārskata gada beigu dienas vai mēneša laikā pēc tās, pārrēķinot inventarizācijas dienā konstatētos atlikumus atbilstoši grāmatvedības datiem uz pārskata datumu. Ja nepieciešams (atbildīgās personas maiņas gadījumā u.tml.), inventarizāciju var veikt arī biežāk.

11.5. Inventarizāciju veic budžeta iestādes vadītāja apstiprināta inventarizācijas komisija, un tās rezultātus apstiprina inventarizācijas komisijas locekļi, budžeta iestādes vadītājs un atbildīgās personas.

11.6. Inventarizācijas komisijas personālsastāvu un inventarizācijas sākšanas un beigšanas termiņus budžeta iestādes vadītājs nosaka ar rakstisku rīkojumu. Budžeta iestādes vadītājs šajā rīkojumā var ietvert arī inventarizācijas dokumentēšanas termiņus.

11.7. Pamatlīdzekļus inventarizē, to apjomu pārbaudot dabā, kā arī veicot pārbaudes pret iegādes un citiem attaisnojuma dokumentiem.

11.8. Ja inventarizācijas rezultātā ir konstatēts pamatlīdzeklis, kas līdz šim nav bijis iekļauts uzskaitē, budžeta iestādes vadītāja apstiprināta komisija nosaka pamatlīdzekļa vērtību un sagatavo pamatlīdzekļa novērtēšanas aktu (14.8. apakšnodaļā "14.8. Ziedojumu/dāvinājumu novērtēšanas akts" sniegts novērtēšanas akta paraugs), ja nepieciešams pieaicinot attiecīgās jomas speciālistu, kuram ir atzīta un atbilstoša kvalifikācija.

11.9. Budžeta iestāde, pamatojoties uz komisijas sagatavoto aktu, atzīst sākotnēji uzskaitē pamatlīdzekli, tā noteiktajā vērtībā palielinot atbilstošos pamatlīdzekļu un ieņēmumu kontus, un veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*1200*	*Pamatlīdzekļi*
K	*8580*	*Ieņēmumi no ilgtermiņa aktīvu sākotnējās atzīšanas*

11.10. Ja inventarizācijas rezultātā ir konstatēts pamatlīdzekļu iztrūkums vai bojājums, kas liegtu tā tālāku izmantošanu budžeta iestādes darbībā, piemēram, fiziski bojājumi, budžeta iestāde saskaņā ar budžeta iestādes noteikto kārtību attiecīgo pamatlīdzekli izslēdz no uzskaites, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*1290*	*Pamatlīdzekļu uzkrātais nolietojums un vērtības samazinājums*
K	*1200*	*Pamatlīdzekļi*

D	*8611*	*Izdevumi no nefinanšu aktīvu norakstīšanas un likvidēšanas*
K	*1200*	*Pamatlīdzekļi*

12. Informācijas uzrādīšana

12.1. Budžeta iestāde uzrāda sekojošu informāciju gada pārskatā par pamatlīdzekļiem:

12.1.1. Budžeta iestāde norāda pamatlīdzekļus pārskatā par finansiālo stāvokli jeb bilancē to atlikušajā vērtībā. Pamatlīdzekļu atlikušo vērtību aprēķina, no sākotnējās vērtības atskaitot nolietojumu un vērtības samazinājumu;

12.1.2. Papildus budžeta iestāde finanšu pārskata pielikuma finanšu pārskata posteņu strukturizētajā skaidrojumā 1.2. piezīmē "Pamatlīdzekļi" sniedz informāciju par:

- pamatlīdzekļu uzskaites vērtībām pārskata perioda sākumā un beigās, kā arī izmaiņām perioda laikā (absolūtajās vienībās un %);
- būtiskiem darījumiem vai notikumiem pārskata periodā, kas ietekmēja izmaiņas un darījumiem, kas ir vienādi ar vienu miljonu EUR absolūtajā vērtībā vai lielāki;
- izmaiņām bilances posteņa vērtībā
- informāciju par katru vērtības samazinājuma atzīšanu vai norakstīšanu;
- reorganizācijas rezultātā un bez atlīdzības saņemto un nodoto pamatlīdzekļu vērtību;
- vērtības samazinājumu avansa maksājumiem sadalījumā pa metodēm un atbilstoši grupām pēc to izpildes termiņa kavējuma pārskata perioda beigās;
- izmaksām, kas atzītas kontā "Pamatlīdzekļu izveidošana un nepabeigtā būvniecība";
- informāciju par kapitālsabiedrību ieguldījumu valsts vai pašvaldības īpašumā;
- citu informāciju pārskatu lietotājiem.

Budžeta iestāde sniedz informāciju finanšu pārskata posteņu strukturizētajā skaidrojumā saskaņā ar Valsts kases sagatavotajām finanšu pārskata posteņu strukturizētā skaidrojuma sagatavošanas vadlīnijām, kas publicētas Valsts kases tīmekļa vietnē.

12.1.3. Finanšu pārskata pielikuma grāmatvedības uzskaites principu aprakstā budžeta iestāde sniedz attiecīgi informāciju par:

- pamatlīdzekļu klasifikāciju, sākotnējo atzīšanu un novērtēšanu, turpmāko novērtēšanu (piemēram, nolietojums, vērtības samazinājums), izslēgšanu no uzskaites;
- metodēm un nozīmīgiem pieņēmumiem, kas izmantoti pamatlīdzekļu patiesās vērtības noteikšanai
- pamatlīdzekļu vērtības samazinājuma iemesliem un aprēķināšanas metodēm;
- pazemes aktīvu sākotnējo atzīšanu un vērtības samazināšanas metodi, ja attiecināms.

13. Praktiski piemēri un informācijas atklāšanas paraugi

13.1. Piemērs – pamatlīdzekļu sākotnējā atzīšana.

2019. gada 10. janvārī budžeta iestāde iegādājās tehnoloģisko iekārtu par 50 000,00 EUR. Par tehnoloģiskās iekārtas piegādi loģistikas uzņēmums atsūtīja rēķinu 400,00 EUR apmērā. Budžeta iestāde aprēķināja darba samaksu 500,00 EUR un valsts obligātās sociālās apdrošināšanas iemaksas 120,45* EUR darbiniekam, kas bija tieši iesaistīts iekārtas uzstādīšanas procesā. Budžeta iestāde izmantoja papildus rezerves daļas 300,00 EUR apmērā, lai uzstādītu iekārtu. 2019. gada 20. janvārī budžeta iestāde sāka izmantot tehnoloģisko iekārtu. Lai iekārtu uzturētu, katru mēnesi tiek maksāti 100,00 EUR.

Grāmatojums, saņemot rēķinus par tehnoloģisko iekārtu un tās piegādi 10.01.2019.:

D	*1241*	*Pamatlīdzekļu izveidošana*	*50 400,00 EUR***
K	*5310*	*Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*	*50 400,00 EUR***

***iegādes izmaksas un transporta izdevumi*

Grāmatojums, atzīstot tieši attiecināmās izmaksas:

D	*1241*	*Pamatlīdzekļu izveidošana*	*920,45 EUR*
K	*2116*	*Mašīnu iekārtas un rezerves daļas*	*300,00 EUR*

K	*7000*	*Pamatdarbības izdevumi (darba samaksa)*	*500,00 EUR*
K	*7000*	*Pamatdarbības izdevumi (Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas)*	*120,45 EUR**

**piemērā izmantota 2018.gada VSAOI likme (24.09% VSAOI darba devēja likme)*

Ikmēneša 100 EUR ir pamatlīdzekļa uzturēšanas izmaksas un netiek iekļautas pamatlīdzekļa vērtībā.

Grāmatojums, pieņemot attiecīgo pamatlīdzekli lietošanā (ekspluatācijā) 20.01.2019:

D	*1220*	*Tehnoloģiskās iekārtas un mašīnas*	*51 320,45 EUR*
K	*1241*	*Pamatlīdzekļu izveidošana*	*51 320,45 EUR*

13.2. Piemērs - pamatlīdzekļu daļu (komponenšu) uzskaite

Budžeta iestāde, kas nav PVN maksātāja, 2019. gadā nolēma uzbūvēt jaunu stadionu, labiekārtojot arī tā tuvējo apkārtni. 2019. gada 12. decembrī budžeta iestāde noslēdza līgumu ar būvniecības uzņēmumu. Līgums paredzēja būvniecības darbu izpildi ar kopējo tāmi 328 778,55 EUR apmērā un avansa maksājumu 128 778,55 EUR apmērā. Budžeta iestāde 2019. gada 13. decembrī pārskaitīja avansa maksājumu atbilstoši līguma noteikumiem un veica sekojošu grāmatojumu:

Grāmatojums, veicot avansa maksājumu 13.12.2019.:

D	*1281*	*Avansa maksājumi par zemi un būvēm*	*128 778,55 EUR*
K	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās*	*128 778,55 EUR*

2020. gada decembrī stadiona celtniecība tika pabeigta. Budžeta iestāde pieņēma izpildītos būvniecības darbus, pamatojoties uz pieņemšanas-nodošanas aktu un sekojošu izpildīto darbu tāmi (skatīt 1. tabulu).

1.tabula. Izpildīto darbu tāme

Nr.	**Darbu apraksts vai materiālu nosaukums**	**Mērv.**	**Plānotais apjoms**	**Plānots,** *EUR*	**Izpildīts kopā, ieskaitot atskaites periodu**	
					Kopējais apjoms	**Kopējā vērtība,** *EUR*
Sagatavošanas darbi						
1	Koku nociršana	kompl.	1,00	51,83	1,00	51,83
2	Esošie demontējamie segumi	m^2	4 543,00	10 654,90	4 534,00	10 654,90
3	Grunts izrakšana un aizvešana	m^3	20 164,00	53 031,32	20 164,00	53 031,32
4	Grunts uzbērums	m^3	2 482,00	7 818,30	2 482,00	7 818,30
5	Smilts	m^3	2 854,30	16 754,74	2 854,30	16 754,74
Sagatavošanas darbi KOPĀ						**88 311,09**
Brauktuve (konstrukcijas tips 1)						
6	Brauktuves izbūve					
	Brauktuves izbūve (darbi)	m^2	922,68	1 329,00	922,68	1 329,00
	salizturīgā drenējošā smilts, b=500mm	m^3	498,25	2 924,73	498,25	2 924,73
	šķembu maisījuma apakškārta, b=150mm	m^3	149,47	2 286,89	149,47	2 286,89
	šķembu maisījuma virskārta, b=150mm	m^3	149,47	2 286,89	149,47	2 286,89
	asfalta maisījums Acb 22, b=60mm	m^2	922,68	7 852,01	922,68	7 852,01
	asfalta maisījums AC 11, b=40mm	m^2	922,68	5 443,81	922,68	5 443,81

Nr.	Darbu apraksts vai materiālu nosaukums	Mērv.	Plānotais apjoms	Plānots, *EUR*	Izpildīts kopā, ieskaitot atskaites periodu	
					Kopējais apjoms	Kopējā vērtība, *EUR*
7	Apmaļu montāža	t/m	505,00	6 898,30	505,00	6 898,30
Brauktuve (konstrukcijas tips 1) KOPĀ						**29 021,63**
Stadions						
8	Sintētiskais segums (skrejceļam un laukumam)					
	Darbs	m^2	3 521,16	61 655,51	3 521,16	61 655,51
	ģeotekstils NW 9 vai analogs	m^2	3 697,22	1 404,94	3 697,22	1 404,94
	smilts, 400mm	m^3	1 521,14	8 929,09	1 521,14	8 929,09
	šķembas, frakcija 20-40, b=200mm	m^3	760,57	11 636,72	760,57	11 636,72
	šķembas, frakcija 5-32, b=50mm	m^3	190,14	2 909,14	190,14	2 909,14
	asfaltbetona klājums PA11, b=40mm	m^2	3 521,16	39 049,66	3 521,16	39 049,66
	asfaltbetona klājums PA11, b=30mm	m^2	3 521,16	41 584,90	3 521,16	41 584,90
	Herculan SR SafeScape	m^2	177,00	5 207,34	177,00	5 207,34
9	Līniju marķēšana skrejceļam	kompl.	1,00	1 632,13	1,00	1 632,13
10	Skrejceļa marķējuma līnijas	kompl.	1,00	1 632,13	1,00	1 632,13
11	Betona apmales BR100.20.8 uz betona B-15 pamata					
	izbūve	t.m.	442,00	2 439,84	442,00	2 439,84
	šķembas	m^3	17,68	270,50	17,68	270,50
	betons B15	m^3	22,10	1 459,93	22,10	1 459,93
	apmales BR100.20.8	t.m.	486,20	782,78	486,20	782,78
	Akvadrene vai analogs	t.m.	45,00	257,85	45,00	257,85
Stadions KOPĀ						**180 852,46**
Apzaļumošanas darbi						
12	Zāliena izveide, zāliena sēklas sēšana	m^2	18 937,41	12 877,44	18 937,41	12 877,44
	augsne	m^3	1 893,74	15 187,79	1 893,74	15 187,79
	zāliena sēkla	kg	946,87	2 528,14	946,87	2 528,14
Apzaļumošanas darbi KOPĀ						**30 593,37**
KOPĀ						**328 778,55**

Pamatojoties uz saņemtajiem attaisnojuma dokumentiem, 2020. gada 20. decembrī budžeta iestāde atzīst stadionu kā pamatlīdzekli visas tāmē norādītās kopsummas apjomā, veicot šādu grāmatojumu:

D	*1218*	*Inženierbūves*	*328 778,55 EUR*
K	*5310*	*Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*	*200 000,00 EUR*
K	*1281*	*Avansa maksājumi par zemi un būvēm*	*128 778,55 EUR*

Ņemot vērā to, ka pamatlīdzeklis sastāv no funkcionāli atšķirīgām daļām ar atšķirīgiem lietderīgās lietošanas laikiem, tika iekārtota pamatlīdzekļa analītiskā uzskaite nolietojuma aprēķiniem atbilstoši izpildīto darbu tāmei. Pamatlīdzeklim tika izdalītas 3 daļas – stadions, brauktuve, zāliens. Sagatavošanas darbi 88 311,09 EUR apmērā tika proporcionāli pieskaitīti katras daļas uzskaites vērtībai. Detalizēti aprēķini par

katras pamatlīdzekļa daļas galīgo uzskaites vērtību un to lietderīgās lietošanas laiku uzrādīti 2.tabulā un 3.tabulā zemāk:

2.tabula. Pamatlīdzekļa daļu uzskaites vērtības, lietderīgās lietošanas laiks un nolietojuma summas

	Brauktuve	**Stadions**	**Zāliena pamatne**	**Kopā**
Lietderīgās lietošanas laiks, gadi	20	15	15	
Iegādes summa, EUR	39 679,75	247 270,09	41 828,71	328 778,55
Uzskaitāmo daļu procentuālā attiecība	12%	75%	13%	100%
Nolietojums mēnesī, EUR	165,33	1 373,72	232,38	1 771,44

Sākot ar 2021. gada janvāri, katra mēneša beigās budžeta iestāde atzīst pamatlīdzekļa nolietojumu atbilstoši pamatlīdzekļa daļu (komponenšu) analītiskajiem nolietojuma aprēķiniem, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*7000*	*Pamatdarbības izdevumi*	*1 771,44 EUR*
K	*1291*	*Būvju uzkrātais nolietojums (brauktuve)*	*165,33 EUR*
K	*1291*	*Būvju uzkrātais nolietojums (stadions)*	*1 373,72 EUR*
K	*1291*	*Būvju uzkrātais nolietojums (zāliens)*	*232,38 EUR*

3.tabula Detalizētie pamatlīdzekļa daļu uzskaites aprēķini

Nolietojuma uzskaite												
	Brauktuve			Stadions			Zāliens			Kopā		
Gadi	**Perioda noliet.**	**Uzkrātais noliet.**	**Atlikusī vērtība**	**Perioda noliet.**	**Uzkrātais noliet.**	**Atlikusī vērtība**	**Perioda noliet.**	**Uzkrātais noliet.**	**Atlikusī vērtība**	**Perioda noliet.**	**Uzkrātais noliet.**	**Atlikusī vērtība**
1	1 983,99	1 983,99	37 695,77	16 484,67	16 484,67	230 785,41	2 788,58	2 788,58	39 040,13	21 257,24	21 257,24	307 521,31
2	1 983,99	3 967,98	35 711,78	16 484,67	32 969,34	214 300,74	2 788,58	5 577,16	36 251,55	21 257,24	42 514,48	286 264,07
3	1 983,99	5 951,96	33 727,79	16 484,67	49 454,02	197 816,07	2 788,58	8 365,74	33 462,97	21 257,24	63 771,72	265 006,83
4	1 983,99	7 935,95	31 743,80	16 484,67	65 938,69	181 331,40	2 788,58	11 154,32	30 674,39	21 257,24	85 028,96	243 749,59
5	1 983,99	9 919,94	29 759,81	16 484,67	82 423,36	164 846,72	2 788,58	13 942,90	27 885,81	21 257,24	106 286,20	222 492,35
6	1 983,99	11 903,93	27 775,83	16 484,67	98 908,03	148 362,05	2 788,58	16 731,48	25 097,23	21 257,24	127 543,44	201 235,11
7	1 983,99	13 887,91	25 791,84	16 484,67	115 392,71	131 877,38	2 788,58	19 520,07	22 308,65	21 257,24	148 800,69	179 977,86
8	1 983,99	15 871,90	23 807,85	16 484,67	131 877,38	115 392,71	2 788,58	22 308,65	19 520,07	21 257,24	170 057,93	158 720,62
9	1 983,99	17 855,89	21 823,86	16 484,67	148 362,05	98 908,03	2 788,58	25 097,23	16 731,48	21 257,24	191 315,17	137 463,38
10	1 983,99	19 839,88	19 839,88	16 484,67	164 846,72	82 423,36	2 788,58	27 885,81	13 942,90	21 257,24	212 572,41	116 206,14
11	1 983,99	21 823,86	17 855,89	16 484,67	181 331,40	65 938,69	2 788,58	30 674,39	11 154,32	21 257,24	233 829,65	94 948,90
12	1 983,99	23 807,85	15 871,90	16 484,67	197 816,07	49 454,02	2 788,58	33 462,97	8 365,74	21 257,24	255 086,89	73 691,66
13	1 983,99	25 791,84	13 887,91	16 484,67	214 300,74	32 969,34	2 788,58	36 251,55	577,16	21 257,24	276 344,13	52 434,42
14	1 983,99	27 775,83	11 903,93	16 484,67	230 785,41	16 484,67	2 788,58	39 040,13	2 788,58	21 257,24	297 601,37	31 177,18
15	1 983,99	29 759,81	9 919,94	16 484,67	247 270,09	-	2 788,58	41 828,71	-	21 257,24	318 858,61	9 919,94
16	1 983,99	31 743,80	7 935,95	-	247 270,09	-	-	41 828,71	-	1 983,99	320 842,60	7 935,95
17	1 983,99	33 727,79	5 951,96	-	247 270,09	-	-	41 828,71	-	1 983,99	322 826,59	5 951,96
18	1 983,99	35 711,78	3 967,98	-	247 270,09	-	-	41 828,71	-	1 983,99	324 810,57	3 967,98
19	1 983,99	37 695,77	1 983,99	-	247 270,09	-	-	41 828,71	-	1 983,99	326 794,56	1 983,99
20	1 983,99	39 679,75	-	-	247 270,09	-	-	41 828,71	-	1 983,99	328 778,55	-

13.3. Piemērs – pamatlīdzekļu daļu (komponenšu) uzskaite

Valsts augstskola 2017. gadā nolēma uzbūvēt jaunu palīgēku tās dabas zinību fakultātei. 2018. gada 10. martā augstskola noslēdza līgumu ar būvniecības uzņēmumu. Līgums paredzēja būvniecības darbu izpildi ar kopējo tāmi 800 000,00 EUR un avansa maksājumu 200 000,00 EUR. Augstskola pārskaitīja avansa maksājumu atbilstoši līguma noteikumiem, un veica sekojošu grāmatojumu.

Grāmatojums, veicot avansa maksājumu:

D	*1281*	*Avansa maksājumi par zemi un būvēm*	*200 000,00 EUR*
K	*2620*	*Norēķinu konti valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās*	*200 000,00 EUR*

2019. gada decembrī ēkas celtniecība tika pabeigta. Augstskola pieņēma izpildītos būvniecības darbus, pamatojoties uz pieņemšanas-nodošanas aktu un sekojošu izpildīto darbu tāmi, kurā norādīta ēkas vērtība 800 000,00 EUR apmērā.

Pamatojoties uz saņemtajiem attaisnojuma dokumentiem, augstskola atzīst palīgēku kā pamatlīdzekli tāmē norādītās kopsummas apjomā, veicot šādu grāmatojumu:

D	*1212*	*Nedzīvojamās ēkas*	*800 000,00 EUR*
K	*5310*	*Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*	*600 000,00 EUR*
K	*1281*	*Avansa maksājumi par zemi un būvēm*	*200 000,00 EUR*

Ņemot vērā to, ka pamatlīdzeklis sastāv no daļām (komponentēm) ar atšķirīgiem lietderīgās lietošanas laikiem, tika iekārtota pamatlīdzekļa analītiskā daļu (komponenšu) uzskaite nolietojuma aprēķiniem atbilstoši izpildīto darbu tāmei.

Pamatlīdzeklim tika izdalītas 9 daļas (komponentes): ēka; jumta konstrukcijas un segumi; logi un durvis; lifti; ūdensvads un kanalizācijas sistēma; apkures un ventilācijas sistēma; elektroapgādes sistēma; apgaismojums; videonovērošanas sistēma; telefons, datoru tīkli un TV.

Detalizēts izklāsts ar katras pamatlīdzekļa daļas (komponentes) uzskaites vērtību un to lietderīgās lietošanas laiku uzrādīts 4.tabulā:

4.tabula. Pamatlīdzekļa daļu (komponenšu) vērtības un lietderīgās lietošanas laiki

	Lietderīgās lietošanas laiks, gadi	**Iegādes summa, EUR**	**Uzskaitāmo daļu procentuālā attiecība**	**Nolietojums mēnesī, EUR**
Ēkas pamata konstrukcija	100	568 000,00	71 %	473,33
Jumta konstrukcijas un segumi	20	40 000,00	5 %	166,67
Logi un durvis	10	24 000,00	3 %	200,00
Lifti	10	8 000,00	1 %	66,67
Ūdensvads un kanalizācijas sistēma	20	16 000,00	2 %	66,67
Apkures un ventilācijas sistēma	20	56 000,00	7 %	233,33
Elektroapgādes sistēma, apgaismojums	30	64 000,00	8 %	177,78
Videonovērošanas sistēma	5	8 000,00	1 %	133,33
Telefons, datoru tīkli un TV	5	16 000,00	2 %	266,67
Kopā	-	800 000,00	100 %	1 784,44

Sākot ar 2020. gada janvāri, katra mēneša beigās augstskola atzīst pamatlīdzekļa nolietojumu atbilstoši daļu (komponenšu) analītiskajiem nolietojuma aprēķiniem, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*7000*	*Pamatdarbības izdevumi*	*1 784,44 EUR*
K	*1291*	*Ēku un būvju uzkrātais nolietojums (Ēka)*	*473,33 EUR*
K	*1291*	*Ēku un būvju uzkrātais nolietojums (Jumta konstrukcijas un segumi)*	*166,67 EUR*
K	*1291*	*Ēku un būvju uzkrātais nolietojums (Logi un durvis)*	*200,00 EUR*
K	*1291*	*Ēku un būvju uzkrātais nolietojums (Lifti)*	*66,67 EUR*
K	*1291*	*Ēku un būvju uzkrātais nolietojums (Ūdensvads un kanalizācijas sistēma)*	*66,67 EUR*
K	*1291*	*Ēku un būvju uzkrātais nolietojums (Apkures un ventilācijas sistēma)*	*233,33 EUR*
K	*1291*	*Ēku un būvju uzkrātais nolietojums (Elektroapgādes sistēma, apgaismojums)*	*177,78 EUR*
K	*1291*	*Ēku un būvju uzkrātais nolietojums (Videonovērošanas sistēma)*	*133,33 EUR*
K	*1291*	*Ēku un būvju uzkrātais nolietojums (Telefons, datoru tīkli un TV)*	*266,67 EUR*

Tā kā lietderīgās lietošanas laiks pamatlīdzekļa daļām (komponentēm) ir atšķirīgs, līdz ar to kādas daļas (komponentes) tiks nolietotas ātrāk. Atbilstoši turpmākajos periodos samazināsies pamatlīdzekļa nolietojuma kopsumma un mainīsies grāmatojamās summas. Detalizēts nolietojuma aprēķina piemērs redzams 13.2. apakšnodaļā "13.2. Piemērs - pamatlīdzekļu daļu (komponenšu) uzskaite".

13.4. Piemērs - pamatlīdzekļa atsavināšana, izmantojot atlikto maksājumu

Budžeta iestāde 2019. gada 24. janvārī pieņem lēmumu atsavināt budžeta iestādei piederošu ilgtermiņa ieguldījumu (ēku) publiskās izsoles ceļā. Izsoles rezultātā 2019. gada 31. maijā noslēgts līgums ar pircēju par ēkas pārdošanu. Ēkas īpašumtiesības tiek nodotas līguma parakstīšanas dienā. Līguma noteikumi paredz atlikto maksājumu uz 2 gadiem. Kopējā līguma summa 195 000,00 EUR.

Budžeta iestāde nav PVN maksātāja.

Uz piemēru attiecināma sekojoša informācija:

Vadības lēmuma pieņemšanas datums	2019.gada 24.janvāris
Publiskās izsoles publiskās izsludināšanas datums	2019.gada 8.marts
Publiskās izsoles datums	2019.gada 29.aprīlis
Pirkšanas - pārdošanas līguma parakstīšanas datums	2019.gada 31.maijs
Ēkas sākotnējās atzīšanas datums	2000.gada 17.decembris
Ēkas sākotnējā vērtība	96 000,00 EUR
Ēkas lietderīgās lietošanas laiks	30 gadi
Uzkrātais nolietojums 2019.gada 31.maijā	58 933,31 EUR
Ēkas uzskaites vērtība 2019.gada 31.maijā	37 066,69 EUR

Ēkas pārdošanas līguma summa 195 000,00 EUR

Izsoles rezultātā 2019. gada 31. maijā noslēgts līgums ar pircēju par ēkas pārdošanu, kas paredz īpašumtiesību pāreju līguma parakstīšanas dienā. Līgums paredz atlikto maksājumu, kas nozīmē, ka līguma summas pašreizējā vērtība būs mazāka nekā faktiskā saņemamā nauda, un vienošanās pēc būtības ietver sevī finansēšanas darījumu.

Šādā gadījumā, kad līgums sevī ietver finansēšanas darījumu, tas ir, kad maksājums par precēm tiek atlikts vairāk kā 12 mēnešus, prasību novērtē maksājumu pašreizējā vērtībā, diskontējot nākotnes saņemamo maksājumu ar domāto procentu (diskonta) likmi saskaņā ar Valsts kases mājas lapā publicēto informāciju. Atšķirību starp maksājumu pašreizējo vērtību un nominālvērtību (faktiskā nauda, kas būtu saņemama) atzīst kā procentu ieņēmumus.

Saskaņā ar Valsts kases mājaslapā publicēto informāciju diskonta likme ir 3 % gadā. Tā kā budžeta iestāde maksājumu saņems tikai pēc 2 gadiem, tā sākotnēji atzīst prasību un ieņēmumus no aktīvu atsavināšanas maksājumu pašreizējā vērtībā, kas atliktā maksājuma gadījumā ir zemāka par 195 000,00 EUR. Starpība starp maksājumu nominālvērtību (195 000,00 EUR) un maksājumu pašreizējo vērtību atzīst kā procentu ieņēmumus maksājuma termiņa laikā.

Aprēķini:

1) Budžeta iestāde aprēķina maksājumu pašreizējo vērtību, diskontējot nākotnē saņemamo maksājumu ar diskonta (procentu) likmi (3 % gadā):

195 000,00/(1+0,03)2 = 183 806,20 EUR

2) Starpību starp nominālo atlīdzības summu un maksājumu pašreizējo vērtību atzīst kā procentu ieņēmumus tajā termiņā, kad paredzēts saņemt maksājumus (24 mēneši):

195 000,00 EUR – 183 806,20 EUR = 11 193,80 EUR

3) Katru gadu budžeta iestāde aprēķina un uzskaita procentu ieņēmumus atbilstoši 5.tabulā norādītajam aprēķinam:

5.tabula. Atliktā maksājuma aprēķināšana

Gadi	**Prasības apmērs attiecīgā perioda sākumā,** (EUR)	**Procentu ieņēmumi*, (EUR)**	**Prasības apmērs attiecīgā perioda beigās**, (EUR)**
1.	183 806,20	183 806,20 * 3% = 5 514,19	183 806,20 + 5 514,19 = 189 320,39
2.	189 320,39	189 320,39* 3% = 5 679,61	189 320,39 + 5 679,61 = 195 000,00
KOPĀ:		11 193,80	

**procentu ieņēmumi = prasības apmērs perioda sākumā x procentu likme*
***prasības apmērs perioda beigās = prasības apmērs perioda sākumā + procentu ieņēmumi attiecīgajā periodā*

4) Sākot ar 2019. gada jūniju, budžeta iestāde katru gadu atzīst un uzskaita procentu ieņēmumus un attiecīgajā apmērā atzīst prasību palielinājumu. Līdz atliktā maksājuma saņemšanai kopējais aprēķināto un atzīto procentu ieņēmumu apmērs būs *11 193,80 EUR*. Rezultātā prasības apmērs pirms samaksas būs: *183 806,20 EUR + 11 193,80 EUR = 195 000,00 EUR.* Saņemot maksājumu, budžeta iestāde atzīst naudas līdzekļu palielinājumu un prasības samazinājumu saņemtā maksājuma apmērā. Budžeta iestāde veic sekojošus grāmatojumus:

2019. gada 31. maijā pārtrauc ēkas nolietojuma aprēķinu, izslēdz tās uzskaites vērtību no pamatlīdzekļu sastāva, atzīstot ēku atlikušajā vērtībā apgrozāmo līdzekļu sastāvā

D	*1291*	*Būvju uzkrātais nolietojums*	*58 933,31 EUR*
K	*1212*	*Nedzīvojamās ēkas*	*58 933,31 EUR*

D	*2132*	*Krājumi un ilgtermiņa ieguldījumi atsavināšanai*	*37 066,69 EUR*
K	*1212*	*Nedzīvojamās ēkas*	*37 066,69 EUR*

2019. gada 31. maijā atzīst prasības par atlikto maksājumu un izslēdz atsavinātās ēkas vērtību

D	*8612*	*Izdevumi no nefinanšu aktīvu atsavināšanas*	*37 066,69 EUR*
K	*2132*	*Krājumi un ilgtermiņa ieguldījumi atsavināšanai*	*37 066,69 EUR*

D	*1428*	*Pārējās iepriekš nekvalificētās ilgtermiņa prasības*	*183 806,20 EUR*
K	*8510*	*Ieņēmumi no atsavināšanai paredzēto nefinanšu aktīvu pārdošanas*	*183 806,20 EUR*

5) Budžeta iestāde 2019. gada 31. decembrī atzīst procentu ieņēmumus, kas attiecināmi uz attiecīgo periodu (7 mēneši 2019. gadā), veicot sekojošu aprēķinu un grāmatojumu:

5 514,19 EUR / 12 mēneši x 7 mēneši= 3 216,61 EUR

D	*1428*	*Pārējās iepriekš nekvalificētās ilgtermiņa prasības*	*3 216,61 EUR*
K	*8120*	*Procentu ieņēmumi*	*3 216,61 EUR*

6) Budžeta iestāde 2020. gada 31. decembrī atzīst procentu ieņēmumus, kas attiecināmi uz attiecīgo periodu (12 mēneši 2020. gadā), veicot sekojošu aprēķinu un grāmatojumu:

(5 514,19 EUR/12 mēneši 5 mēneši) + (5 679,61 EUR/12 mēneši* 7 mēneši) = 5 610,68 EUR*

D	*1428*	*Pārējās iepriekš nekvalificētās ilgtermiņa prasības*	*5 610,68 EUR*
K	*8120*	*Procentu ieņēmumi*	*5 610,68 EUR*

7) Budžeta iestāde 2020. gada 31. decembrī veic ilgtermiņa prasību pārklasifikāciju uz īstermiņa prasībām:

D	*2310*	*Prasības pret pircējiem un pasūtītājiem*	*192 633,49 EUR*
K	*1428*	*Pārējās iepriekš nekvalificētās ilgtermiņa prasības*	*192 633,49 EUR*

8) Budžeta iestāde 2021. gada 31. maijā atzīst procentu ieņēmumus, kas attiecināmi uz attiecīgo periodu (5 mēneši 2021. gadā), veicot sekojošu aprēķinu un grāmatojumu:

5 679,61 EUR / 12 mēneši x 5 mēneši = 2 366,50 EUR

D	*2310*	*Prasības pret pircējiem un pasūtītājiem*	*2 366,50 EUR*
K	*8120*	*Procentu ieņēmumi*	*2 366,50 EUR*

9) Budžeta iestāde 2021. gada 4. jūnijā saņem maksājumu no pircēja un dzēš prasību, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās*	*195 000,00 EUR*
K	*2310*	*Prasības pret pircējiem un pasūtītājiem*	*195 000,00 EUR*

10) Gadījumā, ja ieņēmumus no ilgtermiņa ieguldījuma pārdošanas jāieskaita valsts budžeta ieņēmumos, saņemot atlīdzību, budžeta ietsāde atzīst pārējos izdevumus un saistības pret budžetu.

Naudas saņemšanas dienā budžeta iestāde veic sekojošu grāmatojumu:

D	*8690*	*Pārējie iepriekš neklasificētie izdevumi*	*195 000,00 EUR*
K	*5815*	*Saistības pret budžetu*	*195 000,00 EUR*

Budžeta iestāde, kad veic pārskaitījumu valsts budžetā, veic sekojošu grāmatojumu:

D	*5815*	*Saistības pret budžetu*	*195 000,00 EUR*
K	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās*	*195 000,00 EUR*

13.5. Piemērs - pamatlīdzekļa komplektējošās daļas nomaiņa gadījumā, ja komplektējošā daļa ir uzskaitīta kā atsevišķa komplektējošā daļa

Budžeta iestādes īpašumā no 1999. gada decembra ir dzīvojamā mūra ēka, kuras sākotnējā vērtība ir 500 000,00 EUR un sākotnēji noteikts lietderīgās lietošanas laiks – 100 gadi.

2019.gadā budžeta iestāde veic budžeta iestādei piederošas dzīvojamās ēkas jumta renovācijas darbus, kā rezultātā tiek veikta pilnīga jumta nomaiņa 450 m^2 platībā.

Uz piemēru attiecas sekojoša informācija:

Konkursa publiskās izsludināšanas datums	2019.gada 1.aprīlis
Iepirkuma līguma parakstīšanas datums	2019.gada 14.novembris
Jaunā jumta pieņemšana lietošanā	2020.gada 17.maijs
Pamatlīdzeklis (komplektējošā daļa)	Ēkas jumts (šīfera)
Pamatlīdzekļa (komplektējošās daļas) sākotnējā vērtība	60 000,00 EUR
Pamatlīdzekļa (komplektējošās daļas) uzkrātais nolietojums	40 000,00 EUR
Pamatlīdzekļa (komplektējošās daļas) atlikusī vērtība	20 000,00 EUR
Pamatlīdzekļa (komplektējošās daļas) sākotnējais lietderīgās lietošanas laiks	30 gadi
Pamatlīdzekļa (komplektējošās daļas) atlikušais lietderīgās lietošanas laiks	10 gadi
Jauns pamatlīdzeklis (komplektējoša daļa)	Ēkas jumts (bitumena)

Pamatlīdzekļa (komplektējošas daļas) iegādes vērtība	45 000,00 EUR
Pamatlīdzekļa (komplektējošas daļas) lietderīgās lietošanas laiks	20 gadi

Budžeta iestāde izvērtē jumta nomaiņas izmaksas un pieņem lēmumu jumta remontu kapitalizēt. Izvērtējams tiek dokumentēts (14. nodaļā "Attaisnojuma dokumentu paraugi" sniegts attaisnojuma dokumenta paraugs).

Jumts tiek nomainīts pilnībā un paredzēts, ka tiks lietots 20 gadus. Jaunais lietderīgās lietošanas laiks 20 gadi.

Šajā gadījumā atlikušās daļas vērtība precīzi nosakāma grāmatvedības uzskaitē, jo ēkas uzskaite analītiski nodalīta pēc tās daļām. Atlikusī vērtība ir 20 000,00 EUR, kas nozīmē, ka no uzskaites grāmatvedībā izslēdzama vecā jumta pirkuma vērtība 60 000,00 EUR un uzkrātais nolietojums 40 000,00 EUR.

D	*1290*	*Pamatlīdzekļu uzkrātais nolietojums un vērtības samazinājums*	*40 000,00 EUR*
K	*1211*	*Dzīvojamās ēkas*	*40 000,00 EUR*
D	*8611*	*Izdevumi no nefinanšu aktīvu norakstīšanas un likvidēšanas*	*20 000,00 EUR*
K	*1211*	*Dzīvojamās mājas*	*20 000,00 EUR*

Attiecīgais vērtības palielinājums tiek grāmatots, palielinot attiecīgā pamatlīdzekļa (komplektējošās daļas) vērtību un saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem, kā arī tiek atbilstoši koriģēts lietderīgās lietošanas laiks grāmatvedības sistēmā attiecīgā pamatlīdzekļa (komplektējošās daļas) kartiņā.

Budžeta iestāde veic sekojošu grāmatojumu, atzīstot pamatlīdzekļa (komplektējošas daļas) un saistību palielinājumu:

D	*1211*	*Dzīvojamās ēkas*	*45 000,00 EUR*
K	*5310*	*Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*	*45 000,00 EUR*

13.6. Piemērs - pamatlīdzekļa komplektējošās daļas nomaiņa gadījumā, ja komplektējošās daļas uzskaites vērtība nav sākotnēji atdalīta

Budžeta iestādes īpašumā no 1989. gada jūnija ir koka guļbūves ēka, kuras sākotnējā vērtība ir 50 000,00 EUR un sākotnēji noteikts lietderīgās lietošanas laiks – 50 gadi. Koka guļbūves ēkas uzskaite netiek dalīta komplektējošajās daļās.

2019. gadā budžeta iestāde veic koka guļbūves ēkas jumta renovācijas darbus, kā rezultātā tiek veikta pilnīga jumta nomaiņa 200 m^2 platībā.

Uz piemēru attiecas sekojoša informācija:

Konkursa publiskās izsludināšanas datums	2019.gada 1.aprīlis
Iepirkuma līguma parakstīšanas datums	2019.gada 7.maijs
Jaunā jumta pieņemšana lietošanā	2019.gada 25.jūnijs

Pamatlīdzekļa daļas nomaiņa	Ēkas jumts (dakstiņu)
Pamatlīdzekļa (koka guļbūves ēka) sākotnējā vērtība	50 000,00 EUR
Pamatlīdzekļa (koka guļbūves ēka) uzkrātais nolietojums	30 000,00 EUR
Pamatlīdzekļa (koka guļbūves ēka) atlikusī vērtība	20 000,00 EUR
Pamatlīdzekļa (koka guļbūves ēka) sākotnējais lietderīgās lietošanas laiks	50 gadi
Jauns pamatlīdzeklis (komplektējoša daļa - jumts)	Ēkas jumts (dakstiņu)
Pamatlīdzekļa (jumta) iegādes vērtība	15 000,00 EUR
Pamatlīdzekļa (jumta) lietderīgās lietošanas laiks	20 gadi

Budžeta iestāde izvērtē jumta nomaiņas izmaksas un pieņem lēmumu jumta remontu kapitalizēt. Izvērtējums tiek dokumentēts (14. nodaļā "Attaisnojuma dokumentu paraugi" sniegts attaisnojuma dokumenta paraugs).

Jumts tiek nomainīts pilnībā un paredzēts, ka tiks lietots 20 gadus. Jaunais lietderīgās lietošanas laiks 20 gadi.

Pamatlīdzekļa atlikušās daļas (jumta) vērtība nav precīzi nosakāma grāmatvedības uzskaitē. Šajā gadījumā budžeta iestāde:

1) Aplēš jumta izmaksas pamatlīdzekļa iegādes brīdī, vai
2) Izmanto jumta aizvietošanas izmaksas, lai aplēstu jumta izmaksas ēkas iegādes brīdī.

Šajā gadījumā jumta atlikušās daļas vērtība nav nosakāma grāmatvedības uzskaitē, jo ēkas uzskaite nav analītiski nodalīta pēc tās daļām. Budžeta iestāde veic izvērtējumu un, balstoties uz vēsturiskiem datiem, aplēš, ka jumta izmaksas 1989.gadā būtu bijušas 10 000,00 EUR. Attiecīgi, jumta nosacītais uzkrātais nolietojums 2019.gada jūnijā būtu 6 000,00 EUR (10 000,00 EUR/ 50 gadi * 30 gadi) un uzskaites vērtība 4 000,00 EUR. Secīgi, no uzskaites grāmatvedībā izslēdzama vecā jumta aplēstā uzskaites vērtība 4 000,00 EUR apmērā, saslēdzot izmaksu vērtību 10 000,00 EUR ar uzkrāto nolietojumu 6 000,00 EUR.

D	*1290*	*Pamatlīdzekļu uzkrātais nolietojums un vērtības samazinājums*	*6 000,00 EUR*
K	*1211*	*Dzīvojamās ēkas*	*6 000,00 EUR*
D	*8611*	*Izdevumi no nefinanšu aktīvu norakstīšanas un likvidēšanas*	*4 000,00 EUR*
K	*1211*	*Dzīvojamās ēkas*	*4 000,00 EUR*

Budžeta iestāde atzīst jauno jumtu koka guļbūves ēkas sastāvā kā komplektējošo daļu tā izmaksu vērtībā un turpmāk to nodala analītiskajā uzskaitē.

D	*1242*	*Nepabeigtā būvniecība*	*15 000,00 EUR*
K	*5310*	*Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*	*15 000,00 EUR*

13.7. Piemērs - pazemes aktīva sākotnējā atzīšana un turpmākā novērtēšana

2019. gadā budžeta iestāde iegādājas pazemes aktīvu – grants karjeru - 1 milj. EUR vērtībā. Priekšizpētes aplēses liecina par pazemes aktīva kopējo kapacitāti nodrošināt 100 000 t grants izstrādi visā grants karjera darbības periodā.

2020. gada (pirmā darbības gada) laikā budžeta iestāde izstrādā 20 000 t grants. Pārskata gada beigās budžeta iestāde novērtē pazemes aktīva (grants karjera) uzskaites vērtību pārskata perioda beigās atbilstoši pārskata periodā izstrādātās grants apjomam (20 000 t), kas noteikta proporcionāli kopējām grants karjera kapacitātes aplēsēm, ko paredzēts izstrādāt visā grants karjera darbības periodā (100 000 t). Budžeta iestāde aprēķina pazemes aktīva vērtības norakstījumu pārskata periodā sekojoši:

Vērtības norakstījums *= (20 000 t/100 000 t) × 1 milj. EUR = 200 000,00 EUR*

Budžeta iestāde pazemes aktīva uzskaitei veic sekojošus grāmatojumus:

Grāmatojums pazemes aktīva iegādes brīdī, pamatojoties uz pazemes aktīva iegādi apliecinošu dokumentu:

D	*1261*	*Pazemes aktīvi*	*1 000 000,00 EUR*
K	*5310*	*Īstermiņa norēķini ar piegādātājiem un darbuzņēmējiem*	*1 000 000,00 EUR*

Grāmatojums pārskata perioda datumā (gada beigās), atzīstot pazemes aktīva vērtības norakstījumu:

D	*7000*	*Pamatdarbības izdevumi*	*200 000,00 EUR*
K	*1261*	*Pazemes aktīvi*	*200 000,00 EUR*

13.8. Piemērs – pamatlīdzekļa vērtības samazināšanās (amortizēto aizstāšanas izmaksu metode)

Pašvaldībai pieder skolas ēka, kas nodota ekspluatācijā 2007.gadā 20.decembrī ar sākotnējās uzskaites vērtību 1 200 000,00 EUR. Skolas ēkas telpu platība ir atbilstoša un sākotnēji paredzēta 18 klasēm, 2019.gadā faktiski apmācīto klašu skaits ir 8 klases, kā rezultātā pašvaldība pieņēma lēmumu skolu slēgt, vienlaikus nodrošinot iespēju skolēniem iegūt izglītību citās pašvaldības skolās. 2019.gada beigās pašvaldība pieņem lēmumu skolas ēku pagaidām daļēji izmantot kā noliktavu.

2019.gada beigās, veicot pamatlīdzekļa (skolas ēkas) vērtības samazinājuma pazīmju analīzi – izvērtējumu (14.nodaļā "Attaisnojuma dokumentu paraugi" sniegts ilustratīvs attaisnojuma dokumenta paraugs), konstatē pazīmes, kas norāda uz pamatlīdzekļa vērtības samazināšanos, kā rezultātā nepieciešams noteikt skolas ēkas lietošanas vērtību. Pielietojot amortizēto aizstāšanas izmaksu metodi, iestāde sākumā novērtē izmaksas par kādām ir iespējams aizstāt esošo aktīvu (skolas ēku) ar citu līdzvērtīgu aktīvu. Novērtējumam jābalstās uz pašreizējo ar aktīvu nodrošināto pakalpojumu apjomu un funkcijām. Budžeta iestādes rīcībā ir informācija par līdzvērtīgu ēku – noliktavu, kas pēc tās konstrukcijas, īpašībām, platības ir līdzvērtīga budžeta iestādes uzskaitē esošajai skolas ēkai. Noliktavas izmaksu vērtība ir 700 000,00 EUR.

Lai noteiktu skolas ēkas lietošanas vērtību, noliktavas izmaksu vērtību (aktīva aizstāšanas izmaksas) nolieto atbilstoši skolas ēkas lietderīgās lietošanas laika periodam līdz atlikušajam lietderīgās lietošanas laikam (pirms vērtības samazinājuma pārbaudes). Lai noteiktu, vai pastāv izdevumi (zaudējumi) no vērtības samazinājuma, salīdzina aktīva uzskaites vērtību ar tā lietošanas vērtību. Ja lietošanas vērtība ir mazāka par uzskaites vērtību, atzīst izdevumus (zaudējumus) no vērtības samazinājuma, kas ir vienādi ar uzskaites vērtības un lietošanas vērtības starpību.

Budžeta iestādes uzskaitē esošās skolas ēkas izdevumu (zaudējumu) no vērtības samazinājuma aprēķins 2019.gada beigās:

Skolas ēkas sākotnējā uzskaites vērtība:	1 200 000,00 EUR
Nodota ekspluatācijā	2007.gada 20.decembrī
Skolas ēkas lietderīgās lietošanas laiks	50 gadi
Uzkrātais nolietojums uz 31.12.2019.	288 000,00 EUR (*1 200 000,00 EUR / 50 gadi x 12 gadi*)
Skolas ēkas atlikusī uzskaites vērtība uz 31.12.2019.	912 000,00 EUR
Atlikušais lietderīgās lietošanas laiks	38 gadi
Skolas ēkas aizstāšanas izmaksas:	700 000,00 EUR
Lietošanas vērtība	532 000,00 EUR (*700 000,00 EUR / 50 gadi x 38 gadi*)

Skolas ēkas uzskaites vērtība ir lielāka par tās lietošanas vērtību:

Uzskaites vērtība 912 000,00 EUR > Lietošanas vērtība 532 000,00 EUR

Izdevumi (zaudējumi) no vērtības samazinājuma	380 000,00 EUR *(912 000,00 EUR – 532 000,00 EUR)*

Tā kā skolas ēkas uzskaites vērtība ir lielāka par tās lietošanas vērtību, budžeta iestāde atzīst izdevumus (zaudējumus) no vērtības samazinājuma, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*8650*	*Izdevumi no aktīvu vērtības samazinājuma*	*380 000,00 EUR*
K	*1299*	*Pamatlīdzekļu vērtības samazinājums*	*380 000,00 EUR*

Budžeta iestāde 2019. gada finanšu pārskatā skolas ēku uzrāda tās atlikušajā uzskaites vērtībā 532 000,00 EUR apmērā.

13.9. Piemērs – pamatlīdzekļa vērtības samazināšanās (atjaunošanas izmaksu metode)

2014. gada decembrī izglītības iestāde iegādājās skolas autobusu par 80 000,00 EUR, lai pašvaldības ietvaros nodrošinātu pašvaldības skolēnu pārvadājumus uz izglītības iestādi un no tās. Autobusa lietderīgās lietošanas laiks – 10 gadi. 2019. gadā autobuss iekļuva ceļu satiksmes negadījumā. Remonta izmaksu aplēses, lai autobusu atjaunotu lietošanas kārtībā – 16 000,00 EUR. Paredzamais remonts neietekmēs aktīva lietderīgās lietošanas laiku. Jauna autobusa iegāde līdzīgu pakalpojumu sniegšanai 2019. gadā izmaksā 100 000,00 EUR.

2019. gada beigās, veicot pamatlīdzekļa (autobusa) vērtības samazinājuma pazīmju analīzi – izvērtējumu (14. nodaļā "Attaisnojuma dokumentu paraugi" sniegts ilustratīvs attaisnojuma dokumenta paraugs), konstatē pazīmes, kas norāda uz pamatlīdzekļa vērtības samazināšanos, kā rezultātā nepieciešams noteikt autobusa

lietošanas vērtību. Ceļu satiksmes negadījumā autobuss tika fiziski bojāts, kas ir vērtības samazinājuma pazīme. Budžeta iestāde veic lietošanas vērtības aprēķinu, piemērojot aizstāšanas izmaksu metodi.

Lai noteiktu autobusa lietošanas vērtību, jauna autobusa izmaksu vērtību (aktīva aizstāšanas izmaksas) nolieto atbilstoši autobusa lietderīgās lietošanas laika periodam līdz atlikušajam lietderīgās lietošanas laikam (pirms vērtības samazinājuma pārbaudes). Lai noteiktu, vai pastāv izdevumi (zaudējumi) no vērtības samazinājuma, salīdzina aktīva uzskaites vērtību ar tā lietošanas vērtību. Ja lietošanas vērtība ir mazāka par uzskaites vērtību, atzīst izdevumus (zaudējumus) no vērtības samazinājuma, kas ir vienādi ar uzskaites vērtības un lietošanas vērtības starpību.

Budžeta iestādes uzskaitē esošā autobusa izdevumu (zaudējumu) no vērtības samazinājuma aprēķins pārskata perioda beigās:

Autobusa sākotnējā uzskaites vērtība	80 000,00 EUR
Autobusa lietderīgās lietošanas laiks	10 gadi
Uzkrātais nolietojums uz 31.12.2019.	40 000,00 EUR *(80 000,00 EUR / 10 gadi x 5 gadi)*
Autobusa atlikusī uzskaites vērtība uz 31.12.2019.	40 000,00 EUR
Autobusa aizstāšanas izmaksas:	100 000,00 EUR
Aplēstās remonta izmaksa, kas nepieciešamas, lai autobusu atjaunotu tā plānotajā stāvoklī	6 000,00 EUR
Nolietotās aizstāšanas izmaksas (jaunam autobusam atbilstoši atlikušajam lietderīgās lietošanas laikam)	50 000,00 EUR *(100 000,00 EUR / 10 gadi x 5 gadi)*
Lietošanas vērtība	34 000,00 EUR *(50 000,00 EUR – 16 000,00 EUR)*

Autobusa uzskaites vērtība ir lielāka par tā lietošanas vērtību:

Uzskaites vērtība 40 000,00 EUR > Lietošanas vērtība 34 000,00 EUR

Izdevumi (zaudējumi) no vērtības samazinājuma	6 000,00 EUR *(40 000,00 EUR – 34 000,00 EUR)*

Tā kā autobusa uzskaites vērtība ir lielāka par tās lietošanas vērtību, budžeta iestāde atzīst izdevumus (zaudējumus) no vērtības samazinājuma, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*8650*	*Izdevumi no aktīvu vērtības samazinājuma*	*6 000,00 EUR*
K	*1299*	*Pamatlīdzekļu vērtības samazinājums*	*6 000,00 EUR*

Budžeta iestāde 2019. gada finanšu pārskatā autobusu uzrāda tās atlikušajā uzskaites vērtībā 34 000,00 EUR apmērā.

13.10. Piemērs – pamatlīdzekļa vērtības samazināšanās (pakalpojumu vienību metode)

2014. gada 17 .decembrī budžeta iestāde iegādājās jaunu diagnostikas iekārtu slimnīcai par 25 000,00 EUR. Lietderīgās lietošanas laiks ir 10 gadu. Lietderīgās lietošanas laikā plānots, ka iekārta apkalpos 200 000 pakalpojumu vienības (diagnostikas reizes).

2019. gada beigās, veicot pamatlīdzekļa (iekārtas) vērtības samazinājuma pazīmju analīzi – izvērtējumu (14. nodaļā "Attaisnojuma dokumentu paraugi" sniegts ilustratīvs attaisnojuma dokumenta paraugs), konstatē, ka ārējo tehnoloģisko izmaiņu dēļ pieprasījums pēc konkrētā diagnostikas pakalpojuma nākotnē būs mazāks nekā prognozēts, aktīvu iegādājoties. Tirgus izpēte liecina, ka, ņemot vērā jauno tehnoloģiju attīstību atlikušajos piecos aktīva lietderīgās lietošanas gados, pieprasījums pēc pakalpojumiem ko nodrošina šī tehnoloģiskā iekārta samazināsies vismaz par 90 % un budžeta iestāde jau pieņēmusi lēmumu tuvākajā laikā ieviest citas diagnostikas tehnoloģijas. Budžeta iestādes rīcībā ir informācija, ka tehnoloģiskās iekārtas aizstāšanas izmaksas uz 31.12.2019. būtu 28 000,00 EUR apmērā. Budžeta iestāde veic lietošanas vērtības aprēķinu, piemērojot pakalpojumu vienību metodi.

Budžeta iestādes uzskaitē esošās iekārtas izdevumi (zaudējumi) no vērtības samazinājuma aprēķins pārskata perioda beigās:

Tehnoloģiskās iekārtas sākotnējā uzskaites vērtība	25 000,00 EUR
Tehnoloģiskās iekārtas lietderīgās lietošanas laiks	10 gadi
Uzkrātais nolietojums uz 31.12.2019.	12 500,00 EUR (*25 000,00 EUR / 10 gadi x 5 gadi*)
Atlikusī uzskaites vērtība 31.12.2019.	12 500,00 EUR
Sākotnēji plānotais pakalpojuma vienību skaits	200 000 vienības *(diagnostikas reizes)*
Faktiskais pakalpojuma vienību skaits, ko varēs nodrošināt iekārta	20 000 vienības *(diagnostikas reizes)*
Tehnoloģiskās iekārtas aizstāšanas izmaksas	28 000,00 EUR
Amortizētās aizstāšanas izmaksas pirms korekcijas par atlikušajām pakalpojumu vienībām	14 000,00 EUR *(28 000,00 EUR / 10 gadi x 5 gadi)*

Lietošanas vērtība	1 400,00 EUR (14 000,00 EUR/200 000 vienības x 20 000 vienības)

Tehnoloģiskās iekārtas uzskaites vērtība ir lielāka par tās lietošanas vērtību:

Uzskaites vērtība 12 500,00 EUR > lietošanas vērtība 1 400,00 EUR

Izdevumi (zaudējumi) no vērtības samazinājuma	11 100,00 EUR *(12 500,00 EUR – 11 100,00 EUR)*

Tā kā tehnoloģiskās iekārtas uzskaites vērtība ir lielāka par tās lietošanas vērtību, budžeta iestāde atzīst izdevumus (zaudējumus) no vērtības samazinājuma, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*8650*	*Izdevumi no aktīvu vērtības samazinājuma*	*11 100,00 EUR*
K	*1299*	*Pamatlīdzekļu vērtības samazinājums*	*11 100,00 EUR*

Budžeta iestāde 2019. gada finanšu pārskatā tehnoloģisko iekārtu uzrāda tās atlikušajā uzskaites vērtībā 1 400,00 EUR apmērā.

13.11. Piemērs - pamatlīdzekļu vērtības samazinājuma norakstīšana (pakalpojumu vienību metode)

2014. gada 17. decembrī budžeta iestāde iegādājās jaunu diagnostikas iekārtu slimnīcai par 25 000,00 EUR. Lietderīgās lietošanas laiks ir 10 gadu. Lietderīgās lietošanas laikā plānots, ka iekārta apkalpos 200 000 pakalpojumu vienības (diagnostikas reizes).

2019. gada beigās, veicot pamatlīdzekļa vērtības samazinājuma pazīmju analīzi – izvērtējumu, konstatē, ka ārējo tehnoloģisko izmaiņu dēļ pieprasījums pēc konkrētā diagnostikas pakalpojuma nākotnē būs mazāks nekā prognozēts, aktīvu iegādājoties. Tirgus izpēte liecina, ka, ņemot vērā jauno tehnoloģiju attīstību atlikušajos piecos aktīva lietderīgās lietošanas gados, pieprasījums pēc pakalpojumiem, ko nodrošina šī tehnoloģiskā iekārta, samazināsies vismaz par 90 % un budžeta iestāde jau pieņēmusi lēmumu tuvākajā laikā ieviest citas diagnostikas tehnoloģijas. 2019. gada beigās budžeta iestāde aprēķina un izveido vērtības samazinājumu 11 100,00 EUR apmērā (skatīt piemēru 13.10.apakšnodaļā "13.10. Piemērs – pamatlīdzekļa vērtības samazināšanās (pakalpojumu vienību metode)").

2021. gada beigās tiek atklāta jauna metode kādas konkrētas slimības noteikšanā, kuru var diagnosticēt ar minēto iekārtu, kā rezultāta būtiski atjaunojas pieprasījums pēc šāda diagnostikas pakalpojuma. Budžeta iestāde, veicot vērtības samazinājuma norakstīšana pazīmju izvērtējumu, secina, ka pieprasījums pēc iekārtas pakalpojuma palielināsies līdz sākotnēji plānotām 200 000 vienībām.

Ņemot vērā, ka izpildās pazīme par pakalpojuma pieprasījuma atjaunošanos vairāk kā 90 % apmērā, ir jāveic atgūstamās vērtības aprēķins.

Uzskaites vērtības aprēķins ar un bez vērtības samazinājuma veikšanas:

6.tabula. Uzskaites vērtības aprēķins

	Aprēķins ar vērtības samazinājumu			Ja vērtības samazinājums netiktu veikts		
	31.12.2019.	31.12.2020.	31.12.2021.	31.12.2019.	31.12.2020.	31.12.2021.
	5.gads	6.gads	7.gads	5.gads	6.gads	7.gads
Iegādes vērtība	25 000	25 000	25 000	25 000	25 000	25 000
Uzkrātais nolietojums perioda sākumā	- 10 000	- 12 500	- 12 780	- 10 000	- 12 500	- 15 000
Nolietojums periodā	- 2 500	-280*	-280*	- 2 500	- 2 500	- 2 500
Vērtības samazinājums	- 11 100	-11 100	-11 100			
Uzskaites vērtība perioda beigās	1 400	1 120	**840**	12 500	10 000	**7 500****

**Nolietojuma apmērs gadā = uzskaites vērtība pēc vērtības samazinājuma, kas veikts 2019.gada beigās, attiecināta uz atlikušo lietderīgās lietošanas laiku, 5 gadiem (1 400,00 EUR/ 5 gadi => 280,00 EUR)*

***Uzskaites vērtība 31.12.2021, ja vērtības samazinājums netiktu atzīts*

Tehnoloģiskās iekārtas sākotnējā uzskaites vērtība	25 000,00 EUR
Tehnoloģiskās iekārtas lietderīgās lietošanas laiks	10 gadi
Uzkrātais nolietojums uz 31.12.2021.	13 060,00 EUR (*25 000,00 EUR / 10 gadi x 5 gadi + 1 400/5 gadi x 2 gadi*)
Uzkrātais vērtības samazinājums uz 31.12.2021.	11 100, 00 EUR
Atlikusī uzskaites vērtība 31.12.2021.	840,00 EUR
Pārskatītais pakalpojuma vienību skaits	20 000 vienības
Faktiskais pakalpojuma vienību skaits, ko varēs nodrošināt iekārta	200 000 vienības
Tehnoloģiskās iekārtas aizstāšanas izmaksas	30 000,00 EUR
Amortizētās aizstāšanas izmaksas	9 000,00 EUR *(30 000,00 EUR / 10 gadi x 3 gadi)*
Lietošanas vērtība (atgūstamā vērtība)	9 000,00 EUR (9 000,00 EUR/200 000 vien. x 200 000 vien.)

Uzskaites vērtība, ja vērtības samazinājums netiktu atzīts	7 500, 00 EUR

Tehnoloģiskās iekārtas lietošanas vērtība ir lielāka par tās uzskaites vērtību:

Lietošanas vērtība 9 000,00 EUR > uzskaites vērtība 840,00 EUR

Vērtības samazinājumu noraksta līdz tai pamatlīdzekļa uzskaites vērtībai, ja vērtības samazinājums netiktu atzīts, tas ir, uz 31.12.2021 tā būtu bijusi 7 500,00 EUR

Ieņēmumi no vērtības samazinājuma	6 660,00 EUR *(7 500,00 EUR – 840,00 EUR)*

Atzītā vērtības samazinājuma norakstīšana atzīstama pārskata gadā kā pārskata perioda pārējie ieņēmumi – 2021. gada beigās budžeta iestāde veiks sekojošu grāmatojumu, pamatojoties uz iepriekš veikto vērtības samazinājuma izvērtējumu un aprēķinu:

D	*1299*	*Pamatlīdzekļu vērtības samazinājums*	*6 660,00 EUR*
K	*8552*	*Ieņēmumi no vērtības samazinājuma norakstīšanas nefinanšu aktīviem*	*6 660,00 EUR*

13.12. Piemērs - zemes vērtības izmaiņu atzīšana gadījumos, ja pārskata periodā ir veiktas zemes platības izmaiņas un zeme sākotnēji atzīta pēc nosacīto izmaksu metodes

Pašvaldības īpašumā ir zemes gabals, kura īpašuma tiesības reģistrētas Zemesgrāmatā, ar kopējo platību 2 000,00 m^2. Zemes gabala kadastrālā vērtība uz 01.11.2010. ir 200 000,00 EUR.

Pārskata gada beigās, veicot gada slēguma inventarizāciju, pašvaldība salīdzina grāmatvedības uzskaites datus ar Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmas datiem par zemes vienības platību un konstatē sekojošo:

7.tabula

Pārskata perioda beigu datums	Zemes gabala platība, m^2	Zemes gabala kadastrālā vērtība, EUR
31.12.2019.	2 010,00 m^2*	201 000 EUR*
31.12.2020.	2 400,00 m^2**	240 000 EUR**

**Saskaņā ar budžeta iestādes noteikto būtiskuma līmeni, starpība starp sākotnējo un pārskata perioda beigās (31.12.2019) precizēto zemes gabala platību un kadastrālo vērtību ir nebūtiska; grāmatvedības uzskaitē korekcijas netiek veiktas attiecībā uz jauno zemes gabala kadastrālo vērtību 201 000,00 EUR apmērā uz 31.12.2019.*

*** Saskaņā ar budžeta iestādes noteikto būtiskuma līmeni, starpība starp sākotnējo un kadastrālo vērtību (240 000,00 EUR) uz 31.12.2020. ir būtiska. Pašvaldība veic korekcijas grāmatvedības uzskaitē, veicot sekojošus aprēķinus un grāmatojumus:*

240 000,00 EUR - 200 000,00 EUR = 40 000,00 EUR (tā kā zemes platības vērtība ir palielinājusies, tad pašvaldība atzīst zemes vērtības palielinājumu un pamatdarbības ieņēmumus)

D	*1210*	*Zeme un būves*	*40 000,00 EUR*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*	*40 000,00 EUR*

13.13. Piemērs – informācijas uzrādīšanas ilustratīvs piemērs

Budžeta iestādei uz pārskata gada sākumu 01.01.2019. grāmatvedības uzskaitē uzskaitīti pamatlīdzekļi sekojošos grāmatvedības uzskaites kontos*:

8.tabula

Konta Nr.	Konta nosaukums	Uzskaites vērtība uz 01.01.2019., EUR
1211	Dzīvojamās ēkas	500 000,00
1212	Nedzīvojamās ēkas	1 296 000,00
1220	Tehnoloģiskās iekārtas un mašīnas	25 000,00
1231	Transportlīdzekļi	80 000,00
1281	Avansa maksājumi par zemi un būvēm	200 000,00
1291	Būvju uzkrātais nolietojums	459 800,00
1292	Tehnoloģisko iekārtu un mašīnu uzkrātais nolietojums	10 000,00
1293	Pārējo pamatlīdzekļu uzkrātais nolietojums	32 000,00
1299	Pamatlīdzekļu vērtības samazinājums	-

** piemērā pieņemts, ka budžeta iestādei nav citi pamatlīdzekļi.*

Pārskata periodā notikuši sekojoši notikumi:

1) 2019. gada decembrī veikts avansa maksājums stadiona būvniecībai 128 778,55 EUR apmērā;
2) 2019. gada decembrī nodota ekspluatācijā ēka (izglītības iestāde) 800 000,00 EUR vērtībā. Ēkas būvniecībai sākotnēji ir veikts avansa maksājums 200 000,00 EUR apmērā;
3) 2019. gada 24. janvārī pieņemts lēmums atsavināt budžeta iestādei piederošu ilgtermiņa ieguldījumu (ēku). Ēkas sākotnējā uzskaites vērtība 96 00,00 EUR, uzkrātais nolietojums atsavināšanas brīdī 60 066,67 EUR, ēkas uzskaites (atlikuši) vērtība atsavināšanas brīdī - 34 933,33 EUR;
4) 2019. gadā budžeta iestāde veic pamatlīdzekļa komplektējošās daļas nomaiņu 45 000,00 EUR vērtībā. Komplektējošās daļas sākotnējā uzskaites vērtība 60 000,00 EUR, uzkrātais nolietojums 40 000,00 EUR, atlikusī uzskaites vērtība 20 000,00 EUR. Pamatlīdzekļa kopējā sākotnējā uzskaites vērtība 500 000,00 EUR, uzkrātais nolietojums perioda sākumā 135 000,00 EUR.
5) 2019. gadā budžeta iestāde iegādājas pazemes aktīvu – grants karjeru - 1 milj. EUR vērtībā.
6) 2019. gadā budžeta iestāde atzīst vērtības samazinājumu skolas ēkai 380 000,00 EUR apmērā. Ēkas sākotnējā uzskaites vērtība 1 200 000,00 EUR, uzkrātais nolietojums perioda sākumā 264 000,00 EUR.
7) 2019. gadā budžeta iestāde atzīst vērtības samazinājumu transportlīdzeklim 6 000,00 EUR apmērā. Transportlīdzekļa sākotnējā uzskaites vērtība 80 000,00 EUR, uzkrātais nolietojums perioda sākumā 32 000,00 EUR.
8) 2019. gadā budžeta iestāde atzīst vērtības samazinājumu tehnoloģiskai iekārtai 11 000,00 EUR apmērā. Tehnoloģiskās iekārtas sākotnējā uzskaites vērtība 25 000,00 EUR, uzkrātais nolietojums perioda sākumā 10 000,00 EUR.

Pārskata perioda beigās budžeta iestāde finanšu pārskata pielikumos uzrāda sekojošu informāciju:

1.2.piezīme "Pamatlīdzekļi"

9.tabula

Konta Nr.	Konta nosaukums	Pārskata perioda beigas, EUR	Pārskata perioda sākums, EUR	Izmaiņas (+,-)	
				absolūtās vienībās, EUR	%
				(1.–2.)	(1./2.*100)
A	B	1	2	3	4
1211	Dzīvojamās ēkas	485 000,00	500 000,00	(15 000,00)	97%
1212	Nedzīvojamās ēkas	2 000 000,00	1 296 000,00	704 000,00	154%
1220	Tehnoloģiskās iekārtas un mašīnas	25 000,00	25 000,00	0,00	100%
1231	Transportlīdzekļi	80 000,00	80 000,00	0,00	100%
1261	Pazemes aktīvi	1 000 000,00	0,00	1 000 000,00	-

Konta Nr.	Konta nosaukums	Pārskata perioda beigas, EUR	Pārskata perioda sākums, EUR	Izmaiņas (+,-)	
				absolūtās vienībās, EUR	%
				(1.–2.)	(1./2.*100)
A	B	1	2	3	4
1281	Avansa maksājumi par zemi un būvēm	128 778,55	200 000,00	(71 221,45)	64%
1291	Būvju uzkrātais nolietojums	391 000,00	459 800,00	68 800,00	85%
1292	Tehnoloģisko iekārtu un mašīnu uzkrātais nolietojums	12 500,00	10 000,00	(2 500,00)	125%
1293	Pārējo pamatlīdzekļu uzkrātais nolietojums	40 000,00	32 000,00	(8 000,00)	125%
1299	Pamatlīdzekļu vērtības samazinājums	397 100,00	0,00	(397 100,00)	-

1.2.BDAR Būtiskie* darījumi pārskata periodā, kas ietekmēja izmaiņas

10.tabula

Konta Nr.	Konta nosaukums	Summa, EUR	Darījuma apraksts
A	B	1	B
1212	Nedzīvojamās ēkas	800 000,00	Nodota ekspluatācijā izglītības iestāde
1261	Pazemes aktīvi	1 000 000,00	Iegādāts pazemes aktīvs – grants karjers

**Budžeta iestādes būtiskums ir 800 000,00 EUR saskaņā ar Valsts kases noteikto būtiskuma līmeni.*

1.2.IZMK Izmaiņas konta vērtībā

11.tabula

Konta Nr.	Konta nosaukums	Sākotnējā vērtība						Nolietojums						Vērtības samazinājums				
		pārskata perioda sākumā	palielinājums (+)	izslēgšana no uzskaites (-)	korekcijas (+,-)	pārvietošana (+,-)	pārskata perioda beigās (1.+2.+3.+4.+5.)	pārskata perioda sākumā	aprēķināts (-)	pārvietošana (+,-)	norakstīts (+)	korekcija (+,-)	pārskata perioda beigās (7.+8.+9.+10.+11.)	pārskata perioda sākumā	atzīts (-)	norakstīts (+)	pārvietošana (+,-)	pārskata perioda beigās (13.+14.+15.+16.)
A	B	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
1211	Dzīvojamās ēkas	500 000,00	45 000,00	(60 000,00)	-	-	485 000,00	(135 000,00)	(8 000,00)	-	40 000,00	-	(103 000,00)	0,00	-	-	-	-
1212	Nedzīvojamās ēkas	1 296 000,00	800 000,00	(96 000,00)	-	-	2 000 000,00	(324 800,00)	(24 267,67)	-	61 066,67	-	(288 000,00)	0,00	(380 0000,00)	-	-	(380 000,00)
1220	Tehnoloģiskās iekārtas un mašīnas	25 000,00	-	-	-	-	25 000,00	(10 000,00)	(2 500,00)	-	-	-	(12 500,00)	0,00	(11 100,00)	-	-	(11 100,00)
1231	Transport-līdzekļi	80 000,00	-	-	-	-	80 000,00	(32 000,00)	(8 000,00)	-	-	-	(40 000,00)	0,00	(6 000,00)	-	-	(6 000,00)
1261	Pazemes aktīvi	-	1 000 000,00	-	-	-	1 000 000,00	0,00	0,00	-	-	-	0,00	0,00	-	-	-	-
1281	Avansa maksājumi par zemi un būvēm	200 000,00	128 778,55	(200 000,00)	-	-	128 778,55	0,00	0,00	-	-	-	0,00	0,00	-	-	-	-

1.2.VSAM Informācija par katru vērtības samazinājuma atzīšanu vai norakstīšanu

12.tabula

Konta Nr.	Konta nosaukums	Pamatlīdzekļa apraksts	Atzīšana vai norakstīšana	Apstākļi un notikumi, kas izraisījuši vērtības samazinājuma atzīšanu vai norakstīšanu	Aktīva atgūstamā vērtības noteikšanas metode	Metodes, pēc kuras noteikta vērtība, apraksts
A	B	C	D	E	F	G
1212	Nedzīvojamās ēkas	skolas ēka	atzīšana	Budžeta iestādes darbībā notikušas vai tuvākajā laikā gaidāmas ilgtermiņa izmaiņas, kas negatīvi ietekmē pamatlīdzekļa paredzēto lietojumu.	Tā lietošanas vērtība	Amortizēto aizstāšanas izmaksu metode
1220	Tehnoloģiskās iekārtas un mašīnas	diagnostikas iekārta	atzīšana	Vismaz par 90 procentiem samazinājies vai nepastāv pieprasījums pēc pakalpojuma, kuru sniedz budžeta iestāde, lietojot attiecīgo aktīvu.	Tā lietošanas vērtībā	Pakalpojumu vienību metode
1231	Transportlīdzekļi	skolas autobuss	atzīšana	Aktīvs ir novecojis vai fiziski bojāts	Tā lietošanas vērtība	Atjaunošanas izmaksu metode

14. Attaisnojuma dokumentu paraugi

14.1. Akts par pamatlīdzekļa pieņemšanu lietošanā

Budžeta iestādes veidlapa / rekvizīti

APSTIPRINU

_____
(amats)

_____
(paraksts, paraksta atšifrējums)

_____
(datums)

AKTS

(dokumenta izdošanas vieta)

_____ Nr. _____
(datums)

Par pamatlīdzekļa pieņemšanu lietošanā

Komisija šādā sastāvā:

Komisijas priekšsēdētājs: _____

Komisijas locekļi: _____

_____

atzīst pamatlīdzekļa _____
(pamatlīdzekļa nosaukums)

pieņemšanu lietošanā sākot ar _____ .
(datums)

Pamatlīdzekļa atrašanās vieta: _____

Atbildīgā persona: _____

Iegādes datums: _____

Sākotnējā vērtība: _____

Inventāra numurs: _____

Lietderīgās lietošanas laiks (gadi / mēneši): _____

Nolietojuma likme (% gadā): _____

Nolietojuma aprēķins, sākot ar: _____

Atbildīgā persona: _____ _____ _____
(amats) *(vārds, uzvārds)* *(paraksts)*

Komisija:

Komisijas priekšsēdētājs : _____ _____ _____
(amats) *(vārds, uzvārds)* *(paraksts)*

Komisijas locekļi: _____ _____ _____
(amats) *(vārds, uzvārds)* *(paraksts)*

_____ _____ _____
(amats) *(vārds, uzvārds)* *(paraksts)*

14.2. Akts par pamatlīdzekļu izslēgšanu

Budžeta iestādes veidlapa / rekvizīti

APSTIPRINU

_____

(amats)

_____

(paraksts, paraksta atšifrējums)

_____

(datums)

AKTS Nr.___

(dokumenta izdošanas vieta)

_____ Nr. _____

(datums)

Par pamatlīdzekļa izslēgšanu

Komisija šādā sastāvā:

Komisijas priekšsēdētājs:_____

Komisijas locekļi: _____

_____

_____,

piedaloties atbildīgajai personai _____(*vārds, uzvārds*), veica pamatlīdzekļa ____(numurs, nosaukums)_____ izvērtējumu un atzīst, ka pamatlīdzeklis ir tālākai lietošanai nederīgs.

Inventāra numurs: _____

Pieņemts lietošanā: _____

Sākotnējā vērtība: _____

Uzkrātais nolietojums: _____

Atlikusī vērtība: _____

Izslēgšanas iemesls: _____

Piezīmes: _____

(likvidācijas veids)

Pielikumā: _____

(pievienoti dokumenti)

Komisijas priekšsēdētājs: _____

Komisijas locekļi: _____

_____

_____

Atbildīgā persona: _____

Sagatavoja: _____ _____

(amats, vārds, uzvārds) *(datums)*

14.3. Pamatlīdzekļa (komplektējošās daļas) izvērtējuma akts

Budžeta iestādes veidlapa / rekvizīti

APSTIPRINU

_____
(amats)

_____
(paraksts, paraksta atšifrējums)

_____
(datums)

Pamatlīdzekļa (komplektējošās daļas) izvērtējuma
AKTS Nr._
*(dokumenta izdošanas vieta)*_____

(Datums) Nr._____

Pamatlīdzekļa kartiņas Nr. _____
Pamatlīdzekļa nosaukums _____
Uzskaites vērtība_____ EUR.

Iegādātā pamatlīdzekļa komplektējošā daļa _____par summu _____EUR.

Komplektējošās daļas vērtība *(iegādes dok. saraksts, piemēram, rēķins, līgums)*

Dok. Nr.	Dok. nosaukums	Summa	"X", ja ņemts no noliktavas

Kapitalizēt komplektējošos daļu par vērtību _____ EUR.

Pamatojums: _____

Pamatlīdzekļa jaunais lietderīgās lietošanas laiks ir _____ gadi.

Pamatlīdzekļa aizstājamo daļu izslēgt no pamatlīdzekļa vērtības par vērtību _____EUR, kā arī izslēgt aizstājamās daļas uzkrāto nolietojumu par vērtību ____EUR.
Pamatojums:_____

D _____ EUR
K _____EUR

Komisijas locekļi: _____*(paraksts, vārds, uzvārds, datums)*

_____*(paraksts, vārds, uzvārds, datums)*

_____*(paraksts, vārds, uzvārds, datums)*

14.4. Pamatlīdzekļu vērtības samazinājuma novērtējuma akts

Budžeta iestādes veidlapa/rekvizīti

APSTIPRINU

_____
(amats)

_____
(paraksts, paraksta atšifrējums)

_____
(datums)

Pamatlīdzekļa vērtības samazinājuma novērtējuma
AKTS
(dokumenta sagatavošanas vieta)

Pamatlīdzekļa kartiņas Nr. _____
Pamatlīdzekļa nosaukums _____
Uzskaites vērtība_____ EUR.
Paredzētais pakalpojums, pakalpojums pielietojums un mērvienība
_____

Plānotais pakalpojuma apmērs (mērvienība)	Faktiski sniegtais pakalpojuma apmērs (mērvienība)	Salīdzinājums ((plānotais/faktiskais)*100) (%)

Nr.	**Vērtības samazināšanās pazīmes**	**Pastāv/nepastāv**	**Komentāri**
1.	Vismaz par 90 procentiem samazinājies vai nepastāv pieprasījums pēc pakalpojuma, kuru sniedz budžeta iestāde, lietojot attiecīgo aktīvu, *pamatojoties uz augstāk norādītajiem datiem*		
2.	Pieņemts valdības vai pašvaldības lēmums, kas rada negatīvas izmaiņas budžeta iestādes darbībā.		
3.	Pamatlīdzeklis ir novecojis vai fiziski bojāts		
4.	Budžeta iestādes darbībā notikušas vai tuvākajā laikā gaidāmas ilgtermiņa izmaiņas, kas negatīvi ietekmē pamatlīdzekļa paredzēto nolietojumu.		
5.	Pieņemts lēmums apturēt pamatlīdzekļa izveidošanu pirms tā pabeigšanas vai nodošanas lietošanā (ekspluatācijā)		
6.	Citas pazīmes, kas liecina par pamatlīdzekļa vērtības samazināšanos.		

Pieņemts lēmums: _____
(vai pastāv vērtības samazināšanās pazīmes u.c.)

Sagatavoja: _____ _____
(amats, vārds, uzvārds) *(datums)*

14.5. Bioloģiskā (pazemes) aktīva vērtības norakstīšanas akts izstrādes rezultātā

Budžeta iestādes veidlapa/rekvizīti

APSTIPRINU

_____
(amats)

_____
(paraksts, paraksta atšifrējums)

_____
(datums)

Bioloģiskā (pazemes) aktīva vērtības norakstījuma
AKTS
(dokumenta sagatavošanas vieta)

_____ Nr. _____
(datums)

Pamatojoties uz _____ *(attaisnojuma dokumenta rekvizīti)* 20_____.gada _____ ir veikta bioloģiskā (pazemes) aktīva _____*(nosaukums)* izstrāde sekojošos apjomos:

	Apraksts
Izstrādes datums	
Izstrādes apjoms	
Bioloģiskā (pazemes) aktīva kopējā kapacitāte	
Bioloģiskā aktīva vērtības norakstījuma noteikšanā izmantotā metode	
Bioloģiskā aktīva uzskaites vērtība (EUR)	
Vērtības norakstījums atbilstoši faktiskajai izstrādei (EUR)	
Bioloģiskā aktīva konts	
Komentāri	

Citi papildu attaisnojuma dokumenti:_____

Komisijas locekļi: _____*(paraksts, vārds, uzvārds, datums)*

_____*(paraksts, vārds, uzvārds, datums)*

_____*(paraksts, vārds, uzvārds, datums)*

14.6. Grāmatvedības izziņa par pamatlīdzekļa pārklasifikāciju

APSTIPRINU

_____

(amats)

_____

(paraksts, paraksta atšifrējums)

_____

(datums)

GRĀMATVEDĪBAS IZZIŅA

(dokumenta izdošanas vieta)

_____ Nr. _____

(datums)

Par pamatlīdzekļa pārklasifikāciju

Šī grāmatvedības izziņa sagatavota sakarā ar to, ka, pamatojoties uz *(norādīt pamatojumu, balstoties uz normatīvā akta prasību)* un saņemtajiem attaisnojuma dokumentiem *(pielikums Nr.___)* tiek veikta pamatlīdzekļa pārklasifikācija, veicot sekojošus grāmatojumus:

Grāmatojumi:

D _____ K _____ EUR _____

D _____ K _____ EUR _____

Sagatavoja: ____*(paraksts)*_____ (vārds, uzvārds, amats) _____*(datums)*_____

14.7. Grāmatvedības izziņa par pamatlīdzekļa patieso vērtību

Budžeta iestādes veidlapa/rekvizīti

APSTIPRINU

_____

(amats)

_____

(paraksts, paraksta atšifrējums)

_____

(datums)

GRĀMATVEDĪBAS IZZIŅA

(dokumenta izdošanas vieta)

_____ Nr. _____

(datums)

Par pamatlīdzekļa patieso vērtību

Šī grāmatvedības izziņa sagatavota sakarā ar to, ka, pamatojoties uz *(norādīt pamatojumu, balstoties uz normatīvā akta prasību)* un saņemtajiem attaisnojuma dokumentiem *(pielikums Nr.___)* tiek veikta pamatlīdzekļa patiesās vērtības noteikšana.

Noteikt pamatlīdzekļa patieso vērtību _____ EUR apmērā.

Sagatavoja: ____*(paraksts)*_____ (vārds, uzvārds, amats) _____*(datums)*_____

14.8. Ziedojumu/dāvinājumu novērtēšanas akts

Budžeta iestādes veidlapa/rekvizīti

APSTIPRINU

_____

(*amats)*

_____

(paraksts, paraksta atšifrējums)

_____

(datums)

Ziedojuma/ dāvinājuma novērtējuma

AKTS

(dokumenta izdošanas vieta)

_____ Nr. _____

(datums)

Budžeta iestādes ziedojumu un dāvinājumu novērtēšanas komisija, kas izveidota, pamatojoties uz budžeta iestādes iekšējo normatīvo aktu *(normatīvā akta nosaukums, Nr., datums)* 201_____.gada _____ ir veikusi saņemtā ziedojuma/dāvinājuma novērtēšanu atbilstoši Ministru kabineta noteikumos par grāmatvedības uzskaiti un iekšējā normatīvajā aktā *(normatīvā akta nosaukums, Nr., datums)* noteiktajai kārtībai.

Ziedojuma/dāvinājuma saņemšanas datums: _____

Ziedojuma/dāvinājuma sniedzējs: _____

Nr.	**Ziedojuma vai dāvinājuma nosaukums, apraksts**	**Daudzums**	**Vērtības noteikšanas veids**	**Vienas vienības vērtība**	**Kopējā vērtība**

Citi papildus attaisnojuma dokumenti: _____

Komisijas locekļi: _____*(paraksts, vārds, uzvārds)*_____

_____*(paraksts, vārds, uzvārds)*_____

_____*(paraksts, vārds, uzvārds)*_____

14.9. Akts par pamatlīdzekļu inventarizāciju

Budžeta iestādes veidlapa/rekvizīti

APSTIPRINU

_____

(amats)

_____

(paraksts, paraksta atšifrējums)

_____

(datums)

PAMATLĪDZEKĻU INVENTARIZĀCIJAS SARAKSTS

(vieta)

_____ Nr. _____

(datums)

N.p.k.	Pamatlīdzekļa nosaukums	Pamatlīdzekļa numurs	Iegādes datums	Faktiski		Komentāri
				Daudz.	Atlikusī vērtība	

Inventarizācijā piedalījās: _____ _____

(paraksts) *(amats, vārds, uzvārds)*

_____ _____

(paraksts) *(amats, vārds, uzvārds)*

_____ _____

(paraksts) *(amats, vārds, uzvārds)*

15. Budžeta izpildes shēma (tai skaitā. iekšējās kontroles) finanšu vadības griezumā

[1] Apstiprināšana un papildus saskaņošana ar citām budžeta iestādes struktūrvienībām atbilstoši budžeta iestādes iekšēji noteiktajai kārtībai
[3] Piedaloties materiāli atbildīgajai personai
[4] vai pilnvarotā persona vai iekšējos normatīvajos aktos deleģētā persona
[5] atbilstoši iekšējos normatīvajos aktos noteiktajam

Ieguldījuma īpašumu uzskaite

1. Mērķis

Šīs sadaļas mērķis ir noteikt ieguldījuma īpašumu uzskaites principus budžeta iestādēs.

2. Sfēra

Šī sadaļa nosaka ieguldījuma īpašumu uzskaites principus un ar to uzskaiti saistītos grāmatojumus, kā arī sniedz atsauces uz uzskaiti reglamentējošiem normatīvajiem aktiem, attaisnojuma dokumentu paraugus, praktiskus piemērus un informācijas atklāšanas paraugus.

3. Definīcijas

Atsavināšana	saimnieciskais darījums, kura rezultātā budžeta iestādes īpašuma tiesības uz aktīvu pāriet aktīva ieguvējam (piemēram, aktīva pārdošana, nodošana bez atlīdzības, mainīšana, ieguldīšana kapitālsabiedrībā);
Iegādes izmaksu vērtība	samaksātās naudas vai naudas ekvivalentu summa, vai aktīva iegādei izlietotās atlīdzības patiesā vērtība tā iegādes vai izveides brīdī
Ieguldījuma īpašumi	zeme un būves, kas neatbilst pamatlīdzekļu izmantošanas kritērijiem un kurus budžeta iestāde tur: a) iznomāšanai, izņemot vispārējās valdības sektora struktūru ietvaros, b) kapitāla pieaugumam, vai c) nav pieņemts lēmums par to izmantošanu.
Ilgtermiņa ieguldījumi	aktīvi, kurus budžeta iestāde plāno izmantot ilgāk nekā gadu no iegūšanas datuma.
Lietderīgās lietošanas laiks	laika periods, kurā paredzēts izmantot ieguldījuma īpašumu.
Lineārā nolietošanas metode	metode aktīva vērtības norakstīšanai, kas pamatojas uz pieņēmumu, ka ieguldījuma īpašuma vērtība samazināsies vienmērīgi visā tā lietderīgās lietošanas laikā.
Finanšu aktīvi	a) nauda; b) citas personas pašu kapitāla instruments – līgums, kas apliecina atlikušo līdzdalību citas personas aktīvos pēc visu saistību atskaitīšanas; c) līgumā noteiktas tiesības saņemt naudu vai citu finanšu aktīvu no citas personas vai savstarpēji apmainīt finanšu aktīvus vai finanšu saistības ar citu personu apstākļos, kas budžeta iestādei ir potenciāli labvēlīgi; d) finanšu instruments

Nefinanšu aktīvi	aktīvi, kas neatbilst finanšu aktīvu definīcijai, piemēram, nemateriālie ieguldījumi, pamatlīdzekļi, krājumi, avansa maksājumi, nākamo periodu izdevumi.
Nolietojums	ieguldījuma īpašuma vērtības sistemātisks samazinājums tā lietderīgās lietošanas laikā.
Uzskaites (atlikusī) vērtība	vērtība, kādā ieguldījuma īpašumu uzrāda pārskatā par finansiālo stāvokli pēc uzkrātā nolietojuma un uzkrātā vērtības samazinājuma atskaitīšanas.
Vērtības samazinājums	aktīva nākotnes saimniecisko labumu zaudējumi vai ierobežojumi aktīva izmantošanai funkciju izpildei, kas pārsniedz sistemātiski atzīto nolietojumu.

4. Izņēmumi

Ieņēmumu atzīšana, saņemot ieguldījuma īpašumu ziedojuma vai dāvinājuma veidā vai bezatlīdzības ceļā starp budžeta iestādēm, aplūkota Rokasgrāmatas sadaļā „Ieņēmumi no darījumiem bez atlīdzības (nodokļi un pārvedumi)”.

5. Saistošie dokumenti

5.1. Likums par budžetu un finanšu vadību (24.03.1994.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti, tai skaitā:

5.1.1. Ministru kabineta 27.12.2005. noteikumi Nr. 1032 „Noteikumi par budžetu ieņēmumu klasifikāciju”;

5.1.2. Ministru kabineta 27.12.2005. noteikumi Nr. 1031 „Noteikumi par budžetu izdevumu klasifikāciju atbilstoši ekonomiskām kategorijām”;

5.1.3. Ministru kabineta 13.02.2018. noteikumi Nr. 87 „Grāmatvedības uzskaites kārtība budžeta iestādēs”;

5.1.4. Ministru kabineta 19.06.2018. noteikumi Nr. 344 „Gada pārskata sagatavošanas kārtība”;

5.1.5. Ministru kabineta 10.12.2013. noteikumi Nr. 1456 “Noteikumi par institucionālo sektoru klasifikāciju”.

5.2. Likums „Par grāmatvedību” (14.10.1992.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti, tai skaitā, Ministru kabineta 21.10.2003. noteikumi Nr. 585 „Noteikumi par grāmatvedības kārtošanu un organizāciju”.

5.3. Publiskas personas mantas atsavināšanas likums (31.10.2002.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti.

5.4. Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likums (19.07.1995.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti.

6. Lēmumu koks īpašumu atzīšanai budžeta iestādes uzskaitē

* Tai skaitā turējumā nodotie pamatlīdzekļi (kontu grupa 1250) un ieguldījuma īpašumi (kontu grupa 1550). Turējumā nodotos aktīvus uzskaita kā pamatlīdzekļus vai ieguldījuma īpašumus atbilstoši veidam kā tos lieto iestāde, kurai tie nodoti.

7. Ieguldījuma īpašumu atzīšana uzskaitē

7.1. Zemi un būves (piemēram, zemesgabalus, ēkas, inženierbūves), sākotnēji atzīstot, grāmato kā pamatlīdzekļus, ja tās paredzētas:

- funkciju nodrošināšanai (piemēram, administratīvām vajadzībām, preču ražošanai, pakalpojumu sniegšanai);
- iznomāšanai pilnībā vai daļēji vispārējā valdības sektora struktūru ietvaros;
- funkciju nodrošināšanai un tajā pašā laikā arī iznomāšanai ārpus vispārējā valdības sektora struktūrām.

7.2. Zemi un būves, sākotnēji atzīstot, grāmato kā ieguldījuma īpašumu, ja tās neatbilst augstāk minētajiem kritērijiem (piemēram, tās pilnībā paredzētas iznomāšanai ārpus vispārējās valdības sektora struktūrām, vai nav pieņemts lēmums par to izmantošanu).

7.3. Ja 7.2. apakšpunktā minētos aktīvus iznomā kopā ar citiem aktīviem, tad ieguldījuma īpašumu sastāvā grāmato visus aktīvus un analītiski nodala nolietojuma aprēķināšanai.

7.4. Budžeta iestāde var turēt īpašumus, lai iegūtu nomas maksu vai sagaidītu cenas celšanos, un izmantot iegūtos naudas līdzekļus citu savu darbību (pakalpojumu sniegšanas) finansēšanai. *Piemēram, universitātei vai pašvaldībai var piederēt ēka, kuru tā iznomā citām personām ārpus vispārējās valdības sektora ar mērķi iegūt naudas līdzekļus, nevis izmantot ēku pakalpojumu sniegšanai. Šāds īpašums atbilst ieguldījuma īpašuma definīcijai.*

7.5. Ieguldījuma īpašumi ir, piemēram:

- zeme, kuru tur ilgtermiņa kapitāla vērtības palielināšanai. *Piemēram, budžeta iestādei var piederēt zeme, kas tiek turēta kapitāla vērtības pieaugumam nākotnē un nākotnē to plānots pārdot;*
- zeme, kuru tur pašlaik nenoteiktai turpmākai lietošanai. Gadījumos, ja budžeta iestāde nav noteikusi, ka tā lietos zemi kā īpašnieka izmantotu īpašumu, lai sniegtu pakalpojumus, *piemēram, tādus pakalpojumus, kādus esošajām un nākamajām paaudzēm nodrošina nacionālie dabas parki, vai nav paredzēta zemes pārdošana saimnieciskās darbības ietvaros īstermiņā, tiek uzskatīts, ka zeme ir ieguldījuma īpašums;*
- ēka, kuru budžeta iestāde tur kā īpašnieks (vai kā nomnieks finanšu nomas ietvaros) un kuru tā iznomā vai plāno iznomāt saskaņā ar vienu vai vairākiem operatīvās nomas līgumiem. *Piemēram, budžeta iestādei var piederēt ēka, kuru tā iznomā citām personām privātajā sektorā;*
- nekustamais īpašums, kas tiek būvēts vai attīstīts, lai turpmāk to izmantotu kā ieguldījuma īpašumu.

7.6. Īpašumi, kuri nav ieguldījuma īpašumi ir, piemēram:

- pamatlīdzeklis, kuru saskaņā ar budžeta iestādes vadības lēmumu plānots tuvākā laikā pārdot un kuru uzskaita atbilstoši Rokasgrāmatas sadaļā "Krājumu uzskaite" noteiktajiem uzskaites principiem;
- budžeta iestādes izmantots īpašums (14. nodaļā "Praktiski piemēri un informācijas atklāšanas paraugi" sniegts praktisks piemērs), kuru uzskaita saskaņā ar Rokasgrāmatas sadaļā "Pamatlīdzekļu uzskaite" noteiktajiem uzskaites principiem, ieskaitot sekojošus īpašumus:
- īpašums, kuru nākotnē paredzēts izmantot budžeta iestādes funkciju nodrošināšanai;
- īpašums, kuru paredzēts attīstīt un izmantot budžeta iestādes funkciju nodrošināšanai;
- citai personai finanšu nomas ietvaros iznomāts īpašums, kuru uzskaita saskaņā ar Rokasgrāmatas sadaļā "Nomas uzskaite" noteiktajiem uzskaites principiem;

- īpašums, kas tiek turēts sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības sniegšanai un kas vienlaikus rada ienākošās naudas plūsmas. *Piemēram, pašvaldības īpašumu departaments var turēt dzīvojamo fondu, kuru izmanto, lai nodrošinātu mājokļus ģimenēm ar zemiem ienākumiem par īres maksu, kas ir zemāka par tirgus likmēm. Šādā gadījumā īpašums tiek turēts, lai nodrošinātu mājokļa pieejamību, nevis nomas maksas gūšanai vai kapitāla vērtības pieaugumam, un gūtie nomas ieņēmumi ir saistīti ar šī īpašuma turēšanas galvenā mērķa īstenošanu. Šāds īpašums netiek uzskatīts par ieguldījuma īpašumu, un tas jāuzskaita saskaņā ar Rokasgrāmatas sadaļā "Pamatlīdzekļu uzskaite" noteiktajiem principiem;*

7.7. Atsevišķos gadījumos budžeta iestādes tur īpašumu, kas sevī ietver gan daļu, kuru izmanto, lai gūtu nomas maksu vai sagaidītu cenas celšanos, gan daļu, kuru izmanto budžeta iestādes pakalpojumu sniegšanai vai administratīviem mērķiem. *Piemēram, budžeta iestādei var piederēt ēka, kura tiek izmantota daļēji administrācijas vajadzībām, gan arī atsevišķa daļa tiek iznomāta kā biroja telpas. Šai gadījumā īpašumu uzskaita pamatlīdzekļu sastāvā.*

7.8. Ieguldījuma īpašumu atzīst par aktīvu tikai un vienīgi tad, ja:

7.8.1. to pagātnes notikumu rezultātā kontrolē budžeta iestāde;

7.8.2. ir ticams, ka nākotnē budžeta iestāde saņems ar ieguldījuma īpašumu saistītos saimnieciskos labumus; un

7.8.3. tā izmaksu vērtību vai patieso vērtību var ticami novērtēt.

7.9. Nosakot, vai īpašums atbilst 7.8.2. apakšpunktā minētajam kritērijam, budžeta iestādei jānovērtē, cik liela ir ticamības pakāpe apgalvojumam par saimniecisko labumu nonākšanu budžeta iestādē nākotnē, pamatojoties uz sākotnējās atzīšanas brīdī pieejamajiem pierādījumiem. Pietiekama ticamības pakāpe tam, ka budžeta iestāde nākotnē saņems saimnieciskos labumus vai īpašumu izmantos funkciju izpildei, nozīmē, ka pastāv pārliecība par to, ka budžeta iestāde saņems ar attiecīgo aktīvu saistītus ieguvumus un uzņemsies ar to saistītos riskus. Šādu pārliecību parasti var gūt tad, ja ar aktīvu saistītie ieguvumi un riski ir nodoti budžeta iestādei (*piemēram, noslēgts līgums par aktīva iegādi, kas paredz aktīva īpašumtiesību nodošanu līguma noslēgšanas brīdī*). Pirms tas notiek, aktīva iegādes darījumu parasti var atsaukt bez būtiskiem sodiem, līdz ar to aktīvs netiek atzīts.

7.10. Iegādājoties ieguldījuma īpašumu, ieguldījuma īpašuma izmaksu vērtība ir ieguldījuma īpašuma patiesā vērtība iegūšanas datumā.

7.11. Budžeta iestāde novērtē ieguldījuma īpašumu atbilstoši tā vērtībai iegādes vai izveidošanas brīdī. Šī vērtība ietver izmaksas, kas bijušas nepieciešamas ieguldījuma īpašuma iegādei vai izveidei, kā arī izmaksas, kas veiktas vēlākos periodos, lai papildinātu ieguldījuma īpašumu, aizvietotu kādu šī īpašuma daļu.

7.12. Budžeta iestāde atzīst ieguldījuma īpašumu savā grāmatvedības uzskaitē, kad tas atbilst ieguldījuma īpašuma atzīšanas kritērijiem. Parasti par ieguldījuma īpašuma iegādes datumu uzskata dienu, kas darījumu apliecinošos dokumentos norādīta kā īpašumtiesību pārejas diena. Ja ieguldījuma īpašums tiek būvēts, to atzīst ar datumu, kad to pieņem lietošanā, pamatojoties uz aktu par īpašuma nodošanu lietošanā (ekspluatācijā). Līdz tam ar ieguldījuma īpašuma izveidošanu saistītās izmaksas uzskaita atsevišķā postenī ilgtermiņa ieguldījumu sastāvā.

7.13. Budžeta iestāde nosaka ieguldījuma īpašuma sākotnējo vērtību, tas ir, iegādes vai izveidošanas izmaksas, pamatojoties uz attaisnojuma dokumentiem par ieguldījuma īpašuma iegādi vai izveidošanu un tajos iekļauto informāciju. Šīs izmaksas apkopo un reģistrē aktā par ieguldījuma īpašuma nodošanu lietošanā (15. nodaļā "Attaisnojuma dokumentu paraugi" sniegts attaisnojuma dokumenta paraugs).

7.14. Iegūstot ieguldījuma īpašumu, pamatojoties uz darījumu apliecinošiem dokumentiem, budžeta iestāde palielina attiecīgo ilgtermiņa ieguldījumu kontu un saistību kontu par dokumentā norādīto summu, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*1500*	*Ieguldījuma īpašumi*
*D**	*5723***	*Pievienotās vērtības nodoklis*
K	*5310*	*Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*

* *gadījumā, ja budžeta iestāde ir PVN maksātāja*
** *budžeta iestāde grāmatvedības uzskaites kārtībā var noteikt detalizētu PVN uzskaites kontu pielietojumu*

7.15. Saņemot avansa maksājuma rēķinu par ieguldījuma īpašuma iegādi, grāmatojumus neveic, bet rēķinu reģistrē budžeta iestādes uzskaites sistēmā. Avansa maksājuma dokumenta apmaksas dienā, pamatojoties uz maksājuma uzdevumu, atzīst attiecīgā aktīvu konta palielinājumu un tā naudas līdzekļu konta samazinājumu, no kura veic maksājumu, grāmatojot:

D	*1580*	*Avansa maksājumi par ieguldījum īpašumiem*
*D**	*5723**	*Pievienotās vērtības nodoklis*
K	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās*

* *gadījumā, ja budžeta iestāde ir PVN maksātāja*
** *budžeta iestāde grāmatvedības uzskaites kārtībā var noteikt detalizētu PVN uzskaites kontu pielietojumu*

7.16. Saņemot darījumu apliecinošu dokumentu par ieguldījuma īpašuma iegādi, par kuru iepriekš veikts avansa maksājums, to reģistrē budžeta iestādes uzskaites sistēmā un iegrāmato, palielinot ieguldījuma īpašuma kontu un saistību kontu attiecīgajā apmērā:

D	*1510*	*Ieguldījuma īpašumi*
*D**	*5723**	*Pievienotās vērtības nodoklis*
K	*5310*	*Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*

* *gadījumā, ja budžeta iestāde ir PVN maksātāja*
** *budžeta iestāde grāmatvedības uzskaites kārtībā var noteikt detalizētu PVN uzskaites kontu pielietojumu*

7.17. Budžeta iestāde atzīst avansa maksājumu un saistību samazinājumu iepriekš veiktā avansa maksājuma vērtībā, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*5310*	*Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*
*K**	*5723**	*Pievienotās vērtības nodoklis*
K	*1580*	*Avansa maksājumi par ieguldījuma īpašumiem*

* *gadījumā, ja budžeta iestāde ir PVN maksātāja*
** *budžeta iestāde grāmatvedības uzskaites kārtībā var noteikt detalizētu PVN uzskaites kontu pielietojumu*

7.18. Budžeta iestāde sākotnēji novērtē ieguldījuma īpašumu tā iegādes izmaksu vērtībā, iekļaujot arī darījuma izmaksas.

7.19. Iegādāta ieguldījuma īpašuma iegādes izmaksu vērtībā iekļauj tā pirkšanas cenu un jebkuras tieši attiecināmās izmaksas. Tieši attiecināmās izmaksas ir, *piemēram, maksa par juridiskiem pakalpojumiem un citas darījuma izmaksas.*

7.20. Ieguldījuma īpašuma iegādes izmaksu vērtību nepalielina par šādām izmaksām:

- saimnieciskās darbības uzsākšanas izmaksas (ja vien tās nav nepieciešamas, lai īpašumu sagatavotu lietošanai);
- saimnieciskās darbības izmaksas, kas radušās līdz brīdim, kad ieguldījuma īpašums sasniedz plānoto lietošanas apjomu;
- īpašuma būvniecības vai attīstības procesā radušos būtisku nelietderīgi izlietotu materiālu, darbaspēka vai citu resursu izmaksas.

7.21. Budžeta iestāde ieguldījuma īpašuma uzskaites vērtībā neiekļauj īpašuma ikdienas uzturēšanas izmaksas. Šīs izmaksas atzīst izdevumos un uzrāda pārskatā par darbības finansiālajiem rezultātiem periodā, kurā tās radušās. Ikdienas uzturēšanas izmaksas, galvenokārt, ir darbaspēka un materiālu izmaksas. Šie izdevumi visbiežāk ir nekustamā īpašuma remonta un uzturēšanas *(piemēram, kanalizācijas sistēmas atkaļķošanas vai dūmvadu tīrīšanas)* izmaksas.

7.22. Gadījumā, ja budžeta iestāde veic norēķinus par ieguldījuma īpašuma iegādi ar atliktā maksājuma nosacījumiem un atliktā maksājuma periods ir ilgāks par 12 mēnešiem, budžeta iestāde nosaka ieguldījuma īpašuma iegādes izmaksu vērtību, ņemot vērā atbilstošo procenta likmi. Starpību starp šo summu un maksājumu kopējo vērtību atzīst par procentu izdevumiem atliktā maksājuma periodā. *Piemēram, budžeta iestāde var iegādāties ieguldījuma īpašumu, par to norēķinoties trīs gadu laikā no līguma spēkā stāšanās brīža.* Saskaņā ar līguma nosacījumiem līguma cenā ir iekļauti procenti par nenomaksāto saistību daļu. Papildus radušās izmaksas atzīst kā finanšu izdevumus nevis iekļauj ieguldījuma īpašuma iegādes izmaksu vērtībā.

7.23. Gadījumā, ja budžeta iestāde iegūst ieguldījuma īpašumu darījumā bez atlīdzības, ieguldījuma īpašuma izmaksu vērtība ir tā patiesā vērtība iegūšanas datumā, izņemot aktīva saņemšanu vispārējās valdības struktūru sektora ietvaros. *Piemēram, ja budžeta iestāde saņem kā ziedojumu no citas personas biroju ēku, kuru budžeta iestāde pēc tam iznomā pa tirgus cenu.* Budžeta iestāde atzīst ieguldījuma īpašumu un ieņēmumus no darījuma bez atlīdzības saskaņā ar Rokasgrāmatas sadaļā "Ieņēmumi no darījumiem bez atlīdzības (nodokļi un pārvedumi)" noteiktajiem uzskaites principiem.

7.24. Saņemot dāvinājumā ieguldījuma īpašumu, saņemšanas dienā budžeta iestāde nosaka ieguldījuma īpašuma patieso vērtību un paredzamo lietderīgās lietošanas laiku, nepieciešamības gadījumā pieaicinot attiecīgās jomas speciālistu. Ja dāvinājumu saņem saskaņā ar pievienoto dokumentāciju, kurā norādīta attiecīgā ieguldījuma īpašuma vērtība, komisija izvērtē, vai norādītā vērtība atbilst aktīva patiesai vērtībai iegūšanas datumā, un ieguldījuma īpašumu uzskaita komisijas apstiprinātajā vērtībā. Vienlaikus budžeta iestāde vērtē līguma nosacījumus, lai ieņēmumus no dāvinājuma atzītu atbilstoši Rokasgrāmatas sadaļā "Ieņēmumi no darījumiem bez atlīdzības (nodokļi un pārvedumi)" noteiktajiem principiem.

7.25. Gadījumā, ja budžeta iestāde saņem dāvinājumā ieguldījuma īpašumu, tā atzīst attiecīgo ieguldījuma īpašumu un ieņēmumus no saņemtā dāvinājuma atbilstoši komisijas novērtēšanas aktā apstiprinātajai dāvinājuma vērtībai un veic sekojošu grāmatojumu:

D	*1500*	*Ieguldījuma īpašumi*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*

7.26. Ja budžeta iestāde sākotnēji atzīst ieguldījuma īpašumu tā patiesajā vērtībā, tad patieso vērtību pieņem kā šī īpašuma iegādes izmaksu vērtību. Patieso vērtību nesamazina par ieguldījuma īpašuma paredzamām atsavināšanas izmaksām.

7.27. Finanšu nomā nomāta īpašuma, kas klasificēts kā ieguldījuma īpašums, sākotnējo iegādes izmaksu vērtību nosaka atbilstoši finanšu nomas nosacījumiem, kā aprakstīts Rokasgrāmatas sadaļā "Nomas uzskaite", proti, aktīvu atzīst īpašuma minimālo nomas maksājumu pašreizējā vērtībā, vienlaikus atzīstot saistības tādā pašā apmērā.

7.28. Finanšu nomas darījuma ietvaros veiktu sākotnējo iemaksu uzskaita kā minimālā nomas maksājumu daļu, tādēļ to iekļauj aktīva iegādes izmaksu vērtībā un atskaita no saistībām. Pamatnostādnes patiesās vērtības noteikšanai gadījumos, kad sākotnējās atzīšanas nolūkā patiesā vērtība tiek izmantota iegādes izmaksu noteikšanai, iekļautas Rokasgrāmatas sadaļā "Pamatlīdzekļu uzskaite".

7.29. Budžeta iestāde ieguldījuma īpašumu var iegūt arī apmaiņas darījumā - apmaiņā pret nefinanšu aktīvu vai aktīviem, vai finanšu un nefinanšu aktīvu kombināciju. Budžeta iestāde nosaka šāda (iegūtā)

ieguldījuma īpašuma izmaksu vērtību atbilstoši tā patiesajai vērtībai, izņemot gadījumus, kad budžeta iestāde nevar ticami novērtēt saņemtā aktīva patieso vērtību, kā arī, ja apmaiņas darījums veikts vispārējās valdības sektora ietvaros.

7.30. Gadījumos, ja budžeta iestāde nevar apmaiņas darījuma ietvaros iegūto aktīvu novērtēt pēc tā patiesās vērtības, tā iegādes izmaksu vērtību nosaka pēc nodotā aktīva patiesās vērtības. Ja nodotā aktīva patieso vērtību nevar ticami noteikt, iegūtā aktīva iegādes izmaksu vērtību nosaka atbilstoši nodotā aktīva uzskaites vērtībai. Budžeta iestāde vērtē iegūto aktīvu šādā veidā pat tad, ja tā nevar uzreiz pārtraukt nodotā aktīva atzīšanu. Lēmuma pieņemšana attiecībā uz saņemtā aktīva novērtēšanu uzrādīta 1.attēlā.

1.attēls. Lēmuma koks apmaiņas darījumā saņemtā aktīva atzīšanai

7.31. Aktīvu, kas iegūts apmaiņā starp budžeta iestādēm, sākotnēji novērtē tā iegūšanas datumā atbilstoši aktīva uzskaites (atlikušajai) vērtībai kādā tas uzskaitīts budžeta iestādē, kura aktīvu nodevusi.

7.32. Budžeta iestāde turpina aprēķināt nolietojumu ieguldījuma īpašuma atlikušajā lietderīgās lietošanas laikā atbilstoši saņemtajai informācijai par ieguldījuma īpašumu.

7.33. Budžeta iestāde ieguldījuma īpašumu uzskaita tajā uzskaites kategorijā, kuru norādījusi budžeta iestāde, kas nodevusi attiecīgo ieguldījuma īpašumu, ja nepieciešams, pēc atzīšanas veicot ieguldījuma īpašuma pārklasifikāciju uz citu uzskaites kategoriju atbilstoši normatīvo aktu prasībām.

8. Ieguldījuma īpašumu turpmākā novērtēšana

8.1. Pēc sākotnējās atzīšanas budžeta iestāde uzskaita ieguldījuma īpašumu tā izmaksu vērtībā, atskaitot uzkrāto nolietojumu un uzkrāto vērtības samazinājumu.

2.attēls. Ieguldījuma īpašuma uzskaites (atlikusī) vērtība

8.2. Ilgtermiņa ieguldījumu, tai skaitā ieguldījuma īpašumu, vērtības samazinājuma uzskaites principi ir noteikti šīs Rokasgrāmatas 10. nodaļā "Ieguldījuma īpašuma vērtības samazināšanās".

8.3. Ieguldījuma īpašuma lietderīgās lietošanas laikā radušās izmaksas, kas uzlabo attiecīgā ieguldījuma īpašuma stāvokli (rekonstrukcija, uzlabošana vai atjaunošana) vai būtiski maina esošā ieguldījuma īpašuma īpašības, salīdzinot ar tā iepriekšējiem rādītājiem, budžeta iestāde iekļauj ieguldījuma īpašuma vērtībā (kapitalizē).

8.4. Budžeta iestāde, iekļaujot kapitalizētās izmaksas ieguldījuma īpašuma vērtībā, palielina aktīva sākotnējo vērtību. Sākot ar nākamo mēnesi, nolietojumu aprēķina no jaunās aktīva vērtības, kurā iekļautas kapitalizētās izmaksas.

8.5. Veicot ieguldījuma īpašuma pārbūvi, restaurāciju vai atjaunošanu, aktīva atlikušo lietderīgās lietošanas laiku pārskata, attiecīgi koriģējot aktīva nolietojuma aprēķinu kārtējam periodam un nākamajiem periodiem, ja paredzamais lietošanas laiks palielinās:

- būvēm – vairāk par 10 procentiem;
- citiem ieguldījuma īpašumiem – vairāk par 50 procentiem.

Piemēram, budžeta iestāde veic renovāciju ēkā, kas uzskaitīta kā ieguldījuma īpašums. Pieņemot ekspluatācijā veiktos būvdarbus, budžeta iestāde izvērtē ēkas paredzamo lietošanas laiku un secina, ka ēkas paredzamais lietošanas laiks ir 50 gadi. Ēkas atlikušais lietderīgās lietošanas laiks uz būvdarbu pieņemšanas ekspluatācijā brīdi – 432 mēneši jeb 36 gadi. Ņemot vērā to, ka ēkas paredzamais lietošanas laiks ir par vairāk nekā 10% lielāks nekā atlikušais lietderīgās lietošanas laiks, budžeta iestāde koriģē ēkas nolietojuma aprēķinu kārtējam pārskata periodam un nākamajiem pārskata periodiem, par pamatu ņemot koriģēto lietderīgās lietošanas laiku – 50 gadi.

8.6. Ieguldījuma īpašumiem pēc pārbūves, restaurācijas vai atjaunošanas nolietojumu aprēķina atlikušajā vai pārskatītajā lietderīgās lietošanas laikā.

8.7. Izmaksas, kas radušās, saglabājot vai uzturot ieguldījuma īpašuma esošo stāvokli, kā arī remontējot vai labojot to, budžeta iestāde atzīst kā pamatdarbības izdevumus periodā, kad tie radušies.

8.8. Pēc sākotnējās atzīšanas budžeta iestāde novērtē ieguldījuma īpašumu pēc iegādes izmaksu metodes, proti, iegādes izmaksu vērtībā, no kuras atskaitīts uzkrātais nolietojums un uzkrātais vērtības samazinājums saskaņā ar Rokasgrāmatas sadaļā "Pamatlīdzekļu uzskaite" noteiktajiem principiem.

9. Ieguldījuma īpašumu nolietojums

9.1. Ieguldījuma īpašuma nolietojumu aprēķina atbilstoši tā paredzamajam lietderīgās lietošanas laikam, kas noteikts atbilstoši spēkā esošo normatīvo aktu prasībām.

9.2. Budžeta iestāde uzsāk ieguldījuma īpašuma nolietojuma aprēķināšanu ar nākamā mēneša pirmo datumu pēc ieguldījuma īpašuma nodošanas lietošanā (15.nodaļā "Attaisnojuma dokumentu paraugi" sniegts attaisnojuma dokumenta paraugs).

9.3. Budžeta iestāde beidz aprēķināt ieguldījuma īpašuma nolietojumu ar nākamā mēneša pirmo datumu sekojošos gadījumos:

9.3.1. pēc ieguldījuma īpašuma izslēgšanas no uzskaites;

9.3.2. klasificējot ieguldījuma īpašumu kā atsavināšanai paredzētu ilgtermiņa ieguldījumu;

9.3.3. pēc nolietojamās vērtības pilnīgas iekļaušanas nolietojuma aprēķinā.

9.4. Budžeta iestāde turpina ieguldījuma īpašuma nolietojuma aprēķinu arī tajā laikā, kad to nelieto, izņemot gadījumus, ja ieguldījuma īpašuma vērtība ir pilnīgi nolietota vai tas ir klasificēts kā atsavināšanai paredzēts ilgtermiņa ieguldījums.

9.5. Ieguldījuma īpašumu nolietojumu aprēķina sistemātiski pēc lineārās metodes tā lietderīgās lietošanas laikā un atzīst kā ieguldījuma īpašuma uzkrāto nolietojumu un pārskata perioda izdevumus atbilstoši pārskatu sagatavošanas periodiem, bet ne retāk kā reizi pārskata periodā.

D	*7000**	*Pamatdarbības izdevumi*
K	*1590*	*Ieguldījuma īpašumu nolietojums un vērtības samazinājums*

**budžeta iestāde grāmatvedības uzskaites kārtībā nosaka analītisku izdevumu uzskaiti*

9.6. Budžeta iestāde veic ieguldījuma īpašuma nolietojuma aprēķinu un uzskaiti saskaņā ar Rokasgrāmatas sadaļā "Pamatlīdzekļu uzskaite" noteiktajiem principiem.

10. Ieguldījuma īpašuma vērtības samazināšanās

10.1. Katra pārskata perioda beigās novērtē, vai nepastāv pazīmes, kas norāda uz ieguldījuma īpašumu vērtības būtisku samazinājumu.

10.2. Budžeta iestāde izvērtē vismaz šādas pazīmes attiecībā uz ieguldījuma īpašumu:

- pārskata periodā tehnoloģiskajā, tirgus, ekonomiskajā vai juridiskajā vidē, kurā darbojas budžeta iestāde, vai tirgos, kuros ieguldījuma īpašums tiek izmantots, ir notikušas izmaiņas, kas nelabvēlīgi ietekmē budžeta iestādi. *Piemēram, stājas spēkā tiesību aktos noteikts ierobežojums konkrētai iestādei iznomāt tās valdījumā esošos nekustamos īpašumus trešajām personām;*
- pārskata periodā ir vismaz par vienu procentu palielinājusies diskonta likme, kas lietota, lai aprēķinātu aktīva lietošanas vērtību. *Piemēram, pārskata periodā diskonta likme ir noteikta 7%, bet pēdējā aktīva lietošanas vērtības aprēķinā tika izmantota tā brīža aktuālā likme 6% - šajā gadījumā diskonta likme ir palielinājusies par 1% absolūtajās vienībās;*
- ieguldījuma īpašums ir novecojis vai fiziski bojāts, *piemēram, ugunsgrēkā vai kanalizācijas avārijas rezultātā bojāta daļa no ēkas;*

- budžeta iestādes darbībā notikušas vai tuvākajā laikā gaidāmas ilgtermiņa izmaiņas, kas negatīvi ietekmē ieguldījuma īpašuma paredzēto lietojumu. *Šajās izmaiņās ietverta ieguldījuma īpašuma dīkstāve vai likvidēšana pirms iepriekš paredzētā lietošanas termiņa beigām;*
- pieņemts lēmums apturēt ieguldījuma īpašuma izveidošanu pirms tā pabeigšanas vai nodošanas lietošanā (ekspluatācijā). *Piemēram, pārskata periodā pieņemts lēmums uz nenoteiktu laiku apturēt ēkas rekonstrukciju, kas uzsākta iepriekšējos pārskata periodos;*
- ar ieguldījuma īpašumu saistīto budžetā paredzēto ienākošo un izejošo naudas plūsmu kopsummas vai budžeta izpildes rezultāta samazināšanos vismaz par 50%, *piemēram, ieguldījuma īpašuma uzturēšanas izmaksu būtisks palielinājums salīdzinot ar sākotnēji plānotajām izmaksām;*
- un citas pazīmes, kas liecina par ieguldījuma īpašuma vērtības samazināšanos. *Piemēram, no budžeta iestādes iekšējās informācijas (piemēram, struktūrvienību sniegtajiem pārskatiem) ir pieejami pierādījumi, kas liecina, ka pārskata periodā ir būtiski lielākas ieguldījuma īpašuma izmantošanas vai uzturēšanas izmaksas nekā sākotnēji paredzēts budžetā.*

10.3. Ja pastāv kāda no iepriekš minētajām pazīmēm, budžeta iestāde veic attiecīgā ieguldījuma īpašuma atgūstamās vērtības aplēsi. Ja nav konstatējamas pazīmes, kas varētu liecināt par aktīva vērtības samazināšanos, budžeta iestādei nav nepieciešams novērtēt aktīva atgūstamo vērtību un veikt tālākos pasākumus ieguldījuma īpašuma vērtības samazinājuma izvērtēšanai.

10.4. Ja pastāv vismaz viena no iepriekšminētajām pazīmēm, vispirms izvērtē, vai iespējams noteikt ieguldījuma īpašuma patieso vērtību, atskaitot atsavināšanas izmaksas.

10.5. Ieguldījuma īpašuma patieso vērtību iespējams noteikt šādos gadījumos:

- ar nesaistītu personu ir noslēgts saistošs līgums par attiecīgā ieguldījuma īpašuma pārdošanu, kurā ir norādīta pārdošanas cena un ir zināmas visas saistītās atsavināšanas (pārdošanas) izmaksas;
- ja nav pieejami saistoši pārdošanas līgumi, bet ieguldījuma īpašums ir tirgots aktīvā tirgū, tad patiesā vērtība ir ieguldījuma īpašuma tirgus vērtība (pašreizējā piedāvājuma cena). Ja pašreizējās piedāvājuma cenas nav pieejamas, ieguldījuma īpašuma patiesās vērtības noteikšanā piemēro pēdējā darījuma cenu, pieņemot, ka tirgū nav notikušas būtiskas izmaiņas starp darījuma datumu un aprēķinu veikšanas datumu. Ja aktīva patiesās vērtības noteikšanai izmanto atšķirīga aktīvu veida vai stāvokļa tirgus cenas, tad veic korekcijas, lai šīs atšķirības novērstu;
- ja nav pieejami saistoši pārdošanas līgumi un nepastāv aktīvs tirgus, patieso vērtību nosaka atbilstoši pieejamajai informācijai par vērtību, kādu budžeta iestāde varētu iegūt no ieguldījuma īpašuma pārdošanas nesaistītai personai aprēķinu datumā. Šīs vērtības noteikšanai var izvērtēt nesenu līdzīgu darījumu tajā pašā nozarē vai saimnieciskās darbības jomā. Šajā gadījumā koriģē līdzīga darījuma tirgus cenu, lai novērstu ekonomisko apstākļu atšķirības;

10.6. Ja ieguldījuma īpašuma patiesā vērtība, atskaitot atsavināšanas izmaksas, pārsniedz tā uzskaites (atlikušo) vērtību, ieguldījuma īpašuma lietošanas vērtību neaprēķina un vērtības samazinājumu neveic.

10.7. Ja ieguldījuma īpašuma patiesā vērtība, atskaitot atsavināšanas izmaksas, ir mazāka par tā uzskaites (atlikušo) vērtību vai to nav iespējams noteikt, nosaka ieguldījuma īpašuma lietošanas vērtību.

10.8. Ieguldījuma īpašuma lietošanas vērtību nosaka, aplēšot nākotnes ienākošo un izejošo naudas plūsmu pašreizējo (diskontēto) vērtību, ko budžeta iestāde plāno saņemt no turpmākas ieguldījuma īpašuma lietošanas tā pašreizējā stāvoklī un no tā atsavināšanas lietderīgās lietošanas laika beigās, ņemot vērā šo plūsmu apjoma vai rašanās laika iespējamās izmaiņas. Pašreizējo vērtību aprēķina, izmantojot atbilstošu Valsts kases interneta vietnē publicētu diskonta likmi.

10.9. Nākotnes naudas plūsmu prognožu pamatā piemēro:

- saprātīgus un pamatotus pieņēmumus, kas uzrāda visprecīzāko aplēsi par to saimniecisko apstākļu kopumu, kuri pastāvēs aktīva atlikušajā lietderīgās lietošanas laikā. Pieņēmumi atbilst pagātnes prognožu faktiskajam iznākumam, ja vien turpmākie notikumi vai apstākļi, kas nepastāvēja tad, kad šīs faktiskās naudas plūsmas radās, nenosaka atšķirīgu pieeju;
- aktuālo budžetu un prognozes par laika periodu, kas **nepārsniedz piecus gadus**, bet izslēdz jebkuras prognozētās nākotnes ienākošās vai izejošās naudas plūsmas, kas varētu rasties no nākotnes darbību pārstrukturēšanas, aktīvu darbības uzlabošanas vai veicināšanas;
- nemainīgu vai samazinošu pieauguma likmi turpmākajiem gadiem līdz aktīva lietderīgās lietošanas laika beigām, ja vien nevar pamatot pieaugošas likmes lietošanu. Minētā pieauguma likme nepārsniedz ilgtermiņa vidējo pieauguma likmi nozarē, valstī vai tirgū, kurā attiecīgo aktīvu izmanto, ja vien nevar pamatot augstākas likmes piemērošanu.
- nākotnes naudas plūsmu aplēses ietver ienākošo naudas plūsmu prognozes saistībā ar ilgstošu ieguldījuma īpašumu lietošanu*, t.i., naudas ieņēmumus un naudas ekvivalentus, kas jāsaņem no personām ārpus budžeta iestādes;*
- izejošo naudas plūsmu prognozes, kuras nepieciešamas, lai radītu naudas līdzekļu saņemšanu ilgstošas ieguldījuma īpašuma lietošanas rezultātā, tai skaitā izejošas naudas plūsmas, lai sagatavotu ieguldījuma īpašumu lietošanai, un tā ikdienas apkalpošanai, tā pašreizējā stāvoklī, un kuras var tieši vai pamatoti un konsekventi attiecināt uz attiecīgo ieguldījuma īpašumu. Ieguldījuma īpašuma izveidošanas vai nepabeigtās būvniecības gadījumā izejošās naudas plūsmas ietver to turpmāko izejošo naudas plūsmu aplēsi, kuras paredzamas, pirms ieguldījuma īpašums būs gatavs lietošanai vai pārdošanai. *Piemēram, izdevumi īpašuma ikdienas apkalpošanai, kā arī nākotnes izdevumi, kurus var pamatoti un konsekventi attiecināt atbilstoši ieguldījuma īpašuma lietošanai;*
- neto naudas plūsmas, kuras jāsaņem (vai jāmaksā) saistībā ar ieguldījuma īpašuma atsavināšanu tā lietderīgās lietošanas laika beigās. Naudas plūsmas aplēš, izmantojot cenas, kādas ir spēkā aplēses noteikšanas dienā līdzīgiem ieguldījuma īpašumiem, kuru lietderīgās lietošanas laiks ir beidzies un kuri darbojušies līdzīgos apstākļos. Attiecīgās cenas koriģē, lai ņemtu vērā nākotnes cenu pieaugumu vai samazinājumu. *Piemēram, aplēsei jābūt summai, ko budžeta iestāde paredz iegūt darījuma dienā, atsavinot ieguldījuma īpašumu nesaistītu pušu darījumā starp informētām, ieinteresētām pusēm pēc aplēsto atsavināšanas izmaksu atskaitīšanas.*

10.10. Veicot nākotnes naudas plūsmu aplēses, ņem vērā specifisku nākotnes cenu pieaugumu vai samazinājumu, izņemot cenas pieaugumu vispārējas inflācijas dēļ.

10.11. Gadījumos, kad ieguldījuma īpašuma uzskaites vērtībā vēl nav iekļautas visas izejošās naudas plūsmas, kuras radīsies, pirms ieguldījuma īpašums būs gatavs lietošanai vai pārdošanai, nākotnes naudas plūsmu aplēse ietver to turpmāko izejošo naudas plūsmu aplēsi, kuras paredzamas, pirms ieguldījuma īpašums būs gatavs lietošanai vai pārdošanai. *Piemēram, gadījumā, kad būvē ēku vai īsteno attīstības projektu, kas vēl nav pabeigts.*

10.12. Nākotnes naudas plūsmu aplēses jāveic ieguldījuma īpašumam tā pašreizējā stāvoklī. Nākotnes naudas plūsmu aplēses nedrīkst ietvert nākotnes ienākošās vai izejošās naudas plūsmu aplēses, kas paredzamas saistībā ar turpmāko pārstrukturēšanu, ko budžeta iestāde vēl nav apņēmusies veikt, vai ieguldījuma īpašuma darbības uzlabošanu vai veicināšanu. Budžeta iestāde ņem vērā Rokasgrāmatas sadaļā "Uzkrājumu, iespējamo saistību un iespējamo aktīvu uzskaite" noteiktos uzskaites principus par pārstrukturēšanu.

10.13. Nākotnes naudas plūsmu aplēsēs neietver:

- ienākošās vai izejošās naudas plūsmas no finansēšanas darbības;

- aplēsto nākotnes ienākošo naudas plūsmu, kura sagaidāma no saimniecisko labumu palielināšanās no ieguldījuma īpašuma, līdz brīdim, kamēr budžeta iestādei rodas izejošās naudas plūsmas, kas uzlabo attiecīgā ieguldījuma īpašuma darbību.

10.14. Lai izvairītos no dubultas uzskaites, nākotnes naudas plūsmu aplēses neietver:

- ienākošās naudas plūsmas no citiem aktīviem, kuras lielā mērā ir neatkarīgas no ienākošām naudas plūsmām, ko rada ieguldījuma īpašums, *piemēram, tādi finanšu aktīvi kā prasības;*
- izejošās naudas plūsmas, kas saistītas ar pienākumiem, kas atzīti par saistībām, *piemēram, saistības pret piegādātājiem un darba uzņēmējiem vai uzkrājumi*.

10.15. Nākotnes naudas plūsmas aplēš valūtā, kurā tās radīsies, un pēc tam diskontē, izmantojot šai valūtai atbilstošu Valsts kases interneta vietnē publicētu diskonta likmi. Budžeta iestāde aprēķina pašreizējo vērtību, izmantojot valūtas kursu lietošanas vērtības aprēķina dienā.

10.16. Budžeta iestāde aprēķināto attiecīgo aktīva lietošanas vērtību salīdzina ar tā patieso vērtību, atskaitot atsavināšanas izmaksas. Aktīvu novērtē atgūstamajā vērtībā, kas ir lielākā no šīm abām vērtībām. Ja aktīva patieso vērtību nav iespējams noteikt, par tā atgūstamo vērtību nosaka lietošanas vērtību.

10.17. Budžeta iestāde salīdzina ieguldījuma īpašuma atgūstamo vērtību ar ieguldījuma īpašuma uzskaites vērtību, lai noteiktu, vai pastāv ieguldījuma īpašuma vērtības samazinājums.

10.18. Ja ieguldījuma īpašuma atgūstamā vērtība ir mazāka par tā uzskaites vērtību, tad budžeta iestāde atzīst ieguldījuma īpašuma vērtības samazinājumu līdz tā atgūstamajai vērtībai un pārējos izdevumus, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*8652*	*Izdevumi no vērtības samazinājuma nefinanšu aktīviem*
K	*1598*	*Vērtības samazinājums ieguldījuma īpašumiem*

10.19. Ja atsevišķa aktīva atgūstamo vērtību nav iespējams noteikt, jo nav iespējams identificēt uz šo aktīvu specifiski attiecināmas ienākošās naudas plūsmas un aktīva lietošanas vērtība būtiski atšķiras no tā patiesās vērtības, no kuras atskaitītas atsavināšanas izmaksas, tad atgūstamo vērtību nosaka, apvienojot vairākus aktīvus (turpmāk – apvienotā uzskaites vienība). 14.5. apakšnodaļā "14.5. Ieguldījuma īpašuma vērtības samazināšanās aprēķins apvienotās uzskaites vienībai" sniegts piemērs vērtības samazinājuma aprēķinam apvienotajai uzskaites vienībai.

10.20. Apvienotā uzskaites vienībā iekļauj aktīvus, kuri rada vai kurus izmanto nodalāmas ienākošās naudas plūsmu radīšanai, bet katram atsevišķi atgūstamo vērtību nav iespējams noteikt.

10.21. Apvienotās uzskaites vienības uzskaites vērtību aprēķina:

- summējot to aktīvu uzskaites vērtības, kurus var tieši iekļaut vai pamatoti un konsekventi attiecināt uz konkrēto apvienoto uzskaites vienību un kuri radīs nākotnes ienākošās naudas plūsmas, kuras izmanto nosakot apvienotās uzskaites vienības lietošanas vērtību;
- pieskaitot atzīto saistību uzskaites vērtību (gadījumos, ja apvienotās uzskaites vienības atgūstamo vērtību nav iespējams noteikt, neņemot vērā šīs saistības, *piemēram, aktīva atsavināšanas gadījumā, pircējs pārņem saistības*).

10.22. Aktīvu vai apvienoto uzskaites vienību novērtē atbilstoši zemākajai vērtībai, ja aktīva vai apvienotās uzskaites vienības atgūstamā vērtība bilances datumā ir zemāka par tā uzskaites (atlikušo) vērtību.

10.23. Apvienotās uzskaites vienības vērtības samazinājumu sadala proporcionāli katra vienībā ietilpstošā aktīva uzskaites vērtībai.

10.24. Ja vērtības samazinājums ir lielāks par ieguldījuma īpašuma uzskaites vērtību (*piemēram, lietošanas vērtība var būt negatīva, ja sagaidāmās izejošās naudas plūsmas pārsniedz sagaidāmās ienākošās naudas plūsmas*), uzskaites vērtību samazina līdz nullei.

10.25. Pēc ieguldījuma īpašuma vērtības samazinājuma atzīšanas tam turpina aprēķināt nolietojumu, tā uzskaites (atlikušo) vērtību sistemātiski attiecinot uz atlikušo lietderīgās lietošanas laiku.

10.26. Katra pārskata perioda beigās novērtē, vai nepastāv pazīmes, kas norāda, ka iepriekšējos pārskata periodos atzītais ieguldījuma īpašuma vērtības samazinājums vairs nepastāv vai ir mazinājies.

10.27. Novērtējot, vai vērtības samazinājums vairs nepastāv vai ir samazinājies, budžeta iestāde attiecībā uz ieguldījuma īpašumu izvērtē vismaz šādas pazīmes:

- tehnoloģiskajā, tirgus, ekonomiskajā vai juridiskajā vidē, kurā darbojas budžeta iestāde, vai arī tirgū, kam ir piesaistīts konkrētais ieguldījuma īpašums, pārskata periodā ir notikušas vai tuvākajā laikā notiks izmaiņas, kas labvēlīgi ietekmē budžeta iestādi, *piemēram, ir atcelti ierobežojumi iznomāt budžeta iestādes valdījumā esošos nekustamos īpašumus trešajām personām;*
- pārskata periodā ir vismaz par vienu procentu samazinājusies diskonta likme, kas lietota, lai aprēķinātu aktīva lietošanas vērtību, kā rezultātā ieguldījuma īpašuma atgūstamā vērtība palielinās;
- pieņemts valdības vai pašvaldības lēmums, kas rada pozitīvas izmaiņas budžeta iestādes darbībā;
- pārskata perioda laikā veikti ieguldījuma īpašuma uzlabojumi vai atjaunošana, lai uzlabotu tā darbību;
- budžeta iestādes darbībā notikušas vai tuvākajā laikā gaidāmas ilgtermiņa izmaiņas, kas pozitīvi ietekmē ieguldījuma īpašuma paredzēto lietojumu;
- pieņemts lēmums atsākt ieguldījuma īpašuma izveidi, kas iepriekš apturēta vai pārtraukta pirms tā pabeigšanas vai nodošanas lietošanā (ekspluatācijā).

10.28. Ja pastāv kāda no iepriekš minētajām pazīmēm, budžeta iestāde veic attiecīgā ieguldījuma īpašuma atgūstamās vērtības aplēsi saskaņā ar šajā apakšnodaļā minēto.

10.29. Ja ieguldījuma īpašuma vērtības samazinājums ir mazinājies vai vairs nepastāv, palielina tā uzskaites (atlikušo) vērtību līdz atgūstamajai vērtībai, norakstot izveidoto vērtības samazinājumu un atzīstot pārskata perioda pārējos ieņēmumus, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*1598*	*Vērtības samazinājums ieguldījuma īpašumiem*
K	*8552*	*Ieņēmumi no vērtības samazinājuma norakstīšanas nefinanšu aktīviem*

10.30. Palielinātā ieguldījuma īpašuma uzskaites (atlikusī) vērtība nedrīkst pārsniegt uzskaites vērtību, kas būtu noteikta (atskaitot nolietojumu), ja ieguldījuma īpašumam iepriekšējos periodos nebūtu atzīti izdevumi no vērtības samazinājuma.

10.31. Ja samazina iepriekš izveidoto apvienotās uzskaites vienības vērtības samazinājumu, summu sadala proporcionāli katra vienībā ietilpstošā aktīva uzskaites vērtībai.

10.32. Izveidoto ieguldījuma īpašuma vērtības samazinājumu var koriģēt tikai par konkrētā ieguldījuma īpašuma vērtības samazinājuma izmaiņu vērtību.

10.33. Pēc ieguldījuma īpašuma vērtības samazinājuma koriģēšanas turpina aprēķināt nolietojumu, ieguldījuma īpašuma uzskaites (atlikušo) vērtību sistemātiski attiecinot uz atlikušo lietderīgās lietošanas laiku.

11. Ieguldījuma īpašumu pārklasifikācija un izslēgšana no uzskaites

11.1. Budžeta iestāde veic pārklasifikāciju uz ieguldījuma īpašuma posteni vai no tā tikai tad, ja notiek īpašuma lietošanas veida maiņa, kuru pierāda šādi apstākļi:

11.1.1. ja īpašnieks pats sāk izmantot īpašumu – īpašumu pārklasificē no ieguldījuma īpašuma uz īpašnieka izmantotu īpašumu (pamatlīdzekļi);

11.1.2. ieguldījuma īpašumu atsavinot - īpašumu pārklasificē no ieguldījuma īpašuma uz krājumiem;

11.1.3. īpašnieks pārstāj izmantot īpašumu – īpašumu pārklasificē no īpašnieka izmantota īpašuma (pamatlīdzekļi) uz ieguldījuma īpašumu;

11.1.4. krājumos uzskaitītu atsavināšanai paredzētu īpašumu iznomā saskaņā ar operatīvās nomas noteikumiem trešajai pusei – īpašumu pārklasificē no krājumiem uz ieguldījuma īpašumu.

11.2. Veids, kādā budžeta iestāde izmanto īpašumu, laika gaitā var mainīties. *Piemēram, budžeta iestāde var nolemt pati izmantot ēku, kas šobrīd tiek izmantota kā ieguldījuma īpašums.* Šajā gadījumā ēka būtu jāuzskaita kā ieguldījuma īpašums līdz brīdim, kad budžeta iestāde sāk to izmantot savām (administratīvajām) vajadzībām, ko apliecina pamatojoši dokumenti. Kā arī budžeta iestāde var pārveidot ēku, kas šobrīd tiek izmantota administratīviem nolūkiem, un iznomāt to, *piemēram, privātā sektora viesnīcu pārvaldītājam*. Šajā gadījumā ēka būtu jāuzskaita kā pamatlīdzeklis līdz tās izmantošana tiek pārtraukta, un tā tiek pārklasificēta par ieguldījuma īpašumu (15.nodaļā "Attaisnojuma dokumentu paraugi" sniegts attaisnojuma dokumenta paraugs).

11.3. Budžeta iestādes iekšēja struktūrvienība normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā var regulāri pārbaudīt savas ēkas, lai noteiktu, vai tās atbilst normatīvajos aktos noteiktajām prasībām, un šī procesa ietvaros var identificēt atsevišķas ēkas, kas tiks atsavinātas. Atsavināšanai (izņemot ieguldījuma īpašuma nodošanu bez atlīdzības citai budžeta iestādei) paredzētos ieguldījuma īpašumus līdz to atsavināšanai uzskaita krājumu (apgrozāmo līdzekļu) sastāvā. Budžeta iestāde uzskaita ilgtermiņa ieguldījumu, tai skaitā ieguldījuma īpašumu, kā atsavināšanai paredzētu, ja tas pašreizējā stāvoklī ir pieejams tūlītējai atsavināšanai un atbilst normatīvajos aktos noteiktajiem atsavināšanas nosacījumiem, tā lietderīgā lietošana ir pārtraukta un atsavināšana ir ticama. Budžeta iestāde uzskata ilgtermiņa ieguldījuma atsavināšanu par ticamu, ja ir spēkā šādi nosacījumi:

- atsavināšana ir pamatota ar normatīvo aktu vai iestādes vadības lēmumu;
- atsavināšanas process ir uzsākts;
- ir pārliecība par atsavināšanas procesa pabeigšanu.

11.4. Tomēr, ja budžeta iestāde izlemj turēt ēku nomas ieņēmumu gūšanas nolūkā vai ēkas vērtības pieauguma nolūkā, ēka būtu jāpārklasificē par ieguldījuma īpašumu brīdī, kad tā atbilst ieguldījuma īpašuma definīcijai un atzīšanas kritērijiem.

11.5. Budžeta iestādei pārklasifikācija starp ieguldījuma īpašumu, īpašnieka izmantotu īpašumu un krājumiem nemaina pārklasificētā īpašuma uzskaites vērtību, un nemaina arī šī īpašuma iegādes izmaksu vērtību novērtēšanas vai informācijas atklāšanas nolūkā.

11.6. Tomēr gadījumos, ja budžeta iestāde veic krājumos uzskaitīta atsavināšanai paredzēta ieguldījuma īpašuma pārklasifikāciju atpakaļ no krājumiem uz ilgtermiņa aktīvu posteni, aktīvu atzīst zemākajā vērtībā no atgūstamās vērtības pārklasifikācijas datumā un tās aktīva uzskaites vērtības, ņemot vērā nolietojumu, kas būtu aprēķināts, ja aktīvs netiktu pārklasificēts iepriekš uz krājumiem.

11.7. Budžeta iestāde izslēdz ieguldījuma īpašumu no uzskaites, norakstot tā vērtību un uzkrāto nolietojumu sekojošos gadījumos:

- izbeidzot ieguldījuma īpašuma turpmāku lietošanu, to likvidējot;
- ieguldījuma īpašumu atsavinot;

- ieguldījuma īpašumu nododot citai budžeta iestādei.

11.8. Gadījumā, ja budžeta iestāde likvidē ieguldījuma īpašumu, tā ieguldījuma īpašumu noraksta, pamatojoties uz vadības apstiprinātu attaisnojuma dokumentu (15.nodaļā "Attaisnojuma dokumentu paraugi" sniegts attaisnojuma dokumenta paraugs), budžeta iestāde ieguldījuma īpašumu noraksta, samazinot tā sākotnējo uzskaites vērtību par uzkrāto nolietojumu un vērtības samazinājumu, un pēc tam atlikušo vērtību noraksta atbilstošajā izdevumu kontā, veicot sekojošu grāmatojumus:

D	*1590*	*Ieguldījuma īpašumu nolietojums un vērtības samazinājums*
K	*1500*	*Ieguldījuma īpašumi*

D	*8610*	*Izdevumi no nefinanšu aktīvu izslēgšanas*
K	*1500*	*Ieguldījuma īpašumi**

** atlikusī uzskaites vērtība*

11.9. Ja ieguldījuma īpašumu paredzēts atsavināt, to pārdodot, tad to līdz atsavināšanai uzskaita krājumu sastāvā. Ieguldījuma īpašumiem, kuru atsavināšana ir ticama, pārtrauc aprēķināt nolietojumu un tos līdz to atsavināšanai uzskaita apgrozāmo līdzekļu sastāvā to atlikušajā vērtībā, veicot sekojošus grāmatojumus:

D	*1590*	*Ieguldījumu īpašumu nolietojums un vērtības samazinājums*
K	*1500*	*Ieguldījuma īpašumi*

D	*2130*	*Gatavie ražojumi, pasūtījumi un krājumi atsavināšanai*
K	*1500*	*Ieguldījuma īpašumi**

** atlikusī uzskaites vērtība*

11.10. Budžeta iestāde veic turpmāku atsavināšanai paredzētā ieguldījuma īpašuma uzskaiti saskaņā ar Rokasgrāmatas sadaļā "Krājumu uzskaite" noteiktajiem uzskaites principiem.

11.11. Budžeta iestāde atzīst ieņēmumus no atsavināšanai paredzētajiem ieguldījuma īpašumiem saskaņā ar Rokasgrāmatas sadaļā "Ieņēmumu no darījumiem ar atlīdzību uzskaite" noteiktajiem uzskaites principiem.

11.12. Budžeta iestāde, kas nodod ieguldījuma īpašumu citai budžeta iestādei bezatlīdzības ceļā, attiecīgo ieguldījuma īpašumu izslēdz no uzskaites un atzīst izdevumus no bezatlīdzības ceļā nodotām vērtībām ilgtermiņa ieguldījuma atlikušajā vērtībā, veicot sekojošus grāmatojumus:

D	*1590**	*Ieguldījuma īpašumu nolietojums un vērtības samazinājums*
K	*1500*	*Ieguldījuma īpašumi*

**iepriekš atzītais uzkrātais nolietojums*

D	*1590**	*Ieguldījuma īpašumu nolietojums un vērtības samazinājums*
K	*8552*	*Ieņēmumi no vērtības samazinājuma norakstīšanas nefinanšu aktīviem*

**iepriekš atzītais vērtības samazinājums*

D	*8420*	*Izdevumi no saņemtām un nodotām vērtībām bez atlīdzības*
K	*1500*	*Ieguldījuma īpašumi**

** atlikusī uzskaites vērtība*

11.13. Nosakot ieguldījuma īpašuma atsavināšanas datumu, budžeta iestāde piemēro Rokasgrāmatas sadaļā "Ieņēmumu no darījumiem ar atlīdzību uzskaite" noteiktos ieņēmumu atzīšanas kritērijus.

11.14. Budžeta iestāde piemēro Rokasgrāmatas sadaļā "Nomas uzskaite" noteiktos pamatprincipus ieguldījuma īpašumu atsavināšanai, kas veikta saskaņā ar noslēgtu finanšu nomas līgumu.

11.15. Izdevumus, kas rodas no ieguldījuma īpašuma norakstīšanas, budžeta iestāde uzrāda pārskatā par darbības finansiālajiem rezultātiem kā izdevumus periodā, kad atsavināšana notikusi, ja vien Rokasgrāmatas sadaļā "Nomas uzskaite" nav noteiktas citas uzskaites prasības.

11.16. Atlīdzību, kas saņemama, atsavinot ieguldījuma īpašumu, budžeta iestāde sākotnēji atzīst patiesajā vērtībā. Ja norēķini par ieguldījuma īpašumu atsavināšanu veikti ar atliktā maksājuma nosacījumiem un atliktā maksājuma periods ir ilgāks par 12 mēnešiem, saņemto atlīdzību sākotnēji atzīst naudā izteiktas cenas ekvivalentā. Starpību starp nominālo atlīdzības summu un naudā izteiktas cenas ekvivalentu budžeta iestāde atzīst kā procentu ieņēmumus saskaņā ar Rokasgrāmatas sadaļā "Ieņēmumu no darījumiem ar atlīdzību uzskaite" noteiktajiem principiem, piemērojot efektīvās procentu likmes metodi. *Piemēram, budžeta iestāde var atsavināt ieguldījuma īpašumu, paredzot norēķinus par to trīs gadu laikā no līguma spēkā stāšanās brīža*. Saskaņā ar līguma nosacījumiem līguma cenā tiek iekļauti procenti par nenomaksāto maksājumu daļu. Papildus radušos ieņēmumus budžeta iestāde atzīst kā procentu ieņēmumus saskaņā ar Rokasgrāmatas sadaļā "Ieņēmumu no darījumiem ar atlīdzību uzskaite" noteiktajiem uzskaites principiem.

11.17. Budžeta iestāde piemēro Rokasgrāmatas sadaļā "Uzkrājumu, iespējamo saistību un iespējamo aktīvu uzskaite", vai atkarībā no apstākļiem citā Rokasgrāmatas sadaļā noteiktos principus visiem saistību posteņiem, kuri saglabājas pēc ieguldījuma īpašuma atsavināšanas, *piemēram, gadījumos, kad budžeta iestādei rodas saistības atjaunot vietu, kurā ieguldījuma īpašums atradies pēc tā kalpošanas beigām*.

11.18. Tādu kompensāciju, kas saņemta no trešajām personām, par zaudētu vai atdotu ieguldījuma īpašumu vai par ieguldījuma īpašumu, kuram samazinājusies vērtība, budžeta iestāde atzīst ieņēmumos un uzrāda to pārskatā par darbības finansiālajiem rezultātiem dienā, kad kompensācijas saņemšana ir droši ticama.

12. Ieguldījuma īpašumu inventarizācija

12.1. Lai nodrošinātu, ka budžeta iestādes pārskatos ir ietverti visi ieguldījuma īpašumi, kā arī lai pārliecinātos, ka budžeta iestādes uzskaitē esošie īpašumi eksistē dabā un ir atbilstoši novērtēti, pārskata perioda beigās veic ieguldījuma īpašumu inventarizāciju.

12.2. Vienlaikus pārskata gada beigās budžeta iestāde novērtē, vai pastāv kādas pazīmes, kas liecina par iespējamo ieguldījuma īpašuma vērtības samazināšanos atbilstoši 10.nodaļā "Ieguldījuma īpašuma vērtības samazināšanās" noteiktajiem principiem.

12.3. Ieguldījuma īpašumu inventarizāciju veic saskaņā ar normatīvajos aktos noteikto kārtību, kā arī budžeta iestādē apstiprināto inventarizācijas kārtību (15.nodaļā "Attaisnojuma dokumentu paraugi" sniegts attaisnojuma dokumenta paraugs inventarizācijas aktam).

12.4. Inventarizāciju veic vismaz reizi gadā – pārskata gada slēguma inventarizāciju veic triju mēnešu laikā pirms pārskata gada beigu dienas vai mēneša laikā pēc tās, pārrēķinot inventarizācijas dienā konstatētos atlikumus atbilstoši grāmatvedības datiem pārskata gada beigu dienā, bet, ja nepieciešams (atbildīgās personas maiņas gadījumā u.tml.), arī biežāk.

12.5. Inventarizāciju veic budžeta iestādes vadītāja apstiprināta inventarizācijas komisija, un tās rezultātus apstiprina inventarizācijas komisijas locekļi, budžeta iestādes vadītājs un atbildīgās personas.

12.6. Inventarizācijas komisijas personālsastāvu un inventarizācijas sākšanas un beigšanas termiņus budžeta iestādes vadītājs nosaka ar rakstisku rīkojumu. Vadītājs šajā rīkojumā var ietvert arī inventarizācijas dokumentēšanas termiņus.

12.7. Gadījumā, ja inventarizācijas rezultātā ir konstatēts ieguldījuma īpašums, kas līdz šim nav bijis iekļauts uzskaitē, budžeta iestādes vadītāja apstiprināta komisija nosaka ieguldījuma īpašuma vērtību un sagatavo ieguldījuma īpašuma novērtēšanas aktu (15. nodaļā "Attaisnojuma dokumentu paraugi" sniegts novērtēšanas akta paraugs), ja nepieciešams pieaicinot attiecīgās jomas speciālistu, kuram ir atzīta un atbilstoša kvalifikācija.

12.8. Budžeta iestāde, pamatojoties uz komisijas sagatavoto aktu, atzīst sākotnēji uzskaitē ieguldījuma īpašumu, komisijas noteiktajā vērtībā palielinot attiecīgo ieguldījuma īpašumu un atbilstošo ieņēmumu kontu, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*1500*	*Ieguldījuma īpašumi*
K	*8580*	*Ieņēmumi no ilgtermiņa aktīvu sākotnējās atzīšanas*

12.9. Gadījumā, ja inventarizācijas rezultātā ir konstatēts ieguldījuma īpašuma iztrūkums vai apstākļi, kas liecina par aktīva iznīcināšanu prettiesiskas darbības rezultātā, budžeta iestāde, pamatojoties uz iestādes vadītāja rīkojumu, attiecīgo ieguldījuma īpašumu izslēdz no uzskaites, veicot sekojošus grāmatojumus:

D	*1590*	*Ieguldījuma īpašumu nolietojums un vērtības samazinājums**
K	*1500*	*Ieguldījuma īpašums*

** tiek izslēgts ieguldījuma īpašuma uzkrātais nolietojums un vērtības samazinājums pret to sākotnējo uzskaites vērtību*

D	*8610*	*Izdevumi no nefinanšu aktīvu izslēgšanas*
K	*1500*	*Ieguldījuma īpašumi**

** ieguldījuma īpašuma uzskaites vērtība*

13. Informācijas uzrādīšana

13.1. Budžeta iestāde uzrāda sekojošu informāciju gada pārskatā par ieguldījuma īpašumiem:

13.2. Budžeta iestāde norāda ieguldījuma īpašumus pārskatā par finansiālo stāvokli jeb bilancē to atlikušajā vērtībā. Ieguldījuma īpašumu atlikušo vērtību aprēķina, no sākotnējās vērtības atskaitot nolietojumu un vērtības samazinājumu;

13.3. Papildus budžeta iestāde finanšu pārskata pielikuma finanšu pārskata posteņu strukturizētajā skaidrojumā 1.5. piezīmē "Ieguldījuma īpašumi" sniedz informāciju par:

- ieguldījumu īpašumu uzskaites vērtībām pārskata perioda sākumā un beigās, kā arī izmaiņām perioda laikā (absolūtajās vienībās un %);
- būtiskiem darījumiem vai notikumiem pārskata periodā, kas ietekmēja izmaiņas un darījumiem, kas ir vienādi ar vienu miljonu EUR absolūtajā vērtībā vai lielāks;
- izmaiņām bilances posteņa vērtībās;
- reorganizācijas rezultātā un bez atlīdzības saņemto un nodoto ieguldījumu īpašumu vērtību;
- vērtības samazinājumu avansa maksājumiem sadalījumā pa metodēm un atbilstoši grupām pēc to izpildes termiņa kavējuma pārskata perioda beigās;
- detalizētu informāciju par katru vērtības samazinājuma atzīšanu vai norakstīšanu;
- citu informāciju pārskatu lietotājiem.

13.4. Budžeta iestāde sniedz informāciju finanšu pārskata posteņu strukturizētajā skaidrojumā saskaņā ar Valsts kases sagatavotajām finanšu pārskata posteņu strukturizētā skaidrojuma sagatavošanas vadlīnijām, kas publicētas Valsts kases tīmekļa vietnē.

13.5. Finanšu pārskata pielikuma grāmatvedības uzskaites principu aprakstā budžeta iestāde sniedz attiecīgi informāciju par:

- ieguldījumu īpašumu klasifikāciju, sākotnējo atzīšanu un novērtēšanu, turpmāko novērtēšanu (*piemēram, nolietojums, vērtības samazinājums*), izslēgšanu no uzskaites;
- metodēm un nozīmīgiem pieņēmumiem, kas izmantoti ieguldījuma īpašumu patiesās vērtības noteikšanai
- ieguldījuma īpašumu vērtības samazinājuma iemesliem un aprēķināšanas metodēm.

14. Praktiski piemēri un informācijas atklāšanas paraugi

14.1. Piemērs – īpašnieka izmantots īpašums

Budžeta iestādes īpašumā ir trīs ēkas, kuras tiek izmantotas sekojošā kārtībā:

- pirmā ēka ir noliktava, kas paredzēta krājumu uzglabāšanai;
- otrā ēkā tiek izmantota budžeta iestādes administrācijai;
- trešā ēka tiek iznomāta kādam uzņēmumam, gūstot ikmēneša nomas maksas ieņēmumus.

Pirmā ēka

Pirmā ēka tiek izmantota budžeta iestādes saimnieciskajām vajadzībām, kā noliktava preču krājumu uzglabāšanai. Naudas plūsmas, kas budžeta iestādei rodas, ir saistāmas drīzāk ar krājumu pārdošanu nevis ar ēku kā tādu. Pirmo ēku budžeta iestāde atzīst kā pamatlīdzekli saskaņā ar Rokasgrāmatas sadaļā "Pamatlīdzekļu uzskaite" noteiktajiem principiem.

Otrā ēka

Otrā ēka tiek izmantota budžeta iestādes administrācijai un saskaņā ar ieguldījuma īpašumu definīciju nav atzīstama kā ieguldījuma īpašums. Otro ēku budžeta iestāde atzīst kā pamatlīdzekli saskaņā ar Rokasgrāmatas sadaļā "Pamatlīdzekļu uzskaite" noteiktajiem principiem.

Trešā ēka

Trešā ēka tiek izmantota tikai un vienīgi nomas nolūkos, to iznomājot privātā sektora komersantam, un atbilst ieguldījuma īpašuma definējumam. Trešo ēku budžeta iestāde atzīst un novērtē atbilstoši šīs Rokasgrāmatas sadaļā noteiktajiem principiem.

14.2. Piemērs - ieguldījuma īpašuma pārklasifikācija par pamatlīdzekli

Budžeta iestāde tai piederošu biroju ēku ilgstoši iznomāja komersantiem un uzskaitīja savā grāmatvedības uzskaitē kā ieguldījuma īpašumu. 2035.gada 28. februārī beidzās nomas līguma termiņš ar biroja ēkas nomnieku, un budžeta iestādes vadība nolēma turpmāk to izmantot savām administratīvām vajadzībām.

Budžeta iestāde sāka izmantot minēto īpašumu administratīvām vajadzībām, sākot ar 2035.gada 23.martu. Biroja ēkas sākotnējā izmaksu vērtība bija 480 000,00 EUR un, sākotnēji atzīstot, tai tika noteikts lietderīgās lietošanas laiks - 100 gadi. Biroja ēka sākotnēji atzīta budžeta iestādes grāmatvedības uzskaitē 2019.gada 21.decembrī.

Budžeta iestāde pārklasificē biroju ēku no ieguldījuma īpašuma par pamatlīdzekli, ņemot vērā apstākli, ka ir mainīts īpašuma lietošanas nolūks, 2035.gada 23.martā – dienā, kad budžeta iestāde to sāk lietot administratīvām vajadzībām. Veicot pārklasifikāciju, aktīva (īpašuma) izmaksu un uzskaites vērtība nemainās.

Uz piemēru attiecināma sekojoša informācija:

Biroja ēkas sākotnējā izmaksu vērtība	480 000,00 EUR
Lietderīgās lietošanas laiks	100 gadi
Mēneša nolietojums	480 000,00 / 1 200 mēneši = **400,00 EUR**
Laika periods, kad īpašums uzskaitīts kā ieguldījuma īpašums - 21.12.2019.-31.03.2035.	183 mēneši
Ieguldījuma īpašuma uzkrātais nolietojums 31.03.2035.	183 x 400,00 = **73 200,00 EUR**
Uzskaites (atlikusī) vērtība 31.03.2035.	480 000,00 – 73 200,00 = **406 800,00 EUR**

2035.gada 23.martā budžeta iestāde, pamatojoties uz darījumu apliecinošiem dokumentiem, pārklasificējot aktīvu no ieguldījuma īpašuma par pamatlīdzekli, veic sekojošus grāmatojumus:

Grāmatojums 2035.gada 23.martā:

D	*1200*	*Pamatlīdzekļi*	*480 000,00 EUR*
K	*1500*	*Ieguldījuma īpašumi*	*480 000,00 EUR*
D	*1590*	*Ieguldījumu īpašumu nolietojums un vērtības samazinājums*	*73 200,00 EUR*
K	*1290*	*Pamatlīdzekļu uzkrātais nolietojums un vērtības samazinājums*	*73 200,00 EUR*

Pēc aktīva pārklasificēšanas par pamatlīdzekli budžeta iestāde turpina to uzskaitīt tādā pašā izmaksu vērtībā (480 000,00 EUR) un turpina nolietojuma aprēķinu. Laika periodā no 2035.gada 1.aprīļa līdz 2035.gada 31.decembrim pamatlīdzekļa aprēķinātais nolietojums būs sekojošs:

Pamatlīdzekļa nolietojums periodā 01.04.2035.-31.12.2035.	9 x 400,00 = **3 600,00 EUR**

14.3. Informācijas uzrādīšanas ilustratīvs piemērs

Budžeta iestādei uz pārskata gada sākumu 01.01.2019. grāmatvedības uzskaitē uzskaitīts ieguldījuma īpašums sekojošos grāmatvedības uzskaites kontos*:

Konta Nr.	Konta nosaukums	Uzskaites vērtība uz 01.01.2019. EUR
1512	Būves	480 000,00
1591	Ieguldījuma īpašumu nolietojums	72 000,00

**piemērā pieņemts, ka uz 01.01.2019. budžeta iestādei nav citi ieguldījuma īpašumi*

Pārskata periodā budžeta iestāde pārklasificē biroju ēku no ieguldījuma īpašuma par pamatlīdzekli, ņemot vērā apstākli, ka ir mainīts īpašuma lietošanas nolūks, 2019.gada 23.aprīlī – dienā, kad budžeta iestāde to sāk lietot administratīvām vajadzībām. Veicot pārklasifikāciju, aktīva (īpašuma) izmaksu un uzskaites vērtība nemainās.

Biroja ēkas sākotnējā izmaksu vērtība - 480 000,00 EUR, uzkrātais nolietojums uz 31.03.2019. - 73 200,00 EUR, aprēķinātais nolietojums periodā 01.01.2019.-31.03.2019. – 1 200,00 EUR, uzskaites (atlikusī) vērtība 31.03.2019. - 406 800,00 EUR.

Pārskata perioda beigās budžeta iestāde finanšu pārskata pielikumos uzrāda sekojošu informāciju:

1.5.Piezīme „Ieguldījuma īpašumi"

Konta Nr.	Konta nosaukums	Pārskata perioda beigas	Pārskata perioda sākums	Izmaiņas (+,-)	
				absolūtās vienībās	%
				(1.–2.)	(1./2.*100)
A	B	1	2	3	4
1510	Ieguldījuma īpašumi	-	480 000,00	(480 000,00)	-
1590	Ieguldījumu īpašumu nolietojums un vērtības samazinājums	-	72 000,00	(72 000,00)	-

1.5.BDAR Būtiskie darījumi pārskata periodā, kas ietekmēja izmaiņas

Konta Nr.	Konta nosaukums	Summa	Darījuma apraksts
A	B	1	B
1510	Ieguldījuma īpašumi	480 000,00	Pārklasificēta biroja ēka par pamatlīdzekli administratīvām vajadzībām

1.5. IZMK Izmaiņas bilances posteņa vērtībā

Konta Nr.	Konta nosau-kums	Pārskata perioda sākumā	Palieli-nājums (+)	Izslēgšana no uzskaites (-)	Aprēķināts nolietojums (-)	Vērtības samazinājums		Pārvietošana (+,-)	Pārskata perioda beigās (1. līdz 7.ailes summa)
						Atzīts (-)	Norak-stīts (+)		
A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
1500	Būves	408 000,00	-	-	(1 200,00)	-	-	(406 800,00)	-

14.4. Piemērs – ieguldījuma īpašuma vērtības samazinājuma aprēķins, aplēšot atgūstamo vērtību no nākotnes ienākošās un izejošās naudas plūsmas.

Budžeta iestādei uz pārskata gada beigām ir uzskaitīts ieguldījuma īpašums, kura atlikusī uzskaites vērtība 2019.gada beigās ir 150 000,00 EUR.

Budžeta iestāde, izvērtējot vērtības samazinājuma kritērijus pārskata perioda beigās, konstatē pazīmes, kas norāda uz vērtības samazinājumu. Īpašuma specifiskā rakstura dēļ iestāde secina, ka nav iespējams noteikt tā patieso vērtību.

Lai noteiktu, vai nepieciešams atzīt izdevumus no vērtības samazināšanās, budžeta iestāde nosaka ieguldījuma īpašuma atgūstamo vērtību. Atgūstamo vērtību nosaka, aplēšot pašreizējo vērtību nākotnē sagaidāmajām ienākošām un izejošām naudas plūsmām, kuras budžeta iestādei rastos saistībā ar ieguldījuma īpašumu.

Tabulā nākošajā lpp. norādītas izejošās un ienākošās naudas plūsmas 5 gadu periodam, aprēķinātā naudas plūsmu pašreizējā vērtība, likvidācijas vērtība un aprēķinātā atgūstamā vērtība, pēc kuras vadoties nosaka vai ir atzīstami izdevumi no vērtības samazinājuma.

Gads		2020	2021	2022	2023	2024
Gads pēc kārtas		1	2	3	4	5
Ieņēmumi, EUR	(1)	100 000	100 000	100 000	100 000	100 000
Izdevumi, EUR	(2)	65 000	65 000	65 000	65 000	65 000
Ieguldījuma īpašuma nolietojums, EUR	(3)	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000
Kapitālie izdevumi*, EUR	(4)	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000
Tīrā naudas plūsma, EUR (1) – (2) + (3) – (4)	(5)	34 000	34 000	34 000	34 000	34 000
Diskonta likme saskaņā ar Valsts kases interneta vietnē publicēto diskonta likmi	(6)	5,00%				
Diskonta faktors* (1/(1+0,05)^gads pēc kārtas) **piemērā sniegtais diskonta faktors noapaļots līdz četrām zīmēm aiz komata.*	(7)	0,9524	0,9070	0,8638	0,8227	0,7835
Pašreizējā vērtība tīrai naudas plūsmai, EUR (5) x (7)	(8)	32 380,95	30 839,00	29 370,48	27 971,88	26 639,89
Sagaidāmo naudas plūsmu pašreizējā vērtība, EUR, ∑ (8)	(9)	147 202,21				
Likvidācijas vērtība**, EUR	(10)	50 000,00	Formula sniegta nākamajā lpp.			
Pārdošanas vērtības pašreizējā vērtība, EUR	(11)	39 176,31	(10) x 0,7835 (pēdējā gada naudas plūsmas diskonta faktors)			
Atgūstamā vērtība, EUR	(12)	186 378,52	(9) + (11)			

Pašreizējo vērtību aprēķina, izmantojot atbilstošu Valsts kases interneta vietnē publicētu diskonta likmi.

** Kapitālie izdevumi ir izdevumi, kuri rodas budžeta iestādei, lai uzturētu aktīvus to lietošanas kārtībā*

*** Likvidācijas vērtība ir aplēstā vērtība, kuru budžeta varētu iegūt no aktīva pēc prognozētā naudas plūsmu perioda. Ieguldījuma īpašumu gadījumā likvidācijas vērtību nosaka, vai nu aplēšos ieguldījuma īpašuma pārdošanas vērtību pēc prognozēto naudas plūsmu perioda, vai arī aplēšot ieguldījuma īpašuma sagaidāmās naudas plūsmas aktīva atlikušajā lietderīgās lietošanas laikā. Piemērā kā likvidācijas vērtība ir izmantota aktīva aplēstā pārdošanas vērtība 2024.gada beigās.*

Likvidācijas (terminālo) vērtību diskontē atbilstoši attiecīgajam periodam (gadu skaitam), lai iegūtu likvidācijas (terminālās) vērtības pašreizējo vērtību.

Likvidācijas vērtības pašreizējā vērtība = likvidācijas vērtība x diskonta faktors n gadā

Pēc aprēķinu veikšanas budžeta iestāde salīdzina ieguldījuma īpašuma uzskaites vērtību ar aplēsto atgūstamo vērtību un novērtē ieguldījuma īpašumu atbilstoši zemākajai vērtībai.

Ieguldījuma īpašuma atgūstamā vērtība **ir lielāka par** uzskaites vērtību**:**

Atgūstamā vērtība **186 378,52 EUR** > *Uzskaites vērtība* **150 000,00 EUR**

Tā kā atgūstamā vērtība ir augstāka par uzskaites vērtību, budžeta iestāde neatzīst izdevumus no vērtības samazinājuma.

14.5. Ieguldījuma īpašuma vērtības samazināšanās aprēķins apvienotās uzskaites vienībai

Budžeta iestāde iznomā ēku, noliktavu un apkārtējo asfaltētu teritoriju ražotājam. Nomas līgumā noteikta fiksēta mēneša nomas maksa par visu kompleksu – 1 000,00 EUR. 2020.gadā diskonta likme ir palielinājusies par 2%, līdz ar to tiek veikts atgūstamās vērtības aprēķins iznomātajam kompleksam kā apvienotai uzskaites vērtībai. Aprēķinu rezultātā kompleksa uzskaites vērtība par 10 000,00 EUR pārsniedz tā atgūstamo vērtību, un budžeta iestādei ir jāatzīst kompleksa vērtības samazinājums.

Budžeta iestādei jāsadala aprēķinātais vērtības samazinājums proporcionāli apvienotās uzskaites vienībā ietilpstošo aktīvu uzskaites vērtībai.

Aktīvs	**Uzskaites vērtība pirms vērtības samazinājuma, 31.12.2020.**	**Proporcija no ēku kompleksa uzskaites vērtības**	**Vērtības samazinājuma attiecināšana**	**Uzskaites vērtība, pēc vērtības samazinājuma, 31.12.2020**
(1)	*(2)*	*(3) = (2)/kopējā kompleksa uzskaites vērtības*	*(4) = 10 000 EUR x (3)*	*(5) = (2) – (4)*
Ēka	52 500,00	70%	7 000,00	45 500,00
Laukums	15 000,00	20%	2 000,00	13 000,00
Noliktava	7 500,00	10%	1 000,00	6 500,00
Kopā	75 000,00	100%	10 000,00	65 000,00

2021.gadā budžeta iestāde aprēķina ieguldījuma īpašuma aktīvu nolietojumu, tā uzskaites (atlikušo) vērtību sistemātiski attiecinot uz katra aktīva atlikušo lietderīgās lietošanas laiku.

Aktīvs	**Uzskaites vērtība, pēc vērtības samazinājuma, 31.12.2020**	**Lietderīgās lietošanas laiks (sākotnēji noteiktais)**	**Atlikušais lietderīgās lietošanas laiks uz 31.12.2020**	**Nolietojuma izmaksas 2021.gadā**
(1)	*(2)*	*(3)*	*(4)*	*(5) = (2) /(4)*
Ēka	45 500,00	100 gadi	35 gadi	1 300,00
Laukums	13 000,00	15 gadi	8 gadi	1 625,00
Noliktava	6 500,00	30 gadi	25 gadi	260,00
Kopā	65 000,00			3 185,00

15.1. Akts par ieguldījuma īpašuma pieņemšanu lietošanā

Budžeta iestādes veidlapa / rekvizīti

APSTIPRINU

_____

(amats)

_____

(paraksts, paraksta atšifrējums)

_____

(datums)

AKTS

(dokumenta izdošanas vieta)

_____ Nr. _____

(datums)

Par ieguldījuma īpašuma pieņemšanu lietošanā

Komisija šādā sastāvā:

Komisijas priekšsēdētājs: _____

Komisijas locekļi: _____

_____

atzīst ieguldījuma īpašuma _____

(ieguldījuma īpašuma nosaukums)

pieņemšanu lietošanā sākot ar _____

(datums)

Ieguldījuma īpašuma atrašanās vieta: _____

Atbildīgā persona: _____

Iegūšanas datums: _____

Sākotnējā vērtība: _____

Inventāra numurs: _____

Lietderīgās lietošanas laiks (gadi / mēneši): _____

Nolietojuma likme (% gadā): _____

Nolietojuma aprēķins, sākot ar: _____

Atbildīgā persona: _____ _____ _____

(amats) *(vārds, uzvārds)* *(paraksts)*

Komisija:

Komisijas priekšsēdētājs : _____ _____ _____

(amats) *(vārds, uzvārds)* *(paraksts)*

Komisijas locekļi: _____ _____ _____

(amats) *(vārds, uzvārds)* *(paraksts)*

_____ _____ _____

(amats) *(vārds, uzvārds)* *(paraksts)*

15.2. Akts par ilgtermiņa ieguldījumu (ieguldījuma īpašumu) izslēgšanu

Budžeta iestādes veidlapa / rekvizīti

APSTIPRINU

_____

(amats)

_____

(paraksts, paraksta atšifrējums)

_____

(datums)

AKTS Nr.___

(dokumenta izdošanas vieta)

_____ Nr. _____

(datums)

Par ieguldījuma īpašuma izslēgšanu

Komisija šādā sastāvā:

Komisijas priekšsēdētājs:_____

Komisijas locekļi: _____

_____

_____,

piedaloties atbildīgajai personai (*vārds, uzvārds*), veica ieguldījuma īpašuma *(nosaukums)* izvērtējumu un atzīst, ka ieguldījuma īpašums ir tālākai lietošanai nederīgs.

Inventāra numurs: _____

Pieņemts lietošanā: _____

Sākotnējā vērtība: _____

Uzkrātais nolietojums: _____

Atlikusī vērtība: _____

Izslēgšanas iemesls: _____

Piezīmes: _____

(likvidācijas veids)

Pielikumā: _____

(pievienoti dokumenti)

Komisijas priekšsēdētājs: _____

Komisijas locekļi: _____

_____

_____

Atbildīgā persona: _____

Sagatavoja: _____ _____

(amats, vārds, uzvārds) *(datums)*

15.3. Inventarizācijas rezultātā konstatētā ilgtermiņa ieguldījuma novērtējuma akts

Budžeta iestādes veidlapa / rekvizīti

APSTIPRINU

_____

(amats)

_____

(paraksts, paraksta atšifrējums)

_____

(datums)

Inventarizācijas rezultātā konstatētā ilgtermiņa ieguldījuma novērtējuma

AKTS Nr._

(dokumenta izdošanas vieta)

_____ Nr. _____

(datums)

Budžeta iestādes *(nosaukums)* inventarizācijas komisija, kas izveidota, pamatojoties uz budžeta iestādes iekšējo normatīvo aktu *(normatīvā akta nosaukums, Nr., datums)* 20_____.gada _____ ir veikusi inventarizācijas laikā konstatētā ilgtermiņa ieguldījuma (*nosaukums*)_____ novērtēšanu (*vai vērtības apstiprināšanu*) atbilstoši Ministru kabineta 2018.gada 13.februāra noteikumos Nr.87 "Grāmatvedības uzskaites kārtība budžeta iestādēs" un iekšējā normatīvajā aktā *(iekšējā normatīvā akta nosaukums, Nr., datums)* noteiktajai kārtībai.

	Apraksts
Inventarizācijas datums	
Ilgtermiņa ieguldījuma tehniskais raksturojums (izgatavošanas materiāli u.c. norādes, kas kalpo par pamatu vērtības noteikšanai)	
Tehniskais stāvoklis	
Ilgtermiņa ieguldījuma vērtības noteikšanā izmantotā metode	
Ilgtermiņa ieguldījuma vērtība (EUR)	
Ilgtermiņa ieguldījuma konts	
Ilgtermiņa ieguldījuma lietderīgās lietošanas laiks	
Ilgtermiņa ieguldījuma amortizācijas vai nolietojuma norma (% gadā)	
Citas pazīmes vai attiecināma informācija	

Citi papildu attaisnojuma dokumenti:_____

Komisijas locekļi: _____ *(paraksts, vārds, uzvārds, datums)*

_____ *(paraksts, vārds, uzvārds, datums)*

_____ *(paraksts, vārds, uzvārds, datums)*

15.4. Grāmatvedības izziņa par īpašuma pārklasifikāciju

APSTIPRINU

_____

(amats)

_____

(paraksts, paraksta atšifrējums)

_____

(datums)

GRĀMATVEDĪBAS IZZIŅA

(dokumenta izdošanas vieta)

_____ Nr. _____

(datums)

Par īpašuma pārklasifikāciju

Šī grāmatvedības izziņa sagatavota sakarā ar to, ka, pamatojoties uz *(norādīt pamatojumu, balstoties uz normatīvā akta prasību)* un saņemtajiem attaisnojuma dokumentiem *(pielikums Nr.___)* tiek veikta īpašuma pārklasifikācija, veicot sekojošus grāmatojumus:

Grāmatojumi:

D _____ K _____ EUR _____

D _____ K _____ EUR _____

Sagatavoja: ____*(paraksts)*_____ (vārds, uzvārds, amats) _____*(datums)*_____

15.5. Akts par ieguldījuma īpašumu inventarizāciju

Budžeta iestādes veidlapa/rekvizīti

APSTIPRINU

_____

(*amats)*

_____

(paraksts, paraksta atšifrējums)

_____

(datums)

INVENTARIZĀCIJAS SARAKSTS

(dokumenta izdošanas vieta)

_____ Nr. _____

(datums)

N.p. k.	*Nosaukums*	*Aktīva numurs*	*Aktīva iegādes datums*	*Pēc grāmatvedības datiem*	*Faktiski*	*Komentāri*
				Daudzums	*Daudzums*	

Inventarizācijā piedalījās: _____ _____

(*paraksts)* *(amats, vārds, uzvārds)*

_____ _____

(paraksts) *(amats, vārds, uzvārds)*

_____ _____

(paraksts) *(amats, vārds, uzvārds)*

16. Budžeta izpildes shēma (tai skaitā, iekšējās kontroles) finanšu vadības griezumā

[1] Apstiprināšana un papildus saskaņošana ar citām budžeta iestādes struktūrvienībām atbilstoši budžeta iestādes iekšēji noteiktajai kārtībai
[2] Piedaloties materiāli atbildīgajai personai
[3] vai pilnvarotā persona vai iekšējos normatīvajos aktos deleģētā persona
[4] atbilstoši iekšējos normatīvajos aktos noteiktajam

Bioloģisko aktīvu uzskaite

1. Mērķis

Šīs sadaļas mērķis ir noteikt bioloģisko aktīvu uzskaites principus budžeta iestādēs.

2. Sfēra

Šī sadaļa nosaka bioloģisko aktīvu uzskaites principus un ar to uzskaiti saistītos grāmatojumus, kā arī sniedz atsauces uz uzskaiti reglamentējošiem normatīvajiem aktiem, attaisnojuma dokumentu paraugus, praktiskus piemērus un informācijas atklāšanas paraugus.

3. Definīcijas

Atsavināšanas izmaksas	izmaksas, kas ir tieši attiecināmas uz aktīva atsavināšanas darījumu un bez kurām nevar veikt aktīva atsavināšanu.
Bioloģiskie aktīvi	budžeta iestādei piederoši dzīvnieki vai augi.
Bioloģisko aktīvu grupa	līdzīgu dzīvu dzīvnieku vai augu kopums.
Bioloģiskā pārveide	augšanas, deģenerācijas, ražošanas un vairošanās procesi, kuri rada bioloģiskā aktīva kvalitatīvas vai kvantitatīvas izmaiņas.
Lauksaimnieciskā darbība	budžeta iestādes plānveidīga darbība lauksaimniecībā, zivsaimniecībā un mežsaimniecībā ieņēmumu gūšanai, izmantojot bioloģiskos aktīvus.
Lauksaimniecības produkti	no budžeta iestādes bioloģiskajiem aktīviem iegūtie produkti.
Ražas novākšana/meža izstrāde	produktu atdalīšana no bioloģiska aktīva vai bioloģiska aktīva dzīvības procesu pārtraukšana.

4. Izņēmumi

Šo Rokasgrāmatas sadaļu piemēro lauksaimniecības produkcijai, kas ražas novākšanas brīdī vai meža izstrādes brīdī tiek novākta no budžeta iestādes bioloģiskajiem aktīviem. Pēc ražas novākšanas vai meža izstrādes lauksaimniecības produkcija tiek uzskaitīta saskaņā ar Rokasgrāmatas sadaļas "Krājumu uzskaite" noteiktajiem uzskaites pamatprincipiem. Tādējādi šī Rokasgrāmatas sadaļa neaplūko lauksaimniecības produktu pārstrādi pēc ražas novākšanas vai meža izstrādes, *piemēram, nocirstu koku tālāku apstrādi kokmateriālos.* Lai gan pārstrāde vai izstrāde var būt lauksaimnieciskās darbības loģisks un dabisks turpinājums un notikumiem var būt zināma līdzība ar bioloģisko pārveidi, šī pārstrāde vai izstrāde neietilpst šajā Rokasgrāmatas sadaļā sniegtajā lauksaimnieciskās darbības definīcijā.

5. Saistošie dokumenti

5.1. Likums par budžetu un finanšu vadību (24.03.1994.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti, tai skaitā:

5.1.1. Ministru kabineta 27.12.2005. noteikumi Nr.1032 "Noteikumi par budžetu ieņēmumu klasifikāciju";

5.1.2. Ministru kabineta 27.12.2005. noteikumi Nr.1031 "Noteikumi par budžetu izdevumu klasifikāciju atbilstoši ekonomiskām kategorijām";

5.1.3. Ministru kabineta 13.02.2018. noteikumi Nr. 87 "Grāmatvedības uzskaites kārtība budžeta iestādēs";

5.1.4. Ministru kabineta 19.06.2018. noteikumi Nr.344 "Gada pārskata sagatavošanas kārtība";

5.1.5. Ministru kabineta 10.12.2013. noteikumi Nr.1456 "Noteikumi par institucionālo sektoru klasifikāciju".

5.2. Likums "Par grāmatvedību" (14.10.1992.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti, tai skaitā, Ministru kabineta 21.10.2003. noteikumi Nr. 585 "Noteikumi par grāmatvedības kārtošanu un organizāciju".

5.3. Publiskas personas mantas atsavināšanas likums (31.10.2002.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti.

5.4. Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likums (19.07.1995.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti.

5.5. Likums "Par zemes dzīlēm" (02.05.1996.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti:

5.5.1. Ministru kabineta 21.08.2012 noteikumi Nr.570 "Derīgo izrakteņu ieguves kārtība".

5.6. Meža likums (24.02.2000.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti.

6. Bioloģisko aktīvu klasifikācija un lēmumu koks

** budžeta iestādei piederoši augi vai dzīvnieki*
*** izņemot lauksaimniecisko darbību*

1. attēls. Bioloģisko aktīvu klasifikācija grāmatvedības uzskaitē

2. attēls. Bioloģisko aktīvu lēmumu koks

7. Bioloģisko aktīvu iegāde, saņemšana, atzīšana uzskaitē un izveidošana

7.1. Budžeta iestādei jāatzīst bioloģiskais aktīvs tikai tad, kad:

- budžeta iestāde kontrolē aktīvu pagātnes notikumu rezultātā (lauksaimnieciskajā darbībā kontroli var pierādīt, *piemēram, ar likumīgām īpašuma tiesībām uz mežaudzēm*);
- ir ticams, ka budžeta iestādē ieplūdīs ar aktīvu saistītie nākotnes saimnieciskie labumi vai tas tiks izmantots funkciju nodrošināšanai;
- aktīva patieso vērtību vai aktīva izmaksas var ticami novērtēt.

7.2. Bioloģiskos aktīvus uzskaita ilgtermiņa ieguldījumu sastāvā atbilstošos kontos neatkarīgi no vienas aktīva vienības atzīšanas vērtības.

7.3. Bioloģiskos aktīvus, kurus paredzēts izmantot lauksaimnieciskajā darbībā, uzskaita atsevišķā kontu grupā 1600 "Bioloģiskie aktīvi lauksaimnieciskajai darbībai".

7.4. Bioloģiskos aktīvus, kurus nav paredzēts izmantot lauksaimnieciskajā darbībā, bet zinātniskās pētniecības, izglītības, transporta, izklaides vai atpūtas vai drošības un kontroles mērķiem uzskaita atsevišķā kontu grupā 1260 "Bioloģiskie un pazemes aktīvi".

7.5. Lauksaimnieciskā darbība aptver daudzveidīgas darbības, *piemēram, mājlopu audzēšanu, mežsaimniecību, viengadīgu vai daudzgadīgu kultūru audzēšanu, augļu dārzu un stādījumu kultivēšanu, puķkopību un zivkopību.* Šajā daudzveidībā pastāv noteiktas kopīgas iezīmes:

- spēja mainīties. Dzīvus dzīvniekus un augus var bioloģiski pārveidot;
- izmaiņu pārvaldība. Pārvaldība veicina bioloģisko pārveidi, pastiprinot vai vismaz stabilizējot apstākļus, kas nepieciešami procesa īstenošanai (piemēram, barības vielas, mitrums, temperatūra un gaisma). Šī pārvaldība atšķir lauksaimniecisko darbību no citām darbībām. *Piemēram, ražas novākšana no saimnieciski nepārvaldītiem avotiem (piemēram, zveja jūrā un atmežošana) nav lauksaimnieciska darbība;*
- izmaiņu novērtēšana. Izmaiņas kvalitātē (piemēram, ģenētiskā vērtība, blīvums, gatavība, treknuma kategorija, proteīnu saturs un šķiedru stiprums) vai kvantitātē (*piemēram, pēcnācēji, svars, kubikmetri, šķiedru garums vai diametrs un dīgstu skaits*), kuras izraisījusi bioloģiskā pārveide vai ražas novākšana, vai meža izstrāde, novērtē un uzrauga kā parastu pārvaldības funkciju.

7.6. 1.tabulā sniegti piemēri bioloģiskajiem aktīviem, lauksaimniecības produktiem un produktiem, kas ir pārstrādes rezultāts pēc ražas novākšanas vai meža izstrādes:

1.tabula. Bioloģiskie aktīvi, lauksaimniecības produkti un produkti, ko iespējams iegūt pārstrādes procesā

Bioloģiskie aktīvi	Lauksaimniecības produkti	Produkti, kas ir pārstrādes rezultāts pēc ražas novākšanas vai meža izstrādes
Aitas	Vilna	Dzija, paklājs
Mežaudzes	Nogāzti koki	Apaļkoki, kokmateriāli
Piena lopi	Piens	Siers
Cūkas	Liemenis	Desas, konservi, šķiņķi
Augļu koki	Nolasītie augļi	Pārstrādātie augļi

7.7. Bioloģiskajai pārveidei ir šāda veida iznākumi:

- aktīva izmaiņas sakarā ar pieaugumu (dzīvnieka vai auga kvantitātes pieaugums vai kvalitātes uzlabošanās), deģenerāciju (dzīvnieka vai auga kvantitātes samazināšanās vai kvalitātes pasliktināšanās) vai vairošanos (papildus dzīvu dzīvnieku vai augu rašanās);
- lauksaimniecības produktu, *piemēram, vilnas un piena, ražošana*.

7.8. To bioloģisko aktīvu vērtību un uzkrāto vērtības samazinājumu, kurus paredzēts izmantot lauksaimnieciskajā darbībā, 2019. gada 1. janvārī izslēdz no pamatlīdzekļu sastāva un atlikušo uzskaites vērtību pārklasificē kontu grupā 1600 "Bioloģiskie aktīvi lauksaimnieciskajai darbībai".

7.9. Pārējās rezerves, kas izveidotas, sākotnēji atzīstot mežaudzes, līdz 2019. gada 31. decembrim izslēdz un atzīst pārējos ieņēmumus.

7.10. Iegādājoties bioloģisko aktīvu, budžeta iestāde atzīst bioloģisko aktīvu tā izmaksu vērtībā un, pamatojoties uz darījumu apliecinošiem dokumentiem, palielina attiecīgo bioloģisko aktīvu kontu un saistību kontu par dokumentā norādīto summu, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*1260*	*Bioloģiskie un pazemes aktīvi*
	vai	
	1600	*Bioloģiskie aktīvi lauksaimnieciskajai darbībai*
K	*5310*	*Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem**

** ja budžeta iestāde, kas veic attiecīgo ar PVN apliekamo darījumu, ir PVN maksātāja, tad grāmatojuma paraugu skatīt Rokasgrāmatas sadaļā "Pamatlīdzekļi"*

7.11. Saņemot avansa maksājuma rēķinu par bioloģiskā aktīva iegādi, grāmatojumus neveic, bet rēķinu reģistrē budžeta iestādes uzskaites sistēmā. Avansa maksājuma dokumenta apmaksas dienā, pamatojoties uz maksājuma uzdevumu, atzīst attiecīgā aktīvu konta palielinājumu un tā naudas līdzekļu konta samazinājumu, no kura veic maksājumu, grāmatojot:

D	*1286*	*Avansa maksājumi par bioloģiskajiem un pazemes aktīviem*
	vai	
	1681	*Avansa maksājumi par bioloģiskajiem aktīviem lauksaimnieciskajai darbībai*
K	*2600*	*Naudas līdzekļi*

7.12. Saņemot darījumu apliecinošu dokumentu par bioloģiskā aktīva iegādi, par kuru iepriekš veikts avansa maksājums, to reģistrē budžeta iestādes uzskaites sistēmā un iegrāmato, palielinot attiecīgo bioloģisko aktīvu kontu un saistību kontu attiecīgajā apmērā. Sekojoši budžeta iestāde atzīst avansa maksājumu un saistību samazinājumu iepriekš veiktā avansa maksājuma vērtībā. Budžeta iestāde veic sekojošus grāmatojumus:

Grāmatojums, atzīstot bioloģiskā aktīva iegādi:

D	*1260*	*Bioloģiskie un pazemes aktīvi*
	vai	
	1600	*Bioloģiskie aktīvi lauksaimnieciskajai darbībai*
K	*5310*	*Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*

Grāmatojums, samazinot iepriekš veiktā avansa maksājuma apmēru:

D	*5310*	*Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*
K	*1286*	*Avansa maksājumi par bioloģiskajiem un pazemes aktīviem*
	vai	
	1681	*Avansa maksājumi par bioloģiskajiem aktīviem lauksaimnieciskajai darbībai*

7.13. Bioloģisko aktīvu sākotnēji novērtē patiesajā vērtībā, atskaitot atsavināšanas izmaksas, atbilstoši visticamākajai aplēsei aktīva iegūšanas datumā sekojošos gadījumos:

- iekļaujot bilancē līdz šim neuzskaitītu esošu bioloģisko aktīvu;

Grāmatojums, sākotnēji atzīstot uzskaitē, piemēram, inventarizācijā konstatētu pārpalikumu:

D	*1260*	*Bioloģiskie un pazemes aktīvi*
	vai	
	1600	*Bioloģiskie aktīvi lauksaimnieciskajai darbībai*
K	*8580*	*Ieņēmumi no ilgtermiņa aktīvu sākotnējās atzīšanas*

- iekļaujot bilancē ziedojumu vai dāvinājumu veidā saņemtu bioloģisko aktīvu;

Grāmatojums, sākotnēji atzīstot uzskaitē ziedojumu vai dāvinājumu veidā saņemtu bioloģisko aktīvu:

D	*1260*	*Bioloģiskie un pazemes aktīvi*
	vai	
	1600	*Bioloģiskie aktīvi lauksaimnieciskajai darbība*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*

- iekļaujot bilancē maiņas ceļā saņemtu bioloģisko aktīvu;

Grāmatojums, sākotnēji atzīstot uzskaitē maiņas ceļā saņemtu bioloģisko aktīvu:

Saņemtā bioloģiskā aktīva atzīšana

D	*1260*	*Bioloģiskie un pazemes aktīvi*
	vai	
	1600	*Bioloģiskie aktīvi lauksaimnieciskajai darbībai*

Nodotā pamatlīdzekļa izslēgšana

K	*1200**	*Pamatlīdzekļi*

Ieņēmumi vai izdevumi maiņas darījuma rezultātā:

K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*
	vai	
D	*7000***	*Pamatdarbības izdevumi*

**izslēgtā pamatlīdzekļa atlikusī uzskaites vērtība*
***gadījumā, ja rodas starpība starp nodotā aktīva un saņemtā aktīva vērtībām*

- iekļaujot bilancē bioloģiskos aktīvus, kuri iepriekš uzskaitīti bioloģisko aktīvu produktu sastāvā.

Grāmatojums, sākotnēji atzīstot uzskaitē bioloģiskos aktīvus, kuri iepriekš uzskaitīti bioloģisko aktīvu produktu sastāvā:

D	*1260*	*Bioloģiskie un pazemes aktīvi*
	vai	
	1600	*Bioloģiskie aktīvi lauksaimnieciskajai darbībai*
K	*2140*	*Bioloģisko aktīvu produkti un krājumi to uzturēšanai*
*K**	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*

**ja rodas starpība starp krājumu uzskaites vērtību un patieso vērtību, atskaitot atsavināšanas izmaksas*

7.14. Gadījumā, ja budžeta iestāde iegūst bioloģisko aktīvu bez atlīdzības no citas budžeta iestādes, bioloģisko aktīvu saņemošā budžeta iestāde atzīst aktīvu tādā vērtībā, kādā tas uzskaitīts nododošās budžeta iestādes uzskaitē, un veic sekojošu grāmatojumu:

D	*1260*	*Bioloģiskie un pazemes aktīvi vai*
	vai	
	1600	*Bioloģiskie aktīvi lauksaimnieciskajai darbībai*
K	*8410*	*Ieņēmumi no saņemtām un nodotām vērtībām bez atlīdzības*

7.15. Patiesā vērtība, atskaitot atsavināšanas (pārdošanas) izmaksas, ir summa, kādu iespējams iegūt aktīva atsavināšanas (pārdošanas) darījumā starp labi informētām, savstarpēji ieinteresētām un nesaistītām personām. Atsavināšanas izmaksās iekļauj, *piemēram, komisijas brokeriem vai dīleriem un kontrolējošo iestāžu nodevas.* Atsavināšanas izmaksās neiekļauj transporta izmaksas un citas izmaksas, kas nepieciešamas, lai aktīvu atsavinātu, *piemēram, aktīva novērtēšanas izmaksas*.

7.16. Bioloģiskā aktīva patiesās vērtības noteikšanā bioloģiskos aktīvus var grupēt pēc nozīmīgām to īpašībām, piemēram, pēc vecuma vai kvalitātes. Budžeta iestāde izvēlas tādas pazīmes, kas atbilst tām īpašībām, kas izmantotas cenas noteikšanai tirgū. Aktīva patieso vērtību ietekmē tā pašreizējā atrašanās vieta un stāvoklis. Tā rezultātā, *piemēram, zirgu patiesā vērtība ir attiecīgās šķirnes zirgu tirgus vērtība attiecīgajā reģionā.*

7.17. 7.10. apakšpunktā minētajos gadījumos mežaudzes vērtības noteikšanai var izmantot to nosacīto izmaksu vērtību, kas ir mežaudzes inventarizācijas veikšanas datumā, pamatojoties uz Meža valsts reģistrā norādīto pilno vērtību.

7.18. Budžeta iestādes var slēgt līgumus par bioloģisko aktīvu pārdošanu nākotnē (13.2.apakšnodaļā "13.2. Piemērs – mežaudzes turpmākā novērtēšana un kokmateriālu krājumu atzīšana" sniegts praktisks piemērs). Līgumcenas ne vienmēr ir svarīgas, nosakot patieso vērtību, jo patiesā vērtība uzrāda pašreizējo stāvokli tirgū, kurā ieinteresēts pircējs un pārdevējs noslēgtu darījumu. Tā rezultātā bioloģiskā aktīva patieso vērtību nekoriģē sakarā ar līguma esamību. Dažos gadījumos līgums par bioloģiskā aktīva pārdošanu maiņas darījuma ietvaros var būt apgrūtinošs līgums, uz kuru attiecas Rokasgrāmatas sadaļā "Uzkrājumu, iespējamo saistību un iespējamo aktīvu uzskaite" noteiktie uzskaites pamatprincipi.

7.19. Gadījumā, ja budžeta iestāde iegūst bioloģisko aktīvu bez atlīdzības no citas budžeta iestādes, bioloģisko aktīvu saņemošā budžeta iestāde atzīst aktīvu tādā vērtībā, kādā tas uzskaitīts nododošās budžeta iestādes uzskaitē, un veic sekojošu grāmatojumu:

D	*1260*	*Bioloģiskie un pazemes aktīvi*
	vai	
	1600	*Bioloģiskie aktīvi lauksaimnieciskajai darbībai*
K	*8410*	*Ieņēmumi no saņemtām un nodotām vērtībām bez atlīdzības*

7.20. Ja bioloģiskajam aktīvam tā pašreizējā atrašanās vietā un stāvoklī pastāv aktīvs tirgus, šajā tirgū noteiktā cena tiek izmantota šī bioloģiskā aktīva patiesās vērtības noteikšanai. Ja ir ticams, ka budžeta iestādei ir iespēja veikt darījumus ar bioloģiskajiem aktīviem vairākos aktīvos tirgos, budžeta iestāde izmanto visatbilstošāko. *Piemēram, ja ir ticams, ka budžeta iestādei ir iespēja realizēt bioloģisko aktīvu divos aktīvos tirgos, budžeta iestāde izmanto tā aktīvā tirgus cenu, kurā paredzēts bioloģisko aktīvu pārdot.*

7.21. Ja bioloģiskajam aktīvam tā pašreizējā atrašanās vietā un stāvoklī nepastāv aktīvs tirgus, budžeta iestāde patiesās vērtības noteikšanai izmanto vismaz vienu vai vairākus šādus rādītājus, ja tie ir pieejami:

- pēdējā tirgus darījuma cena ar nosacījumu, ka saimnieciskie apstākļi laikā starp darījuma datumu un pārskata datumu nav būtiski mainījušies;
- tirgus cenas līdzīgiem aktīviem, kas koriģētas, lai uzrādītu atšķirības;

- nozares rādītāji, *piemēram, meža vērtība, kas izteikta hektāros, un liellopu vērtība, kas izteikta gaļas kilogramos.*

7.22. Dažos gadījumos bioloģiskā aktīva patiesās vērtības vērtējums var būt atšķirīgs, izvēloties dažādus kritērijus tās noteikšanai. Budžeta iestāde apsver šo atšķirību iemeslus, lai iegūtu visticamāko patiesās vērtības aplēsi.

7.23. Dažos gadījumos var nebūt pieejamas tirgus noteiktās cenas vai vērtības par bioloģisko aktīvu tā esošajā stāvoklī. Tādos gadījumos, lai noteiktu patieso vērtību, budžeta iestāde izmanto no aktīva sagaidāmo neto naudas plūsmu pašreizējo vērtību, kas diskontēta, izmantojot Valsts kases interneta vietnē publicēto atbilstošo diskonta likmi. Gaidāmo naudas plūsmu pašreizējās vērtības aprēķina mērķis ir noteikt bioloģiskā aktīva patieso vērtību tā pašreizējā atrašanās vietā un stāvoklī. Nosakot gaidāmo neto naudas plūsmu pašreizējo vērtību, budžeta iestāde aprēķinā iekļauj neto naudas plūsmas, ko tirgus dalībnieki varētu gaidīt no attiecīgā aktīva tā visatbilstošākajā tirgū, un diskontē tās ar Valsts kases tīmekļa vietnē publicēto piemērojamo diskonta likmi.

7.24. Budžeta iestāde, aprēķinot bioloģiskā aktīva pašreizējo vērtību, sagaidāmajās naudas plūsmās neiekļauj:

- vērtības pieaugumu no bioloģisko aktīvu papildus pārveides un nākotnes darbībām;
- naudas plūsmas aktīvu finansēšanai, nodokļiem vai bioloģisko aktīvu atjaunošanai pēc ražas novākšanas un meža izstrādes *(piemēram, koku stādījumu atjaunošanas izmaksas stādītā mežā pēc meža izstrādes).*

7.25. Darījuma cenas noteikšanā informēti, ieinteresēti pircēji un pārdevēji ņem vērā naudas plūsmu izmaiņu iespēju. No tā izriet, ka patiesā vērtība uzrāda šo izmaiņu iespēju.

7.26. Izmaksas dažreiz var aptuveni atbilst bioloģiskā aktīva patiesajai vērtībai, īpaši tādos gadījumos, kad:

- kopš sākotnējo izmaksu rašanās ir notikusi nebūtiska bioloģiskā pārveide, *piemēram, augļu koku stādi iestādīti neilgi pirms pārskata perioda beigām,*
- nav sagaidāms, ka bioloģiskās pārveides ietekme uz cenu būs būtiska*, piemēram, sākotnējais augšanas periods priežu stādījumā, kur audzē koksni ar 30 gadus ilgu ražošanas ciklu.*

7.27. Bioloģiskie aktīvi bieži ir fiziski saistīti ar zemi, *piemēram, koki stādītā mežā*. Bioloģiskajiem aktīviem, kuri ir saistīti ar zemi, var nebūt atsevišķs tirgus, bet var pastāvēt aktīvs tirgus apvienotiem aktīviem, tas ir, bioloģiskajiem aktīviem, neapstrādātai zemei un zemes uzlabojumiem kopumā. Budžeta iestāde var izmantot informāciju par apvienotajiem aktīviem, lai noteiktu bioloģisko aktīvu patieso vērtību. *Piemēram, neapstrādātas zemes un zemes uzlabojumu patieso vērtību var atskaitīt no apvienoto aktīvu patiesās vērtības, lai iegūtu bioloģisko aktīvu patieso vērtību*.

8. Bioloģisko aktīvu turpmākā novērtēšana

8.1. Bioloģiskos aktīvus pēc sākotnējās atzīšanas turpmāk novērtē (uzskaita) pēc zemāk uzrādītajiem uzskaites principiem; nolietojumu bioloģiskajiem aktīviem neaprēķina.

Bioloģiskie aktīvi, kas tiek uzskaitīti kontu grupā 1600 "Bioloģiskie aktīvi lauksaimnieciskajai darbībai"

8.2. Pēc sākotnējās atzīšanas budžeta iestāde katra pārskata perioda beigās bioloģiskos aktīvus, kurus paredzēts izmantot lauksaimnieciskajā darbībā, novērtē sekojoši:

- mežaudzes – Meža valsts reģistrā norādītajā pilnajā vērtībā;
- pārējos bioloģiskos aktīvus – patiesajā vērtībā, atskaitot atsavināšanas izmaksas.

8.3. Starpību starp bioloģiskā aktīva, kuru paredzēts izmantot lauksaimnieciskajā darbībā, uzskaites vērtību un patieso vērtību (vai mežaudzes gadījumā – Meža valsts reģistra noteikto vērtību) pārskata perioda beigās atzīst pārskata perioda pamatdarbības ieņēmumos vai izdevumos.

8.4. Gadījumā, ja pārskata perioda beigās bioloģiskā aktīva, kuru paredzēts izmantot lauksaimnieciskajā darbībā, uzskaites vērtība ir mazāka par patieso vērtību (vai mežaudzes gadījumā – Meža valsts reģistra norādīto pilno vērtību), budžeta iestāde atzīst bioloģiskā aktīva vērtības izmaiņas (palielinājumu) pamatdarbības ieņēmumos pārskata datumā, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*1600*	*Bioloģiskie aktīvi lauksaimnieciskajai darbībai*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*

D	*1611*	*Mežaudzes lauksaimnieciskajai darbībai*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*

8.5. Gadījumā, ja pārskata perioda beigās bioloģiskā aktīva, kuru paredzēts izmantot lauksaimnieciskajā darbībā, uzskaites vērtība ir lielāka par patieso vērtību (vai mežaudzes gadījumā – Meža valsts reģistra norādīto pilno vērtību), budžeta iestāde atzīst bioloģiskā aktīva vērtības izmaiņas (samazinājumu) pamatdarbības izdevumos pārskata datumā, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*7000*	*Pamatdarbības izdevumi*
K	*1600*	*Bioloģiskie aktīvi lauksaimnieciskajai darbībai*

D	*7000*	*Pamatdarbības izdevumi*
K	*1611*	*Mežaudzes lauksaimnieciskajai darbībai*

Bioloģiskie aktīvi, kas tiek uzskaitīti kontu grupā 1260 "Bioloģiskie un pazemes aktīvi"

8.6. Bioloģiskos aktīvus – augus un dzīvniekus, kurus paredzēts izmantot zinātniskās pētniecības, izglītības, transporta, izklaides vai atpūtas vai drošības un kontroles mērķiem, – uzskaita pamatlīdzekļu sastāvā un turpmāk novērtē saskaņā ar pamatlīdzekļu uzskaites pamatprincipiem.

8.7. Mežaudzēm, kuras paredzētas zinātniskās pētniecības, izglītības, transporta, izklaides vai atpūtas vai drošības un kontroles mērķiem un sākotnēji atzītas, pamatojoties uz Meža valsts reģistra datiem, budžeta iestāde šo mežaudžu uzskaites vērtību:

- aktualizē atbilstoši Meža valsts reģistrā norādītajai pilnajai vērtībai, veicot meža inventarizāciju Meža likumā noteiktajā kārtībā;
- starpību starp uzskaites vērtību un Meža valsts reģistrā norādīto pilno vērtību atzīst pārskata perioda pamatdarbības ieņēmumos vai izdevumos:

Gadījumā, ja pārskata perioda beigās mežaudzes uzskaites vērtība ir mazāka par Meža valsts reģistrā norādīto vērtību, budžeta iestāde atzīst mežaudzes vērtības palielinājumu pamatdarbības ieņēmumos pārskata datumā:

D	*1263*	*Mežaudzes*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*

Gadījumā, ja pārskata perioda beigās mežaudzes uzskaites vērtība ir lielāka par Meža valsts reģistrā norādīto pilno vērtību, budžeta iestāde atzīst mežaudzes uzskaites vērtības samazinājumu un pamatdarbības izdevumus pārskata datumā:

D	*7000*	*Pamatdarbības izdevumi*
K	*1263*	*Mežaudzes*

8.8. Budžeta iestāde mežaudzes uzskaites vērtību samazina atbilstoši budžeta iestādes grāmatvedības uzskaites kārtībā noteiktajai metodei un starpību atzīst pārskata perioda pamatdarbības izdevumos, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*7000*	*Pamatdarbības izdevumi*
K	*1263*	*Mežaudzes*

8.9. Mežaudžu uzskaites principu apkopojums sniegts 2.tabulā.

2. tabula. Mežaudžu uzskaites principi

Mērķis	Konts		Sākotnējā atzīšana	Turpmākā novērtēšana	Vērtības izmaiņas atzīst
Lauksaimnieciskā darbība	1611	Mežaudzes lauksaimnieciskajai darbībai	Izmaksu vērtība	Meža valsts reģistrā norādītā pilnā vērtība	Katra pārskata gada beigās
			Patiesā vērtība, atskaitot atsavināšanas izmaksas		
			Meža valsts reģistrā norādītā pilnā vērtība		
Citi mērķi - zinātniskās pētniecības, izglītības, transporta, izklaides vai atpūtas vai drošības un kontroles mērķi	1263	Mežaudzes	Izmaksu vērtība	Uzskaites vērtību samazina atbilstoši budžeta iestādes grāmatvedības uzskaites kārtībā noteiktajai metodei	Pārskata periodā, ja veikta mežsaimnieciskā darbība
			Patiesā vērtība, atskaitot atsavināšanas izmaksas		
			Meža valsts reģistrā norādītā pilnā vērtība	Meža valsts reģistrā norādītā pilnā vērtība	Veicot meža inventarizāciju Meža likumā noteiktajā kārtībā

Bioloģisko aktīvu produkti

8.10. Zemāk norādītie bioloģisko aktīvu produktu sākotnējās atzīšanas principi attiecas uz produktiem, kas iegūti gan no tiem bioloģiskajiem aktīviem, kas tiek uzskaitīti kontu grupā 1600 "Bioloģiskie aktīvi lauksaimnieciskajai darbībai", gan no tiem bioloģiskajiem aktīviem, kas tiek uzskaitīti kontu grupā 1260 "Bioloģiskie un pazemes aktīvi".

8.11. Lauksaimniecības produkts, kas novākts no budžeta iestādes bioloģiskajiem aktīviem, jānovērtē tā patiesajā vērtībā, no kuras atskaitītas atsavināšanas izmaksas ražas novākšanas dienā vai meža izstrādes dienā. Šis novērtējums tiek veikts lauksaimniecības produkta sākotnējās atzīšanas datumā saskaņā ar Rokasgrāmatas sadaļā "Krājumu uzskaite" noteiktajiem uzskaites principiem.

8.12. Uzskaitot lauksaimniecības produktu, kas novākts no bioloģiskā aktīva, budžeta iestāde sākotnēji atzīst krājumus un ieņēmumus novāktā lauksaimniecības produkta patiesajā vērtībā, atskaitot atsavināšanas izmaksas, saskaņā ar iekšēju attaisnojuma dokumentu (13.nodaļā "Praktiski piemēri un informācijas atklāšanas paraugi" sniegti attaisnojuma dokumenta piemērs krājumu vērtības noteikšanai), veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*2140*	*Bioloģisko aktīvu produkti un krājumi to uzturēšanai*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*

8.13. 13.nodaļā "Praktiski piemēri un informācijas atklāšanas paraugi" sniegts ilustratīvs piemērs lauksaimniecības produkta (krājumu) sākotnējai atzīšanai no budžeta iestādes bioloģiskajiem aktīviem.

9. Bioloģisko aktīvu vērtības samazināšanās

9.1. Budžeta iestāde veic darbības attiecībā uz vērtības samazināšanās izvērtējumu tikai tādiem bioloģiskajiem aktīviem, kas uzskaitīti kā pamatlīdzekļi. Budžeta iestāde katra pārskata perioda beigās veic darbības attiecībā uz vērtības samazināšanās izvērtējumu saskaņā ar vispārīgajiem ilgtermiņa ieguldījumu vērtības samazināšanās uzskaites principiem, kas sniegti Rokasgrāmatas sadaļā "Pamatlīdzekļu uzskaite".

9.2. Bioloģiskajiem aktīviem, kas izmantoti lauksaimnieciskajā darbībā, vērtības samazināšanās nav attiecināma.

10. Bioloģisko aktīvu izslēgšana no uzskaites

10.1. Zemāk norādītie bioloģisko aktīvu izslēgšanas principi attiecas gan uz tiem bioloģiskajiem aktīviem, kas tiek uzskaitīti kontu grupā 1600 "Bioloģiskie aktīvi lauksaimnieciskajai darbībai", gan uz tiem bioloģiskajiem aktīviem, kas tiek uzskaitīti kontu grupā 1260 "Bioloģiskie un pazemes aktīvi".

10.2. Budžeta iestāde pārtrauc bioloģiskā aktīva atzīšanu un izslēdz to no uzskaites sekojošos gadījumos:

- bioloģisko aktīvu norakstot;
- bioloģisko aktīvu atsavinot;
- bioloģisko aktīvu nododot citai budžeta iestādei;
- konstatējot bioloģisko aktīvu iznīcināšanu prettiesiskas darbības dēļ.

10.3. Gadījumā, ja budžeta iestāde pārtrauc bioloģiskā aktīva turpmāku lietošanu, tā bioloģisko aktīvu noraksta, pamatojoties uz apstiprinātu attaisnojuma dokumentu, *piemēram, inventarizācijas aktu vai aktu par bioloģiskā aktīva izslēgšanu* (13.nodaļā "Praktiski piemēri un informācijas atklāšanas paraugi" sniegts attaisnojuma dokumenta piemērs). Budžeta iestāde izslēdz bioloģiskā aktīva uzskaites vērtību atbilstošajā izdevumu kontā, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*8611*	*Izdevumi no nefinanšu aktīvu norakstīšanas un likvidēšanas*
K	*1260*	*Bioloģiskie un pazemes aktīvi*
	vai	
	1600	*Bioloģiskie aktīvi lauksaimnieciskajai darbībai*

10.4. Bioloģiskos aktīvus, kurus paredzēts atsavināt, tos pārdodot, un to atsavināšana ir ticama, līdz to atsavināšanai uzskaita apgrozāmo līdzekļu sastāvā to uzskaites vērtībā. Pamatojoties uz attaisnojuma dokumentu (13.nodaļā "Praktiski piemēri un informācijas atklāšanas paraugi" sniegts attaisnojuma dokumenta piemērs atsavināšanai nodotā bioloģiskā aktīva uzskaitei krājumu sastāvā), budžeta iestāde veic sekojošu grāmatojumu:

D	*2130*	*Gatavie ražojumi, pasūtījumi un krājumi atsavināšanai*
K	*1260*	*Bioloģiskie un pazemes aktīvi*
	vai	
	1600	*Bioloģiskie aktīvi lauksaimnieciskajai darbībai*

10.5. Budžeta iestāde veic turpmāku atsavināšanai paredzētā bioloģiskā aktīva uzskaiti saskaņā ar Rokasgrāmatas sadaļā "Krājumu uzskaite" noteiktajiem uzskaites principiem.

10.6. Budžeta iestāde, kas nodod bioloģisko aktīvu citai budžeta iestādei bez atlīdzības, attiecīgo bioloģisko aktīvu izslēdz no uzskaites un atzīst izdevumus no nodotām vērtībām bioloģiskā aktīva uzskaites vērtībā, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*8420*	*Izdevumi no saņemtām un nodotām vērtībām bez atlīdzības*
K	*1260*	*Bioloģiskie un pazemes aktīvi*
	vai	
	1600	*Bioloģiskie aktīvi lauksaimnieciskajai darbībai*

10.7. Mežaudzes, kurām pārdod cirsmas tiesības, neizslēdz no uzskaites un nepārklasificē krājumu sastāvā.

11. Bioloģisko aktīvu inventarizācija

11.1. Lai nodrošinātu, ka budžeta iestādes pārskatos ir ietverti visi bioloģiskie aktīvi, pārskata perioda beigās veic bioloģisko aktīvu inventarizāciju.

11.2. Vienlaikus pārskata gada beigās budžeta iestāde novērtē, vai pastāv kādas pazīmes, kas liecina par iespējamo bioloģisko aktīvu vērtības samazināšanos.

11.3. Bioloģisko aktīvu inventarizāciju veic saskaņā ar normatīvajos aktos noteikto kārtību, kā arī budžeta iestādē apstiprināto inventarizācijas kārtību. Vienlaikus mežaudžu inventarizācijas veikšanā ņem vērā Meža likumā noteiktās prasības.

11.4. Inventarizāciju veic vismaz reizi gadā – pārskata gada slēguma inventarizāciju veic triju mēnešu laikā pirms pārskata gada beigu dienas vai mēneša laikā pēc tās, pārrēķinot inventarizācijas dienā konstatētos atlikumus atbilstoši grāmatvedības datiem pārskata gada beigu dienā, bet, ja nepieciešams (atbildīgās personas maiņas gadījumā u.tml.), arī biežāk.

11.5. Inventarizāciju veic budžeta iestādes vadītāja apstiprināta inventarizācijas komisija, un tās rezultātus apstiprina inventarizācijas komisijas locekļi, budžeta iestādes vadītājs un materiāli atbildīgās personas.

11.6. Inventarizācijas komisijas personālsastāvu un inventarizācijas sākšanas un beigšanas termiņus budžeta iestādes vadītājs nosaka ar rakstisku rīkojumu. Budžeta iestādes vadītājs šajā rīkojumā var ietvert arī inventarizācijas dokumentēšanas termiņus.

11.7. Gadījumā, ja inventarizācijas rezultātā ir konstatēts bioloģisks aktīvs, kas līdz šim nav bijis iekļauts uzskaitē, budžeta iestādes vadītāja apstiprināta komisija, ja nepieciešams, pieaicinot attiecīgās jomas speciālistus, vai budžeta iestādes apstiprināts atbildīgais attiecīgās jomas speciālists nosaka bioloģiskā aktīva vērtību un sagatavo bioloģiskā aktīva novērtēšanas aktu.

11.8. Budžeta iestāde, pamatojoties uz komisijas vai speciālista sagatavoto aktu, atzīst sākotnēji uzskaitē bioloģisko aktīvu, komisijas noteiktajā vērtībā palielinot attiecīgo bioloģisko aktīvu un atbilstošo ieņēmumu kontu, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*1260*	*Bioloģiskie un pazemes aktīvi*
	vai	
	1600	*Bioloģiskie aktīvi lauksaimnieciskajai darbībai*
K	*8580*	*Ieņēmumi no ilgtermiņa aktīvu sākotnējās atzīšanas*

11.9. Gadījumā, ja inventarizācijas rezultātā ir konstatēts bioloģiskā aktīva iztrūkums vai iznīcināšana prettiesiskas darbības dēļ, budžeta iestāde, pamatojoties uz iestādes vadītāja apstiprinātu kārtību, attiecīgo bioloģisko aktīvu noraksta no uzskaites, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*8610*	*Izdevumi no nefinanšu aktīvu izslēgšanas*
K	*1260*	*Bioloģiskie un pazemes aktīvi*

	vai	
K	*1600*	*Bioloģiskie aktīvi lauksaimnieciskajai darbībai*

12. Informācijas uzrādīšana

12.1. Budžeta iestāde uzrāda sekojošu informāciju gada pārskatā par bioloģiskajiem aktīviem:

12.1.1. budžeta iestāde norāda bioloģiskos aktīvus pārskatā par finansiālo stāvokli jeb bilancē patiesajā vērtībā vai Meža valsts reģistrā norādītajā vērtībā;

12.1.2. papildus budžeta iestāde finanšu pārskata pielikuma finanšu pārskata posteņu strukturizētajā skaidrojumā 1.6. piezīmē "Bioloģiskie aktīvi lauksaimnieciskajai darbībai" sniedz informāciju par:

- bioloģisko aktīvu atlikumiem pārskata perioda sākumā un beigās, kā arī izmaiņām perioda laikā (absolūtajās vienībās un %);
- būtiskiem darījumiem vai notikumiem pārskata periodā, kas ietekmēja izmaiņas un darījumiem, kas ir vienādi ar vienu miljonu EUR absolūtajā vērtībā vai lielāks;
- izmaiņām bilances posteņa vērtībās;
- reorganizācijas rezultātā un bez atlīdzības saņemto un nodoto bioloģisko aktīvu vērtību;
- vērtības samazinājumu avansa maksājumiem sadalījumā pa metodēm un atbilstoši grupām pēc to izpildes termiņa kavējuma pārskata perioda beigās;
- metodēm un pieņēmumiem, nosakot bioloģisko aktīvu grupas patieso vērtību;
- citu informāciju pārskatu lietotājiem.

Budžeta iestāde sniedz informāciju finanšu pārskata posteņu strukturizētajā skaidrojumā saskaņā ar Valsts kases sagatavotajām finanšu pārskata posteņu strukturizētā skaidrojuma sagatavošanas vadlīnijām, kas publicētas Valsts kases tīmekļa vietnē.

12.1.3. Finanšu pārskata pielikuma grāmatvedības uzskaites principu aprakstā budžeta iestāde sniedz attiecīgi informāciju par bioloģisko aktīvu klasifikāciju un vērtības samazināšanas metodi.

13. Praktiski piemēri un informācijas atklāšanas paraugi

13.1. Piemērs - parka sākotnējā atzīšana, uzturēšanas izmaksas un parka pārveide

Iestāde, kas nav PVN maksātāja, 2019. gada janvārī nolēma izveidot jaunu parku divu hektāru platībā. 2019. gada 20. februārī iestāde noslēdza līgumu ar uzņēmumu par parka projekta izveidi un parka izveidi. Līgums paredzēja darbu izpildi ar kopējo tāmi 500 000,00 EUR apmērā, no kuriem paredzēts veikt avansa maksājumu 100 000,00 EUR apmērā. Veicot avansa maksājuma pārskaitījumu atbilstoši līguma noteikumiem, maksājuma dienā iestāde veic šādu grāmatojumu:

D	*1283*	*Avansa maksājumi par pārējiem pamatlīdzekļiem*	*100 000,00 EUR*
K	*2620*	*Norēķinu konti valsts kasē vai kredītiestādēs*	*100 000,00 EUR*

Parka izveides laikā budžeta iestāde, pamatojoties uz saņemtajiem attaisnojuma dokumentiem, kas apliecina pamatlīdzekļa (parka) izveides izmaksas, veic sekojošus grāmatojumus:

Grāmatojums, atzīstot pamatlīdzekļa izveidošanu:

D	*1241*	*Pamatlīdzekļu izveidošana*	*500 000,00 EUR*
K	*5311*	*Saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*	*500 000,00 EUR*

Grāmatojums, samazinot saistības par iepriekš veikto avansa maksājumu:

D	*5311*	*Saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*	*100 000,00 EUR*

K 1283 Avansa maksājumi par pārējiem pamatlīdzekļiem 100 000,00 EUR

2020. gada maijā parka izveide tiek pabeigta un budžeta iestāde pieņem izpildītos darbus, pamatojoties uz pieņemšanas-nodošanas aktu un sekojošu izpildīto darbu tāmi (skatīt 3. tabulu). Budžeta iestāde veic aktīva uzskaiti, izvērtējot tāmē vai citā attaisnojuma dokumentā norādītās pozīcijas.

3. tabula. Parka izveides izpildīto darbu tāme un papildus informācija par uzskaitē uzņemtajiem aktīviem

Nr.	Darbu apraksts vai materiālu nosaukums	Mērv.	Izpildīts kopā, ieskaitot atskaites periodu		Attiecinātās projekta izstrādes izmaksas, EUR (skatīt 4. tabulu)	Sākotnējā uzskaites vērtība***, EUR	Grāmatvedības uzskaites konts	Lietderīgās lietošanas laiks (gadi)
			Kopējais apjoms	Kopējā vērtība EUR				
1	Parka projekta izstrāde	gb.	1,00	150 000,00	n/a**	n/a**	n/a**	n/a**
2	Koki	gb.	58,00	4 300,00	1 842,86	6 142,86	1269	n/a
3	Krūmi	gb.	37,00	1 100,00	471,43	1 571,43	1269	n/a
4	Gājēju celiņu izveide parkā	m^2	4 200,00	85 000,00	36 428,57	121 428,57	1213	10
5	Apgaismojuma izveide parkā	gb.	72,00	112 000,00	48 000,00	160 000,00	1239	10
6	Parka soliņu izveide un uzstādīšana	gb.	18,00	55 000,00	23 571,43	78 571,43	1239	10
7	Zāliena izveide*	m^2	12 000,00	92 600,00	39 685,71	132 285,71	1219	15
	KOPĀ:			500 000,00	150 000,00	500 000,00		

**Saskaņā ar budžeta iestādes iekšējo izvērtējumu, zāliens tiek atzīts kā ilgtermiņa ieguldījums.*

***Parka projekta izstrādes izmaksas tiek procentuāli attiecinātas uz izveidotajiem aktīviem.*

****Sākotnējo uzskaites vērtību izveidotajiem aktīviem veido to vērtība un proporcionāli attiecinātās projekta izstrādes izmaksas, kuru aprēķins sniegts 4. tabulā.*

4. tabula. Parka projekta izstrādes izmaksu attiecināšana uz izveidotajiem pamatlīdzekļiem

Nr.	Pamatlīdzeklis	Kopējā vērtība EUR	Parka projekta izstrādes izmaksu attiecināšana		Kopējā vērtība pēc projekta izstrādes izmaksu attiecināšanas, EUR
			% no kopējās aktīvu vērtības	Attiecinātās projekta izstrādes izmaksas, EUR	
1	**2**	**3**	**4 = 3/350 000,00**	**5 = 4 * 150 000,00**	**6 = 3 + 5**
1	Koki	4 300,00	1,2%	1 842,86	6 142,86
2	Krūmi	1 100,00	0,3%	471,43	1 571,43
3	Gājēju celiņi	85 000,00	24,3%	36 428,57	121 428,57
4	Apgaismojums	112 000,00	32,0%	48 000,00	160 000,00
5	Parka soliņi	55 000,00	15,7%	23 571,43	78 571,43
6	Zāliens	92 600,00	26,5%	39 685,71	132 285,71
	KOPĀ:	**350 000,00**	**100,0%**	**150 000,00**	**500 000,00**

Pamatlīdzeklis (parks) ar 2020. gada maiju tiek pieņemts lietošanā, pamatojoties uz aktu par pamatlīdzekļa nodošanu ekspluatācijā, kas apliecina, ka pamatlīdzeklis ir nodots ekspluatācijā par uzkrāto kapitalizējamo izmaksu kopējo vērtību. Darījuma dienā budžeta iestāde palielina attiecīgos pamatlīdzekļu kontus un samazina pamatlīdzekļa izveidošanas kontā atzīto vērtību, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*1269***	*Pārējie bioloģiskie aktīvi (Koki)*	*6 142,86 EUR**
D	*1269***	*Pārējie bioloģiskie aktīvi (Krūmi)*	*1 571,43 EUR**
D	*1213*	*Transporta būves (Gājēju celiņi)*	*121 428,57 EUR**
D	*1239*	*Pārējie iepriekš neklasificētie pamatlīdzekļi (Apgaismojums)*	*160 000,00 EUR**
D	*1239*	*Pārējie iepriekš neklasificētie pamatlīdzekļi (Parka soliņi)*	*78 571,43 EUR**
D	*1219*	*Pārējais nekustamais īpašums (Zāliens)*	*132 285,71 EUR**
K	*1241*	*Pamatlīdzekļa izveidošana*	*500 000,00 EUR*

**Budžeta iestāde nodrošina analītisku uzskaiti aktīva daudzuma vienībām.*
***Bioloģiskos aktīvus uzskaita ilgtermiņa ieguldījumu sastāvā neatkarīgi no vienas aktīva vienības atzīšanas vērtības.*

Situācija – parkam nodarīti kaitējumi

2020. gada jūnijā pēc negaisa konstatēts, ka parkam nodarīti kaitējumi, kuru rezultātā nolauzti 3 koki. Budžeta iestāde pieņem lēmumu nolauztos kokus nozāģēt un to vietā iestādīt jaunus 3 kokus. Nolauzto koku uzskaites vērtība ir 317,73 EUR:

317,73 EUR = (6 142,86 EUR/ 58 gb.) * 3 gb.

Nolauztos kokus budžeta iestāde izslēdz no grāmatvedības uzskaites, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*8611*	*Izdevumi no nefinanšu aktīvu norakstīšanas un likvidēšanas*	*317,73 EUR*
K	*1269*	*Pārējie bioloģiskie aktīvi*	*317,73 EUR*

Pamatojoties uz attaisnojuma dokumentu (rēķinu par jauno koku iegādi un iestādīšanu), budžeta iestāde atzīst pārējos bioloģiskos aktīvus un atzīst saistības, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*1269*	*Pārējie bioloģiskie aktīvi*	*170,00 EUR*
K	*5311*	*Saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*	*170,00 EUR*

Veicot rēķina apmaksu, iestāde atzīst saistību un naudas līdzekļu samazinājumu:

D	*5311*	*Saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*	*170,00 EUR*
K	*2600*	*Naudas līdzekļi*	*170,00 EUR*

Situācija – parka renovācija

2022. gadā iestāde pieņem lēmumu par būtiskiem parka uzlabojumiem, kuru rezultātā tiks nomainīts segums gājēju celiņiem 2 000 m^2 platībā un tiks nomainīti 10 parka soliņi. Saskaņā ar noslēgto līgumu par parka pārveidi (renovāciju), pārveides izmaksas ir:

5. tabula. Parka pārveides izmaksas

Nr.	Darbu apraksts	Mērv.	Kopējais apjoms	Kopējā vērtība, EUR
1.	Gājēju celiņu nomaiņa	m^2	2 000,00	60 000,00
2.	Parka soliņu nomaiņa	gb.	10,00	32 000,00
	KOPĀ:			92 000,00

Parka renovācija tiek pabeigta 2022. gada septembrī.

Grāmatojumi, izslēdzot no uzskaites nomainītos pamatlīdzekļus, pamatojoties uz budžeta iestādes iekšējo grāmatvedības uzskaites kārtību (aprēķini sniegti 6. tabulā):

Gājēju celiņi:

D	*1291*	*Būvju uzkrātais nolietojums (Gājēju celiņi)*	*15 900,50 EUR*
K	*1213*	*Transporta būves (Gājēju celiņi)*	*15 900,50 EUR*
D	*8611*	*Izdevumi no nefinanšu aktīvu norakstīšanas un likvidēšanas (Gājēju celiņi)*	*41 919,50 EUR*
K	*1213*	*Transporta būves (Gājēju celiņi)*	*41 919,50 EUR*

Parka soliņi:

D	*1293*	*Pārējo pamatlīdzekļu uzkrātais nolietojums (Parka soliņi)*	*12 003,97 EUR*
K	*1239*	*Pārējie iepriekš neklasificētie pamatlīdzekļi (Parka soliņi)*	*12 003,97 EUR*
D	*8611*	*Izdevumi no nefinanšu aktīvu norakstīšanas un likvidēšanas (Parka soliņi)*	*31 646,83 EUR*
K	*1239*	*Pārējie iepriekš neklasificētie pamatlīdzekļi (Parka soliņi)*	*31 646,83 EUR*

6. tabula. Aprēķini par renovācijā nomainītajiem pamatlīdzekļiem

Pamatlīdzeklis	Mērv.	Vienas vienības sākotnējā uzskaites vērtība, EUR	Renovācijā nomainītā platība vai daudzums	Nomainīto pamatlīdzekļu sākotnējā uzskaites vērtība, EUR	Nomainīto pamatlīdzekļu uzkrātais nolietojums, EUR	Nomainīto pamatlīdzekļu atlikusī vērtība, EUR
Gājēju celiņi	m2	28,91	2 000,00	57 820,00	15 900,50	41 919,50
Parka soliņi	gb.	4 365,08	10,00	43 650,80	12 003,97	31 646,83
KOPĀ:				101 470,80	27 904,47	73 566,33

Parka renovācijas veikšanas laikā budžeta iestāde, pamatojoties uz saņemtajiem attaisnojuma dokumentiem, kas apliecina pamatlīdzekļa (parka) izveides kapitalizējamās izmaksas, veic sekojošus grāmatojumus:

D	*1241*	*Pamatlīdzekļu izveidošana*	*92 000,00 EUR*
K	*5311*	*Saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*	*92 000,00 EUR*

2022. gada septembrī parka renovācija tiek pabeigta un budžeta iestāde pieņem izpildītos darbus, pamatojoties uz pieņemšanas-nodošanas aktu. Budžeta iestāde palielina attiecīgo pamatlīdzekļu kontus un samazina pamatlīdzekļa izveidošanas kontā atzīto vērtību, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*1213*	*Transporta būves (Gājēju celiņi)*	*60 000,00 EUR**
D	*1239*	*Pārējie iepriekš neklasificētie pamatlīdzekļi (Parka soliņi)*	*32 000,00 EUR**
K	*1241*	*Pamatlīdzekļa izveidošana*	*92 000,00 EUR*

**Budžeta iestāde nodrošina analītisku uzskaiti aktīva daudzuma vienībā.*

13.2. Piemērs – mežaudzes turpmākā novērtēšana un kokmateriālu krājumu atzīšana

Budžeta iestādes īpašumā ir mežaudze, kas tiek izmantota lauksaimnieciskajā darbībā un kas uzskaitīta kontu grupā 1611 "Mežaudzes lauksaimnieciskajai darbībai". Pārskata periodā budžeta iestāde plāno veikt meža izstrādi 50 m^3 mežaudzes apjomā. Budžeta iestāde ir noslēgusi līgumu par kokmateriālu realizāciju – līgums noslēgts par 40 m^3 kokmateriālu pārdošanu par cenu 19,80 EUR/m^3. Atlikušos 10 m^3 kokmateriālu budžeta iestāde plāno izmantot savām vajadzībām, pārstrādājot tos apdares dēļos.

Pārskata periodā budžeta iestāde veic meža izstrādi 50 m^3 mežaudzes apjomā. Kokmateriālu cena (patiesā vērtība, atskaitot atsavināšanas izmaksas) meža izstrādes dienā – 16,90 EUR/m^3.

Budžeta iestāde meža izstrādes rezultātā iegūtos kokmateriālus sākotnēji uzskaita krājumu sastāvā patiesajā vērtībā, atskaitot atsavināšanas izmaksas.

Krājumu patiesā vērtība meža izstrādes dienā, atskaitot atsavināšanas izmaksas, ir 845,00 EUR *(845 EUR = 50 m^3 x 16,90 EUR/m^3).*

Budžeta iestāde atzīst kokmateriālu krājumus meža izstrādes dienā, pamatojoties uz darījumu apliecinošu (iekšēju vai ārēju) dokumentu.

Grāmatojums, atzīstot kokmateriālu krājumus meža izstrādes dienā:

D	*2140*	*Bioloģisko aktīvu produkti un krājumi to uzturēšanai*	*845,00 EUR*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*	*845,00 EUR*

Atzītie kokmateriālu krājumi turpmāk tiek uzskaitīti saskaņā ar Rokasgrāmatas sadaļas "Krājumi" noteiktajiem uzskaites pamatprincipiem.

Mežaudze pārskata perioda beigās tiek novērtēta atbilstoši Mežu Valsts reģistrā norādītajai pilnajai vērtībai.

Realizācijai paredzēto kokmateriālu uzskaite

Pamatojoties uz noslēgto līgumu, budžeta iestāde izraksta rēķinu par kokmateriālu realizāciju un veic grāmatojumus, atzīstot ieņēmumus un prasību, kā arī norakstot pārdoto krājumu pašizmaksu.

Ieņēmumi no kokmateriālu pārdošanas ir 792,00 EUR *(792 EUR = 40 m^3 x 19,80 EUR/m^3).*

Grāmatojums, izrakstot rēķinu par kokmateriālu realizāciju

D	*2310*	*Prasības pret pircējiem un pasūtītājiem*	*792,00 EUR*
*D**	*5723***	*Pievienotās vērtības nodoklis*	*166,32 EUR*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*	*792,00 EUR*
*K**	*5723***	*Pievienotās vērtības nodoklis*	*166,32 EUR*

** gadījumā, ja budžeta iestāde ir PVN maksātāja. Budžeta iestāde grāmatvedības uzskaites kārtībā var noteikt detalizētu PVN uzskaites kontu pielietojumu un pārskata perioda slēguma grāmatojumus, piemēram, pārskata perioda beigās PVN summu, kas ir atzīstama kā priekšnodoklis pārgrāmatojot uz aktīva kontu*

*** saskaņā ar* PVN likuma 42. panta 11. daļas *prasībām darījums nav apliekams ar pievienotās vērtības nodokli, bet tas ir jāuzrāda PVN deklarācijā, tāpēc jāveic darījuma reģistrēšana*

Pārdošanas dienā budžeta iestāde noraksta realizēto krājumu daudzumu atbilstoši krājumu norakstīšanas metodei "pirmais iekšā – pirmais ārā" (FIFO metode). Realizēto kokmateriālu krājumu vērtība ir 676,00 EUR (*676 EUR = 40 m^3 x 16,90 EUR/m^3*). Piemērā pieņemts, ka budžeta iestādei uzskaitē nav bijuši citi kokmateriāli.

D	*8610*	*Izdevumi no nefinanšu aktīvu izslēgšanas*	*676,00 EUR*
K	*2132**	*Krājumi un ilgtermiņa ieguldījumi atsavināšanai*	*676,00 EUR*

**iepriekš veikts atsavināšanai paredzēto krājumu pārgrāmatojums no 2140 konta uz 2132 kontu*

Tālākajai pārstrādei paredzēto kokmateriālu uzskaite

Krājumu patiesā vērtība – 169,00 EUR – pēc krājumu sākotnējās atzīšanas kļūst par krājumu uzskaites vērtību.

Grāmatojums, pārklasificējot kokmateriālu krājumus, kas tiks pārstrādāti apdares dēļos, uz nepabeigtajiem ražojumiem:

D	*2120*	*Nepabeigtie ražojumi un pasūtījumi*	*169,00 EUR*
K	*2140*	*Bioloģisko aktīvu produkti un krājumi to uzturēšanai*	*169,00 EUR*

Budžeta iestāde noslēdz līgumu ar piegādātāju par kokmateriālu tālāko pārstrādi apdares dēļos, pakalpojuma cena – 60,00 EUR.

Grāmatojums, saņemot rēķinu par kokmateriālu pārstrādi:

D	*2120*	*Nepabeigtie ražojumi un pasūtījumi*	*60,00 EUR*
K	*5310*	*Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*	*60,00 EUR*

Grāmatojums, pārklasificējot pārstrādātos apdares dēļus uz krājumiem, jo tie tiks izmantoti budžeta iestādes funkciju nodrošināšanai:

D	*2119*	*Pārējie materiāli*	*229,00 EUR*
K	*2120*	*Nepabeigtie ražojumi un pasūtījumi*	*229,00 EUR*

13.3. Praktiski piemēri par mežaudžu uzskaiti

Situācija Nr.1

Budžeta iestāde 2019. gada 7. jūnijā ir iegādājusies mežaudzi, ko tā plāno turēt lauksaimnieciskajai darbībai (koku realizēšanai). Iegādes vērtība – 13 000,00 EUR. 31.12.2019. Meža valsts reģistrā norādītā vērtība konkrētajai mežaudzei ir 14 230,00 EUR. Mežsaimnieciskā darbība kopš atzīšanas dienas nav veikta.

1) Budžeta iestāde mežaudzi klasificē kā mežaudzi lauksaimnieciskajai darbībai (konts 1611):

Grāmatojums, sākotnēji atzīstot mežaudzi:

D	*1611*	*Mežaudze lauksaimnieciskajai darbībai*	*13 000,00 EUR*
K	*5310*	*Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*	*13 000,00 EUR*

2) Katra pārskata beigās, arī 31.12.2019., budžeta iestāde mežaudzi novērtē Meža valsts reģistra norādītajā pilnajā vērtībā:

D	*1611*	*Mežaudze lauksaimnieciskajai darbībai*	*1 230,00 EUR*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*	*1 230,00 EUR*

Situācija Nr.2

Budžeta iestāde 2020. gada 26. augustā ir iegādājusies mežaudzi, ko tā izmantos atpūtas mērķiem. Iegādes vērtība ir 21 000,00 EUR, šajā vērtībā budžeta iestāde arī sākotnēji atzīst mežaudzi. 31.12.2020. Meža valsts reģistrā norādītā vērtība šai mežaudzei ir 19 000,00 EUR. 2020. gads ir gads, kad budžeta iestādei jāveic inventarizācija Meža likumā noteiktajā kārtībā. Mežsaimnieciskā darbība kopš atzīšanas dienas nav veikta.

1) Budžeta iestāde mežaudzi klasificē kā 1260 kontu grupā (bioloģiskie un pazemes aktīvi):

Grāmatojums, sākotnēji atzīstot mežaudzi:

D	*1263*	*Mežaudzes*	*21 000,00 EUR*
K	*5310*	*Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*	*21 000,00 EUR*

2) 31.12.2020. budžeta iestāde mežaudzes vērtību nekoriģē, jo sākotnēji tā tika uzskaitīta izmaksu vērtībā.

Situācija Nr.3

Budžeta iestāde 2020. gada 27. februārī atzīst uzskaitē iepriekš neuzskatītu mežaudzi. Budžeta iestāde paredz mežaudzi turēt lauksaimnieciskajai darbībai. 2020. gads ir gads, kad budžeta iestādei jāveic inventarizācija Meža likumā noteiktajā kārtībā. Mežsaimnieciskā darbība kopš atzīšanas dienas nav veikta.

1) Budžeta iestāde mežaudzi klasificē kā mežaudzi lauksaimnieciskajai darbībai (konts 1611).
2) Budžeta iestāde atzīst uzskaitē mežaudzi tās patiesajā vērtībā. Konkrētajā gadījumā budžeta iestāde var izmantot mežaudzes nosacīto izmaksu vērtību, tas ir noteikt mežaudzes sākotnējo vērtību, pamatojoties uz Meža valsts reģistrā norādīto pilno vērtību atzīšanas datumā.

3) Katra pārskata perioda beigās, arī 31.12.2020., budžeta iestāde novērtē mežaudzi Meža valsts reģistra norādītajā pilnajā vērtībā.

Situācija Nr.4

31.12.2020. budžeta iestādes uzskaitē ir mežaudze, kas paredzēta zinātniskās pētniecības mērķiem, un sākotnēji tā tika atzīta kā iepriekš neuzskaitīta mežaudze, pamatojoties uz Meža valsts reģistra datiem (2017. gadā 4 000,00 EUR vērtībā). 2020. gads ir gads, kad budžeta iestādei jāveic inventarizācija Meža likumā noteiktajā kārtībā. Mežaudzes vērtība Meža valsts reģistrā 31.12.2020. ir 3 300,00 EUR. Mežsaimnieciskā darbība kopš atzīšanas dienas nav veikta.

1) Budžeta iestāde mežaudzi klasificē kā pamatlīdzekli 1260 kontu grupā (bioloģiskie un pazemes aktīvi):

Grāmatojums, sākotnēji atzīstot mežaudzi:

D	*1263*	*Mežaudzes*	*4000,00 EUR*
K	*8580*	*Ieņēmumi no ilgtermiņa aktīvu sākotnējās atzīšanas*	*4000,00 EUR*

2) Tā kā budžeta iestādei, atbilstoši Meža likuma noteiktajai kārtībai, 2020. gadā ir jāveic inventarizācija un, ņemot vērā, ka sākotnēji mežaudze tika atzīta, pamatojoties uz Meža valsts reģistra datiem, tad tā 31.12.2020. aktualizē mežaudzes vērtību atbilstoši Meža valsts reģistrā norādītajai pilnai vērtībai.

D	*7000*	*Pamatdarbības izdevumi*	*700,00 EUR*
K	*1263*	*Mežaudzes*	*700,00 EUR*

Situācija Nr.5

31.12.2019. budžeta iestādes uzskaitē ir mežaudze, kas paredzēta drošības mērķiem (pierobežas joslā), un sākotnēji tika atzīta kā iepriekš neuzskaitīta mežaudze, pamatojoties uz Meža valsts reģistra datiem (2017. gadā 5 700,00 EUR vērtībā). 2020. gads ir gads, kad budžeta iestādei jāveic inventarizācija Meža likumā noteiktajā kārtībā. Mežaudzes vērtība Meža valsts reģistrā 31.12.2019. ir 6 000,00 EUR. Mežsaimnieciskā darbība kopš atzīšanas dienas nav veikta.

1) Budžeta iestāde mežaudzi klasificē kā pamatlīdzekli 1260 kontu grupā (bioloģiskie un pazemes aktīvi):

Grāmatojums, sākotnēji atzīstot mežaudzi:

D	*1263*	*Mežaudzes*	*5 700,00 EUR*
K	*8580*	*Ieņēmumi no ilgtermiņa aktīvu sākotnējās atzīšanas*	*5 700,00 EUR*

2) Tā kā budžeta iestādei, atbilstoši Meža likuma noteiktajai kārtībai, 2019. gadā **nav** jāveic inventarizācija, un ņemot vērā, ka kopš sākotnējās atzīšanas mežaudzē **nav veikta mežsaimnieciskā darbība**, tad tā 31.12.2019. neaktualizē mežaudzes vērtību.

Situācija Nr.6

Budžeta iestādei 31.12.2019. uzskaitē ir mežaudze, kas paredzēta drošības mērķiem; uzskaites vērtība 16 000,00 EUR. Budžeta iestāde 2019. gada laikā ir veikusi mežsaimniecisko darbību un izstrādājusi 20 % no mežaudzes platības. 31.12.2019. Meža valsts reģistrā informācija par veikto mežsaimniecisko darbību nav aktualizēta.

1) Mežaudze ir klasificēta 1260 kontu grupā (bioloģiskie un pazemes aktīvi) kontā 1263 “Mežaudzes”;
2) Budžeta iestādei jāsamazina mežaudzes uzskaites vērtība atbilstoši budžeta iestādes grāmatvedības uzskaites kārtībā noteiktajai metodei. Ja Meža valsts reģistrā nav aktualizēta vērtība atbilstoši veiktajai mežsaimnieciskajai darbībai, budžeta iestāde samazina mežaudzes vērtību, pamatojoties uz izstrādāto platību (alternatīva – izcirsto kokmateriālu daudzums).

D	*7000*	*Pamatdarbības izdevumi*	*3 200,00 EUR*
K	*1263*	*Mežaudzes*	*3 200,00 EUR**

** izstrādātā platība 20 % apmērā no mežaudzes vērtības = 16 000,00 EUR * 20 %*

Mežizstrādes dienā budžeta iestāde atzinusi iegūtos kokmateriālus krājumu sastāvā to patiesajā vērtībā, atskaitot atsavināšanas izdevumus, un pamatdarbības ieņēmumus.

14.1. Rīkojums par cenas noteikšanu kokmateriāliem

Budžeta iestādes veidlapa/rekvizīti

APSTIPRINU

_____

(amats)

_____

(paraksts, paraksta atšifrējums)

_____

(datums

RĪKOJUMS

(dokumenta sagatavošanas vieta)

_____ Nr._____

(datums)

Par cenas noteikšanu kokmateriālu pārdošanai

Noteikt minimālo kokmateriālu pārdošanas cenu _____ EUR/m^3 apmērā visos pārdošanas darījumos.

Pamatojums: _____

Pielikumā: *(pievienoti pamatojošie dokumenti un aprēķini)*

Atbildīgā persona _____ _____

(paraksts) *(paraksta atšifrējums)*

14.2. Inventarizācijas saraksts

Budžeta iestādes veidlapa/rekvizīti

APSTIPRINU

_____
(amats)

_____
(paraksts, paraksta atšifrējums)

_____
(datums)

INVENTARIZĀCIJAS SARAKSTS
(dokumenta sagatavošanas vieta)

_____ Nr. _____
(datums)

N.p. k.	Mežaudzes nosaukums	Mežaudzes kods	Inventāra iegādes vērtība	Kadastra Nr.	Budžeta iestādes dati	VMD dati	Starpība (ha)	Piezīmes
					platība (ha)	platība (ha)		
1								
2								
3 …								

Inventarizācijā piedalījās: _____ _____
(paraksts) *(amats, vārds, uzvārds)*

_____ _____
(paraksts) *(amats, vārds, uzvārds)*

_____ _____
(paraksts) *(amats, vārds, uzvārds)*

14.3. Inventarizācijas rezultātā konstatētā bioloģiskā aktīva novērtējuma akts

Budžeta iestādes veidlapa /rekvizīti

APSTIPRINU

_____

(amats)

_____

(paraksts, paraksta atšifrējums)

_____

(datums)

Inventarizācijas rezultātā konstatētā bioloģiskā aktīva vērtības novērtējuma

AKTS

(dokumenta sagatavošanas vieta)

_____ Nr. _____

(datums)

Budžeta iestādes *(nosaukums)* inventarizācijas komisija, kas izveidota, pamatojoties uz budžeta iestādes iekšējo normatīvo aktu *(normatīvā akta nosaukums, Nr., datums)* 20_____.gada _____ ir veikusi inventarizācijas laikā konstatētā bioloģiskā aktīva (*nosaukums*)_____ novērtēšanu atbilstoši Ministru kabineta _____noteikumos Nr._____ un iekšējā normatīvajā aktā *(iekšējā normatīvā akta nosaukums, Nr., datums)* noteiktajai kārtībai.

	Apraksts
Inventarizācijas datums	
Bioloģiskā aktīva raksturojums (platība, atrašanās vieta, kas kalpo par pamatu vērtības noteikšanai)	
Tehniskais stāvoklis	
Bioloģiskā aktīva vērtības noteikšanā izmantotā metode	
Bioloģiskā aktīva vērtība (EUR)	
Bioloģiskā aktīva konts	
Citas pazīmes vai attiecināma informācija	

Citi papildu attaisnojuma dokumenti:_____

Komisijas locekļi: _____ *(paraksts, vārds, uzvārds, datums)*

_____ *(paraksts, vārds, uzvārds, datums)*

_____ *(paraksts, vārds, uzvārds, datums)*

14.4. Akts par bioloģiskā aktīva izslēgšanu

Budžeta iestādes veidlapa / rekvizīti

APSTIPRINU

_____
(amats)

_____
(paraksts, paraksta atšifrējums)

_____
(datums)

AKTS Nr.___

(dokumenta sagatavošanas vieta)

_____ Nr. _____
(datums)

Par bioloģiskā aktīva izslēgšanu

Komisija šādā sastāvā:

Komisijas priekšsēdētājs:_____
Komisijas locekļi: _____
_____
_____,

piedaloties materiāli atbildīgajai personai (*vārds, uzvārds*), veica bioloģiskā aktīva *(nosaukums)* izvērtējumu un atzīst, ka bioloģiskais aktīvs ir tālākai lietošanai nederīgs.

Aktīva identifikācijas Nr.: _____

Pieņemts lietošanā: _____

Uzskaites vērtība: _____

Izslēgšanas iemesls: _____

Piezīmes: _____
(likvidācijas veids)

Pielikumā: _____
(pievienoti dokumenti)

Komisijas priekšsēdētājs: _____

Komisijas locekļi: _____

_____

_____

Materiāli atbildīgā persona: _____

Sagatavoja: _____ _____
(amats, vārds, uzvārds) *(datums)*

14.5. Grāmatvedības izziņa par atsavināšanai nodotā bioloģiskā aktīva uzskaiti krājumu sastāvā

Budžeta iestādes veidlapa / rekvizīti

APSTIPRINU

_____

(amats)

_____

(paraksts, paraksta atšifrējums)

_____

(datums)

Grāmatvedības izziņa Nr.___

(dokumenta sagatavošanas vieta)

_____ Nr. _____

(datums)

Šī grāmatvedības izziņa sagatavota sakarā ar to, ka, pamatojoties uz *(norādīt pamatojumu, balstoties uz normatīvā akta prasību)* un pieņemto lēmumu par bioloģiskā aktīva *(norādīt aktīva identifikācijas Nr., vērtību, atrašanās vietu u.c.)* atsavināšanu *(norādīt lēmuma datumu, Nr.)* tiek veikta atsavināšanai nodotā bioloģiskā aktīva *(norādīt aktīva identifikācijas Nr., vērtību, atrašanās vietu u.c.)* uzskaite krājumu sastāvā , veicot sekojošus grāmatojumus:

Grāmatojumi:

D _____ K _____ EUR _____

D _____ K _____ EUR _____

Sagatavoja: ____*(paraksts)*_____ (vārds, uzvārds, amats) _____*(datums)*_____

14.6. Grāmatvedības izziņa par krājumu atzīšanu uzskaitē no lauksaimnieciskās darbības

Budžeta iestādes veidlapa/rekvizīti

APSTIPRINU

_____

(amats)

_____

(paraksts, paraksta atšifrējums)

_____

(datums)

Grāmatvedības izziņa Nr.___

(dokumenta sagatavošanas vieta)

_____ Nr. _____

(datums)

Šī grāmatvedības izziņa sagatavota sakarā ar to, ka, tiek pieņemts lēmums par krājumu atzīšanu uzskaitē, balstoties uz sekojošiem attaisnojuma dokumentiem:

1) *(Rīkojums par kokmateriālu pārdošanas cenas (pašizmaksas) noteikšanu) ;*
2) *(attaisnojuma dokuments par lauksaimniecības produkta ieguvi)*;
3) *Citi dokumenti* _____ .

tiek veikta lauksaimniecības produkta _____ uzskaite krājumu sastāvā, veicot sekojošus grāmatojumus:

Grāmatojumi:

D _____ K _____ EUR _____

D _____ K _____ EUR _____

Sagatavoja: ____*(paraksts)*_____ (vārds, uzvārds, amats) _____*(datums)*_____

15. Budžeta izpildes procesa shēma (t.sk. iekšējās kontroles) finanšu vadības griezumā

(attiecas tikai uz tiem bioloģiskajiem aktīviem, kas tiek izmantoti lauksaimnieciskajā darbībā)

[1] Apstiprināšana un papildus saskaņošana ar citām budžeta iestādes struktūrvienībām atbilstoši budžeta iestādes iekšēji noteiktajai kārtībai
[2] Piedaloties materiāli atbildīgajai personai
[3] vai pilnvarotā persona vai iekšējos normatīvajos aktos deleģētā persona
[4] atbilstoši iekšējos normatīvajos aktos noteiktajam

Līdzdalības radniecīgajās un asociētajās kapitālsabiedrībās uzskaite

1. Mērķis

Šīs sadaļas mērķis ir noteikt budžeta iestāžu līdzdalības (ilgtermiņa finanšu ieguldījumu) radniecīgajās un asociētajās kapitālsabiedrībās uzskaites principus.

2. Sfēra

Šī sadaļa nosaka līdzdalības (ilgtermiņa finanšu ieguldījumu) radniecīgajās un asociētajās kapitālsabiedrībās uzskaites principus un ar to uzskaiti saistītos grāmatojumus, kā arī sniedz atsauces uz uzskaiti reglamentējošiem normatīvajiem aktiem, attaisnojuma dokumentu paraugus, praktiskus piemērus un informācijas atklāšanas paraugus.

3. Definīcijas

Asociētā kapitālsabiedrība	kapitālsabiedrība, kurā budžeta iestādei ir kapitāla līdzdalība (ieguldījums) un tā ir ieguvusi ne mazāk par 20,001 un ne vairāk par 50,001 procentiem no akcionāru vai dalībnieku balsstiesībām kapitālsabiedrībā, ieskaitot potenciālās balsstiesības.
Pašu kapitāla metode	grāmatvedības uzskaites metode, saskaņā ar kuru līdzdalību kapitālsabiedrības kapitālā (ieguldījumu) sākotnēji atzīst izmaksu vērtībā un pēc tam koriģē, lai ņemtu vērā pēc iegādes notikušās izmaiņas budžeta iestādes daļā kapitālsabiedrības pašu kapitālā (neto aktīvā). Budžeta iestādes budžeta izpildes rezultāts ietver tās daļu kapitālsabiedrības pārskata perioda peļņā vai zaudējumos, un budžeta iestādes rezerves ietver tās daļu kapitālsabiedrības pašu kapitālā (neto aktīvos), kas nav atzīta kapitālsabiedrības pārskata perioda pelņā vai zaudējumos.
Potenciālās balsstiesības	akciju vai daļu iegādes garantijas līgumi, akciju vai daļu pirkšanas iespēju līgumi vai parāda vai pašu kapitāla instrumenti, kuri ir pārvēršami parastajās akcijās, vai citi līdzīgi instrumenti, kuri, ja tos izmanto vai konvertē, potenciāli var dot budžeta iestādei balsstiesības vai samazināt citas puses balsstiesības par šīs kapitālsabiedrības finanšu un pamatdarbības principiem.
Radniecīgā kapitālsabiedrība	kapitālsabiedrība, kurā budžeta iestādei ir kapitāla līdzdalība (ieguldījums) un tā ir ieguvusi 50,001 – 100 procentus no akcionāru vai dalībnieku balsstiesībām, ieskaitot potenciālās balsstiesības.
Vērtības samazinājums	aktīva nākotnes saimniecisko labumu zaudējumi vai ierobežojumi aktīva izmantošanai funkciju izpildei.

4. Izņēmumi

Budžeta iestādes ieguldījumus kapitālsabiedrību kapitālā, kur budžeta iestāde ieguvusi mazāk par 20,001 procentiem no akcionāru vai dalībnieku balsstiesībām, ieskaitot potenciālās balsstiesības, uzskaita saskaņā ar Rokasgrāmatas sadaļā "Finanšu instrumentu uzskaite" noteiktajiem uzskaites principiem.

5. Saistošie dokumenti

5.1. Likums par budžetu un finanšu vadību (24.03.1994.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti, tai skaitā:

5.1.1. Ministru kabineta 27.12.2005. noteikumi Nr. 1032 "Noteikumi par budžetu ieņēmumu klasifikāciju";

5.1.2. Ministru kabineta 27.12.2005. noteikumi Nr. 1031 "Noteikumi par budžetu izdevumu klasifikāciju atbilstoši ekonomiskajām kategorijām";

5.1.3. Ministru kabineta 13.02.2018. noteikumi Nr. 87 "Grāmatvedības uzskaites kārtība budžeta iestādēs";

5.1.4. Ministru kabineta 19.06.2018. noteikumi Nr. 344 "Gada pārskata sagatavošanas kārtība";

5.1.5. Ministru kabineta 10.12.2013. noteikumi Nr. 1456 "Noteikumi par institucionālo sektoru klasifikāciju".

5.2. Likums "Par grāmatvedību" (14.10.1992.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti, tai skaitā, Ministru kabineta 21.10.2003. noteikumi Nr. 585 "Noteikumi par grāmatvedības kārtošanu un organizāciju".

5.3. Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likums (19.07.1995.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti.

5.4. Finanšu instrumentu tirgus likums (01.01.2004.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti.

6. Līdzdalības radniecīgajās un asociētajās kapitālsabiedrībās uzskaite

6.1. Budžeta iestāde atzīst līdzdalību kapitālsabiedrības kapitālā, ja budžeta iestādei tieši vai netieši (*piemēram, ar citu kapitālsabiedrību starpniecību*) pieder 20,001 vai vairāk procentu no balsstiesībām kapitālsabiedrības kapitālā.

6.2. Budžeta iestādei var piederēt akciju pirkšanas iespēju līgumi, parāda vai pašu kapitāla finanšu instrumenti, kuri ir pārvēršami parastajās akcijās, vai citi līdzīgi finanšu instrumenti, kuri (ja tos izmanto vai pārvērš) potenciāli var sniegt budžeta iestādei papildu balsstiesības vai samazināt citas puses balsstiesības par kapitālsabiedrības finanšu un pamatdarbības lēmumu pieņemšanu.

6.3. Budžeta iestāde ņem vērā arī potenciālo balsstiesību, kuras ir pašlaik realizējamas vai pārvēršamas, esamību un ietekmi, ieskaitot tās potenciālās balsstiesības, kas pieder citai personai. Potenciālās balsstiesības ir tādas tiesības iegūt balsstiesības kapitālsabiedrībā, kas, *piemēram, izriet no pārvēršamiem (konvertējamiem) finanšu instrumentiem vai iespējas līgumiem, tai skaitā nākotnes līgumiem*. Potenciālās balsstiesības nav pašlaik realizējamas vai pārvēršamas, ja, piemēram, tās nevar realizēt vai pārvērst līdz kādam noteiktam datumam nākotnē vai nākotnes notikumam.

Potenciālās balsstiesības var rasties saistībā ar, piemēram, akciju vai daļu pirkšanas iespējas līgumiem un pārvēršamām parādzīmēm, kas var mainīt iestādes balsstiesību apjomu attiecīgajā kapitālsabiedrībā. Budžeta iestādēm A, B un C pieder attiecīgi 40, 30 un 30 procentu no kapitālsabiedrības D parasto akciju, kas nodrošina balsstiesības kapitālsabiedrības D akcionāru sapulcē. Budžeta iestādei A pieder arī pirkšanas iespējas līgumi, kurus iespējams izmantot jebkurā laikā, samaksājot summu, kas atbilst akciju patiesajai vērtībai. Ja šie līgumi tiktu izmantoti, budžeta iestādes A rīcībā nonāktu papildu 20 procentu balsstiesību kapitālsabiedrībā D, kamēr budžeta iestāžu B un C līdzdalība samazinātos par 10 procentiem, tas ir, līdz 20 procentiem katrai. Izmantojot iespējas līgumus, budžeta iestādei A piederētu vairāk nekā 50,001 procenti

balsstiesību. Ņemot vērā potenciālo balsstiesību esamību, secināms, ka kapitālsabiedrība D ir budžeta iestādes A radniecīgā kapitālsabiedrība, savukārt budžeta iestādes B un C izvērtē, vai kapitālsabiedrība D joprojām atbilst asociētas kapitālsabiedrības kritērijiem.

6.4. Novērtējot potenciālās balsstiesības, budžeta iestāde izskata visus faktus un apstākļus (tai skaitā atsevišķi vai kopumā novērtējot potenciālo balsstiesību realizēšanas nosacījumus un jebkuras citas saistošas vienošanās), kas ietekmē potenciālās balsstiesības, izņemot vadības nodomus un finansiālo spēju tās realizēt un pārvērst.

Sākotnējā atzīšana

6.5. Līdzdalību radniecīgajās un asociētajās kapitālsabiedrībās sākotnēji novērtē un atzīst izmaksu vērtībā atbilstoši iegādes izmaksām. 10.1. apakšnodaļā "10.1. Piemērs - līdzdalības sākotnējā atzīšana un turpmākā uzskaite asociētajā kapitālsabiedrībā, kura pārskata periodu noslēdz ar peļņu", 10.2.apakšnodaļā "10.2. Piemērs - līdzdalības sākotnējā atzīšana un turpmākā uzskaite asociētajā kapitālsabiedrībā, kura pārskata periodu noslēdz ar zaudējumiem" un 10.4.apakšnodaļāā "10.4. Piemērs – līdzdalības sākotnējā atzīšana, ņemot vērā ietekmi no līdzdalības iegādes vērtības un kapitālsabiedrības aktīvu un saistību neto patiesās vērtības starpības un kapitālsabiedrības dividenžu maksājumu uzskaite" sniegti ilustratīvi piemēri attiecībā uz līdzdalības sākotnējo atzīšanu budžeta iestādes uzskaitē.

6.6. Budžeta iestāde atzīst ieguldījumu radniecīgajā kapitālsabiedrībā dienā, kad tā iegūst 50,001 – 100% no akcionāru vai dalībnieku balsstiesībām kapitālsabiedrībā.

D	*1311*	*Līdzdalība radniecīgo kapitālsabiedrību kapitālā*
	vai	
	1380	*Avansa maksājumi par ilgtermiņa finanšu ieguldījumiem*
K	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās*

6.7. Budžeta iestāde atzīst ieguldījumu asociētajā kapitālsabiedrībā dienā, kad tā iegūst 20,001 – 50 % no akcionāru vai dalībnieku balsstiesībām kapitālsabiedrībā.

D	*1321*	*Līdzdalība asociēto kapitālsabiedrību kapitālā*
	vai	
	1380	*Avansa maksājumi par ilgtermiņa finanšu ieguldījumiem*
K	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās*

6.8. Ja līdzdalības iegādes dienā tās iegādes izmaksas nesakrīt ar budžeta iestādes daļu kapitālsabiedrības aktīvu un saistību neto patiesajā vērtībā, tad šo starpību uzskaita sekojoši:

a) iegādes izmaksu pārsniegumu pār kapitālsabiedrības aktīvu un saistību neto patieso vērtību iekļauj ieguldījuma uzskaites vērtībā;

b) kapitālsabiedrības aktīvu un saistību neto patiesās vērtības pārsniegumu pār iegādes izmaksām atzīst finanšu ieņēmumos pārskata periodā, kurā sākotnēji atzīta līdzdalība. 10.4. apakšnodaļā "10.4. Piemērs – līdzdalības sākotnējā atzīšana, ņemot vērā ietekmi no līdzdalības iegādes vērtības un kapitālsabiedrības aktīvu un saistību neto patiesās vērtības starpības un kapitālsabiedrības dividenžu maksājumu uzskaite" sniegts ilustratīvs piemērs par līdzdalības kapitālsabiedrībā sākotnējo atzīšanu gadījumā, kad ieguldījuma iegādes izmaksas pārsniedz kapitālsabiedrības aktīvu un saistību neto patieso vērtību.

6.9. Ja budžeta iestāde iegūst kapitālsabiedrības kapitāla daļas, veicot mantisko ieguldījumu, tad:

a) saskaņā ar budžeta iestādes vadības lēmumu konkrēto aktīvu izslēdz no ilgtermiņa ieguldījumu sastāva un atzīst apgrozāmo līdzekļu sastāvā aktīva atlikušajā vērtībā;

b) saskaņā ar pieņemšanas un nodošanas aktu aktīvu izslēdz no apgrozāmo līdzekļu sastāva un atzīst atbilstošos pārējos vai finanšu izdevumus;

c) iegūtās kapitālsabiedrības kapitāla daļas atzīst finanšu ieguldījumos un finanšu ieņēmumos kapitāla daļu patiesajā vērtībā;

d) ja iepriekš mantiskajam ieguldījumam atzītas rezerves, tās izslēdz un atzīst finanšu ieņēmumus.

Piemēram, ieguldot pamatlīdzekli, budžeta iestāde veic sekojošus grāmatojumus:

1) Budžeta iestāde pamatlīdzekli izslēdz no pamatlīdzekļu sastāva, tā uzskaites (atlikušo) vērtību atzīstot krājumu sastāvā saskaņā ar budžeta iestādes vadības pieņemto lēmumu:

D	*2132*	*Krājumi un ilgtermiņa ieguldījumi atsavināšanai*
D	*1290*	*Pamatlīdzekļu uzkrātais nolietojums un vērtības samazinājums*
K	*1200*	*Pamatlīdzekļi**

**sākotnējā uzskaites vērtība*

2) Veicot ieguldījumu kapitālsabiedrībā un ieguldot nefinanšu aktīvu, pamatojoties uz pieņemšanas un nodošanas aktu, izslēdz nefinanšu aktīvu un atzīst pārējos izdevumus:

D	*8610*	*Izdevumi no nefinanšu aktīvu izslēgšanas*
K	*2132*	*Krājumi un ilgtermiņa ieguldījumi atsavināšanai*

3) Veicot ieguldījumu kapitālsabiedrībā un ieguldot finanšu aktīvu, pamatojoties uz pieņemšanas un nodošanas aktu, izslēdz finanšu aktīvu un atzīst finanšu izdevumus:

D	*8290*	*Pārējie finanšu izdevumi*
K	*2500**	*Īstermiņa finanšu ieguldījumi*

**Finanšu aktīvs iepriekš pārgrāmatots no ilgtermiņa ieguldījumiem*

4) Dienā, kad budžeta iestāde iegūst kontroli pār kapitālsabiedrību, budžeta iestāde atzīst līdzdalību (ieguldījumu) kapitālsabiedrībā un finanšu ieņēmumus kapitāldaļu patiesajā vērtībā:

D	*1311*	*Līdzdalība radniecīgo kapitālsabiedrību kapitālā*
	vai	
	1321	*Līdzdalība asociēto kapitālsabiedrību kapitālā*
K	*8150*	*Ieņēmumi no mantiska ieguldījuma radniecīgajās un asociētajās kapitālsabiedrībās*

Turpmākā uzskaite

6.10. Katra pārskata gada beigās sākotnēji atzītās līdzdalības uzskaites vērtību koriģē, to palielinot vai samazinot atbilstoši līdzdalības daļas vērtības izmaiņām kapitālsabiedrības pašu kapitālā attiecīgajā pārskata gadā, izmantojot kapitālsabiedrības gada pārskatā vai konsolidētajā gada pārskatā (gadījumā, ja kapitālsabiedrībai tiesību aktos noteiktajā kārtībā jāsagatavo konsolidētais gada pārskats) norādīto informāciju.

6.11. Budžeta iestāde uzskaita līdzdalības daļas vērtības pieaugumu vai samazinājumu kā pārskata gada finanšu ieņēmumus vai izdevumus un izmaiņas ilgtermiņa ieguldījumos. 10.1. apakšnodaļā "10.1. Piemērs - līdzdalības sākotnējā atzīšana un turpmākā uzskaite asociētajā kapitālsabiedrībā, kura pārskata periodu noslēdz ar peļņu" un 10.2.apakšnodaļā "10.2. Piemērs - līdzdalības sākotnējā atzīšana un turpmākā uzskaite asociētajā kapitālsabiedrībā, kura pārskata periodu noslēdz ar zaudējumiem" sniegti ilustratīvi piemēri līdzdalības turpmākajai uzskaitei.

Grāmatojums, palielinot līdzdalības uzskaites vērtību:

D	*1311*	*Līdzdalība radniecīgo kapitālsabiedrību kapitālā*
	vai	
	1321	*Līdzdalība asociēto kapitālsabiedrību kapitālā*
K	*8140*	*Ieņēmumi no ilgtermiņa finanšu ieguldījumu pārvērtēšanas vai pārsnieguma*

Grāmatojums, samazinot līdzdalības uzskaites vērtību:

D	*8240*	*Izdevumi no ilgtermiņa finanšu ieguldījumu pārvērtēšanas*
K	*1311*	*Līdzdalība radniecīgo kapitālsabiedrību kapitālā*
	vai	
	1321	*Līdzdalība asociēto kapitālsabiedrību kapitālā*

6.12. Ja pastāv potenciālās balsstiesības, budžeta iestādes daļu kapitālsabiedrības pārskata perioda peļņā vai zaudējumos un izmaiņās ieguldījumu saņēmēja pašu kapitālā nosaka, pamatojoties uz pašreizējo (esošo) līdzdalības daļu, neņemot vērā potenciālo balsstiesību iespējamo izmantošanu vai pārvēršanu.

6.13. Līdzdalības vērtību pārskata perioda beigās nosaka, reizinot kapitālsabiedrības pašu kapitāla vērtību ar budžeta iestādei piederošo daļu procentu, neņemot vērā potenciālo balsstiesību iespējamo izmantošanu vai pārvēršanu. *Piemēram, budžeta iestādei pieder līdzdalība kapitālsabiedrībā ar 20,001% balsstiesībām kapitālā. Pārskata gada beigās kapitālsabiedrība uzrāda peļņu 10 000,00 EUR apmērā. Budžeta iestāde nosaka izmaiņas līdzdalības uzskaites vērtībā, veicot sekojošu aprēķinu: 20,001% x 10 000,00 EUR = 2 000,10 EUR. Budžeta iestāde palielina līdzdalības uzskaites vērtību un atzīst finanšu ieņēmumus proporcionāli līdzdalības (ieguldījuma) daļai 2 000,10 EUR apmērā.*

6.14. Ja kapitālsabiedrības gada pārskata bilances datums nesakrīt ar budžeta iestādes (kapitāla daļu turētāja) bilances datumu, līdzdalības vērtības izmaiņas koriģē arī par visiem kapitālsabiedrības veiktajiem darījumiem un citām izmaiņām, kas notikušas laikposmā starp pēdējā pieejamā kapitālsabiedrības gada pārskata bilances datumu un kapitāla daļu turētāja bilances datumu. Jebkurā gadījumā laikposms starp kapitālsabiedrības un kapitāla daļu turētāja bilances datumu nedrīkst būt garāks par trim mēnešiem.

6.15. Ja budžeta iestādes daļa kapitālsabiedrības zaudējumos pārsniedz budžeta iestādes līdzdalības uzskaites vērtību, budžeta iestāde atzīst zaudējumu summu, kas vienāda ar līdzdalības uzskaites atlikušo vērtību. Šādā gadījumā budžeta iestāde līdzdalības uzskaites vērtību samazina līdz nullei.

6.16. Budžeta iestāde uzkrāj informāciju par zaudējumiem, kas pārsniedz līdzdalības vērtību, un gada pārskata pielikumā atklāj informāciju par zaudējumiem no līdzdalības kapitālsabiedrībā. Ja turpmākajos pārskata periodos kapitālsabiedrība uzrāda peļņu, budžeta iestāde atsāk atzīt savu peļņas daļu tikai tad, kad tā ir vienāda ar neatzīto zaudējumu daļu, tas ir, tikai pēc uzkrāto zaudējumu summas segšanas. 10.2.apakšnodaļā "10.2. Piemērs - līdzdalības sākotnējā atzīšana un turpmākā uzskaite asociētajā kapitālsabiedrībā, kura pārskata periodu noslēdz ar zaudējumiem" sniegts ilustratīvs piemērs budžeta iestādes zaudējumu no līdzdalības kapitālsabiedrībā atzīšanai.

6.17. Kad līdzdalības uzskaites vērtība samazināta līdz nullei, saistības atzīst tikai tad, ja budžeta iestādei ir radušies juridiski vai prakses radīti pienākumi, vai tā ir veikusi maksājumus kapitālsabiedrības vārdā.

6.18. Ja kapitālsabiedrības pašu kapitālā ir notikušas izmaiņas, kas netika iekļautas kapitālsabiedrības peļņas vai zaudējumu aprēķinā (*piemēram, aktīvu pārvērtēšana, ko uzreiz iekļauj kapitālsabiedrības pašu kapitālā*), budžeta iestāde atzīst attiecīgu daļu no vērtības izmaiņām budžeta iestādes pašu kapitālā pārējās rezervēs, kā arī uzskaita kā izmaiņas (palielinājumu vai samazinājumu) ilgtermiņa finanšu ieguldījumos (līdzdalībā). 10.1.apakšnodaļā "10.1. Piemērs - līdzdalības sākotnējā atzīšana un

turpmākā uzskaite asociētajā kapitālsabiedrībā, kura pārskata periodu noslēdz ar peļņu" , 10.2.apakšnodaļā "10.2. Piemērs - līdzdalības sākotnējā atzīšana un turpmākā uzskaite asociētajā kapitālsabiedrībā, kura pārskata periodu noslēdz ar zaudējumiem" un 10.3.apakšnodaļā "10.3. Piemērs – līdzdalības asociētajā kapitālsabiedrībā atsavināšana" sniegti ilustratīvi piemēri gadījumiem, kad izmaiņas notikušas radniecīgās vai asociētās kapitālsabiedrības pašu kapitālā.

Grāmatojums, uzskaitot palielinājumu līdzdalības uzskaites vērtībā un pārējās rezervēs:

D	*1311*	*Līdzdalība radniecīgo kapitālsabiedrību kapitālā*
	vai	
	1321	*Līdzdalība asociēto kapitālsabiedrību kapitālā*
K	*3360*	*Pārējās rezerves*

Grāmatojums, uzskaitot samazinājumu līdzdalības uzskaites vērtībā un pārējās rezervēs:

D	*3360*	*Pārējās rezerves*
K	*1311*	*Līdzdalība radniecīgo kapitālsabiedrību kapitālā*
	vai	
	1321	*Līdzdalība asociēto kapitālsabiedrību kapitālā*

6.19. Pārskata gadā budžeta iestāde uzskaita kapitālsabiedrības izmaksātās dividendes (proporcionāli ieguldījuma daļai) un citus maksājumus par ilgtermiņa finanšu ieguldījumu kā līdzdalības vērtības samazinājumu un:

- valsts budžeta iestādes atzīst finanšu izdevumus, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*8240*	*Izdevumi no ilgtermiņa finanšu ieguldījumu pārvērtēšanas*
K	*1311*	*Līdzdalība radniecīgo kapitālsabiedrību kapitālā*
	vai	
	1321	*Līdzdalība asociēto kapitālsabiedrību kapitālā*

- pašvaldības atzīst naudas līdzekļus dividenžu saņemšanas rezultātā, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās*
K	*1311*	*Līdzdalība radniecīgo kapitālsabiedrību kapitālā*
	vai	
	1321	*Līdzdalība asociēto kapitālsabiedrību kapitālā*

6.20. 10.4.apakšnodaļā "10.4. Piemērs – līdzdalības sākotnējā atzīšana, ņemot vērā ietekmi no līdzdalības iegādes vērtības un kapitālsabiedrības aktīvu un saistību neto patiesās vērtības starpības un kapitālsabiedrības dividenžu maksājumu uzskaite" sniegts ilustratīvs piemērs saņemto dividenžu uzskaitei valsts budžeta iestādē.

6.21. Finanšu ieguldījumus, kurus plāno realizēt nākamo 12 mēnešu laikā un kuru atsavināšanu uzskata par ticamu saskaņā ar noteiktiem kritērijiem, pārskata perioda beigās pārklasificē un uzrāda kā īstermiņa finanšu ieguldījumus, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*2511*	*Līdzdalība radniecīgo kapitālsabiedrību kapitālā*
	vai	
	2521	*Līdzdalība asociēto kapitālsabiedrību kapitālā*
K	*1311*	*Līdzdalība radniecīgo kapitālsabiedrību kapitālā*
	vai	
	1321	*Līdzdalība asociēto kapitālsabiedrību kapitālā*

6.22. Kritēriji, saskaņā ar kuriem ilgtermiņa ieguldījuma atsavināšanu uzskata par ticamu:

a) atsavināšana ir pamatota ar normatīvo aktu vai budžeta iestādes vadības lēmumu;
b) atsavināšanas process ir uzsākts;
c) ir pārliecība par atsavināšanas procesa pabeigšanu.

6.23. Budžeta iestāde samazina līdzdalības uzskaites vērtību, ja tā atsavina savu līdzdalības daļu, un atzīst finanšu izdevumus. Atlīdzību novērtē patiesajā vērtībā un atbilstoši tās ekonomiskajai būtībai atzīst pārskata perioda finanšu ieņēmumos, veicot sekojošus grāmatojumus:

Budžeta iestāde, izslēdzot savu līdzdalības daļu, atzīst finanšu izdevumus:

D	*8230*	*Izdevumi no kapitāla daļu un vērtspapīru pārdošanas*
K	*2511*	*Līdzdalība radniecīgo kapitālsabiedrību kapitālā*
	vai	
	2521	*Līdzdalība asociēto kapitālsabiedrību kapitālā*

Budžeta iestāde, pārdodot savu līdzdalības daļu, atzīst finanšu ieņēmumus:

D	*2311*	*Prasības pret pircējiem un pasūtītājiem*
K	*8130*	*Ieņēmumi no kapitāla daļu pārdošanas, vērtspapīru tirdzniecības un pārvērtēšanas*

6.24. Budžeta iestāde līdzdalību radniecīgajā kapitālsabiedrībā pārklasificē par līdzdalību asociētajā kapitālsabiedrībā (pēc kapitāldaļu pārdošanas), ja budžeta iestādes līdzdalība kapitālsabiedrībā ir robežās no 20,001 procentiem un ne vairāk kā 50,001 procentiem no balsstiesībām kapitālsabiedrībā, veicot sekojošu grāmatojumu darījuma datumā:

D	*1321*	*Līdzdalība asociēto kapitālsabiedrību kapitālā*
K	*1311*	*Līdzdalība radniecīgo kapitālsabiedrību kapitālā*

6.25. Budžeta iestāde līdzdalību pārklasificē par citiem finanšu ieguldījumiem un pārtrauc pašu kapitāla metodes pielietošanu, ja budžeta iestādes balsstiesības kapitālsabiedrībā, pēc savu daļu atsavināšanas, ir mazākas par 20,001 procentiem. Finanšu ieguldījuma uzskaites vērtība datumā, kad ieguldījumu pārstāj klasificēt kā līdzdalību radniecīgajā vai asociētajā kapitālsabiedrībā, ir uzskatāma par pārējo finanšu ieguldījumu sākotnējo vērtību to atzīšanai izmaksu vērtībā.

D	*1359*	*Pārējie ilgtermiņa finanšu ieguldījumi*
K	*1311*	*Līdzdalība radniecīgo kapitālsabiedrību kapitālā*
	vai	
	1321	*Līdzdalība asociēto kapitālsabiedrību kapitālā*

6.26. Budžeta iestāde citus finanšu ieguldījumus, kas iepriekš bijuši atzīti izmaksu vērtībā, pārklasificē par ieguldījumu asociētajā kapitālsabiedrībā vai ieguldījumu radniecīgajā kapitālsabiedrībā un sāk pielietot pašu kapitāla metodi, ja budžeta iestādes līdzdalība kapitālsabiedrībā pēc papildus daļu iegādes pārsniedz 20,001 procentus no balsstiesībām:

D	*1321*	*Līdzdalība asociēto kapitālsabiedrību kapitālā*
	vai	
D	*1311*	*Līdzdalība radniecīgo kapitālsabiedrību kapitālā*

K	*1359*	*Pārējie ilgtermiņa finanšu ieguldījumi*

6.27. Budžeta iestāde citus finanšu ieguldījumus, kas iepriekš bijuši atzīti patiesajā vērtībā, pārklasificē par ieguldījumu asociētajā kapitālsabiedrībā vai ieguldījumu radniecīgajā kapitālsabiedrībā un sāk pielietot pašu kapitāla metodi, ja budžeta iestādes līdzdalība kapitālsabiedrībā pēc daļu iegādes pārsniedz 20,001 procentus no balsstiesībām. Šajā gadījumā budžeta iestāde novērtē attiecīgo finanšu ieguldījumu tā patiesajā vērtībā pārklasifikācijas dienā un starpību atzīst finanšu ieņēmumos vai izdevumos, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*1321*	*Līdzdalība asociēto kapitālsabiedrību kapitālā*
	vai	
D	*1311*	*Līdzdalība radniecīgo kapitālsabiedrību kapitālā*
K	*1359*	*Pārējie ilgtermiņa finanšu ieguldījumi*
K	*8190*	*Pārējie finanšu ieņēmumi**

**starpība starp finanšu ieguldījuma patieso vērtību un uzskaites vērtību pārklasifikācijas dienā*

vai

D	*1321*	*Līdzdalība asociēto kapitālsabiedrību kapitāla*
	vai	
D	*1311*	*Līdzdalība radniecīgo kapitālsabiedrību kapitālā*
D	*8290*	*Pārējie finanšu izdevumi**
K	*1359*	*Pārējie ilgtermiņa finanšu ieguldījumi*

**starpība starp finanšu ieguldījuma patieso vērtību un uzskaites vērtību pārklasifikācijas dienā*

6.28. Budžeta iestāde līdzdalību asociētajā kapitālsabiedrībā pārklasificē par līdzdalību radniecīgajā kapitālsabiedrībā, ja budžeta iestāde iegādājas daļas kapitālsabiedrībā un ja pēc iegādes tās pārsniedz 50,001 procentus no balsstiesībām kapitālsabiedrībā, veicot sekojošu grāmatojumu darījuma datumā:

D	*1311*	*Līdzdalība radniecīgo kapitālsabiedrību kapitālā*
K	*1321*	*Līdzdalība asociēto kapitālsabiedrību kapitālā*

Ja iepriekš budžeta iestāde ir atzinusi vērtības samazinājumu ieguldījumam asociētajā kapitālsabiedrībā, tad iegādājoties daļas kapitālsabiedrībā, pārklasificē arī iepriekš atzīto vērtības samazinājumu ieguldījumam kapitālsabiedrībā, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*1329*	*Vērtības samazinājums līdzdalībai asociēto kapitālsabiedrību kapitālā*
K	*1319*	*Vērtības samazinājums līdzdalībai radniecīgo kapitālsabiedrību kapitālā*

6.29. 10.3.apakšnodaļā "10.3. Piemērs – līdzdalības asociētajā kapitālsabiedrībā atsavināšana" un 10.6.apakšnodaļā "10.6. Piemērs – avansa maksājums par līdzdalības kapitālsabiedrībā atsavināšanu (pārdošanas darījums) ar reģistrēšanu Uzņēmumu reģistrā nākamajā pārskata gadā" un 11.1.apakšnodaļā "11.1. Grāmatvedības izziņa par ieguldījuma pārklasifikāciju" sniegti ilustratīvi piemēri uzskaitei līdzdalības atsavināšanas un pārklasifikācijas gadījumos.

6.30. Finanšu ieguldījuma uzskaites vērtība datumā, kad ieguldījumu kapitālsabiedrības kapitālā pārstāj klasificēt par līdzdalību asociētajā vai radniecīgajā kapitālsabiedrībā, ir uzskatāma par tā izmaksu sākotnējo novērtējumu.

6.31. Ja līdzdalības vērtības izmaiņas iepriekš atzītas pārējās rezervēs, pārtraucot pašu kapitāla metodes pielietošanu, attiecīgās rezerves izslēdz pilnā apmērā un attiecina uz iepriekšējo pārskata gadu budžeta izpildes rezultātu, izņemot, ja kapitālsabiedrības rezervēs iekļautās summas attiecas uz tiem aktīviem un saistībām, kuras izslēdzot, atbilstošās rezerves būtu jāatzīst kapitālsabiedrības ieņēmumos, tad budžeta iestādes rezerves atzīst finanšu ieņēmumos:

D	*3360*	*Pārējās rezerves*
K	*3510*	*Iepriekšējo pārskata gadu budžeta izpildes rezultāts*
	vai	
D	*3360*	*Pārējās rezerves*
K	*8190*	*Pārējie finanšu ieņēmumi*

6.32. Ja kapitālsabiedrībai radušies zaudējumi un budžeta iestāde līdzdalības uzskaites vērtību samazinājusi līdz nullei, budžeta iestāde atlikušo kapitālsabiedrības zaudējumu daļu ņem vērā, izvērtējot citu finanšu aktīvu, kas saistīti ar attiecīgo kapitālsabiedrību, vērtības samazinājumu.

Piemēram, pārskata gada sākumā budžeta iestāde veic ieguldījumu kapitālsabiedrībā 50 000,00 EUR apmērā un iegūst 30% balsstiesības kapitālsabiedrības kapitālā. Papildus budžeta iestāde pārskata gadā izsniedz aizdevumu asociētajai kapitālsabiedrībai 90 000,00 EUR apmērā. Kapitālsabiedrība pārskata gadu noslēdz ar zaudējumiem 200 000,00 EUR apmērā. Budžeta iestādes daļa kapitālsabiedrības zaudējumos ir 200 000,00 EUR x 30% = 60 000,00 EUR. Tas nozīmē, ka līdzdalības uzskaites vērtība tiek samazināta līdz nullei, un budžeta iestāde izvērtē, vai atlikusī zaudējumu daļa 10 000 EUR vērtībā ietekmē aizdevuma atgūstamo vērtību, nosakot vērtības samazinājumu.

7. Līdzdalības vērtības samazinājuma uzskaite

7.1. Katra pārskata perioda beigās budžeta iestāde novērtē, vai pastāv objektīvi pierādījumi tam, ka līdzdalības vērtība ir samazinājusies, un vai nepieciešams atzīt zaudējumus no līdzdalības vērtības samazināšanās.

7.2. Budžeta iestāde izvērtē vismaz šādas pazīmes, lai noteiktu, vai pastāv līdzdalības vērtības samazinājums:

7.2.1. kapitālsabiedrības finansiālās grūtības;

7.2.2. budžeta iestāde tādu ekonomisku vai juridisku iemeslu dēļ, kas saistīti ar kapitālsabiedrības finansiālajām grūtībām, piešķir kapitālsabiedrībai atlaidi vai atbrīvojumu, ko citos apstākļos nebūtu apsvērusi;

7.2.3. kļūst ticams, ka kapitālsabiedrība uzsāks maksātnespējas procedūru vai cita veida finansiālu reorganizāciju;

7.2.4. informācija par tādām nelabvēlīgām izmaiņām, kuras ir notikušas tehnoloģiskajā, tirgus, ekonomiskajā vai juridiskajā vidē, kurā darbojas kapitālsabiedrība, un kas norāda, ka līdzdalības izmaksu vērtība var nebūt atgūstama. Līdzdalības vērtības samazināšanās zem tās izmaksu vērtības arī ir objektīvs vērtības samazināšanās pierādījums.

7.3. Ja pastāv kāds no iepriekš minētajiem pierādījumiem, tas norāda, ka līdzdalības vērtība varētu būt samazinājusies. Šajos gadījumos budžeta iestāde nosaka līdzdalības atgūstamo vērtību bilances datumā.

7.4. Budžeta iestāde nosaka līdzdalības atgūstamo vērtību, izmantojot vienu no šīm metodēm:

7.4.1. aplēšot savu daļu no aplēstās sagaidāmās naudas plūsmas pašreizējās vērtības, kuru ienesīs asociētā vai radniecīgā kapitālsabiedrība un kura radīsies no asociētās vai radniecīgās kapitālsabiedrības darbībām un ienākumiem no ieguldījuma galīgās atsavināšanas;

7.4.2. piemērojot pakalpojumu vienības metodi, budžeta iestāde nosaka līdzdalības atgūstamo vērtību, samazinot amortizētās aizstāšanas izmaksas pirms vērtības samazināšanās atbilstoši samazinātajam pakalpojumu vienību skaitam *(piemēram, nosakot, cik izmaksātu līdzvērtīgas līdzdalības iegāde, lai varētu nodrošināt funkciju izpildi atlikušajām pakalpojumu vienībām).*

7.5. Atkarībā no kapitālsabiedrības darbības veida budžeta iestāde piemēro vienu no iepriekš minētajām līdzdalības atgūstamās vērtības noteikšanas metodēm. Kapitālsabiedrībām, kurām ir izteikts peļņas gūšanas raksturs, līdzdalības atgūstamās vērtības piemērotākā metode ir sagaidāmās naudas plūsmas pašreizējās vērtības aplēse. *Piemēram, pašvaldībai var būt kapitāldaļas (līdzdalība) siltumapgādes uzņēmumā, kas strādā ar peļņu. Pašvaldība izvērtē un piemēro sagaidāmās naudas plūsmas pašreizējās vērtības metodi siltumapgādes uzņēmuma līdzdalības atgūstamās vērtības noteikšanai*.

7.6. Kapitālsabiedrībām, kurām nav izteikts peļņas gūšanas raksturs, līdzdalības atgūstamās vērtības noteikšanai piemēro pakalpojumu vienības metodi. *Piemēram, pašvaldībai var būt kapitāldaļas (līdzdalība) kapitālsabiedrībā, kas nodrošina kultūras un izglītības funkciju izpildi bez izteikta peļņas gūšanas rakstura, darbojoties ar zaudējumiem. Pašvaldība izvērtē un piemēro pakalpojumu vienības metodi līdzdalības atgūstamās vērtības noteikšanai.*

7.7. 10.7.apakšnodaļā "10.7. Piemērs – līdzdalības kapitālsabiedrības kapitālā vērtības samazinājuma aprēķins, aplēšot savu daļu no sagaidāmās naudas plūsmas pašreizējās vērtības" un 10.8.apakšnodaļā "10.8. Piemērs – līdzdalības kapitālsabiedrības kapitālā vērtības samazinājuma aprēķins, izmantojot pakalpojumu vienības metodi" sniegti ilustratīvi piemēri līdzdalības vērtības samazinājuma noteikšanai, izmantojot abas iepriekšminētās metodes.

7.8. 11.2.apakšnodaļā "11.2. Līdzdalības daļas vērtības samazinājuma novērtējuma akts" sniegts ilustratīvs piemērs attaisnojuma dokumentiem attiecībā uz līdzdalības vērtības samazinājuma novērtēšanu.

7.9. Aplēsto atgūstamo vērtību salīdzina ar līdzdalības uzskaites vērtību un līdzdalību novērtē atbilstoši zemākajai no šīm vērtībām.

7.10. Ja līdzdalības atgūstamā vērtība bilances datumā ir zemāka par tās uzskaites vērtību, budžeta iestāde atzīst zaudējumus no līdzdalības vērtības samazinājuma, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*8290*	*Pārējie finanšu izdevumi*
K	*1319*	*Vērtības samazinājums līdzdalībai radniecīgo kapitālsabiedrību kapitālā*
	vai	
	1329	*Vērtības samazinājums līdzdalībai asociēto kapitālsabiedrību kapitālā*

7.11. Līdzdalības atgūstamo vērtību katrai kapitālsabiedrībai nosaka atsevišķi, izņemot, ja radniecīgās vai asociētās kapitālsabiedrības naudas plūsmas lielā mērā ir saistītas ar citiem budžeta iestādes aktīviem. Šādā gadījumā līdzdalības atgūstamā vērtība jāizvērtē, ņemot vērā arī šo citu aktīvu ietekmi.

7.12. Katra pārskata perioda beigās izvērtē, vai nepastāv pazīmes, kas norāda, ka iepriekšējos pārskata periodos atzītais līdzdalības vērtības samazinājums vairs nepastāv vai ir mazinājies.

7.13. Budžeta iestāde veic attiecīgās līdzdalības atgūstamās vērtības aplēsi saskaņā ar šajā apakšnodaļā minēto.

7.14. Budžeta iestāde noraksta iepriekšējos pārskata periodos izveidoto vērtības samazinājumu tikai tādā gadījumā, ja līdzdalības atgūstamā vērtība ir lielāka par tās uzskaites vērtību. Šādā gadījumā

līdzdalības uzskaites vērtība jāpalielina līdz tās atgūstamajai vērtībai un jāatzīst pārskata perioda finanšu ieņēmumi, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*1319*	*Vērtības samazinājums līdzdalībai radniecīgo kapitālsabiedrību kapitālā*
	vai	
	1329	*Vērtības samazinājums līdzdalībai asociēto kapitālsabiedrību kapitālā*
K	*8190*	*Pārējie finanšu ieņēmumi*

7.15. Iepriekš atzītā līdzdalības vērtības samazinājuma norakstīšana nedrīkst pārsniegt iepriekš atzītā vērtības samazinājuma apmēru.

7.16. Papildus, ja iepriekš budžeta iestāde ir atzinusi vērtības samazinājumu ieguldījumam radniecīgajā kapitālsabiedrībā, tad, pārklasificējot līdzdalību no radniecīgās kapitālsabiedrības uz līdzdalību asociētajā kapitālsabiedrībā, budžeta iestādei jāpārklasificē arī iepriekš atzīto līdzdalības radniecīgajā kapitālsabiedrībā vērtības samazinājumu. Vispirms budžeta iestāde nosaka vērtības samazinājumu jaunajai līdzdalības vērtībai asociētās kapitālsabiedrības kapitālā, piemērojot jauno līdzdalības procentuālo daļu asociētās kapitālsabiedrības pašu kapitālā. Starpību starp iepriekš atzīto vērtības samazinājumu un no jauna aprēķināto vērtības samazinājumu noraksta un atzīst pārējos finanšu ieņēmumos, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*1319*	*Vērtības samazinājums līdzdalībai radniecīgo kapitālsabiedrību kapitālā*
K	*8190*	*Pārējie finanšu ieņēmumi*

Noslēgumā budžeta iestāde pārklasificē iepriekš atzīto līdzdalības radniecīgajā kapitālsabiedrībā vērtības samazinājumu, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*1319*	*Vērtības samazinājums līdzdalībai radniecīgo kapitālsabiedrību kapitālā*
K	*1329*	*Vērtības samazinājums līdzdalībai asociēto kapitālsabiedrību kapitālā*

Piemēram, budžeta iestādes līdzdalība radniecīgo kapitālsabiedrību kapitālā samazinās no 70% uz 30% un attiecīgi budžeta iestāde pārklasificē ieguldījumu par līdzdalību asociēto kapitālsabiedrību kapitālā. Attiecīgi budžeta iestāde piemēro minēto jauno līdzdalības daļu (30%) arī iepriekš atzītajam vērtības samazinājumam un veic pārrēķinu, iegūto starpību atzīstot kā iepriekš atzītā vērtības samazinājuma norakstījumu finanšu ieņēmumos. Vērtības samazinājumu līdzdalībai radniecīgo kapitālsabiedrību kapitālā pārklasificē par vērtības samazinājumu asociēto kapitālsabiedrību kapitālā. Pārskata perioda beigās budžeta iestāde izvērtē līdzdalības atgūstamo vērtību, vai pastāv joprojām iepriekš atzītais vērtības samazinājums.

8. Līdzdalības radniecīgajās un asociētajās kapitālsabiedrībās inventarizācija

8.1. Lai pārliecinātos, ka budžeta iestādes pārskatos ir ietverti visi ieguldījumi radniecīgajās un asociētajās kapitālsabiedrībās, pārskata perioda beigās veic ieguldījumu inventarizāciju.

8.2. Ieguldījuma inventarizāciju veic saskaņā ar normatīvajos aktos noteikto kārtību, kā arī budžeta iestādē apstiprināto inventarizācijas kārtību. 11.3.apakšnodaļā "11.3. Līdzdalības kapitālsabiedrībā inventarizācijas saraksts" sniegts inventarizācijas saraksta paraugs.

8.3. Līdzdalības pārskata gada slēguma inventarizāciju veic, salīdzinot publiski pieejamo informāciju par kapitālsabiedrību un/vai citu informāciju par budžeta iestādes līdzdalību tās kapitālā ar datiem budžeta iestādes grāmatvedības uzskaitē pārskata gada beigu dienā *(piemēram, salīdzina budžeta iestādei*

piederošo līdzdalības daļu vai akciju skaitu ar datiem publiski pieejamos reģistros, pārbauda, vai pārskata gadā nav bijušas izmaiņas līgumos, kas varētu mainīt budžeta iestādei piederošo balsstiesību daļu un ietekmēt līdzdalības klasifikāciju).

8.4. Inventarizāciju veic budžeta iestādes vadītāja apstiprināta inventarizācijas komisija, un tās rezultātus apstiprina inventarizācijas komisijas locekļi, budžeta iestādes vadītājs un atbildīgās personas.

8.5. Inventarizācijas komisijas personālsastāvu un inventarizācijas sākuma un beigu termiņus budžeta iestādes vadītājs nosaka ar rakstisku rīkojumu. Budžeta iestādes vadītājs šajā rīkojumā var ietvert arī inventarizācijas dokumentēšanas termiņus.

8.6. Ja budžeta iestāde ir veikusi avansa maksājumu par ilgtermiņa finanšu ieguldījumiem, pārskata datumā budžeta iestāde pārbauda publiski pieejamo informāciju un/vai citu informāciju, lai noteiktu, vai budžeta iestādei būtu pamatojums uzskaitīt joprojām avansa maksājumu par iegādāto līdzdalību vai būtu jāatzīst līdzdalība asociētā vai radniecīgā kapitālsabiedrībā. Avansa maksājuma par ilgtermiņa finanšu ieguldījumu gadījumā pārskata datumā budžeta iestāde veic salīdzināšanos saskaņā ar Rokasgrāmatas sadaļā "Prasību uzskaite, tai skaitā, nākamo periodu izdevumu un avansu uzskaite" noteiktajiem uzskaites principiem.

9. Informācijas uzrādīšana

9.1. Budžeta iestāde norāda līdzdalību pārskatā par finansiālo stāvokli jeb bilancē neto vērtībā, kas aprēķināta, no uzskaites vērtības atskaitot vērtības samazinājumu.

9.2. Papildus budžeta iestāde finanšu pārskata pielikuma finanšu pārskata posteņu strukturizētajā skaidrojumā 1.3.piezīmē "Ilgtermiņa finanšu ieguldījumi" sniedz informāciju par:

a) līdzdalības atlikumiem pārskata perioda sākumā un beigās, kā arī izmaiņām perioda laikā (absolūtajās vienībās un %);
b) būtiskiem darījumiem vai notikumiem pārskata periodā, kas ietekmēja izmaiņas un darījumiem, kas ir vienādi ar vienu miljonu EUR absolūtajā vērtībā vai lielāki;
c) līdzdalības kapitālsabiedrību kapitālā izmaiņām;
d) reorganizācijas rezultātā un bez atlīdzības saņemto un nodoto finanšu ieguldījumu vērtību;
e) vērtības samazinājumu avansa maksājumiem sadalījumā pa metodēm un atbilstoši grupām pēc to izpildes termiņa kavējuma pārskata perioda beigās;
f) paskaidrojumu par ailē "Kapitālsabiedrības dati - izmantotais gada pārskats/gads" norādītajiem datiem;
g) paskaidrojumu par veiktajiem darījumiem un citām izmaiņām, kas notikušas laika posmā starp izmantotā kapitālsabiedrības finanšu pārskata datumu un datumu, kad finanšu pārskatu sagatavo kapitāldaļu turētājs;
h) paskaidrojumu par ieguldījumu biržās kotētās kapitālsabiedrībās patieso vērtību;
i) citu informāciju par kapitālsabiedrību proporcionāli līdzdalības daļai;
j) citu informāciju pārskatu lietotājiem.

9.3. Budžeta iestāde sniedz informāciju finanšu pārskata posteņu strukturizētajā skaidrojumā saskaņā ar Valsts kases sagatavotajām finanšu pārskata posteņu strukturizētā skaidrojuma sagatavošanas vadlīnijām, kas publicētas Valsts kases tīmekļa vietnē.

9.4. Finanšu pārskata pielikuma grāmatvedības uzskaites principu aprakstā sniedz attiecīgi informāciju par:

- līdzdalības sākotnējo atzīšanu un novērtēšanu, turpmāko novērtēšanu (*piemēram, vērtības samazinājums*), izslēgšanu no uzskaites;
- metodēm un nozīmīgiem pieņēmumiem, kas izmantoti līdzdalības patiesās vērtības noteikšanai;

- līdzdalības vērtības samazinājuma iemesliem un aprēķināšanas metodēm;
- kā arī kapitālsabiedrības finansiālās darbības ietekmes uz valsts vai pašvaldības budžeta izdevumiem nākotnē izvērtējuma apraksts.

10. Praktiski piemēri un informācijas atklāšanas paraugi

10.1. Piemērs - līdzdalības sākotnējā atzīšana un turpmākā uzskaite asociētajā kapitālsabiedrībā, kura pārskata periodu noslēdz ar peļņu

Budžeta iestāde 2019. gada 1. augustā iegādājas kapitālsabiedrības akcijas 10 000,00 EUR vērtībā. Budžeta iestādes līdzdalība kapitālsabiedrības kapitālā pēc akciju iegādes ir 40%. Kapitālsabiedrība 2019. gadu noslēdz ar peļņu 20 000,00 EUR apmērā, kā arī pārskata perioda beigās pārvērtē pamatlīdzekļus, palielinot to bilances vērtību par 600,00 EUR un palielinājumu iekļaujot rezervēs. 1. attēlā sniegts ilustratīvs piemērs tām pozīcijām kapitālsabiedrības bilancē, no kurām budžeta iestāde gūst informāciju par kapitālsabiedrības pārskata perioda peļņu vai zaudējumiem un atzītajām rezervēm. Piemērā netiek ņemta vērā ietekme no līdzdalības iegādes vērtības un kapitālsabiedrības aktīvu un saistību neto patiesās vērtības starpības. Piemērā tiek pieņemts, ka 2019.gada 1.augustā veiktā pirkuma maksa ir vienāda ar neto aktīvu vērtību proporcionālo daļu, ieskaitot pārskata gada rezultātu par attiecīgo periodu līdz iegādei.

1.tabula Kapitālsabiedrības bilances fragments

PASĪVS			**Piezīmes numurs**	**Pārskata perioda beigās**	**Iepriekšējā pārskata gada beigās**
Pašu kapitāls					
1.	Akciju vai daļu kapitāls (pamatkapitāls)				
2.	Akciju (daļu) emisijas uzcenojums				
3.	Ilgtermiņa ieguldījumu pārvērtēšanas rezerve				
4.	Finanšu instrumentu patiesās vērtības rezerve				
5.	Rezerves:				
	a)	likumā noteiktās rezerves			
	b)	rezerves pašu akcijām vai daļām			
	c)	sabiedrības statūtos noteiktās rezerves			
	d)	rezerves, kas novirzītas attīstībai			
	e)	ārvalstu valūtu pārrēķināšanas rezerve			
	f)	pārējās rezerves			
6.	Iepriekšējo gadu nesadalītā peļņa vai nesegtie zaudējumi				
7.	Pārskata gada peļņa vai zaudējumi				
8.	Mazākumakcionāru līdzdalības daļa				
Pašu kapitāls KOPĀ					

1) Budžeta iestāde 2019. gada 1. augustā, pamatojoties uz veikto maksājumu saskaņā ar akciju pirkuma līgumu, veic sekojošu grāmatojumu, atzīstot ieguldījumu un samazinot naudas līdzekļus:

D	*1321*	*Līdzdalība asociēto kapitālsabiedrību kapitālā*	*10 000,00 EUR*
K	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās*	*10 000,00 EUR*

2) Tā kā kapitālsabiedrība pārskata periodu noslēdz ar peļņu, budžeta iestāde, pamatojoties uz 02.04.2020. saņemto informāciju par kapitālsabiedrības pārskata gada finanšu rezultātu, veic grāmatojumu ar pārskata datumu (31.12.2019.), palielinot līdzdalības uzskaites vērtību un atzīstot ieņēmumus proporcionāli laika periodam, uz kuru attiecas budžeta iestādes ieguldījums kapitālsabiedrībā – 2019.gada 5 mēnešiem (20 000,00 EUR x 40%) x 5 mēneši / 12 mēneši = 3 333,33 EUR):

D	*1321*	*Līdzdalība asociēto kapitālsabiedrību kapitālā*	*3 333,33 EUR*
K	*8140*	*Ieņēmumi no ilgtermiņa finanšu ieguldījumu pārvērtēšanas vai pārsnieguma*	*3 333,33 EUR*

3) Tā kā kapitālsabiedrība pārskata datumā veic pamatlīdzekļu pārvērtēšanu, palielinot to bilances vērtību, tad budžeta iestāde pārskata datumā veic grāmatojumu, atzīstot līdzdalības un rezervju palielinājumu proporcionāli ieguldījuma daļai kapitālsabiedrības kapitālā (600,00 EUR x 40% = 240,00 EUR):

D	*1321*	*Līdzdalība asociēto kapitālsabiedrību kapitālā*	*240,00 EUR*
K	*3360*	*Pārējās rezerves*	*240,00 EUR*

10.2. Piemērs - līdzdalības sākotnējā atzīšana un turpmākā uzskaite asociētajā kapitālsabiedrībā, kura pārskata periodu noslēdz ar zaudējumiem

Budžeta iestāde 2019. gada 2. janvārī iegādājas kapitālsabiedrības akcijas 10 000,00 EUR vērtībā. Budžeta iestādes līdzdalība kapitālsabiedrībā pēc akciju iegādes ir 40%. Kapitālsabiedrība pārskata gadu (2019.gadu) noslēdz ar zaudējumiem 40 000,00 EUR apmērā.

Kapitālsabiedrība nākamo pārskata periodu, 2020. gadu, noslēdz ar peļņu 20 000,00 EUR apmērā. Piemērā netiek ņemta vērā ietekme no līdzdalības iegādes vērtības un kapitālsabiedrības aktīvu un saistību neto patiesās vērtības starpības.

1) Budžeta iestāde 2019. gada 2. janvārī veic sekojošu grāmatojumu, atzīstot ieguldījumu un samazinot naudas līdzekļus:

D	*1321*	*Līdzdalība asociēto kapitālsabiedrību kapitālā*	*10 000,00 EUR*
K	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās*	*10 000,00 EUR*

2) Tā kā kapitālsabiedrība pārskata periodu (2019.gadu) noslēdz ar zaudējumiem, budžeta iestāde pārskata datumā (31.12.2019.) veic grāmatojumu, samazinot līdzdalības uzskaites vērtību un atzīstot izdevumus (zaudējumus) proporcionāli ieguldījuma daļai kapitālsabiedrības kapitālā (40 000,00 EUR x 40% = 16 000,00 EUR). Budžeta iestāde atzīst finanšu izdevumus un noraksta līdzdalības vērtību 10 000,00 EUR apmērā līdz līdzdalības vērtība bilancē ir 0,00 EUR un atlikušos 6 000,00 EUR uzrāda gada pārskata skaidrojumos kā neatzītos zaudējumus no līdzdalības kapitālsabiedrībā:

D	*8240*	*Izdevumi no ilgtermiņa finanšu ieguldījumu pārvērtēšanas*	*10 000,00 EUR*
K	*1321*	*Līdzdalība asociēto kapitālsabiedrību kapitālā*	*10 000,00 EUR*

3) Tā kā kapitālsabiedrība nākamo pārskata periodu noslēdz ar peļņu, budžeta iestāde pārskata datumā (31.12.2020.) veic grāmatojumu, palielinot līdzdalības vērtību un atzīstot ieņēmumus proporcionāli ieguldījuma daļai kapitālsabiedrības kapitālā (20 000,00 EUR x 40% = 8 000,00 EUR). Vispirms budžeta iestāde nosedz iepriekšējos pārskata gados neatzītos zaudējumus par 2019.gadu (6 000,00 EUR) un tikai tad atsāk līdzdalības kapitālsabiedrības kapitālā vērtības palielināšanu (8 000,00 EUR – 6 000,00 EUR = 2 000,00 EUR):

D	*1321*	*Līdzdalība asociēto kapitālsabiedrību kapitālā*	*2 000,00 EUR*
K	*8140*	*Ieņēmumi no ilgtermiņa finanšu ieguldījumu pārvērtēšanas vai pārsnieguma*	*2 000,00 EUR*

10.3. Piemērs – līdzdalības asociētajā kapitālsabiedrībā atsavināšana

Budžeta iestāde 2019. gada 2. janvārī iegādājas kapitālsabiedrības daļas 10 000,00 EUR vērtībā. Budžeta iestādes līdzdalība kapitālsabiedrībā pēc akciju iegādes ir 40%. Kapitālsabiedrība pārskata gadu (2019.gadu) noslēdz ar peļņu 20 000,00 EUR apmērā, kā arī pārskata perioda beigās pārvērtē pamatlīdzekļus, palielinot to bilances vērtību par 600,00 EUR. Kapitālsabiedrība pamatlīdzekļu vērtības palielinājumu atzīst rezervēs.

Nākamo pārskata periodu (2020.gadu) kapitālsabiedrība noslēdz ar zaudējumiem 20 000,00 EUR apmērā, kā arī nenoraksta pamatlīdzekļu pārvērtēšanas rezervi uz nesadalīto peļņu, tas ir, pamatlīdzekļu pārvērtēšanas rezerve paliek iepriekšējā apmērā.

2020.gada 30.decembrī budžeta iestāde pieņem lēmumu atsavināt 75% no sava ieguldījuma kapitālsabiedrībā. 2021.gada 7.janvārī budžeta iestāde atsavina ieguldījumu kapitālsabiedrībā 8 100,00 EUR vērtībā. Piemērā netiek ņemta vērā ietekme no līdzdalības iegādes vērtības un kapitālsabiedrības aktīvu un saistību neto patiesās vērtības starpības.

1) Budžeta iestāde 2019. gada 2. janvārī atzīst ieguldījumu un samazina naudas līdzekļus:

D	*1321*	*Līdzdalība asociēto kapitālsabiedrību kapitālā*	*10 000,00 EUR*
K	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās*	*10 000,00 EUR*

2) Tā kā kapitālsabiedrība pārskata periodu noslēdz ar peļņu, budžeta iestāde 31.12.2019 veic grāmatojumu, palielinot līdzdalības vērtību un atzīstot ieņēmumus proporcionāli ieguldījuma daļai kapitālsabiedrības kapitālā (20 000,00 EUR x 40% = 8 000,00 EUR):

D	*1321*	*Līdzdalība asociēto kapitālsabiedrību kapitālā*	*8 000,00 EUR*
K	*8140*	*Ieņēmumi no ilgtermiņa finanšu ieguldījumu pārvērtēšanas vai pārsnieguma*	*8 000,00 EUR*

3) Tā kā kapitālsabiedrība pārskata datumā palielināja pamatlīdzekļu bilances vērtību, tad budžeta iestāde 31.12.2019. veic grāmatojumu, atzīstot līdzdalības vērtības un rezervju palielinājumu proporcionāli ieguldījuma daļai kapitālsabiedrības kapitālā (600,00 EUR x 40% = 240,00 EUR):

D	*1321*	*Līdzdalība asociēto kapitālsabiedrību kapitālā*	*240,00 EUR*
K	*3360*	*Pārējās rezerves*	*240,00 EUR*

4) Tā kā nākamajā pārskata periodā (2020.gadā) kapitālsabiedrība pārskata periodu noslēdz ar zaudējumiem 20 000,00 EUR apmērā un nenoraksta pārvērtēšanas rezervi, tad budžeta iestāde 31.12.2020. veic sekojošu grāmatojumu, samazinot līdzdalības vērtību (20 000,00 x 40% = 8 000,00 EUR) un atzīstot zaudējumus proporcionāli ieguldījuma daļai kapitālsabiedrības kapitālā:

D	*8240*	*Izdevumi no ilgtermiņa finanšu ieguldījumu pārvērtēšanas*	*8 000,00 EUR*
K	*1321*	*Līdzdalība asociēto kapitālsabiedrību kapitālā*	*8 000,00 EUR*

5) 30.12.2020. budžeta iestāde pieņem lēmumu par 75% ieguldījuma atsavināšanu un iestādei ir pārliecība par pielemtās līdzdalības kapitālsabiedrībā daļas atsavināšanas procesa pabeigšanu

viena gada laikā no atsavināšanas uzsākšanas. Budžeta iestāde pārklasificē attiecīgu daļu ilgtermiņa ieguldījumu īstermiņa ieguldījumu sastāvā. 30.12.2020. līdzdalības uzskaites vērtība ir 10 240,00 EUR. Pārklasificētās daļas aprēķins 10 240,00 EUR x 0,75 = 7 680,00 EUR.

D	*2521*	*Līdzdalība asociēto kapitālsabiedrību kapitālā*	*7 680,00 EUR*
K	*1321*	*Līdzdalība asociēto kapitālsabiedrību kapitālā*	*7 680,00 EUR*

6) 2021. gada 7. janvārī budžeta iestāde pārdod savas ieguldītās daļas kapitālsabiedrībā un saņem atlīdzību 8 100,00 EUR vērtībā, veic sekojošus grāmatojumus:

D	*2310*	*Prasības pret pircējiem un pasūtītājiem*	*8 100,00 EUR*
K	*8130*	*Ieņēmumi no kapitāla daļu pārdošanas, vērtspapīru tirdzniecības un pārvērtēšanas*	*8 100,00 EUR*

D	*3360*	*Pārējās rezerves**	*240,00 EUR*
K	*3510*	*Iepriekšējo pārskata gada budžeta izpildes rezultāts*	*240,00 EUR*

** izslēdz rezerves pilnā apmērā, jo pārtrauc lietot pašu kapitāla metodi finanšu ieguldījuma uzskaitē*

D	*8230*	*Izdevumi no kapitāla daļu un vērtspapīru pārdošanas*	*7 680,00 EUR*
K	*2521*	*Līdzdalība asociēto kapitālsabiedrību kapitālā*	*7 680,00 EUR*

7) Budžeta iestāde pārklasificē atlikušo finanšu ieguldījumu finanšu instrumentu sastāvā 2 560,00 EUR uzskaites vērtībā (10 240,00 EUR– 7 680,00 EUR= 2 560,00 EUR) darījuma datumā (07.01.2021.):

D	*1359*	*Pārējie ilgtermiņa finanšu ieguldījumi*	*2 560,00 EUR*
K	*1321*	*Līdzdalība asociēto kapitālsabiedrību kapitālā*	*2 560,00 EUR*

8) 2021. gada 15. janvārī budžeta iestāde saņem maksājumu par pārdotajām kapitālsabiedrības daļām un veic sekojošu grāmatojumu:

D	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās*	*8 100,00 EUR*
K	*2310*	*Prasības pret pircējiem un pasūtītājiem*	*8 100,00 EUR*

10.4. Piemērs – līdzdalības sākotnējā atzīšana, ņemot vērā ietekmi no līdzdalības iegādes vērtības un kapitālsabiedrības aktīvu un saistību neto patiesās vērtības starpības un kapitālsabiedrības dividenžu maksājumu uzskaite

2019.gada 4.janvārī budžeta iestāde iegādājas kapitālsabiedrības daļas un iegūst līdzdalību kapitālsabiedrībā ar balsstiesībām 35% apmērā. Darījuma dienā budžeta iestāde veic ieguldījumu kapitālsabiedrībā 60 000,00 EUR apmērā. Budžeta iestāde, pamatojoties uz kapitālsabiedrības sniegtajiem datiem (gada pārskatu), izvērtē kapitālsabiedrības aktīvu un saistību neto patiesās vērtības un secina, ka saskaņā ar kapitālsabiedrības sniegtajiem datiem par stāvokli uz 04.01.2019. kapitālsabiedrības aktīvu un saistību neto

patiesā vērtība ir 97 000,00 EUR. 2019. pārskata gadu kapitālsabiedrība noslēdz ar 20 000,00 EUR peļņu un 10 000,00 EUR nolemj sadalīt dividendēs. Kapitālsabiedrība veic dividenžu maksājumu valsts budžeta kontā 2020.gada 24.maijā.

1) Budžeta iestāde aprēķina savu daļu kapitālsabiedrības aktīvu un saistību neto patiesajā vērtībā iegādes brīdī:

35% * 97 000,00 EUR = 33 950,00 EUR

2) Budžeta iestāde aprēķina līdzdalības iegādes izmaksu pārsniegumu pār savu daļu kapitālsabiedrības aktīvu un saistību neto patiesajā vērtībā:

60 000,00 EUR – 33 950,00 EUR = 26 050,00 EUR

3) Budžeta iestāde, aprēķinot līdzdalības iegādes izmaksu pārsniegumu pār savu daļu kapitālsabiedrības aktīvu un saistību neto patiesajā vērtībā, nepalielina ieguldījuma vērtību par pārsnieguma summu, t.i., pārsniegums (26 050,00 EUR) ir iekļauts veiktā ieguldījuma apmērā (60 000,00 EUR) un atsevišķi netiek uzskaitīts. Darījuma dienā budžeta iestāde sākotnēji atzīst līdzdalību, grāmatojot:

D	*1321*	*Līdzdalība asociēto kapitālsabiedrību kapitālā*	*60 000,00 EUR*
K	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās*	*60 000,00 EUR*

4) Pārskata datumā (31.12.2019.) budžeta iestāde aprēķina savu daļu kapitālsabiedrības pārskata perioda peļņā (35% * 20 000,00 EUR = 7 000,00 EUR) un palielina sākotnēji atzīto līdzdalības vērtību par attiecīgo daļu no kapitālsabiedrības peļņas:

D	*1321*	*Līdzdalība asociēto kapitālsabiedrību kapitālā*	*7 000,00 EUR*
K	*8140*	*Ieņēmumi no ilgtermiņa finanšu ieguldījumu pārvērtēšanas vai pārsnieguma*	*7 000,00 EUR*

5) **Gadījumā, ja budžeta iestāde ir valsts budžeta iestāde:**

Valsts budžeta iestāde aprēķina ieņēmumus no kapitālsabiedrības izmaksātajām dividendēm proporcionāli ieguldījumam (*35% * 10 000,00 EUR = 3 500,00 EUR).* 2020.gada 24.maijā, saņemot informāciju, par to, ka maksājums veikts valsts budžetā, budžeta iestāde samazina līdzdalības vērtību un atzīst finanšu izdevumus attiecīgajā saņemtā maksājuma apmērā:

D	*8290*	*Pārējie finanšu izdevumi*	*3 500,00 EUR*
K	*1321*	*Līdzdalība asociēto kapitālsabiedrību kapitālā*	*3 500,00 EUR*

6) **Gadījumā, ja budžeta iestāde ir pašvaldība:**

Pašvaldība 2020.gada 24.maijā, saņemot maksājumu, samazina līdzdalības vērtību saņemtā maksājuma apmērā:

D	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās*	*3 500,00 EUR*
K	*1321*	*Līdzdalība asociēto kapitālsabiedrību kapitālā*	*3 500,00 EUR*

10.5. Piemērs – avansa maksājums par līdzdalību kapitālsabiedrībā (pirkšanas darījums) ar reģistrēšanu Uzņēmumu reģistrā nākamajā pārskata gadā

Budžeta iestāde 2019. gada 22. novembrī veic avansa maksājumu par ieguldījumu kapitālsabiedrības kapitālā 10 000,00 EUR apmērā. Maksājuma dienā budžeta iestāde atzīst avansa maksājumu par ilgtermiņa finanšu ieguldījumiem, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*1380*	*Avansa maksājumi par ilgtermiņa finanšu ieguldījumiem*	*10 000,00 EUR*
K	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās*	*10 000,00 EUR*

Pārskata datumā (31.12.2019.) budžeta iestāde pārbauda publiski pieejamo informāciju par ieguldījumu kapitālsabiedrībā un konstatē, ka līdz 2019.gada 31.decembrim nav reģistrētas izmaiņas kapitālsabiedrības pamatkapitālā Uzņēmumu reģistrā. Līdz ar to avansa maksājums nav atzīstams par ieguldījumu kapitālsabiedrībā un budžeta iestāde gada pārskatā uzrāda 10 000,00 EUR kā avansa maksājumu par ilgtermiņa finanšu ieguldījumiem. Budžeta iestāde savā grāmatvedības uzskaitē atzīst līdzdalību kapitālsabiedrībā datumā, kad ir reģistrētas izmaiņas Uzņēmumu reģistrā kapitālsabiedrības pamatkapitālā.

2020.gada 25.janvārī tiek reģistrētas izmaiņas kapitālsabiedrības pamatkapitālā attiecībā uz kapitāldaļu īpašnieku maiņu un budžeta iestāde savā grāmatvedības uzskaitē atzīst līdzdalību, samazinot iepriekš veikto avansa maksājumu, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*1321*	*Līdzdalība asociēto kapitālsabiedrību kapitālā*	*10 000,00 EUR*
K	*1380*	*Avansa maksājumi par ilgtermiņa finanšu ieguldījumiem*	*10 000,00 EUR*

10.6. Piemērs – avansa maksājums par līdzdalības kapitālsabiedrībā atsavināšanu (pārdošanas darījums) ar reģistrēšanu Uzņēmumu reģistrā nākamajā pārskata gadā

Budžeta iestāde 2019.gada 6.novembrī pieņem lēmumu par līdzdalības asociētajā kapitālsabiedrībā atsavināšanu tuvākajā laikā. Līdzdalības uzskaites vērtība ir 8 000,00 EUR un piemērā tiek pieņemts, ka līdzdalībai nav iepriekš atzīts vērtības samazinājums un iepriekš nav atzītas izmaiņas līdzdalības kapitālā, kas atzītas rezervēs.

Ņemot vērā pieņemto lēmumu par atsavināšanu, uzsākto publisko izsoli un to, ka budžeta iestādei ir pārliecība par atsavināšanas procesa pabeigšanu 12 mēnešu laikā no pārskata datuma, budžeta iestāde pārklasificē līdzdalību uz īstermiņa posteni, veicot sekojošu grāmatojumu:

Grāmatojums lēmuma dienā – 2019.gada 6.novembrī:

D	*2521*	*Līdzdalība asociēto kapitālsabiedrību kapitālā*	*8 000,00 EUR*
K	*1321*	*Līdzdalība asociēto kapitālsabiedrību kapitālā*	*8 000,00 EUR*

2019.gada 22.novembrī tiek noslēgts līgums par kapitāldaļu pirkšanu-pārdošanu. Līgumā noteiktā darījuma cena 10 000,00 EUR.

2019. gada 22.novembrī budžeta iestāde saņem avansa maksājumu 10 000,00 EUR apmērā. Maksājuma saņemšanas dienā budžeta iestāde atzīst saņemto avansa maksājumu par līdzdalības daļu pārdošanu, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās*	*10 000,00 EUR**
K	*5919*	*Pārējie nākamo periodu ieņēmumi un saņemtie avansa maksājumi*	*10 000,00 EUR*

**budžeta iestāde saņemto naudas summu uzrāda saskaņā ar normatīvajiem aktiem par budžeta ieņēmumu klasifikāciju, nodalot naudas summu (ieņēmumus), kas attiecas uz līdzdalības uzskaites vērtību (8 000,00 EUR) klasifikācijas kodā - F55 01 00 29, un naudas summu (ieņēmumus), kas attiecas uz peļņu no kapitāldaļu pārdošanas (2 000,00 EUR) klasifikācijas kodā – 8.1.1.x.*

Ņemot vērā to, ka līdz pārskata datumam (31.12.2019.) nav reģistrētas izmaiņas kapitālsabiedrības pamatkapitālā Uzņēmumu reģistrā, budžeta iestāde pārskata gadā nenoraksta līdzdalības vērtību un uzrāda to finanšu pārskatā īstermiņa aktīva postenī.

2020.gada 25.janvārī tiek reģistrētas izmaiņas kapitālsabiedrības pamatkapitālā attiecībā uz kapitāldaļu īpašnieku maiņu un budžeta iestāde savā grāmatvedības uzskaitē atzīst līdzdalības atsavināšanu un ieņēmumus no pārdošanas darījuma, norakstot iepriekš saņemto avansa maksājumu:

D	*5919*	*Pārējie nākamo periodu ieņēmumi un saņemtie avansa maksājumi*	*10 000,00 EUR*
K	*8130*	*Ieņēmumi no kapitāla daļu pārdošanas, vērtspapīru tirdzniecības un pārvērtēšanas*	*10 000,00 EUR*

D	*8230*	*Izdevumi no kapitāla daļu un vērtspapīru pārdošanas*	*8 000,00 EUR*
K	*2521*	*Līdzdalība asociēto kapitālsabiedrību kapitālā*	*8 000,00 EUR*

10.7. Piemērs – līdzdalības kapitālsabiedrības kapitālā vērtības samazinājuma aprēķins, aplēšot savu daļu no sagaidāmās naudas plūsmas pašreizējās vērtības

Budžeta iestāde 2017. gada 6. oktobrī iegādājās transporta pakalpojumu sabiedrības daļas par 50 000,00 EUR, kas piešķir budžeta iestādei 60% balsstiesības. Budžeta iestāde uzskaita ieguldījumu kā līdzdalību radniecīgajā kapitālsabiedrībā un līdz 2019.gada beigām nav veikusi izmaiņas ieguldījuma vērtībā.

2019.gada beigās budžeta iestāde veic līdzdalības vērtības samazinājuma kritēriju izvērtējumu (skat. 11.2.apakšnodaļu "11.2. Līdzdalības daļas vērtības samazinājuma novērtējuma akts") un konstatē, ka 2019.gada laikā radniecīgās kapitālsabiedrības apgrozījums ir strauji samazinājies sakarā ar būtisku pieprasījuma kritumu pēc kapitālsabiedrības pakalpojumiem, kas norāda, ka līdzdalības vērtība varētu būt samazinājusies. Budžeta iestāde nosaka līdzdalības atgūstamo vērtību, lai noteiktu, vai nepieciešams atzīt izdevumus no vērtības samazināšanās līdzdalības uzskaites vērtībai radniecīgajā kapitālsabiedrībā.

Budžeta iestāde nosaka līdzdalības atgūstamo vērtību, aplēšot savu daļu no sagaidāmās naudas plūsmas pašreizējās vērtības, kuru budžeta iestāde saņemtu no radniecīgās kapitālsabiedrības un kura rastos no radniecīgās kapitālsabiedrības darbībām un ienākumiem no līdzdalības atsavināšanas (skat. aprēķinu 2.tabulā).

2.tabula. Kapitālsabiedrības sagaidāmo naudas plūsmu pašreizējās vērtības aprēķins.

Gads		2020	2021	2022	2023	2024
Gads pēc kārtas		1	2	3	4	5
Ieņēmumi, EUR		32 362,00	35 147,00	34 159,00	33 985,00	34 532,00
Izdevumi, EUR		-18 564,00	-20 563,00	-20 196,00	-19 863,00	-20 368,00
Pamatlīdzekļu nolietojums, EUR		1 756,39	1 698,66	1 698,66	1 603,15	1 603,15
Neto peļņa pirms nodokļiem, EUR (Ieņēmumi – Izdevumi + Pamatlīdzekļu nolietojums)		15 554,39	16 282,66	15 661,66	15 725,15	15 767,15
Izmaiņas neto apgrozāmajā kapitālā*, EUR (Iepriekšējā perioda apgrozāmais kapitāls – pārskata perioda apgrozāmais kapitāls)		1 256,00	1 618,00	-1 496,00	-1 369,00	1 485,00
Kapitāla izdevumi, EUR		-1 560,00	-2 100,00	-1 960,00	-1750,00	-1 860,00
Tīrā naudas plūsma, EUR (neto peļņa pirms nodokļiem + neto apgrozāmais kapitāls - kapitāla izdevumi)		15 250,39	15 800,66	12 232,66	12 606,15	15 392,15
Diskonta likme**						10,00%
Diskonta faktors*** (1/(1+0,10)^gads pēc kārtas)		0,91	0,83	0,75	0,68	0,62
Pašreizējā vērtība tīrai naudas plūsmai, EUR (Tīrā naudas plūsma x diskonta faktors)		13 863,99	13 058,40	9 190,58	8 610,17	9 557,31
Sagaidāmo naudas plūsmu pašreizējā vērtība, EUR	(1)	54 280,45	54 280,45= 13 863,99+13 058,40+9 190,58+8 610,17+9 557,31			
Likvidācijas vērtība, EUR****	(2)	179 221,24	179 221,24= (15 392,15*(1+0,013))/(0,10-0,013).			
Likvidācijas vērtības pašreizējā vērtība, EUR	(3)	111 282,29	(2) x 0,62			
Kopējā pašreizējā vērtība nākotnes naudas plūsmām, EUR	(4)	165 562,74	(1) + (3)			
Ieguldījuma daļas atgūstamā vērtība, EUR		99 337,64	(4) x 60%			

* *apgrozāmais kapitāls = Apgrozāmie līdzekļi – īstermiņa saistības, neiekļaujot īstermiņa kredītu pamatsummas atmaksu*

** *saskaņā ar Valsts kases interneta vietnē publicēto diskonta likmi*

*** *piemērā sniegtais diskonta faktors noapaļots līdz divām zīmēm aiz komata.*

**** *likvidācijas vērtība –uzņēmuma vērtības aplēse, kas balstās uz pieņēmumu, ka pēdējā (piektā) gada naudas plūsma turpināsies neierobežotā periodā. Aprēķins sniegts zemāk. Piemērā pieņemtais ilgtermiņa izaugsmes līmenis 1,3%.*

Līdzdalības likvidācijas jeb terminālās vērtības aprēķinu veic, pamatojoties uz sekojošu formulu:

Likvidācijas (terminālā) vērtība = $FCFn * (1 + g) / (r - g)$

kur:

FCF = prognozētā brīvā naudas plūsma

n = prognozētā perioda pēdējais gads

*g = ilgtermiņa izaugsmes līmenis**

*r = vidējās svērtā kapitāla cena***

**https://www.ecb.europa.eu/stats/ecb_surveys/survey_of_professional_forecasters/html/table_hist_hicp.en.html*

***Valsts sektorā tiek piemērota atkāpe un kā likme izmantota diskonta likme, kas publicēta Valsts kases interneta vietnē*

Iegūto līdzdalības likvidācijas (terminālo) vērtību diskontē atbilstoši attiecīgajam periodam (gadu skaitam), lai iegūtu likvidācijas (terminālās) vērtības pašreizējo vērtību.

Pēc aprēķinu veikšanas budžeta iestāde salīdzina līdzdalības uzskaites vērtību ar līdzdalības aplēsto atgūstamo vērtību un līdzdalību novērtē atbilstoši zemākajai vērtībai no šīm vērtībām.

Tā kā aprēķinu rezultātā iegūtā līdzdalības atgūstamā vērtība (99 337,64 EUR) ir augstāka par līdzdalības uzskaites vērtību (50 000,00 EUR), budžeta iestāde neatzīst izdevumus no vērtības samazinājuma.

10.8. Piemērs – līdzdalības kapitālsabiedrības kapitālā vērtības samazinājuma aprēķins, izmantojot pakalpojumu vienības metodi

Saskaņā ar pakalpojumu vienības metodi aktīva (līdzdalības) atgūstamā vērtība tiek noteikta, samazinot amortizētās aktīva aizstāšanas izmaksas pirms vērtības samazināšanās proporcionāli samazinātajam pakalpojuma vienību skaitam, kas tiek sagaidīts no aktīva pēc vērtības samazināšanās.

Budžeta iestādei pieder līdzdalība radniecīgajā kapitālsabiedrībā (100% balsstiesības), kas nodrošina transporta pakalpojumus. Līdzdalības sākotnējā uzskaites vērtība 80 000,00 EUR. 2019.gada beigās budžeta iestāde veic līdzdalības vērtības samazinājuma kritēriju izvērtējumu (skat. 11.2.apakšnodaļu "11.2. Līdzdalības daļas vērtības samazinājuma novērtējuma akts") un konstatē, ka reģionā ir notikušas nelabvēlīgas ekonomiskās un demogrāfiskās izmaiņas, kuru rezultātā ir samazinājies kapitālsabiedrības apkalpoto pārvadājumu skaits. Līdz ar to pārskata gadā kapitālsabiedrībai ir būtiski samazinājušies ieņēmumi un pārskata gadu kapitālsabiedrība, visticamāk, noslēgs ar zaudējumiem. Pakalpojuma vienību metodes gadījumā budžeta iestāde nosaka apmēru, par kādu ir samazinājies kapitālsabiedrības sniegto pakalpojumu daudzums (vienībās) salīdzinājumā ar sākotnēji plānoto pakalpojuma apmēru, un nosaka līdzdalības atgūstamo vērtību. Budžeta iestāde nosaka aktīva (ieguldījuma) aizstāšanas izmaksas, kas nepieciešamas, lai nodrošinātu kapitālsabiedrības funkciju izpildi atbilstoši faktiskajai situācijai. Budžeta iestāde izvērtē citus līdzīgus ieguldījumus/kapitālsabiedrības un nosaka izmaksu apjomu, kāds būtu nepieciešams līdzvērtīga ieguldījuma izveidošanai vai iegūšanai, lai nodrošinātu attiecīgo faktisko (atlikušo) funkciju izpildi. Visbeidzot aprēķinātā līdzvērtīgā ieguldījuma vērtība tiek samazināta proporcionāli sniegto pakalpojumu samazinājumam. Iegūto vērtību salīdzina ar budžeta iestādes līdzdalības uzskaites vērtību.

Budžeta iestāde aprēķina līdzdalības atgūstamo vērtību:

Līdzdalības sākotnējā izmaksu vērtība:	80 000,00 EUR

Līdzdalības uzskaites vērtība 01.01.2019.:	80 000,00 EUR
Sākotnēji plānotais pakalpojuma vienību skaits/gadā:	5 000 vienības (pārvadājumi)
Faktiskais pakalpojuma vienību skaits, ko nodrošina kapitālsabiedrība:	500 vienības (pārvadājumi)
Pakalpojuma vienību samazinājums:	4 500 vienības (90%)
Aizstāšanas izmaksas *(budžeta iestāde izvērtē līdzvērtīgus ieguldījumus vai izmaksu apjomu, kas nepieciešams, lai nodrošinātu funkciju izpildi uz sākotnējām 5000 vienībām):*	100 000,00 EUR
Līdzdalības atgūstamā vērtība	10 000,00 EUR
(proporcionāli pakalpojumu vienību samazinājumam – no 5 000 pārvadājumiem/gadā līdz 500 pārvadājumiem/gadā):	*(100 000,00 EUR/5 000 pārvadājumi) x 500 pārvadājumi*

Līdzdalības uzskaites vērtība ir lielāka par tās atgūstamo vērtību:

Uzskaites vērtība 80 000,00 EUR > atgūstamā vērtība 10 000,00 EUR

Zaudējumi (izdevumi) no līdzdalības vērtības samazinājuma	70 000,00 EUR *(80 000,00 EUR – 10 000,00 EUR)*

Budžeta iestāde atzīst zaudējumus no vērtības samazinājuma:

D	*8290*	*Pārējie finanšu izdevumi*	*70 000,00 EUR*
K	*1319*	*Vērtības samazinājums līdzdalībai radniecīgo kapitālsabiedrību kapitālā*	*70 000,00 EUR*

11.1. Grāmatvedības izziņa par ieguldījuma pārklasifikāciju

APSTIPRINU

_____

(amats)

_____

(paraksts, paraksta atšifrējums)

_____

(datums)

GRĀMATVEDĪBAS IZZIŅA

(dokumenta sagatavošanas vieta)

_____ Nr. _____

(datums)

Par līdzdalības radniecīgajās un asociētajās kapitālsabiedrībās pārklasifikāciju

Pamatojoties uz *(norādīt pamatojumu, balstoties uz normatīvā akta prasību)* un saņemtajiem attaisnojuma dokumentiem *(pielikums Nr.___)* veikta ieguldījuma _____ pārklasifikācija, veicot sekojošus grāmatojumus:

Grāmatojumi:

D _____ K _____ EUR _____

D _____ K _____ EUR _____

Sagatavoja: ____*(paraksts)*_____ (vārds, uzvārds, amats) _____*(datums)*_____

11.2. Līdzdalības daļas vērtības samazinājuma novērtējuma akts

Budžeta iestādes veidlapa/rekvizīti

APSTIPRINU

_____

(amats)

_____

(paraksts, paraksta atšifrējums)

_____

(datums)

Līdzdalības vērtības samazinājuma novērtējuma

AKTS Nr.___

(dokumenta sagatavošanas vieta)

_____ Nr. _____

(datums)

Informācija par līdzdalību:

Kapitālsabiedrība:_____

Uzskaites vērtība:_____

Balsstiesību % apmērs kapitālā:_____

Cita informācija:_____

N.p.k.	Vērtējamais faktors	Novērtējums (Jā/ Nē)	Komentāri
1.	Kapitālsabiedrības finansiālās grūtības		
2.	Budžeta iestāde tādu ekonomisku vai juridisku iemeslu dēļ, kas saistīti ar kapitālsabiedrības finansiālajām grūtībām, piešķir kapitālsabiedrībai atlaidi vai atbrīvojumu, ko citos apstākļos budžeta iestāde nebūtu apsvērusi		
3.	Kļūst ticams, ka kapitālsabiedrība uzsāks maksātnespējas procedūru vai cita veida finansiālu reorganizāciju		
4.	Informācija par nelabvēlīgām izmaiņām, kuras ir notikušas tehnoloģiskajā, tirgus, ekonomiskajā vai juridiskajā vidē, kurā darbojas kapitālsabiedrība, un kas norāda, ka līdzdalības izmaksu vērtība var nebūt atgūstama		

Kopsavilkums:

Izvērtējot augstākminētos faktorus, budžeta iestāde pieņem lēmumu _

_____ .

Pielikumā:

_____ .

Sagatavoja: _____ _____

(paraksts) *(paraksta atšifrējums, datums)*

11.3. Līdzdalības kapitālsabiedrībā inventarizācijas saraksts

Budžeta iestādes veidlapa/rekvizīti

APSTIPRINU

_____
(amats)

_____
(paraksts, paraksta atšifrējums)

_____
(datums)

Līdzdalības kapitālsabiedrībā inventarizācijas saraksts

(dokumenta sagatavošanas vieta)

_____ Nr._____

(datums)

Pamatojoties uz budžeta iestādes iekšējo normatīvo aktu *(norādīt nosaukumu, datumu, Nr.)*, 20____.gada _____ ir veikta līdzdalības kapitālsabiedrībā inventarizācija _____ *(norādīt struktūrvienību, kur veikta inventarizācija).*

Kapitālsabiedrības nosaukums	*Kapitālsabiedrības reģistrācijas numurs*	*Līdzdalības apmērs pēc budžeta iestādes datiem ___ (EUR)*	*Līdzdalības apmērs pēc publiski pieejamiem datiem vai citas informācijas (norādīt blakus ailē) datiem _____ (EUR)*	*Komentāri*

Komisijas priekšsēdētājs

_____ _____ _____
(amats) *(v.uzvārds)* *(paraksts)* *(datums)*

Komisijas locekļi:

_____ _____ _____
(amats) *(v.uzvārds)* *(paraksts)* *(datums)*

_____ _____ _____
(amats) *(v.uzvārds)* *(paraksts)* *(datums)*

Krājumu uzskaite

1. Mērķis

Šīs sadaļas mērķis ir noteikt principus krājumu uzskaitei budžeta iestādēs.

2. Sfēra

Šī sadaļa nosaka krājumu uzskaites principus un ar to uzskaiti saistītos grāmatojumus, kā arī sniedz atsauces uz uzskaiti reglamentējošiem normatīvajiem aktiem, attaisnojuma dokumentu paraugus, praktiskus piemērus un informācijas atklāšanas paraugus.

3. Definīcijas

Krājumi	ir īstermiņa aktīvi, kas paredzēti darbības nodrošināšanai, atsavināšanai un materiālu vai izejvielu veidā iesaistīti vai tiks izlietoti saimnieciskās darbības procesā, kā arī: 1) inventārs, ievērojot normatīvajos aktos budžeta izdevumu klasifikāciju jomā noteikto vienas aktīva vienības sākotnējās atzīšanas vērtību; 2) valsts stratēģiskās rezerves; 3) militārais inventārs Nacionālo bruņoto spēku militāro uzdevumu un ar tiem saistīto apmācību izpildes nodrošināšanai un militāro spēju attīstīšanai; 4) atsavināšanai paredzēti ilgtermiņa ieguldījumi.
Krājumu vienība	mazākā atsevišķi nodalāmā vienība no krājumu kopējā apjoma.
Neto pārdošanas vērtība	aplēstā pārdošanas cena saimnieciskās darbības ietvaros, no kuras atskaitītas aplēstās krājumu pabeigšanas izmaksas un aplēstās nepieciešamās pārdošanas, apmaiņas vai izplatīšanas izmaksas.
Pašreizējās aizstāšanas izmaksas	izmaksas, kas budžeta iestādei rastos, lai pārskata datumā iegādātos tādu pašu aktīvu.

4. Saistošie dokumenti

4.1. Likums par budžetu un finanšu vadību (24.03.1994.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti, tai skaitā:

4.1.1. Ministru kabineta 27.12.2005. noteikumi Nr. 1032 „Noteikumi par budžetu ieņēmumu klasifikāciju”;

4.1.2. Ministru kabineta 27.12.2005. noteikumi Nr. 1031 „Noteikumi par budžetu izdevumu klasifikāciju atbilstoši ekonomiskām kategorijām”;

4.1.3. Ministru kabineta 13.02.2018.. noteikumi Nr. 87 “Grāmatvedības uzskaites kārtība budžeta iestādēs”;

4.1.4. Ministru kabineta 19.06.2018. noteikumi Nr. 344 „Gada pārskata sagatavošanas kārtība”;

4.1.5. Ministru kabineta 10.12.2013. noteikumi Nr. 1456 “Noteikumi par institucionālo sektoru klasifikāciju”.

4.2. Likums „Par grāmatvedību" (14.10.1992.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti, tai skaitā, Ministru kabineta 21.10.2003. noteikumi Nr. 585 „Noteikumi par grāmatvedības kārtošanu un organizāciju".

4.3. Publiskas personas mantas atsavināšanas likums (31.10.2002.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti.

4.4. Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likums (19.07.1995.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti.

5. Krājumu saņemšana, novērtēšana, krājumu uzskaite pēc sākotnējās atzīšanas, norakstīšana un izdevumu atzīšana

Krājumu saņemšana un novērtēšana

5.1. Budžeta iestāde krājumos uzskaita īstermiņa aktīvus, kas paredzēti tās darbības nodrošināšanai, atsavināšanai un materiālu un izejvielu veidā atrodas vai tiks izlietoti saimnieciskās darbības procesā viena gada laikā no iegādes brīža vai atsevišķos gadījumos parastā darbības cikla laikā, ja tas ir garāks nekā viens gads.

5.2. Krājumi var būt materiāli un izejvielas, kas paredzēti budžeta iestādes darbības nodrošināšanai, un budžeta iestādes iegādātas vai saražotas preces, ko paredzēts izplatīt bez atlīdzības vai par simbolisku atlīdzību, *piemēram, izglītojošas grāmatas, kas paredzētas dāvināšanai skolām*. Daudzās budžeta iestādēs krājumi drīzāk attieksies uz pakalpojumu sniegšanu, nevis uz iepirktām un tālākai pārdošanai turētām precēm vai precēm, kas saražotas pārdošanai. Pakalpojuma sniedzēja krājumi ir izejmateriāli, palīgmateriāli un preces, kas izmantojamas pakalpojuma sniegšanai.

5.3. Budžeta iestādei krājumi var būt:

- materiāli, kas paredzēti budžeta iestādes funkciju nodrošināšanai vai administratīvajām vajadzībām, *piemēram, medikamenti, veļa, kancelejas, biroja preces, saimniecības materiāli*;
- materiāli pamatlīdzekļu un citu ilgtermiņa ieguldījumu uzturēšanai un apkopei;
- energoresursi, *piemēram, kurināmais un degviela*;
- stratēģiskās rezerves, kas paredzētas ārkārtas vai citām situācijām (*piemēram, dabas katastrofu gadījumos vai citās civilās aizsardzības ārkārtas situācijās)*;
- nepabeigtie pasūtījumi, tai skaitā mācību materiāli;
- pārdošanai turēta zeme vai cits nekustamais īpašums;
- atsavināšanai paredzēti ilgtermiņa ieguldījumi;
- iestādes darbības nodrošināšanai nepieciešamais inventārs un to priekšmeti, kuru kalpošanas laiks ir mazāks par vienu gadu, neatkarīgi no to vērtības, kā arī kuru vērtība nepārsniedz Ministru Kabineta noteikumos Nr. 1031 noteikto vērtību par vienu inventāra vienību, ieskaitot ar pirkuma piegādi saistītos izdevumus, neatkarīgi no to kalpošanas ilguma, iegādes un norakstīšanas izdevumiem;
- speciālais militārais inventārs, kuru budžeta iestāde uzskaita un noraksta Ministru kabineta instrukcijā noteiktajā kārtībā.

5.4. Ja vispārējā valdība uztur stratēģiskās rezerves, tādas kā energoresursu rezerves (*piemēram, degviela*), kas paredzētas ārkārtas vai citām situācijām (*piemēram, dabas katastrofu gadījumos vai citās civilās aizsardzības ārkārtas situācijās)*, šādus krājumus jāuzrāda kā krājumus un attiecīgi jāuzskaita.

5.5. Budžeta iestāde novērtē krājumus iegādes izmaksu vai ražošanas pašizmaksas vērtībā, izņemot gadījumus, ja:

5.5.1. budžeta iestāde saņem krājumus kā dāvinājumu – krājumus novērtē patiesajā vērtībā, atskaitot atsavināšanas izmaksas, dāvinājuma saņemšanas dienā;

5.5.2. budžeta iestāde atzīst līdz šim neuzskaitītus krājumus, pamatojoties uz inventarizācijā konstatētu pārpalikumu – krājumus novērtē patiesajā vērtībā, atskaitot atsavināšanas izmaksas, inventarizācijas datumā;

5.5.3. budžeta iestāde atzīst maiņas ceļā saņemtus krājumus - krājumus novērtē patiesajā vērtībā, atskaitot atsavināšanas izmaksas, iegūšanas datumā;

5.5.4. budžeta iestāde saņem krājumus vispārējās valdības sektora struktūru ietvaros – krājumus novērtē uzskaites vērtībā, kāda tā bijusi tās budžeta iestādes uzskaitē, kura nodod krājumus;

5.5.5. budžeta iestāde novērtē bioloģisko aktīvu produktus, kurus tā ieguvusi no saviem bioloģiskajiem aktīviem, to patiesajā vērtībā, atskaitot atsavināšanas izmaksas, krājumu iegūšanas dienā.

5.6. Saņemot krājumus, pamatojoties uz preču pavadzīmi – rēķinu (vai citu krājumu iegādi pamatojošu dokumentu), budžeta iestāde palielina attiecīgo krājumu kontu un saistību kontu par dokumentā norādīto summu, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*2100*	*Krājumi*
*D**	*5723***	*Pievienotās vērtības nodoklis*
K	*5310*	*Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*

* *gadījumā, ja budžeta iestāde ir PVN maksātāja*

*** budžeta iestāde grāmatvedības uzskaites kārtībā nosaka detalizētu PVN uzskaites kontu pielietojumu un pārskata perioda slēguma grāmatojumus, piemēram, pārskata perioda beigās PVN summu, kas ir atzīstama kā priekšnodoklis,*

Gadījumā, ja budžeta iestāde saņēmusi krājumus un veikusi to apmaksu, taču pēc saņemšanas konstatējusi, ka piegādātie krājumi neatbilst iepirkuma līguma kvalitātes prasībām, kas dod tai tiesības krājumus atgriezt un samaksu saņemt atpakaļ. Atgriežot krājumus un par tiem izrakstot rēķinu-pavadzīmi, tā veic sekojošu grāmatojumu:

D	*7000*	*Pamatdarbības izdevumi*
K	*2100*	*Krājumi*

D	*2300*	*Īstermiņa prasības**
	vai	
D	*2100*	*Krājumi*
K	*7000*	*Pamatdarbības izdevumi*

**gadījumā, ja tiek atzītas prasības*

5.7. Saņemot avansa maksājuma rēķinu par krājumu iegādi, budžeta iestāde grāmatojumus neveic, bet rēķinu reģistrē budžeta iestādes uzskaites sistēmā. Avansa maksājuma dokumenta apmaksas dienā, pamatojoties uz maksājuma uzdevumu, budžeta iestāde atzīst konta "Avansa maksājumi par krājumiem" palielinājumu un tā naudas līdzekļu konta samazinājumu, no kura veic maksājumu, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*2181*	*Avansa maksājumi par krājumiem*
*D**	*5723***	*Pievienotās vērtības nodoklis*
K	*2600*	*Naudas* līdzekļi

* *gadījumā, ja budžeta iestāde ir PVN maksātāja*

*** budžeta iestāde grāmatvedības uzskaites kārtībā nosaka detalizētu PVN uzskaites kontu pielietojumu un pārskata perioda slēguma grāmatojumus, piemēram, pārskata perioda beigās PVN summu, kas ir atzīstama kā priekšnodoklis*

Ja saņemtais avansa maksājuma attaisnojuma dokuments uz pārskata gada beigām nav apmaksāts, to uzskaita zembilancē kodā 9540 "Saņemtie, bet neapmaksātie avansa attaisnojuma dokumenti".

5.8. Saņemot preču pavadzīmi – rēķinu par krājumiem, par kuru iepriekš veikts avansa maksājums, budžeta iestāde to reģistrē uzskaites sistēmā un veic grāmatojumu, palielinot attiecīgo krājumu kontu un saistību kontu:

D	*2100*	*Krājumi*
*D**	*5723***	*Pievienotās vērtības nodoklis*
K	*5310*	*Īstermiņa* saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem

** gadījumā, ja budžeta iestāde ir PVN maksātāja*

*** budžeta iestāde grāmatvedības uzskaites kārtībā nosaka detalizētu PVN uzskaites kontu pielietojumu un pārskata perioda slēguma grāmatojumus, piemēram, pārskata perioda beigās PVN summu, kas ir atzīstama kā priekšnodoklis*

Vienlaicīgi budžeta iestāde atzīst konta "Avansa maksājumi par krājumiem" un saistību samazinājumu iepriekš veiktā avansa maksājuma vērtībā, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*5310*	*Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*
K	*2181*	*Avansa maksājumi par krājumiem*
*K**	*5723*	*Pievienotās vērtības nodoklis*

** gadījumā, ja budžeta iestāde ir PVN maksātāja*

5.9. Ja budžeta iestāde iegādājas krājumus ar mērķi nodot tos tālākai lietošanai kādai citai budžeta iestādei (*piemēram, ministrija iegādājas krājumus, kurus paredzēts nodot tālākai lietošanai ministrijas padotības iestādēm*), budžeta iestāde atzīst attiecīgos krājumus un saistības atbilstoši darījumu pamatojošajos dokumentos uzrādītajai vērtībai un veic sekojošu grāmatojumu:

D	*2100*	*Krājumi*
*D**	*5723***	*Pievienotās vērtības nodoklis*
K	*5310*	*Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*

** gadījumā, ja budžeta iestāde ir PVN maksātāja*

*** budžeta iestāde grāmatvedības uzskaites kārtībā nosaka detalizētu PVN uzskaites kontu pielietojumu un pārskata perioda slēguma grāmatojumus, piemēram, pārskata perioda beigās PVN summu, kas ir atzīstama kā priekšnodoklis*

5.10. Ja budžeta iestāde krājumus saņem bez atlīdzības no citas budžeta iestādes, budžeta iestāde krājumu iegūšanas datumā atzīst to sākotnējo vērtību tādā apmērā, kādā tie uzskaitīti tajā budžeta iestādē, kas nodeva aktīvu. Ja nepieciešams, budžeta iestāde pārklasificē krājumus atbilstoši budžeta iestādes grāmatvedības uzskaites kārtībā noteiktajām prasībām. Vienlaikus budžeta iestāde atzīst ieņēmumus no bez atlīdzības saņemtām vērtībām saskaņā ar Rokasgrāmatas sadaļā "Ieņēmumi no darījumiem bez atlīdzības (nodokļi un pārvedumi)" noteiktajiem principiem. Šajā situācijā tiek veikts sekojošs grāmatojums:

D	*2100*	*Krājumi*
K	*8410*	*Ieņēmumi no saņemtām un nodotām vērtībām bez atlīdzības*

5.11. Ja budžeta iestāde saņem bez atlīdzības krājumus no citas budžeta iestādes, kas krājumu vērtību iepriekš atzinusi izdevumos, tad budžeta iestāde nodrošina krājumu uzskaiti daudzuma vienībās līdz faktiskai to norakstīšanai.

5.12. Ja budžeta iestāde ir saņēmusi krājumus kā dāvinājumu, piemēram, mācību grāmatu ziedojums no starptautiskas organizācijas, krājumu izmaksas ir šo krājumu patiesā vērtība ziedojuma iegūšanas dienā. Patieso vērtību nosaka, pamatojoties uz ar dāvinājuma un ziedojuma saņemšanu saistītiem dokumentiem vai veicot saņemto krājumu novērtējumu. Aktīva novērtējumu veic budžeta iestādes vadītāja izveidota komisija, ja nepieciešams, pieaicinot attiecīgās jomas speciālistus, vai iestādes atbildīgais attiecīgās jomas speciālists un sagatavo ziedojuma/dāvinājuma novērtēšanas aktu (9.nodaļā "Attaisnojuma dokumentu paraugi" sniegts attaisnojuma dokumenta paraugs). Daudziem aktīviem patieso vērtību var noteikt, pamatojoties uz tirgus cenām. Budžeta iestāde atzīst attiecīgos krājumus un ieņēmumus vai nākamo periodu ieņēmumus no saņemtā dāvinājuma atbilstoši novērtēšanas aktā apstiprinātajai vērtībai un veic sekojošu grāmatojumu:

D	*2100*	*Krājumi*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*

5.13. Krājumu pašizmaksā iekļauj visas iegādes, pārveidošanas un citas izmaksas, kas radušās, nogādājot krājumus to pašreizējā atrašanās vietā un stāvoklī:

5.13.1. krājumu ***iegādes izmaksās*** ietilpst pirkšanas cena, ievedmuitas nodokļi un citi neatskaitāmie nodokļi, transporta, pārkraušanas un citas izmaksas, kas tieši attiecināmas uz gatavo ražojumu, materiālu un piederumu iegādi. Nosakot iegādes izmaksas, atskaita saņemtās tirdzniecības atlaides, apjoma atlaides un citus no piegādātāja saņemtos labumus;

5.13.2. krājumu ***pārveidošanas izmaksas*** ir izmaksas, kas galvenokārt rodas ražošanas procesa ietvaros, pārveidojot krājumus par gatavo ražojumu krājumiem. Tās ir ar krājumu vienībām tieši saistītas izmaksas, piemēram, tiešās darbaspēka izmaksas. Pārveidošanas izmaksas ietver arī konsekventi piemērotu ražošanas nemainīgo un mainīgo pieskaitāmo izmaksu attiecinājumu uz saražotajām krājumu vienībām, kas rodas, pārveidojot materiālus gatavos ražojumos;

5.13.3. ***citas izmaksas*** iekļauj krājumu izmaksās tikai tad, ja tās rodas, nogādājot krājumus to pašreizējā atrašanās vietā un stāvoklī. Piemēram, var būt lietderīgi krājumu izmaksās iekļaut ar ražošanu nesaistītas pieskaitāmās izmaksas (piemēram, transportēšanas vai pārkraušanas izmaksas) vai izmaksas, kas radušās, izstrādājot produktus konkrētiem klientiem (piemēram, īpaša iepakojuma izmaksas).

5.14. Piemēri izmaksām, kuras neiekļauj krājumu izmaksās un uzrāda kā izdevumus periodā, kurā tās rodas, ir sekojoši:

- virsnormas iztērēto materiālu, darbaspēka vai citu ražošanas izmaksu summas;
- uzglabāšanas izmaksas, ja vien šīs izmaksas nerodas ražošanas procesā pirms nākamā ražošanas posma;
- administratīvās izmaksas, kuras nav saistītas ar krājumu nogādāšanu to pašreizējā atrašanās vietā un stāvoklī;
- transporta izmaksas par gatavo krājumu pārvietošanu starp struktūrvienībām;
- krājumu pārdošanas izmaksas.

5.15. Ja budžeta iestāde pērk krājumus saskaņā ar atliktā maksājuma nosacījumiem, un atliktā maksājuma periods ir ilgāks par 12 mēnešiem, tad budžeta iestāde atzīst procentu izdevumus atliktā maksājuma periodā, ja vienošanās pēc būtības ietver finansējuma daļu, kas ir, piemēram, starpība starp iepirkuma

cenu saskaņā ar tirgus nosacījumiem un maksājumu kopējo vērtību. Šādus procentu izdevumus neiekļauj krājumu vērtībā.

5.16. Krājumus, kurus veido lauksaimniecības produkti, ko budžeta iestāde ievākusi no tai piederošiem bioloģiskajiem aktīviem, sākotnējās atzīšanas dienā novērtē to patiesajā vērtībā ražas novākšanas datumā, atskaitot atsavināšanas izdevumus krājumu iegūšanas dienā.

Krājumu uzskaite pēc sākotnējās atzīšanas

5.17. Budžeta iestāde krājumu pašizmaksas novērtēšanai izmanto izmaksu metodi. Atbilstoši standarta izmaksu metodei krājumu pašizmaksas vērtību nosaka saskaņā ar materiālu un izejvielu, darbaspēka, efektivitātes un jaudas izmantošanu parastos apstākļos. Budžeta iestāde regulāri pārskata standarta izmaksas un nepieciešamības gadījumā koriģē, ņemot vērā pašreizējos apstākļus.

5.18. Savstarpēji neaizstājamu krājumu vienību, kā arī preču vai pakalpojumu, kas saražoti vai izstrādāti konkrētiem projektiem, izmaksas nosaka, nodalot šādu krājumu atsevišķās konkrētās iegādes vai izveides izmaksas. Izmaksu konkrēta nodalīšana nozīmē, ka konkrētās izmaksas attiecina uz noteiktām krājumu vienībām. Izmaksu nodalīšana ir lietderīga krājumu vienībām, kuras novirzītas konkrētam projektam, neatkarīgi no tā, vai šīs krājumu vienības ir nopirktas vai saražotas. Tomēr izmaksu konkrēta nodalīšana nav lietderīga, ja krājumu vienību apjoms ir liels, un krājumu vienības ir savstarpēji aizstājamas, piemēram, viendabīgi, homogēni priekšmeti vai priekšmeti, kas nav atšķirīgi viens no otra.

5.19. Krājumu izmaksas, izņemot savstarpēji neaizstājamas krājumu vienības un preces vai pakalpojumus, kas saražoti vai izstrādāti konkrētiem projektiem, budžeta iestāde uzskaita, lietojot "pirmais iekšā – pirmais ārā" metodi (FIFO – "First-In-First-Out" metode). Šī metode pamatojas uz pieņēmumu, ka tās krājumu vienības, kuras iepirktas pirmās, tiek izlietotas pirmās, un rezultātā vienības, kas paliek krājumos perioda beigās, ir tās, kuras iepirktas vai saražotas visvēlāk. 8.nodaļā "Praktiski piemēri un informācijas atklāšanas paraugi" sniegts FIFO metodes pielietojuma praktisks piemērs.

5.20. Katra pārskata gada beigās budžeta iestāde veic krājumu atlikušās vērtības pārskatīšanu sekojoši (skat. 1.tabula):

5.20.1. tādus krājumus, kas paredzēti budžeta iestādes funkciju nodrošināšanai – novērtē zemākajā no to izmaksu vai pašreizējās aizstāšanas izmaksu vērtības;

5.20.2. tādus krājumus, kas paredzēti nodošanai bez atlīdzības vai par minimālu samaksu, kā arī šādu krājumu izgatavošanai paredzētos krājumus – novērtē zemākajā no to izmaksu vai pašreizējās aizstāšanas izmaksu vērtības;

5.20.3. atsavināšanai paredzētos krājumus - novērtē zemākajā no to izmaksu vai neto pārdošanas vērtības.

1.tabula. Krājumu turpmākā novērtēšana

Krājumu veids	Turpmākā novērtēšana	Norakstīšanas grāmatojumi
Krājumi, kas paredzēti iestādes funkciju nodrošināšanai, ja tie nav nodoti lietošanā vai izlietoti	Zemākajā no izmaksu vai pašreizējās aizstāšanas izmaksu vērtības	D 7000 K 2100
Atsavināšanai trešajām personām paredzētie krājumi	Zemākajā no izmaksu vai neto pārdošanas vērtības	D 7000 K 2130
Ilgstoši lietojamais inventārs, kas nav nodots lietošanā	Novērtē, vai nepastāv vērtības samazinājuma pazīmes	D 8652 K 2190

5.21. Krājumu vērtības samazinājums (norakstīšana) līdz neto pārdošanas vērtībai vai pašreizējo aizstāšanas izmaksu vērtībai tiek izvērtēts un atzīts katrai krājumu vienībai atsevišķi.

5.22. Budžeta iestāde novērtē pašreizējās aizstāšanas izmaksas katrai krājumu vienībai vai krājumu vienību grupai, ja tā nav nodota lietošanā vai izlietota. Ja krājumu pašreizējās aizstāšanas izmaksas ir zemākas par šo krājumu iegādes izmaksu vērtību vai pašizmaksu, budžeta iestāde krājumus uzskaita pašreizējo aizstāšanas izmaksu vērtībā, norakstot pamatdarbības izdevumos starpību, kas rodas starp iegādes izmaksu vērtību vai pašizmaksu un pašreizējām aizstāšanas izmaksām, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*7000*	*Pamatdarbības izdevumi*
K	*2110*	*Izejvielas un materiāli*
K	*2120*	*Nepabeigtie ražojumi un pasūtījumi*
K	*2140*	*Bioloģisko aktīvu produkti un krājumi to uzturēšanai*
K	*2150*	*Stratēģiskās rezerves*
K	*2160**	*Inventārs*
K	*2170*	*Speciālais militārais inventārs un speciālā militārā inventāra izveidošana*

* *izņemot kontu 2161 Ilgstoši lietojams inventārs*

5.23. Gadījumos, kad budžeta iestāde tur krājumus, kuru turpmākais pielietojums nav tieši saistīts ar krājumu spēju radīt ienākošās naudas plūsmas (piemēram, kad budžeta iestādei ir noteikts pienākums izplatīt konkrētas preces bez atlīdzības vai par minimālu samaksu), katra pārskata gada beigās budžeta iestāde novērtē tādus krājumus zemākajā no to izmaksu vai pašreizējās aizstāšanas izmaksu vērtības. Tas nozīmē, ka budžeta iestāde uzrāda šādus krājumus finanšu pārskatos to pašreizējā aizstāšanas izmaksu vērtībā jeb summā, ko budžeta iestādei būtu jāsamaksā, lai iegādātos līdzvērtīgus krājumus, ja tas būtu nepieciešams budžeta iestādes mērķu sasniegšanai. Vienlaikus budžeta iestāde izvērtē, vai nav mainījies nolūks, kādam krājumi turēti. Piemēram, ja budžeta iestāde ir mainījusi krājumu turēšanas nolūku un uzskaita šādus krājumus kā atsavināšanai trešajām personām paredzētus krājumus, pārskata perioda beigās budžeta iestāde novērtē tos zemākajā no to izmaksu vai neto pārdošanas vērtības.

5.24. Budžeta iestāde katrā pārskata periodā izvērtē neto pārdošanas vērtības aplēsi atsavināšanai trešajām personām paredzētajiem krājumiem. Krājumu vērtība var kļūt neatgūstama, un budžeta iestāde veic krājumu uzskaites vērtības daļēju norakstīšanu līdz krājumu neto pārdošanas vērtībai tādiem krājumiem, kas paredzēti atsavināšanai trešajām personām, vai līdz pašreizējo aizstāšanas izmaksu vērtībai tādiem krājumiem, kas paredzēti budžeta iestādes funkciju nodrošināšanai, sekojošos gadījumos:

5.24.1. ja krājumi ir bojāti;

5.24.2. ja krājumi ir pilnīgi vai daļēji novecojuši vai to pārdošanas cena ir samazinājusies;

5.24.3. ja ir palielinājušās aplēstās krājumu pabeigšanas izmaksas vai aplēstās krājumu pārdošanas, apmaiņas vai izplatīšanas izmaksas.

D	*7000*	*Pamatdarbības izdevumi*
K	*2132*	*Krājumi un ilgtermiņa* ieguldījumi atsavināšanai

5.25. Krājumu uzskaites vērtības daļēja norakstīšanas līdz krājumu neto pārdošanas vērtībai vai pašreizējo aizstāšanas izmaksu vērtībai saskan ar principu, ka budžeta iestāde nedrīkst aktīvus uzskaitīt lielākā vērtībā par to turpmāko saimniecisko labumu vai kalpošanas potenciālu, ko cerēts iegūt, krājumus pārdodot, apmainot, izplatot vai lietojot.

5.26. Atsevišķos gadījumos budžeta iestādei var būt lietderīgi sagrupēt līdzīgus vai saistītus posteņus, piemēram, kad krājumu vienībām piemīt līdzīgs nolūks vai lietojums, un tos nav iespējams novērtēt atsevišķi no citiem šajā produktu līnijā saražotajiem krājumiem. Krājumu vērtības samazinājumu nav

lietderīgi izvērtēt un atzīt, pamatojoties tikai uz krājumu klasifikāciju, piemēram, gatavie ražojumi, visi krājumi konkrētā darbības vai ģeogrāfiskajā segmentā.

5.27. Sagatavojot aplēsi par krājumu neto pārdošanas vērtību, tiek ņemts vērā arī nolūks, kādam krājumi tiek turēti. Piemēram, krājumu daudzumam, kurš paredzēts, lai pildītu noteiktus pārdošanas vai pakalpojumu līgumus, neto pārdošanas vērtība pamatojas uz līgumcenu. Ja pārdošanas līgumi ir noslēgti par daudzumu, kas ir mazāks nekā turētie krājumi, pārsnieguma neto pārdošanas vērtība jāpamato ar pārdošanas cenām. No noteiktiem pārdošanas līgumiem un no noteiktiem pirkuma līgumiem var rasties uzkrājumi vai iespējamās saistības. Šādu uzkrājumu vai iespējamo saistību uzskaite tiek aplūkota Rokasgrāmatas sadaļās "Uzkrājumu, iespējamo saistību un iespējamo aktīvu uzskaite".

5.28. Materiālu un citu izejvielu vērtību, kuras paredzēts izlietot krājumu ražošanā, nenoraksta zemāk par to iegādes izmaksām, ja gatavos ražojumus, kuros šie materiāli un izejvielas tiks iestrādātas, paredzēts pārdot, apmainīt vai izplatīt par cenu, kas vienāda vai lielāka par izmaksu vērtību. Tomēr, ja materiālu vai citu izejvielu tirgus cenas samazināšanās norāda, ka gatavo ražojumu izmaksas pārsniegs to neto pārdošanas vērtību, arī materiālu vai citu izejvielu vērtību noraksta līdz gatavo ražojumu neto pārdošanas vērtībai. Šādos gadījumos materiālu aizstāšanas izmaksas var būt precīzākais pieejamais to neto pārdošanas vērtības mērs.

Ilgstoši lietojamā inventāra vērtības samazinājums

5.29. Budžeta iestāde katra pārskata perioda beigās novērtē, vai nepastāv pazīmes, kas norāda uz ilgstoši lietojamā inventāra vērtības samazinājumu.

5.30. Budžeta iestāde izvērtē vismaz šādas pazīmes attiecībā uz ilgstoši lietojamā inventāra vērtības samazinājumu:

5.30.1. Vismaz par 90% samazinājies vai nepastāv pieprasījums pēc pakalpojuma, kuru sniedz budžeta iestāde, lietojot attiecīgo aktīvu;

5.30.2. Pieņemts valdības vai pašvaldības lēmums, kas rada negatīvas izmaiņas budžeta iestādes darbībā;

5.30.3. Aktīvs ir novecojis vai fiziski bojāts;

5.30.4. Budžeta iestādes darbībā notikušas vai tuvākajā laikā gaidāmas ilgtermiņa izmaiņas, kas negatīvi ietekmē aktīva paredzēto lietojumu;

5.30.5. Pieņemts lēmums apturēt aktīva izveidošanu pirms tā pabeigšanas vai nodošanas lietošanā;

5.30.6. Citas pazīmes, kas liecina par aktīva vērtības samazināšanos.

5.31. Ja pastāv vismaz viena šo noteikumu vērtības samazinājuma pazīme, budžeta iestāde nosaka krājumu patieso vērtību vai atgūstamo vērtību.

5.32. Ja krājumu patiesā vai atgūstamā vērtība ir zemāka par uzskaites vērtību, budžeta iestāde atzīst vērtības samazinājumu.

5.33. Krājumu vērtības samazinājumu uzskaita atsevišķā kontā krājumu grupas sastāvā, atzīstot pārējos izdevumus:

D	*8652*	*Izdevumi no vērtības samazinājuma nefinanšu aktīviem*
K	*2190*	*Vērtības samazinājums krājumiem*

5.34. Katra pārskata perioda beigās novērtē, vai nepastāv pazīmes, kas norāda, ka iepriekšējos pārskata periodos atzītais ilgstoši lietojamā inventāra vērtības samazinājums vairs nepastāv vai ir mazinājies.

5.35. Novērtējot, vai vērtības samazinājums vairs nepastāv vai ir samazinājies, budžeta iestāde attiecībā uz ilgstoši lietojamo inventāru izvērtē vismaz šādas pazīmes:

- vismaz par 90 procentiem palielinājies vai atjaunojies pieprasījums pēc pakalpojuma, kuru sniedz budžeta iestāde, lietojot attiecīgo ilgstoši lietojamo inventāru;
- pieņemts valdības vai pašvaldības lēmums, kas rada pozitīvas izmaiņas budžeta iestādes darbībā;
- pārskata perioda laikā veikti ilgstoši lietojamā inventāra uzlabojumi vai atjaunošana, lai uzlabotu tā darbību;
- budžeta iestādes darbībā notikušas vai tuvākajā laikā gaidāmas ilgtermiņa izmaiņas, kas pozitīvi ietekmē ilgstoši lietojamā inventāra paredzēto lietojumu;
- pieņemts lēmums atsākt ilgstoši lietojamā inventāra izveidi, kas iepriekš apturēta vai pārtraukta pirms tā pabeigšanas vai nodošanas lietošanā (ekspluatācijā).

5.36. Ja pastāv kāda no iepriekš minētajām pazīmēm, budžeta iestāde veic attiecīgā ilgstoši lietojamā inventāra atgūstamās vērtības aplēsi saskaņā ar šajā apakšnodaļā minēto.

5.37. Budžeta iestāde palielina ilgstoši lietojamā inventāra uzskaites (atlikušo) vērtību, norakstot iepriekšējos pārskata periodos izveidoto vērtības samazinājumu tikai tādā gadījumā, ja ilgstoši lietojamā inventāra atgūstamā vērtība ir lielāka par tā uzskaites vērtību. Šādā gadījumā aktīva uzskaites (atlikusī) vērtība jāpalielina līdz tā atgūstamajai vērtībai un jāatzīst pārskata perioda pārējie ieņēmumi, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*2190*	*Vērtības samazinājums krājumiem*
K	*8552*	*Ieņēmumi no vērtības samazinājuma norakstīšanas nefinanšu aktīviem*

5.38. Palielinātā ilgstoši lietojamā inventāra uzskaites (atlikusī) vērtība nedrīkst pārsniegt uzskaites vērtību, kas būtu noteikta, ja aktīvam iepriekšējos periodos nebūtu atzīti izdevumi no vērtības samazinājuma.

5.39. Izveidoto ilgstoši lietojamā inventāra vērtības samazinājumu var koriģēt tikai par konkrētā ilgstoši lietojamā inventāra vērtības samazinājuma izmaiņu vērtību.

5.40. Ilgstoši lietojamā inventāra vērtības samazinājuma pārbaudi var veikt budžeta iestādes vadītāja apstiprināta komisija vai budžeta iestādes apstiprināts atbildīgais attiecīgās jomas speciālists. Komisijai vērtības samazinājuma pazīmju identifikācijai un aprēķinu veikšanai ir tiesības piesaistīt attiecīgās nozares speciālistus.

5.41. Ilgstoši lietojamā inventāra vērtības samazinājuma un/vai atgūstamās vērtības aprēķins tiek dokumentēts. 10.5. apakšnodaļā "10.5. Ilgstoši lietojamā inventāra vērtības samazinājuma novērtējuma akts" sniegts informatīvs iekšējā attaisnojuma dokumenta piemērs.

Krājumu norakstīšana un izdevumu atzīšana

5.42. Krājumu vērtību atzīst izdevumos pārskata periodā, kurā tos:

- nodod lietošanā;
- pārdod, apmaina, nodod finanšu nomā vai izplata bez maksas vai par minimālu samaksu un kurā atzīst atbilstošos ieņēmumus. Ja atbilstošo ieņēmumu nav, izdevumus atzīst periodā, kad nodotas preces vai sniegts pakalpojums, kuram izmanto krājumus;
- faktiski izlieto;
- likvidē, konstatē krājumu iztrūkumu vai prettiesisku atsavināšanu.

5.43. 2.tabulā sniegti tipiskākie grāmatojumi gadījumiem, kad krājumu vērtību atzīst izdevumos pārskata periodā.

2. tabula. Krājumu atzīšana izdevumos

Krājumus izslēdz, jo:	Krājumu vērtību atzīst	Konta Nr.
Nodod lietošanā	Pamatdarbības izdevumos	7000
Pārdod, apmaina, nodod finanšu nomā vai izplata bez maksas vai par minimālu samaksu un atzīst atbilstošos ieņēmumus.	Pārējos izdevumos	8612
Faktiski izlieto	Pamatdarbības izdevumos	7000
Likvidē, konstatē krājumu iztrūkumu vai prettiesisku atsavināšanu	Pārējos izdevumos	8611

5.44. Krājumus likvidējot vai konstatējot to iztrūkumu vai iznīcināšanu prettiesiskas darbības dēļ, krājumus izslēdz no uzskaites, norakstot to uzskaites vērtību izdevumos.

D 8611 Izdevumi no nefinanšu aktīvu norakstīšanas un likvidēšanas
K 2100 Krājumi

5.45. Gadījumā, kad budžeta iestāde izsniedz krājumus lietošanā vai fiziski izlieto, budžeta iestāde izslēdz krājumu vērtību, pamatojoties uz materiālo vērtību (krājumu) izsniegšanu apliecinošiem dokumentiem (10.nodaļā "Attaisnojuma dokumentu paraugi" sniegts attaisnojuma dokumenta paraugs), veicot sekojošu grāmatojumu:

D 7000 Pamatdarbības izdevumi
K 2100 Krājumi

5.46. Krājumu pārdošanas dienā budžeta iestāde, pamatojoties uz attaisnojuma dokumentiem, noraksta krājumu vērtību, veicot sekojošus grāmatojumus:

D 8612 Izdevumi no nefinanšu aktīvu atsavināšanas
K 2100 Krājumi

5.47. Gadījumā, kad budžeta iestāde nodod krājumus citai budžeta iestādei bez atlīdzības, budžeta iestāde izslēdz krājumu vērtību, pamatojoties uz apliecinošiem dokumentiem, veicot sekojošu grāmatojumu:

D 8420 Izdevumi no saņemtām un nodotām vērtībām bez atlīdzības
K 2100 Krājumi

5.48. Citos gadījumos, piemēram, ja budžeta iestāde konstatējusi apstākli, kas liegtu tālāku krājumu izmantošanu budžeta iestādes funkciju nodrošināšanai, pamatojoties uz attaisnojuma dokumentiem, budžeta iestāde izslēdz krājumu vērtību, veicot sekojošu grāmatojumu:

D 8611 Izdevumi no nefinanšu aktīvu norakstīšanas un likvidēšanas
K 2100 Krājumi

5.49. Pārdodot, apmainot vai izplatot krājumus, šo krājumu uzskaites vērtību budžeta iestāde atzīst izdevumos periodā, kurā atzīt atbilstošos ieņēmumus. Ja atbilstošu ieņēmumu nav, budžeta iestāde izdevumus atzīst, kad tiek izplatītas preces vai sniegts atbilstošs pakalpojums. Krājumu vērtības norakstīšanas summa un visi krājumu zudumi jāatzīst kā izdevumi periodā, kurā veikta šo krājumu vērtības norakstīšana vai radušies zudumi:

D 2190 Vērtības samazinājums krājumiem
K 8552 Ieņēmumi no vērtības samazinājuma norakstīšanas nefinanšu aktīviem
D 8611 Izdevumi no nefinanšu aktīvu norakstīšanas un likvidēšanas

*K 2100 Krājumi**
**atlikusī uzskaites vērtība*

5.50. Dažus krājumus var attiecināt uz citiem aktīvu kontiem, piemēram, krājumus, kurus budžeta iestāde izmanto kā pamatlīdzekļu sastāvdaļu gadījumos, kad budžeta iestāde pati veic pamatlīdzekļa izveidošanu. Ja budžeta iestāde iekļauj krājumu vērtību pamatlīdzekļu izveidošanas izmaksās kontā "Pamatlīdzekļu izveidošana", budžeta iestāde veic sekojošu grāmatojumu:

D 1241 Pamatlīdzekļu izveidošana
K 2100 Krājumi

5.51. Gadījumos, kad budžeta iestāde iekļauj krājumu vērtību cita aktīva sākotnējā vērtībā, tā veic turpmāku aktīva uzskaiti saskaņā ar Rokasgrāmatas sadaļā "Pamatlīdzekļu uzskaite" noteiktajiem uzskaites principiem. Iekļaujot krājumus pamatlīdzekļa vai krājumu uzskaites vērtībā veic vienu no sekojošiem grāmatojumiem:

D 1240 Pamatlīdzekļu izveidošana un nepabeigtā būvniecība
D 2120 Nepabeigtie ražojumi un pasūtījumi
K 2100 Krājumi

5.52. Budžeta iestāde krājumus var uzskaitīt daudzuma vienībās atsevišķā reģistrā līdz to izlietošanai (utilizācijai).

5.53. Budžeta iestāde nodrošina inventāra uzskaiti daudzuma vienībās arī pēc tā atzīšanas izdevumos līdz izslēgšanai no uzskaites.

6. Krājumu inventarizācija

6.1. Lai nodrošinātu, ka budžeta iestādes pārskatos ir ietverti visi krājumi, kā arī lai pārliecinātos, ka budžeta iestādes uzskaitē esošie krājumi eksistē dabā un ir atbilstoši novērtēti, pārskata perioda beigās veic krājumu inventarizāciju.

6.2. Krājumu inventarizāciju veic saskaņā ar normatīvajos aktos noteikto kārtību, kā arī budžeta iestādē apstiprināto inventarizācijas kārtību.

6.3. Inventarizāciju veic vismaz reizi gadā – pārskata gada slēguma inventarizāciju veic triju mēnešu laikā pirms pārskata gada beigu dienas vai mēneša laikā pēc tās, pārrēķinot inventarizācijas dienā konstatētos atlikumus atbilstoši grāmatvedības datiem pārskata gada beigu dienā, bet, ja nepieciešams (atbildīgās personas maiņas gadījumā u.tml.), arī biežāk.

6.4. Inventarizāciju veic budžeta iestādes vadītāja apstiprināta inventarizācijas komisija, un tās rezultātus apstiprina inventarizācijas komisijas locekļi, budžeta iestādes vadītājs un materiāli atbildīgās personas.

6.5. Inventarizācijas komisijas personālsastāvu un inventarizācijas sākšanas un beigšanas termiņus budžeta iestādes vadītājs nosaka ar rakstisku rīkojumu. Budžeta iestādes vadītājs šajā rīkojumā var ietvert arī inventarizācijas dokumentēšanas termiņus.

6.6. Ja inventarizācijas rezultātā ir konstatēti krājumi, kas līdz šim nav bijuši iekļauti uzskaitē, budžeta iestādes vadītāja izveidota komisija, ja nepieciešams pieaicinot attiecīgās jomas speciālistu, vai iestādes attiecīgais atbildīgais jomas speciālists nosaka krājumu vērtību un sagatavo krājumu novērtēšanas aktu.

6.7. Budžeta iestāde, pamatojoties uz komisijas sagatavoto aktu, atzīst sākotnēji uzskaitē krājumus, komisijas noteiktajā vērtībā palielinot attiecīgo krājumu un atbilstošo ieņēmumu kontu, un veic sekojošu grāmatojumu:

D	*2100*	*Krājumi*
K	*8570*	*Ieņēmumi no īstermiņa aktīvu sākotnējās atzīšanas*

6.8. Ja inventarizācijas rezultātā ir konstatēts krājumu iztrūkums vai bojājums, kas liegtu tā tālāku izmantošanu budžeta iestādes darbībā, budžeta iestāde, pamatojoties uz iestādes vadītāja apstiprinātu kārtību, attiecīgos krājumus noraksta no uzskaites, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*8611*	*Izdevumi no nefinanšu aktīvu norakstīšanas un likvidēšanas*
K	*2100*	*Krājumi*

7. Informācijas uzrādīšana

Budžeta iestāde uzrāda sekojošu informāciju gada pārskatā par krājumiem:

7.1. Budžeta iestāde norāda krājumus pārskatā par finansiālo stāvokli jeb bilancē atkarībā no to klasifikācijas:

- krājumus, kas paredzēti iestādes funkciju nodrošināšanai, ja tie nav nodoti lietošanā vai izlietoti - zemākajā no to izmaksu vai pašreizējās aizstāšanas izmaksu vērtības;
- atsavināšanai trešajām personām paredzētos krājumus – zemākajā no izmaksu vai neto pārdošanas vērtības
- ilgstoši lietojamo inventāru, kas nav nodots lietošanā – novērtē vai nepastāv vērtības samazinājuma pazīmes.

Ieguldījuma īpašumu atlikušo vērtību aprēķina, no sākotnējās vērtības atskaitot nolietojumu un vērtības samazinājumu.

7.2. Papildus budžeta iestāde finanšu pārskata pielikuma finanšu pārskata posteņu strukturizētajā skaidrojumā 2.1. piezīmē "Krājumi" sniedz informāciju par:

- krājumu atlikumiem pārskata perioda sākumā un beigās, kā arī izmaiņām perioda laikā (absolūtajās vienībās un %);
- būtiskiem darījumiem vai notikumiem pārskata periodā, kas ietekmēja izmaiņas un darījumiem, kas ir vienādi ar vienu miljonu EUR absolūtajā vērtībā vai lielāki;
- izmaiņām bilances posteņa vērtībā;
- apstākļu vai notikumu aprakstu par to, kāpēc ir noteikts vērtības samazinājums;
- ilgtermiņa ieguldījumiem un krājumiem atsavināšanai;
- vērtības samazinājumu avansa maksājumiem sadalījumā pa metodēm;
- izveidoto vērtības samazinājumu avansa maksājumiem atbilstoši grupām pēc to izpildes termiņa kavējuma pārskata perioda beigās;
- metodēm un pieņēmumiem, nosakot lauksaimniecības produktu grupas patieso vērtību ražas novākšanas dienā;
- citu informāciju pārskatu lietotājiem.

Budžeta iestāde sniedz informāciju finanšu pārskata posteņu strukturizētajā skaidrojumā saskaņā ar Valsts kases sagatavotajām finanšu pārskata posteņu strukturizētā skaidrojuma sagatavošanas vadlīnijām, kas publicētas Valsts kases tīmekļa vietnē.

7.3. Finanšu pārskata pielikuma grāmatvedības uzskaites principu aprakstā budžeta iestāde sniedz attiecīgi informāciju par:

- krājumu klasifikāciju, sākotnējo atzīšanu un novērtēšanu, turpmāko novērtēšanu, izslēgšanu no uzskaites;
- metodēm un nozīmīgiem pieņēmumiem, kas izmantoti krājumu patiesās vērtības noteikšanai;

- ilgstoši lietojamā inventāra vērtības samazinājuma iemesliem un aprēķināšanas metodēm.

8. Praktiski piemēri un informācijas atklāšanas paraugi

8.1. Piemērs. Krājumu sākotnējā atzīšana

Budžeta iestāde iepērk 10 000 vienības speciāla papīra par kopējo vērtību 700,00 EUR (neieskaitot PVN). Krājumu piegādes datums – 2019.gada 2.novembris.

Krājumu saņemšanas dienā 2019.gada 2.novembī, pamatojoties uz preču pavadzīmi - rēķinu, budžeta iestāde atzīst krājumus, veicot sekojošu grāmatojumu:

Grāmatojums 2016.gada 2.novembrī:

D	*2114*	*Saimniecības materiāli un kancelejas piederumi*	*700,00 EUR*
D	*5723*	*Pievienotās vērtības nodoklis*	*147,00 EUR*
K	*5310*	*Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*	*847,00 EUR*

8.2. Piemērs. Krājumu izmaksu vērtības noteikšana

Budžeta iestāde, kas nav PVN maksātāja, 2019. gada 15. decembrī iegādājas kurināmo (kokskaidu briketes) visai apkures sezonai par kopējo vērtību 78 000,00 EUR. Piegādātājs piegādā kurināmo – kokskaidu briketes - budžeta iestādei, aprēķinot transporta izmaksas un piestādot rēķinu par transporta izmaksām 1 500,00 EUR apmērā.

Kurināmā izmaksu (uzskaites) vērtības aprēķins būs sekojošs:

	(EUR)
Kurināmā cena	78 000,00
Transporta izmaksas	1 500,00
KOPĀ	**79 500,00**

Budžeta iestāde atzīst kurināmo grāmatvedības uzskaitē, veicot sekojošus grāmatojumus:

Grāmatojums, pamatojoties uz darījumu apliecinošu dokumentu (rēķinu), kurināmā saņemšanas brīdī:

D	*2115*	*Kurināmais, degviela, smērvielas*	*79 500,00 EUR*
K	*5310*	*Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*	*79 500,00 EUR*

8.3. Piemērs. Krājumu uzskaite pārskata gada beigās, izmantojot FIFO metodi

Budžeta iestāde 2019. gada 28.novembrī iegādājas 670 vienības mācību līdzekļus (krājumus) par cenu 2,90 EUR/gab. 2019. gada 15.decembrī budžeta iestāde iegādājas vēl 200 vienības šo krājumu par cenu 2,70 EUR/gab. 2019.gada 20.decembrī budžeta iestāde pārdod daļu no krājumiem. Uz 2019. gada 31. decembri budžeta iestādei krājumu atlikums ir 320 vienības, tas nozīmē, ka periodā no iegādes līdz pārskata gada beigām ir izlietotas/pārdotas 550 vienības. Bilancē krājumu atlikums pārskata perioda gada beigās ir jāuzrāda pēc FIFO uzskaites metodes.

Budžeta iestāde veic sekojošus aprēķinus:

Aprēķins

2019. gada 28.novembrī krājumu iegāde:

670 x 2,90 = 1 943,00 EUR

2019.gada 15. decembrī krājumu iegāde:

200 x 2,70 = 540,00 EUR

2019. gada 20.decembrī tiek norakstīta/pārdota daļa no krājumiem:

550 x 2,90 = 1 595,00 EUR (tiek norakstīti tie krājumi, kas iegādāti pirmie)\

D	*8612*	*Izdevumi no nefinanšu aktīvu* atsavināšanas	*1 595,00 EUR*
K	*2111*	*Materiāli mācību, zinātniskiem un citiem mērķiem*	*1 595,00 EUR*

Atlikusī krājumu uzskaites vērtība uz 2019. gada 31. decembri:

120 (670 – 550) x 2,90 = 348,00 EUR

200 x 2,70 = 540,00 EUR

348,00 + 540,00 = 888,00 EUR

Budžeta iestāde 2019. gada 31.decembrī bilancē uzrāda krājumus 888,00 EUR apmērā kontā 2111 *Materiāli mācību, zinātniskiem un citiem mērķiem*.

8.4. Piemērs. Informācijas uzrādīšanas ilustratīvs piemērs, balstoties uz piemēros izmantotajiem datiem

Piemērā pieņemts, ka uz 01.01.2019. gadu nav uzskaitīti krājumi bilances kontos. Piemērā pieņemts, ka budžeta iestāde nav PVN maksātājs.

Pārskata periodā notikuši sekojoši notikumi:

1) Budžeta iestāde iepērk 10 000 vienības speciāla papīra par kopējo vērtību 700,00 EUR (neieskaitot PVN). 2019.gada laikā minētie krājumi nav izlietoti vai norakstīti. Papīra atlikums uzskaitīts kontā 2114 «Saimniecības materiāli un kancelejas piederumi».
2) Budžeta iestāde, 2019. gada 15. decembrī iegādājas kurināmo (kokskaidu briketes) visai apkures sezonai par kopējo vērtību 78 000,00 EUR apmērā. Piegādātājs piegādā kurināmo – kokskaidu briketes - budžeta iestādei, aprēķinot transporta izmaksas un piestādot rēķinu par transporta izmaksām 1 500,00 EUR apmērā. Kopējā uzkrājuma vērtība kurināmajiem 79 500,00 EUR. 2019.gada laikā minētie krājumi nav izlietoti vai norakstīti. Kurināmais uzskaitīts kontā 2115 «Kurināmais, degviela, smērvielas».
3) Budžeta iestāde 2019. gada 28.novembrī iegādājas 670 vienības mācību līdzekļus (krājumus) par cenu 2,90 EUR/gab. kopsummā 1 943,00 EUR. 2019. gada 15.decembrī budžeta iestāde iegādājas vēl 200 vienības šo krājumu par cenu 2,70 EUR/gab. kopsummā 540 EUR. Periodā no iegādes līdz pārskata gada beigām ir izlietotas/pārdotas 550 vienības kopsummā 1 595,00 EUR. 2019.gada kurināmais nav izlietots decembrī. Budžeta iestāde 2019. gada 31.decembrī uzrāda mācību līdzekļus 888,00 EUR apmērā kontā 2111 «Materiāli mācību, zinātniskiem un citiem mērķiem».
4) Budžeta iestādes īpašumā ir mežaudze. Pārskata periodā budžeta iestāde veic meža izstrādi 40 m^3 mežaudzes apjomā. Budžeta iestāde meža izstrādes rezultātā iegūtos kokmateriālus sākotnēji uzskaita krājumu sastāvā patiesajā vērtībā, atskaitot atsavināšanas izmaksas, 676,00 EUR vērtībā. Pārskata gada laikā kokmateriāli nav realizēti (pārdoti). Kokmateriāli uzskaitīti kontā 2141 *Bioloģisko aktīvu produkti*.

Valsts kase pārskata gadā noteikusi būtiskuma līmeni budžeta iestādei gada pārskatā uzrādāmajai informācijai 50 000,00 EUR.

Pārskata perioda beigās budžeta iestāde finanšu pārskata pielikumos uzrāda sekojošu informāciju:

9. Gada pārskata aizpildīšana

2.1.piezīme "Krājumi"

Konta Nr.	Konta nosaukums	Pārskata perioda beigas	Pārskata perioda sākums	Izmaiņas (+,-)	
				absolūtās vienībās	%
				(1.–2.)	(1./2.*100)
A	B	1	2	3	4
2110	Izejvielas un materiāli	81 088,00	-	81 088,00	-
2140	Bioloģisko aktīvu produkti un krājumi to uzturēšanai	676,00	-	676,00	-

2.1.BDAR Būtiskie darījumi pārskata periodā, kas ietekmēja izmaiņas

Konta Nr.	Konta nosaukums	Summa	Darījuma apraksts
A	B	1	B
2110	Izejvielas un materiāli	79 500,00	Iegādāts kurināmais ziemas sezonai

2.1.IZMK Izmaiņas konta vērtībā

Konta Nr./ Kods	Konta nosaukums/ Metodes nosaukums	Pārskata perioda sākumā	Palieli-nājums (+)	Izdevumos atzītā vērtība (-)	Vērtības samazinājuma izmaiņas		Pārvie-tošana (+,-)	Pārskata perioda beigās (1. līdz 6.ailes summa)
					atzīts (-)	norakstīts (+)		
A	B	1	2	3	4	5	6	7
2111	Materiāli mācību, zinātniskiem un citiem mērķiem	-	2 483,00	1 595,00	-	-	-	888,00
2114	Saimniecības materiāli un kancelejas piederumi	-	700,00	-	-	-	-	700,00
2115	Kurināmais, degviela, smērvielas	-	79 500,00	-	-	-	-	79 500,00
2141	Bioloģisko aktīvu produkti	-	676,00	-	-	-	-	676,00

2.1.MEPV Metodes un pieņēmumi, nosakot lauksaimniecības produktu grupas patieso vērtību ražas novākšanas dienā

Grupas nosaukums	Metodes un pieņēmumu apraksts
A	B
Kokmateriāli	Kokmateriālus sākotnēji uzskaita krājumu sastāvā patiesajā vērtībā, atskaitot atsavināšanas izmaksas. Krājumu patieso vērtību nosaka, pamatojoties uz novērojamiem tirgus datiem.

10.1. Ziedojumu/dāvinājumu novērtēšanas akts

Budžeta iestādes veidlapa/rekvizīti

APSTIPRINU

_____

(amats)

_____

(paraksts, paraksta atšifrējums)

_____

(datums)

Ziedojuma/ dāvinājuma novērtējuma
AKTS
(dokumenta sagatavošanas vieta)

_____ Nr. _____
(datums)

Budžeta iestādes ziedojumu un dāvinājumu novērtēšanas komisija, kas izveidota, pamatojoties uz budžeta iestādes iekšējo normatīvo aktu *(normatīvā akta nosaukums, Nr., datums)* 201_____.gada _____ ir veikusi saņemtā ziedojuma/dāvinājuma novērtēšanu atbilstoši Ministru kabineta noteikumos par grāmatvedības uzskaiti un iekšējā normatīvajā aktā *(normatīvā akta nosaukums, Nr., datums)* noteiktajai kārtībai.

Ziedojuma/dāvinājuma saņemšanas datums: _____
Ziedojuma/dāvinājuma sniedzējs: _____

Nr.	**Ziedojuma vai dāvinājuma nosaukums, apraksts**	**Daudzums**	**Vērtības noteikšanas veids**	**Vienas vienības vērtība**	**Kopējā vērtība**

Citi papildus attaisnojuma dokumenti: _____

Komisijas locekļi: _____ *(paraksts, Vārds, Uzvārds)*

_____ *(paraksts, Vārds, Uzvārds)*

_____ *(paraksts, Vārds, Uzvārds)*

10.2. Akts par materiālo vērtību izsniegšanu

Budžeta iestādes veidlapa/rekvizīti

APSTIPRINU

_____

(*amats)*

_____

(paraksts, paraksta atšifrējums)

_____

(datums)

AKTS

(dokumenta sagatavošanas vieta)

_____ Nr. _____

(datums)

Par materiālo vērtību izsniegšanu

Kam tiek izsniegts _____

(adrese, struktūrvienība, amats, Vārds, Uzvārds)

Izsniegšanas mērķis: _____

Pieprasītas un izsniegtas šādas materiālās vērtības:

Inventāra Nr.	Materiālo vērtību nosaukums	Mērvien.	Daudzums		Cena	Summa
			pieprasīts	izsniegts		

Struktūrvienības vadītājs _____ Izsniedza _____

(paraksts, Vārds, Uzvārds)

Datums: 201___.g._____._____ Saņēma _____

(paraksts, Vārds, Uzvārds)

10.3. Krājumu inventarizācijas saraksts

Budžeta iestādes veidlapa/rekvizīti

APSTIPRINU

_____

(amats)

_____

(paraksts, paraksta atšifrējums)

_____

(datums)

INVENTARIZĀCIJAS SARAKSTS

(dokumenta sagatavošanas vieta)

_____ Nr. _____

(datums)

N.p.k.	Krājumu nosaukums	Krājumu numurs	Faktiski	Komentāri
			Daudz.	
1				
2				
3 …				

Inventarizācijā piedalījās: _____ _____

(paraksts) *(amats, Vārds, Uzvārds)*

_____ _____

(paraksts) *(amats, Vārds, Uzvārds)*

_____ _____

(paraksts) *(amats, Vārds, Uzvārds)*

10.4. Akts par inventarizācijas laikā konstatētu bojātu krājumu norakstīšanu

Budžeta iestādes veidlapa/rekvizīti

APSTIPRINU

_____

(amats)

_____

(paraksts, paraksta atšifrējums)

_____

(datums)

Akts par krājumu norakstīšanu

(dokumenta sagatavošanas vieta)

_____

(datums) Nr. _____

Pamatojums:

Komisija šādā sastāvā: priekšsēdētājs _____

komisijas locekļi: _____

_____

Piedalījās materiāli atbildīgā persona: _____

Nomenklatūras numurs	Izlietotā inventāra, mazvērtīgā inventāra nosaukums	Mērv.	Daudz.	Cena	Summa	Kredīta konts	Norakstīšanas iemesls
1	2	3	4	5	6	7	8

Komisijas priekšsēdētājs _____ *(amats)* _____ *(V.Uzvārds)* _____ *(paraksts)*

Komisijas locekļi: _____ *(amats)* _____ *(V.Uzvārds)* _____ *(paraksts)*

_____ *(amats)* _____ *(V.Uzvārds)* _____ *(paraksts)*

10.5. Ilgstoši lietojamā inventāra vērtības samazinājuma novērtējuma akts

Budžeta iestādes veidlapa/rekvizīti

APSTIPRINU

_____
(amats)

_____
(paraksts, paraksta atšifrējums)

_____
(datums)

Ilgstoši lietojamā inventāra vērtības samazinājuma novērtējuma
AKTS
(dokumenta sagatavošanas vieta)

Inventāra kartiņas Nr. _____
Inventāra nosaukums _____
Uzskaites vērtība_____ EUR.
Paredzētais pakalpojums, pakalpojums pielietojums un mērvienība_____

Nr.	Vērtības samazināšanās pazīmes	Pastāv/nepastāv	Komentāri
1.	Vismaz par 90 procentiem samazinājies vai nepastāv pieprasījums pēc pakalpojuma, kuru sniedz budžeta iestāde, lietojot attiecīgo aktīvu, *pamatojoties uz augstāk norādītajiem datiem*		
2.	Pieņemts valdības vai pašvaldības lēmums, kas rada negatīvas izmaiņas budžeta iestādes darbībā.		
3.	Ilgstoši lietojamais inventārs ir novecojis vai fiziski bojāts		
4.	Budžeta iestādes darbībā notikušas vai tuvākajā laikā gaidāmas ilgtermiņa izmaiņas, kas negatīvi ietekmē ilgstoši lietojamā inventāra paredzēto lietojumu.		
5.	Pieņemts lēmums apturēt ilgstoši lietojamā inventāra izveidošanu pirms tā pabeigšanas vai nodošanas lietošanā (ekspluatācijā)		
6.	Citas pazīmes, kas liecina par ilgstoši lietojamā inventāra vērtības samazināšanos.		

Pieņemts lēmums: _____
(vai pastāv vērtības samazināšanās pazīmes u.c.)

Sagatavoja: _____ _____
(amats, vārds, uzvārds) *(datums)*

11. Budžeta izpildes procesa shēma (t.sk. iekšējās kontroles) finanšu vadības griezumā

[1] apstiprināšana un papildus saskaņošana ar citām budžeta iestādes struktūrvienībām atbilstoši budžeta iestādes iekšēji noteiktajai kārtībai
[2] piedaloties materiāli atbildīgajai personai, ja attiecināms
[3] vai pilnvarotā persona vai iekšējos normatīvajos aktos deleģētā persona
[4] atbilstoši iekšējos normatīvajos aktos noteiktajam
[5] skatīt attiecīgā ilgtermiņa ieguldījuma atsavināšanas prasības

Prasību uzskaite, tai skaitā, nākamo periodu izdevumu un avansu uzskaite

1. Mērķis

Šīs sadaļas mērķis ir noteikt prasību, tai skaitā nākamo periodu izdevumu un avansu, uzskaites principus budžeta iestādēs.

2. Sfēra

Šī sadaļa nosaka prasību, tai skaitā nākamo periodu izdevumu un avansu, uzskaites principus un ar to uzskaiti saistītos grāmatojumus, kā arī sniedz atsauces uz uzskaiti reglamentējošiem normatīvajiem aktiem, attaisnojuma dokumentu paraugus, praktiskus piemērus un informācijas atklāšanas paraugus.

3. Definīcijas

Prasības	aktīvi, kas budžeta iestādei ir radušies pakalpojumu sniegšanas, kā arī krājumu, pamatlīdzekļu un citu aktīvu pārdošanas rezultātā, un citos gadījumos, kas noteikti normatīvajos aktos.
Avansi par pakalpojumiem un projektiem	samaksātās priekšapmaksas par pakalpojumiem un projektiem.
Nākamo periodu izdevumi	maksājumi par pakalpojumiem, kas izdarīti pirms pārskata datuma, bet attiecas uz nākamajiem pārskata periodiem, un pakalpojumu saņemšanai ir regulārs (periodisks) raksturs.
Pārskata datums	tā pārskata perioda pēdējā diena, uz kuru attiecas finanšu pārskats.
Pārskata periods	periods, par kuru atbilstoši normatīvajiem aktiem pārskatu sagatavošanas jomā sniedz informāciju par grāmatvedības uzskaites datiem.
Uzkrātie ieņēmumi	ieņēmumi, kas saskaņā ar noslēgtajiem līgumiem vai citiem attaisnojuma dokumentiem attiecas uz pārskata periodu vai iepriekšējiem periodiem, bet par kuriem pārskata perioda beigās nav iesniegts maksāšanai paredzētais attaisnojuma dokuments.

4. Saistošie dokumenti

4.1. Likums par budžetu un finanšu vadību (24.03.1994.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti, tai skaitā:

4.1.1. Ministru kabineta 27.12.2005. noteikumi Nr. 1032 "Noteikumi par budžetu ieņēmumu klasifikāciju";

4.1.2. Ministru kabineta 27.12.2005. noteikumi Nr. 1031 "Noteikumi par budžetu izdevumu klasifikāciju atbilstoši ekonomiskām kategorijām";

4.1.3. Ministru kabineta 13.02.2018. noteikumi Nr. 87 "Grāmatvedības uzskaites kārtība budžeta iestādēs";

4.1.4. Ministru kabineta 19.06.2018. noteikumi Nr. 344 "Gada pārskata sagatavošanas kārtība";

4.1.5. Ministru kabineta 10.12.2013. noteikumi Nr. 1456 "Noteikumi par institucionālo sektoru klasifikāciju".

4.2. Likums "Par grāmatvedību" (14.10.1992.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti, tai skaitā:

4.2.1. Ministru kabineta 21.10.2003. noteikumi Nr. 585 "Noteikumi par grāmatvedības kārtošanu un organizāciju";

4.2.2. Ministru kabineta 21.10.2003. noteikumi Nr. 584 "Kases operāciju uzskaites noteikumi".

4.3. Ministru kabineta 10.04.2007. noteikumi Nr. 237 "Skaidrā naudā veikto darījumu deklarēšanas noteikumi".

5. Prasību uzskaite

5.1. Budžeta iestāde sākotnēji atzīst prasības patiesajā vērtībā.

5.2. Īstermiņa prasībās uzskaita prasību summas, kuras atmaksās budžeta iestādes parastā darbības cikla ietvaros vai kuru atmaksas termiņš pārskata perioda beigās nepārsniegs gadu no bilances datuma.

5.3. Ilgtermiņa prasībās uzskaita prasības, kuru paredzētā atmaksa (dzēšana) atbilstoši sākotnējiem (līgumu) nosacījumiem pārsniedz gadu no bilances datuma. Pārskata perioda beigās aprēķina un apgrozāmo līdzekļu sastāvā norāda ilgtermiņa prasību īstermiņa daļu.

5.4. Budžeta iestāde atzīst prasības dienā, kad budžeta iestāde noformē pircējam (budžeta iestādes klientam) dokumentu, kas apstiprina sniegtā pakalpojuma izpildi, piemēram, izsniedz rēķinu u.c. Izņēmums ir gadījumi, kad līgumā ir minēti kādi citi nosacījumi, piemēram, ja ir nepieciešams abu pušu apstiprināts dokuments, lai priekšmeta/darba izpildes nodošanu varētu uzskatīt par notikušu. Šādā gadījumā prasība atzīstama pēc minētā dokumenta abpusējas apstiprināšanas, piemēram, veikto darbu pieņemšanas-nodošanas akta parakstīšanas.

5.5. Prasības par nodokļiem atzīst saskaņā ar šajā Rokasgrāmatas sadaļā un Rokasgrāmatas sadaļā "Ieņēmumi no darījumiem bez atlīdzības (nodokļi un pārvedumi)" noteiktajiem uzskaites principiem.

5.6. Prasības, kas atbilst finanšu instrumentu klasifikācijas kritērijiem, uzskaita saskaņā ar Rokasgrāmatas sadaļā "Finanšu instrumentu uzskaite" noteiktajiem uzskaites principiem.

5.7. Budžeta iestāde, atzīstot prasības, ņem vērā ieņēmumu atzīšanas vispārīgos kritērijus un ieņēmumu uzskaites pamatprincipus, kas noteikti Rokasgrāmatas sadaļās "Ieņēmumu no darījumiem ar atlīdzību uzskaite" un "Ieņēmumi no darījumiem bez atlīdzības (nodokļi un pārvedumi)".

5.8. Budžeta iestāde atzīst prasības un ieņēmumus, pamatojoties uz izrakstīto rēķinu vai citu attaisnojuma dokumentu, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*2300*	*Īstermiņa prasības*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*
	vai	

K	*8510*	*Ieņēmumi no atsavināšanai paredzēto nefinanšu aktīvu pārdošanas*
*K**	*5723***	*Pievienotās vērtības nodoklis*

**ja budžeta iestāde ir PVN maksātāja*

*** budžeta iestāde grāmatvedības uzskaites kārtībā var noteikt detalizētu PVN uzskaites kontu pielietojumu*

5.9. Veicot prasību grāmatvedības uzskaiti, budžeta iestāde ievēro šādus pamatprincipus:

- uzkrāšanas principu, kurš nosaka, ka ieņēmumus atzīst tad, kad tie radušies neatkarīgi no rēķina vai naudas saņemšanas;
- piesardzības principu, kurš nosaka, ka ieņēmumus atzīst tad, kad to saņemšana ir droši ticama.

5.10. Prasību sastāvā kā uzkrātos ieņēmumus budžeta iestāde uzskaita ieņēmumus, kas attiecas uz pārskata periodu vai iepriekšējiem periodiem, bet par kuriem pārskata perioda beigās nav sagatavots maksāšanai paredzētais attaisnojuma dokuments (piemēram, rēķins). Budžeta iestāde aprēķina ieņēmumus, kas attiecināmi uz pārskata periodu, piemēram, saskaņā ar līgumu, un atzīst uzkrātos ieņēmumus, veicot sekojošus grāmatojumus:

Grāmatojums, atzīstot ieņēmumus periodā, kad tie ir radušies:

D	*2360*	*Uzkrātie ieņēmumi*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*

Kad nākamajā periodā tiek izsniegts attiecīgais norēķinu attaisnojuma dokuments, uzkrātie ieņēmumi tiek samazināti un tiek atzīta prasība:

D	*2300*	*Īstermiņa prasības*
K	*2360*	*Uzkrātie ieņēmumi*
*K**	*5723***	*Pievienotās vērtības nodoklis*
K	*6000****	*Pamatdarbības ieņēmumi*

**ja budžeta iestāde ir PVN maksātāja*

*** budžeta iestāde grāmatvedības uzskaites kārtībā var noteikt detalizētu PVN uzskaites kontu pielietojumu*

****ja norēķinu attaisnojuma dokumentā uzrādīta summa ir lielāka par pārskata perioda beigās atzīto uzkrāto ieņēmumu summu*

5.11. Budžeta iestāde, saņemot prasību apmaksu, prasību samazina atbilstoši saņemtā maksājuma apmēram, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*2600*	*Naudas līdzekļi*
K	*2300*	*Īstermiņa prasības*

5.12. Pārskata perioda beigās aprēķina un apgrozāmo līdzekļu sastāvā norāda ilgtermiņa prasību īstermiņa daļu. Budžeta iestāde pārklasificē ilgtermiņa prasību īstermiņa daļu uz apgrozāmajiem līdzekļiem, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*2300*	*Īstermiņa* prasības
K	*1400*	*Ilgtermiņa* prasības

6. Nākamo periodu izdevumu un avansu uzskaite

Nākamo periodu izdevumu uzskaite

6.1. Kā nākamo periodu izdevumus budžeta iestāde uzskaita tādus veiktos maksājumus par pakalpojumiem, kurus saņem pa daļām vai vairāku mēnešu garumā (piemēram, prasības attiecībā uz līguma vai darījuma nosacījumu izpildi nākamajos pārskata periodos).

6.2. Nākamo periodu izdevumos uzskaita arī maksājumus par darba samaksas un sociālajiem norēķiniem par nākamajiem periodiem (konti 2422 "Nākamo periodu izdevumi darba samaksas norēķiniem" un 2423 "Nākamo periodu izdevumi sociālajiem norēķiniem"), kā arī avansā pārskaitītos transferta maksājumus (konts 2430 "Avansā pārskaitītie transferti"). Transfertu uzskaites pamatprincipi noteikti Rokasgrāmatas sadaļā "Ieņēmumi no darījumiem bez atlīdzības (nodokļi un pārvedumi)".

6.3. Budžeta iestāde atzīst nākamo periodu izdevumus dienā, kad tā veic maksājumu (faktiskās samaksas dienā).

6.4. Apmaksas dienā, pamatojoties uz maksājuma uzdevumu, budžeta iestāde palielina attiecīgo nākamo periodu izdevumu kontu un samazina naudas līdzekļu kontu, no kura veikts maksājums, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*2400*	*Nākamo periodu izdevumi un avansa maksājumi par pakalpojumiem un projektiem**
D	*5723***	*Pievienotās vērtības nodoklis*
K	*2600*	*Naudas līdzekļi*

**budžeta iestāde nodrošina analītisku uzskaiti nākamo periodu izdevumu un avansu par pakalpojumiem un projektiem kontos saskaņā ar budžeta iestādes vadītāja apstiprināto grāmatvedības uzskaites kārtību*

***ja budžeta iestāde ir PVN maksātāja*

6.5. Budžeta iestāde noraksta nākamo periodu izdevumus ne retāk kā reizi pārskata periodā, kad budžeta iestāde ir saņēmusi pakalpojumu, uz kuru attiecas iepriekš atzītie nākamo periodu izdevumi. Ja pakalpojums saņemts pa daļām vai pakāpeniski, budžeta iestāde atzīst izdevumus saņemtās pakalpojumu daļas vērtībā, pamatojoties uz līgumu un/vai pakalpojuma saņemšanu apliecinošiem dokumentiem. Ja pakalpojums tiek saņemts vairāku mēnešu garumā (preses abonēšana, apdrošināšana u.c.), budžeta iestāde atzīst izdevumu summu, kas proporcionāli attiecas uz konkrēto mēnesi. Atzīstot izdevumus, kas proporcionāli attiecas uz konkrēto pārskata periodu (piemēram, mēnesi) vai saņemto pakalpojumu, budžeta iestāde veic sekojošu grāmatojumu:

D	*7000*	*Pamatdarbības izdevumi*
K	*2400*	*Nākamo periodu izdevumi un avansa maksājumi par pakalpojumiem un projektiem**

**bilances kontā atzīto summu samazina proporcionāli pagājušo periodu skaitam/saņemtā pakalpojuma apjomam, līdz to atzīst izdevumos pilnā apmērā*

6.6. Praktisks piemērs nākamo periodu izdevumu atzīšanai un norakstīšanai budžeta iestādes grāmatvedības uzskaitē sniegts 9.nodaļā "Praktiski piemēri un informācijas atklāšanas paraugi".

Avansa maksājumu preču piegādātājiem/pakalpojumu sniedzējiem uzskaite

6.7. Saņemot attaisnojuma dokumentu par avansu (avansa rēķinu), to reģistrē atsevišķā reģistrā.

6.8. Avansa maksājumus par precēm un pakalpojumiem atzīst grāmatvedības uzskaitē avansa maksājumu veikšanas dienā. Samaksātos avansus par precēm budžeta iestāde uzskaita tās aktīvu grupas sastāvā, par kuriem avansi maksāti, bet avansus par pakalpojumiem – atsevišķā kontā īstermiņa prasību sastāvā, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*1180*	*Avansa maksājumi par nemateriālajiem ieguldījumiem*
D	*1280*	*Avansa maksājumi par pamatlīdzekļiem*
D	*2181*	*Avansa maksājumi par krājumiem*
D	*2421*	*Avansa maksājumi par pakalpojumiem*
*D**	*5723***	*Pievienotās vērtības nodoklis*
K	*2600*	*Naudas līdzekļi*

**gadījumā, ja budžeta iestāde ir PVN maksātāja*

***budžeta iestāde grāmatvedības uzskaites kārtībā var noteikt detalizētu PVN uzskaites kontu pielietojumu*

6.9. Dienā, kad budžeta iestāde saņem līgumā noteiktās preces (nemateriālo ieguldījumu, pamatlīdzekli vai krājumus), pamatojoties uz preču pavadzīmi-rēķinu, budžeta iestāde atzīst attiecīgo aktīvu, saistības un samazina avansa maksājumu kontu iepriekš atzītā avansa maksājuma apmērā, veicot sekojošus grāmatojumus:

Grāmatojums, pamatojoties uz darījumu apliecinošiem dokumentiem, palielinot attiecīgo aktīva kontu un saistību kontu:

D	*1100*	*Nemateriālie ieguldījumi*
D	*1200*	*Pamatlīdzekļi*
D	*2100*	*Krājumi*
*D**	*5723***	*Pievienotās vērtības nodoklis*
K	*5310*	*Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*

**gadījumā, ja budžeta iestāde ir PVN maksātāja*

***budžeta iestāde grāmatvedības uzskaites kārtībā var noteikt detalizētu PVN uzskaites kontu pielietojumu*

Vienlaicīgi tiek veikts grāmatojums, atzīstot avansa maksājumu konta un saistību samazinājumu iepriekš veiktā avansa maksājuma vērtībā:

D	*5310*	*Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*
K	*1180*	*Avansa maksājumi par nemateriālajiem ieguldījumiem*
	1280	*Avansa maksājumi par pamatlīdzekļiem*
	2181	*Avansa maksājumi par krājumiem*
*K**	*5723***	*Pievienotās vērtības nodoklis*

**gadījumā, ja budžeta iestāde ir PVN maksātāja*

***budžeta iestāde grāmatvedības uzskaites kārtībā var noteikt detalizētu PVN uzskaites kontu pielietojumu*

Grāmatojums, veicot atlikušās summas samaksu piegādātājam par attiecīgā aktīva iegādi:

D	*5310*	*Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*
K	*2600*	*Naudas līdzekļi*

6.10. Par pakalpojumiem veiktos avansa maksājumus budžeta iestāde noraksta un attiecīgos izdevumus atzīst dienā, kad tiek saņemti atbilstošie pakalpojumi. Pamatojoties uz darījumu apliecinošiem dokumentiem (piemēram, pieņemšanas-nodošanas akts, rēķins u.c.), budžeta iestāde veic sekojošu grāmatojumu:

Grāmatojums, pamatojoties uz darījumu apliecinošiem dokumentiem, atzīstot izmaksas un palielinot attiecīgo saistību kontu:

D	*7000*	*Pamatdarbības izdevumi*
*D**	*5723***	*Pievienotās vērtības nodoklis*
K	*5310*	*Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*

**gadījumā, ja budžeta iestāde ir PVN maksātāja*

***budžeta iestāde grāmatvedības uzskaites kārtībā var noteikt detalizētu PVN uzskaites kontu pielietojumu*

Vienlaicīgi tiek veikts grāmatojums, atzīstot avansa maksājumu konta un saistību samazinājumu iepriekš veiktā avansa maksājuma vērtībā:

D	*5310*	*Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*
K	*2421*	*Avansa maksājumi par pakalpojumiem*
*K**	*5723***	*Pievienotās vērtības nodoklis*

**gadījumā, ja budžeta iestāde ir PVN maksātāja*

***budžeta iestāde grāmatvedības uzskaites kārtībā var noteikt detalizētu PVN uzskaites kontu pielietojumu*

Grāmatojums, veicot atlikušās summas samaksu piegādātājam par attiecīgo pakalpojumu:

D	*5310*	*Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*
K	*2600*	*Naudas līdzekļi*

Avansa maksājumu darbiniekiem uzskaite

6.11. Ja saskaņā ar budžeta iestādes vadītāja apstiprināto grāmatvedības uzskaites kārtību budžeta iestāde izsniedz savam darbiniekam avansu (piemēram, saimnieciskiem izdevumiem, komandējumu izdevumiem), budžeta iestāde atzīst attiecīgo prasību un samazina naudas līdzekļus, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*2380*	*Prasības pret personālu*
K	*2600*	*Naudas līdzekļi*

6.12. Saņemot no darbinieka izlietotā avansa (saimniecisko izdevumu, komandējumu izdevumu u.tml.) atskaiti, budžeta iestāde samazina prasības pret darbinieku un atzīst pamatdarbības izdevumus vai aktīvus, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*7000*	*Pamatdarbības izdevumi*
	1000	*Ilgtermiņa ieguldījumi*
	2100	*Krājumi*
*D**	*5723***	*Pievienotās vērtības nodoklis*
K	*2380*	*Prasības pret personālu*

**gadījumā, ja budžeta iestāde ir PVN maksātāja*

***budžeta iestāde grāmatvedības uzskaites kārtībā var noteikt detalizētu PVN uzskaites kontu pielietojumu*

7. Aktīvu inventarizācija un prasību vērtības samazinājums

7.1. Budžeta iestāde veic prasību un samaksāto avansu inventarizāciju, pārbaudot grāmatvedības kontos uzrādītās summas atbilstoši attiecīgajiem dokumentiem un saskaņojot tās ar darījumu partneriem.

7.2. Lai pārliecinātos par saņemamajām summām un samaksātajiem avansiem, tiek sagatavoti un visiem darījuma partneriem nosūtīti akti par savstarpējo norēķinu salīdzināšanu (10.nodaļā "Attaisnojuma dokumentu paraugi" sniegts apstiprinājuma lūguma paraugs). Salīdzināšanās vispārējās valdības sektora ietveros veic atbilstoši Ministru kabineta 19.06.2018. noteikumos Nr. 344 "Gada pārskata sagatavošanas kārtība" noteiktajam un to veic ePārskatu sistēmā. Norēķinus par nodokļiem un sociālajiem maksājumiem inventarizē attiecīgo atbildīgo iestāžu noteiktajā kārtībā.

7.3. Nākamo periodu izdevumus budžeta iestāde inventarizē, salīdzinot bilances konta atlikumu ar attaisnojuma dokumentiem par veiktajiem maksājumiem (10.nodaļā "Attaisnojuma dokumentu paraugi" sniegti inventarizācijas attaisnojuma dokumentu paraugi).

7.4. Prasību atlikumiem grāmatvedības reģistros jābūt saskaņotiem ar attiecīgo prasību uzskaites datiem pārskata datumā. Strīda gadījumos prasību un saistību atlikumus bilancē norāda atbilstoši iestādes grāmatvedības datiem.

Prasību vērtības samazinājums

7.5. Budžeta iestāde katrā pārskata datumā novērtē, vai pastāv objektīvi pierādījumi prasību un samaksāto avansu nesaņemšanai, izvērtējot (ja tas ir iespējams) katru parādnieku un katru darījumu, un, ja nepieciešams, atzīst prasību un samaksāto avansu vērtības samazinājumu (skat. 1.attēlu). Ja šādi pierādījumi pastāv (piemēram, gadījumos, ja ilgstoši netiek saņemtas materiālās vērtības vai pakalpojumi attiecībā uz iepriekš veiktajiem avansa maksājumiem), izdevumus vērtības samazinājumam novērtē nedrošās (apšaubāmās) summas apmērā (piemēram, veiktā avansa maksājuma apmērā) vai procentos no prasību summas.

7.6. Budžeta iestāde pārskata perioda beigās izvērtē sekojošus kritērijus, lai noteiktu, vai atzīstams prasības vērtības samazinājums:

- pastāv strīds par prasību atmaksu vai līguma izpildi, par kuru veikts avansa maksājums;
- pret darījuma partneri ir ierosināta lieta par maksātnespēju;
- ir citi pamatoti iemesli, kas liek apšaubīt prasības atgūšanu, izņemot apmaksas vai nosacījumu izpildes termiņa kavējumu, *piemēram, publiskā informācija par darījuma partnera finansiālajām grūtībām.*

7.7. Gadījumā, ja budžeta iestāde konstatē iepriekšminētās pazīmes, budžeta iestāde atzīst prasību vērtības samazinājumu apšaubāmās summas apmērā vai procentos no prasību summas atbilstoši budžeta iestādes grāmatvedības uzskaites kārtībā noteiktajai metodoloģija.

Kritēriji:

- Strīds par prasības atmaksu līguma izpildi, par kuru veikts avansa maksājums
- Ierosināta maksātnespēja
- Citi pamatoti iemesli

1. attēls. Prasību vērtības samazinājuma izvērtēšana

7.8. Prasības un veiktos avansa maksājumus, kuri neatbilst 7.6. apakšpunktā minētajiem kritērijiem un kuru apmaksas vai nosacījumu izpildes termiņš ir nokavēts 90 dienas un vairāk, sadala grupās pēc to apmaksas vai nosacījumu izpildes termiņa kavējuma un atbilstoši tām nosaka vērtības samazinājuma apmēru sekojošā kārtībā (skat. 1.tabula):

1.tabula. Vērtības samazinājuma noteikšana prasībām un avansa maksājumiem

Apmaksas kavējums (dienās)	**Vērtības samazinājums (% no prasības summas)**	**Prasības vai avansa maksājuma novērtējums**
0 – 90	0%	Drošs (vērtības samazinājumu neatzīst)
91 – 180	25%	Nedrošs (šaubīgs)
181 – 270	50%	Nedrošs (šaubīgs)
271 – 365	75%	Nedrošs (šaubīgs)
Ilgāk par 365	80%	Nedrošs (šaubīgs)

7.9. Pēc prasību novērtēšanas, pamatojoties uz budžeta iestādes veiktajiem aprēķiniem, budžeta iestāde atzīst vērtības samazinājumu nedrošām prasībām, iekļaujot to pārskata perioda pārējos izdevumos un veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*8650*	*Izdevumi no aktīvu vērtības samazinājuma*
K	*1187*	*Vērtības samazinājums avansa maksājumiem par nemateriālajiem ieguldījumiem*
	1287	*Vērtības samazinājums avansa maksājumiem par pamatlīdzekļiem*
	2187	*Vērtības samazinājums avansa maksājumiem par krājumiem*
	2318	*Vērtības samazinājums prasībām pret pircējiem un pasūtītājiem*
	2427	*Vērtības samazinājums avansa maksājumiem par pakalpojumiem*

7.10. Samaksātajiem avansiem un prasībām, kuru saņemšanas termiņš vai nosacījumu izpildes (preces piegādes, pakalpojuma saņemšanas) datums nav pienācis, vērtības samazinājumu neveido.

7.11. Katra pārskata perioda beigās budžeta iestāde izvērtē iepriekš atzīto prasību vērtības samazinājumu. Budžeta iestāde samazina iepriekšējā pārskata periodā izveidoto vērtības samazinājumu un atzīst pārējos ieņēmumus šādos gadījumos:

a) pārskata perioda beigās secināts, ka sākotnēji atzītais prasību vērtības samazinājums nav nepieciešams;
b) saņemta prasības atmaksa vai veikta līguma nosacījumu izpilde;
c) norakstīta prasība vai samaksātais avanss.

7.12. Prasību vērtības samazinājumu budžeta iestāde noraksta, veicot sekojošus grāmatojumus:

Grāmatojums, samazinot vērtības samazinājumu:

D	*2318*	*Vērtības samazinājums prasībām pret pircējiem un pasūtītājiem*
	1187	*Vērtības samazinājums avansa maksājumiem par nemateriālajiem ieguldījumiem*
	1287	*Vērtības samazinājums avansa maksājumiem par pamatlīdzekļiem*
	2187	*Vērtības samazinājums avansa maksājumiem par krājumiem*

	2427	*Vērtības samazinājums avansa maksājumiem par pakalpojumiem*
K	*8560*	*Ieņēmumi no uzkrājumu norakstīšanas*
	*8650**	*Izdevumi no aktīvu vērtības samazinājuma*

**ja vērtības samazinājums atzīts tajā pašā pārskata periodā, kurā veic samazināšanu*

7.13. Budžeta iestāde izslēdz no uzskaites prasības, kuru piedziņa saskaņā ar tiesību normām ir neiespējama, jo darījuma partneris ir likvidēts vai miris vai ir pagājis parāda piedziņas iespējamības termiņš, un atzīst pārējos izdevumos, kā arī samazina iepriekš atzīto vērtības samazinājumu nedrošām (šaubīgām) prasībām un atzīst ieņēmumus no vērtības samazinājuma norakstīšanas.

7.14. Ja pārskata periodā iestāde izslēdz no uzskaites prasību, kam sākotnēji bija izveidots vērtības samazinājums, budžeta iestāde samazina izveidoto vērtības samazinājumu un atzīst pārējos ieņēmumus no vērtības samazinājuma norakstīšanas, kā arī samazina atbilstošo prasību kontu un atzīst pārējos izdevumus, veicot sekojošus grāmatojumus:

Grāmatojums, atzīstot ieņēmumus no vērtības samazinājuma norakstīšanas:

D	*1187*	*Vērtības samazinājums avansa maksājumiem par nemateriālajiem ieguldījumiem*
	1287	*Vērtības samazinājums avansa maksājumiem par pamatlīdzekļiem*
	2187	*Vērtības samazinājums avansa maksājumiem par krājumiem*
	2318	*Vērtības samazinājums prasībām pret pircējiem un pasūtītājiem*
	2427	*Vērtības samazinājums avansa maksājumiem par pakalpojumiem*
K	*8550*	*Ieņēmumi no aktīvu vērtības samazinājuma norakstīšanas*
	*8650**	*Izdevumi no aktīvu vērtības samazinājuma*

** Ja attiecīgais vērtības samazinājums atzīts tajā pašā pārskata periodā, kurā veic tā samazināšanu*

Grāmatojums, izslēdzot prasību no uzskaites:

D	*8631*	*Izdevumi no prasību norakstīšanas*
K	*1180*	*Avansa maksājumi par nemateriālajiem ieguldījumiem*
	1280	*Avansa maksājumi par pamatlīdzekļiem*
	2181	*Avansa maksājumi par krājumiem*
	2300	*Īstermiņa prasības*
	2421	*Avansa maksājumi par pakalpojumiem*

7.15. Ja prasībai, kuras piedziņa saskaņā ar tiesību normām ir neiespējama, iepriekš nav atzīts vērtības samazinājums, budžeta iestāde prasību izslēdz no uzskaites un atzīst pārējos izdevumos. Budžeta iestāde veic sekojošu grāmatojumu:

D	*8631*	*Izdevumi no prasību norakstīšanas*
K	*1180*	*Avansa maksājumi par nemateriālajiem ieguldījumiem*
	1280	*Avansa maksājumi par pamatlīdzekļiem*
	2181	*Avansa maksājumi par krājumiem*
	2300	*Īstermiņa prasības*
	2421	*Avansa maksājumi par pakalpojumiem*

8. Informācijas uzrādīšana

8.1. Gada pārskatā budžeta iestāde bilances ilgtermiņa aktīvu sastāvā uzrāda informāciju par ilgtermiņa prasībām, apgrozāmo līdzekļu sastāvā – informāciju par īstermiņa prasībām, kā arī par ilgtermiņa prasību īstermiņa daļu.

8.2. Ilgtermiņa un īstermiņa prasības, samaksātos avansus un nākamo periodu izdevumus bilancē norāda neto vērtībā, kas aprēķināta, no uzskaites vērtības atskaitot vērtības samazinājumu.

8.3. Papildus budžeta iestāde finanšu pārskata pielikumā sniedz informāciju 2.3.piezīmē "Īstermiņa prasības" par:

- īstermiņa prasību atlikumiem pārskata perioda sākumā un beigās, kā arī izmaiņām perioda laikā (absolūtajās vienībās un %);
- būtiskiem darījumiem vai notikumiem pārskata periodā, kas ietekmēja izmaiņas, un darījumiem, kas ir vienādi ar vienu miljonu EUR absolūtajā vērtībā vai lielāki;
- nodokļu bruto prasību sadalījumu atbilstoši termiņiem un informāciju par piešķirtajiem nodokļu atvieglojumiem *(aizpilda tikai pašvaldības);*
- vērtības samazinājumu sadalījumā pa metodēm un atbilstoši grupām pēc to apmaksas vai izpildes termiņa kavējuma pārskata perioda beigās;
- citu informāciju pārskatu lietotājiem.

8.4. Papildus budžeta iestāde finanšu pārskata pielikumā sniedz informāciju 2.4.piezīmē "Nākamo periodu izdevumi un avansa maksājumi par pakalpojumiem un projektiem" par:

- nākamo periodu izdevumu un avansa maksājumu par pakalpojumiem un projektiem atlikumiem pārskata perioda sākumā un beigās, kā arī izmaiņām perioda laikā (absolūtajās vienībās un %);
- būtiskiem darījumiem vai notikumiem pārskata periodā, kas ietekmēja izmaiņas, un darījumiem, kas ir vienādi ar vienu miljonu EUR absolūtajā vērtībā vai lielāki;
- vērtības samazinājumu sadalījumā pa metodēm un atbilstoši grupām pēc to apmaksas vai izpildes termiņa kavējuma pārskata perioda beigās;
- apdrošināšanas maksājumiem pārskata perioda beigās;
- citu informāciju pārskatu lietotājiem.

8.5. Budžeta iestāde sniedz informāciju finanšu pārskata posteņu strukturizētajā skaidrojumā saskaņā ar Valsts kases sagatavotajām finanšu pārskata posteņu strukturizētā skaidrojuma sagatavošanas vadlīnijām, kas publicētas Valsts kases tīmekļa vietnē.

9. Praktiski piemēri un informācijas atklāšanas paraugi

9.1. Piemērs – Nākamo periodu izdevumu uzskaite

Budžeta iestāde, kas nav PVN maksātāja, ir noslēgusi līgumu ar apdrošināšanas kompāniju par automašīnas apdrošināšanu periodā 01.01.2020. – 31.12.2020. par kopējo summu 204,00 EUR. 2019. gada 30. decembrī budžeta iestāde saņem priekšapmaksas rēķinu no apdrošināšanas kompānijas par automašīnas apdrošināšanu par periodu 01.01.2020. – 31.12.2020., rēķina summa 204,00 EUR. 2019. gada 30. decembrī budžeta iestāde veic pilnu rēķina apmaksu. Lai attiecināmās izmaksas tiktu pareizi uzskaitītas katrā pārskata periodā, budžeta iestāde veic sekojošu nākamo periodu izdevumu uzskaiti:

1) 30.12.2019. budžeta iestāde veic apdrošināšanas pakalpojumu rēķina apmaksu par periodu 01.01.2020. – 31.12.2020., veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*2429*	*Pārējie nākamo periodu izdevumi*	*204,00 EUR*
K	*2600*	*Naudas līdzekļi*	*204,00 EUR*

2) 2020. gada 31. janvārī (un turpmāk katru mēnesi attiecīgajā līguma periodā) budžeta iestāde atzīst pamatdarbības izdevumus un lineāri samazina nākamo periodu izdevumus *1/12* daļas apmērā no kopējās pakalpojuma summas, t.i. 204,00 EUR : 12 = 17,00 EUR. Katru pakalpojuma saņemšanas mēnesi nākamo periodu izdevumu konts tiek samazināts un izdevumi palielināti par *1/12* daļu (17,00 EUR), veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*7000*	*Pamatdarbības izdevumi*	*17,00 EUR*
K	*2429*	*Pārējie nākamo periodu izdevumi*	*17,00 EUR*

3) 2020. gada 31. decembrī budžeta iestāde ir atzinusi pamatdarbības izdevumos rēķina summu (204,00 EUR) un dzēsusi iepriekš atzītos nākamo periodu izdevumus pilnā apmērā. Zemāk sniegts ilustratīvs piemērs konta "Nākamo periodu izdevumi" atlikumam katra mēneša beigās.

Pārskata periodā (mēnesī)	Ikmēneša apdrošināšanas izdevumu summa EUR	Nākamo periodu izdevumu konta atlikums perioda beigās EUR
Janvāris	17,00	204,00 – 17,00 = 187,00
Februāris	17,00	187,00 – 17,00 = 170,00
Marts	17,00	170,00 – 17,00 = 153,00
Aprīlis	17,00	153,00 – 17,00 = 136,00
Maijs	17,00	136,00 – 17,00 = 119,00
Jūnijs	17,00	119,00 – 17,00 = 102,00
Jūlijs	17,00	102,00 – 17,00 = 85,00
Augusts	17,00	85,00 – 17,00 = 68,00
Septembris	17,00	68,00 – 17,00 = 51,00
Oktobris	17,00	51,00 – 17,00 = 34,00
Novembris	17,00	34,00 – 17,00 = 17,00
Decembris	17,00	17,00 – 17,00 = 0,00

9.2. Piemērs – Avansa maksājuma vērtības samazinājums pilnā apmērā

2019. gada 15. janvārī budžeta iestāde, kas nav PVN maksātāja, ir veikusi avansa maksājumu par drukāšanas iekārtu iegādi savu funkciju nodrošināšanai 5 000,00 EUR apmērā. Avansa maksājuma veikšanas dienā budžeta iestāde veic sekojošu grāmatojumu:

D	*1280*	*Avansa maksājumi par pamatlīdzekļiem*	*5 000,00 EUR*
K	*2600*	*Naudas līdzekļi*	*5 000,00 EUR*

Līgums paredz iekārtas piegādes termiņu līdz 2019. gada 15. februārim. Līdz 31.12.2019. budžeta iestāde nav iekārtas nav saņēmusi. Līgumā nav veikti jebkādi grozījumi. Papildus budžeta iestāde ir noskaidrojusi, ka pret darījuma partneri ir ierosināta maksātnespējas lieta.

Ņemot vērā gūto informāciju par darījuma partneri (ierosināta maksātnespējas lieta), 31.12.2019. budžeta iestāde, saskaņā ar budžeta iestādes iekšējo grāmatvedības uzskaites kārtību, atzīst avansa maksājuma vērtības samazinājumu 100% apmērā no veiktā avansa maksājuma, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*8650*	*Izdevumi no aktīvu vērtības samazinājuma*	*5 000,00 EUR*
K	*1287*	*Vērtības samazinājums avansa maksājumiem par pamatlīdzekļiem*	*5 000,00 EUR*

9.3. Piemērs – Avansa maksājuma vērtības samazinājums daļējā apmērā

2019. gada 17. jūnijā budžeta iestāde, kas nav PVN maksātāja, ir veikusi avansa maksājumu 7 000,00 EUR apmērā par piekabes iegādi. Avansa maksājuma veikšanas dienā budžeta iestāde veic sekojošu grāmatojumu:

D	*1280*	*Avansa maksājumi par pamatlīdzekļiem*	*7 000,00 EUR*
K	*2600*	*Naudas līdzekļi*	*7 000,00 EUR*

Līgums paredz iekārtas piegādes termiņu līdz 2019. gada 31. jūlijam. Līdz 31.12.2019. budžeta iestāde vēl nav saņēmusi piekabi.

Budžeta iestāde saskaņā ar iestādes iekšējā grāmatvedības uzskaites kārtībā noteiktajām metodēm pārskata perioda beigās izvērtē parādnieku. Budžeta iestāde nekonstatē pazīmes, ka pastāv strīds par līguma izpildi, par kuru veikts avansa maksājums, kā arī nav pazīmju, ka pret darījuma partneri būtu ierosināta lieta par maksātnespēju. Tomēr, ņemot vērā to, ka uz 31.12.2019. avansa izpildes termiņa kavējums ir 153 dienas, budžeta iestāde atzīst avansa maksājuma vērtības samazinājumu 25 % apmērā no veiktā avansa maksājuma jeb 1 750,00 EUR apmērā *(1 750,00 EUR = 25% * 7 000,00 EUR)*, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*8650*	*Izdevumi no aktīvu vērtības samazinājuma*	*1 750,00 EUR*
K	*1287*	*Vērtības samazinājums avansa maksājumiem par pamatlīdzekļiem*	*1 750,00 EUR*

10. Attaisnojuma dokumentu paraugi

10.1. Darbinieka avansa pieprasījums

Budžeta iestādes veidlapa/rekvizīti

APSTIPRINU

_____
(amats)

_____
(paraksts, paraksta atšifrējums)

_____
(datums)

_____
(avansiera amats)

_____
(avansiera vārds, uzvārds)

Avansa pieprasījums

Lūdzu 201___.gada _____ izsniegt avansu

_____ _____ EUR apmērā.
(kādam nolūkam)

_____
(datums)

Avansieris: _____ _____ _____
(amats) *(V.Uzvārds)* *(paraksts)*

10.2. Avansa norēķins

Budžeta iestādes veidlapa/rekvizīti

APSTIPRINU

_____

(amats)

_____

(paraksts, paraksta atšifrējums)

_____

(datums)

_____

(norēķinu persona amats, vārds, uzvārds)

Avansa norēķins Nr._____

_____

(datums)

Atlikums no iepriekšējā avansa norēķina:	EUR
Saņemts:	
Datums:	
Apraksts: *Piemēram, pārskaitīts avansa maksājums saimnieciskajiem izdevumiem no norēķinu konta….*	
Summa:	EUR
Saņemts kopā:	EUR
Izlietots saskaņā ar avansa norēķinu:	EUR
Atmaksāts saņemtais avanss:	EUR
Atlikums:	EUR
Valūtas kurss:	

Norēķins pārbaudīts: _____

Grāmatvedis _____ _____ _

(vārds, uzvārds) *(paraksts)* *(datums)*

Dok. kārt. nr.	Datums	Apraksts (kam, par ko un saskaņā ar kādu dokumentu veikta apmaksa)	Summa valūtā	Summa EUR
1	2	3	4	5
1				
2				
3				
4				
		Kopā:		
Dokumentu skaits pielikumā:				

Norēķinu persona: _____ _____ _____

(amats) *(V.Uzvārds)* *(paraksts)*

Grāmatojumi:

	Konts	**Summa (EUR)**
Db		
Kr		

10.3. Apstiprinājuma lūgums par prasību un samaksāto avansu atlikumu bilances kontos pārskata perioda beigās, izņemot salīdzināšanos ar budžeta iestādēm

Budžeta iestādes veidlapa/rekvizīti

Kam:

[Iestādes nosaukums]

[Juridiskā adrese]

[Pasta adrese (ja atšķiras no juridiskās adreses)]

[Tel., e-pasts]

Apstiprinājuma lūgums

Lūdzu apstiprināt mūsu bilances kontu atlikumu atbilstību Jūsu uzņēmuma uzskaites datiem 31.12.20___.

		Saskaņā ar [budžeta iestādes] datiem norēķinu atlikumi 31.12.20__. ir šādi:		Saskaņā ar [Iestādes nosaukums] datiem norēķinu konta atlikumi 31.12.20__. ir šādi:	
Norēķinu konta valūta	Norēķinu konta numurs	Debets	Kredīts	Debets	Kredīts
EUR					
Cita Valūta					

Ja iepriekš norādītie atlikumi nesakrīt ar Jūsu uzņēmuma grāmatvedības datiem, lūdzu, tālāk tekstā norādiet attiecīgās summas atbilstoši Jūsu uzskaites datiem.

Lūdzu, norādiet arī jebkādus Jums zināmus ārpusbilances posteņus attiecībā uz Jūsu sadarbību ar _____(budžeta iestāde), uzrādot attiecīgo ārpusbilances posteņu būtību, valūtu un summu.

Sagatavoja: _____

(amats, Vārds, Uzvārds, datums)

Apstiprina: _____

(amats, Vārds, Uzvārds, datums)

10.4. Prasību un samaksāto avansu inventarizācijas saraksts

APSTIPRINU

_____
(amats)

_____
(paraksts, paraksta atšifrējums)

_____
(datums)

Prasību un samaksāto avansu inventarizācijas saraksts Nr. _____

Pamatojoties uz 20__.gada _____ rīkojumu Nr. _____ , veikta prasību atlikumu inventarizācija, kuri uzskaitīti bilances kontos Nr._____ pēc stāvokļa 20____.gada _____

Inventarizācija sākta: 20__.gada _____

Inventarizācijas rezultātā konstatēts sekojošais:

N.p.k.	*Darījuma partnera nosaukums*	*Atlikums, EUR*		*Komentāri*
		Debets	*Kredīts*	
	KOPĀ			

Inventarizācija pabeigta: 20__.gada _____

Galvenais grāmatvedis: _____ _____
(paraksts) *(paraksta atšifrējums)*

Sagatavoja: _____ _____
(paraksts) *(paraksta atšifrējums)*

10.5. Nākamo periodu izdevumu inventarizācijas saraksts

APSTIPRINU

_____

(amats)

_____

(paraksts, paraksta atšifrējums)

_____

(datums)

Nākamo periodu izdevumu inventarizācijas saraksts Nr. _____

Pamatojoties uz 20__.gada _____ rīkojumu Nr. _____ , veikta nākamo periodu izdevumu atlikumu inventarizācija, kuri uzskaitīti bilances kontos Nr._____ pēc stāvokļa 20____.gada _____

Inventarizācija sākta: 20__.gada _____

Atbildīgā persona: _____ .

Inventarizācijas rezultātā konstatēts sekojošais:

N.p.k.	*Juridiskas vai fiziskas personas nosaukums, kam veikts maksājums*	*Apraksts*	*Atlikums, EUR*		*Komentāri*
			Debets	*Kredīts*	
		KOPĀ			

Inventarizācija pabeigta: 20__.gada _____

Galvenais grāmatvedis: _____ _____

(paraksts) *(paraksta atšifrējums)*

Atbildīgā persona: _____ _____

(paraksts) *(paraksta atšifrējums)*

Sagatavoja: _____ _____

(paraksts) *(paraksta atšifrējums)*

Naudas līdzekļu uzskaite

1. Mērķis

Šīs sadaļas mērķis ir noteikt principus naudas līdzekļu uzskaitei budžeta iestādēs.

2. Sfēra

Šī sadaļa nosaka naudas līdzekļu uzskaites principus un ar to uzskaiti saistītos grāmatojumus, kā arī sniedz atsauces uz uzskaiti reglamentējošiem normatīvajiem aktiem, attaisnojuma dokumentu paraugus, praktiskus piemērus un informācijas atklāšanas paraugus.

3. Definīcijas

Naudas līdzekļi	skaidra un bezskaidra nauda kopā un noguldījumi pēc pieprasījuma.
Pārskata datums	tā pārskata perioda pēdējā kalendāra diena, uz kuru attiecas finanšu pārskats.
Naudas ekvivalenti	noguldījumi ar augstu likviditāti, kuru sākotnējais termiņš nepārsniedz 90 dienas, kuri ir viegli pārvēršami noteiktās naudas summās un kuru vērtības izmaiņu risks ir neliels.
Asignējumi	pilnvara uzņemties īstermiņa saistības vai veikt no valsts budžeta līdzekļiem maksājumus noteiktam mērķim, pamatojoties uz apropriāciju.
Apropriācija	valsts budžeta likuma piešķirtā pilnvara noteiktā apjomā, kas atļauj Valsts kasei asignēt un veikt maksājumus noteiktiem mērķiem no valsts budžeta ieņēmumiem, vai pašvaldības domes lēmums veikt maksājumus pašvaldības mērķiem no pašvaldības budžeta ieņēmumiem.

4. Saistošie dokumenti

4.1. Likums par budžetu un finanšu vadību (24.03.1994.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti, tai skaitā:

4.1.1. Ministru kabineta 27.12.2005. noteikumi Nr. 1032 "Noteikumi par budžetu ieņēmumu klasifikāciju";

4.1.2. Ministru kabineta 27.12.2005. noteikumi Nr. 1031 "Noteikumi par budžetu izdevumu klasifikāciju atbilstoši ekonomiskajām kategorijām";

4.1.3. Ministru kabineta 13.02.2018. noteikumi Nr. 87 "Grāmatvedības uzskaites kārtība budžeta iestādēs";

4.1.4. Ministru kabineta 19.06.2018. noteikumi Nr. 344 "Gada pārskata sagatavošanas kārtība";

4.1.5. Ministru kabineta 10.12.2013. noteikumi Nr. 1456 "Noteikumi par institucionālo sektoru klasifikāciju".

4.2. Likums "Par grāmatvedību" (14.10.1992.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti, tai skaitā:

4.2.1. Ministru kabineta 21.10.2003. noteikumi Nr. 585 "Noteikumi par grāmatvedības kārtošanu un organizāciju";

4.2.2. Ministru kabineta 21.10.2003. noteikumi Nr. 584 "Kases operāciju uzskaites noteikumi".

4.3. Likums "Par nodokļiem un nodevām" (02.02.1995.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti, tai skaitā, Ministru kabineta 10.04.2007. noteikumi Nr. 237 "Skaidrā naudā veikto darījumu deklarēšanas noteikumi".

5. Naudas līdzekļu un asignējumu uzskaite

Naudas līdzekļi un naudas līdzekļu ekvivalenti

5.1. Budžeta iestāde kontu grupā "Naudas līdzekļi" uzskaita sekojošo:

- budžeta iestādes naudu kasē;
- budžeta iestādes naudu tās kontos Valsts kasē un norēķinu kontos kredītiestādēs vai citās institūcijās (turpmāk – norēķinu kontos);
- naudas ekvivalentus;
- naudu ceļā;
- naudas līdzekļus, kas nav budžeta iestādes īpašums, bet uz noteiktu laiku atrodas budžeta iestādes kasē vai tās norēķinu kontos, *piemēram, konkursu/drošības naudu u.c.*;
- asignējumus.

5.2. Budžeta iestāde naudas līdzekļu kontos uzskaita naudu budžeta iestādes norēķinu kontos sadalījumā pa budžetu veidiem. Budžeta iestāde atsevišķi uzskaita budžeta iestādes saņemtos naudas līdzekļus, kas nav tās īpašums, ja tie uz noteiktu laiku atrodas budžeta iestādes kasē vai norēķinu kontos.

5.3. Budžeta iestāde kontu grupā "Naudas ekvivalenti" uzskaita budžeta iestādes noguldījumus, kuri noguldīti uz konkrētu termiņu un kuru sākotnējais termiņš nepārsniedz 90 dienas, sadalījumā pa budžetu veidiem. Kontu grupā uzskaita arī budžeta iestādes saņemtos naudas līdzekļus, kas nav tās īpašums, ja tie izvietoti noguldījumos, kuru sākotnējais termiņš nepārsniedz 90 dienas.

5.4. Budžeta iestāde kontu grupā "Nauda ceļā" uzskaita naudu ceļā sadalījumā pa budžetu veidiem, atsevišķi uzskaitot naudas līdzekļus, kas nav budžeta iestādes īpašums. Ja budžeta iestāde veic maksājumu pirms pārskata perioda beigām un līgumā ir paredzēts, ka saistības uzskatāmas par dzēstām tikai tad, kad adresāts saņēmis naudu savā norēķinu kontā, šajā gadījumā budžeta iestāde summu atzīst kā naudu ceļā. Budžeta iestāde uzskaita naudu ceļā arī noteiktos gadījumos, ja par pakalpojumu, precēm vai citu darījumu norēķinās ar maksājumu karti maksājumu karšu pieņemšanas terminālī vai citā alternatīvā sistēmā.

5.5. Lai budžeta iestāde uzskatītu noguldījumu par naudas ekvivalentu, tam jāatbilst sekojošam:

- jābūt viegli pārvēršamam noteiktā naudas summā;
- tā vērtības izmaiņu risks ir neliels.

Tādēļ noguldījumu par naudas ekvivalentu uzskata tad, ja tā sākotnējais termiņš ir 90 dienas vai mazāk. 8.nodaļā "Praktiski piemēri un informācijas atklāšanas paraugi" sniegts ilustratīvs piemērs informācijas uzrādīšanai finanšu pārskatā par naudas līdzekļiem un naudas ekvivalentiem.

Naudas līdzekļu uzskaite pēc darījuma būtības

5.6. Budžeta iestāde atzīst naudas līdzekļu saņemšanu (naudas līdzekļu kontu palielinājumu) dienā, kad naudas līdzekļi ir ieskaitīti budžeta iestādes norēķinu kontā (saskaņā ar norēķinu konta izrakstu) vai iemaksāti kasē (saskaņā ar naudas iemaksas dokumentu).

5.7. Saņemot naudas līdzekļus norēķinu kontā, budžeta iestāde atbilstoši darījumu apliecinošiem dokumentiem (*piemēram, norēķinu konta izrakstam u.c.*) atzīst naudas līdzekļu palielinājumu naudas līdzekļu kontos saņemtās summas apjomā un samazina attiecīgo aktīvu, palielina pasīvu kontu vai atzīst ieņēmumus (detalizēti ieņēmumu atzīšanas principi aprakstīti Rokasgrāmatas sadaļā "Ieņēmumi no darījumiem bez atlīdzības (nodokļi un pārvedumi)" un Rokasgrāmatas sadaļā "Ieņēmumu no darījumiem ar atlīdzību uzskaite") atbilstoši naudas saņemšanas iemeslam, veicot sekojošu grāmatojumu:

Grāmatojums, saņemot naudas līdzekļus un samazinot prasības, piemēram, saņemot prasības apmaksu:

D	*2600*	*Naudas līdzekļi*
K	*2300*	*Īstermiņa prasības*

Grāmatojums, saņemot naudas līdzekļus un atzīstot pamatdarbības ieņēmumus, piemēram, saņemot ziedojumu (bez nosacījumiem), saskaņā ar Rokasgrāmatas sadaļā "Ieņēmumi no darījumiem bez apmaiņas (nodokļi un pārvedumi)" aprakstītajiem pamatprincipiem:

D	*2600*	*Naudas līdzekļi*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*

Grāmatojums, saņemot naudas līdzekļus un atzīstot saistības, piemēram, atzīstot saņemto avansu par pakalpojumiem:

D	*2600*	*Naudas līdzekļi*
K	*5000*	*Saistības*

Grāmatojums asignējuma saņemšanas dienā:

D	*2600*	*Naudas līdzekļi*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*

5.8. Veicot maksājumu, budžeta iestāde atzīst naudas līdzekļu samazinājumu un uzskaita attiecīgo darījumu – naudas maksājumu rezultātā iegūtos aktīvus, samazinātās saistības vai, atsevišķos gadījumos, tiešu izdevumu apmaksu (*piemēram, līgumsodu apmaksu*), veicot sekojošu grāmatojumu:

Grāmatojums, maksājot naudas līdzekļus un atzīstot aktīvus, piemēram, veicot avansa maksājumu par pamatlīdzekli:

D	*1280*	*Avansa maksājumi par pamatlīdzekļiem*
K	*2600*	*Naudas līdzekļi*

Grāmatojums, maksājot naudas līdzekļus un samazinot saistības, piemēram, samazinot saistības pret piegādātāju:

D	*5000*	*Saistības*
K	*2600*	*Naudas* līdzekļi

Grāmatojums, atmaksājot neiztērētos asignējuma veidā piešķirtos līdzekļus pārskata perioda beigās:

D	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*
K	*2600*	*Naudas līdzekļi*

5.9. Noguldot naudas līdzekļus, budžeta iestāde veic sekojošus grāmatojumus:

Budžeta iestāde iegulda naudas līdzekļus noguldījumā, kura sākotnējais termiņš nepārsniedz 90 dienas:

D	*2630*	*Naudas ekvivalenti*

K	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās*

5.10. Dienā, kad noguldījuma termiņš beidzas un līdzekļus ieskaita budžeta iestādes norēķinu kontā, budžeta iestāde veic sekojošu grāmatojumu:

D	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās*
K	*2630*	*Naudas ekvivalenti*

5.11. Nauda, kas pirms pārskata perioda beigām tiek pārskaitīta uz budžeta iestādes norēķinu kontu, taču tiek saņemta nākamā perioda sākumā, pārskata perioda beigās tiek uzskaitīta kā nauda ceļā. Nauda ceļā tiek uzskaitīta tikai tādā gadījumā, ja to pamato attiecīgi attaisnojuma dokumenti. Ja norēķini tiek veikti vienas budžeta iestādes ietvaros no viena norēķinu konta uz citu norēķinu kontu vai no kases uz norēķinu kontu, un uz pārskata gada beigām nauda norēķinu kontā vēl nav saņemta, budžeta iestāde pārskata perioda beigās attiecīgo summu atzīst kā naudu ceļā, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*2670*	*Nauda ceļā*
K	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās*
	vai	
	2610	*Kase*

5.12. Dienā, kad budžeta iestāde saņem iepriekšējā pārskata periodā pārskaitīto naudu attiecīgajā norēķinu kontā, tā veic sekojošu grāmatojumu:

D	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās*
	vai	
	2610	*Kase*
K	*2670*	*Nauda ceļā*

5.13. Ja budžeta iestāde veic maksājumu pirms pārskata perioda beigām un adresāts naudas līdzekļus nesaņem līdz pārskata perioda beigām, bet nākamā pārskata perioda sākumā, un līgumā ir paredzēts, ka saistības uzskatāmas par dzēstām tikai tad, kad adresāts saņēmis naudu savā norēķinu kontā, tad budžeta iestāde, kura veic pārskaitījumu, pārskaitītos naudas līdzekļus līdz apliecinājuma saņemšanai uzskaita kā naudu ceļā, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*2670*	*Nauda ceļā*
K	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās*

5.14. Dienā, kad adresāts saņem iepriekšējā pārskata periodā pārskaitīto naudu savā norēķinu kontā un budžeta iestāde no adresāta saņem apliecinājumu par naudas līdzekļu saņemšanu, budžeta iestāde saistības dzēš un pārskaitītos naudas līdzekļus izslēdz no konta "Nauda ceļā", veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*5300*	*Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*
K	*2670*	*Nauda ceļā*

5.15. Ja darījuma partneris par pakalpojumu, precēm vai citu darījumu norēķinās ar maksājumu karti maksājumu karšu pieņemšanas terminālī (POS terminālī) vai citā alternatīvā sistēmā, budžeta iestāde norēķinu dienā atzīst konta "Nauda ceļā" palielinājumu un samazina attiecīgās prasības vai atzīst saistības, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*2670*	*Nauda ceļā*
K	*2300*	*Īstermiņa prasības*
	vai	
	5000	*Saistības*

5.16. Saņemot naudas līdzekļus norēķinu kontā, budžeta iestāde samazina konta "Nauda ceļā" atlikumu un atzīst naudas līdzekļu norēķinu kontā palielinājumu, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās*
K	*2670*	*Nauda ceļā*

5.17. Saņemot drošības naudu vai citus naudas līdzekļus, kas nav budžeta iestādes īpašums, budžeta iestāde palielina atbilstošo naudas līdzekļu kontu un atzīst saistības, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*2624*	*Citu budžetu līdzekļi*
	vai	
	2614	*Citu budžetu līdzekļi*
K	*5813*	*Saistības par saņemto drošības naudu un citiem naudas līdzekļiem*

5.18. Neizmantotā overdrafta daļa nav jāatzīst kā aktīvs vai saistības. Izmantotā overdrafta daļa jāatzīst saistībās un jāuzrāda finanšu pārskatā.

D	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās*
K	*5210*	*Īstermiņa aizņēmumi un ilgtermiņa aizņēmumu īstermiņa daļa*

5.19. Katra pārskata gada beigās budžeta iestāde ārvalstu valūtas naudas atlikumus un ārvalstu valūtās izteikto avansu, aizdevumu vai aizņēmumu atlikumus, kā arī citus ārvalstu valūtās maksājamos debitoru vai kreditoru parādu atlikumus pārrēķina no attiecīgās ārvalsts valūtas uz eiro saskaņā ar grāmatvedībā izmantojamo ārvalstu valūtas kursu, kas ir spēkā pārskata gada pēdējās dienas beigās, un iegūto ieņēmumus vai izdevumus (pozitīvo vai negatīvo starpību) ieraksta grāmatvedības reģistros:

- ja pārvērtēšanas rezultātā veidojas ieņēmumi no valūtas kursa svārstībām, budžeta iestāde veic sekojošu grāmatojumu:

D	*2600*	*Naudas līdzekļi*
K	*8110*	*Ieņēmumi no valūtas kursu svārstībām*

- ja pārvērtēšanas rezultātā veidojas izdevumi no valūtas kursa svārstībām, budžeta iestāde veic sekojošu grāmatojumu:

D	*8210*	*Izdevumi no valūtas kursu svārstībām*
K	*2600*	*Naudas līdzekļi*

6. Naudas līdzekļu inventarizācija

6.1. Lai nodrošinātu, ka budžeta iestādes pārskatos ir ietverti visi naudas līdzekļi, pārskata perioda beigās veic naudas līdzekļu inventarizāciju.

6.2. Naudas līdzekļu inventarizāciju veic saskaņā ar normatīvajos aktos noteikto kārtību par skaidras naudas inventarizāciju, kā arī budžeta iestādē apstiprināto inventarizācijas kārtību.

6.3. Naudas līdzekļu (norēķinu kontu un skaidras naudas kasē) pārskata gada slēguma inventarizāciju veic pārskata datumā, pārrēķinot atlikumus atbilstoši grāmatvedības datiem pārskata datumā, un, ja nepieciešams (atbildīgās personas maiņas gadījumā u.tml.), arī biežāk.

6.4. Norēķinu kontu inventarizācija paredz budžeta iestādes norēķinu un noguldījumu kontos esošās naudas atlikumu salīdzināšanu ar attiecīgajām kredītiestādēm. Šim nolūkam tiek sagatavoti salīdzināšanās akti katram valūtas veidam un katram norēķinu kontam atsevišķi (9. nodaļā "Attaisnojuma dokumentu paraugi" sniegts dokumenta paraugs).

6.5. Skaidras naudas atlikumu kasē pārbauda, veicot inventarizāciju. Inventarizāciju veic budžeta iestādes vadītāja apstiprināta inventarizācijas komisija, un tās rezultātus apstiprina inventarizācijas komisijas

locekļi, budžeta iestādes vadītājs un atbildīgās personas, ja tās ir piedalījušās inventarizācijas veikšanā. Budžeta iestāde savos iekšējos normatīvajos aktos par inventarizācijas kārtību nosaka skaidras naudas inventarizācijas biežumu un kārtību.

6.6. Inventarizācijas komisijas personālsastāvu un inventarizācijas sākšanas un beigšanas termiņus budžeta iestādes vadītājs nosaka ar rakstisku rīkojumu. Budžeta iestādes vadītājs šajā rīkojumā var ietvert arī inventarizācijas dokumentēšanas termiņus.

6.7. Ja inventarizācijas rezultātā ir konstatēti naudas līdzekļi, kas līdz šim nav bijuši iekļauti uzskaitē (pārpalikums), budžeta iestādes vadītājs apstiprina to, ka attiecīgie naudas līdzekļi tiek ņemti uzskaitē. 9. nodaļā "Attaisnojuma dokumentu paraugi" sniegts attaisnojuma dokumenta paraugs aktam par skaidrās naudas līdzekļu inventarizāciju.

6.8. Budžeta iestāde, pamatojoties uz komisijas sagatavoto naudas līdzekļu inventarizācijas aktu, sākotnēji atzīst uzskaitē iepriekš neuzrādītos naudas līdzekļus, palielina attiecīgo naudas līdzekļu un atbilstošo ieņēmumu kontu, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*2600*	*Naudas līdzekļi*
K	*8570*	*Ieņēmumi no īstermiņa aktīvu sākotnējās atzīšanas*

6.9. Ja inventarizācijas rezultātā ir konstatēts naudas līdzekļu iztrūkums vai bojājums, kas liegtu to tālāku izmantošanu budžeta iestādes darbībā, budžeta iestāde, pamatojoties uz iestādes vadītāja apstiprinātu kārtību, attiecīgos naudas līdzekļus noraksta no uzskaites, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*8630*	*Izdevumi no prasību norakstīšanas un naudas līdzekļu vai to ekvivalentu iztrūkuma*
K	*2600*	*Naudas līdzekļi*

7. Informācijas uzrādīšana

7.1. Budžeta iestāde uzrāda informāciju par naudas līdzekļiem bilances apgrozāmo līdzekļu sastāvā.

7.2. Papildus budžeta iestāde finanšu pārskata pielikumā sniedz informāciju 2.6.piezīmē "Naudas līdzekļi" par:

- naudas līdzekļu atlikumiem pārskata perioda sākumā un beigās, kā arī izmaiņām perioda laikā (absolūtajās vienībās un %);
- būtiskiem darījumiem vai notikumiem pārskata periodā, kas ietekmēja izmaiņas, un darījumiem, kas ir vienādi ar vienu miljonu EUR absolūtajā vērtībā vai lielāki;
- naudas līdzekļu izvietojumu;
- kontā "Nauda ceļā" uzskaitīto darījumu atlikumiem;
- citu informāciju pārskatu lietotājiem.

Budžeta iestāde sniedz informāciju finanšu pārskata posteņu strukturizētajā skaidrojumā saskaņā ar Valsts kases sagatavotajām finanšu pārskata posteņu strukturizētā skaidrojuma sagatavošanas vadlīnijām, kas publicētas Valsts kases tīmekļa vietnē.

7.3. Naudas plūsmas pārskata posteņu skaidrojumā norāda informāciju par citu budžetu līdzekļiem, kas uz laiku ir iestādes glabājumā (konkursa vai drošības nauda, vēlēšanu drošības nauda, sociālās aprūpes iestādēs dzīvojošo pensijas, atsavinātie līdzekļi no aizturētajām personām un ieņēmumi par mantas realizāciju no kriminālllietām un administratīvo pārkāpumu lietām līdz tiesas lēmumam, ieslodzīto un citu personu personīgā nauda, drošības nauda par kasācijas sūdzību) un nav pieejami iestādei lietošanai.

7.4. Budžeta iestāde grāmatvedības uzskaites principu aprakstā sniedz papildus informāciju par naudas ekvivalentu klasifikāciju.

8. Praktiski piemēri un informācijas atklāšanas paraugi

8.1. Piemērs - ārvalstu valūtas norēķinu konta atlikuma uzrādīšana EUR pārskata perioda beigās.

Budžeta iestādei ir aktīvs norēķinu konts darījumiem Polijas (naudas vienības – zlots) (PLN) valūtā, kura atlikums 31.12.2019. ir **12 564,98 PLN.**

Lai pareizi uzrādītu konta atlikumu pārskata perioda beigās finanšu pārskatā, budžeta iestāde konta atlikumu pārrēķina EUR valūtā atbilstoši grāmatvedībā izmantojamajam ārvalstu valūtas kursam pārskata perioda pēdējās dienas beigās – 31.12.2019.

Aprēķins:

1) Valūtas maiņas kurss 31.12.2019. saskaņā ar Latvijas bankas mājas lapā publicētajiem datiem:

   1,00 EUR = 4,17700 PLN*

   **valūtas kursam ir informatīvs raksturs*

2) Norēķinu konta atlikuma pārrēķins EUR:

   12 564,98 / 4,17700 = **3 008,14 EUR**

3) Budžeta iestādei grāmatvedības uzskaitē uzrādītais norēķinu konta atlikums pirms pārvērtēšanas ir **3 020,54 EUR.**
4) Budžeta iestāde finanšu pārskatā attiecīgajā norēķinu kontā uzrāda naudas daudzumu 3 008,14 EUR vērtībā un atzīst pārskata perioda finanšu izdevumus no valūtas kursu svārstībām 12,40 EUR apmērā, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*8210*	*Izdevumi no valūtas kursu svārstībām*	*12,40 EUR*
K	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās*	*12,40 EUR*

8.2. Piemērs – informācijas uzrādīšana finanšu pārskatā par naudas līdzekļiem un naudas ekvivalentiem

Budžeta iestāde 2019.gada finanšu pārskatā uzrāda sekojošu informāciju par naudas līdzekļiem un naudas ekvivalentiem.

Naudas līdzekļi un naudas ekvivalenti

Nauda un naudas ekvivalenti sastāv no naudas kasē, norēķinu kontos, pieprasījuma noguldījumiem kredītiestādēs un citās finanšu institūcijās, īstermiņa ieguldījumiem ar augstu likviditāti, kuri ir viegli pārvēršami naudā, un kas ir pakļauti nelielam vērtības izmaiņu riskam ar sākotnējo termiņu 90 dienas vai mazāk no iegādes brīža. Overdrafti (pārsnieguma kredīti), kas atmaksājami pēc pieprasījuma, un kas ir neatņemama iestādes finanšu pārvaldības daļa, ir iekļauti kā naudas un naudas ekvivalentu sastāvdaļa naudas plūsmas pārskatā.

9.1. Akts par skaidrās naudas līdzekļu inventarizāciju

Budžeta iestādes veidlapa/rekvizīti

APSTIPRINU:

_____
(amats)

_____
(paraksts, paraksta atšifrējums)

_____
(datums)

Naudas līdzekļu inventarizācijas akts
(dokumenta sagatavošanas vieta)

_____ Nr._____
(datums)

Pamatojoties uz budžeta iestādes iekšējo normatīvo aktu *(norādīt nosaukumu, datumu, Nr.),* 20____.gada _____ ir veikta skaidras naudas līdzekļu inventarizācija _____ *(norādīt struktūrvienību, kur veikta inventarizācija).*

Inventarizācijas brīdī kasē atrodas sekojoša skaidrā nauda:

Nomināls	**Skaits**	**Summa** (EUR)	**Nomināls**	**Skaits**	**Summa** (EUR)
500,00 EUR			1,00 EUR		
100,00 EUR			0,50 EUR		
50,00 EUR			0,20 EUR		
20,00 EUR			0,10 EUR		
10,00 EUR			0,05 EUR		
5,00 EUR			0,02 EUR		
2,00 EUR			0,01 EUR		
KOPĀ:					

Pavisam summa vārdiem: _____

Komisijas priekšsēdētājs

_____ _____ _____
(amats) (V.Uzvārds) *(paraksts)*

Komisijas locekļi:

_____ _____ _____
(amats) (V.Uzvārds) *(paraksts)*

_____ _____ _____
(amats) (V.Uzvārds) *(paraksts)*

9.2. Apstiprinājuma lūgums kredītiestādei par bezskaidras naudas atlikumu norēķinu kontos pārskata perioda beigās

Budžeta iestādes veidlapa/rekvizīti

Adresāts:

[Kredītiestādes nosaukums]

[Juridiska adrese]

[Pasta adrese (ja atšķiras no juridiskās adreses)]

[Tel, fakss]

Apstiprinājuma lūgums

Lūdzam apstiprināt budžeta iestādes "_____" norēķinu kontu atlikumu atbilstību Jūsu kredītiestādes uzskaites datiem uz 31.12.20_.

	Saskaņā ar budžeta iestādes _____ datiem norēķinu konta atlikumi uz 31.12.20___. ir šādi:		Saskaņā ar [Kredītiestādes nosaukums] datiem norēķinu konta atlikumi uz 31.12.20_____. ir šādi:		Valūta
Konti	Debets	Kredīts	Debets	Kredīts	
xxxx					
xxxx					

Ja iepriekš norādītie atlikumi nesakrīt ar Jūsu kredītiestādes grāmatvedības datiem, lūdzu, tālāk tekstā norādiet attiecīgās summas atbilstoši Jūsu uzskaites datiem.

Lūdzu, norādiet arī jebkādus Jums zināmus ārpusbilances posteņus attiecībā uz mūsu sadarbību, atspoguļojot attiecīgo ārpusbilances posteņu būtību, valūtu un summu.

Sagatavoja: _____

(amats, Vārds, Uzvārds, datums)

Apstiprina: _____

(amats, Vārds, Uzvārds, datums)

9.3. Bezskaidras naudas līdzekļu inventarizācijas saraksts

Budžeta iestādes veidlapa/rekvizīti

APSTIPRINU

_____
(amats)

_____
(paraksts, paraksta atšifrējums)

_____
(datums)

Bezskaidras naudas līdzekļu inventarizācijas saraksts

(dokumenta sagatavošanas vieta)

_____ Nr._____

(datums)

Pamatojoties uz budžeta iestādes iekšējo normatīvo aktu *(norādīt nosaukumu, datumu, Nr.),* 20____.gada _____ ir veikta bezskaidras naudas līdzekļu inventarizācija _____ *(norādīt struktūrvienību, kur veikta inventarizācija).*

Norēķinu konta numurs	*Norēķinu konta valūta*	*Norēķinu konta atlikums pēc budžeta iestādes datiem uz ___*	*Norēķinu konta atlikums pēc kredītiestādes datiem uz _____*	*Starpības*	*Komentāri*

Inventarizācijas rezultātā radušās starpības grāmatvedības uzskaitē uzskaitītas sekojošos posteņos:

Grāmatojumi:

D _____ *K* _____ *EUR* _____

D _____ *K* _____ *EUR* _____

Komisijas priekšsēdētājs

_____ _____ _____
(amats) (V.Uzvārds) *(paraksts)*

Komisijas locekļi:

_____ _____ _____
(amats) (V.Uzvārds) *(paraksts)*

_____ _____ _____
(amats) (V.Uzvārds) *(paraksts)*

Uzkrājumu, iespējamo saistību un iespējamo aktīvu uzskaite

1. Mērķis

Šīs sadaļas mērķis ir noteikt uzkrājumu, iespējamo saistību un iespējamo aktīvu uzskaites principus budžeta iestādēs.

2. Sfēra

Šī sadaļa nosaka uzkrājumu, iespējamo saistību un iespējamo aktīvu uzskaites principus un ar to uzskaiti saistītos grāmatojumus, kā arī sniedz atsauces uz uzskaiti reglamentējošiem normatīvajiem aktiem, attaisnojuma dokumentu paraugus, praktiskus piemērus un informācijas atklāšanas paraugus.

3. Definīcijas

Apgrūtinošs līgums	līgums par aktīvu vai pakalpojumu sniegšanu, kurā noteikto pienākumu izpildes nenovēršamās izmaksas pārsniedz saimnieciskos labumus, kas sagaidāmi no tā izpildes.
Iespējamie aktīvi	aktīvi, kas var rasties pagātnes notikumu rezultātā un kuru pastāvēšana apstiprināsies tikai atkarībā no viena vai vairāku tādu nākotnes notikumu notikšanas vai nenotikšanas, kurus budžeta iestāde nevar kontrolēt.
Iespējamās saistības	1) iespējams pienākums, kas radies pagātnes notikumu rezultātā un kura pastāvēšana ir atkarīga no viena vai vairāku tādu nākotnes notikumu notikšanas vai nenotikšanas, kurus budžeta iestāde nevar kontrolēt; 2) pašreizējs pienākums, kas radies pagātnes notikumu rezultātā, bet nav ticams, ka šā pienākuma izpildē būs nepieciešams resursu izlietojums, vai arī nav pietiekama pamatojuma saistību vai uzkrājumu vērtības ticamam novērtējumam.
Juridisks pienākums	pienākums, kura pamatā ir tiesību akts - līgums vai cits tiesisks pamats.
Pārstrukturēšana	budžeta iestādes pārveidošanas plāns, kuru izstrādājusi un kontrolē iestādes vadība un kurš būtiski maina iestādes darbības jomu vai veidu, kādā šo iestādes darbību veic.
Pienākumu radošs notikums	notikums, kas rada juridisku vai prakses radītu pienākumu, no kura izpildes budžeta iestāde nevar izvairīties un kas ir tai saistošs.
Prakses radīts pienākums	pienākums, kas rodas budžeta iestādes darbības rezultātā, ja: 1) saskaņā ar agrāk izveidojušos darbības modeli, noteiktajiem principiem vai pietiekami konkrētu paziņojumu budžeta iestāde ir informējusi citas personas, ka tā uzņemsies noteiktus pienākumus; 2) budžeta iestāde ir devusi šīm citām personām pamatotu iemeslu sagaidīt, ka tā izpildīs attiecīgos pienākumu.

4. Izņēmumi

4.1. Šī Rokasgrāmatas sadaļa neattiecas uz šādu uzkrājumu veidošanu:

- uzkrājumi pensijām un citu veidu pabalstiem, kuriem nav zināms termiņš;
- uzkrājumi, kas radušies saistībā ar budžeta iestādes sniegtajiem sociālajiem pakalpojumiem, par kuriem tiešā veidā no šo pakalpojumu saņēmējiem nesaņem atlīdzību, kas aptuveni vienāda ar sniegto pakalpojumu vērtību;
- uzkrājumi, kas radušies saistībā ar darbinieku labumiem, kas aplūkoti Rokasgrāmatas sadaļā "Saistību pret darbiniekiem par darba samaksu uzskaite", izņemot darba attiecību izbeigšanas labumus, kas rodas budžeta iestāžu pārstrukturēšanas rezultātā, kuru uzskaites principi noteikti šajā Rokasgrāmatas sadaļā.

4.2. Šī Rokasgrāmatas sadaļa neattiecas uz izpildāmiem līgumiem, kas nav apgrūtinoši. Izpildāmi līgumi ir līgumi, saskaņā ar kuriem neviena puse nav izpildījusi nevienu no saviem pienākumiem vai abas puses ir vienādā apmērā daļēji izpildījušas savus pienākumus.

4.3. Šī Rokasgrāmatas sadaļa neattiecas uz finanšu instrumentiem (tai skaitā uz finanšu garantijām), kas tiek aplūkotas Rokasgrāmatas sadaļā "Finanšu instrumentu uzskaite".

5. Saistošie dokumenti

5.1. Likums par budžetu un finanšu vadību (24.03.1994.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti, tai skaitā:

5.1.1. Ministru kabineta 27.12.2005. noteikumi Nr. 1032 "Noteikumi par budžetu ieņēmumu klasifikāciju";

5.1.2. Ministru kabineta 27.12.2005. noteikumi Nr. 1031 "Noteikumi par budžetu izdevumu klasifikāciju atbilstoši ekonomiskajām kategorijām";

5.1.3. Ministru kabineta 13.02.2018. noteikumi Nr. 87 "Grāmatvedības uzskaites kārtība budžeta iestādēs";

5.1.4. Ministru kabineta 19.06.2018. noteikumi Nr. 344 "Gada pārskata sagatavošanas kārtība";

5.1.5. Ministru kabineta 10.12.2013. noteikumi Nr. 1456 "Noteikumi par institucionālo sektoru klasifikāciju".

5.2. Likums "Par grāmatvedību" (14.10.1992.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti, tai skaitā, Ministru kabineta 21.10.2003. noteikumi Nr. 585 "Noteikumi par grāmatvedības kārtošanu un organizāciju".

6. Uzkrātās saistības, uzkrājumi, iespējamās saistības un iespējamie aktīvi

6.1. Uzkrājumus var atšķirt no citām saistībām, piemēram, parādiem piegādātājiem un darbuzņēmējiem un uzkrātajām saistībām, jo pastāv nenoteiktība par izpildes laiku vai summu, kas nepieciešama saistību izpildei nākotnē. Salīdzinājumam:

- **saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem** ir budžeta iestādes pašreizējs pienākums veikt norēķinus par saņemtām precēm un saņemtiem pakalpojumiem, pamatojoties uz saņemto rēķinu vai vienošanos ar piegādātāju;
- **uzkrātās saistības** ir saistības samaksāt par saņemtām precēm vai saņemtajiem pakalpojumiem, par ko nav veikta samaksa un nav izrakstīts rēķins līdz pārskata datumam, vai darbiniekiem izmaksājamās summas, piemēram, summas, kas saistītas ar uzkrātajiem atvaļinājumiem.

6.2. 13. nodaļā "Praktiski piemēri" sniegti praktiski piemēri uzkrātajām saistībām un uzkrājumiem un to atzīšanai un uzskaitei.

6.3. Rokasgrāmatā terminu “iespējams” lieto, runājot par tādām saistībām un aktīviem, kurus budžeta iestāde neatzīst tāpēc, ka to pastāvēšana apstiprināsies tikai atkarībā no tā, vai būs vai nebūs noticis viens vai vairāki nenoteikti nākotnes notikumi, kurus budžeta iestāde pilnībā nevar kontrolēt. Līdz ar to terminus “iespējamās saistības” un “iespējamie aktīvi” lieto attiecībā uz tādām saistībām un aktīviem, kas neatbilst vispārīgiem aktīvu un saistību atzīšanas kritērijiem.

6.4. 1. attēlā un 1. tabulā attēlota lēmumu secība, lai noteiktu, kad budžeta iestāde atzīst, uzskaita un uzrāda finanšu pārskatā informāciju par uzkrājumiem un iespējamām saistībām.

1.attēls. Lēmuma koks

1.tabula. Uzkrājumu, iespējamo saistību un iespējamo aktīvu uzskaites atšķirības

Resursu izlietojuma / saņemšanas varbūtība	Uzkrājumi / saistības / iespējamās saistības	Aktīvi / iespējamie aktīvi
Droši ticama	Atzīst uzkrājumus / saistības	Atzīst aktīvus
Ticama	Atzīst uzkrājumus	Atklāj informāciju par iespējamiem aktīviem finanšu pārskatā
Iespējama	Atklāj informāciju par iespējamām saistībām finanšu pārskatā	Informācija netiek atklāta
Maz ticama	Informācija netiek atklāta*	Informācija netiek atklāta*

**budžeta iestāde atklāj informāciju par iespējamām saistībām attiecībā uz jebkura veida tiesvedībām pret valsti*

7. Uzkrājumu atzīšana

7.1. Budžeta iestāde atzīst uzkrājumus, kad izpildās visi sekojošie kritēriji:

7.1.1. budžeta iestādei ir pašreizējs pienākums (juridisks vai prakses radīts) pagātnes notikuma dēļ;

7.1.2. sagaidāms, ka šī pienākuma izpildei būs nepieciešams resursu izlietojums;

7.1.3. var veikt ticamu pienākuma (saistību) summas aplēsi.

7.2. Ja kāds no iepriekšminētajiem kritērijiem neizpildās, budžeta iestāde uzkrājumus neatzīst.

Pašreizējs pienākums

7.3. Lai noteiktu, vai budžeta iestādei pastāv pašreizējs pienākums, iestāde izvērtē, vai eksistē kāds pagātnes notikums, kas rada budžeta iestādei pašreizēju pienākumu. Budžeta iestāde ņem vērā visus pieejamos pierādījumus, tai skaitā, ekspertu viedokli, lai to izvērtētu. *Piemēram, tiesvedību gadījumā iestāde izvērtē juristu viedokli, lai noteiktu pašreizējā pienākuma esamību.* Pie izvērtējamiem pieejamiem pierādījumiem pieder visi papildus pierādījumi, ko sniedz notikumi pēc pārskata perioda beigām.

7.4. Ja ir ticams, ka budžeta iestādei pārskata datumā pastāv pašreizējs pienākums, un ir izpildīti uzkrājumu atzīšanas kritēriji, budžeta iestāde atzīst uzkrājumus, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*8660*	*Izdevumi uzkrājumu veidošanai*
K	*4000*	*Uzkrājumi*

Pagātnes notikums

7.5. Pagātnes notikumu, kura dēļ rodas pašreizējs pienākums, sauc par pienākumu radošu notikumu. Lai notikumu uzskatītu par pienākumu radošu notikumu, nepieciešams, lai budžeta iestādei nebūtu citas alternatīvas, kā vien izpildīt notikuma dēļ radušos pienākumu. Tāda situācija rodas vienīgi sekojošos gadījumos:

7.5.1. juridiski radīta pienākuma gadījumā; vai

7.5.2. prakses radīta pienākuma gadījumā, ja notikums (kas var būt budžeta iestādes darbība) ir devis citām personām pamatotu iemeslu sagaidīt, ka budžeta iestāde izpildīs attiecīgo pienākumu.

7.6. Par uzkrājumiem atzīst tikai tos pagātnes notikumu dēļ radušos pienākumus, kas pastāv neatkarīgi no budžeta iestādes darbības nākotnē, tas ir, no tās nākotnes darbības īstenošanas.

7.7. Šādu pienākumu piemēri var būt, piemēram:

- *budžeta iestādei uzlikts vai no tiesību aktiem izriet pienākums samaksāt sodu vai segt vides sakārtošanas izmaksas gadījumā, kad nodarīts kaitējums apkārtējai videi. Abu šo pienākumu izpildes rezultātā rastos resursu izlietojums neatkarīgi no budžeta iestādes darbības nākotnē;*
- *budžeta iestādei var būt radies pienākums novērst kaitējumu, kas radies konkrēta pamatlīdzekļa būvniecības un ekspluatācijas rezultātā. Iestāde ir apņēmusies segt pamatlīdzekļa iepriekšējās atrašanās vietas atjaunošanas izmaksas pēc pamatlīdzekļa ekspluatācijas beigām. Šādā gadījumā pamatlīdzekļa nojaukšanas un atrašanās vietas atjaunošanas izmaksu aplēse saskaņā ar Rokasgrāmatas sadaļā "Pamatlīdzekļu uzskaite" noteiktajiem uzskaites principiem sākotnēji tiek iekļauta attiecīgā aktīva izmaksu vērtībā, tas ir, pie aktīva sākotnējās atzīšanas tiek atzīts uzkrājums aplēsto izmaksu apmērā un attiecīgi tādā pašā apmērā palielināta pamatlīdzekļa vērtība (iekļauts aktīva sākotnējā izmaksu vērtībā);*
- *budžeta iestāde var uzņemties kādus izdevumus juridisko prasību vai sabiedrības spiediena rezultātā, vai ar mērķi veikt kādas darbības nākotnē. Piemēram, budžeta iestāde var nolemt uzstādīt savām automašīnām izplūdes gāzu kontrolierīces. Ja budžeta iestāde ar savu darbību nākotnē var izvairīties no šādiem nākotnes izdevumiem, piemēram, mainot savu darbību, tad tai nepastāv pašreizējs pienākums attiecībā uz šādiem nākotnes izdevumiem un budžeta iestāde uzkrājumus neatzīst.*

7.8. Pašreizējs pienākums vienmēr ietver otru pusi, pret kuru šis pienākums jāizpilda. Tomēr nav obligāti noteikt tās puses identitāti, pret kuru pastāv pienākums. Pienākums var pastāvēt arī pret sabiedrību. Tā kā pienākums vienmēr ietver apņemšanos pret citu personu, no tā izriet, ka budžeta iestādes vadības vai citas budžeta iestādes lēmums nerada prakses radītu pienākumu pārskata datumā, ja vien šis lēmums pirms pārskata datuma nav paziņots personām, kuras tas tieši ietekmē, lai dotu šīm personām pamatotu iemeslu sagaidīt no budžeta iestādes, ka tā izpildīs savus pienākumus. *Piemēram, ja pārskata gadā budžeta iestādes vadība ir nolēmusi slēgt struktūrvienību, tomēr līdz pārskata perioda beigām vadība nav informējusi iesaistītās puses, kā arī nav veikti nekādi citi pasākumi lēmuma izpildei pirms pārskata datuma, tad šādā gadījumā budžeta iestādes vadības darbības nav pietiekamas, lai radītu prakses radītu pienākumu pārskata datumā.*

7.9. Notikums, kas tūlīt neveido pienākumu, var radīt pienākumu nākotnē sakarā ar izmaiņām tiesību aktos vai sakarā ar to, ka budžeta iestādes darbība (piemēram, publisks paziņojums) rada prakses radītu pienākumu. *Piemēram, budžeta iestāde ir radījusi kaitējumu videi, un tai saskaņā ar kaitējuma radīšanas laikā spēkā esošiem tiesību aktiem var nebūt pienākums likvidēt kaitējuma radītās sekas. Taču kaitējuma radīšana kļūs par pienākumu radošu notikumu tad, ja šādu pienākumu novērst nosaka jauns tiesību akts, vai tad, ja budžeta iestāde vai kāda cita budžeta iestāde publiski uzņēmusies atbildību par kaitējuma novēršanu tādā veidā, ka tas rada prakses radītu pienākumu.*

Resursu ticams izlietojums

7.10. Lai saistības atbilstu atzīšanas kritērijiem, ir jāpastāv ne tikai pašreizējam pienākumam, bet arī ticamībai, ka šā pienākuma izpildes laikā būs nepieciešams resursu izlietojums. Resursu izlietojums vai cits notikums tiek uzskatīts par ticamu, ja pastāv lielāka ticamība, ka šis notikums norisināsies, nekā, ka tas nenorisināsies.

7.11. Ja nav ticamības, ka pastāv pašreizējais pienākums, bet šis pienākums ir iespējams nākotnē, budžeta iestāde atklāj informāciju par iespējamām saistībām un uzskaita tās zembilancē. Gadījumos, kad resursu izlietojuma iespēja ir maz ticama, informācija netiek atklāta.

8. Uzkrājumu novērtēšana

8.1. Budžeta iestāde katrā pārskata datumā novērtē un atzīst uzkrājumus atbilstoši pašreizējā pienākuma izpildei nepieciešamo izdevumu precīzākajam novērtējumam pārskata datumā.

8.2. Budžeta iestāde nosaka iespējami precīzāko aplēsi, piemērojot vispāratzītas vērtēšanas metodes un ņemot vērā riskus un nenoteiktības, kas ietekmēs uzkrājumu segšanai nepieciešamo resursu vērtību, un veic šādas darbības:

- nosaka summu, kādu budžeta iestāde pamatoti maksātu, lai izpildītu pašreizēju pienākumu bilances datumā vai arī nodotu tā izpildi trešajai personai bilances datumā. *Piemēram, iestāde iegūst izdevumu aplēsi saskaņā ar iekšēji izveidotu tāmi vai pieaicinot ekspertu;*
- veic uzkrājumu vērtības aplēsi, izmantojot pieejamo informāciju, pierādījumus, tai skaitā notikumus pēc bilances datuma, un pieredzi;
- aprēķina uzkrājumu pašreizējo vērtību, izmantojot Valsts kases tīmekļvietnē publicēto atbilstošo diskonta likmi, ja maksājums paredzēts vēlāk nekā gadu pēc bilances datuma.

8.3. Iznākuma un finansiālās ietekmes aplēsi veic, pamatojoties uz budžeta iestādes vadības spriedumu, ko papildina ar līdzīgos gadījumos gūtu pieredzi un nepieciešamības gadījumā ar neatkarīgu ekspertu ziņojumiem. Pie apsveramajiem pierādījumiem pieder visi papildu pierādījumi, ko sniedz notikumi pēc pārskata datuma.

8.4. Nenoteiktības, kas jāatzīst par uzkrājumiem, tiek izvērtētas atkarībā no apstākļiem:

8.4.1. ja uzkrājumi tiek veidoti lielam vienību skaitam, pienākumu aplēš, izvērtējot visus iespējamos iznākumus saskaņā ar tiem piemītošām varbūtībām (sagaidāmās vērtības metode). Tādēļ uzkrājumi būs atšķirīgi atkarībā no tā, vai konkrēto saistību varbūtība ir, *piemēram, 60% vai 90%*.

8.4.2. ja pastāv iespējamo iznākumu nepārtraukts diapazons un šajā diapazonā katrs punkts (iznākums) ir tikpat iespējams kā jebkurš cits, budžeta iestāde izmanto attiecīgā diapazona viduspunktu.

13.nodaļā "Praktiski piemēri" sniegts praktisks piemērs uzkrājumu aplēses summas novērtēšanai, izmantojot sagaidāmās vērtības metodi.

8.5. Novērtējot atsevišķu pienākumu, atsevišķais iespējamākais iznākums būs saistību precīzākais novērtējums. Tomēr pat tādā gadījumā budžeta iestāde ņem vērā citus iespējamos iznākumus. Ja citi iespējamie iznākumi ir pārsvarā lielāki vai mazāki par iespējamo iznākumu, precīzākais novērtējums būs lielāka vai mazāka summa. *Piemēram, ja budžeta iestādei jānovērš dabai radītais attīrīšanas iekārtas piesārņojums, atsevišķais iespējamākais iznākums var būt tāds, ka būs nepieciešams darba apjoms, kurš izmaksās 1 milj. EUR, bet, ja ir pietiekama pārliecība, ka būs nepieciešams veikt darbus daudz lielākā apjomā, veido uzkrājumus lielākai summai.*

8.6. Veicot uzkrājumu precīzāko novērtējumu, jāņem vērā riski un nenoteiktības, kas nenovēršami saistītas ar daudziem notikumiem un apstākļiem.

8.7. Risks raksturo iznākuma mainīgumu. Riska korekcija var palielināt summu, kurā tiek novērtētas saistības. Izdarot spriedumus nenoteiktības apstākļos, nepieciešama piesardzība, lai ieņēmumi vai aktīvi netiktu novērtēti par augstu un izdevumi vai saistības – par zemu. Tomēr nenoteiktība neattaisno pārmērīgi lielu uzkrājumu veidošanu vai saistību apzinātu pārmērīgi augstu novērtēšanu. *Piemēram, ja prognozētās izmaksas īpaši nelabvēlīga iznākuma gadījumā tiek aplēstas pēc piesardzības principa, šis iznākums tad netiek apzināti uzskatīts par ticamāku, nekā tas ir patiesībā. Jārīkojas piesardzīgi, lai izvairītos no riska un nenoteiktības korekciju dublēšanas un uzkrājumu pārmērīgi augstas novērtēšanas.*

8.8. Budžeta iestāde ņem vērā paredzamos nākotnes notikumus, novērtējot uzkrājumu apmēru. Nākotnes notikumi, kas var ietekmēt saistību izpildei nepieciešamo summu, jāuzrāda uzkrājumu summā, ja ir

pietiekami objektīvi pierādījumi, ka šie notikumi norisināsies. *Piemēram, budžeta iestāde ieviesusi jaunu tehnoloģiju, kuras izmantošana nākotnē samazinās izmaksas par videi nodarītā kaitējuma novēršanu. Šādā gadījumā iestāde novērtē un samazina iepriekš atzīto uzkrājumu vērtību atbilstoši izmaksu samazinājumam par videi nodarītā kaitējuma novēršanu.*

8.9. Budžeta iestāde koriģē uzkrājumu vērtību katrā pārskata datumā atbilstoši pašreizējās vērtības visprecīzākajai aplēsei pārskata datumā.

8.10. Ja vairs nav ticams, ka pienākuma izpildei būs nepieciešams resursu izlietojums, budžeta iestāde samazina izveidotos uzkrājumus, atzīstot pārējos ieņēmumus. Uzkrājumu samazinājumu veic par tādu summu, par kādu uzkrājumi bija sākotnēji atzīti vai mazāku, ja aplēsts, ka resursu izlietojums būs mazāks nekā sākotnēji plānots. Uzkrājumus samazinot, budžeta iestāde veic sekojošu grāmatojumu:

D	*4000*	*Uzkrājumi*
K	*8560*	*Ieņēmumi no uzkrājumu norakstīšanas*

8.11. Ja kļūst ticams, ka pienākuma izpildei būs nepieciešams lielāks resursu izlietojums vai citu aplēšu izmaiņu gadījumā, kuru rezultātā aprēķinātā uzkrājumu vērtība ir lielāka nekā sākotnēji atzīts, budžeta iestāde palielina uzkrājumu uzskaites vērtību attiecīgajā apmērā, atzīstot pārējos izdevumus:

D	*8660*	*Izdevumi uzkrājumu veidošanai*
K	*4000*	*Uzkrājumi*

8.12. Naudas laika vērtības dēļ uzkrājumi, kas saistīti ar naudas aizplūšanu neilgi pēc pārskata datuma, ir apgrūtinošāki par tiem, kas saistīti ar vēlākā laikā notikušu naudas aizplūšanu tādā pašā apmērā. Uzkrājumus diskontējot pa vairākiem gadiem, uzkrājumu uzskaites vērtība (pašreizējā vērtība) katrā pārskata periodā pieaug, tādējādi parādot laika faktora ietekmi. Šo pieaugumu budžeta iestāde atzīst kā procentu izdevumus, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*8220*	*Procentu izdevumi*
K	*4000*	*Uzkrājum*i

8.13. Budžeta iestāde izlieto uzkrājumus vienīgi tādiem izdevumiem, attiecībā uz kuriem uzkrājumi bija sākotnēji atzīti, lai pārskata lietotājs gūtu pareizu priekšstatu par uzkrājumu izmaiņu pārskata periodā.

D	*4000*	*Uzkrājum*i
K	*5000*	*Saistības*

9. Specifiski gadījumi uzkrājumu uzskaitē

Izdevumu atlīdzināšana

9.1. Ja ir paredzams, ka visus uzkrājumu segšanai nepieciešamos izdevumus vai to daļu budžeta iestādei atlīdzinās cita persona, budžeta iestāde atzīst izdevumu atlīdzināšanu tikai tad, kad ir pilnīgi droši, ka izdevumi tiks atlīdzināti, ja budžeta iestāde izpildīs saistības.

9.2. Atsevišķos gadījumos budžeta iestāde var paļauties uz to, ka citas personas segs visus ar pienākuma izpildi saistītos nepieciešamos izdevumus vai to daļu, piemēram, saskaņā ar apdrošināšanas līgumiem, zaudējumu atlīdzināšanas noteikumiem vai piegādātāju garantijām. Citas personas var atlīdzināt izdevumus, ko budžeta iestāde jau iepriekš samaksājusi trešajai personai. *Piemēram, budžeta iestādei var būt juridiskas saistības pret privātpersonu, kas izriet no budžeta iestādes darbinieku nepareizi sniegtām konsultācijām. Tomēr budžeta iestāde var atgūt daļu no šādiem izdevumiem, saņemot profesionālās darbības civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas atlīdzību.*

9.3. Budžeta iestāde atzīst izdevumu atlīdzināšanu kā atsevišķu aktīvu. Izdevumu atlīdzināšanai atzītā summa nedrīkst pārsniegt uzkrājumu summu.

D	*2310*	*Prasības pret pircējiem un pasūtītājiem*
K	*8590*	*Pārējie iepriekš neklasificētie ieņēmumi*

9.4. Lielākajā daļā gadījumu budžeta iestāde saglabās atbildību par visu attiecīgo summu, tādējādi, ja trešā persona kāda iemesla dēļ neveiktu maksājumu, budžeta iestādei būtu jāsamaksā visa summa. Tādā gadījumā uzkrājumus atzīst visai saistību summai un atsevišķu aktīvu atzīst paredzamajai izdevumu atlīdzināšanai, ja ir droši ticams, ka pēc tam, kad budžeta iestāde būs nokārtojusi saistības, izdevumi tiks atlīdzināti.

Apgrūtinoši līgumi

9.5. Apgrūtinošs līgums ir tāds līgums, kura izpildei nepieciešamo nenovēršamo izmaksu apjoms pārsniedz tos resursus, kurus paredzams saņemt saskaņā ar šo līgumu, ieskaitot no trešajām pusēm atgūstamās summas.

9.6. Ja budžeta iestādei ir tiesisks darījums, piemēram, noslēgts līgums, kas ir apgrūtinošs, budžeta iestāde novērtē un atzīst līgumā noteikto pašreizējo pienākumu vērtību kā uzkrājumus, atskaitot no trešajām pusēm atgūstamās summas.

D	*8660*	*Izdevumi uzkrājumu veidošanai*
K	*4000*	*Uzkrājumi*

9.7. No darījuma izrietošās nenovēršamās izmaksas nosaka, salīdzinot darījuma izpildes izmaksas un jebkādus līgumsodus vai kompensācijas par darījuma neizpildi un izvēloties mazāko no šīm summām.

9.8. Daudzus līgumus, kas liecina par apmaiņas darījumiem (piemēram, dažus parastos iegādes pasūtījumus), var anulēt, nemaksājot otrai pusei kompensāciju, un tādēļ nepastāv pienākums. Citi tiesiskie darījumi (līgumi) katrai no līgumslēdzēja pusēm nosaka tiesības un pienākumus. Ja kādu notikumu dēļ līgums kļūst apgrūtinošs, budžeta iestādei rodas saistības, kuras tā atzīst.

9.9. Pirms uzkrājumu izveidošanas katram apgrūtinošam līgumam budžeta iestāde atzīst izdevumus no vērtības samazinājuma aktīviem, kuri attiecas uz šo līgumu. Izdevumu no vērtības samazinājuma atzīšana un uzskaite ir apskatīta attiecīgo aktīvu Rokasgrāmatas sadaļās "Pamatlīdzekļu uzskaite", "Ieguldījuma īpašumu uzskaite", "Nemateriālo ieguldījumu uzskaite".

Pārstrukturēšana

9.10. Budžeta iestāde atzīst uzkrājumus pārstrukturēšanās izmaksām tikai tad, ja tie atbilst uzkrājumu atzīšanas kritērijiem.

9.11. Notikumi, kas var atbilst pārstrukturēšanas definīcijai, ir, piemēram, šādi:

- darbības veida vai pakalpojuma pārtraukšana vai nodošana citai pusei;
- budžeta iestādes darbības izbeigšana kādā konkrētā vietā vai reģionā vai darbības pārvietošana no vienas valsts vai reģiona uz citu;
- vadības struktūras izmaiņas, piemēram, kāda vadības līmeņa vai dienesta likvidēšana;
- fundamentāla reorganizācija, kam ir būtiska ietekme uz budžeta iestādes darbības veidu un virzību.

9.12. Prakses radīts pienākums veikt pārstrukturēšanu rodas tikai tad, ja budžeta iestādei ir izpildīti abi sekojošie kritēriji:

9.12.1. pastāv detalizēts oficiāls pārstrukturēšanas plāns, kurā noteikts vismaz sekojošais:

- pārstrukturēšanai pakļautais darbības veids/ struktūrvienība vai darbības veida/struktūrvienības daļa;
- galvenās atrašanās vietas, uz kurām attieksies pārstrukturēšana;
- darbinieku darbavieta, amats un aptuvenais skaits, kuri saņems kompensācijas par darba attiecību izbeigšanu;
- paredzamie izdevumi;
- pārstrukturēšanas plāna īstenošanas termiņš.

9.12.2. budžeta iestāde ir devusi pamatotu iemeslu uzskatīt, ka veiks pārstrukturēšanu, uzsākot plāna īstenošanu vai paziņojot pārstrukturēšanas plāna galvenās iezīmes tām personām, uz kurām pārstrukturēšanās plāns attieksies.

9.13. Pārstrukturēšana var notikt dažādos līmeņos, piemēram, budžeta iestādes, pašvaldības vai valdības līmenī. Pierādījumus tam, ka valdība vai atsevišķa budžeta iestāde ir sākusi īstenot pārstrukturēšanas plānu, var sniegt, piemēram, publisks paziņojums, kurā atklātas galvenās pārstrukturēšanas plāna iezīmes, aktīvu pārdošana vai nodošana, paziņojums par nolūku izbeigt nomas līgumus vai alternatīvas kārtības noteikšana pakalpojumu saņēmējiem.

9.14. Izvērtējot prakses radīto pienākumu, budžeta iestāde novērtē plānoto pārstrukturēšanas īstenošanas sākumu, paredzot, ka nozīmīgu izmaiņu rašanās plānā ir maz iespējama:

- ja ir paredzams, ka līdz pārstrukturēšanas sākumam paies ilgs laiks vai ka pārstrukturēšana būs nepamatoti ilga, ir maz ticams, ka šī plāna dēļ citiem radīsies pamatots iemesls sagaidīt, ka valdība vai budžeta iestāde patlaban ir apņēmusies veikt pārstrukturēšanu, jo ilgais laiks dod valdībai vai budžeta iestādei iespēju mainīt savus lēmumus.
- atsevišķos gadījumos galīgo lēmumu par budžeta iestādi pieņem vadība, kuras sastāvā ietilpst personas, kuras pārstāv nevis vadības, bet citu (piemēram, darbinieku) intereses, vai pirms vadības lēmuma pieņemšanas šie pārstāvji, iespējams, jāinformē. Sakarā ar to, ka šāds vadības lēmums ietver šo pārstāvju informēšanu, var rasties prakses radīts pienākums veikt pārstrukturēšanu.

9.15. Uzkrājumi pārstrukturēšanai ietver tikai tiešos ar pārstrukturēšanu saistītos izdevumus, kas:

- neizbēgami rodas pārstrukturēšanas dēļ;
- nav saistīti ar budžeta iestādes pašreizējo darbību.

9.16. Uzkrājumi pārstrukturēšanai neietver tādas izmaksas kā, piemēram:

- pašreizējā personāla pārkvalifikācijas vai pārvietošanas izmaksas;
- sabiedrisko attiecību veidošanas vai informācijas sniegšanas izmaksas;
- ieguldījumu izmaksas jauno sistēmu izveidei un izplatīšanas tīklu attīstībai.

Šādi izdevumi attiecas uz darbības veikšanu nākotnē, un tās nav saistības veikt pārstrukturēšanu pārskata datumā. Šos izdevumus budžeta iestāde atzīst pēc tāda paša principa, it kā tie būtu radušies neatkarīgi no pārstrukturēšanas saskaņā ar Rokasgrāmatas sadaļā "Izdevumu uzskaite" noteiktajiem principiem.

9.17. Budžeta iestāde neiekļauj uzkrājumos iespējamos nākotnes zaudējumus no darbības turpināšanas, kas, iespējams, radīsies līdz pārstrukturēšanas brīdim, ja vien šādi izdevumi neattiecas uz apgrūtinošu līgumu.

9.18. Novērtējot uzkrājumus pārstrukturēšanai, ieņēmumus no paredzamās aktīvu atsavināšanas neņem vērā pat tad, ja aktīvu pārdošana ir paredzēta kā pārstrukturēšanas daļa.

Nākotnes pamatdarbības zaudējumi

9.19. Budžeta iestādei nav jāatzīst uzkrājumi nākotnes pamatdarbības zaudējumiem, jo tie neatbilst saistību definīcijai un vispārējiem uzkrājumu atzīšanas kritērijiem.

9.20. Fakts, ka sagaidāmi nākotnes pamatdarbības zaudējumi, norāda, ka pamatdarbībā izmantoto aktīvu vērtība varētu samazināties. Budžeta iestāde novērtē šos aktīvus, lai noteiktu, vai nav notikusi vērtības samazināšanās saskaņā ar attiecīgo aktīvu uzskaites principiem, kas apskatīti Rokasgrāmatas sadaļās "Pamatlīdzekļu uzskaite", "Ieguldījuma īpašumu uzskaite", "Nemateriālo ieguldījumu uzskaite".

10. Iespējamo saistību uzskaite

10.1. Iespējamās saistības ir budžeta iestādes:

10.1.1. iespējams pienākums, kas radies pagātnes notikumu rezultātā un kura pastāvēšana ir atkarīga no viena vai vairāku tādu nākotnes notikumu notikšanas vai nenotikšanas, kurus budžeta iestāde nevar kontrolēt;

10.1.2. pašreizējs pienākums, kas radies pagātnes notikumu rezultātā, bet nav ticams, ka šā pienākuma izpildei būs nepieciešams budžeta iestādes resursu izlietojums, vai arī nav pietiekama pamatojuma saistību vērtības ticamam novērtējumam.

10.2. Budžeta iestāde uzrāda informāciju par iespējamajām saistībām zembilancē, kā arī atklāj informāciju par iespējamām saistībām gada pārskatā. Ja budžeta iestādes resursu izlietošanas iespējas, lai izpildītu iespējamo vai pašreizējo pienākumu, ir nelielas, informāciju par iespējamajām saistībām zembilancē var neuzskaitīt.

Grāmatojums, uzskaitot iespējamās saistības zembilancē:

D	*9xxx*	*Tehniskais pretkonts*
K	*9500*	*Zembilances pasīvi*

10.3. Budžeta iestādes izsniegtie galvojumi, kam nav izveidoti uzkrājumi, tiek uzskaitīti iespējamo saistību sastāvā zembilancē kodā 9560 "Izsniegtie galvojumi".

D	*9xxx*	*Tehniskais pretkonts*
K	*9560*	*Izsniegtie galvojumi*

10.4. Ja budžeta iestāde ir noslēgusi līgumus par nākotnes ilgtermiņa ieguldījumiem un līdz bilances datumam pienākums nav izpildīts, šīs saistības uzskaita zembilancē. Šādu iespējamo saistību vērtību aprēķina, summējot pēc bilances datuma paredzētos maksājumus atbilstoši noslēgtajiem līgumiem. Šādu iespējamo saistību vērtībā netiek iekļauti pēc bilances datumā paredzētie maksājumi, par kuriem jau ir atzīstas saistības vai uzkrātās saistības bilancē.

D	*9xxx*	*Tehniskais pretkonts*
K	*9520*	*Nākotnes saistības saskaņā ar līgumiem un vadības lēmumiem par ilgtermiņa ieguldījumu iegādi un izveidošanu, izņemot tos, kas noslēgti par ārvalstu finanšu palīdzības un Eiropas Savienības politiku instrumentu finansētajiem projektiem*

10.5. Iespējamās saistības var rasties tādos veidos, kas sākotnēji nav bijuši sagaidāmi, tādēļ budžeta iestāde tās pastāvīgi novērtē, lai noteiktu, vai nav kļuvis ticams, ka pienākumu izpildei būs nepieciešams budžeta iestādes resursu izlietojums. Ja ir kļuvis ticams, ka pienākuma izpildei, kas iepriekš uzrādīts kā iespējamās saistības, būs nepieciešams budžeta iestādes resursu izlietojums, budžeta iestāde atzīst uzkrājumus un uzrāda tā perioda finanšu pārskatos, kurā kļūst ticams, ka saistību izpildei būs

nepieciešams budžeta iestādes resursu patēriņš, un kurā budžeta iestāde var veikt ticamu pienākuma aplēsi. *Piemēram, 2019.gadā budžeta iestāde pārkāpusi vides aizsardzības tiesību aktu prasības. Videi nodarītā kaitējuma apmērs nav zināms, tāpēc nav iespējams veikt ticamu pašreizējā pienākuma aplēsi. Līdz ar to, sagatavojot finanšu pārskatus par 2019.gadu, budžeta iestāde atklāj informāciju par iespējamajām saistībām. Turpmāk, 2020.gadā, eksperti konstatē kaitējumu videi un nosaka tā apmēru. Iestāde aplēš attiecīgās izmaksas un, sagatavojot finanšu pārskatus par 2020.gadu, atzīst uzkrājumus, jo ir kļuvis ticams, ka būs nepieciešams budžeta iestādes resursu patēriņš, un ir zināma nepieciešamo izdevumu aplēse.*

Grāmatojums, atzīstot iespējamās saistības 2019.gadā zembilancē:

D	*9xxx*	*Tehniskais pretkonts*
K	*9590*	*Citas zembilances saistības*

Grāmatojums, atzīstot uzkrājumus 2020.gadā bilancē:

D	*8660*	*Izdevumi uzkrājumu veidošanai*
K	*4000*	*Uzkrājumi*

Vienlaicīgi tiek izslēgtas iespējamās saistības no zembilances:

D	*9500*	*Zembilances pasīvi*
K	*9xxx*	*Tehniskais pretkonts*

10.6. Ja budžeta iestāde ir solidāri un arī atsevišķi atbildīga par pienākumā ietverto saistību segšanu, tad to pienākuma daļu, kuru, paredzams, segs citas personas, uzrāda kā iespējamās saistības. *Piemēram, budžeta iestāde A ir apņēmusies segt videi nodarītā kaitējuma izmaksas solidāri ar iestādi B. Starp iestādēm noslēgts līgums vai cits tiesību akts, kas paredz budžeta iestādes atbildību segt 40% no kopējām videi nodarītā kaitējuma aplēstajām izmaksām un iestādei B segt 60% no kopējām izmaksām. Videi nodarītā kaitējuma aplēstās kopējās izmaksas ir 80 000,00 EUR. Budžeta iestāde A atzīst uzkrājumu 32 000,00 EUR apmērā (80 000,00 EUR * 40% = 32 000,00 EUR) un uzrāda iespējamās saistības 48 000,00 EUR apmērā (80 000,00 EUR * 60% = 48 000,00 EUR) attiecībā uz videi nodarītā kaitējuma izmaksu segšanu.*

Budžeta iestādes A grāmatojums, atzīstot iespējamās saistības zembilancē par budžeta iestādes B sedzamo izmaksu daļu:

D	*9xxx*	*Tehniskais pretkonts*	*48 000,00 EUR*
K	*9590*	*Citas zembilances saistības*	*48 000,00 EUR*

Budžeta iestādes A grāmatojums, atzīstot uzkrājumus bilancē par savu sedzamo izmaksu daļu:

D	*8660*	*Izdevumi uzkrājumu veidošanai*	*32 000,00 EUR*
K	*4000*	*Uzkrājumi*	*32 000,00 EUR*

10.7. Iespējamo saistību novērtēšanas principi sniegti 2. tabulā.

2. tabula. Iespējamo saistību novērtēšanas principi

Ja budžeta iestādei pagātnes notikumu rezultātā var rasties budžeta iestādes resursu izlietojums, lai izpildītu (1) **pašreizējo pienākumu** vai (2) **iespējamo pienākumu**, kura pastāvēšana ir atkarīga no viena vai vairāku tādu nākotnes notikumu notikšanas vai nenotikšanas, kurus budžeta iestāde nevar kontrolēt:		
pastāv pašreizējs pienākums un ir ticams, ka tā izpildei būs nepieciešams budžeta iestādes resursu patēriņš	**pastāv iespējams pienākums vai pašreizējs pienākums, bet nav droši ticams, ka tā izpildei būs nepieciešams budžeta iestādes resursu patēriņš***	**pastāv iespējams pienākums vai pašreizējs pienākums, un ir neliela (zema) iespēja, ka tā izpildei būs nepieciešams budžeta iestādes resursu patēriņš**
Atzīst uzkrājumus	Neatzīst uzkrājumus, bet uzskaita zembilancē iespējamās saistības	Neatzīst uzkrājumus
Uzrāda informāciju finanšu pārskatā par uzkrājumiem	Uzrāda informāciju finanšu pārskatā par iespējamajām saistībām	Nav jāuzrāda informācija finanšu pārskatā par iespējamajām saistībām

** Retos gadījumos var rasties iespējamās saistības, kad pastāv pašreizējs pienākums (saistības), kuras neatzīst, jo nav iespējams veikt ticamu saistību novērtējumu.*

11. Iespējamo aktīvu uzskaite

11.1. Budžeta iestādei iespējamie aktīvi var rasties sakarā ar neplānotiem vai citiem negaidītiem notikumiem, kurus budžeta iestāde nevar pilnībā kontrolēt un kas rada resursu saņemšanas iespēju budžeta iestādē, piemēram, budžeta iestādes prasība tiesā, kuras iznākums ir nenoteikts.

11.2. Budžeta iestādei nav jāatzīst iespējamie aktīvi, jo budžeta iestāde neatzīst ieņēmumus, kuru saņemšana nav droši ticama. Budžeta iestāde atklāj informāciju par iespējamajiem aktīviem zembilancē. Ja ieņēmumu saņemšana kļūst droši ticama, budžeta iestāde atzīst attiecīgo aktīvu un uzrāda pārskatā par finansiālo stāvokli.

Grāmatojums, atzīstot aktīvu bilancē, kad ieņēmumu saņemšana kļūst droši ticama:

D	*2310*	*Prasības pret pircējiem un pasūtītājiem*
K	*8590*	*Pārējie iepriekš neklasificētie ieņēmumi*
	vai	
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*

11.3. Budžeta iestāde pastāvīgi novērtē iespējamos aktīvus, lai nodrošinātu, ka visas izmaiņas tiek atbilstoši uzrādītas finanšu pārskatos. Ja pastāv pietiekama pārliecība, ka notiks resursu saņemšana (ieplūde), un ja aktīva vērtību var ticami noteikt, budžeta iestāde atzīst aktīvu un attiecīgos ieņēmumus tā perioda finanšu pārskatos, kurā šīs izmaiņas notiek. Ja resursu saņemšana (ieplūde) kļūst ticama, budžeta iestāde atklāj informāciju par iespējamajiem aktīviem zembilancē.

Grāmatojums, atzīstot iespējamos aktīvus zembilancē:

D	*9100*	*Iespējamie aktīvi*
K	*9xxx*	*Tehniskais pretkonts*

11.4. Iespējamo aktīvu novērtēšanas principi sniegti 3. tabulā.

3. tabula. Iespējamo aktīvu novērtēšanas principi

Ja budžeta iestādei pagātnes notikumu rezultātā var rasties iespējamais aktīvs, kura pastāvēšana apstiprināsies tikai atkarībā no viena vai vairāku tādu nākotnes notikumu notikšanas vai nenotikšanas, kurus budžeta iestāde nevar kontrolēt:		
resursu saņemšanas iespēja budžeta iestādē ir droši ticama	**resursu saņemšanas iespēja budžeta iestādē ir iespējama, bet nepietiekami ticama**	**resursu saņemšanas iespēja budžeta iestādē nav iespējama**
Atzīst aktīvu (prasības)	Neatzīst aktīvu, bet uzskaita iespējamo aktīvu zembilancē	Neatzīst aktīvu
Uzrāda informāciju finanšu pārskatā par aktīviem	Uzrāda informāciju finanšu pārskatā par iespējamajiem aktīviem	Nav jāuzrāda informācija finanšu pārskatā par iespējamajiem aktīviem

12. Informācijas uzrādīšana

12.1. Budžeta iestāde uzrāda informāciju par uzkrājumiem bilances pasīvā.

12.2. Uzkrājumus bilancē norāda pienākuma izpildei nepieciešamo resursu visticamākās aplēses pašreizējā vērtībā.

12.3. Grāmatvedības uzskaites principu aprakstā sniedz informāciju sadalījumā pa finanšu pārskatu posteņiem par:

- uzkrājumu klasifikāciju, sākotnējo atzīšanu un novērtēšanu, turpmāko novērtēšanu, izslēgšanu no uzskaites;
- uzkrājumu vērtības aprēķināšanas metodēm.

12.4. Papildus budžeta iestāde finanšu pārskata pielikumā sniedz informāciju 4.0.piezīmē "Uzkrājumi" par:

- uzkrājumu atlikumiem pārskata perioda sākumā un beigās, kā arī izmaiņām perioda laikā (absolūtajās vienībās un %);
- būtiskiem darījumiem vai notikumiem pārskata periodā, kas ietekmēja izmaiņas, un darījumiem, kas ir vienādi ar vienu miljonu EUR absolūtajā vērtībā vai lielāki;
- izmaiņām bilances posteņa vērtībā;
- citu informāciju pārskatu lietotājiem.

12.5. Budžeta iestāde uzrāda informāciju par iespējamām saistībām un iespējamiem aktīviem zembilancē.

12.6. Papildus budžeta iestāde finanšu pārskata pielikumā sniedz informāciju 9.2.piezīmē "Zembilances pasīvi" par:

- iespējamām saistībām pārskata perioda sākumā un beigās, kā arī izmaiņām perioda laikā (absolūtajās vienībās un %);
- būtiskiem darījumiem vai notikumiem pārskata periodā, kas ietekmēja izmaiņas, un darījumiem, kas ir vienādi ar vienu miljonu EUR absolūtajā vērtībā vai lielāki;
- izmaiņām zembilances pasīvu vērtībā;
- citu informāciju pārskatu lietotājiem.

12.7. Papildus budžeta iestāde finanšu pārskata pielikumā sniedz informāciju 9.1.piezīmē "Zembilances aktīvi" par:

- iespējamiem aktīviem pārskata perioda sākumā un beigās, kā arī izmaiņām perioda laikā (absolūtajās vienībās un %);
- būtiskiem darījumiem vai notikumiem pārskata periodā, kas ietekmēja izmaiņas, un darījumiem, kas ir vienādi ar vienu miljonu EUR absolūtajā vērtībā vai lielāki;
- izmaiņām zembilances aktīvu vērtībā;
- citu informāciju pārskatu lietotājiem.

12.8. Papildus budžeta iestāde finanšu pārskata pielikumā V6.piezīmē "Tiesvedības" sniedz informāciju par aktuālām tiesvedībām, ja ir ticams, ka būs nepieciešams resursu izlietojums.

12.9. Budžeta iestāde sniedz informāciju finanšu pārskata posteņu strukturizētajā skaidrojumā saskaņā ar Valsts kases sagatavotajām finanšu pārskata posteņu strukturizētā skaidrojuma sagatavošanas vadlīnijām, kas publicētas Valsts kases tīmekļa vietnē.

13. Praktiski piemēri

13.1. Piemērs – uzkrājumu novērtēšana un atzīšana, izmantojot sagaidāmās vērtības metodi

Valsts medicīnas laboratorija 2019. gada 3. oktobrī piegādā ultraskaņas skenerus gan valsts, gan privātajiem medicīnas centriem, atgūstot izmaksas pilnā apmērā. Iekārtas tiek piegādātas ar garantiju, ka medicīnas centriem un slimnīcām tiks segtas jebkādas defektu novēršanas izmaksas, kas atklātos pirmajos sešos mēnešos pēc šo iekārtu iegādes. Ja visās piegādātajās iekārtās tiktu konstatēti nelieli defekti, to novēršanas izmaksas varētu sasniegt 1 milj. EUR. Ja visās piegādātajās iekārtās tiktu konstatēti būtiski defekti, to novēršanas izmaksas varētu sasniegt 4 milj. EUR. Laboratorijas iepriekšējā pieredze un prognozes liecina, ka nākamajā gadā 75% iekārtu netiks atklāti nekādi defekti, 20% iekārtu būs nelieli defekti un 5% būs būtiski defekti. Saskaņā ar šīs Rokasgrāmatas sadaļā minēto informāciju laboratorija izvērtē no garantijas pienākumu izpildes izrietošo resursu izlietošanas ticamību kopumā uz pārskata datumu.

Prognozētais uzkrājuma apjoms nākamā gada remonta darbu izmaksām:

(75% x 0) + (20% x 1 000 000) + (5% x 4 000 000) = 400 000,00 EUR

Budžeta iestāde pārskata datumā atzīst uzkrājumus 400 000,00 EUR apmērā, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*8660*	*Izdevumi uzkrājumu veidošanai*	*400 000,00 EUR*
K	*4000*	*Uzkrājumi*	*400 000,00 EUR*

13.2. Piemērs – uzkrājuma pašreizējās vērtības noteikšana

2019. gadā iestādes darbības rezultātā, izmantojot konkrētu aktīvu, tiek nodarīts kaitējums videi. Saskaņā ar normatīvo aktu (lēmumu) iestādei 5 gadu laikā jānovērš vides kaitējums. Iestāde ir pieņēmusi lēmumu likvidēt kaitējumu 2024. gada beigās. Aplēstās izmaksas piektā gada beigās 200 000,00 EUR.

Iestāde, izmantojot Valsts kases tīmekļvietnē publicēto diskonta likmi attiecīgajam laika periodam (5 gadiem), nosaka uzkrājumu pašreizējo vērtību.

Piemērā izmantota diskonta likme 12%.

Sagatavojot 2019. gada finanšu pārskatu, budžeta iestāde aprēķina uzkrājumu (paredzamo izmaksu) pašreizējo vērtību sekojoši:

Uzkrājuma pašreizējā vērtība, kas atzīstama izdevumos 2019. gadā:

$$\frac{200\,000}{(1+0{,}12)^5} = 113\,485{,}37\ EUR$$

Gads	Gads pēc kārtas	Pašreizējā uzkrājuma vērtība pārskata gadā	Procentu izdevumu (uzkrājuma pieaugums)*
2019.	0	200 000,00 EUR /(1+0,12)^5=113 485,37 EUR	-
2020.	1	200 000,00 EUR /(1+0,12)^4=127 103,62 EUR	127 103,62 EUR- 113 485,37 EUR = 13 618,24 EUR
2021.	2	200 000,00 EUR /(1+0,12)^3=142 356,05 EUR	142 356,05 EUR - 127 103,62 EUR =15 252,43 EUR
2022.	3	200 000,00 EUR /(1+0,12)^2=159 438,78 EUR	159 438,78 EUR - 142 356,05 EUR =17 082,73 EUR
2023.	4	200 000,00 EUR /(1+0,12)^1=178 571,43 EUR	178 571,43 EUR - 159 438,78 EUR =19 132,65 EUR
2024.	5	200 000,00 EUR /(1+0,12)^0=200 000,00 EUR	200 000,00 EUR- 178 571,43 EUR =21 428,57 EUR

**uzkrājuma pieaugums = pašreizējā uzkrājuma vērtība pārskata gadā – pašreizējā uzkrājuma vērtība iepriekšējā pārskata gadā*

Grāmatojums, sākotnēji atzīstot uzkrājumus 2019. gada pārskata datumā:

D	*8660*	*Izdevumi uzkrājumu veidošanai*	*113 485,37 EUR*
K	*4000*	*Uzkrājumi*	*113 485,37 EUR*

Grāmatojums 2020. gada pārskata datumā, atzīstot uzkrājuma vērtības izmaiņas (palielinājumu) un procentu izdevumus:

D	*8220*	*Procentu izdevumi*	*13 618,24 EUR*
K	*4000*	*Uzkrājumi*	*13 618,24 EUR*

Grāmatojums 2021. gada pārskata datumā, atzīstot uzkrājuma vērtības izmaiņas (palielinājumu) un procentu izdevumus:

D	*8220*	*Procentu izdevumi*	*15 252,43 EUR*
K	*4000*	*Uzkrājumi*	*15 252,43 EUR*

Grāmatojums 2022. gada pārskata datumā, atzīstot uzkrājuma vērtības izmaiņas un atzīst procentu izdevumus:

D	*8220*	*Procentu izdevumi*	*17 082,73 EUR*
K	*4000*	*Uzkrājumi*	*17 082,73 EUR*

Grāmatojums 2023. gada pārskata datumā, atzīstot uzkrājuma vērtības izmaiņas un atzīst procentu izdevumus:

D	*8220*	*Procentu izdevumi*	*19 132,65 EUR*
K	*4000*	*Uzkrājumi*	*19 132,65 EUR*

Grāmatojums 2024. gada pārskata datumā, atzīstot uzkrājuma vērtības izmaiņas un atzīst procentu izdevumus:

D	*8220*	*Procentu izdevumi*	*21 428,57 EUR*
K	*4000*	*Uzkrājumi*	*21 428,57 EUR*

Budžeta iestāde 2025. gada 24. septembrī, saņemot rēķinu par kaitējuma novēršanas darbiem, saskaņā ar iestādes grāmatvedības kārtību atzīst uzkrājuma samazinājumu un saistību palielinājumu, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*4000*	*Uzkrājumi*	*200 000,00 EUR*
K	*5310*	*Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*	*200 000,00 EUR*

13.3. Piemērs – uzkrājumu turpmākā novērtēšana un pašreizējās vērtības noteikšana nākamajos pārskata periodos

Situācijas apraksts balstīts uz 13.2. piemērā sniegto informāciju:

- 2019.gadā tiek nodarīts kaitējums videi, kas budžeta iestādei jānovērš 2024.gada beigās;
- aplēstās kaitējuma novēršanas izmaksas piektā gada beigās – 200 000,00 EUR.
- Budžeta iestāde nosaka uzkrājumu pašreizējo vērtību, izmantojot Valsts kases tīmekļvietnē publicēto diskonta likmi attiecīgajam laika periodam.

Piemērā izmantota sākotnējā diskonta likme 12% (diskonta likme, kas spēkā 2019. gadā). Piemērā pieņemts, ka **nākamajā periodā jeb 2020. gadā attiecīgā diskonta likme ir 14%.**

Sagatavojot 2019. gada finanšu pārskatus, iestāde aprēķina uzkrājumu (paredzamo izmaksu) pašreizējo vērtību sekojoši:

Uzkrājuma pašreizējā vērtība, kas atzīstama izdevumos 2019. gadā:

$$\frac{200\,000}{(1+0{,}12)^5} = 113\,485{,}37\ EUR$$

Grāmatojums, sākotnēji atzīstot uzkrājumus 2019. gada pārskata datumā:

D	*8660*	*Izdevumi uzkrājumu veidošanai*	*113 485,37 EUR*
K	*4000*	*Uzkrājumi*	*113 485,37 EUR*

Nākamajā periodā jeb 2020. gadā attiecīgā diskonta likme ir palielinājusies no 12% uz 14%. Aprēķinot izmaiņas uzkrājumu pašreizējā vērtībā 2020. gadā, budžeta iestāde uzskaita:

- procentu izdevumus, kas parāda laika faktora ietekmi uz uzkrājumu vērtību un kas aprēķināti, balstoties uz iepriekšējā periodā noteikto diskonta likmi (12%);
- ieņēmumus no aplēses izmaiņām jeb diskonta likmes palielināšanās (no 12% uz 14%), kā rezultātā ir samazinājusies uzkrājuma pašreizējā vērtība 2020. gada beigās.

Budžeta iestāde atzīst procentu izdevumus, balstoties uz iepriekšējā periodā noteikto diskonta likmi (12%):

$$113\,485{,}37\ EUR * 12\% = 13\,618{,}24\ EUR$$

Grāmatojums 31.12.2020., atzīstot uzkrājuma vērtības izmaiņas (palielinājumu) un procentu izdevumus:

D	*8220*	*Procentu izdevumi*	*13 618,24 EUR*
K	*4000*	*Uzkrājumi*	*13 618,24 EUR*

Budžeta iestāde aprēķina uzkrājuma pašreizējo vērtību 2020. gada pārskata datumā, izmantojot iepriekšējā perioda jeb 2019. gada attiecīgo diskonta likmi (12%):

$$\frac{200\,000}{(1+0{,}12)^4} = 127\,103{,}62\ EUR$$

Budžeta iestāde aprēķina uzkrājuma pašreizējo vērtību 2020. gada pārskata datumā, izmantojot 2020. gada attiecīgo diskonta likmi (14%):

$$\frac{200\,000}{(1+0{,}14)^4} = 118\,416{,}06\ EUR$$

Budžeta iestāde aprēķina ieņēmumus no uzkrājumu pašreizējās vērtības samazināšanās diskonta likmes palielināšanās rezultātā, salīdzinot uzkrājumu pašreizējo vērtību, kas aprēķināta, izmantojot iepriekšējā perioda jeb 2019. gada attiecīgo diskonta likmi (12%) un pārskata perioda jeb 2020. gada attiecīgo diskonta likmi (14%):

$$127\,103{,}62\ EUR - 118\,416{,}06\ EUR = 8\,687{,}56\ EUR$$

Grāmatojums 2020. gada pārskata datumā, atzīstot ieņēmumus no diskonta likmes palielināšanās, kā rezultātā ir samazinājusies uzkrājumu pašreizējā vērtība:

D	*4000*	*Uzkrājumi*	*8 687,56 EUR*
K	*8560*	*Ieņēmumi no uzkrājumu norakstīšanas*	*8 687,56 EUR*

Turpmākajos periodos budžeta iestāde uzskaita un atzīst izmaiņas uzkrājuma pašreizējā vērtībā, ņemot vērā jebkuras izmaiņas aplēsēs, piemēram, diskonta likmes izmaiņas, izmaiņas paredzamo izdevumu aplēsēs u.c.

14. Attaisnojuma dokumenta paraugs

14.1. Grāmatvedības izziņa par uzkrājumu apmēra atzīšanu un novērtēšanu

Budžeta iestādes veidlapa/rekvizīti

APSTIPRINU

_____

(amats)

_____

(paraksts, paraksta atšifrējums)

_____

(datums)

Grāmatvedības izziņa Nr.____

_____

(dokumenta sagatavošanas vieta)

Pamatojoties uz 20__.gada _____ aprēķinu, atzīti uzkrājumi 31.12.20__. šādā apmērā:

N.p.k.	***Kam paredzēts uzkrājums***	***Paredzamais izdevumu apmērs***	***Komentāri***
1	*2*	*3*	*4*
1.			
2.			
3. ...			

Atzītos uzkrājumus uzskaitīt, veicot šādu grāmatojumu:

	Konts	**Summa**
D		
K		

Galvenais grāmatvedis: _____ _____

(paraksts) *(paraksta atšifrējums)*

Sagatavoja: _____ _____

(paraksts) *(paraksta atšifrējums)*

Saistību uzskaite

1. Mērķis

Šīs sadaļas mērķis ir noteikt principus saistību, tai skaitā nākamo periodu ieņēmumu un saņemto avansu uzskaitei budžeta iestādēs.

2. Sfēra

Šī sadaļa nosaka saistību piegādātājiem un darbuzņēmējiem uzskaiti, tai skaitā nākamo periodu ieņēmumu un saņemto avansu uzskaites principus un ar to uzskaiti saistītos grāmatojumus, kā arī sniedz atsauces uz uzskaiti reglamentējošiem normatīvajiem aktiem, attaisnojuma dokumentu paraugiem, praktiskiem piemēriem un informācijas atklāšanas paraugiem.

3. Definīcijas

Saistības	budžeta iestādes pašreizējs pienākums, kurš radies pagātnes notikumu rezultātā un kura izpildei (apmaksai) ir nepieciešams resursu izlietojums
Nākamo periodu ieņēmumi	maksājumi, kas saņemti pirms pārskata perioda beigām, par konkrētiem pakalpojumiem, kurus sniegs nākamajos (pārskata periodam sekojošos) periodos.
Saņemtie avansi	saņemtā priekšapmaksa par aktīviem un pakalpojumiem, kuru nodošana vai nodrošināšana notiks nākamajos periodos.
Pārskata datums	tā pārskata perioda pēdējā diena, par kuru sagatavots finanšu pārskats.
Uzkrātās saistības	izdevumi, kas attiecināmi uz pārskata periodu, bet par kuriem bilances datumā vēl nav saņemts maksāšanai paredzēts attiecīgs attaisnojuma dokuments (rēķins).

4. Izņēmumi

Šī Rokasgrāmatas sadaļa neattiecas uz:

- saistību, kas radušās aktīva iegādes vai izveidošanas rezultātā, ja maksājumu atliek ilgāk kā 12 mēnešus, uzskaiti, kas tiek aplūkota Rokasgrāmatas sadaļā "Finanšu instrumentu uzskaite";
- norēķinu par darba samaksu un ieturējumiem uzskaiti, kas tiek aplūkoti Rokasgrāmatas sadaļā "Saistību pret darbiniekiem par darba samaksu uzskaite";
- nodokļu un sociālās apdrošināšanas maksājumu uzskaiti, kas tiek aplūkota Rokasgrāmatas sadaļā "Saistību pret darbiniekiem par darba samaksu uzskaite";
- saistību par ārvalstu finanšu palīdzību uzskaiti, kas tiek aplūkota Rokasgrāmatas sadaļā "Ieņēmumi no darījumiem bez atlīdzības (nodokļi un pārvedumi)";
- saistību par aizņēmumiem uzskaiti, kas tiek aplūkota Rokasgrāmatas sadaļā "Finanšu instrumentu uzskaite";

- avansā saņemto transfertu uzskaiti, kas tiek aplūkota Rokasgrāmatas sadaļā "Ieņēmumi no darījumiem bez atlīdzības (nodokļi un pārvedumi)";
- ziedojumu un dāvinājumu uzskaiti, kas tiek aplūkota Rokasgrāmatas sadaļā "Ieņēmumi no darījumiem bez atlīdzības (nodokļi un pārvedumi)".

5. Saistošie dokumenti

5.1. Likums par budžetu un finanšu vadību (24.03.1994.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti, tai skaitā:

5.1.1. Ministru kabineta 27.12.2005. noteikumi Nr. 1032 „Noteikumi par budžetu ieņēmumu klasifikāciju";

5.1.2. Ministru kabineta 27.12.2005. noteikumi Nr. 1031 „Noteikumi par budžetu izdevumu klasifikāciju atbilstoši ekonomiskām kategorijām";

5.1.3. Ministru kabineta 13.02.2018. noteikumi Nr. 87 „Grāmatvedības uzskaites kārtība budžeta iestādēs";

5.1.4. Ministru kabineta 19.06.2018. noteikumi Nr. 344 „Gada pārskata sagatavošanas kārtība";

5.1.5. Ministru kabineta 10.12.2013. noteikumi Nr. 1456 "Noteikumi par institucionālo sektoru klasifikāciju".

5.2. Likums „Par grāmatvedību" (14.10.1992.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti, tai skaitā, Ministru kabineta 21.10.2003. noteikumi Nr. 585 „Noteikumi par grāmatvedības kārtošanu un organizāciju".

5.3. Publiskas personas mantas atsavināšanas likums (31.10.2002.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti.

5.4. Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likums (19.07.1995.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti.

6. Saistību uzskaite

6.1. Saskaņā ar grāmatvedības uzskaites pamatprincipiem saistības iedala ilgtermiņa saistībās (saistībās, kuru atmaksas termiņš ir ilgāks kā 12 mēneši no pārskata perioda datuma) un īstermiņa saistībās (saistībās, kuru atmaksas termiņš ir īsāks kā 12 mēneši no pārskata perioda datuma).

6.2. Saņemot attaisnojuma dokumentu (rēķinu, pavadzīmi) par pakalpojumu izpildi vai preču piegādi, budžeta iestāde atzīst aktīvu kontu palielinājumu vai izdevumus un atzīst īstermiņa vai ilgtermiņa saistības, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*1000*	*Ilgtermiņa ieguldījumi*
	vai	
D	*2100*	*Krājumi*
	vai	
D	*7000*	*Pamatdarbības izdevumi*
*D**	*5723***	*Pievienotās vērtības nodoklis*
K	*5311*	*Saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*

* *gadījumā, ja budžeta iestāde ir PVN maksātāja*

** *budžeta iestāde grāmatvedības uzskaites kārtībā nosaka detalizētu PVN uzskaites kontu pielietojumu un pārskata perioda slēguma grāmatojumus, piemēram, pārskata perioda beigās PVN summu, kas ir atzīstama kā priekšnodoklis pārgrāmatojot uz aktīva kontu*

6.3. Veicot saņemtā attaisnojuma dokumenta apmaksu, budžeta iestāde atzīst atbilstošo saistību un naudas līdzekļu kontu samazinājumu, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*5311*	*Saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*
K	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās*

6.4. Katra pārskata perioda beigās budžeta iestāde nodala īstermiņa saistību daļu un ilgtermiņa saistību daļu. Budžeta iestāde pārskata perioda datumā pārgrāmato ilgtermiņa saistību daļu uz īstermiņa saistībām, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*5131*	*Ilgtermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*
K	*5311*	*Saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*

6.5. Saistību sastāvā kā uzkrātās saistības budžeta iestāde uzskaita tādus izdevumus, kas saskaņā ar noslēgtajiem līgumiem vai citiem attaisnojuma dokumentiem attiecas uz pārskata periodu, bet attiecībā uz kuriem nav pienācis norēķinu attaisnojuma dokumenta iesniegšanas termiņš, un par kuriem ir skaidri zināmas saistību summas. Budžeta iestāde atzīst uzkrātās saistības, veicot sekojošus grāmatojumus:

D	*7000**	*Pamatdarbības izdevumi*
K	*5424*	*Uzkrātās saistības norēķiniem ar piegādātājiem un darbuzņēmējiem*

**budžeta iestāde izstrādā detalizētu kontu plānu pamatdarbības izdevumu uzskaitei*

6.6. Budžeta iestāde nākamajā pārskata periodā, saņemot norēķinu attaisnojuma dokumentu, dzēš uzkrātās saistības un atzīst saistības pret darījuma partneri, veicot sekojošu grāmatojumu:

*D**	*7000*	*Pamatdarbības izdevumi*
D	*5424*	*Uzkrātās saistības norēķiniem ar piegādātājiem un darbuzņēmējiem*
*D***	*5723****	*Pievienotās vērtības nodoklis*
K	*5311*	*Saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*

** gadījumā, ja rēķinā uzrādītā summa ir lielāka par uzkrātajās saistībās atzīto summu*

*** gadījumā, ja budžeta iestāde ir PVN maksātāja*

**** budžeta iestāde grāmatvedības uzskaites kārtībā nosaka detalizētu PVN uzskaites kontu pielietojumu un pārskata perioda slēguma grāmatojumus, piemēram, pārskata perioda beigās PVN summu, kas ir atzīstama kā priekšnodoklis pārgrāmatojot uz aktīva kontu*

6.7. Budžeta iestāde, izsludinot publisko iepirkumu procedūras, publiskās izsoles vai citos gadījumos, atbilstoši attiecīgo procedūru noteikumiem, saņem no dalībniekiem drošības naudu kā garantiju, ka dalībnieks izpildīs noteiktās prasības. Saņemot drošības naudu vai citus tamlīdzīgus naudas līdzekļu maksājumus, budžeta iestāde darījuma dienā, pamatojoties uz attaisnojuma dokumentu, atzīst saistības par saņemto drošības naudu un naudas līdzekļu palielinājumu, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*2624*	*Citu budžetu līdzekļi*
K	*5813*	*Saistības par saņemto drošības naudu un citiem naudas līdzekļiem*

6.8. Atsevišķos gadījumos budžeta iestāde saņemtos drošības vai garantijas naudas līdzekļus var atmaksāt darījuma partnerim līdz noteikta termiņa beigām. Budžeta iestāde, veicot saņemtās drošības vai garantijas naudas atmaksu, darījuma dienā atzīst saistību par saņemto drošības naudu un naudas līdzekļu samazinājumu, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*5813*	*Saistības par saņemto drošības naudu un citiem naudas līdzekļiem*
K	*2624*	*Citu budžetu līdzekļi*

6.9. Ja budžeta iestāde saņemto drošības naudu vai citus tamlīdzīgus naudas līdzekļus neatmaksā, budžeta iestāde drošības naudas vērtībā atzīst saistības pret valsts budžetu, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*5813*	*Saistības par saņemto drošības naudu un citiem naudas līdzekļiem*
K	*5815*	*Saistības pret budžetu*

6.10. Ja budžeta iestāde saņemto drošības naudu neatmaksā drošības naudas maksātājam un ir atzinusi saistības pret valsts budžetu, tad, samaksājot naudas līdzekļus valsts budžetā, budžeta iestāde veic sekojošu grāmatojumu:

D	*5815*	*Saistības pret budžetu*
K	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās*

6.11. Ja budžeta iestāde saņemto drošības naudu vai citus tamlīdzīgus naudas līdzekļus neatmaksā un normatīvajos aktos noteiktajos gadījumos uzskaita ieņēmumos neatmaksājamos naudas līdzekļus, budžeta iestāde attiecīgajā vērtībā atzīst saistību par saņemto drošības naudu samazinājumu un atbilstoši spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem atzīst ieņēmumos neatmaksājamos naudas līdzekļus.

D	*5813*	*Saistības par saņemto drošības naudu un citiem naudas līdzekļiem*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*

6.12. Vienlaikus budžeta iestāde izvērtē un, ja nepieciešams, pārgrāmato uzskaitītos naudas līdzekļus no citu budžetu līdzekļiem uz pamatbudžeta vai speciālā budžeta līdzekļiem

D	*2621*	*Pamatbudžeta līdzekļi*
	vai	
	2622	*Speciālā budžeta līdzekļi*
K	*2614*	*Citu budžetu līdzekļi*

7. Nākamo periodu ieņēmumu un saņemto avansu uzskaite

7.1. Budžeta iestāde saistību sastāvā kā ilgtermiņa vai īstermiņa nākamo periodu ieņēmumus uzskaita:

- maksājumus, kas saņemti līdz pārskata perioda beigām, par konkrētiem pakalpojumiem, kurus budžeta iestāde sniegs nākamajos (pārskata periodam sekojošos) periodos,
- saņemtos resursus, attiecībā uz kuriem ir iekļauti nosacījumi par to, kā saņēmējam jālieto saņemtie resursi, un kas izpildāmi juridisku un administratīvu procesu ietvaros.

7.2. Budžeta iestāde, saņemot maksājumus par pakalpojumiem, kurus sniegs nākamajos periodos vai aktīviem (precēm), kuru piegāde notiks nākamajos periodos atzīst nākamo periodu ieņēmumu un naudas līdzekļu palielinājumu vai atzīst šos maksājumus kā saņemto avansu, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās*

K	*5150*	*Ilgtermiņa nākamo periodu ieņēmumi un saņemtie avansa maksājumi*
	vai	
K	*5910*	*Nākamo periodu ieņēmumi un saņemtie avansa maksājumi*
*K**	*5723***	*Pievienotās vērtības nodoklis*

* *gadījumā, ja budžeta iestāde ir PVN maksātāja*

** *budžeta iestāde grāmatvedības uzskaites kārtībā nosaka detalizētu PVN uzskaites kontu pielietojumu un pārskata perioda slēguma grāmatojumus, piemēram, pārskata perioda beigās PVN summu, kas ir atzīstama kā priekšnodoklis pārgrāmatojot uz aktīva kontu*

7.3. Pārskata perioda beigās budžeta iestāde aprēķina nākamo periodu ieņēmumu daļu un saņemto avansu daļu, kuras preču piegādes, pakalpojumu sniegšanas vai ieņēmumos atzīšanas termiņš nepārsniedz 12 mēnešus no bilances datuma, un pārgrāmato uz īstermiņa saistībām, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*5150*	*Ilgtermiņa nākamo periodu ieņēmumi un saņemtie avansa maksājumi*
K	*5910*	*Nākamo periodu ieņēmumi un saņemtie avansa maksājumi*

7.4. Aktīva piegādes vai pakalpojumu sniegšanas dienā budžeta iestāde atzīst prasības pret debitoru un ieņēmumus, kā arī vienlaicīgi samazina saņemtos avansus vai nākamo periodu ieņēmumus, veicot sekojošus grāmatojumus:

Grāmatojums, atzīstot prasības pret debitoru un ieņēmumus:

D	*2310*	*Prasības pret pircējiem un pasūtītājiem*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*
*K**	*5723***	*Pievienotās vērtības nodoklis*

Grāmatojums, samazinot saņemtos avansus vai nākamo periodu ieņēmumus, ja tie iepriekš atzīti:

D	*5910*	*Nākamo periodu ieņēmumi un saņemtie avansa maksājumi*
*D**	*5723***	*Pievienotās vērtības nodoklis*
K	*2310*	*Prasības pret pircējiem un pasūtītājiem*

* *gadījumā, ja budžeta iestāde ir PVN maksātāja*

** *budžeta iestāde grāmatvedības uzskaites kārtībā nosaka detalizētu PVN uzskaites kontu pielietojumu un pārskata perioda slēguma grāmatojumus, piemēram, pārskata perioda beigās PVN summu, kas ir atzīstama kā priekšnodoklis pārgrāmatojot uz aktīva kontu*

7.5. Budžeta iestāde atzīst saistības, saņemot aktīvu darījumā bez atlīdzības (piemēram, ārvalstu finanšu palīdzība, ziedojums, dāvinājums .u.c.), ja ar saņemšanu saistītajos tiesību aktos ir ietverts šo noteikumu nosacījums par saņemto resursu izlietojumu noteiktā veidā un nosacījuma pārkāpšanas gadījumā resursi jānodod atpakaļ resursu devējam.

7.6. Ja gadījumā budžeta iestāde saņem finanšu palīdzību, finansiālo atbalstu, dāvinājumus vai ziedojumus un tiesību aktā, saskaņā ar kuru ir saņemti resursi, ietverts iepriekšminētais nosacījums, budžeta iestāde veic sekojošus grāmatojumus:

Grāmatojums, atzīstot saņemtos resursu un saistības:

D	*1000*	*Ilgtermiņa ieguldījumi*
	vai	

D	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās*
K	*5910*	*Nākamo periodu ieņēmumi un saņemtie avansa maksājumi*
	vai	
K	*5150*	*Ilgtermiņa nākamo periodu ieņēmumi un saņemtie avansa maksājumi*

Grāmatojums, atzīstot saņemtos resursus ieņēmumos dienā, kad izpildīti nosacījumi attiecībā uz darījumā bez atlīdzības saņemtajiem resursiem:

D	*5910*	*Nākamo periodu ieņēmumi un saņemtie avansa maksājumi*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*

8. Saistību inventarizācija

8.1. Budžeta iestāde veic visu saistību (darījuma partneru) un saņemto avansa maksājumu inventarizāciju, saskaņojot norēķinu summas ar darījuma partneriem. Inventarizējot norēķinus, pēc attiecīgajiem dokumentiem pārbauda grāmatvedības kontos uzrādītās summas. Nākamo periodu ieņēmumus budžeta iestāde inventarizē, salīdzinot bilances konta atlikumu ar attaisnojuma dokumentiem par saņemtajiem maksājumiem (11. nodaļā "Attaisnojuma dokumentu paraugi" sniegti inventarizācijas attaisnojuma dokumentu paraugi).

8.2. Lai pārliecinātos par maksājamajām summām un saņemtajiem avansa maksājumiem, tiek sagatavoti un visiem darījuma partneriem nosūtīti akti par savstarpējo norēķinu salīdzināšanu. 11. nodaļā "Attaisnojuma dokumentu paraugi" sniegts savstarpējo norēķinu salīdzināšanas dokumenta paraugs. Salīdzināšanās vispārējās valdības sektora ietvaros tiek veikta ePārskatu sistēmā. Norēķinus par nodokļiem un sociālajiem maksājumiem inventarizē attiecīgo atbildīgo iestāžu noteiktajā kārtībā.

8.3. Budžeta iestāde sagatavo inventarizācijas sarakstu, kurā uzskaita katram darījuma partnerim atlikušo maksājamo summu.

8.4. Saistību, tai skaitā uzkrāto saistību, atlikumus finanšu pārskatā budžeta iestāde uzrāda atbilstoši attaisnojuma dokumentiem un ierakstiem grāmatvedības reģistros, un tiem jābūt saskaņotiem ar saistību un uzkrāto saistību uzskaites datiem pārskata datumā. Strīda gadījumos saistību atlikumus bilancē norāda atbilstoši iestādes grāmatvedības datiem.

9. Informācijas uzrādīšana

9.1. Budžeta iestāde norāda saistības pārskatā par finansiālo stāvokli jeb bilancē to amortizētajā vērtībā.

9.2. Papildus budžeta iestāde finanšu pārskata pielikuma finanšu pārskata posteņu strukturizētajā skaidrojumā 5.1. piezīmē "Saistības" sniedz informāciju par:

- saistību atlikumiem pārskata perioda sākumā un beigās, kā arī izmaiņām perioda laikā (absolūtajās vienībās un %);
- būtiskiem darījumiem vai notikumiem pārskata periodā, kas ietekmēja izmaiņas un darījumiem, kas ir vienādi ar vienu miljonu EUR absolūtajā vērtībā vai lielāki;
- saistībām par aizņēmumiem, kuriem piemērotās procentu likmes ir zemākas par tirgus likmēm;
- citu informāciju pārskatu lietotājiem.

9.3. Budžeta iestāde sniedz informāciju finanšu pārskata posteņu strukturizētajā skaidrojumā saskaņā ar Valsts kases sagatavotajām finanšu pārskata posteņu strukturizētā skaidrojuma sagatavošanas vadlīnijām, kas publicētas Valsts kases tīmekļa vietnē.

9.4. Finanšu pārskata pielikuma grāmatvedības uzskaites principu aprakstā budžeta iestāde sniedz attiecīgi informāciju par saistību klasifikāciju, sākotnējo atzīšanu un novērtēšanu, turpmāko novērtēšanu izslēgšanu no uzskaites.

9.5. Papildus budžeta iestāde finanšu pārskata 2.pielikumā sniedz informāciju par saistībām atbilstoši institucionālajiem sektoriem. Datus norāda kontu sadalījumā pa šādiem institucionālo sektoru klasifikācijas kodiem atbilstoši normatīvajiem aktiem budžetu klasifikācijas jomā:

- sektoru S130000 klasifikācijas pilnā apmērā;
- sektoru S110000, S120000, S140000, S150000 un S200000 datus.

10. Praktiski piemēri un informācijas atklāšanas paraugi

10.1. Piemērs - uzkrāto saistību uzskaite

Budžeta iestāde 2020. gada 2. janvārī saņem rēķinu par 2019. gada decembrī saņemtajiem telekomunikāciju pakalpojumiem. Rēķina apmaksas datums ir 2020. gada 20. janvāris. Rēķina kopējā summa 180,00 EUR, tai skaitā PVN 21 % 31,24 EUR, rēķina summa bez PVN 148,76 EUR. Budžeta iestāde ir PVN maksātāja un atzīst PVN kā priekšnodokli. Lai budžeta iestādes izdevumi būtu attiecināti uz atbilstošo pārskata periodu, budžeta iestāde atzīst kārtējos izdevumus un uzkrātās saistības 2019. gada 31. decembrī atbilstoši rēķinā norādītajai summai un nākamajā pārskata periodā noraksta uzkrātās saistības un atzīst saistības pret pakalpojuma sniedzēju.

Budžeta iestāde veic sekojošus grāmatojumus:

Grāmatojums, atzīstot uzkrātās saistības 2019. gada 31. decembrī:

D	*7000*	*Pamatdarbības izdevumi*	*148,76 EUR*
K	*5424*	*Uzkrātās saistības norēķiniem ar piegādātājiem un darbuzņēmējiem*	*148,76 EUR*

Grāmatojums, atzīstot īstermiņa saistības 2020. gada 2. janvārī:

D	*5424*	*Uzkrātās saistības norēķiniem ar piegādātājiem un darbuzņēmējiem*	*148,76 EUR*
*D**	*5723*	*Pievienotās vērtības nodoklis*	*31,24 EUR*
K	*5310*	*Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*	*180,00 EUR*

** budžeta iestāde ir PVN maksātāja*

Budžeta iestāde 2020. gada 20. janvārī apmaksā saņemto rēķinu un veic sekojošu grāmatojumu:

D	*5310*	*Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*	*180,00 EUR*
K	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē vai kredītiestādēs*	*180,00 EUR*

10.2. Piemērs – uzkrāto saistību uzskaite

Budžeta iestāde saņem atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumus un katru mēnesi apmaksā saņemtos rēķinus par atkritumu apsaimniekošanu vidēji 120,00 EUR apmērā. Līdz 2019. gada 31. decembrim budžeta iestāde rēķinu par atkritumu apsaimniekošanu decembrī vēl nav saņēmusi no pakalpojuma sniedzēja.

Pakalpojumu sniedzējs rēķinu par 2019. gada decembri sniegs līdz 2020. gada 25. janvārim. Budžeta iestāde nav PVN maksātāja.

Budžeta iestāde 2019. gada 31. decembrī atzīst uzkrātās saistības, balstoties uz vēsturisko pieredzi.

Grāmatojums, atzīstot uzkrātās saistības 2019. gada 31. decembrī:

D	*7000*	*Pamatdarbības izdevumi*	*120,00 EUR*
K	*5424*	*Uzkrātās saistības norēķiniem ar piegādātājiem un darbuzņēmējiem*	*120,00 EUR*

2020. gada 25. janvārī budžeta iestāde saņem rēķinu no pakalpojuma sniedzēja un samazina iepriekšējā pārskata periodā atzītās uzkrātās saistības un atzīst saistības pret pakalpojuma sniedzēju.

Grāmatojums, saņemot rēķinu 2020. gada 25. janvārī:

D	*5424*	*Uzkrātās saistības norēķiniem ar piegādātājiem un darbuzņēmējiem*	*120,00 EUR*
K	*5310*	*Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*	*120,00 EUR*

10.3. Piemērs – nākamo periodu ieņēmumu uzskaite

Budžeta iestāde 2019. gada 19. decembrī ir noslēgusi līgumu par pakalpojumu sniegšanu periodā 01.01.2020.- 28.02.2020. par kopējo summu 10 000,00 EUR. 2019. gada 19. decembrī budžeta iestāde izraksta priekšapmaksas rēķinu par kopējo pakalpojuma summu. 2019. gada 20. decembrī tiek saņemta rēķina pilna apmaksa.

Grāmatojums, saņemot rēķina apmaksu 2019.gada 20.decembrī:

D	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās*	*10 000,00 EUR*
K	*5910*	*Nākamo periodu ieņēmumi un saņemtie avansa maksājumi*	*10 000,00 EUR*

Pēc pakalpojumu sniegšanas, pamatojoties uz pakalpojuma izpildi apliecinošiem attaisnojuma dokumentiem, 2020. gadā budžeta iestāde atzīst ieņēmumus.

Grāmatojums, atzīstot ieņēmumus saskaņā ar attaisnojuma dokumentiem:

D	*5910*	*Nākamo periodu ieņēmumi un saņemtie avansa maksājumi*	*10 000,00 EUR*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*	*10 000,00 EUR*

11.1. Saistību un saņemto avansu inventarizācijas saraksts

APSTIPRINU

_____

(amats)

_____

(paraksts, paraksta atšifrējums)

_____

(datums)

Saistību un saņemto avansu inventarizācijas saraksts Nr. _____

Pamatojoties uz 20__.gada _____ rīkojumu Nr. _____ , veikta saistību un saņemto avansu atlikumu inventarizācija, kuri uzskaitīti bilances kontos Nr._____ pēc stāvokļa 20____.gada _____

Inventarizācija sākta: 20__.gada _____

Inventarizācijas rezultātā konstatēts sekojošais:

N.p.k.	*Darījuma partnera nosaukums*	*Atlikums, EUR*		*Komentāri*
		Debets	*Kredīts*	
	KOPĀ			

Inventarizācija pabeigta: 20__.gada _____

Galvenais grāmatvedis: _____ _____

(paraksts) *(paraksta atšifrējums, datums)*

Sagatavoja: _____ _____

(paraksts) *(paraksta atšifrējums, datums)*

11.2. Apstiprinājuma lūgums par saistību un saņemto avansu atlikumu bilances kontos pārskata perioda beigās, izņemot salīdzināšanos ar budžeta iestādēm

Budžeta iestādes veidlapa/rekvizīti

Kam:

[Iestādes nosaukums]

[Juridiskā adrese]

[Pasta adrese (ja atšķiras no juridiskās adreses)]

[Tel., e-pasts]

Apstiprinājuma lūgums

Lūdzu apstiprināt mūsu bilances kontu atlikumu atbilstību Jūsu uzņēmuma uzskaites datiem 31.12.20___.

		Saskaņā ar [budžeta iestādes] datiem norēķinu atlikumi 31.12.20__. ir šādi:		Saskaņā ar [Iestādes nosaukums] datiem norēķinu konta atlikumi 31.12.20__. ir šādi:	
Norēķinu konta valūta	Norēķinu konta numurs	Debets	Kredīts	Debets	Kredīts
EUR					
Cita valūta					

Ja iepriekš norādītie atlikumi nesakrīt ar Jūsu uzņēmuma grāmatvedības datiem, lūdzu, tālāk tekstā norādiet attiecīgās summas atbilstoši Jūsu uzskaites datiem.

Sagatavoja: _____ _____

(paraksts) *(paraksta atšifrējums, datums)*

Apstiprina: _____ _____

(paraksts) *(paraksta atšifrējums, datums)*

11.3. Nākamo periodu ieņēmumu inventarizācijas saraksts

APSTIPRINU

_____

(amats)

_____

(paraksts, paraksta atšifrējums)

_____

(datums)

Nākamo periodu ieņēmumu inventarizācijas saraksts Nr. _____

Pamatojoties uz 20__.gada _____ rīkojumu Nr. _____ , veikta nākamo periodu ieņēmumu atlikumu inventarizācija, kuri uzskaitīti bilances kontos Nr._____ pēc stāvokļa 20____.gada _____

Inventarizācija sākta: 20__.gada _____

Inventarizācijas rezultātā konstatēts sekojošais:

N.p.k.	*Juridiskas vai fiziskas personas nosaukums*	*Apraksts*	*Konta ____ atlikums, EUR*		*Komentāri*
			Debets	*Kredīts*	
		KOPĀ			

Inventarizācija pabeigta: 20__.gada _____

Galvenais grāmatvedis: _____ _____

(paraksts) *(paraksta atšifrējums, datums)*

Sagatavoja: _____ _____

(paraksts) *(paraksta atšifrējums, datums)*

Saistību pret darbiniekiem par darba samaksu uzskaite

1. Mērķis

Rokasgrāmatas sadaļas mērķis ir noteikt principus saistību pret darbiniekiem par darba samaksu uzskaitei budžeta iestādēs.

2. Sfēra

Rokasgrāmatas sadaļa nosaka ilgtermiņa un īstermiņa saistību pret darbiniekiem par darba samaksu (darbinieku labumu) uzskaites principus un ar to uzskaiti saistītos grāmatojumus, kā arī sniedz atsauces uz uzskaiti reglamentējošiem normatīvajiem aktiem, attaisnojuma dokumentu paraugus un praktiskus piemērus.

3. Definīcijas

Aktuārie guvumi un zaudējumi	1) uz pieredzi balstītas korekcijas – ietekme, ko radījusi starpība starp iepriekšējiem aktuāra pieņēmumiem un to, kas noticis patiesībā; 2) aktuāra pieņēmumos veikto izmaiņu ietekme uz saistību vērtību.
Citi darbinieka ilgtermiņa labumi	darbinieka labumi (kas nav pēcnodarbinātības labumi un darba attiecību izbeigšanas labumi), kuru maksājuma termiņš iestājas vēlāk nekā 12 mēnešu laikā pēc tā perioda beigām, kurā darbinieki veic attiecīgo darbu.
Darbinieku labumi	visa veida atlīdzība, ko budžeta iestāde nodrošina apmaiņā pret darbinieku veikto darbu (piemēram, darba alga, atvaļinājuma nauda, prēmija, pēcnodarbinātības pabalsts u.c.).
Darbinieku īstermiņa labumi	tādi darbinieku labumi, kuru izmaksa paredzēta 12 mēnešu laikā pēc tā perioda beigām, kurā darbinieks veicis attiecīgo darbu (piemēram, darba alga).
Darba attiecību izbeigšanas labumi	darbinieku labumi, kuri maksājami saskaņā ar budžeta iestādes lēmumu izbeigt darbinieka nodarbinātību pirms parastā pensionēšanās datuma vai darbinieka lēmumu brīvprātīgi aiziet no darba, pretī saņemot šos labumus (piemēram, atlaišanas pabalsts).
Īstermiņa saistības pret darbiniekiem par darba samaksu	saistības par darba samaksu, kuru maksājuma termiņš iestājas 12 mēnešu laikā pēc tā perioda beigām, kurā darbinieki veic attiecīgo darbu.
Saistību par darba samaksu (pienākuma) pašreizējā vērtība	pašreizējā vērtība tiem nākotnē paredzamiem maksājumiem, kas nepieciešami, lai norēķinātos par pienākumu, kas radies no darbinieka darba pārskata periodā un iepriekšējos periodos.
Pēcnodarbinātības labumi	darbinieku labumi (kas nav darba attiecību izbeigšanas labumi), kuri maksājami pēc nodarbinātības beigām.

Pēcnodarbinātības labumu plāni	vienošanās, saskaņā ar kurām budžeta iestāde nodrošina pēcnodarbinātības labumus vienam vai vairākiem darbiniekiem.
Procentu izmaksas	saistību par darba samaksu (pienākuma) pašreizējās vērtības pieaugums attiecīgajā periodā, kas radies laika faktora izmaiņu dēļ.

4. Izņēmumi

Rokasgrāmatas sadaļa neattiecas uz sociālo pabalstu un valsts pensiju saistību uzskaiti.

Saistošie dokumenti

4.1. Likums par budžetu un finanšu vadību (24.03.1994.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti, tai skaitā:

4.1.1. Ministru kabineta 27.12.2005. noteikumi Nr. 1032 "Noteikumi par budžetu ieņēmumu klasifikāciju";

4.1.2. Ministru kabineta 27.12.2005. noteikumi Nr. 1031 "Noteikumi par budžetu izdevumu klasifikāciju atbilstoši ekonomiskām kategorijām";

4.1.3. Ministru kabineta 13.02.2018. noteikumi Nr. 87 "Grāmatvedības uzskaites kārtība budžeta iestādēs";

4.1.4. Ministru kabineta 19.06.2018 noteikumi Nr. 344 "Gada pārskata sagatavošanas kārtība";

4.1.5. Ministru kabineta 10.12.2013. noteikumi Nr. 1456 "Noteikumi par institucionālo sektoru klasifikāciju".

4.2. Likums "Par grāmatvedību" (14.10.1992.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti, tai skaitā, Ministru kabineta 21.10.2003. noteikumi Nr. 585 "Noteikumi par grāmatvedības kārtošanu un organizāciju".

4.3. Darba likums (01.06.2002).

4.4. Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likums (01.12.2009).

4.5. Civilprocesa likums (01.03.1999).

4.6. Likums par obligāto sociālo apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām (01.01.1997).

4.7. Darba aizsardzības likums (01.01.2002).

4.8. Likums par izdienas pensijām Iekšlietu ministrijas sistēmas darbiniekiem ar speciālajām dienesta pakāpēm (30.04.1998).

4.9. Militārpersonu izdienas pensiju likums (15.04.1998).

4.10. Prokuroru izdienas pensiju likums (01.01.2000.).

4.11. Likums "Par Valsts prezidenta darbības nodrošināšanu" (02.11.1995.).

4.12. Republikas pilsētas domes un novada domes deputāta statusa likums (17.03.1994.).

4.13. Ministru kabineta 01.01.2016 noteikumi Nr. 656 "Noteikumi par minimālās mēneša darba algas apmēru normālā darba laika ietvaros un minimālās stundas tarifa likmes aprēķināšanu".

4.14. Ministru kabineta 01.05.2001 noteikumi Nr. 152 "Darbnespējas lapu izsniegšanas un anulēšanas kārtība" u.c.

5. Darbinieku labumu klasifikācija.

1.attēls. Darbinieku labumu klasifikācija

6. Darbinieku īstermiņa labumu uzskaite

6.1. Darbinieku īstermiņa labumi ietver tādus labumus kā, piemēram:

- atalgojums un sociālās apdrošināšanas iemaksas;
- īslaicīgi apmaksāti kavējumi, ja kompensācijas par kavējumu izmaksa paredzēta 12 mēnešu laikā pēc tā perioda beigām, kurā darbinieks veicis attiecīgo darbu. *Piemēram, apmaksāts ikgadējais atvaļinājums un apmaksāta slimības lapa;*
- piešķirtās prēmijas, kas maksājamas 12 mēnešu laikā pēc perioda beigām, kurā darbinieks veic attiecīgo darbu;
- nemonetārie labumi budžeta iestādes pašreizējiem darbiniekiem. Piemēram, medicīniskā aprūpe, mājoklis, automašīna, bezmaksas vai subsidētas preces vai pakalpojumi, veselības apdrošināšanas polises.

6.2. Budžeta iestāde atzīst īstermiņa saistības (vai uzkrātās saistības) un izdevumus par darbinieka veikto darbu pārskata periodā vai tam pienākošajiem (prēmiju) maksājumiem. Budžeta iestāde ņem vērā iepriekš jau izmaksātās summas, atskaitot tās no saistībām. Gadījumā, ja iepriekš jau izmaksātā summa pārsniedz saistību summu, budžeta iestādei šis pārsniegums jāatzīst par nākamo periodu izdevumiem, ja iepriekš veiktais avansa maksājums rada nepieciešamību, piemēram, samazināt turpmākos maksājumus vai atmaksāt atpakaļ naudas līdzekļus.

6.3. Aprēķinot darba samaksu budžeta iestādes darbiniekiem, atzīst attiecīgās saistības un izdevumus, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*7000**	*Pamatdarbības izdevumi*
K	*5610*	*Norēķini par darba samaksu*
K	*5720*	*Nodokļi, sociālās apdrošināšanas maksājumi un citi maksājumi*

** budžeta iestāde izstrādā kontu plānu pamatdarbības izdevumu uzskaitei atbilstoši budžeta izdevumu ekonomisko kategoriju klasifikācijai*

6.4. Izmaksājot naudas līdzekļus, samazina saistību un naudas līdzekļu kontus, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*5610*	*Norēķini par darba samaksu*
D	*5720*	*Nodokļi, sociālās apdrošināšanas maksājumi un citi maksājumi*
K	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās*

6.5. 13.2.apakšnodaļā "13.2. Piemērs – darba samaksas un attiecīgo darba samaksas nodokļu aprēķins" sniegts ilustratīvs piemērs darba samaksas aprēķinam un attiecīgajiem grāmatojumiem.

6.6. Katrā konkrētajā gadījumā budžeta iestāde izvērtē, vai izdevumi par darbinieku atalgojumu nav jāiekļauj aktīva izmaksās saskaņā ar, piemēram, Rokasgrāmatas sadaļās "Krājumu uzskaite" vai "Pamatlīdzekļu uzskaite" noteiktajiem uzskaites principiem.

6.7. Budžeta iestāde var darbiniekiem apmaksāt kavējumus dažādu iemeslu dēļ, piemēram, atvaļinājuma vai slimības dēļ. Apmaksātie kavējumi var būt uzkrātie un neuzkrātie.

6.8. Uzkrātie apmaksātie kavējumi ir tie, kurus var izmantot nākamajos periodos, ja pārskata periodā darbinieks nav pilnībā izmantojis savas tiesības uz tiem un darbiniekam pienākas neizmantoto tiesību izmaksa naudā, pārtraucot darba attiecības ar budžeta iestādi. Piemēram, darbiniekam pienākas

ikgadējā neizmantotā atvaļinājuma tiesību izmaksa naudā (kompensācija), izbeidzot darba attiecības ar budžeta iestādi.

6.9. Neuzkrātie apmaksātie kavējumi netiek pārnesti uz nākamajiem periodiem. Tie zaudē spēku, ja pārskata perioda tiesības uz tiem netiek pilnīgi izmantotas un darbiniekam nepienākas neizmantoto tiesību izmaksa naudā, aizejot no budžeta iestādes. Tas visbiežāk attiecas uz slimības pabalstu. Budžeta iestāde neatzīst ne saistības, ne izdevumus līdz kavējuma dienai, jo darbinieka darbs nepalielina labumu summu.

6.10. Pārskata perioda beigās budžeta iestāde aprēķina saistības pret darbinieku par neizmantotajām atvaļinājuma dienām pārskata datumā (neatkarīgi no darbinieka izlietoto atvaļinājuma dienu skaita pēc pārskata datuma). Aprēķinu veic katram darbiniekam atsevišķi, reizinot darbinieka līdz pārskata perioda beigām neizmantoto atvaļinājuma dienu skaitu ar darbinieka dienas vidējo izpeļņu un aprēķinot attiecīgos darba devēja sociālās apdrošināšanas maksājumus.

6.11. Budžeta iestāde aprēķina kopējo uzkrāto saistību summu budžeta iestādes darbinieku neizmantotajiem atvaļinājumiem, saskaitot uzkrāto saistību summu katram darbiniekam, un atzīst uzkrātās saistības budžeta iestādes darbinieku ikgadējiem atvaļinājumiem, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*7000**	*Pamatdarbības izdevumi (uzkrātās atvaļinājuma un sociālās apdrošināšanas izmaksas)*
K	*5421*	*Uzkrātās saistības norēķiniem ar darbiniekiem*
K	*5422*	*Uzkrātās saistības norēķiniem par nodokļiem un sociālās apdrošināšanas maksājumiem*

** budžeta iestāde izstrādā kontu plānu pamatdarbības izdevumu uzskaitei atbilstoši budžeta izdevumu ekonomisko kategoriju klasifikācijai*

6.12. 13.1.apakšnodaļā "13.1. Piemērs – neizmantotā atvaļinājuma atzīšana uzkrātajās saistībās" sniegts ilustratīvs piemērs saistību atzīšanai budžeta iestādes darbinieku neizmantotajiem atvaļinājumiem.

6.13. Budžeta iestāde atzīst saistības attiecībā uz paredzamiem prēmiju maksājumiem tikai tad, ja:

- budžeta iestādei ir pašreizējs juridisks vai prakses radīts pienākums veikt šos maksājumus pagātnes notikumu rezultātā;
- budžeta iestāde var veikt ticamu pienākuma aplēsi.

6.14. Pašreizējs pienākums pastāv tikai tad, kad budžeta iestādei nav citas iespējas kā veikt maksājumus.

6.15. Budžeta iestādē var būt noteiktas prēmijas darbiniekiem par darba mērķu vai noteiktu finanšu rezultātu sasniegšanu, kas paredz prēmiju izmaksu darbiniekiem ņemot vērā to, kā novērtēts viņu ieguldījums budžeta iestādes mērķu sasniegšanā. Atsevišķos gadījumos prēmijas var tikt paredzētas noteiktām darbinieku grupām, *piemēram, ja tiek novērtēti visu vai dažu darbinieku darba rezultāti kādā konkrētā jomā, nevis katra darbinieka darba izpildījums atsevišķi.* Budžeta iestāde var arī novērtēt darbinieku darba rezultātus pēc noteiktiem budžeta iestādes finanšu rādītājiem, *piemēram, pēc radītajām maksas pakalpojumu ieņēmumu plūsmām un budžeta mērķu sasniegšanas.*

6.16. Budžeta iestādei var nebūt juridiska pienākuma maksāt prēmiju. Tomēr dažos gadījumos budžeta iestāde praktizē prēmiju maksāšanu. Tādos gadījumos budžeta iestāde izvērtē, vai tai pastāv prakses radīts pienākums maksāt prēmiju.

6.17. Budžeta iestāde var paredzēt prēmiju izmaksu visiem darbiniekiem, kas veikuši darbu pārskata periodā pat tādā gadījumā, ja viņi atstājuši budžeta iestādi pirms pārskata datuma. Atsevišķos gadījumos budžeta iestāde var paredzēt, ka darbinieki saņem prēmijas tikai tad, ja nostrādā budžeta iestādē noteiktu laika periodu, *piemēram, prasība, ka darbiniekam budžeta iestādē jānostrādā pilns pārskata periods.* Šādā gadījumā tas rada prakses radītu pienākumu, jo darbinieki veic darbu, kas palielina summu, kura būtu jāmaksā, ja viņi paliek darbā līdz noteiktā perioda beigām. Budžeta iestāde,

novērtējot prakses radīto pienākumu, ņem vērā varbūtību, ka daži darbinieki var aiziet no darba pirms pārskata perioda beigām, nesaņemot prēmiju maksājumus.

6.18. Budžeta iestāde var veikt ticamu aplēsi par tās juridisku vai prakses radītu pašreizējo pienākumu par prēmiju maksājumiem tikai tad, ja:

- prēmiju maksājumu aprēķins ir dokumentēts rakstveidā un ir paredzēts algoritms (aprēķins) labuma summas noteikšanai;
- budžeta iestāde nosaka maksājamās summas pirms finanšu pārskatu apstiprināšanas;
- iepriekšējā prakse sniedz ticamus pierādījumus par budžeta iestādes radīto pienākumu. Piemēram, budžeta iestādē iepriekšējos 5 gados darbiniekiem tiek piemērota prēmija algas apmērā nākamā gada janvārī par darbu iepriekšējā gadā, tas nozīmē, ka budžeta iestāde, balstoties uz iepriekšēju praksi, var ticami aplēst izmaksājamās prēmijas apmēru.

6.19. Ja budžeta iestādei ir vadības lēmums, kurā noteikts prēmijas apmērs, tad budžeta iestāde veic sekojošu grāmatojumu, atzīstot attiecīgās saistības un izdevumus:

D	*7000**	*Pamatdarbības izdevumi*
K	*5610*	*Norēķini par darba samaksu*
K	*5720*	*Nodokļi, sociālās apdrošināšanas maksājumi un citi maksājumi*

** budžeta iestāde izstrādā kontu plānu pamatdarbības izdevumu uzskaitei atbilstoši budžeta izdevumu ekonomisko kategoriju klasifikācijai*

6.20. Ja budžeta iestāde, balstoties uz iepriekšējo praksi, ir aplēsusi prēmijas apmēru tad budžeta iestāde veic sekojošu grāmatojumu, atzīstot īstermiņa uzkrātās saistības un izdevumus:

D	*7000**	*Pamatdarbības izdevumi*
K	*5400*	*Īstermiņa uzkrātās saistības (prēmijas neto summa)*
K	*5400*	*Īstermiņa uzkrātās saistības (aprēķinātie nodokļi)*

** budžeta iestāde izstrādā kontu plānu pamatdarbības izdevumu uzskaitei atbilstoši budžeta izdevumu ekonomisko kategoriju klasifikācijai*

6.21. Budžeta iestāde nākamajā pārskata periodā, pamatojoties uz maksājuma attaisnojuma dokumentu, dzēš uzkrātās saistības un atzīst saistības pret darbinieku, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*5400*	*Īstermiņa uzkrātās saistības (prēmijas neto summa)*
D	*5400*	*Īstermiņa uzkrātās saistības (aprēķinātie nodokļi)*
K	*5610*	*Norēķini par darba samaksu*
K	*5720*	*Nodokļi, sociālās apdrošināšanas maksājumi un citi maksājumi*

6.22. Veicot prēmiju maksājumus, budžeta iestāde samazina saistību un naudas līdzekļu kontus, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*5610*	*Norēķini par darba samaksu*
D	*5720*	*Nodokļi, sociālās apdrošināšanas maksājumi un citi maksājumi*
K	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās*

6.23. Gadījumā, ja budžeta iestādei nav jāveic prēmiju izmaksas pilnā apmērā 12 mēnešu laikā pēc pārskata perioda beigām, kurā darbinieki veic attiecīgo darbu, šādi maksājumi uzskatāmi par citiem darbinieku

ilgtermiņa labumiem, kuru uzskaites prasības sniegtas 10. nodaļā "Citu darbinieku ilgtermiņa labumu uzskaite".

6.24. 13.3.apakšnodaļā "13.3. Piemērs – prēmijas aprēķins" sniegts ilustratīvs piemērs prēmijas aprēķinam un attiecīgajiem grāmatojumiem.

7. Pēcnodarbinātības labumu uzskaite

7.1. Pēcnodarbinātības labumi ir darbinieku labumi (kas nav darba attiecību izbeigšanas labumi), kuri maksājami pēc nodarbinātības beigām.

7.2. Pasākumi, ar kuru palīdzību budžeta iestādes nodrošina pēcnodarbinātības labumus, ir pēcnodarbinātības labumu plāni. Pēcnodarbinātības labumi ir, piemēram, pēcnodarbinātības medicīniskā aprūpe.

7.3. Pēcnodarbinātības labumu plāni paredz, ka budžeta iestāde:

- nodrošina noteiktos pēcnodarbinātības labumus budžeta iestādes pašreizējiem un bijušajiem darbiniekiem;
- uzņemas risku, ka labumi nākotnē izmaksās vairāk, nekā paredzēts (aktuārais risks) – un risku, ka nepietiks ieguldīto aktīvu, lai nodrošinātu paredzētos labumus (ieguldījuma risks).

7.4. Saistību pret darbiniekiem pēc darba attiecību izbeigšanas uzskaitē izmantojamie rādītāji:

7.4.1. aktuāra pieņēmumi, kas nepieciešami, lai budžeta iestāde novērtētu saistības pret darbiniekiem pēc darba attiecību izbeigšanas un attiecīgos izdevumus;

7.4.2. diskonta likme, jo budžeta iestāde novērtē pienākumu izpildes saistības, tās diskontējot, jo par tām var norēķināties daudzus gadus pēc tam, kad darbinieki ir veikuši attiecīgo darbu;

7.4.3. aktuāro guvumu un zaudējumu iespēja.

7.5. Gadījumā, ja budžeta iestādei ir vairāki pēcnodarbinātības plāni, budžeta iestāde šīs procedūras piemēro katram būtiskajam plānam atsevišķi. *Piemēram, pašvaldībai var būt atsevišķi plāni skolotājiem, veselības aprūpes darbiniekiem un citiem darbiniekiem.*

7.6. Budžeta iestāde var izmantot aplēses, vidējos rādītājus un aprēķinu vienkāršošanu, ja tas atļauj ticami noteikt detalizētiem aprēķiniem tuvinātas summas atbilstoši normatīvo aktu prasībām.

7.7. Budžeta iestāde uzkrājumus par pēcnodarbinātības labumiem pārskata perioda beigās nosaka šādā kārtībā (skat.2.attēlu):

7.7.1. veic aplēsi par labumu summu, ko darbinieki ir nopelnījuši par savu darbu pārskata periodā un iepriekšējos periodos un kuru budžeta iestādei būs jāizmaksā nākamajos periodos, ņemot vērā aktuāra pieņēmumus par mainīgajiem demogrāfiskajiem rādītājiem un mainīgajiem finanšu rādītājiem, kas ietekmēs labuma izmaksas. *Piemēram, izmaiņas tādos demogrāfiskajos rādītājos kā darbinieku mainība un mirstība, izmaiņas tādos finanšu rādītājos kā plānotais algu kāpums vai izmaiņas veselības aprūpes izmaksās, kas varētu ietekmēt labumu izmaksu aprēķinu;*

7.7.2. aprēķina sava pienākuma pašreizējo vērtību pārskata datumā, diskontējot aplēsto labumu summu ar Valsts Kases tīmekļa vietnē publicēto diskonta likmi, kas uzrāda naudas vērtību laikā, ņemot vērā labumu izmaksas termiņu;

7.7.3. pieskaita aktuāro guvumu un zaudējumu kopsummu, kura nav atzīta ieņēmumos vai izdevumos līdz pārskata perioda beigām;

7.7.4. atņem neatzītās iepriekšējā darba izmaksas. Iepriekšējā darba izmaksas aprēķina par periodos pirms pārskata perioda nopelnītiem labumiem, kurus budžeta iestāde saskaņā ar tiesību aktu ievieš vai maina un kurus tā izmaksās nākotnē. Aprēķinātās iepriekšējā darba izmaksas atzīst izdevumos

pēc lineārās metodes, sākot ar izmaiņu apstiprināšanas datumu vidējā periodā līdz labumu izmaksāšanas datumam.

7.8. Budžeta iestāde, aprēķinot uzkrājumu pašreizējo vērtību, saistību summu atzīst pārējos izdevumos pēc lineārās metodes no datuma, kad darba dēļ darbiniekam pirmo reizi pienākas labumi, līdz datumam, kad darbiniekam pienākošies pēcnodarbinātības labumi turpmākā darba dēļ būtiski nepalielināsies.

Saistības par pēcnodarbinātības labumiem =

pienākumu pašreizējā vērtība pārskata datumā

+/-

aktuāro guvumu un zaudējumu kopsumma, kura nav atzīta ieņēmumos vai izdevumos līdz pārskata perioda beigām

-

neatzītās iepriekšējā darba izmaksas

2.attēls. Saistību par pēcnodarbinātības labumiem aprēķins

7.9. Lai noteiktu budžeta iestādes pienākuma pašreizējo vērtību, attiecīgās kārtējā darba izmaksas un atkarībā no apstākļiem arī iepriekšējā darba izmaksas, budžeta iestāde veic sekojošo:

7.9.1. **izmanto aktuāra metodi** - plānotās vienības kredītmetodi pienākuma pašreizējās vērtības aprēķinam. Saskaņā ar plānotās vienības kredītmetodi katrs nostrādātais periods rada labuma saņemšanas tiesību papildvienību un katru vienību novērtē atsevišķi, tādējādi aprēķinot galīgo pienākumu;

7.9.2. **attiecina labuma summu uz darbinieka nostrādātajiem periodiem.** Budžeta iestāde attiecina labumu uz pārskata periodu, lai noteiktu kārtējā darba izmaksas, kā arī uz pārskata periodu un iepriekšējiem periodiem, lai noteiktu labumu pienākumu pašreizējo vērtību. Budžeta iestāde attiecina labumu uz periodiem, kuros tai rodas pienākums nodrošināt pēcnodarbinātības labumus. Šis pienākums rodas, kad darbinieks veic darbu apmaiņā pret pēcnodarbinātības labumiem, kurus budžeta iestāde paredz maksāt nākamajos pārskata periodos. Lai arī noteikti pēcnodarbinātības labumi (piemēram, pēcnodarbinātības medicīniskā aprūpe) jāmaksā tikai, īstenojoties konkrētam notikumam pēc darbinieka nodarbinātības beigām, budžeta iestādes pienākums rodas tad, kad darbinieks veic darbu, kas dod tiesības saņemt pēcnodarbinātības labumu, īstenojoties konkrētam notikumam. Ticamība, ka konkrētais notikums īstenosies, ietekmē pienākuma novērtējumu, bet nenosaka pienākuma pastāvēšanu;

7.9.3. **izmanto aktuāra pieņēmumus** - aktuāra pieņēmumi ir budžeta iestādes precīzākās aplēses par mainīgajiem lielumiem, kas noteiks pēcnodarbinātības labumu galīgās izmaksas. Aktuāra pieņēmumiem jābūt objektīviem un savstarpēji savienojamiem un jābalstās uz tirgus prognozēm pārskata datumā par to periodu, kurā budžeta iestādei būs jānodrošina pēcnodarbinātības labumu izmaksa. Aktuāra pieņēmumus veido:

- demogrāfiski pieņēmumi par to pašreizējo un bijušo darbinieku (un viņu apgādājamo) raksturojumu nākotnē, kuriem pienākas labumi. Piemēram, darbinieku mirstība nodarbinātības

laikā un pēc tās, rādītāji par darbinieku mainību, invaliditāti un pirmstermiņa pensionēšanos, plāna dalībnieku proporcija, kuriem ir apgādājamie un kuriem pienāksies labumi u.c.;
- finansiāli pieņēmumi. Piemēram, diskonta likme, algas un pēcnodarbinātības labuma apmērs nākotnē, veselības aprūpes izmaksas nākotnē gadījumā, ja pēcnodarbinātības labumi attiecas uz veselības aprūpes pakalpojumiem, administrēšanas izmaksas, ja tās ir būtiskas, u.c.

7.10. 13.4.apakšnodaļā "13.4. Piemērs – plānotās vienības kredītmetodes aprēķins." sniegts ilustratīvs piemērs plānotās vienības kredītmetodes aprēķinam, izmantojot aktuāra pieņēmumus.

7.11. Katra pārskata perioda beigās budžeta iestāde pārvērtē sava pienākuma (uzkrājumu vai saistību) pašreizējo vērtību, lietojot aktuālos aktuāra pieņēmumus, un atzīst pārējos ieņēmumos vai izdevumos:

- pienākuma pašreizējās vērtības izmaiņas;
- attiecīgos ieņēmumus vai izdevumus un iepriekšējā darba izmaksas, kas nav atzītas iepriekš, ja samazinājums attiecas uz labumiem, kas darbiniekam pienākas par iepriekš veiktu darbu.

7.12. Aktuārie guvumi un zaudējumi var rasties, palielinoties vai samazinoties labumu pienākuma pašreizējai vērtībai. Aktuāro guvumu un zaudējumu rašanās cēloņi var būt, piemēram, izmaiņas tādos demogrāfiskajos rādītājos kā darbinieku mainība un mirstība, un tādos finanšu rādītājos kā plānotais algu kāpums vai diskonta likmes izmaiņas u.c.

7.13. Budžeta iestāde veic iepriekšminētos aprēķinus un piemēro tos katram pēcnodarbinātības labumu plānam atsevišķi.

7.14. Uzkrājumu par pēcnodarbinātības labumiem izmaiņas atzīst pārskata perioda pārējos ieņēmumos vai izdevumos un tās var veidot šādas komponentes:

- kārtējā darba izmaksas, ko nosaka kā pienākuma pašreizējās vērtības pieaugumu, kas radies no darbinieka darba pārskata periodā;
- procentu izmaksas, ko aprēķina kā pienākuma pašreizējās vērtības pieaugumu attiecīgajā periodā laika faktora izmaiņu dēļ, reizinot perioda sākumā noteikto diskonta likmi ar pienākuma pašreizējo vērtību attiecīgajā periodā;
- iepriekšējā darba izmaksas, kuras atzīst pārskata periodā;
- aktuāros guvumus un zaudējumus, kurus atzīst pārskata periodā;
- citas izmaiņas, kuras atzīst pamatdarbības vai pārējos ieņēmumos vai izdevumos.

7.15. Ilustratīvs piemērs saistību par pēcnodarbinātības labumu aprēķinu, uzskaiti un grāmatojumiem sniegts 13.5.apakšnodaļā "13.5. Piemērs – pēcnodarbinātības labuma uzskaite (Valsts prezidenta pensijas uzskaite)" un 13.6.apakšnodaļā "13.6. Piemērs – pēcnodarbinātības pabalsta uzskaite".

8. Darba attiecību izbeigšanas labumu uzskaite

8.1. Budžeta iestāde var būt apņēmusies veikt maksājumus saviem darbiniekiem, pārtraucot darba attiecības, saskaņā ar tiesību aktiem, līgumu vai citu vienošanos ar darbiniekiem. Šādi maksājumi ir darba attiecību izbeigšanas labumi.

8.2. Budžeta iestāde atzīst saistības par darba attiecību izbeigšanas labumiem un attiecīgos pamatdarbības izdevumus tikai tad, ja budžeta iestādei ir apņēmusies izbeigt darba attiecības vai ja darbinieks pieņem lēmumu brīvprātīgi aiziet no darba, pretī saņemot šos labumus.

8.3. Budžeta iestādes apņemšanos izbeigt darba attiecības raksturo tas, ka budžeta iestādei ir detalizēts oficiāls plāns darba attiecību izbeigšanai un tai nav iespēja plānu atsaukt, piemēram, budžeta iestādes pieņemts lēmums par darba attiecību izbeigšanu ar konkrēto darbinieku vai darbinieku kopumu. Darba attiecību izbeigšanas plānā (lēmumā) jābūt iekļautai vismaz šādai informācijai:

- to darbinieku darbavieta, amats un aptuvens skaits, ar kuriem darba attiecības tiks izbeigtas;

- darba attiecību izbeigšanas labumi katram amatam;
- plāna īstenošanas laiks (termiņi).

8.4. Maksājumi par saistībām pret darbiniekiem sakarā ar darba attiecību izbeigšanu parasti ir vienreizēji maksājumi, bet dažreiz tajos iekļauj arī papildsummas, kas tieši vai netieši saistītas ar pēcnodarbinātības labumu plānu, vai darbinieka algu līdz noteikta darba uzteikuma termiņam, ja darbinieks vairs neveic turpmāku darbu, kas budžeta iestādei radītu saimnieciskos labumus.

8.5. Saistības pret darbiniekiem sakarā ar darba attiecību izbeigšanu nedod budžeta iestādei nākotnes saimnieciskos labumus, un budžeta iestāde tos uzreiz atzīst par izdevumiem.

8.6. Budžeta iestāde atzīst saistības par darba attiecību izbeigšanas labumiem un attiecīgos pamatdarbības izdevumus datumā, kurā stājas spēkā detalizēts oficiāls plāns darba attiecību izbeigšanai, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*7000**	*Pamatdarbības izdevumi*
K	*5610***	*Norēķini par darba samaksu*
	vai	
K	*5400***	*Uzkrātās saistības*
K	*5720*	*Nodokļi, sociālās apdrošināšanas maksājumi un citi maksājumi*

** budžeta iestāde izstrādā kontu plānu pamatdarbības izdevumu uzskaitei atbilstoši budžeta izdevumu ekonomisko kategoriju klasifikācijai*

*** budžeta iestāde norēķiniem par darba samaksu un ieturējumiem uzskaitei var izmantot analītiskos kontus atbilstoši iestādes izstrādātajai grāmatvedības politikai*

8.7. Budžeta iestāde aprēķina saistību/uzkrāto saistību (vai uzkrājumu) summu pret darbiniekiem sakarā ar darba attiecību izbeigšanu saskaņā ar darba attiecību izbeigšanas plānu un gadījumā, ja saistību summas pret darbiniekiem sakarā ar darba attiecību izbeigšanu maksājuma termiņš iestāsies vēlāk nekā 12 mēnešus pēc pārskata perioda beigām, diskontē to ar Valsts kases tīmekļa vietnē publicēto diskonta likmi, kas uzrāda naudas vērtību laikā.

8.8. Katrā gadījumā, ja pastāv nenoteiktība attiecībā uz saistību pret darbiniekiem sakarā ar darba attiecību izbeigšanu apjomu, kuru budžeta iestādei būs pienākums nodrošināt, budžeta iestāde izvērtē, vai atzīstamas saistības/uzkrātās saistības vai uzkrājumi, vai zembilancē uzrādāma informācija par iespējamām saistībām. Budžeta iestāde veic izvērtējumu saskaņā ar lēmumu koku, kas sniegts 3.attēlā.

3.attēls. Lēmuma koks

9. Citu darbinieku ilgtermiņa labumu uzskaite

9.1. Citi darbinieku ilgtermiņa labumi ir tādi labumi, kas nav pēcnodarbinātības labumi un darba attiecību izbeigšanas labumi un kuru maksājuma termiņš iestājas vēlāk nekā 12 mēnešus pēc tā perioda beigām, kurā darbinieki veic attiecīgo darbu.

9.2. Citi darbinieku ilgtermiņa labumi ir, piemēram:

- apmaksāti ilgstoši kavējumi, piemēram, mācību atvaļinājums;
- ilgstošas invaliditātes labumi;
- prēmijas, kas maksājamas 12 mēnešu laikā vai ilgāk pēc perioda beigām, kurā darbinieki veic attiecīgo darbu;
- atliktā atlīdzība, ko izmaksā 12 mēnešus vai vēlāk pēc perioda beigām, kurā tā nopelnīta;
- atlīdzība, kas budžeta iestādei jāmaksā līdz brīdim, kad tās bijušais darbinieks uzsāk jaunas darba attiecības, piemēram, kompensācija darbiniekam par konkurences ierobežojumu, nestrādājot konkrētu laika periodu konkrētā darbības sfērā.

9.3. Budžeta iestāde aprēķina savu pienākumu attiecībā uz citām ilgtermiņa saistībām pret darbiniekiem pašreizējo vērtību pārskata perioda beigās un aprēķināto summu atzīst par saistībām.

Piemēram, viens no citu darbinieka ilgtermiņa labumu veidiem var būt ilgstošas invaliditātes labums (darbinieka invaliditātes labumi). Gadījumā, ja pabalsta līmenis ir atkarīgs no darbinieka darba stāža, budžeta iestādes pienākums attiecībā uz ilgtermiņa labumu rodas darba veikšanas brīdī. Novērtējot šo pienākumu, budžeta iestāde ņem vērā ticamību, ka šo maksājumu būs nepieciešams veikt, un laika periodu, par kādu šis maksājums būtu veicams. Ja pabalsta līmenis ir tāds pats jebkuram darba nespējīgam darbiniekam neatkarīgi no nostrādātajiem gadiem, tad paredzamās izmaksas attiecībā uz ilgtermiņa labumu atzīst, kad īstenojas notikums, kas radījis ilgstošu invaliditāti. Ilgstošas invaliditātes pabalstu maksājumi var būt pakļauti lielākai nenoteiktībai nekā citi ilgtermiņa darbinieku labumi.

10. Saistību pret darbiniekiem par darba samaksu inventarizācija

10.1. Budžeta iestāde veic visu saistību inventarizāciju, pārbaudot attiecīgos aprēķinus saskaņā ar attaisnojuma dokumentiem. Inventarizējot norēķinus, pēc attiecīgajiem dokumentiem pārbauda grāmatvedības kontos uzrādītās summas. Uzkrātās saistības par darbinieku neizmantotajiem atvaļinājumiem pārskata periodā budžeta iestāde inventarizē, veicot aprēķinus (14.1.apakšnodaļā "14.1. Aprēķins par uzkrātajām saistībām par darbinieku neizmantoto atvaļinājumu" sniegts aprēķina dokumenta paraugs).

10.2. Budžeta iestāde sagatavo inventarizācijas sarakstu, kurā uzskaita saistību atlikumus katram darījuma partnerim (14.2.apakšnodaļā "14.2. Saistību inventarizācijas saraksts" sniegts inventarizācijas attaisnojuma dokumenta paraugs).

10.3. Saistību atlikumus finanšu pārskatā budžeta iestāde uzrāda atbilstoši attaisnojuma dokumentiem un ierakstiem grāmatvedības reģistros. Strīda gadījumos saistību atlikumus bilancē norāda atbilstoši iestādes grāmatvedības datiem.

11. Informācijas uzrādīšana

Budžeta iestāde vadās pēc Rokasgrāmatu sadaļās "Saistību uzskaite" un "Uzkrājumu, iespējamo saistību un iespējamo aktīvu uzskaite" noteiktajiem vispārīgajiem saistību un uzkrājumu informācijas uzrādīšanas principiem katrā konkrētā gadījumā.

13.1. Piemērs – neizmantotā atvaļinājuma atzīšana uzkrātajās saistībās

Budžeta iestādes iekšējie darba kārtības noteikumi nosaka katram darbiniekam ikgadējo apmaksāto atvaļinājumu – 4 nedēļas (20 darba dienas). Pārskata perioda beigās budžeta iestāde aprēķina savas saistības pret darbinieku X par neizmantotajām atvaļinājuma dienām pārskata datumā.

Pārskata periods – 01.01.2018.-31.12.2018.

Piemērā ilustratīvi izmantotas 2018. gada nodokļu likmes.

Piemērā izmantotie dati:	
Neizmantotā atvaļinājuma dienu skaits no iepriekšējā pārskata perioda 01.01.2018.	7 darba dienas
Pienākas 2018. gadā	20 darba dienas
Izmantots 2018. gadā	15 darba dienas
Neizmantoto atvaļinājuma dienu atlikums 31.12.2018.	12 darba dienas
Darbinieka X dienas vidējā izpeļņa saskaņā ar Darba likuma prasībām	45,97 EUR

Budžeta iestāde aprēķinu veic katram darbiniekam atsevišķi, reizinot darbinieka līdz pārskata perioda beigām neizmantoto atvaļinājuma dienu skaitu ar darbinieka dienas vidējo izpeļņu un aprēķinot attiecīgos darba devēja sociālās apdrošināšanas maksājumus.

Uzkrāto saistību aprēķins par darbinieka X neizmantoto atvaļinājumu 31.12.2018:

Uzkrātās saistības par neizmantoto atvaļinājumu: *12 d.dienas x 45,97 EUR = 551,64 EUR*

Uzkrātās saistības darba devēja sociālās apdrošināšanas maksājumiem: *551,64 x 24,09%* = 132,89 EUR*

**Darba devēja VSAOI likme 2018. gadā*

Budžeta iestāde atzīst uzkrātās saistības par darbinieka X neizmantoto atvaļinājumu un attiecīgos darba devēja sociālās apdrošināšanas maksājumus 31.12.2018., veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*7000**	*Pamatdarbības izdevumi (uzkrātā atvaļinājuma izmaksas)*	*551,64 EUR*
D	*7000**	*Pamatdarbības izdevumi (DD VSAOI)*	*132,89 EUR*
K	*5421*	*Uzkrātās saistības norēķiniem ar darbiniekiem*	*551,64 EUR*
K	*5422*	*Uzkrātās saistības norēķiniem par nodokļiem un sociālās apdrošināšanas maksājumiem*	*132,89 EUR*

** budžeta iestāde izstrādā kontu plānu pamatdarbības izdevumu uzskaitei atbilstoši budžeta izdevumu ekonomisko kategoriju klasifikācijai*

13.2. Piemērs – darba samaksas un attiecīgo darba samaksas nodokļu aprēķins

Budžeta iestādes darba samaksas kārtība paredz darba algas izmaksu sekojošā kārtībā:

- darba algas izmaksas datums – katra mēneša pēdējā darba diena;
- algas avanss 20% apmērā no bruto algas - katra mēneša 15. datumā.

Darbiniekam noteikts ikmēneša atalgojums 1 000,00 EUR pirms nodokļu ieturēšanas. Darbinieks ir reģistrējis nodokļu grāmatiņu un viņam ir viena apgādājamā persona, darbiniekam nav piešķirts invaliditātes un pensionāra statuss.

Piemērā ilustratīvi izmantotas 2018. gada nodokļu likmes.

Budžeta iestāde, aprēķinot darbinieka atalgojumu, no tās ietur attiecīgos nodokļus saskaņā ar 1.tabulā sniegto informāciju:

1.tabula. Piemērā izmantotās nodokļu un citu ieturējumu likmes

	Likme 2018. gadā	**Mērvienība**
Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas (darba devēja daļa)	11,00	%
Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas (darba ņēmēja daļa)	24,09	%
Neapliekamais minimums	0,00 – 200,00	EUR
Atvieglojums par apgādājamo personu (par katru apgādājamo personu)	200,00	EUR
Iedzīvotāju ienākuma nodoklis	20,00 (ienākumi < 20 000 EUR gadā) / 23,00 (ienākumi 20 000 – 55 000 EUR gadā)/ 31,4 (ienākumi > 55 000 EUR gadā)	%

1) Darba algas un attiecīgo nodokļu aprēķins par 2018. gada aprīli:

Aprēķināts izmaksājamā algas avansa apmērs *(15.04.2018.)*	1 000,00x20% = 200,00 EUR
Aprēķinātas valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas (turpmāk VSAOI) 28.04.2018. (pēdējā mēneša darba dienā):	1 000,00x11,00% = 110,00 EUR *darba ņēmēja VSAOI daļa* 1 000,00x24,09% = 240,90 EUR *darba devēja VSAOI daļa*
Noteikta bāze iedzīvotāju ienākuma nodoklim 30.04.2018. (pēdējā mēneša darba dienā):	1 000,00 EUR – 110,00 EUR – 0,00* EUR – 200,00 EUR = 690,00 EUR **neapliekamais minimums*
Aprēķināts IIN (algas nodoklis) 30.04.2018. (pēdējā mēneša darba dienā):	690,00x20,00% = 138,00 EUR
Aprēķināts izmaksājamās algas apmērs 30.04.2018. (pēdējā mēneša darba dienā):	1 000,00–110,00–138,00 = 752,00 EUR 752,00 – 200,00 = 552,00 EUR *izmaksājamā atalgojuma apmērs, atskaitot izmaksāto darba algas avansa apmēru*

2) Grāmatojumi:

Grāmatojums algas avansa izmaksas datumā 15.04.2018.

D 5611 Norēķini par darba samaksu kārtējā mēnesī 200,00 EUR

K	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās*	*200,00 EUR*

Tiek iegrāmatota bruto alga 30.04.2018.:

D	*7000*	*Pamatdarbības izdevumi*	*1 000,00 EUR*
K	*5611*	*Norēķini par darba samaksu kārtējā mēnesī*	*1 000,00 EUR*

Tiek iegrāmatotas valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas 30.04.2018.:

D	*5611*	*Norēķini par darba samaksu kārtējā mēnesī*	*110,00 EUR*
D	*7000*	*Pamatdarbības izdevumi*	*240,00 EUR*
K	*5722*	*Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas*	*350,00 EUR*

Tiek iegrāmatots aprēķinātais algas nodoklis 30.04.2018:

D	*5611*	*Norēķini par darba samaksu kārtējā mēnesī*	*138,00 EUR*
K	*5721*	*Iedzīvotāju ienākuma* nodoklis	*138,00 EUR*

Tiek iegrāmatota algas izmaksa un nodokļu maksājumi 30.04.2018:

D	*5611*	*Norēķini par darba samaksu kārtējā mēnesī*	*552,00 EUR*
D	*5722*	*Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas*	*350,00 EUR*
D	*5721*	*Iedzīvotāju ienākuma nodoklis*	*138,00 EUR*
K	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās*	*1 040,00 EUR*

13.3. Piemērs – prēmijas aprēķins

Budžeta iestādes iekšējais normatīvais akts nosaka, ka budžeta iestāde saviem darbiniekiem saskaņā ar ikgadējo darbības un tās rezultātu novērtējumu reizi gadā var izmaksāt prēmiju 50 procentu apmērā no mēnešalgas. Saskaņā ar budžeta iestādes vadītāja rīkojumu 2019.gada decembrī budžeta iestādes darbiniekiem tiek noteikta prēmijas izmaksa par ikgadējiem darba rezultātiem.

Darbiniekam X prēmija tiek noteikta 50% apmēra no mēnešalgas.

Darbinieka mēnešalgas apmērs ir 1 240,00 EUR.

Budžeta iestāde 30.12.2019. veic prēmijas aprēķinu darbiniekam X:

1 240,00 x 50% = 620,00 EUR

Balstoties uz aprēķinu, 30.12.2019. budžeta iestāde veic sekojošu grāmatojumu:

D	*7000*	*Pamatdarbības izdevumi*	*620,00 EUR*
K	*5610*	*Norēķini par darba samaksu*	*620,00 EUR*

Budžeta iestāde veic prēmijas izmaksu, vienlaikus, ieturot nodokļus un citus ieturējumus, atbilstoši 13.2.apakšnodaļas piemērā "13.2. Piemērs – darba samaksas un attiecīgo darba samaksas nodokļu aprēķins" norādītajiem aprēķiniem, aktuālām nodokļa likmēm un grāmatojumiem.

13.4. Piemērs – plānotās vienības kredītmetodes aprēķins.

Budžeta iestāde pieņem darbā jaunu darbinieku 2019. gada 2. janvārī ar darba līguma termiņu uz 5 gadiem (līdz 2023. gada 30. decembrim). Līguma nosacījumi paredz budžeta iestādei izmaksāt darbiniekam vienreizēju atlīdzību par darbu 50 000 EUR apmērā līguma termiņa beigās (2023. gada 30. decembrī). Uzskatāmības labad piemērā izmantots tikai viens pieņēmums (diskonta likme). Valsts kases mājas lapā publicētā diskonta likme – 1,7%.

2.tabulā sniegta informācija par pēcnodarbinātības labuma summas sadalījumu pa periodiem – attiecinot kopējo summu lineāri.

2.tabula. Pēcnodarbinātības labuma summas sadalījums pa periodiem

	2019.g	**2020.g**	**2021.g**	**2022.g**	**2023.g**
Pēcnodarbinātības labuma summa iepriekšējos periodos - no iepriekšējiem periodiem uzkrātā summa (EUR)	0	10 000	20 000	30 000	40 000
Pēcnodarbinātības labuma summa tekošā periodā (EUR) – *proporcionāls sadalījums kopējā periodā* *50 000 EUR/5 gadi=10 000 EUR*	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Kopā (EUR)	**10 000**	**20 000**	**30 000**	**40 000**	**50 000**

3.tabulā sniegts pēcnodarbinātības labumu pašreizējās vērtības aprēķins.

3.tabula. Pēcnodarbinātības labumu pašreizējās vērtības aprēķins

		2019.g	**2020. g**	**2021. g**	**2022. g**	**2023. g**
Uzkrātās saistības **perioda sākumā**, EUR	1	0	9 347,95	19 013,73	29 005,44	39 331,37
Procentu izdevumi* 1,7%, EUR (1,7% piemēroti saistību vērtībai perioda sākumā) (EUR)	2 =1 *1,7 %	0	158,92	323,23	493,09	668,63
Diskonta vērtība 1,7% likmei (1/1+1,7)^n**) (EUR)	3	0,934795	0,950686	0,966848	0,983284	1
Pēcnodarbinātības labuma summa pārskata periodā	4	10 000,00	10 000,00	10 000,00	10 000,00	10 000,00
Saistību pret darbiniekiem pašreizējā vērtība, EUR	5=3* 4	9 347,95	9 506,86	9 668,48	9 832,84	10 000,00
Uzkrātās saistības **perioda beigās ***, EUR**	6=1+ 2+5	**9347,95**	**19 013,73**	**29 005,44**	**39 331,37**	**50 000,00**

**saistību pašreizējās vērtības pieaugums attiecīgajā periodā, kas radies laika faktora izmaiņu dēļ*

***gadu skaits no tekošā gada līdz 2023. gadam*

**** uzkrātās saistības perioda sākumā + procentu izdevumi+ saistību pašreizējā vērtība*

Budžeta iestāde veic sekojošus grāmatojumus:

2019. gada pārskata datumā budžeta iestāde veic grāmatojumu, atzīstot perioda izdevumus un saistības:

D	*7000*	*Pamatdarbības izdevumi*	*9 347,95 EUR*
K	*5140*	*Ilgtermiņa uzkrātās saistības*	*9 347,95 EUR*

2020. gada pārskata datumā budžeta iestāde veic grāmatojumu, atzīstot perioda izdevumus un saistības:

D	*7000*	*Pamatdarbības izdevumi*	*9 506,86 EUR*
D	*8220*	*Procentu izdevumi*	*158,92 EUR*
K	*5140**	*Ilgtermiņa uzkrātās saistības*	*9 665,78 EUR*

**kontā 5140 2020. gada beigās saistību apmērs ir 19 013,73 EUR*

2021. gada pārskata datumā budžeta iestāde veic grāmatojumu, atzīstot perioda izdevumus un saistības:

D	*7000*	*Pamatdarbības izdevumi*	*9 668,48 EUR*
D	*8220*	*Procentu izdevumi*	*323,23 EUR*
K	*5140**	*Ilgtermiņa uzkrātās saistības*	*9 991,71 EUR*

**kontā 5140 2021. gada beigās saistību apmērs ir 29 005,44 EUR*

2022. gada pārskata datumā budžeta iestāde veic grāmatojumu, atzīstot perioda izdevumus un saistības:

D	*7000*	*Pamatdarbības izdevumi*	*9 832,84 EUR*
D	*8220*	*Procentu izdevumi*	*493,09 EUR*
K	*5140**	*Ilgtermiņa uzkrātās saistības*	*10 325,93 EUR*

**kontā 5140 2022. gada beigās saistību apmērs ir 39 331,37 EUR*

2023. gada 4. janvārī budžeta iestāde veic grāmatojumu, atzīstot perioda izdevumus un uzkrātās saistības:

D	*7000*	*Pamatdarbības izdevumi*	*10 000,00 EUR*
D	*8220*	*Procentu izdevumi*	*668,63 EUR*
K	*5140**	*Ilgtermiņa uzkrātās saistības*	*10 668,63 EUR*

**kontā 5140 2023. gada beigās saistību apmērs ir 50 000,00 EUR*

2023. gada 4. janvārī budžeta iestāde veic grāmatojumu, uzkrātās ilgtermiņa saistības pārklasificējot uz īstermiņa uzkrātajām saistībām, jo uzkrāto summu paredzēts izmaksāt tuvāko 12 mēnešu laikā:

D	*5140*	*Ilgtermiņa uzkrātās saistības*	*50 000,00 EUR*
K	*5420*	*Īstermiņa uzkrātās saistības*	*50 000,00 EUR*

2023. gada 30. decembrī budžeta iestāde veic grāmatojumu, samazinot uzkrātās saistības un atzīstot saistības par darba samaksu:

D	*5420*	*Īstermiņa uzkrātās saistības*	*50 000,00 EUR*
K	*5600*	*Norēķini par darba samaksu un ieturējumiem (izņemot nodokļus)*	*50 000,00 EUR*

2023. gada 30. decembrī budžeta iestāde izmaksā darbiniekam atlīdzību un samazina saistības par darba samaksu, veicot sekojošu grāmatojumu, aprēķinot un attiecīgi ieturot arī ar darba samaksu saistītos nodokļus:

D	*5600*	*Norēķini par darba samaksu un ieturējumiem (izņemot nodokļus)*	*50 000,00 EUR*
K	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās*	*50 000,00 EUR*

13.5. Piemērs – pēcnodarbinātības labuma uzskaite (Valsts prezidenta pensijas uzskaite)

Tiesību akti[1] nosaka, ka, atstājot Valsts prezidenta amatu, persona, kura ieņēma Valsts prezidenta amatu, saņem no valsts ikmēneša pensiju 85% apmērā no Valsts prezidenta mēneša atalgojuma. Ņemot vērā to, ka minētā pensija maksājama pēc nodarbinātības (pilnvaru) beigām, un faktiskais pilnvaru beigu datums nav konkrēti paredzams (pastāv nenoteiktība), tad budžeta iestāde veido uzkrājumu pēcnodarbinātības labuma uzskaitei saskaņā ar šajā Rokasgrāmatas sadaļā noteiktajām pēcnodarbinātības labumu uzskaites prasībām. Uzkrājuma summas aprēķinu veic uz tā pārskata gada beigām, kad budžeta iestādei rodas pašreizējs pienākums – pirmā pārskata gada beigās, kad Valsts prezidents uzsācis pildīt prezidenta pilnvaras. Uzkrājuma aplēses aprēķinam izmanto pieejamos aktuālos statistikas datus uz pārskata perioda beigām.

Lai veidotu uzkrājumus pēcnodarbinātības labumam, pārskata datumā budžeta iestāde veic sekojošo:

1) aprēķina uzkrājumu pašreizējo vērtību pārskata datumā, veicot aplēsi par labumu summu, kas budžeta iestādei būs jāizmaksā nākamajos periodos, ņemot vērā pieņēmumus par mainīgajiem demogrāfiskajiem rādītājiem un mainīgajiem finanšu rādītājiem, kas ietekmēs labuma izmaksas, un diskontējot labumu summu ar likmi, kas uzrāda naudas vērtību laikā, ņemot vērā labumu izmaksas termiņu;
2) atzīst uzkrājumus attiecībā uz pēcnodarbinātības pensijas izmaksām un pārējos izdevumus uzkrājumu veidošanai.

Piemēra pamatinformācija sniegta 4.tabulā.

4.tabula. Piemēra pamatinformācija

Prezidenta pilnvaru uzsākšanas datums	16.01.2016.
Pilnvaru termiņš	2016.-2020.gads, bet ne ilgāk kā 2024.gads
Mēneša atalgojuma apmērs (bruto)	4 000,00 EUR
Dzimums	Vīrietis
Dzimšanas datums	11.01.1967.
Vecums uz pilnvaru uzsākšanas brīdi	49 gadi
Pensijas apmēra aprēķins (mēnesī/gadā)	3 400,00 EUR/40 800,00 EUR *(4 000,00 EUR*85%= 3 400,00 EUR)* *(4 000,00 EUR*85%*12= 40 800,00 EUR)*

[1] Likums "Par Valsts prezidenta darbības nodrošināšanu" 10.panta 1.punkts.

Pēcnodarbinātības labumu pienākuma pašreizējās vērtības aprēķins:

Pēcnodarbinātības labumu aprēķinā budžeta iestāde izmanto sekojošus pieņēmumus:

1.	Normatīvajos aktos noteiktais pensijas apmērs – mēnesī/gadā	3 400,00 EUR/ 40 800,00 EUR	*aprēķinus skatīt 4.tabulā*
2.	Paredzamais mūža ilgums pēc vecuma un dzimuma	24,9 gadi	*aprēķinus skatīt 5. un 6.tabulās*
3.	Vidējās darba samaksas izmaiņas	3,7% pieaugums pret iepriekšējo periodu	*informāciju skatīt 7.tabulā*
4.	Valsts kases tīmekļa vietnē publicētā diskonta likme	2%	-

Pieņēmumam par paredzamo mūža ilgumu izmantota informācija no Centrālās statistikas pārvaldes datubāzes "Paredzamais mūža ilgums pēc vecuma un dzimuma", kas apkopota 5.tabulā.

5. tabula. Informācija no Centrālās statistikas pārvaldes datubāzes "Paredzamais mūža ilgums pēc vecuma un dzimuma" [2]

PAREDZAMAIS MŪŽA ILGUMS PĒC VECUMA UN DZIMUMA		
	2016	
	Vīrieši	Sievietes
40	32,2	40,7
45	28,1	36,0
50	24,1	31,5
55	20,3	27,1
60	16,9	22,9
65	13,9	18,8
70	11,3	15,0

Lai noteiktu paredzamo mūža ilgumu konkrētajā gadījumā (49 gadi), veic detalizētus aprēķinus, izmantojot 5.tabulā uzrādīto informāciju no Centrālās statistikas pārvaldes. Aprēķini apkopoti 6.tabulā.

6. tabula. Detalizēti aprēķini par paredzamo mūža ilgumu

Vecums	Paredzamais mūža ilgums saskaņā ar 3.tabulā sniegto informāciju (gadi)	Aprēķinātais paredzamais mūža ilgums (gadi)	Aprēķini (3.ailes formulas atšifrējums)
1	2	3	4
45	28,1	28,1	28,1+(24,1 – 28,1)/5*0=28,1
46		27,3	28,1+(24,1 – 28,1)/5*1=27,3
47		26,5	28,1+(24,1 – 28,1)/5*2=26,5
48		25,7	28,1+(24,1 – 28,1)/5*3=25,7
49		24,9	28,1+(24,1 – 28,1)/5*4=24,9
50	24,1	24,1	28,1+(24,1 – 28,1)/5*5=24,1

[2] Centrālās statistikas pārvaldes datubāze "IMG08.Paredzamais mūža ilgums pēc vecuma un dzimuma" (tiešsaiste). Pieejama: http://data.csb.gov.lv/pxweb/lv/iedz/iedz__muza_ilg/?tablelist=true&rxid=67fafeee-002f-42d1-9097-b843e562a797

Pieņēmumam par vidējās darba samaksas izmaiņām izmantota informācija no Centrālās statistikas pārvaldes datubāzes "Strādājošo mēneša vidējā darba samaksa", kas apkopota 7.tabulā.

7. tabula. Strādājošo mēneša vidējās darba samaksas izmaiņas 2016.gadā (% pret iepriekšējo periodu)[3]

DSG01. Strādājošo mēneša vidējā darba samaksa (euro; % pret iepriekšējo periodu)

			Bruto
Sabiedriskajā sektorā	% pret iepriekšējo gadu	2011	104,7
		2012	104,5
		2013	104,6
		2014	106,1
		2015	105,2
		2016	103,7

Izmantojot iepriekšminētos pieņēmumus, budžeta iestāde veic pienākuma pašreizējās vērtības aprēķinu.

Detalizēti aprēķini sniegti 8.tabulā.

8. tabula. Aprēķini par pēcnodarbinātības labuma pienākuma kopējo apmēru pārskata datumā

Paredzamais mūža ilgums, gads pēc kārtas	**Gads**	**Pēcnodarbinātības pensijas apmērs attiecīgajā pārskata gadā, ņemot vērā aplēses par vidējām izmaiņām darba samaksā publiskā sektorā strādājošajiem (EUR)**	**Pēcnodarbinātības pensijas apmērs attiecīgajā pārskata gadā (3.ailes formulas atšifrējums), EUR**	**Diskontētais pēcnodarbinātības pensijas apmērs attiecīgajā pārskata gadā,** EUR
1	**2**	**3**	**4**	**6=3/(1+2%)^*1***
	2016	40 800,00		40 800,00
1	2017	42 309,60	40 800,00*(1+3,7%)=42 840,00	41 480,00
2	2018	43 875,06	42 840,00*(1+3,7%)=44 982,00	42 171,33
3	2019	45 498,43	44 982,00*(1+3,7%)=47 231,10	42 874,19
4	2020	47 181,87	47231,10*(1+3,7%)=49 592,66	43 588,76
5	2021	48 927,60	49 592,66*(1+3,7%)=52 072,29	44 315,24
6	2022	50 737,92	52 072,20*(1+3,7%)=54 675,90	45 053,83
7	2023	52 615,23	54 675,90*(1+3,7%)=57 409,70	45 804,72
8	2024	54 561,99	57 409,70*(1+3,7%)=60 280,18	46 568,13
9	2025	56 580,79	60 280,18*(1+3,7%)=63 294,19	47 344,27
10	2026	58 674,27	63 294,19*(1+3,7%)=66 458,90	48 133,34
11	2027	60 845,22	66 458,90*(1+3,7%)=69 781,85	48 935,56
12	2028	63 096,50	69 781,85*(1+3,7%)=73 270,94	49 751,16
13	2029	65 431,07	73 270,94*(1+3,7%)=76 934,49	50 580,34
14	2030	67 852,02	76 934,49*(1+3,7%)=80 781,21	51 423,35
15	2031	70 362,54	80 781,21*(1+3,7%)=84 820,27	52 280,40
16	2032	72 965,95	84 820,27*(1+3,7%)=89 061,28	53 151,74

[3] Centrālās statistikas pārvaldes datubāze "DSG01. Strādājošo mēneša vidējā darba samaksa (euro; % pret iepriekšējo periodu)" (tiešsaiste). Pieejama:

http://data.csb.gov.lv/pxweb/lv/sociala/sociala__dsamaksa__ikgad/?tablelist=true&rxid=7144b2cd-f248-45f3-8111-507258056b19

Paredzamais mūža ilgums, gads pēc kārtas	Gads	Pēcnodarbinātības pensijas apmērs attiecīgajā pārskata gadā, ņemot vērā aplēses par vidējām izmaiņām darba samaksā publiskā sektorā strādājošajiem (EUR)	Pēcnodarbinātības pensijas apmērs attiecīgajā pārskata gadā (3.ailes formulas atšifrējums), EUR	Diskontētais pēcnodarbinātības pensijas apmērs attiecīgajā pārskata gadā, EUR
1	**2**	**3**	**4**	**6=3/(1+2%)^*1***
17	2033	75 665,69	89 061,28*(1+3,7%)=93 514,35	54 037,61
18	2034	78 465,33	93 514,35*(1+3,7%)=98 190,06	54 938,23
19	2035	81 368,54	98 190,06*(1+3,7%)=103 099,57	55 853,87
20	2036	84 379,18	103 099,57*(1+3,7%)=108 254,55	56 784,77
21	2037	87 501,21	108 254,55*(1+3,7%)=113 667,27	57 731,18
22	2038	90 738,75	113 667,27*(1+3,7%)=119 350,64	58 693,37
23	2039	94 096,09	119 350,64*(1+3,7%)=125 318,17	59 671,59
24	2040	97 577,64	125 318,17*(1+3,7%)=131 584,08	60 666,12
25	2041	101 188,01	131 584,08*(1+3,7%)=138 163,28	61 677,22
Kopā				**1 314 310,32**

Grāmatojumi, atzīstot saistības par pēcnodarbinātības labumiem:

Budžeta iestāde atzīst uzkrājumus pēcnodarbinātības labumiem pārskata datumā:

D	*8660*	*Izdevumi uzkrājumu veidošanai*	*1 314 310,32* EUR
K	*4000*	*Uzkrājumi*	*1 314 310,32 EUR*

Piemērā uzrādīta uzkrājumu sākotnējā atzīšana (1.gadā). Budžeta iestāde katru gadu nodrošina uzkrājuma pašreizējās vērtības pārrēķinu saskaņā ar izmaiņām pieņēmumos, ja tādas rodas, vai atzīst citas izmaiņas un tās iegrāmato saskaņā ar Rokasgrāmatas sadaļā "Uzkrājumi, iespējamās saistības un iespējamie aktīvi" minētajiem uzskaites principiem.

13.6. Piemērs – pēcnodarbinātības pabalsta uzskaite

Pašvaldībai ir saistoši nodrošināt ikmēneša pabalsta izmaksu divu minimālo mēnešalgu apmērā bijušajam novada domes priekšsēdētājam saskaņā ar Republikas pilsētas domes un novada domes deputāta statusa likuma prasībām. Likums nosaka, ja personai vienlaikus ir tiesības uz noteikto pabalstu un invaliditātes pensiju, vecuma pensiju vai atlīdzību par darbspēju zaudējumu, tad izmaksā to pabalsta daļu, kas pārsniedz attiecīgi invaliditātes pensijas, vecuma pensijas vai atlīdzības par darbspēju zaudējumu apmēru.

Piemērā pieņemts, ka bijušajam priekšsēdētājam vienlaikus ir tiesības uz vecuma pensiju.

2019.gadā beigās pašvaldība ir apkopojusi sekojošo informāciju:

- Priekšsēdētāja vecuma pensijas apmērs ir 600,00 EUR
- Minimālā alga ir 430,00 EUR
- Izmaksājamā pabalsta apmērs ik mēnesi 260,00 EUR (430,00 x 2 – 600,00)
- Priekšsēdētāja vecums ir 88 gadi
- Valsts kases tīmekļa vietnē publicētā diskonta likme uzkrājumiem ir 1,7%

Informācija no Centrālās statistikas pārvaldes datubāzes «Paredzamais mūža ilgums gados un mūža ilguma rādītāji»:

*9.tabula. Paredzamais mūža ilgums gados un mūza ilgumu rādītāji**

PAREDZAMAIS MŪŽA ILGUMS PĒC VECUMA UN DZIMUMA		
Gadi	**2018**	
	Vīrieši	**Sievietes**
60	16,9	22,9
65	13,9	18,8
70	11,3	15,0
75	9,0	11,5
80	6,7	8,3
85	4,9	5,7
90	3,4	4,0

Detalizēti aprēķini par paredzamo mūža ilgumu sniegti 10.tabulā.

10.tabula. Paredzamais mūža ilgums (detalizēti)

Vecums	**Paredzamais mūža ilgums saskaņā ar 9. tabulā sniegto informāciju (gadi)**	**Aprēķinātais paredzamais mūža ilgums (gadi)**	**Aprēķini (3.ailes formulas atšifrējums)**
1	**2**	**3**	**4**
85	4,9	4,9	4,9+(3,4 – 4,9)/5*0=4,9
86		4,6	4,9+(3,4 – 4,9)/5*1=4,6
87		4,3	4,9+(3,4 – 4,9)/5*2=4,3
88		4,0	4,9+(3,4 – 4,9)/5*3=4,0
89		3,7	4,9+(3,4 – 4,9)/5*4=3,7
90	3,4	3,4	4,9+(3,4 – 4,9)/5*5=3,4

Aprēķinātais mūža ilgums bijušajam priekšsēdētājam ir 4,0 gadi

Saistību pret darbiniekiem pēc darba attiecību izbeigšanas (uzkrājumu) aprēķinā budžeta iestāde izmanto sekojošus pieņēmumus:

1.	**Pabalsta apmērs**	260,00 EUR/mēnesī 3 120,00 EUR/gadā
2.	**Paredzamais mūža ilgums pēc vecuma un dzimuma**	4,0 gadi
3.	**Valsts kases mājas lapā publicētā diskonta likme, lai noteiktu saistību pašreizējo vērtību**	1,7%

Budžeta iestāde veic pienākuma pašreizējās vērtības aprēķinu, nosakot uzkrājumu kopējo apmēru pārskata datumā un to diskontējot ar diskonta likmi:

Paredzamais mūža ilgums, gadi	**Gads, uz kuru attiecas saistības pret darbiniekiem pēc darba attiecību izbeigšanas**	**Uzkrājuma apmērs gadā, EUR**	**Diskonta faktors (1/(1+1,7%)^gads pēc kārtas)**	**Diskontētais uzkrājumu apmērs uz 31.12.2019.**
1	**2**	**3**	**4**	**5=3 x 4**
1	2020	3 120,00	0,9833	3 067,85
2	2021	3 120,00	0,9668	3 016,57
3	2022	3 120,00	0,9507	2 966,14
4	2023	3 120,00	0,9348	2 916,56
Kopā uzkrājumu apmērs uz 31.12.2019.				**11 967,11**

2019.gada pārskata datumā pašvaldība veic grāmatojumu, atzīstot pārskata perioda pārējos izdevumus un uzkrājumus:

D	*8660*	*Izdevumi uzkrājumu veidošanai*	*11 967,11 EUR*
K	*4000*	*Uzkrājumi*	*11 967,11 EUR*

Katra pārskata gada beigās pašvaldība izvērtē aktuālās aplēses un pārrēķina uzkrājuma pašreizējo vērtību pārskata perioda beigās un uzskaita:

- izmaiņas, kas saistās ar aplēšu izmaiņām un tiek uzskaitītas kā pārējie izdevumi;

D	*8660*	*Izdevumi uzkrājumu* veidošanai
K	*4000*	*Uzkrājumi*

- uzkrājuma pieaugumu, kas saistās ar procentu izdevumu aprēķinu, atzīstot pārējos finanšu izdevumus.

D	*8220*	*Procentu izdevumi*
K	*4000*	*Uzkrājumi*

14.1. Aprēķins par uzkrātajām saistībām par darbinieku neizmantoto atvaļinājumu

Budžeta iestādes veidlapa/rekvizīti

APSTIPRINU

_____
(amats)

_____
(paraksts, paraksta atšifrējums)

_____
(datums)

Aprēķins par uzkrāto saistību apmēru
20__.gada _____

Pamatojoties uz 20__.gada _____ aprēķinu, atzītas uzkrātās saistības par neizmantoto atvaļinājumu līdz 31.12.20__. šādā apmērā:

N.p.k.	**Darbinieka vārds, uzvārds**	**Darbinieka personas kods**	**Neizmantots atvaļinājums līdz 31.12.20__. (dienās)**	**Pienākas atvaļinājuma dienas par 20__. gadu**	**Izlietotas atvaļinājuma dienas 20__. gadā**	**Atlikums 31.12.20__ (dienās)**	**Vidējā dienas izpeļņa**	**Uzkrātās saistības 31.12.20__**
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.								
2.								
3….								
	KOPĀ							

Atzītās uzkrātās saistības par neizmantoto atvaļinājumu uzskaitīt, atzīstot uzkrātās saistības un budžeta iestādes izdevumus, veicot sekojošu grāmatojumu:

	Konts	**Summa**
D		
K		

Galvenais grāmatvedis: _____ _____

(paraksts) *(paraksta atšifrējums)*

Sagatavoja: _____ _____

(paraksts) *(paraksta atšifrējums)*

14.2. Saistību inventarizācijas saraksts

APSTIPRINU

_____

(amats)

_____

(paraksts, paraksta atšifrējums)

_____

(datums)

Saistību inventarizācijas saraksts Nr. _____

Pamatojoties uz 20__.gada _____ rīkojumu Nr. _____ , veikta saistību atlikumu inventarizācija, kuri uzskaitīti bilances kontos Nr._____ pēc stāvokļa 20____.gada _____

Inventarizācija sākta: 20__.gada _____

Inventarizācijas rezultātā konstatēts sekojošais:

N.p.k.	*Darījuma partnera nosaukums*	*Atlikums, EUR*		*Komentāri*
		Debets	*Kredīts*	
	KOPĀ			

Inventarizācija pabeigta: 20__.gada _____

Galvenais grāmatvedis: _____ _____

(paraksts) *(paraksta atšifrējums)*

Sagatavoja: _____ _____

(paraksts) *(paraksta atšifrējums)*

Publiskās un privātās partnerības darījumu uzskaite

1. Mērķis

Sadaļas mērķis ir noteikt Publiskās un privātās partnerības likuma ietvaros noslēgto publiskās un privātās partnerības līgumu darījumu grāmatvedības uzskaites principus budžeta iestādes grāmatvedības uzskaitē.

2. Sfēra

Sadaļa nosaka grāmatvedības uzskaites principus darījumiem, ja budžeta iestādei Publiskās un privātās partnerības likuma ietvaros ir noslēgts līgums ar privātu partneri par iedzīvotājiem nepieciešamu pakalpojumu nodrošināšanu, un ar to uzskaiti saistītos grāmatojumus, kā arī sniedz atsauces uz uzskaiti reglamentējošajiem normatīvajiem aktiem, attaisnojuma dokumentu paraugus, praktiskus piemērus un informācijas atklāšanas paraugus.

Sadaļa aplūko grāmatvedības uzskaites jautājumus no budžeta iestādes viedokļa šādā kārtībā:

a) budžeta iestāde atzīst partnerības aktīvu, kad tā iegūst kontroli pār šo aktīvu, vai analītiski nodala partnerības aktīvu, ja tas ir budžeta iestādei jau piederošs aktīvs;
b) budžeta iestāde finanšu saistības atzīst tad, kad tai ir pienākums veikt maksājumus privātajam partnerim par partnerības aktīva nodrošināšanu (t.i., izveidi, izstrādi, iegādi vai esoša aktīva uzlabojumu);
c) budžeta iestāde saistības (nākamo periodu ieņēmumus) atzīst, kad tā privātajam partnerim piešķir tiesības gūt ieņēmumus no partnerības aktīva lietotājiem – trešajām pusēm – vai no kāda cita ieņēmumus nesoša aktīva;
d) budžeta iestāde izslēdz no uzskaites aktīvu, ko tā piešķir privātajam partnerim un pār kuru tai vairs nav kontroles, izņemot partnerības aktīvu.

Sadaļā noteikti partnerības aktīva atzīšanas principi budžeta iestādē, kurai ir noslēgts līgums ar privāto partneri Publiskās un privātās partnerības likuma ietvaros.

3. Definīcijas

Nolietojums	ilgtermiņa ieguldījuma vērtības sistemātisks samazinājums tā lietderīgās lietošanas laikā.
Atsavināšana	saimnieciskais darījums, kura rezultātā budžeta iestādes īpašuma tiesības uz aktīvu, visi īpašuma tiesībām raksturīgie riski un atlīdzības pāriet aktīva ieguvējam (piemēram, aktīva pārdošana, nodošana bez atlīdzības, mainīšana, ieguldīšana kapitālsabiedrībā).
Ilgtermiņa ieguldījumi	aktīvi, kurus budžeta iestāde plāno izmantot ilgāk nekā gadu no iegūšanas datuma.
Lietderīgās lietošanas laiks	laika periods, kurā paredzēts izmantot partnerības aktīvu.
Lineārā nolietojuma metode	metode, kas pamatojas uz pieņēmumu, ka ilgtermiņa ieguldījuma vērtība samazināsies vienmērīgi visā lietošanas (ekspluatācijas) laikā.

Partnerības aktīvs	aktīvs, kas tiek izmantots sabiedrisko pakalpojumu nodrošināšanai saskaņā ar publiskās un privātās partnerības līgumu un ko: a) nodrošina privātais partneris un kuru tas būvē vai uzlabo vai iegādājas; b) nodrošina budžeta iestāde, sniedzot piekļuvi privātajam partnerim sabiedrisko pakalpojumu nodrošināšanai, un kurš ir: • budžeta iestādei jau piederošs aktīvs; vai • ir budžeta iestādei jau piederoša aktīva uzlabojums. Partnerības aktīvam jāatbilst partnerības aktīva atzīšanas kritērijiem: 1) budžeta iestāde kontrolē vai regulē, kādus pakalpojumus, kam un par kādu cenu privātajam partnerim, izmantojot šo aktīvu, ir jānodrošina līguma darbības laikā; 2) līguma termiņa beigās partnerības aktīva īpašuma tiesības nodod budžeta iestādei vai partnerības aktīva lietderīgās lietošanas laiks beidzas līguma termiņa beigās.
Patiesā vērtība	summa, par kādu aktīvu iespējams apmainīt starp labi informētām, savstarpēji ieinteresētām un nesaistītām personām.
Privātais partneris	pretendents vai tā izveidota mērķsabiedrība (līgumiskās partnerības gadījumā) vai kopsabiedrība (institucionālās partnerības gadījumā), ar kuru publiskais partneris ir noslēdzis publiskās un privātās partnerības līgumu.
Uzskaites (atlikusī) vērtība	vērtība, kādā partnerības aktīvu uzrāda pārskatā par finansiālo stāvokli pēc uzkrātā nolietojuma un uzkrāto zaudējumu (izdevumu) no vērtības samazināšanās atskaitīšanas.
Līgums	finansiālās interesēs rakstveidā noslēgts līgums, saskaņā ar kuru privātais partneris sniedz un pārvalda pakalpojumus, kas nav minēti Publiskās un privātās partnerības likuma (turpmāk – Likums) 1. pielikumā, un kā atlīdzību iegūst tiesības ekspluatēt šos pakalpojumus (Likuma 1.panta 8. punkts) vai minētās tiesības kopā ar samaksu. Vienlaikus ar līgumu privātajam partnerim tiek nodoti arī šo pakalpojumu ekspluatācijas riski.

4. Saistošie dokumenti

4.1. Likums par budžetu un finanšu vadību (24.03.1994.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti, tai skaitā:

4.1.1. Ministru kabineta 27.12.2005. noteikumi Nr. 1032 "Noteikumi par budžetu ieņēmumu klasifikāciju";

4.1.2. Ministru kabineta 27.12.2005. noteikumi Nr. 1031 "Noteikumi par budžetu izdevumu klasifikāciju atbilstoši ekonomiskām kategorijām";

4.1.3. Ministru kabineta 13.02.2018. noteikumi Nr. 87 "Grāmatvedības uzskaites kārtība budžeta iestādēs";

4.1.4. Ministru kabineta 19.06.2018. noteikumi Nr. 344 "Gada pārskata sagatavošanas kārtība";

4.1.5. Ministru kabineta 10.12.2013. noteikumi Nr. 1456 "Noteikumi par institucionālo sektoru klasifikāciju".

4.2. Likums "Par grāmatvedību" (14.10.1992.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti, tai skaitā, Ministru kabineta 21.10.2003. noteikumi Nr. 585 "Noteikumi par grāmatvedības kārtošanu un organizāciju".

4.3. Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likums (19.07.1995.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti.

4.4. Publiskās un privātās partnerības likums (18.06.2009.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti.

5. Privātās un publiskās partnerības līguma definējums

5.1. Privātās un publiskās partnerības līgumam ir sekojošas kopīgas iezīmes:

5.1.1. budžeta iestāde ir pakalpojuma pasūtītājs;

5.1.2. privātais partneris atbild par partnerības aktīva un saistīto pakalpojumu vismaz daļēju pārvaldību, nevis darbojas tikai kā pārstāvis budžeta iestādes vārdā;

5.1.3. līgums paredz sākotnējo cenu, ko privātais partneris prasīs par pakalpojuma sniegšanu, kā arī regulē cenu pārskatīšanu līguma darbības termiņā;

5.1.4. privātajam partnerim ir pienākums līguma termiņa beigās partnerības aktīvu nodot budžeta iestādei norādītajā stāvoklī par simbolisku atlīdzību vai bez atlīdzības neatkarīgi no tā, kura puse to sākotnēji finansējusi, izņemot gadījumus, kad partnerības aktīva lietderīgās lietošanas laiks beidzas līguma termiņa beigās;

5.1.5. līgumā ir izklāstīti izpildes noteikumi, cenu koriģēšanas mehānismi un strīdu izšķiršanas kārtība.

6. Partnerības aktīva sākotnējā atzīšana

6.1. Partnerības aktīvs ir tāds aktīvs, kas tiek izmantots sabiedrisko pakalpojumu nodrošināšanai saskaņā ar privātās un publiskās partnerības līgumu un atbilst partnerības aktīva definējumam.

6.2. Partnerības aktīvi var būt tādi ilgtermiņa aktīvi kā ceļi, tilti, tuneļi, cietumi, slimnīcas, lidostas, ūdensapgādes iekārtas, energoapgādes un telekomunikāciju tīkli, kā arī citi ilgtermiņa materiālie aktīvi, ko izmanto sabiedrisko pakalpojumu nodrošināšanā.

6.3. Budžeta iestāde partnerības aktīvu atzīst uzskaitē, ja tiek izpildīti abi sekojošie kritēriji:

6.3.1. budžeta iestāde kontrolē vai regulē, kādus pakalpojumus, kam un par kādu cenu privātajam partnerim, izmantojot šo aktīvu, ir jānodrošina līguma darbības laikā. *Piemēram, kontrole vai regulējums pastāv, ja ir noslēgts līgums, vai, piemēram, ja cita budžeta iestāde vai valdība regulē darbību nozarē vai sektorā, kurā darbojas budžeta iestāde. Būtisks kontroles elements ir spēja citiem liegt piekļuvi aktīva dotajam labumam vai to regulēt. Piemēram, līgums var piešķirt budžeta iestādei tiesības kontrolēt partnerības aktīvu, nosakot, kādām personām privātajam partnerim būtu jānodrošina pakalpojumi, izmantojot partnerības aktīvu. Budžeta iestādei nav nepieciešams pilnībā kontrolēt pakalpojumu cenu - pietiekami, ja cenu regulē, pamatojoties uz valdības regulējumu konkrētajā nozarē vai sektorā, kurā darbojas attiecīgā budžeta iestāde, piemēram, slimnīcas, skolas vai augstskolas;*

6.3.2. līguma termiņa beigās partnerības aktīva īpašuma tiesības nodod budžeta iestādei vai partnerības aktīva lietderīgās lietošanas laiks beidzas līguma termiņa beigās. *Piemēram, budžeta iestādes kontroles esamība pār aktīvu ierobežo privātā partnera iespēju aktīvu pārdot vai ieķīlāt un piešķir budžeta iestādei pastāvīgas lietošanas tiesības visā līguma darbības termiņā. Atlikusī līdzdalība*

(iesaiste) aktīvā ir tā aplēstā pašreizējā vērtība, it kā aktīva vecums un stāvoklis jau būtu tāds, kāds sagaidāms līguma termiņa beigās.

6.4. Valdībai, vai nu tieši, vai ar īpaši izveidotu iestāžu starpniecību, ir tiesības regulēt noteiktos ekonomikas sektoros darbojošos privāto partneru rīcību. Šādas vispārīgās darbības jomu regulējošās iestādes tiesības nav kontrole. Šajā Rokasgrāmatas sadaļā terminu "regulēt" lieto tikai saistībā ar līguma noteikumiem un nosacījumiem. *Piemēram, dzelzceļa pakalpojumu darbības jomu regulējošā iestāde var noteikt likmes, kuras attiecas uz dzelzceļa nozari kopumā. Šādas likmes var būt netieši ietvertas līgumā attiecībā uz dzelzceļa pārvadājumu pakalpojumu nodrošināšanu, vai arī tās var būt īpaši pieminētas. Tomēr gan vienā, gan otrā gadījumā kontrole pār partnerības aktīvu pamatojas vai nu uz līgumu vai arī uz īpašu regulējumu dzelzceļa pakalpojumiem, nevis tādēļ, ka līgumslēdzējpuse ir budžeta iestāde, kas ir saistīta ar dzelzceļa pakalpojumu darbības jomu regulējošo iestādi.*

6.5. Partnerības aktīva atzīšanas nosacījumi nosaka, ka budžeta iestāde kontrolē aktīvu visu tā darbības izmantošanas laiku. Piemēram, privātajam partnerim līguma darbības laikā jānomaina kāda no aktīva daļām (ceļa seguma virskārta vai ēkas jumts). Atsevišķas daļas nomaiņa neietekmē pieņēmumu, ka aktīvs tiek uzskatīts par vienu veselumu. Tādējādi, ja budžeta iestāde kontrolē jebkādu nozīmīgu atlikušo aktīva daļu pēc pēdējās atsevišķu aktīva daļu nomaiņas, nosacījums par kontroli pār jebkādu būtisku atlikušo līdzdalību aktīvā izpildās attiecībā uz visu aktīvu kopumā, ieskaitot nomainīto aktīva daļu.

6.6. Budžeta iestāde izvērtē darījuma būtību un, ja darījums atbilst nomas darījuma nosacījumiem, kurā budžeta iestāde (iznomātājs) iznomā aktīvu privātajam partnerim (nomniekam), iestāde uzskaita to saskaņā ar Rokasgrāmatas sadaļā "Nomas uzskaite" noteiktajiem principiem.

6.7. Partnerības aktīva sākotnējās atzīšanas lēmumu pieņemšanas process ilustratīvi uzrādīts 1.attēlā.

Partnerības aktīva uzskaite

1.attēls. Partnerības aktīva uzskaites lēmumu koks

6.8. Budžeta iestāde sākotnēji atzīst partnerības aktīvu (budžeta iestādei jau piederoša aktīva uzlabojumu vai jaunradītu aktīvu), veicot sekojošu grāmatojumu darījuma dienā, pamatojoties uz attaisnojuma dokumentu:

*D 1200 Pamatlīdzekļi**

K	*5310*	*Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*
K	*5100*	*Ilgtermiņa saistības*

**partnerības aktīvs*

6.9. Ja tiek veikta budžeta iestādes esošā aktīva uzlabošana, kas palielina tā nākotnes saimnieciskos labumus, budžeta iestāde izvērtē, vai uzlabojums atbilst pamatlīdzekļa kapitalizācijas kritērijiem saskaņā ar Rokasgrāmatas sadaļā "Pamatlīdzekļu uzskaite" noteiktajiem principiem. Ja uzlabojums atbilst kapitalizācijas kritērijiem, tad budžeta iestāde atzīst uzlabojumu kā partnerības aktīvu un novērtē saskaņā ar šajā Rokasgrāmatas sadaļā noteiktajiem uzskaites principiem.

6.10. Gadījumā, ja līguma izpildes nolūkā tiek izmantoti budžeta iestādei jau piederoši aktīvi, budžeta iestāde tos nevis atzīst, bet analītiski nodala, pievienojot dimensiju ar norādi par partnerības aktīvu.

6.11. Budžeta iestāde partnerības aktīvu atzīst, pamatojoties uz aktīva atzīšanas kritērijiem un pamatlīdzekļu atzīšanas principiem, kas aprakstīti Rokasgrāmatas sadaļā "Pamatlīdzekļu uzskaite", un atzīst partnerības aktīvu tikai, ja izpildās abi sekojošie kritēriji:

- ir ticams, ka budžeta iestāde saņems nākotnes saimnieciskos labumus; un
- aktīva patieso vērtību iespējams ticami novērtēt.

6.12. Pirmais atzīšanas kritērijs nosaka, ka budžeta iestāde nākotnē saņems saimniecisko labumus. Tādā gadījumā budžeta iestāde aktīva būvniecības vai izveides laikā aktīvu atzīst kā nepabeigto būvniecību – līdzīgi kā aktīvam, ko budžeta iestāde izveidotu pati, neiesaistot privāto partneri.

6.13. Otrais atzīšanas kritērijs ir aktīva patiesās vērtības iespējami ticama novērtēšana, to sākotnēji atzīstot. Budžeta iestādei jābūt ticamai informācijai par aktīva izmaksām vai patieso vērtību tā izveides vai izstrādes laikā. *Piemēram, ja līgums paredz, ka privātais partneris budžeta iestādei aktīva izveides vai izstrādes periodā iesniedz atskaites par partnerības aktīva izveidošanas darbu virzību vai ja līgums paredz obligātu aktīva pieņemšanu no budžeta iestādes puses, pārliecinoties, ka aktīvs būvēts vai izveidots atbilstoši līgumā noteiktajai specifikācijai, radušās izmaksas iespējams novērtēt un aktīvu atzīt saskaņā ar Rokasgrāmatas sadaļā "Pamatlīdzekļu uzskaite" noteiktajiem principiem.*

6.14. Ja aktīvs vairs neatbilst partnerības aktīva atzīšanas kritērijiem, budžeta iestāde piemēro Rokasgrāmatas sadaļā "Pamatlīdzekļu uzskaite" noteiktos pamatlīdzekļu izslēgšanas no uzskaites principus. *Piemēram, budžeta iestāde izslēdz partnerības aktīvu no uzskaites, ja partnerības aktīvu atsavina par labu privātajam partnerim.* Gadījumā, ja partnerības aktīvs ir bijis budžeta iestādei jau piederošs aktīvs, budžeta iestāde savā grāmatvedības uzskaitē šādam aktīvam likvidē iepriekš pievienoto dimensiju ar norādi par partnerības aktīvu.

7. Partnerības aktīva sākotnējā novērtēšana

7.1. Budžeta iestāde sākotnēji partnerības aktīvu novērtē tā patiesajā vērtībā, izņemot gadījumu, kad budžeta iestāde pārklasificē sev piederošo aktīvu par partnerības aktīvu, ja tas atbilst partnerības aktīva atzīšanas kritērijiem. Pārklasificēto partnerības aktīvu uzskaita uzskaites vērtībā saskaņā ar Rokasgrāmatas sadaļā "Pamatlīdzekļu uzskaite" noteiktajiem uzskaites principiem.

7.2. Patieso vērtību izmanto, lai sākotnēji atzīstot, noteiktu izveidota partnerības aktīva uzskaites vērtību vai jau īpašumā esoša aktīva uzlabojumu uzskaites vērtību.

7.3. Partnerības aktīva sākotnēji noteiktā patiesā vērtība ir atkarīga no veida, kādā privātais partneris gūst atlīdzību darījumā starp budžeta iestādi un privāto partneri par aktīva būvniecību vai esoša aktīva

uzlabojumu. Lai noteiktu aktīva patieso vērtību, to sākotnēji atzīstot, budžeta iestāde veic sekojošas darbības:

- **gadījumos, ja līgums nosaka budžeta iestādei veikt nākotnes maksājumus privātajam partnerim par attiecīgo partnerības aktīvu** – tad aktīva patiesā vērtība ir vienāda ar privātajam partnerim veicamo maksājumu pašreizējo vērtību, piemērojot līgumā ietverto procentu likmi;
- gadījumos, ja līgums nosaka, ka budžeta iestāde privātajam partnerim par partnerības aktīvu nemaksā – tad budžeta iestāde aktīvu uzskaita saskaņā Rokasgrāmatas sadaļu "Pamatlīdzekļu uzskaite".

7.4. Budžeta iestāde atkarībā no līguma nosacījumiem privātajam partnerim par partnerības aktīvu un pakalpojumu nodrošināšanu var atlīdzināt jebkurā no sekojošo veidu kombinācijām:

- veicot maksājumus privātajam partnerim;
- piešķirot citāda veida atlīdzību privātajam partnerim. Piemēram, budžeta iestāde var piešķirt privātajam partnerim tiesības gūt ieņēmumus no partnerības aktīva vai no kāda cita ieņēmumus ienesoša aktīva lietotājiem, vai arī saņemot kādu citu nemonetāru kompensāciju no budžeta iestādes .

7.5. Ja budžeta iestāde par partnerības aktīvu atlīdzina privātajam partnerim, veicot maksājumus, maksājuma daļas par aktīvu un pakalpojumu var būt:

- nodalāmas – piemēram, līgums paredz iepriekš noteiktus maksājumus, kas attiecināmi tieši uz partnerības aktīvu;
- nenodalāmas.

7.6. Gadījumos, ja maksājumu daļas par aktīvu un pakalpojumu *(piemēram, apkopes un ekspluatācijas pakalpojumiem)* ir nodalāmas, partnerības aktīvu atzīst to maksājumu pašreizējā vērtībā, kas ir attiecināmi tieši uz partnerības aktīvu.

7.7. Piemēri, kad līgumā noteiktas nodalāmas maksājumu daļas par aktīvu un pakalpojumu, var būt sekojoši:

- *līgumā nodalīti tādi maksājumi, kas mainās atkarībā no paša partnerības aktīva pieejamības, un tādi maksājumi, kas mainās atkarībā no noteiktu pakalpojumu lietošanas vai sniegšanas;*
- *līgums nosaka atšķirīgus darbības laikus līguma aktīva un pakalpojuma daļām, vai paredz iespēju tās izbeigt dažādos periodos, neietekmējot līguma izpildi;*
- *pastāv iespēja atsevišķi pārskatīt līguma aktīva un pakalpojumu daļas (piemēram, ir iespējams noteikt aktīva un pakalpojumu daļu izpildi neatkarīgi vienu no otras).*

7.8. Ja maksājumu daļas par aktīvu un pakalpojumu ir nenodalāmas, tad partnerības aktīva patieso vērtību nosaka aplēšot. Maksājumus un citu atlīdzību proporcionāli attiecina uz partnerības aktīva un pakalpojumu nosacītajām patiesajām vērtībām līguma noslēgšanas dienā vai līguma nosacījumu pārskatīšanas dienā. Partnerības aktīva patiesā vērtība ietver tikai tādas summas, kas attiecas uz aktīvu, neietverot citu pakalpojumu vērtību. Atsevišķos gadījumos, lai nodalītu maksājumus par aktīviem no pakalpojumiem, budžeta iestādei ir jāsagatavo aplēses par attiecīgo daļu apmēru. *Piemēram, budžeta iestāde maksājumus, kas attiecas uz aktīvu, var aplēst, atsaucoties uz salīdzināma aktīva patieso vērtību, kāda ir tādā līgumā, kurā nav pakalpojumu, vai arī aplēšot maksājumus par pakalpojumiem, atsaucoties uz salīdzināmiem darījumiem, un tad šos maksājumus atskaitot no maksājumu kopsummas.*

7.9. Budžeta iestāde par partnerības aktīvu var atlīdzināt privātajam partnerim ar citāda veida atlīdzību, nevis veicot maksājumus. Šādos gadījumos budžeta iestādei nerodas ar partnerības aktīva iegādi saistītas izmaksas. Šāda veida atlīdzība privātajam partnerim var būt paredzēta, lai kompensētu gan partnerības aktīva izmaksas, gan aktīva lietošanas izdevumus līguma darbības laikā. Tādēļ budžeta

iestāde sākotnēji novērtē aktīvu tā patiesajā vērtībā. Papildus norādes par aktīvu novērtēšanu un uzskaiti darījumu bez maksājumiem ietvaros sniegtas Rokasgrāmatas sadaļā "Pamatlīdzekļu uzskaite".

8. Partnerības aktīva turpmākā novērtēšana

8.1. Pēc partnerības aktīva sākotnējās atzīšanas tā turpmākajai novērtēšanai un partnerības aktīva izslēgšanai no uzskaites budžeta iestāde piemēro Rokasgrāmatas sadaļā "Pamatlīdzekļu uzskaite" noteiktos uzskaites principus.

8.2. Budžeta iestāde partnerības aktīvus nodala analītiski un uzskaita pēc ekonomiskās būtības atbilstošā aktīvu grupā.

8.3. Budžeta iestāde katra pārskata gada beigās izvērtē, vai ir kāda pazīme, kas liecina, ka partnerība aktīva vērtība varētu būt samazinājusies, izmantojot Rokasgrāmatas sadaļā "Pamatlīdzekļu uzskaite" noteiktos principus.

9. Saistību sākotnējā atzīšana, novērtēšana un turpmākā uzskaite

9.1. Budžeta iestāde, kas sākotnēji kā partnerības aktīvu ir atzinusi līguma rezultātā jaunradītu aktīvu vai esoša aktīva uzlabojumu, sākotnēji atzīst arī atbilstošas saistības.

9.2. Gadījumā, ja budžeta iestāde līguma izpildei privātam partnerim nodod tās uzskaitē esošu aktīvu, saistības nav jāatzīst, izņemot gadījumos, kad līgums nosaka, ka privātais partneris maksā budžeta iestādei kādu papildu atlīdzību kā daļu no vienošanās. Šajā gadījumā, saņemot maksājumu no privātā partnera, budžeta iestāde atzīst saistības līdz brīdim, kad tā var atzīst ieņēmumus (*piemēram, līdz brīdim, kad privātais partneris sāk izmantot partnerības aktīvu*).

9.3. Saistības klasificē, ņemot vērā atlīdzības veidu par aktīvu saskaņā ar līgumu vai citiem tiesību aktiem. Budžeta iestāde atlīdzības veidus var jebkādi kombinēt. Izšķir divus modeļus, kādā veidā tiek uzskaitītas saistības attiecībā uz partnerības aktīvu:

- **finanšu saistību modelis** – gadījumos, ja līgums paredz budžeta iestādei veikt vairākus maksājumus par aktīva būvniecību vai esoša aktīva uzlabojumu privātajam partnerim;
- **privātajam partnerim piešķirto tiesību modelis** – gadījumos, ja līgums paredz, ka budžeta iestāde piešķir privātajam partnerim citāda veida atlīdzību par aktīva būvniecību vai esoša aktīva uzlabojumu. *Piemēram, budžeta iestāde var piešķirt privātajam partnerim piekļuvi kādam citam ieņēmumus nesošam aktīvam, kā piemēram, maksas autostāvvieta blakus sabiedriskai ēkai vai atsevišķs maksas korpuss slimnīcas ēkā, kamēr pārējo slimnīcas daļu izmanto valsts apmaksātai pacientu ārstēšanai.*

9.4. Budžeta iestāde sākotnēji saistības novērtē tādā pašā summā kā partnerības aktīvu un atzīst vienlaikus ar partnerības aktīvu, veicot sekojošu grāmatojumu:

Grāmatojums, atzīstot finanšu saistības – finanšu saistību modeļa gadījumā:

D	*1200*	*Pamatlīdzekļi**
K	*5100*	*Ilgtermiņa saistības*
K	*5300*	*Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*

**partnerības aktīvs*

Grāmatojums, atzīstot saistības – privātajam partnerim piešķirto tiesību modeļa gadījumā:

D	*1200*	*Pamatlīdzekļi**

K	*5150*	*Ilgtermiņa nākamo periodu ieņēmumi un saņemtie avansa maksājumi*
K	*5910*	*Nākamo periodu ieņēmumi un saņemtie avansa maksājumi*

**partnerības aktīvs*

9.5. Ja budžeta iestāde veic avansa maksājumu privātajam partnerim pirms partnerības aktīva atzīšanas, budžeta iestāde šos maksājumus atzīst kā priekšapmaksu (avansa maksājumus), veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*1280*	*Avansa maksājumi par pamatlīdzekļiem*
K	*2600*	*Naudas līdzekļi*

9.6. Sekojoši atzīstot partnerības aktīvu, budžeta iestāde koriģē finanšu saistības par jebkādām privātajam partnerim veiktajām vai no tā saņemtajām atlīdzībām (piemēram, iepriekš veiktā avansa maksājuma), veicot sekojošus grāmatojumus:

D	*1200*	*Pamatlīdzekļi**
K	*5100*	*Ilgtermiņa saistības*

D	*5100*	*Ilgtermiņa saistības*
K	*1280*	*Avansa maksājumi par pamatlīdzekļiem*

**partnerības aktīvs*

9.7. Zemāk sniegts detalizēts skaidrojums finanšu saistību modeļa un privātajam partnerim piešķirto tiesību modeļa ietvaros atzīto saistību uzskaitei.

Finanšu saistību modelis

9.8. Ja budžeta iestādei ir beznosacījuma pienākums par partnerības aktīva izveidi, izstrādi, iegādi vai esoša aktīva uzlabojumu privātajam partnerim samaksāt ar naudas līdzekļiem vai ar citu finanšu aktīvu, budžeta iestāde saistības uzskaita kā **finanšu saistības**. *Beznosacījumu pienākums nozīmē, ka budžeta iestādei nav iespējas izvairīties no konkrētā pienākuma, jo saistību izpildi paredz tiesību akti.*

9.9. Finanšu saistību modeļa vispārējie principi ilustratīvi uzrādīti 2.attēlā.

2.attēls. Finanšu saistību modelis

9.10. Budžeta iestādes pienākums veikt privātajam partnerim maksājumus naudā izpildās kādā no sekojošiem gadījumiem:

- ja līgums paredz noteiktus vai nosakāmus (saskaņā ar noteiktu aprēķinu) maksājumus; vai
- ja līgums paredz atlīdzināt privātajam partnerim starpību starp summām, ko privātais partneris saņēmis no sabiedriskā pakalpojuma lietotājiem, un budžeta iestādes iepriekš noteiktajiem/nosakāmiem maksājumiem.

9.11. Budžeta iestādes maksājumu uzskaite (attiecināšana) pēc ekonomiskās būtības ilustratīvi attēlota 3.attēlā.

Kopējais maksājuma apjoms		
Finanšu saistību amortizācija = saistību samazinājums	**Finanšu izmaksas = izdevumi**	**Maksa par pakalpojumu = izdevumi**

3.attēls. Maksājumu uzskaite pēc to ekonomiskās būtības

9.12. Budžeta iestāde, veicot maksājumus privātajam partnerim, uzskaita tos pēc ekonomiskās būtības un atzīst saistību samazinājumu, procentu izdevumus vai izdevumus par privātā partnera nodrošinātajiem pakalpojumiem, veicot sekojošus grāmatojumus:

Grāmatojums, atzīstot procentu izdevumus:

D	*8220*	*Procentu izdevumi*
K	*5300*	*Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*

Grāmatojums, atzīstot izdevumus par privātā partnera nodrošinātiem pakalpojumiem:

D	*7000*	*Pamatdarbības izdevumi*
K	*5300*	*Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*

Grāmatojums, veicot maksājumus privātajam partnerim:

D	*5300*	*Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem**
K	*2600*	*Naudas līdzekļi*

**īstermiņa saistības ietver atzītās saistības par procentu izdevumiem, privātā partnera nodrošinātiem pakalpojumiem un sākotnēji atzītās finanšu saistības īstermiņa daļu*

9.13. Kā minēts iepriekš nodaļā "Partnerības aktīva sākotnējā novērtēšana", ja maksājumu daļas par partnerības aktīvu un pakalpojumu ir atsevišķi nodalāmas, budžeta iestāde sadala maksājumus proporcionāli partnerības aktīva un pakalpojuma atbilstošajām patiesajām vērtībām. Ja aktīva un pakalpojuma daļas nav atsevišķi nodalāmas, budžeta iestāde maksājumā iekļauto pakalpojumu daļu nosaka aplēšot.

9.14. Budžeta iestāde sākotnēji atzītās finanšu saistības katra pārskata perioda beigās novērtē amortizētajā vērtībā - sākotnēji atzītās finanšu saistības pārskata gadā palielina par procentu izdevumiem, kurus aprēķina, piemērojot partnerības līgumā ietverto procentu likmi, un samazina par privātajam partnerim veiktajiem maksājumiem.

9.15. Budžeta iestāde katra pārskata perioda beigās aprēķina procentu izdevumus atbilstoši līgumā ietvertajai procentu likmei un atzīst saistību samazinājumu atbilstoši privātajam partnerim veiktajiem maksājumiem.

9.16. 13. nodaļā "Ilustratīvie piemēri" sniegts ilustratīvs piemērs finanšu saistību sākotnējai atzīšanai, novērtēšanai un turpmākai uzskaitei finanšu saistību modeļa ietvaros.

9.17. Procentu izdevumu noteikšanai izmantoto procentu likmi vēlāk mainīt nevar, izņemot gadījumus, ja tiek pārskatīta partnerības aktīva vērtība vai noslēgtais līgums kopumā.

9.18. Ja līgums jau sākotnēji paredz procentu maksājumu veikšanu, pamatojoties uz mainīgo procentu likmi, tas nav uzskatāms par procentu likmes izmaiņu. Par procentu likmes izmaiņu uzskata gadījumu, kad tiek veikti grozījumi līgumā noteiktajai procentu likmes aprēķināšanas kārtībai. *Piemēram, ja līgumā noteiktā gada procentu likme sastāv no fiksētās daļas 4% apmērā un mainīgās daļas 12 mēnešu EURIBOR apmērā, tad 12 mēnešu EURIBOR likmes izmaiņas netiek uzskatītas par procentu likmes maiņu.*

Privātajam partnerim piešķirto tiesību modelis

9.19. Ja budžeta iestādei nav pienākuma par partnerības aktīva būvniecību vai esoša aktīva uzlabojumu privātajam partnerim samaksāt ar naudas līdzekļiem vai ar citu finanšu aktīvu, un tā piešķir privātajam partnerim tiesības gūt ieņēmumus no partnerības aktīva lietotājiem – trešajām pusēm – vai no kāda cita ieņēmumus nesoša aktīva, budžeta iestāde saistības uzskaita kā nākamo periodu ieņēmumus partnerības aktīva patiesās vērtības apmērā tā atzīšanas dienā. Iestāde veic sekojošu grāmatojumu:

D	*1200**	*Pamatlīdzekļi*
K	*5150*	*Ilgtermiņa nākamo periodu ieņēmumi un saņemtie avansa maksājumi*

**partnerības aktīvs*

Tā kā privātajam partnerim piešķirtās tiesības ir spēkā visā līguma periodā, budžeta iestāde ieņēmumus neatzīst uzreiz, bet atzīst saistības vēl negūto ieņēmumu daļas apmērā.

9.20. Privātajam partnerim piešķirto tiesību modeļa vispārējie principi ilustratīvi uzrādīti 4.attēlā.

4.attēls. Privātajam partnerim piešķirto tiesību modelis

9.21. Budžeta iestāde atzīst ieņēmumus lineāri atbilstošajā periodā saskaņā ar līguma ekonomisko būtību, samazinot iepriekš atzītās saistības (nākamo periodu ieņēmumus).

D	*5910*	*Nākamo periodu ieņēmumi un saņemtie avansi*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*

9.22. Atsevišķos gadījumos līgums var paredzēt, ka budžeta iestāde privātajam partnerim atlīdzību izmaksā, savstarpēji kombinējot maksājumus ar piešķirtajām tiesībām gūt ieņēmumus tieši no lietotājiem – trešajām pusēm. Šādos gadījumos, ja privātā partnera tiesības gūt ieņēmumus no trešajām pusēm būtiski samazina vai vispār atceļ budžeta iestādes iepriekš noteiktos maksājumus privātajam partnerim, saistību samazināšanai varētu būt piemērotāks kāds cits princips nevis lineāra samazināšana, piemēram, termiņš, kurā budžeta iestādes nākotnes maksājumi tiek samazināti vai atcelti.

9.23. Ja budžeta iestāde privātajam partnerim atlīdzina par partnerības aktīvu un pakalpojumu nodrošināšanu, piešķirot tam kādu citu ieņēmumus nesošu aktīvu, nevis partnerības aktīvu, budžeta iestāde atzīst ieņēmumus atbilstoši saistību (nākamo periodu ieņēmumu) samazinājumam. Šādos gadījumos budžeta iestāde ievēro arī aktīva izslēgšanas no uzskaites prasības saskaņā ar Rokasgrāmatas sadaļā "Pamatlīdzekļu uzskaite" noteiktajiem uzskaites principiem. Grāmatojumi ieņēmumu atzīšanai un saistību samazinājumam ir tādi paši kā 9.19. un 9.21.apakšpunktā.

10. Citi specifiski gadījumi

Līguma sadalīšana

10.1. Ja līgumā paredzēta atlīdzība privātajam partnerim gan veicot maksājumus, gan piešķirot tiesības gūt ieņēmumus no partnerības aktīva vai cita ieņēmumus nesoša budžeta iestādes aktīva lietotājiem, budžeta iestāde uzskaita atsevišķi katru saistību daļu.

10.2. Budžeta iestāde nodala finanšu saistību daļu, kas attiecas uz iepriekš noteiktu maksājumu veikšanu, un saistību (nākamo periodu ieņēmumu) daļu, kas attiecas uz privātajam partnerim piešķirtām tiesībām gūt ieņēmumus no partnerības aktīva vai no cita ieņēmumus ienesoša budžeta iestādes aktīva lietotājiem.

10.3. Budžeta iestāde sākotnēji atzīst katru saistību daļu piešķirtās atlīdzības patiesajā vērtībā, kuru summa ir vienāda ar aktīva patieso vērtību.

Citas saistības, garantijas, iespējamās saistības un iespējamie aktīvi

10.4. Līgums var ietvert dažāda veida finanšu garantijas no budžeta iestādes puses. *Piemēram, līgums var paredzēt garantiju, nodrošinājumu vai zaudējumu atlīdzināšanu privātajam partnerim no budžeta iestādes puses attiecībā uz saistībām, kas privātajam partnerim var rasties, finansējot partnerības aktīva izveidi vai esoša aktīva uzlabojumu. Citos gadījumos līgums var paredzēt izpildes garantijas no budžeta iestādes puses, piemēram, nosakot minimālās ieņēmumu plūsmas garantiju privātajam partnerim, tai skaitā kompensāciju par ieņēmumu neizpildi.*

10.5. Ja budžeta iestādes izsniegtā garantija atbilst finanšu garantiju līguma definīcijai, budžeta iestāde garantiju uzskaitei piemēro Rokasgrāmatas sadaļā "Uzkrājumu, iespējamo saistību un iespējamo aktīvu uzskaite" noteiktās uzskaites prasības.

10.6. Iespējamie aktīvi vai iespējamās saistības, kas varētu rasties sakarā ar strīdiem par līguma nosacījumiem, tiek uzskaitīti saskaņā ar Rokasgrāmatas sadaļā "Uzkrājumu, iespējamo saistību un iespējamo aktīvu uzskaite" noteiktajām uzskaites prasībām.

Citi ieņēmumi

10.7. Līgums var noteikt dažādus principus un veidus, kādā privātais partneris var atlīdzināt budžeta iestādei par piekļuvi partnerības aktīvam, kā, piemēram:

- veicot avansa maksājumu vai vairākus maksājumus;
- ievērojot gūto ieņēmumu sadales noteikumus;
- samazinot budžeta iestādes veicamo maksājumu privātajam partnerim apmēru;

- veicot nomas maksu budžeta iestādei par privātajam partnerim nodrošinātu piekļuvi ieņēmumus nesošam aktīvam.

10.8. Budžeta iestāde ieņēmumus no līguma, izņemot tos ieņēmumus, kas uzskaitīti privātajam partnerim piešķirto tiesību modeļa ietvaros, uzskaita saskaņā ar Rokasgrāmatas sadaļā "Ieņēmumu no darījumiem ar atlīdzību uzskaite" noteiktajām uzskaites prasībām. Budžeta iestāde nosaka ieņēmumu atzīšanas brīdi saskaņā ar līguma noteikumiem.

10.9. Ja līgums nosaka, ka privātais partneris papildus maksai par partnerības aktīvu maksā atlīdzību (sākotnējā iemaksa vai cita veida atlīdzība) budžeta iestādei par piešķirtajām tiesībām gūt ieņēmumus no partnerības aktīva lietotājiem vai no cita ieņēmumus nesoša aktīva, budžeta iestāde atzīst saistības attiecībā uz to no privātā partnera saņemto maksājumu daļu, kas attiecināma uz nākamajiem pārskata periodiem (nosacījumu īstenošanās gaidāma nākamajos pārskata periodos), līdz tiek izpildīti ieņēmumu atzīšanas kritēriji.

Avansa maksājuma saņemšanas dienā budžeta iestāde atzīst saistības:

D	*2600*	*Naudas līdzekļi*
K	*5100*	*Ilgtermiņa saistības*
K	*5910*	*Nākamo periodu ieņēmumi un saņemtie avansi*

Dienā, kad izpildīti ieņēmumu atzīšanas kritēriji, budžeta iestāde samazina saistības un atzīst ieņēmumus, grāmatojot:

D	*5910*	*Nākamo periodu ieņēmumi un saņemtie avansi*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*

10.10. Tā kā privātās un publiskās partnerības līgumi var ietvert visai atšķirīga veida aktīvus, kā arī var atšķirties līgumu darbības laiks, iespējamas alternatīvas metodes (papildus ieņēmumu lineārās atzīšanas metodei) tādu ieņēmumu atzīšanai, kas attiecināmi uz līgumā noteikto ienākošo maksājumu plūsmu. Budžeta iestāde izvēlas atbilstošu ieņēmumu atzīšanas metodi, kas precīzāk uzrāda aktīva saimniecisko patēriņu un/vai naudas vērtības izmaiņas laika faktora ietekmē, kas saistītas ar privātajam partnerim piešķirto piekļuvi partnerības aktīvam. Budžeta iestāde izstrādā metodi ieņēmumu atzīšanai, kas būtu saskaņota ar resursu plūsmām no partnerības aktīva izmantošanas. *Piemēram, anuitātes metode, kurā izmanto salikto procentu likmi, kas ieņēmumus atzīst vienmērīgāk pēc tā diskontētās, nevis nominālās vērtības, var būt piemērotāka tāda līguma gadījumā, kuras darbības termiņš ir vairāki gadu desmiti.*

10.11. Ja budžeta iestāde saņem no privātā partnera avansa maksājumu, tā atzīst ieņēmumus tādā veidā, lai visprecīzāk uzrādītu darījuma būtību *Piemēram, ja privātajam partnerim visā līguma darbības laikā jāveic ikgadējas iemaksas vai iepriekš noteiktas summas konkrētos gados saskaņā ar noslēgtā līguma noteikumiem, ieņēmumus atzīst attiecīgā perioda ietvaros.*

10.12. Tādu publiskās un privātās partnerības līgumu, kur privātajam partnerim piešķirtas tiesības gūt ieņēmumus no partnerības aktīva lietotājiem – trešajām pusēm, ieņēmumi attiecas uz saimniecisko labumu ienākošo plūsmu pakalpojumu nodrošināšanas laikā, tādēļ ieņēmumus atzīst pēc tāda paša principa, kā samazina saistības. Šādos gadījumos līgums ar privāto partneri parasti ietver ieņēmumu sadales noteikumus. Līgumā ietvertā ieņēmumu sadale var attiekties uz visiem privātā partnera nopelnītajiem ieņēmumiem vai ieņēmumiem, kas ir virs noteikta līmeņa, vai ieņēmumiem, kas pārsniedz tos, kas privātajam partnerim nepieciešami noteiktas peļņas normas sasniegšanai.

10.13. Budžeta iestāde atzīst ieņēmumus, kas radušies saskaņā ar līgumā noteiktajiem ieņēmumu sadales noteikumiem, tajā periodā, kad tie nopelnīti un saskaņā ar attiecīgā līguma būtību – kad tiek uzskatīts, ka īstenojies kāds no iespējamiem gadījumiem (piemēram, sasniegts noteikts ieņēmumu līmenis).

10.14. Ja līguma izpildes ietvaros samazinās budžeta iestādes saistības par nākotnes maksājumiem privātajam partnerim, kurus iestāde sākotnēji atzinusi, budžeta iestāde atzīst ieņēmumus attiecībā uz maksājumu samazinājumu saistību samazināšanas brīdī. *Piemēram, privātais partneris guvis ieņēmumus no trešajām pusēm vairāk nekā plānots un tāpēc samazinās budžeta iestādes veicamais maksājums. Periodā, kad kļuvis zināms par saistību samazinājumu, iestāde vienlaicīgi samazina saistības un atzīst ieņēmumus, grāmatojot:*

D	*5300*	*Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*

10.15. Ja līgums nosaka, ka par piekļuvi ieņēmumus nesošam aktīvam privātais partneris maksā budžeta iestādei simbolisku nomas maksu, budžeta iestāde šos ieņēmumus no nomas maksas atzīst saskaņā ar Rokasgrāmatas sadaļā "Ieņēmumi no darījumiem bez atlīdzības (nodokļi un pārvedumi)" noteiktajiem uzskaites principiem.

11. Inventarizācija

11.1. Pārskata perioda beigās budžeta iestāde veic visu aktīvu (tai skaitā prasību), saistību (tai skaitā saņemto avansa maksājumu) inventarizāciju, saskaņojot norēķinu summas ar darījuma partneriem.

11.2. Inventarizējot partnerības aktīvus, budžeta iestāde ievēro Rokasgrāmatas sadaļā "Pamatlīdzekļu uzskaite" noteiktās prasības par pamatlīdzekļu inventarizāciju.

11.3. Inventarizējot prasības pret darījuma partneriem, tai veiktos avansa maksājumus, budžeta iestāde ievēro Rokasgrāmatas sadaļā "Prasību uzskaite, tai skaitā, nākamo periodu izdevumu un avansu uzskaite" noteiktās prasības par inventarizāciju.

11.4. Inventarizējot saistības pret darījuma partneriem, tai skaitā nākamo periodu ieņēmumus un saņemtos avansa maksājumus, budžeta iestāde ievēro Rokasgrāmatas sadaļā "Saistību uzskaite" noteiktās prasības par inventarizāciju.

12. Informācijas uzrādīšana

12.1. Budžeta iestāde vadās pēc Rokasgrāmatu sadaļās "Pamatlīdzekļu uzskaite" un "Saistību uzskaite" noteiktajiem vispārīgajiem aktīvu un saistību informācijas uzrādīšanas principiem katrā konkrētā gadījumā.

12.2. Papildus budžeta iestāde finanšu pārskata pielikumā sniedz sekojošu informāciju visaptverošajā piezīmē V7. "Informācija par publiskās un privātās partnerības (turpmāk – partnerība) darījumu uzskaiti":

12.2.1. informācija par partnerības līgumu un pārskata periodā partnerības līgumā veiktajām izmaiņām;

12.2.2. informācija par pamatlīdzekļiem, kas analītiski nodalīti par partnerības aktīviem;

12.2.3. informācija par pamatlīdzekļiem, kas pārskata periodā sākotnēji atzīti par partnerības aktīviem, šo pamatlīdzekļu nepabeigtā būvniecība un avansa maksājumi par šiem pamatlīdzekļiem;

12.2.4. informācija par aktīviem, saistībām un privātā partnera sniegtajiem pakalpojumiem partnerības līguma ietvaros;

12.2.5. informācija par privātam partnerim nodotiem budžeta iestādes aktīviem ieņēmumu gūšanai.

13. Ilustratīvie piemēri

13.1. Ilustratīvajos piemēros aplūkoti tikai divi no daudziem iespējamiem līgumu veidiem. Katrā piemērā pieņemts, ka publiskās un privātās partnerības līguma termiņš ir desmit gadu un ka privātā partnera

gada ieņēmumi šajā periodā nemainās. Praksē līguma termiņi var būt garāki, turklāt ieņēmumi laika gaitā var mainīties. Partnerības aktīva nolietojuma aprēķināšanai izmantota lineārā metode. Aprēķini un grāmatojumi sniegti katra piemēra beigās.

Līguma nosacījumi (vienādi abos piemēros)

13.2. Šajos piemēros visas summas izteiktas *euro* (EUR). Tālāk minētie nosacījumi vienādi visos piemēros.

13.3. Saskaņā ar līguma nosacījumiem privātajam partnerim jāuzbūvē ceļš. Būvniecība jāpabeidz divos gados un pēc tam šis ceļš jāuztur atbilstoši noteiktajiem standartiem vēl astoņus gadus (t.i., no trešā līdz desmitajam gadam). Ceļš atbilst partnerības aktīva atzīšanas nosacījumiem.

13.4. Saskaņā ar līguma nosacījumiem privātajam partnerim arī jāatjauno ceļa segums, kad sākotnējais segums ir pasliktinājies un vairs neatbilst noteiktajam stāvoklim. Privātais partneris ir aplēsis, ka ceļa seguma atjaunošana būs jāveic astotā gada beigās un ka atjaunošanas darbu patiesā vērtība būs 110 000,00 EUR. Atlīdzība privātajam partnerim par šo pakalpojumu iekļauta iepriekš noteiktos maksājumos un/vai ieņēmumos, kurus privātajam partnerim ir tiesības gūt no partnerības aktīva, ko privātajam partnerim piešķīrusi budžeta iestāde.

13.5. Pieņemts, ka sākotnējais ceļa segums ir atsevišķa partnerības aktīva komponente un partnerības aktīva sākotnējās atzīšanas dienā tā atbilst pamatlīdzekļa kapitalizācijas kritērijiem.

13.6. Tāpat pieņemts, ka ceļa seguma atjaunošanas darbu laiks un apjoms ir nosakāms pietiekami droši, lai atzītu tos par atsevišķu komponenti. Pieņemts, ka paredzamos ceļa seguma atjaunošanas izdevumus var izmantot, lai aplēstu ceļa seguma sākotnējās izmaksas, kas uzrādīta kā atsevišķa partnerības aktīva komponente. Līdz ar to ceļa segumu uzrāda kā partnerības aktīva sākotnējās patiesās vērtības atsevišķu komponenti un novērtē aplēstajā ceļa seguma atjaunošanas patiesajā vērtībā. Nolietojumu aprēķina no trešā līdz astotajam gadam. Šāds nolietojuma periods ir īsāks par ceļa seguma pamata nolietojuma periodu, tādējādi ņemot vērā, ka ceļa seguma atjaunošana parasti notiek ik pēc sešiem, nevis 20 gadiem, kas noteiktais lietderīgās lietošanas laiks ceļa segas pamatam. Piemērā pieņemts, ka būvniecības posma pirmajā gadā būvē tikai ceļa seguma pamatu un ka ceļš ir gatavs ekspluatācijai tikai otrā gada beigās.

13.7. Uzrādot ceļa seguma aizvietojošo komponenti kā atsevišķu partnerības aktīva komponenti astotajā gadā, palielinās arī budžeta iestādes uzrādītās saistības. Tomēr, ja izdevumi uzlabo funkcijas izpildi, piemēram, ieviešot jaunu kustības joslu, nevis tikai sākotnējās funkcijas izpildes atjaunošanu, pareizāk būtu no šiem uzlabojumiem izrietošos ieņēmumus uzrādīt tikai tad, kad tie ir veikti.

13.8. Trešā gada sākumā ceļa kopējā patiesā vērtība ir 1 050 000,00 EUR, ko veido 940 000,00 EUR par ceļa seguma pamata būvniecību un 110 000,00 EUR par ceļa seguma būvniecību. Seguma patieso vērtību lieto, lai noteiktu patieso vērtību ceļa seguma atjaunošanai (veic aktīva daļas uzskaiti saskaņā ar Rokasgrāmatas sadaļā "Pamatlīdzekļu uzskaite" noteiktajiem pamatlīdzekļa daļu uzskaites principiem). Ceļa seguma lietderīgās lietošanas laiku (6 gadi) lieto arī, lai noteiktu komponentes nolietojumu līguma darbības 9. un 10. gadā.

13.9. Ceļa seguma pamata lietderīgās lietošanas laiks ir 20 gadi. Budžeta iestāde ikgadējo nolietojumu aprēķina, izmantojot lineāro metodi. Ceļa seguma pamata slāņu nolietojums ir 65 333,33 EUR gadā *(940 000,00 EUR / 20 gadi)*. Ceļa seguma nolietojumu aprēķina sešos gados (sākotnējai komponentei no trešā līdz astotajam gadam un aizvietojošajai komponentei ─ sākot ar devīto gadu). Ceļa seguma nolietojums ir 18 333,33 EUR gadā *(110 000,00 EUR/6 gadi)*. Līguma laikā ceļa vērtība nav samazinājusies.

13.10. Līgumā ietvertā procentu likme attiecībā uz partnerības aktīvu ir 6,18%.

13.11. Piemērā pieņemts, ka jebkuras naudas plūsmas veidojas gada beigās.

13.12. Desmitā gada beigās līgums izbeigsies. Līguma darbības beigās privātais partneris nodod ceļa uzturēšanu budžeta iestādei.

13.13. Kopējā atlīdzība, kas pienākas privātajam partnerim, abos piemēros ietver katru pakalpojumu komponenti un atbilst katra pakalpojuma patiesai vērtībai, kā norādīts 1. tabulā.

13.14. Pamatlīdzekļus uzskaita saskaņā ar Rokasgrāmatas sadaļā "Pamatlīdzekļu uzskaite" noteiktajiem uzskaites principiem.

1.tabula. Līgumā ietverto komponenšu patiesās vērtības

Komponente	Vērtība	Lietderīgās lietošanas laiks	Nolietojums gadā
Ceļš – ceļa segas pamats	940 000,00	20	47 000,00
Ceļš - sākotnējais ceļa segums	110 000,00	6	18 333,33
Ceļa kopējā patiesā vērtība	1 050 000,00	-	-
Ikgadējā pakalpojuma komponente	12 000,00	-	-
Efektīvā % likme	6,18%*	-	-

** aprēķinos piemēros izmantota nenoapaļota likme 6,17923698009166%*

13.15. 2.tabulā sniegts līgumā ietvertās procentu likmes aprēķins, pamatojoties uz plānotajām resursu plūsmām līguma ietvaros.

2. tabula. Līgumā ietvertās procentu likmes aprēķinā izmantotās resursu plūsmas

Gadi	Resursu plūsmas, EUR	Pakalpojumu (uzturēšanas) izmaksas, EUR	Izmaksas ceļa seguma maiņai, EUR	Resursu plūsmas kopā, EUR
1	525 000			525 000
2	525 000			525 000
3	(200 000)	12 000		(188 000)
4	(200 000)	12 000		(188 000)
5	(200 000)	12 000		(188 000)
6	(200 000)	12 000		(188 000)
7	(200 000)	12 000		(188 000)
8	(200 000)	12 000	110 000	(78 000)
9	(200 000)	12 000		(188 000)
10	(200 000)	12 000		(188 000)
Līgumā ietvertā procentu likme				**6,17923698009166%**

13.1. piemērs: Budžeta iestāde veic privātajam partnerim vairākus iepriekš noteiktus maksājumus

Papildu nosacījumi

Saskaņā ar līguma nosacījumiem budžeta iestāde no trešā līdz desmitajam gadam maksā privātajam partnerim 200 000,00 EUR gadā par to, ka ceļš ir pieejams sabiedrībai. Kopējā atlīdzība (200 000,00 EUR katru gadu no trešā līdz desmitajam gadam) atbilst 1. tabulā norādīto aktīvu un pakalpojumu patiesai vērtībai. Šie maksājumi paredzēti ceļa būvniecības izmaksu segšanai 1 050 000,00 EUR apmērā, ikgadējām uzturēšanas

izmaksām 12 000,00 EUR apmērā un privātā partnera atlīdzībai 110 000,00 EUR apmērā par ceļa seguma atjaunošanu astotajā gadā.

Budžeta iestāde sākotnēji atzīst partnerības aktīvu kā pamatlīdzekli tā patiesajā vērtībā (kopā 1 050 000,00 EUR, ko veido ceļa segas pamata izbūves izmaksas 940 000,00 EUR apmērā un ceļa sākotnējā seguma būvniecības izmaksas 110 000,00 EUR). Aktīvu atzīst kā nepabeigto būvniecību pakāpeniski tā būvniecības laikā (525 000,00 EUR apmērā pirmajā gadā un 525 000,00 EUR apmērā – otrajā gadā). Nolietojumu aprēķina katru gadu (65 333,33 EUR gadā, ko veido ceļa segas pamata nolietojums 47 000,00 EUR apmērā un ceļa seguma nolietojums 18 000,00 EUR apmērā), sākot no trešā gada.

Budžeta iestāde sākotnēji atzīst finanšu saistības patiesajā vērtībā, kas atbilst nepabeigtā aktīva patiesajai vērtībai pirmā gada beigās (525 000,00 EUR). Otrā gada beigās saistības palielina, atzīstot papildu veiktos būvniecības darbus (525 000,00 EUR) un procentu izdevumus par saistību atlikuma apmēru pirmā gada beigās. Tā kā iepriekš noteikto maksājumu saistībā ar līguma pakalpojumu komponenti summa ir zināma, budžeta iestāde var noteikt maksājuma summu, kas samazina saistības. Procentu izdevumus no atlikušām saistībām 6,18% apmērā atzīst reizi gadā, palielinot sākotnēji atzītās finanšu saistības un atskaitot atmaksātās summas. Detalizēti aprēķini sniegti 3.tabulā.

3.tabula. Finanšu saistību pārrēķins

Gadi	Finanšu saistības perioda sākumā, EUR	Procentu izdevumi, EUR	Pakalpojumu izmaksas, EUR	Maksājumi, EUR	Ceļa seguma atjaunošana 8.gadā	Finanšu saistības perioda beigās, EUR
1	**2**	**3=2x6,18%***	**4**	**5**	**6**	**7=2+3+4-5+6**
1	0,00	0,00	0,00	0,00		525 000,00
2	525 000,00	32 440,99	0,00	0,00		1 082 440,99
3	1 082 440,99	66 886,59	12 000,00	200 000,00		961 327,59
4	961 327,59	59 402,71	12 000,00	200 000,00		832 730,30
5	832 730,30	51 456,38	12 000,00	200 000,00		696 186,68
6	696 186,68	43 019,02	12 000,00	200 000,00		551 205,70
7	551 205,70	34 060,31	12 000,00	200 000,00		397 266,01
8	397 266,01	24 548,01	12 000,00	200 000,00	110 000,00	233 814,02
9	343 814,02	21 245,08	12 000,00	200 000,00		177 059,10
10	177 059,10	10 940,90	12 000,00	200 000,00		0,00

** noapaļota procentu likme līdz divām zīmēm aiz komata, aprēķinos izmantota līgumā ietvertā procentu likme*

Atlīdzība par ceļa seguma atjaunošanu ir iekļauta iepriekš noteiktajos maksājumos. Budžeta iestāde atzīst ceļa atjaunošanas darbus kā aktīvu dienā, kad atjaunotais ceļa segums nodots ekspluatācijā, un, sākot ar devīto gadu, atzīst nolietojumu 110 000,00 EUR /6 gadi = 18 333,33 EUR.

Atlīdzība par ceļa uzturēšanu (12 000,00 EUR) ir iekļauta iepriekš noteiktajos maksājumos. Ar šo pakalpojumu saistītās izmaksas naudas plūsmu tieši neietekmē; tomēr budžeta iestāde izmaksas atzīst katru gadu.

Budžeta iestāde veic grāmatojumus atbilstoši 4.tabulā sniegtajai informācijai.

4.tabula. Grāmatojumi

Gads	Konts	Konta Nr.	Konta nosaukums	Summa (tūkst. EUR)
1	**Partnerības aktīva daļas (segas pamata) un finanšu saistību atzīšana**			
	D Partnerības aktīvs – ceļa segas pamats un ceļa segums	1240	Pamatlīdzekļu izveidošana un nepabeigtā būvniecība	525 000,00

Gads	Konts	Konta Nr.	Konta nosaukums	Summa (tūkst. EUR)
	K Finanšu saistības	5130	Ilgtermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem	525 000,00
2	**Partnerības aktīva atlikušās daļas (segas pamata un sākotnējā seguma) un finanšu saistību atzīšana**			
	D Partnerības aktīvs - ceļa segas pamats un ceļa segums	1240	Pamatlīdzekļu izveidošana un nepabeigtā būvniecība	525 000,00
	K Finanšu saistības	5130	Ilgtermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem	525 000,00
	D Partnerības aktīvs - segas pamats	1213	Transporta būves	940 000,00
	D Partnerības aktīvs - sākotnējais segums	1213	Transporta būves	110 000,00
	K Partnerības aktīvs – ceļa segas pamats un ceļa segums	1240	Pamatlīdzekļu izveidošana un nepabeigtā būvniecība	1 050 000,00
	Procentu izdevumi			
	D Procentu izdevumi	8220	Procentu izdevumi	32 440,99
	K Finanšu saistības	5310	Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem	32 440,99
	Saistību īstermiņa daļas nodalīšana			
	D Finanšu saistības	5130	Ilgtermiņa saistības pret piegādātajiem un darbuzņēmējiem	167 559,01
	K Finanšu saistības	5310	Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem	167 559,01
3	**Maksājuma veikšana**			
	D Finanšu saistības	5310	Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem	200 000,00
	K Nauda	2600	Naudas līdzekļi	200 000,00
	Procentu izdevumi			
	D Procentu izdevumi	8220	Procentu izdevumi	66 886,59
	D Pakalpojuma izmaksas	7000	Pamatdarbības izdevumi	12 000,00
	K Finanšu saistības	5310	Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem	78 886,59
	Nolietojuma uzskaite			
	D Nolietojuma izdevumi	7000	Pamatdarbības izdevumi	65 333,33
	K Uzkrātais nolietojums	1291	Būvju uzkrātais nolietojums	65 333,33
	Saistību īstermiņa daļas nodalīšana			
	D Finanšu saistības	5130	Ilgtermiņa saistības pret piegādātajiem un darbuzņēmējiem	121 113,41
	K Finanšu saistības	5310	Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem	121 113,41
4	**Maksājuma veikšana**			
	D Finanšu saistības	5310	Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem	200 000,00
	K Nauda	2600	Naudas līdzekļi	200 000,00
	Procentu izdevumi			
	D Procentu izdevumi	8220	Procentu izdevumi	59 402,71
	D Pakalpojuma izmaksas	7000	Pamatdarbības izdevumi	12 000,00

Gads	Konts	Konta Nr.	Konta nosaukums	Summa (tūkst. EUR)
	K Procentu izdevumi	5310	Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem	71 402,71
	Nolietojuma uzskaite			
	D Nolietojuma izdevumi	7000	Pamatdarbības izdevumi	65 333,33
	K Uzkrātais nolietojums	1291	Būvju uzkrātais nolietojums	65 333,33
	Saistību īstermiņa daļas nodalīšana			
	D Finanšu saistības	5130	Ilgtermiņa saistības pret piegādātajiem un darbuzņēmējiem	128 597,29
	K Finanšu saistības	5310	Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem	128 597,29
5	**Maksājuma veikšana**			
	D Finanšu saistības	5310	Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem	200 000,00
	K Nauda	2600	Naudas līdzekļi	200 000,00
	Procentu izdevumi			
	D Procentu izdevumi	8220	Procentu izdevumi	51 456,38
	D Pakalpojuma izmaksas	7000	Pamatdarbības izdevumi	12 000,00
	K Finanšu saistības	5310	Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem	63 456,38
	Nolietojuma uzskaite			
	D Nolietojuma izdevumi	7000	Pamatdarbības izdevumi	65 333,33
	K Uzkrātais nolietojums	1291	Būvju uzkrātais nolietojums	65 333,33
	Saistību īstermiņa daļas nodalīšana			
	D Finanšu saistības	5130	Ilgtermiņa saistības pret piegādātajiem un darbuzņēmējiem	136 543,62
	K Finanšu saistības	5310	Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem	136 543,62
6	**Maksājuma veikšana**			
	D Finanšu saistības	5310	Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem	200 000,00
	K Nauda	2600	Naudas līdzekļi	200 000,00
	Procentu izdevumi			
	D Procentu izdevumi	8220	Procentu izdevumi	43 019,02
	D Pakalpojuma izmaksas	7000	Pamatdarbības izdevumi	12 000,00
	K Finanšu saistības	5310	Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem	55 019,02
	Nolietojuma uzskaite			
	D Nolietojuma izdevumi	7000	Pamatdarbības izdevumi	65 333,33
	K Uzkrātais nolietojums	1291	Būvju uzkrātais nolietojums	65 333,33
	Saistību īstermiņa daļas nodalīšana			
	D Finanšu saistības	5130	Ilgtermiņa saistības pret piegādātajiem un darbuzņēmējiem	144 980,98
	K Finanšu saistības	5310	Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem	144 980,98
7	**Maksājuma veikšana**			

Gads	Konts	Konta Nr.	Konta nosaukums	Summa (tūkst. EUR)
	D Finanšu saistības	5310	Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem	200 000,00
	K Nauda	2600	Naudas līdzekļi	200 000,00
	Procentu izdevumi			
	D Procentu izdevumi	8220	Procentu izdevumi	34 060,31
	D Pakalpojuma izmaksas	7000	Pamatdarbības izdevumi	12 000,00
	K Finanšu saistības	5310	Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem	46 060,31
	Nolietojuma uzskaite			
	D Nolietojuma izdevumi	7000	Pamatdarbības izdevumi	65 333,33
	K Uzkrātais nolietojums	1291	Būvju uzkrātais nolietojums	65 333,33
	Saistību īstermiņa daļas nodalīšana			
	D Finanšu saistības	5130	Ilgtermiņa saistības pret piegādātajiem un darbuzņēmējiem	153 939,69
	K Finanšu saistības	5310	Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem	153 939,69
8	**Seguma atjaunošanas komponentes atzīšana (seguma maiņa)**			
	D Partnerības aktīvs - seguma maiņa	1213	Transporta būves	110 000,00
	K Finanšu saistības	5130	Ilgtermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem	110 000,00
	Maksājuma veikšana			
	D Finanšu saistības	5310	Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem	200 000,00
	K Nauda	2600	Naudas līdzekļi	200 000,00
	Procentu izdevumi			
	D Procentu izdevumi	8220	Procentu izdevumi	24 548,01
	D Pakalpojuma izmaksas	7000	Pamatdarbības izdevumi	12 000,00
	K Finanšu saistības	5310	Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem	36 548,01
	Nolietojuma uzskaite			
	D Nolietojuma izdevumi	7000	Pamatdarbības izdevumi	65 333,33
	K Uzkrātais nolietojums	1291	Būvju uzkrātais nolietojums	65 333,33
	Saistību īstermiņa daļas nodalīšana			
	D Finanšu saistības	5130	Ilgtermiņa saistības pret piegādātajiem un darbuzņēmējiem	163 451,99
	K Finanšu saistības	5310	Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem	163 451,99
9	**Maksājuma veikšana**			
	D Finanšu saistības	5310	Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem	200 000,00
	K Nauda	2600	Naudas līdzekļi	200 000,00
	Procentu izdevumi			
	D Procentu izdevumi	8220	Procentu izdevumi	21 245,08
	D Pakalpojuma izmaksas	7000	Pamatdarbības izdevumi	12 000,00
	K Finanšu saistības	5310	Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem	33 245,08

Gads	Konts	Konta Nr.	Konta nosaukums	Summa (tūkst. EUR)
	Nolietojuma uzskaite			
	D Nolietojuma izdevumi	7000	Pamatdarbības izdevumi	65 333,33
	K Uzkrātais nolietojums	1291	Būvju uzkrātais nolietojums	65 333,33
	Saistību īstermiņa daļas nodalīšana			
	D Finanšu saistības	5130	Ilgtermiņa saistības pret piegādātajiem un darbuzņēmējiem	166 754,92
	K Finanšu saistības	5310	Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem	166 754,92
10	**Maksājuma veikšana**			
	D Finanšu saistības	5310	Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem	200 000,00
	K Nauda	2600	Naudas līdzekļi	200 000,00
	Procentu izdevumi			
	D Procentu izdevumi	8220	Procentu izdevumi	10 940,90
	D Pakalpojuma izmaksas	7000	Pamatdarbības izdevumi	12 000,00
	K Finanšu saistības	5310	Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem	22 940,90
	Nolietojuma uzskaite			
	D Nolietojuma izdevumi	7000	Pamatdarbības izdevumi	65 333,33
	K Uzkrātais nolietojums	1291	Būvju uzkrātais nolietojums	65 333,33

5.tabula. Naudas plūsmas

Gads	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	KOPĀ
Iepriekš noteiktie maksājumi (no budžeta iestādes izejošā naudas plūsma), EUR	–	–	(200 000,00)	(200 000,00)	(200 000,00)	(200 000,00)	(200 000,00)	(200 000,00)	(200 000,00)	(200 000,00)	(1 600 000,00)

6.tabula. Aprēķini pārskata gada beigās līguma darbības laikā

Nr.	Gads	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Kopā
1.	Pakalpojumu izmaksas, EUR	–	–	(12 000,00)	(12 000,00)	(12 000,00)	(12 000,00)	(12 000,00)	(12 000,00)	(12 000,00)	(12 000,00)	(96 000,00)
2.	Procentu izdevumi, EUR		(32 440,99)	(66 886,59)	(59 402,71)	(51 456,38)	(43 019,02)	(34 060,31)	(24 548,01)	(21 245,08)	(10 940,90)	(344 000,00)
3.	Kopā nolietojums, EUR	–	–	(65 333,33)	(65 333,33)	(65 333,33)	(65 333,33)	(65 333,33)	(65 333,33)	(65 333,33)	(65 333,33)	(522 666,66)
3.1	*Nolietojums – segas pamats, EUR*	–	–	*(47 000,00)*	*(47 000,00)*	*(47 000,00)*	*(47 000,00)*	*(47 000,00)*	*(47 000,00)*	*(47 000,00)*	*(47 000,00)*	*(376 000,00)*
3.2	*Nolietojums – sākotnējais segums, EUR*	–	–	*(18 333,33)*	*(18 333,33)*	*(18 333,33)*	*(18 333,33)*	*(18 333,33)*	*(18 333,33)*	–	–	*(110 000,00)*
3.3	*Nolietojums – seguma maiņa, EUR*	–	–	–	–	–	–	–	–	*(18 333,33)*	*(18 333,33)*	*(36 666,66)*
4.	Budžeta izpildes rezultāts, EUR *(1.-3.rindas summa)*	–	(32 000,00)	(144 219,93)	(136 736,04)	(128 789,71)	(120 352,36)	(111 393,64)	(101 881,34)	(98 578,41)	(88 274,23)	(962 666,66)

Komentāri 5. un 6.tabulai

- Periodā no trešā līdz astotajam gadam aprēķinātais nolietojums atbilst sākotnēji uzbūvētā ceļa seguma nolietojumam. To šajā periodā pilnībā nolieto. Periodā no devītā līdz desmitajam gadam aprēķinātais nolietojums atbilst jaunās, astotajā gadā atzītās, partnerības aktīva komponentes (seguma) nolietojumam.
- Šajos ilustratīvajos piemēros nolietojuma aprēķināšanai izmantota lineārā metode.

7.tabula. Pārskatā par finansiālo stāvokli uzrādāmā informācija (EUR)

Gads	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Partnerības aktīvs - segas pamats	525 000,00	940 000,00	893 000,00	846 000,00	799 000,00	752 000,00	705 000,00	658 000,00	611 000,00	564 000,00
Partnerības aktīvs - sākotnējais segums	–	110 000,00	91 666,67	73 333,33	55 000,00	36 666,67	18 333,33	–	–	–
Partnerības aktīvs - seguma maiņa	–	–	–	–	–	–	–	110 000,00	91 666,67	73 333,34
Kopā Partnerības aktīvs	525 000,00	1 050 000,00	984 666,67	919 333,33	854 000,00	788 666,67	723 333,33	768 000,00	702 666,67	637 333,34
Finanšu saistības	(525 000,00)	(1 082 440,99)	(961 327,59)	(832 730,30)	(696 186,68)	(551 205,70)	(397 266,01)	(343 814,02)	(177 059,10)	–

Komentāri 7.tabulai

- Piemērā seguma atjaunošana veikta astotajā gadā, kā paredzēts, kad sākotnējais ceļa segums ir pilnībā nolietots. Ja segumu atjaunotu ātrāk, sākotnējais ceļa segums nebūtu pilnībā nolietots un tas būtu jāizslēdz no uzskaites saskaņā ar Rokasgrāmatas sadaļu "Pamatlīdzekļu uzskaite" pirms atzīst jauno partnerības aktīva komponenti, kas izveidota, atjaunojot ceļa segumu.
- Jauno partnerības aktīva komponenti, kas izveidota, atjaunojot ceļa segumu, atzīst astotajā gadā. Devītajā un desmitajā gadā aprēķinātais nolietojums uzrāda šīs jaunās komponentes nolietojumu (skat. 8.tabulu).
- Finanšu saistības palielinās astotajā gadā par jaunās atzītās partnerības aktīva komponentes summu.

8. tabula. Izmaiņas finanšu saistībās (EUR)

Gads	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Saistības, kas atzītas vienlaikus ar sākotnējo partnerības aktīvu	(525 000,00)	(525 000,00)	–	–	–	–	–	–	–	–
Procentu izdevumi, kas pieskaitītas pie saistībām pirms maksājumu uzsākšanas	–	(32 445,00)	–	–	–	–	–	–	–	–
Saistību samazinājums, kas attiecināms no iepriekš noteiktajiem maksājumiem	–	–	121 104,90	128 589,18	136 535,99	144 973,92	153 933,31	163 446,38	166 749,37	177 054,48
Saistības, kas atzītas kopā ar seguma maiņu	–	–	–	–	–	–	–	(110 000,00)	–	–
Aprēķinātie procenti, EUR	–	32 440,99	66 886,59	59 402,71	51 456,38	43 019,02	34 060,31	24 548,01	21 245,08	10 940,90
Pakalpojumu izmaksas, EUR	–	–	12 000,00	12 000,00	12 000,00	12 000,00	12 000,00	12 000,00	12 000,00	12 000,00
Veiktie maksājumi, EUR	–	–	200 000,00	200 000,00	200 000,00	200 000,00	200 000,00	200 000,00	200 000,00	200 000,00

13.2.piemērs: Budžeta iestāde veic privātajam partnerim vairākus iepriekš noteiktus maksājumus un piešķir privātajam partnerim arī tiesības iekasēt samaksu par maksas ceļa izmantošanu

Papildu nosacījumi

Līguma nosacījumi ļauj privātajam partnerim iekasēt no autovadītājiem samaksu par ceļa izmantošanu. Privātais partneris prognozē, ka automašīnu skaits līguma darbības laikā nemainīsies un ka laika posmā no trešā līdz desmitajam gadam katru gadu varēs iekasēt ceļa maksu 100 000,00 EUR apmērā. Saskaņā ar līgumu budžeta iestādei katru gadu privātajam partnerim jāveic arī iepriekš noteikti maksājumi 100 000,00 EUR apmērā. Tiek uzskatīts, ka privātā partnera atlīdzība sastāv no tiesību iekasēt ceļa maksu patiesās vērtības un iepriekš noteiktajiem maksājumiem vienādā apmērā (t.i., 50% no katra privātajam partnerim pienākošās atlīdzības veida).

Budžeta iestāde sākotnēji atzīst partnerības aktīvu kā pamatlīdzekli tā patiesajā vērtībā (kopā 1 050 000,00 EUR, ko veido ceļa seguma pamata izbūves izmaksas 940 000,00 EUR apmērā un ceļa sākotnējā seguma slāņu būvniecības izmaksas 110 000,00 EUR). Aktīvu atzīst tā būvniecības laikā (525 000,00 EUR apmērā pirmajā gadā un 525 000,00 EUR apmērā ─ otrajā gadā). Nolietojumu aprēķina katru gadu (65 333,33 EUR gadā, ko veido ceļa seguma pamata nolietojums 47 000,00 EUR apmērā un seguma nolietojums 18 333,33 EUR apmērā).

Kā atlīdzību par partnerības aktīvu budžeta iestāde atzīst gan nākamo periodu ieņēmumus, kas izriet no privātajam partnerim piešķirtajām tiesībām iekasēt ceļa maksu 100 000,00 EUR apmērā laika posmā no trešā līdz desmitajam gadam, gan finanšu saistības attiecībā uz maksājumiem 100 000,00 EUR apmērā, kas veicami laika posmā no trešā līdz desmitajam gadam. Nākamo periodu ieņēmumi un finanšu saistības atzīst reizē ar aktīva atzīšanu pirmā gada beigās (525 000,00 EUR). Otrā gada beigās nākamo periodu ieņēmumi un finanšu saistības tiek palielinātas, atzīstot papildu veiktos būvniecības darbus (525 000,00 EUR) un procentu izdevumus par saistību atlikumu otrā gada beigās.

Budžeta iestādes pienākumi saistībā ar privātajam partnerim piešķirtajām tiesībām iekasēt ceļa maksu un iepriekš noteiktajiem maksājumiem tiek uzskatīti par diviem atsevišķiem posteņiem. Tāpēc šī līguma gadījumā ir svarīgi sadalīt budžeta iestādes privātajam partnerim maksājamo atlīdzību divās daļās ─ nākamo periodu ieņēmumos un finanšu saistībās.

Nākamo periodu ieņēmumi 525 000,00 EUR apmērā (kas vienmērīgi atzīti pirmā un otrā gada beigās) samazinās laika posmā no trešā līdz desmitajam gadam, un budžeta iestāde atzīst ieņēmumus pēc tādiem pašiem principiem, jo paredzēts, ka ceļa maksa tiks vienmērīgi iekasēta visā līguma darbības laikā, sākot ar brīdi, kad aktīvs spēj sniegt saimnieciskos labumus.

Budžeta iestāde sākotnēji atzīst finanšu saistības patiesajā vērtībā, kas atbilst pusei no aktīva patiesās vērtības (525 000,00 EUR), kas vienmērīgi atzīts pirmā un otrā gada beigās. Nākamo periodu ieņēmumus, kas izriet no privātajam partnerim piešķirtajām tiesībām iekasēt ceļa maksu, atzīst tādā apmērā, kas atbilst aktīva patiesās vērtības otrai pusei. Otrā gada beigās finanšu saistības arī tiek palielinātas par procentu izdevumiem par saistību atlikumu otrā gada beigās. Tā kā iepriekš noteikto maksājumu saistībā ar līgumu pakalpojumu komponenti summa ir zināma, budžeta iestāde var noteikt maksājuma summu, kas samazina saistības. Procentu izdevumi 6,18% apmērā tiek atzīti reizi gadā. Saistības pēc tam novērtē amortizētajā vērtībā, t.i., sākotnēji atzītajā summā, pie kuras pieskaitīti procentu izdevumi, kas aprēķināti, izmantojot efektīvās procentu likmes metodi, atskaitot atmaksātās summas.

Privātā partnera atlīdzību par ceļa seguma atjaunošanu (110 000,00 EUR) vienādās daļās veido ceļa maksa, kuru privātais partneris paredz iekasēt līguma darbības laikā, un iepriekš noteiktie maksājumi (t.i., 50% no katras minētās summas). Ceļa seguma atjaunošanai nav tiešas ietekmes uz naudas plūsmu; tomēr budžeta iestāde atzīst ceļa atjaunošanas darbus kā aktīvu to uzsākšanas brīdī un, sākot ar devīto gadu, atzīst nolietojumu 110 000,00 EUR / 6 gadi = 18 333,33 EUR.

Privātā partnera atlīdzību par ceļa uzturēšanu un ekspluatāciju (12 000,00 EUR) vienādās daļās veido ceļa maksa, kuru privātais partneris paredz iekasēt līguma darbības laikā, un iepriekš noteiktie maksājumi (t.i., 50% no katras minētās summas). Budžeta iestāde katru gadu atzīst pakalpojumu izmaksas par to atlīdzības daļu, kas attiecas uz iepriekš noteiktajiem maksājumiem (6 000,00 EUR, t.i. 50% no 12 000,00 EUR).

Budžeta iestādes naudas plūsmas, aprēķini un pārskatā par finansiālo stāvokli uzrādāmā informācija aplūkota 9.-13.tabulā zemāk.

9.tabula. Naudas plūsmas

Gads	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	KOPĀ
Iepriekš noteiktie maksājumi (izejošām naudas plūsmām) tūkst. EUR	–	–	(100 000,00)	(100 000,00)	(100 000,00)	(100 000,00)	(100 000,00)	(100 000,00)	(100 000,00)	(100 000,00)	**(800 000,00)**

10.tabula. Aprēķini pārskata perioda beigās

Nr.	Gads	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Kopā
1.	Ieņēmumi (nākamo periodu ieņēmumu samazinājums), EUR	–	–	72 500,00	72 500,00	72 500,00	72 500,00	72 500,00	72 500,00	72 500,00	72 500,00	580 000,00
2.	Pakalpojumu izmaksas, EUR	–	–	(6 000,00)	(6 000,00)	(6 000,00)	(6 000,00)	(6 000,00)	(6 000,00)	(6 000,00)	(6 000,00)	(48 000,00)
3.	Procentu izdevumi, EUR	–	(16 220,50)	(33 443,30)	(29 701,35)	(25 728,19)	(21 509,51)	(17 030,15)	(12 274,00)	(10 622,54)	(5 470,45)	(172 000,00)
4.	Kopā nolietojums, EUR	–	–	(65 333,33)	(65 333,33)	(65 333,33)	(65 333,33)	(65 333,33)	(65 333,33)	(65 333,33)	(65 333,33)	(522 666,67)
4.1.	*Nolietojums – segas pamats, EUR*	–	–	*(47 000,00)*	*(47 000,00)*	*(47 000,00)*	*(47 000,00)*	*(47 000,00)*	*(47 000,00)*	*(47 000,00)*	*(47 000,00)*	*(376 000,00)*
4.2.	*Nolietojums – sākotnējais segums, EUR*	–	–	*(18 333,33)*	*(18 333,33)*	*(18 333,33)*	*(18 333,33)*	*(18 333,33)*	*(18 333,33)*	–	–	*(110 000,00)*
4.3.	*Nolietojums – seguma maiņa, EUR*	–	–	–	–	–	–	–	–	*(18 333,33)*	*(18 333,33)*	*(36 666,67)*
5.	Budžeta izpildes rezultāts *(1.-4.rindas summa), EUR*	–	(16 220,50)	(104 776,63)	(101 034,69)	(97 061,52)	(92 842,85)	(88 363,49)	(83 607,34)	(81 955,87)	(76 803,78)	(742 666,67)

Komentāri 9. un 10.tabulai

- Periodā no trešā līdz astotajam gadam aprēķinātais nolietojums atspoguļo sākotnēji uzbūvētā ceļa seguma nolietojumu. Tas šajā periodā tiek pilnībā nolietots.
- Periodā no devītā līdz desmitajam gadam aprēķinātais nolietojums atspoguļo jaunās, astotajā gadā atzītās, partnerības aktīva komponentes (seguma) nolietojumu.
- Visus ieņēmumus atzīst vienmērīgi pakalpojumu līguma darbības laikā.

11.tabula. Pārskatā par finansiālo stāvokli uzrādāmā informācija (EUR)

Gads	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Partnerības aktīvs - segas pamats*	525 000,00	940 000,00	893 000,00	846 000,00	799 000,00	752 000,00	705 000,00	658 000,00	611 000,00	564 000,00
Partnerības aktīvs - sākotnējais segums*	–	110 000,00	91 666,67	73 333,33	55 000,00	36 666,67	18 333,33	–	–	–
Partnerības aktīvs - seguma maiņa*	–	–	–	–	–	–	–	110 000,00	91 666,67	73 333,33
Kopā Partnerības aktīvs*	525 000,00	1 050 000,00	984 666,67	919 333,33	854 000,00	788 666,67	723 333,33	768 000,00	702 666,67	637 333,33
Nākamo periodu ieņēmumi	262 500,00	525 000,00	452 500,00	380 000,00	307 500,00	235 000,00	162 500,00	145 000,00	72 500,00	–
Finanšu saistības	262 500,00	541 220,50	480 663,79	416 365,15	348 093,34	275 602,85	198 633,00	171 907,01	88 529,55	–

**uzskaitīts pamatlīdzekļu sastāvā, nodrošinot partnerības aktīvu analītisku uzskaiti*

Komentāri 11.tabulai

- Šajā piemērā seguma atjaunošana veikta astotajā gadā, kā paredzēts, kad sākotnējais ceļa segums ir pilnībā nolietots. Ja segumu atjaunotu ātrāk, sākotnējais ceļa segums nebūtu pilnībā nolietots un to būtu jāizslēdz no uzskaites saskaņā ar Rokasgrāmatas sadaļu "Pamatlīdzekļu uzskaite" pirms atzīst jauno partnerības aktīva komponenti, kas izveidota, atjaunojot ceļa segumu.
- Jauno partnerības aktīva komponenti, kas izveidota, atjaunojot ceļa segumu, atzīst astotajā gadā. Devītajā un desmitajā gadā aprēķinātais nolietojums atspoguļo šīs jaunās komponentes nolietojumu (8.tabulā).
- Nākamo periodu ieņēmumi palielinās astotajā gadā par 50% no jaunās atzītās partnerības aktīva komponentes summas.
- Finanšu saistības palielinās astotajā gadā par 50% no jaunās atzītās partnerības aktīva komponentes summas.

12.tabula. Izmaiņas finanšu saistībās (EUR)

Gads	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
No iepriekšējā perioda pārnestais atlikums	–	(262 500,00)	(541 220,50)	(480 663,79)	(416 365,15)	(348 093,34)	(275 602,85)	(198 633,00)	(171 907,01)	(88 529,55)
Saistības, kas atzītas vienlaikus ar partnerības aktīvu	(262 500,00)	(262 500,00)	–	–	–	–	–	–	–	–
Finanšu izmaksas, kas pieskaitītas pie saistībām pirms maksājumu uzsākšanas (2.gads)	–	(16 220,50)	–	–	–	–	–	–	–	–
Iepriekš noteikto maksājumu daļa, kas samazina saistības	–	–	60 556,70	64 298,65	68 271,81	72 490,49	76 969,85	26 726,00	83 377,46	88 529,55
Aprēķinātie procenti, EUR	–	16 220,50	33 443,30	29 701,35	25 728,19	21 509,51	17 030,15	12 274,00	10 622,54	5 470,45
Pakalpojumu izmaksas, EUR	–	–	6 000,00	6 000,00	6 000,00	6 000,00	6 000,00	6 000,00	6 000,00	6 000,00
Veiktie maksājumi, EUR	–	–	100 000,00	100 000,00	100 000,00	100 000,00	100 000,00	100 000,00	100 000,00	100 000,00
Saistības, kas atzītas kopā ar seguma maiņu	–	–	–	–	–	–	–	(55 000,00)	–	–
Uz nākamo periodu pārnestais atlikums	(262 500,00)	(541 220,50)	(480 663,79)	(416 365,15)	(348 093,34)	(275 602,85)	(198 633,00)	(171 907,01)	(88 529,55)	–

13.tabula. Izmaiņas atzītajos nākamo periodu ieņēmumos (EUR)

Gads	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
No iepriekšējā perioda pārnestais atlikums	–	(262 500,00)	(525 000,00)	(452 500,00)	(380 000,00)	(307 500,00)	(235 000,00)	(162 500,00)	(145 000,00)	(72 500,00)
Saistības, kas atzītas vienlaikus ar sākotnējo partnerības aktīvu	(262 500,00)	(262 500,00)	–	–	–	–	–	–	–	–
Ieņēmumi (saistību samazinājums)*	–	–	72 500,00	72 500,00	72 500,00	72 500,00	72 500,00	72 500,00	72 500,00	72 500,00
Saistības, kas aiztītas kopā ar seguma maiņu	–	–	–	–	–	–	–	(55 000,00)	–	–
Uz nākamo periodu pārnestais atlikums	(262 500,00)	(525 000,00)	(452 500,00)	(380 000,00)	(307 500,00)	(235 000,00)	(162 500,00)	(145 000,00)	(72 500,00)	–

** atzīst ieņēmumus par iegūto aktīvu 72 500,00 EUR un samazina nākamo periodu ieņēmumus. Atzītie ieņēmumi ir puse no aktīva kopsummas visā līguma laikā 580 000,00 EUR (525 000 EUR pirmajos divos gados atzītā summa plus 55 000 EUR 8.gadā, 50% no ceļa seguma atjaunošanas izdevumiem), dalīta ar 8 gadiem.*

Desmit gadu laikā, kamēr ir spēkā publiskās un privātās partnerības līgums, budžeta iestāde veic grāmatojumus atbilstoši 14.tabulā sniegtajai informācijai.

14.tabula. Grāmatojumi

Gads	Konts	Konta Nr.	Konta nosaukums	Summa (tūkst. EUR)
1	**Partnerības aktīva daļas (segas pamata) atzīšana**			
	D partnerības aktīvs - segas pamats	1240	Pamatlīdzekļu izveidošana un nepabeigtā būvniecība	525 000,00
	K Finanšu saistības	5130	Ilgtermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem	262 500,00
	K Saistības	5150	Ilgtermiņa nākamo periodu ieņēmumi un saņemtie avansa maksājumi	262 500,00
2	**Partnerības aktīva atlikušās daļas (segas pamata un seguma) atzīšana**			
	D partnerības aktīvs - segas pamats	1240	Pamatlīdzekļu izveidošana un nepabeigtā būvniecība	525 000,00
	K Finanšu saistības	5130	Ilgtermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem	262 500,00
	K Saistības	5150	Ilgtermiņa nākamo periodu ieņēmumi un saņemtie avansa maksājumi	262 500,00
	D Partnerības aktīvs - segas pamats	1213	Transporta būves	940 000,00
	D Partnerības aktīvs - sākotnējais segums	1213	Transporta būves	110 000,00
	K Partnerības aktīvs - segas pamats	1240	Pamatlīdzekļu izveidošana un nepabeigtā būvniecība	1 050 000,00
	Procentu izdevumi			
	D Procentu izdevumi	8220	Procentu izdevumi	16 220,50
	K Finanšu saistības	5310	Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem	16 220,50
	Finanšu saistību īstermiņa daļas nodalīšana			
	D Finanšu saistības	5130	Ilgtermiņa saistības pret piegādātajiem un darbuzņēmējiem	83 779,50
	K Finanšu saistības	5310	Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem	83 779,50
	Nākamo periodu ieņēmumu īstermiņa daļas nodalīšana			
	D Saistības	5150	Ilgtermiņa nākamo periodu ieņēmumi un saņemtie avansa maksājumi	72 500,00
	K Saistības	5910	Nākamo periodu ieņēmumi un saņemtie avansi	72 500,00
3	**Maksājuma veikšana**			
	D Finanšu saistības	5310	Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem	100 000,00
	K Nauda	2600	Naudas līdzekļi	100 000,00
	Procentu izdevumi			
	D Procentu izdevumi	8220	Procentu izdevumi	33 443,30
	D Pakalpojuma izmaksas	7000	Pamatdarbības izdevumi	6 000,00
	K Finanšu saistības	5310	Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem	39 443,30
	Ieņēmumu atzīšana			
	D Saistības	5910	Nākamo periodu ieņēmumi un saņemtie avansi	72 500,00

Gads	Konts	Konta Nr.	Konta nosaukums	Summa (tūkst. EUR)
	K Ieņēmumi	6000	Pamatdarbības ieņēmumi	72 500,00
	Nolietojuma uzskaite			
	D Nolietojuma izdevumi	7000	Pamatdarbības izdevumi	65 333,33
	K Uzkrātais nolietojums	1291	Būvju uzkrātais nolietojums	65 333,33
	Finanšu saistību īstermiņa daļas nodalīšana			
	D Finanšu saistības	5130	Ilgtermiņa saistības pret piegādātajiem un darbuzņēmējiem	60 556,70
	K Finanšu saistības	5310	Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem	60 556,70
	Nākamo periodu ieņēmumu īstermiņa daļas nodalīšana			
	D Saistības	5150	Ilgtermiņa nākamo periodu ieņēmumi un saņemtie avansa maksājumi	72 500,00
	K Saistības	5910	Nākamo periodu ieņēmumi un saņemtie avansi	72 500,00
4	**Maksājuma veikšana**			
	D Finanšu saistības	5310	Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem	100 000,00
	K Nauda	2600	Naudas līdzekļi	100 000,00
	Procentu izdevumi			
	D Procentu izdevumi	8220	Procentu izdevumi	29 701,35
	D Pakalpojuma izmaksas	7000	Pamatdarbības izdevumi	6 000,00
	K Finanšu saistības	5310	Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem	35 701,35
	Ieņēmumu atzīšana			
	D Saistības	5910	Nākamo periodu ieņēmumi un saņemtie avansi	72 500,00
	K Ieņēmumi	6000	Pamatdarbības ieņēmumi	72 500,00
	Nolietojuma uzskaite			
	D Nolietojuma izdevumi	7000	Pamatdarbības izdevumi	65 333,33
	K Uzkrātais nolietojums	1291	Būvju uzkrātais nolietojums	65 333,33
	Finanšu saistību īstermiņa daļas nodalīšana			
	D Finanšu saistības	5130	Ilgtermiņa saistības pret piegādātajiem un darbuzņēmējiem	68 271,81
	K Finanšu saistības	5310	Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem	68 271,81
	Nākamo periodu ieņēmumu īstermiņa daļas nodalīšana			
	D Saistības	5150	Ilgtermiņa nākamo periodu ieņēmumi un saņemtie avansa maksājumi	72 500,00
	K Saistības	5910	Nākamo periodu ieņēmumi un saņemtie avansi	72 500,00
5	**Maksājuma veikšana**			
	D Finanšu saistības	5310	Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem	100 000,00
	K Nauda	2600	Naudas līdzekļi	100 000,00
	Procentu izdevumi			
	D Procentu izdevumi	8220	Procentu izdevumi	25 728,19
	D Pakalpojuma izmaksas	7000	Pamatdarbības izdevumi	6 000,00
	K Finanšu saistības	5310	Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem	31 728,19
	Ieņēmumu atzīšana			
	D Saistības	5910	Nākamo periodu ieņēmumi un saņemtie avansi	72 500,00
	K Ieņēmumi	6000	Pamatdarbības ieņēmumi	72 500,00
	Nolietojuma uzskaite			

Gads	Konts	Konta Nr.	Konta nosaukums	Summa (tūkst. EUR)
	D Nolietojuma izdevumi	7000	Pamatdarbības izdevumi	65 333,33
	K Uzkrātais nolietojums	1291	Būvju uzkrātais nolietojums	65 333,33
	Finanšu saistību īstermiņa daļas nodalīšana			
	D Finanšu saistības	5130	Ilgtermiņa saistības pret piegādātajiem un darbuzņēmējiem	72 490,49
	K Finanšu saistības	5310	Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem	72 490,49
	Nākamo periodu ieņēmumu īstermiņa daļas nodalīšana			
	D Saistības	5150	Ilgtermiņa nākamo periodu ieņēmumi un saņemtie avansa maksājumi	72 500,00
	K Saistības	5910	Nākamo periodu ieņēmumi un saņemtie avansi	72 500,00
6	**Maksājuma veikšana**			
	D Finanšu saistības	5310	Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem	100 000,00
	K Nauda	2600	Naudas līdzekļi	100 000,00
	Procentu izdevumi			
	D Procentu izdevumi	8220	Procentu izdevumi	21 509,51
	D Pakalpojuma izmaksas	7000	Pamatdarbības izdevumi	6 000,00
	K Finanšu saistības	5310	Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem	27 509,51
	Ieņēmumu atzīšana			
	D Saistības	5910	Nākamo periodu ieņēmumi un saņemtie avansi	72 500,00
	K Ieņēmumi	6000	Pamatdarbības ieņēmumi	72 500,00
	Nolietojuma uzskaite			
	D Nolietojuma izdevumi	7000	Pamatdarbības izdevumi	65 333,33
	K Uzkrātais nolietojums	1291	Būvju uzkrātais nolietojums	65 333,33
	Finanšu saistību īstermiņa daļas nodalīšana			
	D Finanšu saistības	5130	Ilgtermiņa saistības pret piegādātajiem un darbuzņēmējiem	76 969,85
	K Finanšu saistības	5310	Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem	76 969,85
	Nākamo periodu ieņēmumu īstermiņa daļas nodalīšana			
	D Saistības	5150	Ilgtermiņa nākamo periodu ieņēmumi un saņemtie avansa maksājumi	72 500,00
	K Saistības	5910	Nākamo periodu ieņēmumi un saņemtie avansi	72 500,00
7	**Maksājuma veikšana**			
	D Finanšu saistības	5310	Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem	100 000,00
	K Nauda	2600	Naudas līdzekļi	100 000,00
	Procentu izdevumi			
	D Procentu izdevumi	8220	Procentu izdevumi	17 030,15
	D Pakalpojuma izmaksas	7000	Pamatdarbības izdevumi	6 000,00
	K Finanšu saistības	5310	Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem	23 030,15
	Ieņēmumu atzīšana			
	D Saistības	5130	Ilgtermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem	72 500,00
	K Ieņēmumi	6000	Pamatdarbības ieņēmumi	72 500,00
	Nolietojuma uzskaite			
	D Nolietojuma izdevumi	7000	Pamatdarbības izdevumi	65 333,33
	K Uzkrātais nolietojums	1291	Būvju uzkrātais nolietojums	65 333,33

Gads	Konts	Konta Nr.	Konta nosaukums	Summa (tūkst. EUR)
	Finanšu saistību īstermiņa daļas nodalīšana			
	D Finanšu saistības	5130	Ilgtermiņa saistības pret piegādātajiem un darbuzņēmējiem	81 726,00
	K Finanšu saistības	5310	Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem	81 726,00
	Nākamo periodu ieņēmumu īstermiņa daļas nodalīšana			
	D Saistības	5150	Ilgtermiņa nākamo periodu ieņēmumi un saņemtie avansa maksājumi	72 500,00
	K Saistības	5910	Nākamo periodu ieņēmumi un saņemtie avansi	72 500,00
8	**Seguma atjaunošanas komponentes atzīšana (seguma maiņa)**			
	D Partnerības aktīvs - seguma maiņa	1213	Transporta būves	110 000,00
	K Finanšu saistības	5130	Ilgtermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem	55 000,00
	K Saistības	5150	Ilgtermiņa nākamo periodu ieņēmumi un saņemtie avansa maksājumi	55 000,00
	Maksājuma veikšana			
	D Finanšu saistības	5310	Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem	100 000,00
	K Nauda	2600	Naudas līdzekļi	100 000,00
	Procentu izdevumi			
	D Procentu izdevumi	8220	Procentu izdevumi	12 274,00
	D Pakalpojuma izmaksas	7000	Pamatdarbības izdevumi	6 000,00
	K Finanšu saistības	5310	Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem	18 274,00
	Ieņēmumu atzīšana			
	D Saistības	5910	Nākamo periodu ieņēmumi un saņemtie avansi	72 500,00
	K Ieņēmumi	6000	Pamatdarbības ieņēmumi	72 500,00
	Nolietojuma uzskaite			
	D Nolietojuma izdevumi	7000	Pamatdarbības izdevumi	65 333,33
	K Uzkrātais nolietojums	1291	Būvju uzkrātais nolietojums	65 333,33
	Finanšu saistību īstermiņa daļas nodalīšana			
	D Finanšu saistības	5130	Ilgtermiņa saistības pret piegādātajiem un darbuzņēmējiem	83 377,46
	K Finanšu saistības	5310	Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem	83 377,46
	Nākamo periodu ieņēmumu īstermiņa daļas nodalīšana			
	D Saistības	5150	Ilgtermiņa nākamo periodu ieņēmumi un saņemtie avansa maksājumi	72 500,00
	K Saistības	5910	Nākamo periodu ieņēmumi un saņemtie avansi	72 500,00
	Maksājuma veikšana			
	D Finanšu saistības	5310	Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem	100 000,00
	K Nauda	2600	Naudas līdzekļi	100 000,00
	Procentu izdevumi			
	D Procentu izdevumi	8220	Procentu izdevumi	10 622,54
	D Pakalpojuma izmaksas	7000	Pamatdarbības izdevumi	6 000,00
	K Finanšu saistības	5310	Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem	16 622,54
	Ieņēmumu atzīšana			

Gads	Konts	Konta Nr.	Konta nosaukums	Summa (tūkst. EUR)
	D Saistības	5910	Nākamo periodu ieņēmumi un saņemtie avansi	72 500,00
	K Ieņēmumi	6000	Pamatdarbības ieņēmumi	72 500,00
	Nolietojuma uzskaite			
	D Nolietojuma izdevumi	7000	Pamatdarbības izdevumi	65 333,33
	K Uzkrātais nolietojums	1291	Būvju uzkrātais nolietojums	65 333,33
	Finanšu saistību īstermiņa daļas nodalīšana			
	D Finanšu saistības	5130	Ilgtermiņa saistības pret piegādātajiem un darbuzņēmējiem	88 529,55
	K Finanšu saistības	5310	Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem	88 529,55
	Nākamo periodu ieņēmumu īstermiņa daļas nodalīšana			
	D Saistības	5150	Ilgtermiņa nākamo periodu ieņēmumi un saņemtie avansa maksājumi	72 500,00
	K Saistības	5910	Nākamo periodu ieņēmumi un saņemtie avansi	72 500,00
10	**Maksājuma veikšana**			
	D Finanšu saistības	5310	Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem	100 000,00
	K Nauda	2600	Naudas līdzekļi	100 000,00
	Procentu izdevumi			
	D Procentu izdevumi	8220	Procentu izdevumi	5 470,45
	D Pakalpojuma izmaksas	7000	Pamatdarbības izdevumi	6 000,00
	K Finanšu saistības	5310	Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem	11 470,45
	Ieņēmumu atzīšana			
	D Saistības	5910	Nākamo periodu ieņēmumi un saņemtie avansi	72 500,00
	K Ieņēmumi	6000	Pamatdarbības ieņēmumi	72 500,00
	Nolietojuma uzskaite			
	D Nolietojuma izdevumi	7000	Pamatdarbības izdevumi	65 333,33
	K Uzkrātais nolietojums	1291	Būvju uzkrātais nolietojums	65 333,33

14.1. Grāmatvedības izziņa par aktīva pārklasifikāciju

APSTIPRINU

_____
(amats)

_____
(paraksts, paraksta atšifrējums)

_____
(datums)

GRĀMATVEDĪBAS IZZIŅA
(dokumenta izdošanas vieta)

_____ Nr. _____
(datums)

Par partnerības aktīva pārklasifikāciju

Šī grāmatvedības izziņa sagatavota par aktīva _____ pārklasifikāciju, pamatojoties uz *(norādīt pamatojumu _____)* un saņemtajiem attaisnojuma dokumentiem *(pielikums Nr.___)*, veicot sekojošus grāmatojumus:

Grāmatojumi:
D _____ K _____ EUR _____
D _____ K _____ EUR _____
Informācija par analītisko uzskaiti: _____

Sagatavoja: ____*(paraksts)*_____ (vārds, uzvārds, amats) _____*(datums)*_____

14.2. Grāmatvedības izziņa par aktīva patiesās vērtības aplēsi

APSTIPRINU

_____
(amats)

_____
(paraksts, paraksta atšifrējums)

_____
(datums)

GRĀMATVEDĪBAS IZZIŅA
(dokumenta izdošanas vieta)

_____ Nr. _____
(datums)

Grāmatvedības izziņa sagatavota par partnerības aktīva patiesās vērtības noteikšanu.
Publiskās un privātās partnerības līgums (Nr., datums):
_____
Partnerības aktīvs:_____
Aktīva patiesā vērtība (EUR): _____
Patiesās vērtības noteikšanas metode: _____
Aprēķini:_____

Piezīmes: _____
(cita informācija)

Pielikumā: _____
(pievienoti dokumenti)

Sagatavoja: ____*(paraksts)*_____ (vārds, uzvārds, amats) _____*(datums)*_____

Nomas uzskaite

1. Mērķis

Šīs sadaļas mērķis ir noteikt principus finanšu un operatīvās nomas uzskaitei budžeta iestādēs.

2. Sfēra

Šī sadaļa nosaka nomas uzskaites principus un ar to uzskaiti saistītos grāmatojumus, kā arī sniedz atsauces uz uzskaiti reglamentējošiem normatīvajiem aktiem, attaisnojuma dokumenta paraugiem, praktiskiem piemēriem un informācijas atklāšanas paraugiem.

3. Definīcijas

Finanšu noma — noma, kas būtībā nodod nomniekam visus aktīva īpašuma tiesībām raksturīgos riskus un atlīdzības. Īpašuma tiesības var tikt vai netikt nodotas.

Lietderīgās lietošanas laiks — aplēstais atlikušais laika periods no nomas termiņa sākuma, kura laikā paredzams, ka budžeta iestāde izmantos aktīvā ietvertos saimnieciskos labumus, un kas nav atkarīgs no nomas līguma termiņa.

Minimālie nomas maksājumi — maksājumi nomas termiņa laikā, kurus maksā nomnieks vai kurus no viņa var pieprasīt, izņemot papildu nomas maksu, pakalpojumu izmaksas un nodokļus, kurus maksā iznomātājs un kas ir atlīdzināmi iznomātājam, kopā ar:

a) nomniekam – jebkurām summām, kuras ir garantējis nomnieks vai ar nomnieku saistīta persona;
b) iznomātājam – jebkuru atlikušo vērtību, kuru iznomātājam ir garantējis nomnieks vai ar nomnieku saistīta persona, vai neatkarīga trešā persona, kas ir finansiāli spējīga pildīt pienākumus saskaņā ar garantiju;
c) maksājumiem nomas termiņa laikā un aktīva pirkšanas maksājumu, ja nomniekam ir iespēja pirkt aktīvu par cenu, kas varētu būt pietiekami zemāka par patieso vērtību datumā, kad šo iespēju var izmantot, un nomas uzsākšanas datumā pastāv pamatota noteiktība, ka nomnieks šo iespēju izmantos.

Neatceļamā noma — noma, kuru var atcelt, tikai ja:

a) īstenojas kāda situācija, kuras īstenošanās varbūtība bijusi neliela;
b) ir iznomātāja atļauja;
c) nomnieks uzsāk jaunu nomu ar to pašu iznomātāju par to pašu vai līdzvērtīgu aktīvu;
d) nomnieks samaksā tādu papildu summu, ka jau nomas sākumā pastāv pamatota noteiktība, ka noma turpināsies.

Noma	līgums, ar kuru iznomātājs par vienu vai vairākiem nomas maksājumiem (atlīdzību) nodod nomniekam tiesības lietot aktīvu līgumā noteiktu laika periodu.
Nomas uzsākšanas datums	agrākais no diviem šādiem datumiem: 1) nomas līguma parakstīšanas datums; 2) cita tiesību akta datums, ar kuru puses apņēmušās pildīt galvenos nomas noteikumus.
Nomas termiņa sākums	datums, no kura nomnieks ir tiesīgs lietot nomāto aktīvu. Tas ir nomas sākotnējās atzīšanas datums (t.i., nomas aktīvu, saistību, kā arī nomas ieņēmumu vai izdevumu atzīšanas datums).
Nomas termiņš	laika periods, uz kuru nomnieks ir noslēdzis līgumu par aktīvu nomu, kā arī visi turpmākie termiņi, kuros nomniekam ir iespēja turpināt aktīva nomu ar vai bez turpmākajiem maksājumiem, ja nomas uzsākšanas datumā ir pietiekams pamats uzskatīt, ka nomnieks šādu iespēju izmantos.
Operatīvā noma	noma, kas nav finanšu noma un kas būtībā nenodod nomniekam visus aktīva īpašuma tiesībām raksturīgos riskus un atlīdzības.
Papildus nomas maksājums	nomas maksājumu daļa, kuras lielums nav iepriekš noteikts, bet ir pamatots ar vienu vai vairāku faktoru (izņemot laika faktoru), piemēram, lietošanas intensitātes, cenu indeksu vai tirgus procentu likmju, ietekmi.
Saimnieciskās izmantošanas laiks	laika periods, kurā sagaidāms, ka no aktīva varēs gūt saimnieciskos labumus viens vai vairāki lietotāji, vai laika periods, kurā tiek iegūts ražošanas vai līdzīgu vienību skaits, ko no aktīva plāno iegūt viens vai vairāki lietotāji.
Sākotnējās tiešās izmaksas	papildu izmaksas, kas tieši attiecināmas uz nomas līguma nosacījumu saskaņošanu un nomas līguma noslēgšanu.

4. Izņēmumi

Šī Rokasgrāmatas sadaļa neattiecas uz īpašumu nomas darījumiem par neatjaunojamo dabas resursu izpēti vai izmantošanu un licenču nomas darījumiem par kinofilmu, videoierakstu, lugu, manuskriptu, patentu un autortiesību izmantošanu. Minēto darījumu uzskaitē budžeta iestāde vadās pēc prasībām, kas noteiktas citās Rokasgrāmatas sadaļās, piemēram, "Nemateriālo ieguldījumu uzskaite", "Pamatlīdzekļu uzskaite" u.c.

Šajā Rokasgrāmatā noteiktās prasības neattiecas uz operatīvajā nomā nodoto un finanšu nomā iegūto ilgtermiņa nefinanšu aktīvu turpmāko novērtēšanu. Budžeta iestāde šādu ilgtermiņa nefinanšu aktīvu turpmāko novērtēšanu veic saskaņā ar attiecīgajām Rokasgrāmatas sadaļām, kas nosaka ilgtermiņa nefinanšu ieguldījumu uzskaiti.

Šajā Rokasgrāmatas sadaļā norādītie uzskaites principi neattiecas uz līgumiem, kas noslēgti Publiskās un privātās partnerības likuma ietvaros. Ja līgums noslēgts Publiskās un privātās partnerības likuma ietvaros,

budžeta iestāde izvērtē un uzskaita attiecīgo darījumu saskaņā ar Rokasgrāmatas sadaļā "Publiskās un privātās partnerības darījumu uzskaite" noteiktajiem principiem.

5. Saistošie dokumenti

5.1. Likums par budžetu un finanšu vadību (24.03.1994.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti, tai skaitā:

5.1.1. Ministru kabineta 27.12.2005. noteikumi Nr. 1032 "Noteikumi par budžetu ieņēmumu klasifikāciju";

5.1.2. Ministru kabineta 27.12.2005. noteikumi Nr. 1031 "Noteikumi par budžetu izdevumu klasifikāciju atbilstoši ekonomiskām kategorijām";

5.1.3. Ministru kabineta 13.02.2018. noteikumi Nr. 87 "Grāmatvedības uzskaites kārtība budžeta iestādēs";

5.1.4. Ministru kabineta 19.06.2018 noteikumi Nr. 344 "Gada pārskata sagatavošanas kārtība";

5.1.5. Ministru kabineta 10.12.2013. noteikumi Nr. 1456 "Noteikumi par institucionālo sektoru klasifikāciju".

5.2. Likums "Par grāmatvedību" (14.10.1992.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti, tai skaitā, Ministru kabineta 21.10.2003. noteikumi Nr. 585 "Noteikumi par grāmatvedības kārtošanu un organizāciju".

5.3. Publiskas personas mantas atsavināšanas likums (31.10.2002.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti.

5.4. Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likums (19.07.1995.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti.

6. Nomas uzskaites lēmuma koks

1.attēls. Nomas uzskaites lēmuma koks

7. Nomas klasifikācija

7.1. Nomu klasificē atbilstoši iznomātā aktīva īpašuma tiesībām raksturīgo risku un atlīdzības sadalījumam starp iznomātāju un nomnieku:

7.1.1. riski ietver iespējamos dīkstāves vai tehnoloģiskās novecošanās dēļ radītos zaudējumus vai mainīgo ekonomisko apstākļu ietekmes radītās iespējamās vērtības izmaiņas;

7.1.2. atlīdzība ietver ieguvumu attiecībā uz aktīva saimniecisko labumu nesošām darbībām tā saimnieciskās izmantošanas laikā, kā arī ieņēmumus no aktīva vērtības pieauguma vai aktīva atsavināšanas nomas termiņa beigās. 12.1.apakšnodaļā "12.1. Piemērs - Atšķirība starp lietderīgās lietošanas laiku un saimnieciskās izmantošanas laiku" sniegts skaidrojums atšķirībai starp lietderīgās lietošanas laiku un saimnieciskās izmantošanas laiku.

7.2. Nomu klasificē nomas uzsākšanas datumā – nomas līguma vai cita tiesību akta parakstīšanas datumā, ņemot vērā līdz nomas termiņa sākumam veiktos grozījumus līgumā. Šajā datumā nomu klasificē kā operatīvo vai finanšu nomu.

7.3. Nomu klasificē kā finanšu nomu, ja:

7.3.1. ar to pēc būtības nodod nomniekam **visus īpašuma tiesībām raksturīgos riskus un atlīdzības,** neņemot vērā īpašuma tiesību nodošanu, **un**

7.3.2. tā atbilst vismaz vienam no normatīvajos aktos noteiktajiem finanšu nomas kritērijiem (skat. 7.7. apakšpunktu).

7.4. Nomu klasificē kā operatīvo nomu, ja tās ietvaros nomniekam pēc būtības netiek nodoti visi īpašuma tiesībām raksturīgie riski un atlīdzības, neņemot vērā īpašuma tiesību nodošanu.

7.5. Būtiskākās finanšu nomas un operatīvās nomas pazīmes uzrādītas 2.attēlā.

7.6. Nomas klasifikāciju par operatīvo vai finanšu nomu nosaka darījuma būtība, nevis līguma juridiskā forma.

7.7. Budžeta iestāde izvērtē un nomu klasificē kā finanšu nomu, ja ar to pēc būtības nodod nomniekam visus īpašuma tiesībām raksturīgos riskus un atlīdzības, neņemot vērā īpašuma tiesību nodošanu, kā arī budžeta iestāde izvērtē, vai finanšu noma atbilst vismaz vienam no šādiem nosacījumiem:

- nomātā aktīva īpašuma tiesības tiks nodotas nomniekam līdz nomas termiņa beigām;
- nomniekam ir iespēja nopirkt aktīvu par cenu, kas datumā, kad šo iespēju varēs izmantot, būtu pietiekami zemāka par aktīva patieso vērtību, lai nomas uzsākšanas datumā pastāvētu pamatota noteiktība, ka nomnieks šo iespēju izmantos;
- nomas termiņš ir vismaz 75 procenti no aktīva saimnieciskās izmantošanas laika, kurā viens vai vairāki lietotāji no aktīva var gūt saimnieciskos labumus vai to izmantot funkciju izpildei arī tad, ja īpašuma tiesības netiek nodotas;
- minimālo nomas maksājumu pašreizējā vērtība nomas uzsākšanas datumā ir vismaz 90 procenti no iznomātā aktīva patiesās vērtības;
- iznomātie aktīvi ir tik specifiski, ka, būtiski nepārveidojot, tos var lietot tikai nomnieks.

.

2.attēls. Nomas klasifikācija

7.8. Nomu klasificē par operatīvo nomu, ja pastāv pazīmes, kas liecina, ka nomas ietvaros pēc būtības visi īpašuma tiesībām raksturīgie riski un atlīdzības netiek nodoti nomniekam. *Piemēram, budžeta iestāde nodod nomā ēku un, pat ja nomas līgumā noteiktā minimālo nomas maksājumu pašreizējā vērtība nomas uzsākšanas datumā ir vairāk kā 90% (vai izpildās kāds cits kritērijs), budžeta iestāde izvērtē, vai nomas ietvaros tiek nodoti visi riski un atlīdzības nomniekam. Gadījumā, ja noma atbilst tikai kādam no iepriekšminētajiem finanšu nomas kritērijiem, tomēr pēc būtības visi īpašuma tiesībām raksturīgie riski un atlīdzības netiek nodoti nomniekam, budžeta iestāde klasificē nomu kā operatīvo nomu. Piemēram, ja iznomātājam joprojām paliek saistības attiecībā uz iznomātā aktīva uzturēšanu vai arī nomnieks nav tiesīgs veikt jebkādus civiltiesiskus darījumus ar nomāto aktīvu, tad tiek uzskatīts, ka pēc būtības visi īpašuma tiesībām raksturīgie riski un/vai atlīdzības netiek nodotas un šāda noma tiek klasificēta kā operatīvā noma.*

7.9. Ja nomas laikā nomnieks un iznomātājs vienojas grozīt nomas noteikumus tādā veidā, ka nomu klasificētu citādi, ja grozītie noteikumi būtu bijuši spēkā nomas uzsākšanas datumā, tad pārskatītais līgums tiek uzskatīts par jaunu līgumu tā termiņa laikā. Savukārt, ja nomas laikā konstatē aplēšu izmaiņas (*piemēram, lietderīgā lietošanas laika aplēses vai iznomātā aktīva atlikušās vērtības aplēses)* vai apstākļu izmaiņas (*piemēram, nomnieka saistību neizpilde*), uzskaites nolūkā jaunu nomas klasifikāciju neveic

7.10. Ja nomas līgums ietver gan zemes, gan būvju nomu, nomu klasificē atsevišķi šādā kārtībā:

7.10.1. būvju nomu klasificē saskaņā ar nomas kritērijiem;

7.10.2. zemes nomai veic sekojošu izvērtējumu:

1) aprēķina līgumā noteiktos minimālos nomas maksājumus;
2) minimālo nomas maksājumu summu sadala proporcionāli zemes un būvju patiesajai vērtībai nomas uzsākšanas datumā;
3) diskontē zemes un būvju minimālo nomas maksājumu proporcionāli attiecināto daļu, piemērojot nomas līgumā ietverto procentu likmi;
4) salīdzina zemes proporcionāli sadalīto minimālo nomas maksājumu diskontēto vērtību (zemes vērtība) ar līguma kopējo minimālo nomas maksājumu diskontēto vērtību (līguma vērtība) un ja:

- zemes vērtība ir mazāka par 10 procentiem no līguma vērtības, zemes nomu klasificē tāpat kā būvju nomu;
- zemes vērtība ir lielāka par 10 procentiem no līguma vērtības, zemes nomu klasificē, izvērtējot finanšu nomas kritērijus. Šīs sadaļas 7.7. apakšpunktā minētā kritērija izvērtēšanai par zemes saimnieciskās izmantošanas laiku pieņem būvju saimnieciskās izmantošanas laiku.

8. Finanšu nomas uzskaite

8.1. Ja nomu klasificē par finanšu nomu, iznomātājs un nomnieks nomas uzsākšanas datumā attiecīgi nosaka nomas termiņa sākumā atzīstamos aktīvus, saistības, ieņēmumus, izdevumus.

Finanšu nomas uzskaite no nomnieka puses

8.2. Lai gan nomas līguma juridiskā forma nosaka, ka nomnieks nevar iegūt nomātā aktīva īpašuma tiesības, finanšu nomas būtība paredz, ka nomnieks no nomātā aktīva lietošanas iegūst saimniecisko labumu lielākajā daļā šī aktīva saimnieciskās izmantošanas laika, apmaiņā pret to uzņemoties pienākumu maksāt par šīm tiesībām summu, kas ir aptuveni vienāda ar aktīva patieso vērtību nomas uzsākšanas brīdī, kā arī maksu par finansējuma izmantošanu (finansēšanas izdevumus).

8.3. Nomas termiņa sākumā budžeta iestāde (nomnieks) atzīst iegādātos aktīvus un attiecīgās finanšu nomas saistības. Nomas saistības tiek sadalītas īstermiņa un ilgtermiņa saistībās.

8.4. Nomas uzsākšanas datumā nomnieks atzīst nomāto aktīvu ilgtermiņa ieguldījumu sastāvā un saistības par nomu ilgtermiņa un īstermiņa saistību sastāvā, summējot veicamo minimālo nomas maksājumu pašreizējo vērtību un sākotnējās tiešās darījuma izmaksas, piemēram, komisijas maksas vai nomas noformēšanas pakalpojuma maksas. Nomas darījuma ietvaros veiktu sākotnējo iemaksu ietver minimālo nomas maksājumu summas pašreizējā vērtībā un uzskaita kā minimālo nomas maksājumu daļu.

8.5. Minimālo nomas maksājumu pašreizējās vērtības aprēķināšanai lieto nomas līgumā noteikto procentu likmi. Ja nomas darījumā piemēroto procentu likmi nav iespējams noteikt, piemēro atbilstošu Valsts kases tīmekļvietnē publicēto procentu likmi.

8.6. Budžeta iestāde nomas uzsākšanas datumā veic sekojošu grāmatojumu, atzīstot aktīvu un saistības par nomu minimālo nomas maksājumu pašreizējā vērtībā:

D	*1100*	*Nemateriālie ieguldījumi*
	vai	
	1200	*Pamatlīdzekļi*
*D**	*5723***	*Pievienotās vērtības nodoklis*
K	*5135*	*Ilgtermiņa saistības par finanšu nomu*
K	*5315*	*Īstermiņa saistības par finanšu nomu*

** gadījumā, ja budžeta iestāde ir PVN maksātāja.*

*** budžeta iestāde grāmatvedības uzskaites kārtībā var noteikt detalizētu PVN uzskaites kontu pielietojumu.*

8.7. Finanšu nomas ietvaros katrā pārskata periodā veidojas nolietojamo aktīvu nolietojuma izmaksas, kā arī finansēšanas izdevumi.

8.8. Ja ir pietiekama pārliecība, ka nomnieks nomas termiņa beigās iegūs aktīva īpašuma tiesības, nomātā aktīva sagaidāmais nolietojuma periods ir nomātā aktīva lietderīgās lietošanas laiks. Ja šādas pārliecības nav, tad nomātā aktīva nolietošanas periods ir nomas termiņa laiks.

8.9. Tālāko nemateriālo ieguldījumu vai pamatlīdzekļa uzskaiti budžeta iestāde veic saskaņā ar Rokasgrāmatas sadaļu "Nemateriālo ieguldījumu uzskaite" un Rokasgrāmatas sadaļu "Pamatlīdzekļu uzskaite".

8.10. Nomātajiem nolietojamiem aktīviem piemēro tādus pašus nolietojuma aprēķināšanas principus, kādi ir noteikti nomnieka īpašumā esošiem aktīviem, un atzītais nolietojums vai amortizācija jāaprēķina saskaņā ar Rokasgrāmatas sadaļu "Pamatlīdzekļu uzskaite" un "Nemateriālo ieguldījumu uzskaite" prasībām.

8.11. Finanšu nomas (Nomas) procentu maksājumus atzīst finanšu izdevumos periodā, kad tie radušies, neatkarīgi no tā, vai nauda ir samaksāta, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*8220*	*Procentu izdevumi*
K	*5317*	*Saistības par procentu un citiem maksājumiem*

8.12. Pārskata perioda beigās budžeta iestāde aprēķina to finanšu nomas saistību daļu, kura atmaksājama 12 mēnešu laikā no bilances datuma, un veic sekojošu grāmatojumu:

D	*5135*	*Ilgtermiņa saistības par finanšu nomu*
K	*5315*	*Īstermiņa saistības par finanšu nomu*

8.13. Minimālos nomas maksājumus sadala un attiecina uz finansēšanas izdevumiem un nenokārtoto saistību samazinājumu. Finansēšanas izdevumus sadala pa periodiem nomas termiņa laikā tā, lai saistību atlikumam veidotos nemainīga periodiska procentu likme. Papildus nomas maksājumus

iekļauj izdevumos periodā, kad tie radušies. 12.3.apakšnodaļā "12.3. Piemērs – Finanšu nomas uzskaite no nomnieka puses" sniegts praktisks piemērs finansēšanas izdevumu sadalei nomas termiņa laikā.

8.14. Nomātā aktīva pārskata periodā atzītā nolietojuma izdevumu un attiecīgajā periodā radušos saistību finansēšanas izdevumu summa parasti nesakrīt ar šajā periodā veicamajiem nomas maksājumiem. Tādējādi nomātā aktīva un attiecīgo nomas saistību summas nomas termiņa laikā parasti nav vienādas.

8.15. Pārskata gada beigās budžeta iestāde veic nomas aktīva vērtības samazināšanās pārbaudes, lai noteiktu, vai nomātā aktīva vērtība nav samazinājusies, atbilstoši Rokasgrāmatas sadaļā "Nemateriālo ieguldījumu uzskaite" un Rokasgrāmatas sadaļā "Pamatlīdzekļu uzskaite" noteiktajiem principiem.

8.16. 12.3. apakšnodaļā "12.3. Piemērs – Finanšu nomas uzskaite no nomnieka puses" sniegts praktisks piemērs finanšu nomas uzskaitei no nomnieka puses.

Finanšu nomas uzskaite no iznomātāja puses

8.17. Iznomātājs finanšu nomas (Nomas) līgumu uzskaita atbilstoši šādiem nosacījumiem:

- nomas termiņa sākumā atzīst prasības un pamatdarbības ieņēmumus vērtībā, kas vienāda ar minimālo nomas maksājumu kopsummu, kas diskontēta ar nomas līgumā noteikto procenta likmi. Ja procentu likmi nav iespējams noteikti, piemēro atbilstošu Valsts kases tīmekļvietnē publicētu procentu likmi. Sākotnējās tiešās darījuma izmaksas atskaita no prasību vērtības, samazinot nomas termiņa laikā atzīto ieņēmumu summu;
- iznomāto aktīvu izslēdz no uzskaites un atzīst pārējos izdevumus;
- sākotnēji atzītās prasības turpmāk novērtē amortizētajā vērtībā – pārskata gadā palielina par finanšu ieņēmumiem, kurus aprēķina, piemērojot nomas līgumā ietverto procentu likmi, un samazina par saņemtajiem maksājumiem no nomnieka.

8.18. Atsevišķos gadījumos budžeta iestādes, kurām tradicionāli piederējuši tādi infrastruktūras aktīvi kā autoceļi, dambji un ūdens attīrīšanas iekārtas un kuras šos aktīvus arī ir izmantojušas, vairs pilnībā neuzņemas visas šo aktīvu īpašuma tiesības un saimniecisko atbildību par tiem. Budžeta iestādes var atsavināt esošos infrastruktūras aktīvus privātajam sektoram, tos pārdodot vai noslēdzot finanšu nomas līgumus.

8.19. Finanšu nomas ietvaros iznomātājs būtībā nodod nomniekam visus aktīva īpašuma tiesībām raksturīgos riskus un atlīdzības. Tādējādi saņemamās nomas maksas iznomātājs uzskaita kā pamatsummas (minimālo nomas maksājumu pašreizējās vērtības) atmaksu un finansēšanas ieņēmumus, ko veido atlīdzība par ieguldījumiem un sniegtajiem pakalpojumiem (procentu ieņēmumi).

8.20. Nomas uzsākšanas datumā budžeta iestāde, kas ir iznomātājs, atzīst finanšu nomas prasību un pamatdarbības ieņēmumus vērtībā, kas vienāda ar minimālo nomas maksājumu kopsummu, kas diskontēta ar nomas līgumā noteikto procentu likmi, un iznomāto aktīvu izslēdz no uzskaites un atzīst pārējos izdevumus, veicot sekojošus grāmatojumus:

Grāmatojums, atzīstot prasības par finanšu nomu:

D	*2315*	*Prasības par finanšu nomu*
D	*1421*	*Ilgtermiņa prasības par finanšu nomu*
K	*6000**	*Pamatdarbības ieņēmumi*

** budžeta iestāde izstrādā kontu plānu pamatdarbības izdevumu un ieņēmumu uzskaitei atbilstoši budžeta izdevumu/ieņēmumu ekonomisko kategoriju klasifikācijai*

Grāmatojums, izslēdzot iznomāto ilgtermiņa ieguldījumu no uzskaites un atzīstot pārējos izdevumus:

D	*8610*	*Izdevumi no nefinanšu aktīvu izslēgšanas*
K	*2132*	*Krājumi un ilgtermiņa ieguldījumi atsavināšanai**

**ilgtermiņa ieguldījuma atlikusī uzskaites vērtība, kas iepriekš pārgrāmatota no ilgtermiņa ieguldījumu kontiem apgrozāmo līdzekļu sastāvā*

8.21. 12.4.apakšnodaļā "12.4. Piemērs – Finanšu nomas uzskaite no iznomātāja puses" sniegts praktisks piemērs finanšu nomas uzskaitei no iznomātāja puses.

9. Operatīvās nomas uzskaite

9.1. Nomu klasificē kā operatīvo nomu, ja tā pēc būtības nenodod nomniekam visus īpašuma tiesībām raksturīgos riskus un atlīdzības, arī tad, ja noma atbilst vienam vai vairākiem finanšu nomas kritērijiem.

Operatīvās nomas uzskaite no nomnieka puses

9.2. Operatīvās nomas maksājumus (izņemot pakalpojumu izmaksas, piemēram, apdrošināšanas izmaksas un nomātā aktīva uzturēšanas izmaksas, kuras tiek atzītas periodā, kad tiek saņemts pakalpojums) atzīst kā pamatdarbības izdevumus lineāri nomas termiņa laikā.

9.3. Ja operatīvās nomas ņēmējs saskaņā ar līgumu veic nomas maksājumus, izdevumus atzīst periodā, kad saņemts nomas pakalpojums, vai saskaņā ar līguma nosacījumiem, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*7000**	*Pamatdarbības izdevumi*
*D***	*5723****	*Pievienotās vērtības nodoklis*
K	*5316*	*Īstermiņa saistības par operatīvo nomu*

** budžeta iestāde izstrādā kontu plānu pamatdarbības izdevumu uzskaitei atbilstoši budžeta izdevumu ekonomisko kategoriju klasifikācijai*

*** gadījumā, ja budžeta iestāde ir PVN maksātāja.*

**** budžeta iestāde grāmatvedības uzskaites kārtībā var noteikt detalizētu PVN uzskaites kontu pielietojumu.*

D	*7000**	*Pamatdarbības izdevumi*
K	*5424*	*Uzkrātās saistības norēķiniem ar piegādātājiem un darbuzņēmējiem*

** budžeta iestāde izstrādā kontu plānu pamatdarbības izdevumu uzskaitei atbilstoši budžeta izdevumu ekonomisko kategoriju klasifikācijai*

9.4. Aktīvus, kas iegūti operatīvās nomas ietvaros, budžeta iestāde uzskaita zembilancē atbilstoši nomas līgumā vai komisijas vai speciālista noteiktajai vērtībai. Šī uzskaite tiek veikta zembilances kodā 0100 "Nomātie aktīvi".

9.5. Budžeta iestāde zembilancē uzskaita nākotnes operatīvās nomas maksājumus neatceļamās nomas apmērā. Šī uzskaite tiek veikta zembilances kodā 9550 "Nākotnes nomas maksājumi".

9.6. 12.5.apakšnodaļā "12.5. Piemērs – Operatīvās nomas uzskaite no nomnieka puses" sniegts praktisks piemērs operatīvās nomas uzskaitei no nomnieka puses.

Operatīvās nomas uzskaite no iznomātāja puses

9.7. Iznomātājs operatīvajā nomā iznomāto aktīvu klasificē atbilstoši aktīva veidam (piemēram, transportlīdzeklis). Zemi un būves, kā arī to neatņemamas sastāvdaļas klasificē ieguldījumu īpašumu vai pamatlīdzekļu sastāvā atbilstoši ieguldījumu īpašumu un pamatlīdzekļu klasifikācijas prasībām.

9.8. Iznomātājs operatīvās nomas ieņēmumus atzīst kā pārskata perioda pamatdarbības ieņēmumus lineāri nomas termiņa laikā.

9.9. Ja iznomātājs saskaņā ar līgumu saņem nomas maksājumus, ieņēmumus atzīst periodā, kad sniegts nomas pakalpojums, vai saskaņā ar līguma nosacījumiem, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*2316*	*Prasības par operatīvo nomu*
*D***	*5723****	*Pievienotās vērtības nodoklis*
K	*6000**	*Pamatdarbības ieņēmumi*

** budžeta iestāde izstrādā kontu plānu pamatdarbības ieņēmumu uzskaitei atbilstoši budžeta ieņēmumu ekonomisko kategoriju klasifikācijai*

*** gadījumā, ja budžeta iestāde ir PVN maksātāja.*

**** budžeta iestāde grāmatvedības uzskaites kārtībā var noteikt detalizētu PVN uzskaites kontu pielietojumu.*

9.10. Nomas ieņēmumus (izņemot ieņēmumus no sniegtajiem pakalpojumiem, piemēram, iznomātā aktīva apdrošināšanu un uzturēšanu) nomas termiņa laikā atzīst pēc lineārās metodes pat tad, ja maksājumus nesaņem pēc šīs metodes, veicot sekojošu grāmatojumu:

Grāmatojums, ja maksājums saņemts avansā:

D	*5910*	*Nākamo periodu ieņēmumi un saņemtie avansa maksājumi*
K	*6000**	*Pamatdarbības ieņēmumi*

** budžeta iestāde izstrādā kontu plānu pamatdarbības ieņēmumu uzskaitei atbilstoši budžeta ieņēmumu ekonomisko kategoriju klasifikācijai*

Grāmatojums, ja maksājums nav saņemts un maksāšanai paredzētais attaisnojuma dokuments nav izsniegts:

D	*2360*	*Uzkrātie ieņēmumi*
K	*6000**	*Pamatdarbības ieņēmumi*

** budžeta iestāde izstrādā kontu plānu pamatdarbības ieņēmumu uzskaitei atbilstoši budžeta ieņēmumu ekonomisko kategoriju klasifikācijai*

9.11. 12.7.apakšnodaļā "12.7. Piemērs – Operatīvās nomas uzskaite no iznomātāja puses" sniegts praktisks piemērs nomas ieņēmumu atzīšanai pēc lineārās metodes no iznomātāja puses operatīvās nomas gadījumā.

9.12. Izmaksas, tai skaitā nolietojuma vai amortizācijas izmaksas, kas rodas, gūstot nomas ieņēmumus, atzīst pamatdarbības izdevumos to rašanās laikā, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*7000**	*Pamatdarbības izdevumi*
K	*1190*	*Nemateriālo ieguldījumu amortizācija un vērtības samazinājums*
	vai	
	1290	*Pamatlīdzekļu uzkrātais nolietojums un vērtības samazinājums*
	vai	
	1590	*Ieguldījuma īpašumu nolietojums un vērtības samazinājums*

** budžeta iestāde izstrādā kontu plānu pamatdarbības izdevumu uzskaitei atbilstoši budžeta izdevumu ekonomisko kategoriju klasifikācijai*

9.13. Iznomātāja sākotnējās tiešās izmaksas, kas radušās sakarā ar vienošanos par nomu (*piemēram, juridiskās izmaksas, kas saistītās ar līguma sagatavošanu*), atzīst aktīva atsevišķā postenī (nākamo periodu izdevumi) un atzīst izdevumus nomas termiņa laikā uz tādiem pašiem nosacījumiem kā atzīst nomas ienākumus.

Grāmatojums, veicot maksājumu:

D	*2420*	*Avansa maksājumi par pakalpojumiem un citi nākamo periodu izdevumi*
K	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās*

** budžeta iestāde izstrādā kontu plānu pamatdarbības izdevumu uzskaitei atbilstoši budžeta izdevumu ekonomisko kategoriju klasifikācijai*

Grāmatojums, atzīstot izdevumus nomas termiņa laikā:

D	*7000**	*Pamatdarbības izdevumi*
K	*2420*	*Avansa maksājumi par pakalpojumiem un citi nākamo periodu izdevumi*

** budžeta iestāde izstrādā kontu plānu pamatdarbības izdevumu uzskaitei atbilstoši budžeta izdevumu ekonomisko kategoriju klasifikācijai*

9.14. Iznomātajiem aktīviem piemēro tādus pašus nolietojuma vai amortizācijas aprēķināšanas principus, kādi ir noteikti citiem līdzīgiem aktīviem, un nolietojums vai amortizācija atkarībā no apstākļiem jāaprēķina saskaņā ar Rokasgrāmatas sadaļās "Pamatlīdzekļu uzskaite", "Nemateriālo ieguldījumu uzskaite" vai "Ieguldījuma īpašumu uzskaite" noteiktajiem uzskaites principiem.

9.15. Lai noteiktu, vai iznomātā aktīva vērtība nav samazinājusies, budžeta iestāde veic vērtības samazināšanās pārbaudes pārskata gada beigās saskaņā ar Rokasgrāmatas sadaļās "Pamatlīdzekļu uzskaite", "Nemateriālo ieguldījumu uzskaite" vai "Ieguldījuma īpašumu uzskaite" noteiktajiem uzskaites principiem.

9.16. 12.6.apakšnodaļā "12.6. Piemērs – Operatīvās nomas uzskaite no iznomātāja puses" un 12.7.apakšnodaļā "12.7. Piemērs – Operatīvās nomas uzskaite no iznomātāja puses" sniegti praktiski piemēri operatīvās nomas uzskaitei no iznomātāja puses.

10. Inventarizācija

10.1. Lai nodrošinātu, ka budžeta iestādes pārskatos ir uzrādīta pilnīga informācija par visiem finanšu nomas un operatīvās nomas līgumiem, pārskata gada beigās budžeta iestāde veic nomas līgumu inventarizāciju.

10.2. Budžeta iestāde nodrošina finanšu nomā saņemto un operatīvajā nomā nodoto ilgtermiņa ieguldījumu inventarizāciju atbilstoši Rokasgrāmatu sadaļās "Pamatlīdzekļu uzskaite", "Nemateriālo ieguldījumu uzskaite" un "Ieguldījuma īpašumu uzskaite" noteiktajiem principiem.

10.3. Budžeta iestāde nodrošina to aktīvu inventarizāciju, kas atrodas budžeta iestādes lietošanā, pamatojoties uz operatīvās nomas līgumiem, un uzrāda nomātos aktīvus zembilances kodā 0100 "Nomātie aktīvi".

10.4. Budžeta iestāde veic nomas prasību un saistību inventarizāciju, pārbaudot grāmatvedības kontos uzrādītās summas atbilstoši attiecīgajiem dokumentiem un saskaņojot tās ar darījumu partneriem.

10.5. Vispārīgie principi prasību un saistību inventarizācijai aplūkoti Rokasgrāmatas sadaļās "Prasību uzskaite, tai skaitā, nākamo periodu izdevumu un avansu uzskaite" un "Saistību uzskaite".

11. Informācijas uzrādīšana

11.1. Budžeta iestāde uzrāda sekojošu informāciju finanšu pārskatā par nomu:

- bilancē uzrāda informāciju par nomas līgumu ietvaros uzskaitītajām saistībām un prasībām saskaņā ar vispārīgajiem saistību un prasību uzrādīšanas principiem. Saistības bilancē norāda amortizētajā vērtībā. Prasības norāda neto vērtībā, kas aprēķināta, no uzskaites vērtības atskaitot

vērtības samazinājumu. Vienlaikus budžeta iestāde uzrāda informāciju bilancē par finanšu nomā saņemtajiem ilgtermiņa ieguldījumiem un operatīvajā nomā nodotajiem ilgtermiņa ieguldījumiem. Ilgtermiņa ieguldījumus bilancē norāda atlikušajā vērtībā, ko aprēķina, no sākotnējās vērtības atskaitot nolietojumu (amortizāciju) un vērtības samazinājumu.

- grāmatvedības uzskaites principu aprakstā sniedz informāciju sadalījumā pa finanšu pārskatu posteņiem par finanšu nomas un operatīvās nomas darījumu klasifikāciju, novērtēšanu un uzrādīšanu finanšu pārskatā.

11.2. Papildus budžeta iestāde finanšu pārskata pielikumā sniedz sekojošu informāciju visaptverošajā piezīmē V3.piezīmē "Finanšu noma":

- informācija par finanšu nomā nodotajiem aktīviem un saņemamajiem maksājumiem;
- informācija par finanšu nomā saņemtajiem aktīviem un veicamiem maksājumiem;
- citu informāciju pārskatu lietotājiem.

11.3. Papildus budžeta iestāde finanšu pārskata pielikumā sniedz sekojošu informāciju visaptverošajā piezīmē V4.piezīmē "Operatīvā noma":

- informācija par operatīvajā nomā nodotajiem aktīviem un saņemamajiem maksājumiem;
- informācija par operatīvajā nomā saņemtajiem aktīviem un veicamiem maksājumiem;
- citu informāciju pārskatu lietotājiem.

11.4. Budžeta iestāde sniedz informāciju finanšu pārskata posteņu strukturizētajā skaidrojumā saskaņā ar Valsts kases sagatavotajām finanšu pārskata posteņu strukturizētā skaidrojuma sagatavošanas vadlīnijām, kas publicētas Valsts kases tīmekļa vietnē.

12. Praktiski piemēri un informācijas atklāšanas paraugi

12.1. Piemērs - Atšķirība starp lietderīgās lietošanas laiku un saimnieciskās izmantošanas laiku

Saimnieciskās izmantošanas laiks ir viens no zemāk minētajiem:

- laika periods, kurā sagaidāms, ka no aktīva varēs gūt saimnieciskos labumus viens vai vairāki lietotāji;
- laika periods, kurā tiek iegūts ražošanas vai līdzīgu vienību skaits, ko no aktīva plāno iegūt viens vai vairāki lietotāji.

Lietderīgās lietošanas laiks ir aplēstais atlikušais laika periods no nomas termiņa sākuma, kura laikā paredzams, ka budžeta iestāde izmantos aktīvā ietvertos saimnieciskos labumus, un kas nav atkarīgs no nomas līguma termiņa.

Saimnieciskās izmantošanas laiks ir kopējais sagaidāmais aktīva izmantošanas laiks un lietderīgās lietošanas laiks ir sagaidāmais laika periods, kura ietvaros budžeta iestāde izmantos aktīvu. Līdz ar to lietderīgās lietošanas laiks nevar būt garāks par saimnieciskās izmantošanas laiku, bet var būt vienāds ar to.

Piemēram, budžeta iestāde nomas līguma ietvarā nomā regulēšanas iekārtu. Lietderīgās lietošanas laiks šādam pamatlīdzeklim tiek noteikts atbilstoši Ministru kabineta noteikumu Nr.87 2.pielikumam un ir 10 gadu. Iekārtas ražotāja tehniskajā specifikācijā ir norādīts, ka iekārtas paredzamais izmantošanas laiks ir 15 gadu, kas arī būs saimnieciskās izmantošanas laiks, un budžeta iestāde izmanto saimnieciskās izmantošanas laiku (15 gadu), izvērtējot līguma atbilstību finanšu nomas kritērijiem.

12.2. Nomas klasifikācijas piemēri

1) Budžeta iestāde noslēdz nomas līgumu ar termiņu 4 gadi par pamatlīdzekļa iegādi. Budžeta iestāde izvērtē un secina, ka saskaņā ar līguma nosacījumiem visi īpašumtiesībām raksturīgie

riski un atlīdzības ir nodoti budžeta iestādei. Papildus iestāde izvērtē un secina, ka, ņemot vērā to, ka pēc budžeta iestādes aplēsēm saimnieciskās izmantošanas laiks attiecīgajam pamatlīdzeklim ir 5 gadi, tad līguma termiņš ir 80% no pamatlīdzekļa saimnieciskās lietošanas laika. Ņemot vērā iepriekšminēto, budžeta iestāde klasificē darījumu kā finanšu nomu.

2) Budžeta iestāde nomā automašīnu ar termiņu 5 gadi. Līgumā ir teikts, ka automašīnas vērtība pēc 5 gadiem būs 10 000,00 EUR un līgumā noteikts, ka budžeta iestādei būs iespēja iegādāties automašīnu par 7 000,00 EUR. Budžeta iestāde izvērtē un secina, ka saskaņā ar līguma nosacījumiem visi īpašumtiesībām raksturīgie riski un atlīdzības ir nodoti budžeta iestādei. Vienlaikus budžeta iestāde ir apņēmusies nomas termiņa beigās nomāto automašīnu iegādāties un turpināt izmantot, un nomas termiņa beigās budžeta iestādei būs iespēja iegādāties nomāto automašīnu par pietiekami zemāku cenu nekā automašīnas patiesā vērtība, kā arī nomas sākumā budžeta iestāde paredz izmantot šo iespēju. Ņemot vērā iepriekšminēto, budžeta iestāde klasificē darījumu kā finanšu nomu

3) Budžeta iestāde nomā diagnostikas iekārtu. Iekārta var darboties tikai tad, ja tā ir specifiski pielāgota un savienota ar citu budžeta iestādes aprīkojumu, piemēram, serveri vai datoru. Šī iemesla dēļ iekārtas lietošana nomniekam ir iespējama tikai pēc speciāla iekārtu pielāgojuma. Budžeta iestāde izvērtē un secina, ka saskaņā ar līguma nosacījumiem visi īpašumtiesībām raksturīgie riski un atlīdzības ir nodoti budžeta iestādei. Tāpat izpildās kritērijs par aktīvu specifiskumu – diagnostikas iekārta var darboties tikai pēc speciāla iekārtu pielāgojuma, kas nozīmē, ka, būtiski nepārveidojot, šo iekāru var lietot tikai budžeta iestāde. Ņemot vērā minētos kritērijus, nomas līgums tiek klasificēts kā finanšu noma.

12.3. Piemērs – Finanšu nomas uzskaite no nomnieka puses

Budžeta iestāde, kas nav PVN maksātāja, 02.01.2019 noslēdz finanšu nomas līgumu par automašīnas iegādi. 02.01.2019 iznomātais aktīvs tiek nodots nomniekam. Finanšu nomas līguma vērtība 11 000,00 EUR, gada procentu likme – 5% gadā.

Nomas termiņš	*5 gadi*
Nomas maksājums gadā (pamatsumma + procenti)	*2 200,00 EUR*
Procentu likme	*5%*
Nomas aktīva pašreizējā vērtība	*9 524,85 EUR*

Nomas aktīva pašreizējās vērtības aprēķins sniegts 1.tabulā. Procentu izdevumu un nomas saistību aprēķins nomas termiņa laikā sniegts 2.tabulā. Piemērā tiek pieņemts, ka budžeta iestāde veic maksājumu un aprēķina procentus vienreiz gadā - gada beigās.

Aprēķini:

1.tabula. Nomas maksājumu pašreizējā vērtība

Procentu likme	5%					
Nomas summa, EUR	2 200,00	2 200,00	2 200,00	2 200,00	2 200,00	
Gads	1	2	3	4	5	
Diskonta faktors*	0,95	0,91	0,86	0,82	0,78	Kopā:
Pašreizējā vērtība, EUR	2 095,24	1 995,46	1 900,44	1 809,95	1 723,76	9 524,85

**Diskonta faktors= 1/(1+% likme)^gads pēc kārtas*

2.tabula. Procentu izdevumu un nomas saistību aprēķins

Gads	Saistību atlikums uz gada beigām pirms atmaksas un % aprēķina, EUR	Procentu izdevumi, EUR	Nomas maksājumi, EUR	Saistības pārskata perioda beigās, EUR	Īstermiņa daļa, EUR	Ilgtermiņa daļa, EUR
1	**2**	**3=2*5%**	**4**	**5=2+3-4**	**6**	**7**
2019	9 524,85	476,24	2 200,00	7 801,09	1 809,95	5 991,15
2020	7 801,09	390,05	2 200,00	5 991,15	1 900,44	4 090,70

Gads	Saistību atlikums uz gada beigām pirms atmaksas un % aprēķina, EUR	Procentu izdevumi, EUR	Nomas maksājumi, EUR	Saistības pārskata perioda beigās, EUR	Īstermiņa daļa, EUR	Ilgtermiņa daļa, EUR
1	**2**	**3=2*5%**	**4**	**5=2+3-4**	**6**	**7**
2021	5 991,15	299,56	2 200,00	4 090,70	1 995,46	2 095,24
2022	4 090,70	204,54	2 200,00	2 095,24	2 095,24	-
2023	2 095,24	104,76	2 200,00	–	–	–
	Kopā:	1 475,15	11 000,00			

Budžeta iestāde veic sekojošus grāmatojumus atbilstošajā pārskata periodā:

2019. gada 2. janvārī atzīst uzskaitē iegādāto automašīnu:

D	*1231*	*Transportlīdzekļi**	*9 524,85 EUR*
K	*5315*	*Īstermiņa saistības par finanšu nomu*	*1 723,76 EUR*
K	*5135*	*Ilgtermiņa saistības par finanšu nomu*	*7 801,09 EUR*

2019. gada beigās grāmatojums, atzīstot procentu izdevumus par finanšu nomu:

D	*8220*	*Procentu izdevumi*	*476,24 EUR*
K	*5317*	*Saistības par procentu un citiem maksājumiem*	*476,24 EUR*

2019. gada beigās grāmatojums, veicot samaksu par finanšu nomu:

D	*5315*	*Īstermiņa saistības par finanšu nomu*	*1723,76 EUR*
D	*5317*	*Saistības par procentu un citiem maksājumiem*	*476,24 EUR*
K	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās*	*2 200,00 EUR*

2019. gada beigās grāmatojums, atzīstot finanšu nomas īstermiņa daļu, kas attiecas uz 2020.gadu:

D	*5135*	*Ilgtermiņa saistības par finanšu nomu*	*1 809,95 EUR*
K	*5315*	*Īstermiņa saistības par finanšu nomu*	*1 809,95 EUR*

2020. gada beigās grāmatojums, atzīstot procentu izdevumus par finanšu nomu:

D	*8220*	*Procentu izdevumi*	*390,05 EUR*
K	*5317*	*Saistības par procentu un citiem maksājumiem*	*390,05 EUR*

2020. gada beigās grāmatojums, veicot samaksu par finanšu nomu:

D	*5315*	*Īstermiņa saistības par finanšu nomu*	*1809,95 EUR*
D	*5317*	*Saistības par procentu un citiem maksājumiem*	*390,05 EUR*
K	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās*	*2 200,00 EUR*

2020. gada beigās grāmatojums, atzīstot finanšu nomas īstermiņa daļu, kas attiecas uz 2021.gadu:

D	*5135*	*Ilgtermiņa saistības par finanšu nomu*	*1 900,44 EUR*
K	*5315*	*Īstermiņa saistības par finanšu nomu*	*1 900,44 EUR*

2021. gada beigās grāmatojums, atzīstot procentu izdevumus par finanšu nomu:

D	*8220*	*Procentu izdevumi*	*299,56 EUR*
K	*5317*	*Saistības par procentu un citiem maksājumiem*	*299,56 EUR*

2021. gada beigās grāmatojums, veicot samaksu par finanšu nomu:

D	*5315*	*Īstermiņa saistības par finanšu nomu*	*1 900,44 EUR*
D	*5317*	*Saistības par procentu un citiem maksājumiem*	*299,56 EUR*
K	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās*	*2 200,00 EUR*

2021. gada beigās grāmatojums, atzīstot finanšu nomas īstermiņa daļu, kas attiecas uz 2022.gadu:

D	*5135*	*Ilgtermiņa saistības par finanšu nomu*	*1 995,46 EUR*
K	*5315*	*Īstermiņa saistības par finanšu nomu*	*1 995,46 EUR*

2022. gada beigās grāmatojums, atzīstot procentu izdevumus par finanšu nomu:

D	*8220*	*Procentu izdevumi*	*204,54 EUR*
K	*5315*	*Īstermiņa saistības par finanšu nomu*	*204,54 EUR*

2022. gada beigās grāmatojums, veicot samaksu par finanšu nomu:

D	*5315*	*Īstermiņa saistības par finanšu nomu*	*1 995,46 EUR*
D	*5317*	*Saistības par procentu un citiem maksājumiem*	*204,54 EUR*
K	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās*	*2 200,00 EUR*

2022. gada beigās grāmatojums, atzīstot finanšu nomas īstermiņa daļu, kas attiecas uz 2023.gadu:

D	*5135*	*Ilgtermiņa saistības par finanšu nomu*	*2 095,24 EUR*
K	*5315*	*Īstermiņa saistības par finanšu nomu*	*2 095,24 EUR*

2023. gada beigās grāmatojums, atzīstot procentu izdevumus par finanšu nomu:

D	*8220*	*Procentu izdevumi*	*104,76 EUR*
K	*5317*	*Saistības par procentu un citiem maksājumiem*	*104,76 EUR*

2023. gadā grāmatojums, veicot samaksu par finanšu nomu:

D	*5315*	*Īstermiņa saistības par finanšu nomu*	*2 095,24 EUR*
D	*5317*	*Saistības par procentiem un citiem maksājumiem*	*104,76 EUR*
K	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās*	*2 200,00 EUR*

**nomnieks, saņemot aktīvu, sāk aprēķināt nolietojumu attiecīgajam aktīvam, ņemot vērā aktīva lietderīgās lietošanas laiku*

12.4. Piemērs – Finanšu nomas uzskaite no iznomātāja puses

02.01.2019. budžeta iestāde nodod finanšu nomā citai iestādei tehnoloģisko iekārtu ar līguma termiņu 10 gadi. Līgums paredz nomniekam veikt ikgadējo nomas maksājumu 10 000,00 EUR apmērā līdz pārskata gada 31.decembrim. Tehnoloģiskās iekārtas uzskaites vērtība budžeta iestādes grāmatvedības uzskaitē 02.01.2019. ir 67 001,00 EUR. Līgumā ietvertā procentu likme – 8%.

Budžeta iestāde sākotnēji atzīst prasības par nomas aktīvu patiesajā vērtībā.

Nomas termiņš	*10 gadi*
Nomas maksājums gadā	*10 000,00 EUR*
Procentu likme	*8%*
Aktīva uzskaites (atlikusī) vērtība	*67 001,00 EUR**
Prasību pašreizējā vērtība	*67 100,81 EUR*

**piemērā pieņemts, ka aktīvam nav uzskaitīts uzkrātais nolietojums*

Prasību pašreizējās vērtības aprēķins sniegts 3.tabulā. Procentu ieņēmumu un nomas prasību aprēķins nomas termiņa laikā sniegts 4.tabulā.

Aprēķini:

3.tabula. Nomas maksājumu pašreizējā vērtība

Procentu likme	*1*	8%										
Nomas summa, EUR	*2*	10 000,00	10 000,00	10 000,00	10 000,00	10 000,00	10 000,00	10 000,00	10 000,00	10 000,00	10 000,00	
Gads	*3*	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Diskonta faktors*	*4*	0,93	0,86	0,79	0,74	0,68	0,63	0,58	0,54	0,50	0,46	Kopā:
Pašreizējā vērtība, EUR	*5= 2*4*	9 259,26	8 573,39	7 938,32	7 350,30	6 805,83	6 301,70	5 834,90	5 402,69	5 002,49	4 631,93	67 100,81

**Diskonta faktors= 1/(1+% likme)^gads pēc kārtas*

4.tabula. Procentu ieņēmumu un nomas prasību aprēķins

Gads	**Prasību atlikums gada beigās pirms atmaksas un % aprēķina, EUR**	**Procentu ieņēmumi, EUR**	**Maksājums, EUR**	**Prasību atlikums pārskata perioda beigās, EUR**	**Īstermiņa daļa, EUR**	**Ilgtermiņa daļa, EUR**
1	***2***	***3=2*8%***	***4***	***5=2+3-4***	***6***	***7***
2019	67 100,81	5 368,07	10 000,00	62 468,88	5 002,49	57 466,39
2020	62 468,88	4 997,51	10 000,00	57 466,39	5 402,69	52 063,70
2021	57 466,39	4 597,31	10 000,00	52 063,70	5 834,90	46 228,80
2022	52 063,70	4 165,10	10 000,00	46 228,80	6 301,70	39 927,10
2023	46 228,80	3 698,30	10 000,00	39 927,10	6 805,83	33 121,27
2024	39 927,10	3 194,17	10 000,00	33 121,27	7 350,30	25 770,97
2025	33 121,27	2 649,70	10 000,00	25 770,97	7 938,32	17 832,65
2026	25 770,97	2 061,68	10 000,00	17 832,65	8 573,39	9 259,26
2027	17 832,65	1 426,61	10 000,00	9 259,26	9 259,26	–
2028	9 259,26	740,74	10 000,00	–	–	–
	Kopā:	**32 899,19**	**100 000,00**			

Budžeta iestāde veic sekojošus grāmatojumus atbilstošajā pārskata periodā:

2019. gada 2. janvārī sākotnēji atzīst darījumu:

D	*2315*	*Prasības par finanšu nomu*	*4 631,93 EUR*
D	*1421*	*Ilgtermiņa prasības par finanšu nomu*	*62 468,88 EUR*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*	*67 100,81 EUR*
D	*8610*	*Izdevumi no nefinanšu aktīvu izslēgšanas*	*67 001,00 EUR*
K	*2132*	*Krājumi un ilgtermiņa ieguldījumi atsavināšanai*	*67 001,00 EUR*

2019. gada beigās grāmatojums, atzīstot finanšu ieņēmumus par finanšu nomu:

D	*2317*	*Prasības par procentu un citiem maksājumiem*	*5 368,06 EUR*
K	*8120*	*Procentu ieņēmumi*	*5 368,06 EUR*

2019. gada beigās grāmatojums, saņemot maksājumu par finanšu nomu:

D	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās*	*10 000,00 EUR*
K	*2315*	*Prasības par finanšu nomu*	*4 631,94 EUR*
K	*2317*	*Prasības par procentu un citiem maksājumiem*	*5 368,06 EUR*

2019. gada beigās grāmatojums, atzīstot finanšu nomas īstermiņa daļu:

D	*2315*	*Prasības par finanšu nomu*	*5 002,49 EUR*
K	*1421*	*Ilgtermiņa prasības par finanšu nomu*	*5 002,49 EUR*

2020. gada beigās grāmatojums, atzīstot finanšu ieņēmumus par finanšu nomu:

D	*2317*	*Prasības par procentu un citiem maksājumiem*	*4 997,51 EUR*
K	*8120*	*Procentu ieņēmumi*	*4 997,51 EUR*

2020. gada beigās grāmatojums, saņemot maksājumu par finanšu nomu:

D	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās*	*10 000,00 EUR*
K	*2315*	*Prasības par finanšu nomu*	*5 002,49 EUR*
K	*2317*	*Prasības par procentu un citiem maksājumiem*	*4 997,51 EUR*

2020. gada beigās grāmatojums, atzīstot finanšu nomas īstermiņa daļu:

D	*2315*	*Prasības par finanšu nomu*	*5 402,69 EUR*
K	*1421*	*Ilgtermiņa prasības par finanšu nomu*	*5 402,69 EUR*

2021. gada beigās grāmatojums, atzīstot finanšu ieņēmumus par finanšu nomu:

D	*2317*	*Prasības par procentiem un citiem maksājumiem*	*4 597,31 EUR*
K	*8120*	*Procentu ieņēmumi*	*4 597,31 EUR*

2021. gada beigās grāmatojums, saņemot maksājumu par finanšu nomu:

D	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās*	*10 000,00 EUR*
K	*2315*	*Prasības par finanšu nomu*	*5 402,69 EUR*
K	*2317*	*Prasības par procentu un citiem maksājumiem*	*4 597,31 EUR*

2021. gada beigās grāmatojums, atzīstot finanšu nomas īstermiņa daļu:

D	*2315*	*Prasības par finanšu nomu*	*5 834,90 EUR*
K	*1421*	*Ilgtermiņa prasības par finanšu nomu*	*5 834,90 EUR*

2022. gada beigās grāmatojums, atzīstot finanšu ieņēmumus par finanšu nomu:

D	*2317*	*Prasības par procentu un citiem maksājumiem*	*4 165,10 EUR*
K	*8120*	*Procentu ieņēmumi*	*4 165,10 EUR*

2022. gada beigās grāmatojums, saņemot maksājumu par finanšu nomu:

D	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās*	*10 000,00 EUR*
K	*2315*	*Prasības par finanšu nomu*	*5 834,90 EUR*
K	*2317*	*Prasības par procentu un citiem maksājumiem*	*4 165,10 EUR*

2022. gada beigās grāmatojums, atzīstot finanšu nomas īstermiņa daļu:

D	*2315*	*Prasības par finanšu nomu*	*6 301,70 EUR*
K	*1421*	*Ilgtermiņa prasības par finanšu nomu*	*6 301,70 EUR*

2023. gada beigās grāmatojums, atzīstot finanšu ieņēmumus par finanšu nomu:

D	*2317*	*Prasības par procentu un citiem maksājumiem*	*3 698,30 EUR*
K	*8120*	*Procentu ieņēmumi*	*3 698,30 EUR*

2023. gada beigās grāmatojums, saņemot maksājumu par finanšu nomu:

D	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās*	*10 000,00 EUR*
K	*2315*	*Prasības par finanšu nomu*	*6 301,70 EUR*
K	*2317*	*Prasības par procentiem un citiem maksājumiem*	*3 698,30 EUR*

2023. gada beigās grāmatojums, atzīstot finanšu nomas īstermiņa daļu:

D	*2315*	*Prasības par finanšu nomu*	*6 805,83 EUR*
K	*1421*	*Ilgtermiņa prasības par finanšu nomu*	*6 805,83 EUR*

2024. gada beigās grāmatojums, atzīstot finanšu ieņēmumus par finanšu nomu:

D	*2317*	*Prasības par procentiem un citiem maksājumiem*	*3 194,17 EUR*
K	*8120*	*Procentu ieņēmumi*	*3 194,17 EUR*

2024. gada beigās grāmatojums, saņemot maksājumu par finanšu nomu:

D	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās*	*10 000,00 EUR*
K	*2315*	*Prasības par finanšu nomu*	*6 805,83 EUR*
K	*2317*	*Prasības par procentiem un citiem maksājumiem*	*3 194,17 EUR*

2024. gada beigās grāmatojums, atzīstot finanšu nomas īstermiņa daļu:

D	*2315*	*Prasības par finanšu nomu*	*7 350,30 EUR*
K	*1421*	*Ilgtermiņa prasības par finanšu nomu*	*7 350,30 EUR*

2025. gada beigās grāmatojums, atzīstot finanšu ieņēmumus par finanšu nomu:

D	*2317*	*Prasības par procentiem un citiem maksājumiem*	*2 649,70 EUR*
K	*8120*	*Procentu ieņēmumi*	*2 649,70 EUR*

2025. gada beigās grāmatojums, saņemot maksājumu par finanšu nomu:

D	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās*	*10 000,00 EUR*
K	*2315*	*Prasības par finanšu nomu*	*7 350,30 EUR*
K	*2317*	*Prasības par procentu un citiem maksājumiem*	*2 649,70 EUR*

2025. gada beigās grāmatojums, atzīstot finanšu nomas īstermiņa daļu:

D	*2315*	*Prasības par finanšu nomu*	*7 938,32 EUR*
K	*1421*	*Ilgtermiņa prasības par finanšu nomu*	*7 938,32 EUR*

2026. gada beigās grāmatojums, atzīstot finanšu ieņēmumus par finanšu nomu:

D	*2317*	*Prasības par procentiem un citiem maksājumiem*	*2 061,68 EUR*
K	*8120*	*Procentu ieņēmumi*	*2 061,68 EUR*

2026. gada beigās grāmatojums, saņemot maksājumu par finanšu nomu

D	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās*	*10 000,00 EUR*
K	*2315*	*Prasības par finanšu nomu*	*7 938,32 EUR*
K	*2317*	*Prasības par procentiem*	*2 061,68 EUR*

2026. gada beigās grāmatojums, atzīstot finanšu nomas īstermiņa daļu:

D	*2315*	*Prasības par finanšu nomu*	*8 573,39 EUR*
K	*1421*	*Ilgtermiņa prasības par finanšu nomu*	*8 573,39 EUR*

2027. gada beigās grāmatojums, atzīstot finanšu ieņēmumus par finanšu nomu:

D	*2317*	*Prasības par procentiem un citiem maksājumiem*	*1 426,61 EUR*
K	*8120*	*Procentu ieņēmumi*	*1 426,61 EUR*

2027. gada beigās grāmatojums, saņemot maksājumu par finanšu nomu:

D	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās*	*10 000,00 EUR*
K	*2315*	*Prasības par finanšu nomu*	*8 573,39 EUR*
K	*2317*	*Prasības par procentiem un citiem maksājumiem*	*1 426,61 EUR*

2027. gada beigās grāmatojums, atzīstot finanšu nomas īstermiņa daļu:

D	*2315*	*Prasības par finanšu nomu*	*9 259,26 EUR*
K	*1421*	*Ilgtermiņa prasības par finanšu nomu*	*9 259,26 EUR*

2028. gada beigās grāmatojums, atzīstot finanšu ieņēmumus par finanšu nomu:

D	*2317*	*Prasības par procentiem un citiem maksājumiem*	*740,74 EUR*
K	*8120*	*Procentu ieņēmumi*	*740,74 EUR*

2028. gada beigās grāmatojums, saņemot maksājumu par finanšu nomu:

D	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās*	*10 000,00 EUR*
K	*2315*	*Prasība par finanšu nomu*	*9 259,26 EUR*
K	*2317*	*Prasības par procentiem un citiem maksājumiem*	*740,74 EUR*

12.5. Piemērs – Operatīvās nomas uzskaite no nomnieka puses

Budžeta iestāde 02.01.2019. noslēdz operatīvās nomas līgumu par mikroskopa nomu. Nomas termiņš 3 gadi, nomas maksa 950,00 EUR gadā. Saskaņā ar līgumu budžeta iestāde veic nomas maksājumus vienu reizi gada beigās. Piemērā tiek pieņemts, ka budžeta iestāde izdevumus atzīst gada beigās. Budžeta iestāde nav PVN maksātājs.

Budžeta iestāde veic sekojošus grāmatojumus atbilstošajā pārskata periodā:

2019. gada beigās grāmatojums, atzīstot operatīvās nomas izdevumus

D	*7000**	*Pamatdarbības izdevumi*	*950,00 EUR*
K	*5316*	*Īstermiņa saistības par operatīvo nomu*	*950,00 EUR*

** budžeta iestāde izstrādā kontu plānu pamatdarbības izdevumu uzskaitei atbilstoši budžeta izdevumu ekonomisko kategoriju klasifikācijai*

2019. gada beigās grāmatojums, veicot operatīvās nomas maksājumu

D	*5316*	*Īstermiņa saistības par operatīvo nomu*	*950,00 EUR*
K	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās*	*950,00 EUR*

Informāciju par operatīvajā nomā saņemto mikroskopu pārskata gada beigās budžeta iestāde uzrāda zembilances kodā 0100 "Zembilances aktīvi".

2020. gada beigās grāmatojums, atzīstot operatīvās nomas izdevumus

D	*7000**	*Pamatdarbības izdevumi*	*950,00 EUR*
K	*5316*	*Īstermiņa saistības par operatīvo nomu*	*950,00 EUR*

** budžeta iestāde izstrādā kontu plānu pamatdarbības izdevumu uzskaitei atbilstoši budžeta izdevumu ekonomisko kategoriju klasifikācijai*

2020. gada beigās grāmatojums, veicot operatīvās nomas maksājumu

D	*5316*	*Īstermiņa saistības par operatīvo nomu*	*950,00 EUR*
K	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās*	*950,00 EUR*

2021. gada beigās grāmatojums, atzīstot operatīvās nomas izdevumus

D	*7000**	*Pamatdarbības izdevumi*	*950,00 EUR*
K	*5316*	*Īstermiņa saistības par operatīvo nomu*	*950,00 EUR*

** budžeta iestāde izstrādā kontu plānu pamatdarbības izdevumu uzskaitei atbilstoši budžeta izdevumu ekonomisko kategoriju klasifikācijai*

2021. gada beigās grāmatojums, veicot operatīvās nomas maksājumu

D	*5316*	*Īstermiņa saistības par operatīvo nomu*	*950,00 EUR*
K	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās*	*950,00 EUR*

Pēc līguma termiņa beigām *zembilances kodā 0100 "Zembilances aktīvi" izslēdz informāciju par nomā saņemto mikroskopu.*

12.6. Piemērs – Operatīvās nomas uzskaite no iznomātāja puses

Budžeta iestāde 02.01.2019. iegādājas mikroskopu par vērtību 5 000,00 EUR, ar lietderīgās lietošanas laiku 5 gadi, un tajā pašā datumā noslēdz operatīvās nomas līgumu ar citu iestādi par mikroskopa iznomāšanu. Nomas līguma termiņš ir trīs gadi, ar nomas maksu 950,00 EUR gadā.

Budžeta iestāde veic sekojošus grāmatojumus atbilstošajā pārskata periodā:

Iegādātā mikroskopa sākotnējā atzīšana 2019. gada 2. janvārī

D	*1230*	*Pārējie pamatlīdzekļi*	*5 000,00 EUR*
K	*5311*	*Saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*	*5 000,00 EUR*

2019. gada beigās grāmatojums, atzīstot aprēķināto nolietojumu par periodu:

D	*7000*	*Pamatdarbības izdevumi*	*916,66 EUR*
K	*1293*	*Pārējo pamatlīdzekļu uzkrātais nolietojums (5 000,00/60*11)*	*916,66 EUR*

2019. gada beigās grāmatojums, atzīstot nomas ieņēmumus:

D	*2316*	*Prasības par operatīvo nomu*	*950,00 EUR*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*	*950,00 EUR*

2019. gada beigās grāmatojums, saņemot maksājumu par operatīvo nomu:

D	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās*	*950,00 EUR*
K	*2316*	*Prasības par operatīvo nomu*	*950,00 EUR*

2020. gada beigās grāmatojums, atzīstot aprēķināto nolietojumu par periodu:

D	*7000*	*Pamatdarbības izdevumi*	*1 000,00 EUR*
K	*1293*	*Pārējo pamatlīdzekļu uzkrātais nolietojums (5 000,00/60*12)*	*1 000,00 EUR*

2020. gada beigās grāmatojums, atzīstot nomas ieņēmumus:

D	*2316*	*Prasības par operatīvo nomu*	*950,00 EUR*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*	*950,00 EUR*

2020. gada beigās grāmatojums, saņemot maksājumu par operatīvo nomu:

D	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās*	*950,00 EUR*
K	*2316*	*Prasības par operatīvo nomu*	*950,00 EUR*

2021. gada beigās grāmatojums, atzīstot aprēķināto nolietojumu par periodu:

D	*7000*	*Pamatdarbības izdevumi*	*1 000,00 EUR*
K	*1293*	*Pārējo pamatlīdzekļu uzkrātais nolietojums (5 000,00/60*12)*	*1 000,00 EUR*

2021. gada beigās grāmatojums, atzīstot nomas ieņēmumus

D	*2316*	*Prasības par operatīvo omu*	*950,00 EUR*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*	*950,00 EUR*

2021. gada beigās grāmatojums saņemot maksājumu par operatīvo nomu

D	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās*	*950,00 EUR*
K	*2316*	*Prasības par operatīvo nomu*	*950,00 EUR*

Budžeta iestāde pēc nomas termiņa beigām turpina aprēķināt mikroskopa nolietojumu atlikušajā lietderīgās lietošanas laikā.

12.7. Piemērs – Operatīvās nomas uzskaite no iznomātāja puses

Budžeta iestāde 02.01.2019. noslēdz operatīvās nomas līgumu ar citu iestādi par telpu iznomāšanu. Nomas līguma termiņš ir trīs gadi. Līgums paredz nomas maksājumus sekojošā kārtībā: 1.gadā – 1 000,00 EUR, 2.gadā – 2 000,00 EUR, 3.gadā – 1 500, 00 EUR. Kopējā līguma summa 4 500,00 EUR. Budžeta iestāde nav PVN maksātāja.

Budžeta iestāde atzīst operatīvās nomas maksājumus kā pamatdarbības ieņēmumus lineāri nomas termiņa laikā – 1 500 EUR gadā (4 500 EUR/ 3 gadi).

Budžeta iestāde veic sekojošus grāmatojumus atbilstošajā pārskata periodā:

1. gada beigās grāmatojums, izrakstot rēķinu un atzīstot nomas ieņēmumus:

D	*2316*	*Prasības par operatīvo omu*	*1 000,00 EUR*
D	*2364*	*Uzkrātie ieņēmumi par pakalpojumiem*	*500,00 EUR*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*	*1 500,00 EUR*

Grāmatojums saņemot maksājumu par operatīvo nomu:

D	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās*	*1 000,00 EUR*
K	*2316*	*Prasības par operatīvo nomu*	*1 000,00 EUR*

2. gada beigās grāmatojums, izrakstot rēķinu un atzīstot nomas ieņēmumus:

D	*2316*	*Prasības par operatīvo omu*	*2 000,00 EUR*
K	*2364*	*Uzkrātie ieņēmumi par pakalpojumiem*	*500,00 EUR*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*	*1 500,00 EUR*

Grāmatojums saņemot maksājumu par operatīvo nomu

D	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās*	*2 000,00 EUR*
K	*2316*	*Prasības par operatīvo nomu*	*2 000,00 EUR*

3. gada beigās grāmatojums, izrakstot rēķinu un atzīstot nomas ieņēmumus:

D	*2316*	*Prasības par operatīvo omu*	*1 500,00 EUR*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*	*1 500,00 EUR*

Grāmatojums saņemot maksājumu par operatīvo nomu

D	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās*	*1 500,00 EUR*
K	*2316*	*Prasības par operatīvo nomu*	*1 500,00 EUR*

13. Attaisnojuma dokumentu paraugi

13.1. Grāmatvedības izziņa par Nomas klasifikāciju

Budžeta iestādes veidlapa / rekvizīti

APSTIPRINU

_____
(amats)

_____
(paraksts, paraksta atšifrējums)

_____
(datums)

GRĀMATVEDĪBAS IZZIŅA
(dokumenta izdošanas vieta)

_____ Nr. _____
(datums)

Par nomas klasifikāciju

Grāmatvedības izziņa sagatavota, pamatojoties uz _____

Līguma vai Vienošanās Nr.	
Līguma vai Vienošanās noslēgšanas datums	

Ar minēto izziņu tiek izvērtēts sekojošais:

Nr.	**Kritērijs**	**Izpildās/ Neizpildās**	**Komentāri**
1.	Tiek nodoti visi īpašumtiesībām raksturīgie riski un atlīdzības		
2.	Nomas termiņš ir vismaz 75 procenti no aktīva saimnieciskās izmantošanas laika, kurā no aktīva iespējams gūt saimnieciskos labumus vai kalpošanas potenciālu viens vai vairāki lietotāji, pat tad, ja īpašuma tiesības netiek nodotas		
3.	Nomātā aktīva īpašuma tiesības tiks nodotas nomniekam līdz nomas termiņa beigām;		
4.	Nomniekam ir iespēja nopirkt aktīvu par cenu, kura datumā, kad šo iespēju varēs izmantot, būtu pietiekami zemāka par aktīva patieso vērtību, lai nomas uzsākšanas datumā pastāvētu pamatota noteiktība, ka nomnieks šo iespēju izmantos;		
5.	Minimālo nomas maksājumu pašreizējā vērtība nomas uzsākšanas datumā ir vismaz 90 procentu no iznomātā aktīva patiesās vērtības;		
6.	Iznomātie aktīvi ir tik specifiski, ka tos, būtiski nepārveidojot, var lietot tikai nomnieks.		

Kopsavilkums: Izvērtējot augstākminētos kritērijus nomas līgums tiek klasificēts kā _____, jo _____ .

finanšu noma/operatīvā noma

Sagatavoja: ____*(paraksts)*_____ (vārds, uzvārds, amats) _____*(datums)*_____

Finanšu instrumentu uzskaite

1. Mērķis

Šīs sadaļas mērķis ir noteikt principus finanšu instrumentu uzskaitei budžeta iestādēs.

2. Sfēra

Šī sadaļa nosaka sekojošu finanšu instrumentu uzskaites principus un ar to uzskaiti saistītos grāmatojumus, kā arī sniedz atsauces uz uzskaiti reglamentējošiem normatīvajiem aktiem, attaisnojuma dokumentu paraugus, praktiskus piemērus un informācijas atklāšanas paraugus:

- finanšu ieguldījumi (piemēram, aizdevumi, ieguldījuma vērtspapīri, noguldījumi), izņemot ieguldījumus radniecīgajās un asociētajās kapitālsabiedrībās, kuru uzskaites prasības ietvertas Rokasgrāmatas sadaļā "Līdzdalības radniecīgajās un asociētajās kapitālsabiedrībās uzskaite";
- prasības, kas radušās aktīva atsavināšanas rezultātā, ja maksājumu atliek ilgāk nekā 12 mēnešus;
- aizņēmumi, saņemtie noguldījumi un emitētie vērtspapīri;
- saistības, kas radušās aktīva iegādes vai izveidošanas rezultātā, ja maksājumu atliek ilgāk nekā 12 mēnešus;
- atvasinātie finanšu instrumenti.

3. Definīcijas

Aizņēmumi

finanšu saistības, ko, pamatojoties uz rakstveida līgumu, uzņēmies aizņēmējs, saņemot no aizdevēja naudu un uzņemoties pienākumu noteiktā laikā un kārtībā to atmaksāt aizdevējam.

Aktīvi

resursi, ko pagātnes notikumu rezultātā kontrolē budžeta iestāde, kuru vērtību var ticami novērtēt un no kuriem nākotnē var sagaidīt saimnieciskos labumus vai ar kuriem var nodrošināt budžeta iestādes (valsts, nozares vai pašvaldības) funkciju vai deleģēto uzdevumu izpildi:

- izmantojot preču ražošanai vai pakalpojumu sniegšanai;
- iznomājot citām personām;
- izmantojot administratīvām vajadzībām;
- īstenojot valsts un pašvaldību politiku un nodrošinot valsts un pašvaldību budžeta vajadzības.

Aktīvs tirgus

tirgus, kurā darījumi ar aktīviem vai saistībām tiek veikti pietiekami bieži un pietiekamā apjomā, lai pastāvīgi nodrošinātu to cenas noteikšanai nepieciešamo informāciju.

Atvasinātie finanšu instrumenti

finanšu aktīvs un finanšu saistības, ja spēkā ir visi šie nosacījumi:

a) tā vērtība mainās atkarībā no noteiktas procentu likmes, finanšu instrumentu cenas, preču cenas,

ārvalstu valūtas kursa, cenu vai likmju indeksa, kredītreitinga vai cita mainīga faktora izmaiņām ar nosacījumu, ka nefinanšu mainīgais faktors nav īpaši attiecināms uz kādu līgumu slēdzošo pusi;

b) sākotnējais neto ieguldījums ir mazāks nekā būtu nepieciešams cita veida līgumu noslēgšanai, kas līdzīgā veidā ir atkarīgi no tirgus faktoru izmaiņām, vai sākotnējais ieguldījums nav nepieciešams;

c) tā norēķins tiek veikts nākotnes datumā.

Darījuma izmaksas

izmaksas, kuras ir tieši attiecināmas uz finanšu aktīva vai finanšu saistību iegādi, emisiju vai atsavināšanu (izslēgšanu no uzskaites), kuras nebūtu radušās, ja budžeta iestāde nebūtu iegādājusies, emitējusi vai atsavinājusi finanšu instrumentu.

Efektīvā procentu likme

likme, kas precīzi diskontē nākotnē paredzētos maksājumus, lai finanšu instrumenta līguma darbības laikā vienmērīgi atzītu procentu ieņēmumus vai izdevumus.

Efektīvās procentu likmes metode

finanšu instrumentu uzskaites vērtības amortizācijas metode, saskaņā ar kuru nākotnē paredzētos maksājumus diskontē, lai finanšu instrumenta līguma darbības laikā vienmērīgi atzītu procentu ieņēmumus vai izdevumus.

Finanšu aktīvs

aktīvs, kas ir:

a) nauda;

b) citas personas pašu kapitāla instruments – līgums, kas apliecina atlikušo līdzdalību citas personas aktīvos pēc visu saistību atskaitīšanas;

c) līgumā noteiktas tiesības:

- saņemt naudas līdzekļus vai citu finanšu aktīvu no citas personas; vai
- savstarpēji apmainīt finanšu aktīvus vai finanšu saistības ar citu personu apstākļos, kas budžeta iestādei ir potenciāli labvēlīgi;

d) finanšu instruments, ja tas atbilst finanšu instrumenta definīcijai.

Finanšu aktīvu vai finanšu saistību amortizētā vērtība

summa, kurā ir novērtēts finanšu aktīvs vai finanšu saistības pārskata perioda beigās, kuru aprēķina, sākotnējo vērtību palielinot par procentu ieņēmumiem vai izdevumiem un samazinot par saņemtajiem vai veiktajiem maksājumiem un aprēķināto vērtības samazinājumu.

Finanšu garantiju līgums

līgums, kas paredz noteiktu maksājumu veikšanu finanšu garantiju līguma turētājam radīto zaudējumu (izdevumu) kompensēšanai, kas radušies darījuma partnera savlaicīgas nemaksāšanas dēļ, kā paredzēts attiecīgajos parāda instrumenta nosacījumos.

Finanšu instruments	vienošanās, kas vienlaikus vienai personai rada finanšu aktīvu, bet citai personai — finanšu saistības vai pašu kapitāla instrumentu.
Finanšu saistības	a) līgumā noteikts pienākums: • nodot citai personai naudas līdzekļus vai citus finanšu aktīvus; vai • savstarpēji apmainīt finanšu aktīvus vai finanšu saistības ar personu apstākļos, kas budžeta iestādei ir potenciāli nelabvēlīgi; b) finanšu instruments, ja tas atbilst finanšu instrumenta definīcijai.
Līdz termiņa beigām turēti ieguldījumi	neatvasināti finanšu aktīvi ar fiksētiem vai nosakāmiem maksājumiem un fiksētu termiņu, kurus budžeta iestāde plāno un spēj turēt līdz attiecīgā finanšu instrumenta līguma termiņa beigām un budžeta iestāde būtībā varētu atgūt to uzskaites vērtību.
Pašu kapitāla instruments	līgums, kas apliecina atlikušo līdzdalību citas personas aktīvos pēc visu saistību atskaitīšanas.
Patiesajā vērtībā novērtēti finanšu aktīvi vai finanšu saistības	finanšu aktīvi vai finanšu saistības, kurus tur tirdzniecībai (iegādāti vai radīti ar mērķi paredzamā nākotnē tos pārdot vai atpirkt), kuri ir tirdzniecības portfeļa sastāvdaļa vai kas ir atvasināts finanšu instruments (izņemot finanšu garantiju līgumus) un kuru vērtības izmaiņas atzīst pārskata perioda finanšu ieņēmumos vai izdevumos.
Pārdošanai pieejami finanšu aktīvi	ir tādi neatvasināti finanšu aktīvi, kurus uzskata kā pārdošanai pieejamus un kas nav klasificēti kā aizdevumi un prasības, līdz termiņa beigām turēti ieguldījumi, patiesajā vērtībā novērtēti finanšu aktīvi ar vērtības izmaiņu atzīšanu pārskata perioda ieņēmumos vai izdevumos.
Aizdevumi un prasības	neatvasināti finanšu aktīvi ar fiksētiem vai nosakāmiem maksājumiem, kuri netiek kotēti aktīvā tirgū, vai prasības, kas radušās aktīvu atsavināšanas rezultātā, ja maksājumu atliek ilgāk nekā 12 mēnešus.
Saistības	budžeta iestādes pašreizējs pienākums, kurš radies pagātnes notikumu rezultātā un kura izpildei ir nepieciešams resursu izlietojums.

4. Izņēmumi

4.1. Šajā Rokasgrāmatā nav aplūkota finanšu aktīvu un finanšu saistību uzskaite attiecībā uz:

4.1.1. ieguldījumiem radniecīgajās un asociētajās kapitālsabiedrībās (skatīt Rokasgrāmatas sadaļu "Līdzdalības radniecīgajās un asociētajās kapitālsabiedrībās");

4.1.2. nomu (skatīt Rokasgrāmatas sadaļu "Nomas uzskaite");

4.1.3. darbinieku labumiem (skatīt Rokasgrāmatas sadaļu "Saistību pret darbiniekiem par darba samaksu uzskaite");

4.1.4. saistībām publiskās un privātās partnerības līgumu ietvaros (skatīt Rokasgrāmatas sadaļu "Publiskās un privātās partnerības darījumu uzskaite");

4.1.5. prasībām un saistībām pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem (skatīt attiecīgi Rokasgrāmatas sadaļu "Prasību uzskaite, tai skaitā, nākamo periodu izdevumu un avansu uzskaite" vai "Saistību uzskaite").

5. Saistošie dokumenti

5.1. Likums par budžetu un finanšu vadību (24.03.1994.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti, tai skaitā:

5.1.1. Ministru kabineta 27.12.2005. noteikumi Nr. 1032 "Noteikumi par budžetu ieņēmumu klasifikāciju";

5.1.2. Ministru kabineta 27.12.2005. noteikumi Nr. 1031 "Noteikumi par budžetu izdevumu klasifikāciju atbilstoši ekonomiskajām kategorijām";

5.1.3. Ministru kabineta 13.02.2018. noteikumi Nr. 87 "Grāmatvedības uzskaites kārtība budžeta iestādēs";

5.1.4. Ministru kabineta 19.06.2018. noteikumi Nr. 344 "Gada pārskata sagatavošanas kārtība";

5.1.5. Ministru kabineta 10.12.2013. noteikumi Nr. 1456 "Noteikumi par institucionālo sektoru klasifikāciju".

5.2. Likums "Par grāmatvedību" (14.10.1992.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti, tai skaitā, Ministru kabineta 21.10.2003. noteikumi Nr. 585 "Noteikumi par grāmatvedības kārtošanu un organizāciju".

5.3. Publiskas personas mantas atsavināšanas likums (31.10.2002.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti.

5.4. Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likums (19.07.1995.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti

5.5. Finanšu instrumentu tirgus likums (20.11.2003.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti.

6. Finanšu instrumentu sākotnējā atzīšana, novērtēšana. Finanšu instrumentu klasifikācija

6.1. Finanšu instruments ir sekojošs finanšu aktīvs un finanšu saistības:

- finanšu ieguldījums (piemēram, aizdevums, vērtspapīrs, noguldījums);
- prasības, kas radušās aktīva atsavināšanas rezultātā, ja maksājumu atliek ilgāk nekā 12 mēnešus;
- aizņēmums, saņemtais noguldījums un emitētais vērtspapīrs;
- saistības, kas radušās aktīva iegādes vai izveidošanas rezultātā, ja maksājumu atliek ilgāk nekā 12 mēnešus;
- atvasinātais finanšu instruments.

6.2. Budžeta iestāde finanšu instrumentu atzīst un uzrāda pārskatā par finansiālo stāvokli tikai un vienīgi tad, kad budžeta iestāde kļūst par attiecīgā finanšu instrumenta līguma līgumslēdzēja pusi, un attiecīgais finanšu instruments atbilst finanšu aktīva vai finanšu saistību definējumam un atzīšanas kritērijiem.

6.3. 1. attēlā parādīts finanšu instrumentu sadalījums pa finanšu instrumentu kategorijām atbilstoši normatīvo aktu prasībām. Minētās kategorijas attiecas uz finanšu instrumentu novērtēšanu, turpmāko uzskaiti un ieņēmumu vai izdevumu atzīšanu. Papildus grāmatvedības uzskaitē analītiski nodala atvasināto finanšu instrumentu uzskaiti.

Finanšu instrumenti		
Finanšu aktīvi • Patiesajā vērtībā novērtēti finanšu aktīv • Līdz termiņa beigām turētie ieguldījumi • Aizdevumi un prasības • Pārdošanai pieejamie finanšu aktīvi	**Finanšu saistības** • Patiesajā vērtībā novērtētas finanšu saistības • Pārējās finanšu saistības	**Atvasināti finanšu instrumenti**

1.attēls. Finanšu instrumentu iedalījums

Finanšu aktīvu sākotnējā atzīšana

6.4. Budžeta iestāde grāmatvedības uzskaitē atzīst finanšu instrumentu (finanšu aktīvu) darījuma dienā (piemēram, naudas līdzekļu pārskaitīšanas dienā), pamatojoties uz darījumu apliecinošiem dokumentiem, un veic sekojošu grāmatojumu:

D	*1330*	*Ilgtermiņa aizdevumi*
D	*1349*	*Ilgtermiņa finanšu ieguldījumi vērtspapīros*
D	*1359*	*Pārējie ilgtermiņa finanšu ieguldījumi*
D	*1369*	*Ilgtermiņa noguldījumi*
D	*1379*	*Pārējie turējumā nodotie ilgtermiņa finanšu ieguldījumi*
D	*2549*	*Pārējie īstermiņa finanšu ieguldījumi vērtspapīros*
D	*2530*	*Īstermiņa aizdevumi un ilgtermiņa aizdevumu īstermiņa daļa*
D	*2559*	*Pārējie īstermiņa finanšu ieguldījumi*
D	*2569*	*Īstermiņa noguldījumi*
K	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās*
vai		
K	*5000*	*Saistības*
vai		
K	*1389*	*Avansa maksājumi par ilgtermiņa finanšu ieguldījumiem*
vai		
K	*2571*	*Avansa maksājumi par īstermiņa finanšu ieguldījumiem*

6.5. Ja saskaņā ar līgumu budžeta iestādei rodas tiesības saņemt finanšu aktīvu pirms faktiskā naudas pārskaitīšanas datuma, budžeta iestāde līgumu reģistrē budžeta iestādes uzskaites sistēmā atsevišķā reģistrā.

6.6. Visus finanšu aktīvus pēc sākotnējās atzīšanas klasificē šādi:

- **patiesajā vērtībā novērtēti finanšu aktīvi** – finanšu aktīvi, kurus budžeta iestāde tur tirdzniecībai un kuri atbilst patiesajā vērtībā novērtētā finanšu aktīva definīcijai. Šajā kategorijā uzskaita atvasinātos finanšu instrumentus. Šajā kategorijā finanšu instrumentu var klasificēt tikai to sākotnēji atzīstot. *Piemēram, ieguldījumi obligācijās un akcijās, ko budžeta iestāde iegādājās ar sākotnējo mērķi turēt tos tirdzniecībai*. Turpmākā finanšu instrumenta pārklasifikācija no citas finanšu instrumentu kategorijas uz šo nav atļauta;
- **līdz termiņa beigām turētie ieguldījumi** – finanšu aktīvi ar fiksētiem vai nosakāmiem maksājumiem un fiksētu termiņu, kurus budžeta iestāde plāno turēt līdz termiņa beigām, un aizdevumi un prasības, kuri tiek kotēti aktīvā tirgū. *Piemēram, ieguldījumi obligācijās un citos parāda instrumentos, kurus budžeta iestāde neplāno pārdot pirms to termiņa beigām, ietilpst šajā kategorijā.* Tā kā ieguldījumiem akcijās un citos pašu kapitāla instrumentos parasti nav termiņa, šos finanšu instrumentus nevar klasificēt kā līdz termiņa beigām turētos ieguldījumus.
- Aizdevumus un prasības, kā arī finanšu aktīvus, kas tiek turēti tirdzniecībai, ieskaitot atvasinātos finanšu instrumentus, nevar klasificēt kā līdz termiņa beigām turētos ieguldījumus;
- **aizdevumi un prasības** – tādi neatvasināti finanšu aktīvi ar fiksētiem vai nosakāmiem maksājumiem, kuri netiek kotēti aktīvā tirgū*, piemēram, aizdevums citai budžeta iestādei;*
- **pārdošanai pieejami finanšu aktīvi** – tādi finanšu aktīvi, kas neatbilst citām finanšu instrumentu kategorijām, vai budžeta iestāde izvēlas klasificēt finanšu aktīvu kā pārdošanai pieejamu finanšu aktīvu. Finanšu aktīvus, kas tiek turēti tirdzniecībai, ieskaitot atvasinātos finanšu instrumentus, nevar klasificēt kā pārdošanai pieejamus finanšu aktīvus, tos klasificē kā patiesajā vērtībā novērtētus finanšu aktīvus. *Pārdošanai pieejami finanšu aktīvi ir, piemēram, budžeta iestādes iegādātās citu uzņēmumu akcijas, obligācijas vai citi vērtspapīri, kas nav klasificējami kā līdzdalība radniecīgā vai asociētā kapitālsabiedrībā.*

Finanšu saistību sākotnējā atzīšana

6.7. Budžeta iestāde, atzīstot grāmatvedības uzskaitē finanšu saistības (piemēram, aizņēmumu), darījuma dienā (piemēram, naudas līdzekļu pārskaitīšanas dienā) veic sekojošu grāmatojumu:

D	*2620*	*Naudas līdzekļi*
K	*5119*	*Ilgtermiņa aizņēmumi*
K	*5171**	*Saņemtie ilgtermiņa noguldījumi*
K	*5199*	*Pārējās iepriekš neklasificētās ilgtermiņa saistības*
K	*5219*	*Īstermiņa aizņēmumi un ilgtermiņa aizņēmumu īstermiņa daļa*
K	*5521**	*Saņemtie īstermiņa noguldījumi*
K	*5819*	*Pārējās īstermiņa saistības*

**attiecas tikai uz Valsts kasi*

6.8. Finanšu saistības pēc sākotnējās atzīšanas klasificē šādi:

- **patiesajā vērtībā novērtētas finanšu saistības** – finanšu saistības, kuras budžeta iestāde tur tirdzniecībai un kuras atbilst patiesajā vērtībā novērtētu finanšu saistību definīcijai. Šajā kategorijā uzskaita finanšu saistības par atvasinātiem finanšu instrumentiem;
- **pārējās finanšu saistības**, *piemēram, aizņēmums bankā,* izņemot finanšu garantiju līgumus. Finanšu garantiju līgumus budžeta iestāde uzskaita kā uzkrājumus vai iespējamās saistības (attiecībā uz izsniegtajām garantijām) vai iespējamos aktīvus (attiecībā uz saņemtajām garantijām).

Finanšu instrumentu sākotnējā novērtēšana

6.9. Pie sākotnējās atzīšanas finanšu instrumentu novērtē patiesajā vērtībā un novērtējumam jābūt ticamam. Novērtējums ir ticams, ja finanšu instrumenta patiesā vērtība noteikta, izmantojot vienu no šīm metodēm:

1) konkrētā finanšu instrumenta darījuma cena vai identisku aktīvu vai saistību kotētās cenas aktīvos tirgos;
2) ja finanšu instrumentam nav tirgus cenas, bet šāda cena ir atsevišķām tā komponentēm vai līdzīgiem finanšu instrumentiem, šī instrumenta tirgus cenu var noteikt, ņemot vērā tā komponenšu vai līdzīgo finanšu instrumentu tirgus cenu;
3) ja nav iespējams noteikt finanšu instrumenta tirgus cenu, tā patieso vērtību nosaka, pamatojoties uz vērtību, kas aprēķināta, izmantojot vispāratzītas un piemērotas novērtēšanas metodes, ja aprēķinātā vērtība parāda šī instrumenta iespējamo tirgus cenu. Patiesās vērtības novērtēšanas metodi izstrādā komisija vai speciālists. Novērtēšanas metodes aktualitāti pārskata ne retāk kā reizi pārskata gadā.

6.10. Izmaksas, kuras ir tieši attiecināmas uz finanšu instrumenta iegādi vai emisiju (piemēram, aizņēmuma saņemšanas izmaksas, komisijas maksas tirdzniecības aģentiem, brokeriem), atzīst finanšu izdevumos dienā, kad saņemts pakalpojums saskaņā ar attaisnojuma dokumentu vai saskaņā ar līguma nosacījumiem. *Piemēram, budžeta iestāde iegādājas vērtspapīrus 100 000,00 EUR vērtībā. Darījuma komisijas maksa tirdzniecības aģentam par sniegto pakalpojumu 500,00 EUR. Finanšu aktīva sākotnējās atzīšanas dienā atzīst vērtspapīrus 100 000,00 EUR vērtībā. Budžeta iestāde finanšu izdevumus 500,00 EUR apmērā atzīst saskaņā ar darījuma attaisnojuma dokumentu (piemēram, rēķinu) kā finanšu izdevumus.* Izmaksas, kuras radušās valsts budžeta finanšu uzskaites darījumu ietvaros, atzīst pamatdarbības izdevumos.

6.11. Finanšu instrumentu, kuru iespējams realizēt jebkurā laikā un kuru paredzēts turēt mazāk par gadu, kā arī finanšu instrumentu, kuru paredzēts atsavināt, izņemot vispārējās valdības sektora struktūru ietvaros atsavināmo instrumentu, klasificē īstermiņa finanšu ieguldījumu vai īstermiņa saistību sastāvā. Pārējos finanšu instrumentus klasificē ilgtermiņa finanšu ieguldījumu vai ilgtermiņa saistību sastāvā.

7. Finanšu instrumentu turpmākā novērtēšana

7.1. Katra pārskata perioda beigās budžeta iestāde novērtē finanšu instrumentus atbilstoši zemāk norādītajiem uzskaites principiem. Ilustratīvi piemēri finanšu instrumentu uzskaitei sniegti 14. nodaļā "Praktiski piemēri un informācijas atklāšanas paraugi".

Finanšu aktīvu turpmākā novērtēšana

7.2. Turpmāk katra pārskata perioda beigās budžeta iestāde uzskaita finanšu aktīvus atbilstoši 1. tabulā norādītajiem uzskaites principiem un novērtē:

- patiesajā vērtībā novērtētos finanšu aktīvus novērtē to patiesajā vērtībā pārskata datumā;
- līdz termiņa beigām turētos ieguldījumus novērtē to amortizētajā vērtībā;
- aizdevumus un prasības novērtē to amortizētajā vērtībā;
- pārdošanai pieejamus finanšu aktīvus novērtē to patiesajā vērtībā pārskata datumā, izņemot tādus pārdošanai pieejamus finanšu aktīvus, kurus netirgo aktīvā tirgū (nekotētie pašu kapitāla instrumenti) un kuru patieso vērtību nevar novērtēt. Šādiem finanšu instrumentiem to turpmākai novērtēšanai izmanto izmaksu vērtību.

1.tabula. Finanšu aktīvu turpmākā novērtēšana

Finanšu aktīvs	Sākotnējā atzīšana	Turpmākā novērtēšana	Patiesās vērtības izmaiņas atzīst	Procentu ieņēmumus atzīst	Izdevumus no vērtības samazinājuma atzīst
Patiesajā vērtībā novērtētie finanšu aktīvi	Patiesajā vērtībā	Patiesajā vērtībā	Pārskata perioda finanšu ieņēmumos vai izdevumos	Pārskata perioda finanšu ieņēmumos	n/a
Līdz termiņa beigām turētie ieguldījumi		Amortizētajā vērtībā	n/a	Pārskata perioda finanšu ieņēmumos	Pārskata perioda finanšu izdevumos
Aizdevumi un prasības		Amortizētajā vērtībā	n/a	Pārskata perioda finanšu ieņēmumos	Pārskata perioda finanšu izdevumos
Pārdošanai pieejami finanšu aktīvi		Patiesajā vērtībā*	Pašu kapitālā – finanšu instrumentu patiesās vērtības rezervē	Pārskata perioda finanšu ieņēmumos	Pārskata perioda finanšu izdevumos**

** ja pārdošanai pieejama finanšu aktīva, kurus netirgo aktīvā tirgū (nekotētie pašu kapitāla instrumenti), patieso vērtību nevar novērtēt, to turpmākai novērtēšanai izmanto izmaksu vērtību, atskaitot izdevumus (zaudējumus) no vērtības samazinājuma.*

***14.8. apakšnodaļā "14.8. Piemērs – vērtības samazināšanās uzskaite pārdošanai pieejamam finanšu aktīvam" sniegts ilustratīvs piemērs.*

Patiesajā vērtībā novērtēto finanšu aktīvu turpmākā novērtēšana

7.3. Finanšu aktīva patieso vērtību pārskata perioda beigās nosaka, pamatojoties uz:

- konkrētā finanšu instrumenta vai identiska aktīva kotētām cenām aktīvā tirgū pārskata perioda beigās (pārskata datumā). Finanšu instrumentu uzskata par kotētu aktīvā tirgū, ja kotētās cenas ir viegli un regulāri pieejamas no biržas, dīlera, brokera, nozaru grupas, vērtēšanas aģentūras vai regulējošas institūcijas, un šīs cenas uzrāda faktiskus un regulāri notiekošus tirgus darījumus, kas tiek veikti atbilstoši nesaistītu personu darījumu principam.
  Piemēram, budžeta iestāde ir iegādājusies 1 000 akcijas, kas tiek kotētas "Nasdaq Riga" biržas oficiālajā sarakstā. Budžeta iestāde novērtē savā īpašumā esošo akciju patieso vērtību pārskata perioda beigās, pamatojoties uz konkrēto akciju cenu pārskata datumā, ko iegūst no "Nasdaq Riga" tīmekļvietnē publicētajiem datiem par akciju tirgus vērtību pārskata perioda beigu datumā.
- finanšu instrumenta komponenšu vai līdzīgu finanšu instrumentu kotēto cenu aktīvā tirgū pārskata perioda beigās (pārskata datumā), ja konkrētajam finanšu instrumentam nav aktīva tirgus cenas, bet šāda cena ir atsevišķām tā komponentēm vai līdzīgiem finanšu instrumentiem;
- vērtību, kas aprēķināta, izmantojot vispāratzītas un piemērotas novērtēšanas metodes, ja aprēķinātā vērtība parāda šī instrumenta iespējamo tirgus cenu.

  Piemēram, finanšu instrumenta patiesās vērtības novērtēšanā izmantotais eksperta vērtējums u.c.

7.4. Patiesajā vērtībā novērtēto finanšu aktīvu vērtības izmaiņas atzīst pārskata perioda finanšu ieņēmumos vai finanšu izdevumos, veicot grāmatojumu:

Grāmatojums, atzīstot vērtības izmaiņas (samazinājumu) patiesajā vērtībā novērtētajam finanšu aktīvam:

D	*8290*	*Pārējie finanšu izdevumi*
K	*1349*	*Ilgtermiņa finanšu ieguldījumi vērtspapīros*

K	*1359*	*Pārējie ilgtermiņa finanšu ieguldījumi*
K	*2549*	*Pārējie īstermiņa finanšu ieguldījumi vērtspapīros*
K	*2559*	*Pārējie īstermiņa finanšu ieguldījumi*

Grāmatojums, atzīstot vērtības izmaiņas (palielinājumu) patiesajā vērtībā novērtētajam finanšu aktīvam:

D	*1349*	*Ilgtermiņa finanšu ieguldījumi vērtspapīros*
D	*1359*	*Pārējie ilgtermiņa finanšu ieguldījumi*
D	*2549*	*Pārējie īstermiņa finanšu ieguldījumi vērtspapīros*
D	*2559*	*Pārējie īstermiņa finanšu ieguldījumi*
K	*8190*	*Pārējie finanšu ieņēmumi*

7.5. Gadījumā, ja, turpmāk novērtējot patiesajā vērtībā novērtētu finanšu aktīvu, tā patiesā vērtība pārskata perioda beigās ir negatīva, to pārklasificē patiesajā vērtībā novērtētu finanšu saistību sastāvā.

Līdz termiņa beigām turēto ieguldījumu un aizdevumu un prasību turpmākā novērtēšana

7.6. Līdz termiņa beigām turēto ieguldījumu un aizdevumu un prasību amortizēto vērtību pārskata perioda beigās nosaka, piemērojot efektīvās procentu likmes metodi, izņemot vispārējās valdības sektora struktūru ietvaros izsniegtos valsts budžeta aizdevumus, kuriem piemēro Valsts kases noteikto procentu likmi, un pārskata perioda finanšu ieņēmumos iekļauj amortizētos procentu ieņēmumus.

7.7. Finanšu aktīva amortizēto vērtību pārskata perioda beigās aprēķina, izmantojot sākotnēji noteikto efektīvo procentu likmi. Budžeta iestāde finanšu aktīva amortizētās vērtības aprēķinam izmanto Valsts kases tīmekļvietnē izvietotos kalkulatorus, programmas *Excel* funkciju vai formulu:

$$AV = NP1 / (1+r) + NP2 / (1+r)2 + ... + NPn / (1+r)n, \text{ kur:}$$

AV	*– amortizētā vērtība;*
NP 1 ...NP n	*– nākotnes naudas plūsmas pārskata periodos no 1 līdz n;*
r	*– efektīvā procentu likme;*
1 ... n	*– pārskata periodi saskaņā ar līgumu.*

7.8. Budžeta iestāde katrā pārskata datumā aprēķina pārskata perioda procentu ieņēmumus saskaņā ar noslēgto līgumu un atzīst kā uzkrātos procentu ieņēmumus un procentu ieņēmumus, veicot sekojošus grāmatojumus:

Grāmatojums, atzīstot uzkrātos procentu ieņēmumus un procentu ieņēmumus:

D	*1333*	*Ilgtermiņa uzkrātie ieņēmumi par aizdevumiem*
D	*1343*	*Ilgtermiņa uzkrātie ieņēmumi par finanšu ieguldījumiem vērtspapīros*
D	*1355*	*Ilgtermiņa uzkrātie ieņēmumi par pārējiem ilgtermiņa finanšu ieguldījumiem*
D	*1363*	*Ilgtermiņa uzkrātie ieņēmumi par ilgtermiņa noguldījumiem*
D	*2369*	*Pārējie uzkrātie ieņēmumi*
D	*2536*	*Īstermiņa uzkrātie ieņēmumi par aizdevumiem*
D	*2546*	*Uzkrātie ieņēmumi par procentu un citiem maksājumiem par finanšu ieguldījumiem vērtspapīros*
D	*2556*	*Uzkrātie ieņēmumi par pārējiem īstermiņa finanšu ieguldījumiem*
D	*2566*	*Uzkrātie ieņēmumi par procentu un citiem maksājumiem par noguldījumiem*
K	*8120*	*Procentu ieņēmumi*

7.9. 14.1. apakšnodaļā "14.1. Piemērs - finanšu aktīva amortizētās vērtības noteikšana un uzskaite, piemērojot līgumā noteikto procentu likmi (aizdevums)" ir sniegts praktisks piemērs par vispārējās valdības sektora struktūru ietvaros izsniegtā valsts budžeta aizdevuma uzskaiti, kam piemēro Valsts kases noteikto procentu likmi.

Pārdošanai pieejamu finanšu aktīvu turpmākā novērtēšana

7.10. Pārdošanai pieejamu finanšu aktīvu vērtības izmaiņas atzīst finanšu instrumentu patiesās vērtības rezervē, veicot sekojošus grāmatojumus:

Grāmatojums, atzīstot pārdošanai pieejamu finanšu aktīvu patiesās vērtības izmaiņas (palielinājumu):

D	*1349*	*Ilgtermiņa finanšu ieguldījumi vērtspapīros*
D	*1359*	*Pārējie ilgtermiņa finanšu ieguldījumi*
D	*1379*	*Pārējie turējumā nodotie ilgtermiņa finanšu ieguldījumi*
D	*2549*	*Pārējie īstermiņa finanšu ieguldījumi vērtspapīros*
D	*2559*	*Pārējie īstermiņa finanšu ieguldījumi*
K	*3320*	*Finanšu instrumentu patiesās vērtības rezerve*

Grāmatojums, atzīstot pārdošanai pieejamu finanšu aktīvu patiesās vērtības izmaiņas (samazinājumu):

D	*3320*	*Finanšu instrumentu patiesās vērtības rezerve*
K	*1349*	*Ilgtermiņa finanšu ieguldījumi vērtspapīros*
K	*1359*	*Pārējie ilgtermiņa finanšu ieguldījumi*
K	*1379*	*Pārējie turējumā nodotie ilgtermiņa finanšu ieguldījumi*
K	*2549*	*Pārējie īstermiņa finanšu ieguldījumi vērtspapīros*
K	*2559*	*Pārējie īstermiņa finanšu ieguldījumi*

7.11. Ieņēmumus vai izdevumus no valūtu kursu svārstībām, kas rodas pārskata perioda beigās novērtējot pārdošanai pieejamus finanšu aktīvus, atzīst pārskata perioda finanšu ieņēmumos vai finanšu izdevumos, nodalot analītiski atsevišķā kontā, saskaņā ar Rokasgrāmatas sadaļā "Darījumu ārvalstu valūtā uzskaite" noteiktajiem principiem.

7.12. Tādu pārdošanai pieejamu finanšu aktīvu, kurus netirgo aktīvajā tirgū (nekotētie pašu kapitāla instrumenti) un kuru patieso vērtību nevar novērtēt, turpmākai novērtēšanai izmanto izmaksu vērtību, atskaitot izdevumus (zaudējumus) no vērtības samazinājuma. *Piemēram, ieguldījumi kapitālsabiedrībās vai citās organizācijās, kuru akcijas netiek kotētas aktīvā tirgū*.

7.13. Gadījumā, ja, turpmāk novērtējot pārdošanai pieejamu finanšu aktīvu, tā patiesā vērtība pārskata perioda beigās ir negatīva, to pārklasificē finanšu saistību sastāvā.

Finanšu saistību turpmākā novērtēšana

7.14. Katra pārskata perioda beigās budžeta iestāde turpmāk uzskaita finanšu saistības atbilstoši 2. tabulā norādītajiem uzskaites principiem un novērtē:

- patiesajā vērtībā novērtētās finanšu saistības novērtē to patiesajā vērtībā pārskata datumā;
- pārējās saistības, izņemot finanšu garantiju līgumus, novērtē to amortizētajā vērtībā;

7.15. Finanšu garantiju līgumus novērtē to patiesajā vērtībā, izņemot gadījumus, ja to patieso vērtību nevar ticami novērtēt. Tādā gadījumā saistības, kas rodas no izsniegtajām garantijām, novērtē atbilstoši precīzākajai vērtības aplēsei.

2.tabula. Finanšu saistību sākotnējā atzīšana un turpmākā novērtēšana

Finanšu saistības	Sākotnējā atzīšana	Turpmākā novērtēšana	Patiesās vērtības izmaiņas atzīst	Procentu izdevumus atzīst
Patiesajā vērtībā novērtētās finanšu saistības	Patiesajā vērtībā	Patiesajā vērtībā	Pārskata perioda finanšu ieņēmumos vai izdevumos	Pārskata perioda finanšu izdevumos
Pārējās finanšu saistības (izņemot finanšu garantiju līgumus)		Amortizētajā vērtībā	n/a	Pārskata perioda finanšu izdevumos
Finanšu garantiju līgumi*		Patiesajā vērtībā**	Pārskata perioda ieņēmumos vai izdevumos	n/a

**klasificē kā uzkrājumus vai iespējamās saistības*

***ja patieso vērtību nevar ticami novērtēt, saistības, kas rodas no izsniegtajām garantijām, novērtē atbilstoši precīzākajai vērtības aplēsei.*

7.16. Budžeta iestāde katrā pārskata datumā aprēķina uzkrātās saistības un pārskata perioda procentu izdevumus saskaņā ar līgumā noteikto procentu likmi vai efektīvo procentu likmi un atzīst kā uzkrātās saistības un procentu izdevumus, veicot sekojošus grāmatojumus:

Grāmatojums, atzīstot uzkrātās saistības un procentu izdevumus:

D	*8220*	*Procentu izdevumi*
K	*5116*	*Ilgtermiņa uzkrātās saistības par procentu un citiem maksājumiem par aizņēmumiem*
K	*5131*	*Ilgtermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*
K	*5140*	*Ilgtermiņa uzkrātās saistības*
K	*5166*	*Uzkrātās saistības par procentu un citiem maksājumiem par emitēto obligāciju un citu parāda vērtspapīru ilgtermiņa daļu*
K	*5176*	*Uzkrātās saistības par procentu un citiem maksājumiem par saņemtiem ilgtermiņa noguldījumiem*
K	*5216*	*Uzkrātās saistības par procentu un citiem maksājumiem par aizņēmumiem*
K	*5424*	*Uzkrātās saistības norēķiniem ar piegādātājiem un darbuzņēmējiem*
K	*5429*	*Pārējās uzkrātās saistības*
K	*5516*	*Uzkrātās saistības par procentu un citiem maksājumiem par emitēto obligāciju un citu parāda vērtspapīru īstermiņa daļu*
K	*5526*	*Uzkrātās saistības par procentu un citiem maksājumiem par īstermiņa noguldījumiem*

7.17. Patiesajā vērtībā novērtēto finanšu saistību vērtības izmaiņas atzīst pārskata perioda finanšu ieņēmumos vai finanšu izdevumos, veicot grāmatojumu:

Grāmatojums, atzīstot vērtības izmaiņas (samazinājumu) patiesajā vērtībā novērtētajām finanšu saistībām:

D	*5199*	*Pārējās iepriekš neklasificētās ilgtermiņa saistības*
D	*5819*	*Pārējās īstermiņa saistības*

K	*8190*	*Pārējie finanšu ieņēmumi*

Grāmatojums, atzīstot vērtības izmaiņas (palielinājumu) patiesajā vērtībā novērtētajām finanšu saistībām:

D	*8290*	*Pārējie finanšu izdevumi*
K	*5199*	*Pārējās iepriekš neklasificētās ilgtermiņa saistības*
K	*5819*	*Pārējās īstermiņa saistības*

7.18. 14.2. apakšnodaļā "14.2. Piemērs - finanšu saistību amortizētās vērtības noteikšana un uzskaite, piemērojot līgumā noteikto procentu likmi (aizņēmums)" ir sniegts praktisks piemērs par vispārējās valdības sektora struktūru ietvaros izsniegtā valsts budžeta aizņēmuma uzskaiti, kam piemēro Valsts kases noteikto procentu likmi.

7.19. 14.3. apakšnodaļā "14.3. Piemērs – efektīvās procentu likmes metodes piemērošana finanšu saistību sākotnējā atzīšanā un turpmākā novērtēšanā" ir sniegts praktisks piemērs par finanšu saistību uzskaiti, piemērojot efektīvās procentu likmes metodi.

8. Finanšu instrumentu vērtības samazinājums

8.1. Katra pārskata perioda beigās novērtē, vai pastāv objektīvi pierādījumi tam, ka radušies zaudējumi no finanšu aktīva (izņemot patiesajā vērtībā novērtēto finanšu aktīvu kategoriju) vērtības samazinājuma, ņemot vērā šādus faktorus:

- emitenta vai pienākumu pildītāja (sadarbības partnera) finansiālās grūtības, piemēram, sadarbības partneris zaudē savu lielāko pircēju, kā rezultātā paredzams ieņēmumu samazinājums vai grūtības segt kārtējās saistības;
- līguma nosacījumu neievērošana, piemēram, procentu vai pamatsummas atmaksāšanas nosacījumu neizpilde vai pārkāpšana;
- aizdevējs tādu ekonomisku vai juridisku iemeslu dēļ, kas saistīti ar aizņēmēja finansiālajām grūtībām, piešķir aizņēmējam atlaidi vai atbrīvojumu, ko citos apstākļos aizdevējs nebūtu apsvēris, piemēram, tiek pārskatīts maksājumu grafiks un pagarināts atmaksas termiņš;
- kļūst ticams, ka aizņēmējs uzsāks maksātnespējas procedūru vai cita veida finansiālu reorganizāciju;
- attiecīgā finanšu aktīva aktīvā tirgus zaudēšana finansiālu grūtību dēļ;
- pieejamā informācija norāda, ka pastāv novērtējams finanšu aktīvu grupas aplēsto nākotnes naudas plūsmu samazinājums kopš šo aktīvu sākotnējās atzīšanas, lai arī atsevišķiem finanšu aktīviem šis samazinājums vēl nav nosakāms, un tā ietver vienu no šiem apstākļiem:
  - nelabvēlīgas izmaiņas aizņēmēju maksātspējā attiecīgajā grupā *(piemēram, pieaugošs nokavēto maksājumu skaits),*
  - valsts vai pašvaldības ekonomiskos apstākļus, kas ietekmē saistību neizpildi aktīvu grupā (piemēram, ekonomiskās grūtības noteiktā ģeogrāfiskā apgabalā, nozīmīgas nelabvēlīgas izmaiņas kādas nozares apstākļos, kas ietekmē aizņēmējus attiecīgajā grupā);
  - ieguldījumam pašu kapitāla instrumentā – informācija par tādām nelabvēlīgām izmaiņām, kuras ir notikušas tehnoloģiskajā, tirgus, ekonomiskajā vai juridiskajā vidē, kurā darbojas emitents, un kas norāda, ka pašu kapitāla instrumenta izmaksas var nebūt atgūstamas. Ieguldījuma pašu kapitāla instrumentā vērtības samazināšanās zem tā izmaksu vērtības arī ir objektīvs vērtības samazināšanās pierādījums.

8.2. Piemēram, praksē budžeta iestādei var arī nebūt iespējams identificēt vienu atsevišķu notikumu, kas ir izraisījis finanšu aktīva vērtības samazināšanos. Drīzāk iespējams, ka samazināšanos izraisījis vairāku notikumu kopējais rezultāts. *Tā, piemēram, emitenta vai pienākumu pildītāja (sadarbības partnera) kredītreitinga samazināšanās pati par sevi nav vērtības samazināšanās pierādījums, lai gan to var ņemt vērā, apsverot to saistībā ar cita veida pieejamo informāciju. Citi faktori, ko budžeta*

iestāde apsver, nosakot, vai ir radušies objektīvi pierādījumi, ka finanšu aktīva vērtība varētu būt samazinājusies, ietver informāciju par darījumu partnera vai emitenta likviditāti, maksātspēju un pakļautību uzņēmējdarbības un finanšu riskiem, līdzīgu finanšu aktīvu nosacījumu pārkāpšanas apjomiem un tendencēm, kā arī valsts ekonomikas tendencēm. Šie un citi faktori katrs atsevišķi vai kopā var sniegt pietiekamus objektīvus pierādījumus tam, ka radušies izdevumi (zaudējumi) no finanšu aktīva vai finanšu aktīvu grupas vērtības samazināšanās.

8.3. Budžeta iestāde veic finanšu aktīva vērtības samazinājuma aprēķinus, ja izpildās kāds no vērtības samazinājuma kritērijiem. Ja nepastāv neviens no vērtības samazinājuma kritērijiem, vērtības samazinājuma aprēķinus neveic.

8.4. Amortizētajā vērtībā uzskaitīta finanšu aktīva (aizdevumi un prasības, līdz termiņa beigām turēti ieguldījumi) vērtības samazinājumu aprēķina kā starpību starp aktīva uzskaites vērtību un aplēsto nākotnes naudas plūsmu pašreizējo vērtību, kas diskontēta, izmantojot finanšu aktīva sākotnējo efektīvo procentu likmi, t.i., efektīvo procentu likmi, kas aprēķināta sākotnējās aktīvu atzīšanas brīdī. Valsts budžeta finanšu uzskaites nodrošināšanai vērtības samazinājumu aprēķina Valsts kases iekšējos normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā.

8.5. Amortizētajā vērtībā uzskaitītajam aktīvam vērtības samazinājumu atzīst pārskata perioda finanšu izdevumos un uzkrāj atsevišķā kontā īstermiņa vai ilgtermiņa finanšu aktīvu sastāvā, veicot grāmatojumu:

D	*8290*	*Pārējie finanšu izdevumi*
K	*1338*	*Vērtības samazinājums ilgtermiņa aizdevumiem*
K	*1348*	*Vērtības samazinājums ilgtermiņa finanšu ieguldījumiem vērtspapīros*
K	*1358*	*Vērtības samazinājums pārējiem ilgtermiņa finanšu ieguldījumiem*
K	*1368*	*Vērtības samazinājums ilgtermiņa noguldījumiem*
K	*1388*	*Vērtības samazinājums avansa maksājumiem par ilgtermiņa finanšu ieguldījumiem*
K	*2534*	*Vērtības samazinājums īstermiņa aizdevumiem*
K	*2548*	*Vērtības samazinājums īstermiņa finanšu ieguldījumiem vērtspapīros*
K	*2558*	*Vērtības samazinājums pārējiem īstermiņa finanšu ieguldījumiem*
K	*2568*	*Vērtības samazinājums īstermiņa noguldījumiem*
K	*2577*	*Vērtības samazinājums avansa maksājumiem par īstermiņa finanšu ieguldījumiem*

8.6. Ja nākamajos pārskata periodos amortizētajā vērtībā uzskaitīta finanšu aktīva vērtības samazinājums ir samazinājies vai vairs nepastāv, iepriekš atzīto vērtības samazinājumu izslēdz (reversē) un atzīst pārskata perioda finanšu ieņēmumus. Izslēdzot vērtības samazinājumu, attiecīgā finanšu aktīva uzskaites vērtība nevar būt lielāka, kāda būtu bijusi amortizētā vērtība, ja izdevumi no vērtības samazināšanās nebūtu atzīti. Izslēdzot iepriekš atzīto vērtības samazinājumu, veic sekojošu grāmatojumu:

D	*1338*	*Vērtības samazinājums ilgtermiņa aizdevumiem*
D	*1348*	*Vērtības samazinājums ilgtermiņa finanšu ieguldījumiem vērtspapīros*
D	*1358*	*Vērtības samazinājums pārējiem ilgtermiņa finanšu ieguldījumiem*
D	*1368*	*Vērtības samazinājums ilgtermiņa noguldījumiem*

D	*1388*	*Vērtības samazinājums avansa maksājumiem par ilgtermiņa finanšu ieguldījumiem*
D	*2534*	*Vērtības samazinājums īstermiņa aizdevumiem*
D	*2548*	*Vērtības samazinājums īstermiņa finanšu ieguldījumiem vērtspapīros*
D	*2558*	*Vērtības samazinājums pārējiem īstermiņa finanšu ieguldījumiem*
D	*2568*	*Vērtības samazinājums īstermiņa noguldījumiem*
D	*2577*	*Vērtības samazinājums avansa maksājumiem par īstermiņa finanšu ieguldījumiem*
K	*8190*	*Pārējie finanšu ieņēmumi*

8.7. Pārdošanai pieejama finanšu aktīva vērtības samazinājumu aprēķina sekojoši:

8.7.1. **patiesajā vērtībā uzskaitītam finanšu aktīvam** – budžeta iestāde atzīst aktīva vērtības samazinājumu kā pārskata perioda finanšu izdevumus, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*8290*	*Pārējie finanšu izdevumi*
K	*1348*	*Vērtības samazinājums ilgtermiņa finanšu ieguldījumiem vērtspapīros*
K	*1358*	*Vērtības samazinājums pārējiem ilgtermiņa finanšu ieguldījumiem*
K	*1378*	*Vērtības samazinājums turējumā nodotiem ilgtermiņa finanšu ieguldījumiem*
K	*1388*	*Vērtības samazinājums avansa maksājumiem par ilgtermiņa finanšu ieguldījumiem*
K	*2548*	*Vērtības samazinājums īstermiņa finanšu ieguldījumiem vērtspapīros*
K	*2558*	*Vērtības samazinājums pārējiem īstermiņa finanšu ieguldījumiem*
K	*2577*	*Vērtības samazinājums avansa maksājumiem par īstermiņa finanšu ieguldījumiem*

8.7.2. ja pārdošanai pieejama finanšu aktīva patiesās vērtības izmaiņas (samazinājums) iepriekš ir atzītas pašu kapitālā (finanšu instrumentu patiesās vērtības rezervē), tad budžeta iestāde reversē iepriekš atzīto patiesās vērtības samazinājumu, nosaka vērtības samazinājumu kā starpību starp aktīva iegādes vērtību (atskaitot pamatsummas atmaksas un saņemtos procentus) un pašreizējo patieso vērtību (atskaitot izdevumus no šā finanšu aktīva vērtības samazināšanās, kuri iepriekš atzīti pārskata perioda izdevumos), un atzīst vērtības samazinājumu pārējos finanšu izdevumos, veicot sekojošus grāmatojumus:

Grāmatojums, izslēdzot iepriekš atzīto patiesās vērtības samazinājumu no finanšu instrumentu patiesās vērtības rezerves:

D	*1349*	*Ilgtermiņa finanšu ieguldījumi vērtspapīros*
D	*1359*	*Pārējie ilgtermiņa finanšu ieguldījumi*
D	*1379*	*Pārējie turējumā nodotie ilgtermiņa finanšu ieguldījumi*
D	*2549*	*Pārējie īstermiņa finanšu ieguldījumi vērtspapīros*
D	*2559*	*Pārējie īstermiņa finanšu ieguldījumi*
K	*3320*	*Finanšu instrumentu patiesās vērtības rezerve*

un grāmatojums, atzīstot vērtības samazinājumu un finanšu izdevumus:

D	*8290**	*Pārējie finanšu izdevumi*
K	*1348*	*Vērtības samazinājums ilgtermiņa finanšu ieguldījumiem vērtspapīros*
K	*1358*	*Vērtības samazinājums pārējiem ilgtermiņa finanšu ieguldījumiem*

K	*1378*	*Vērtības samazinājums turējumā nodotiem ilgtermiņa finanšu ieguldījumiem*
K	*2548*	*Vērtības samazinājums īstermiņa finanšu ieguldījumiem vērtspapīros*
K	*2558*	*Vērtības samazinājums pārējiem īstermiņa finanšu ieguldījumiem*

**starpība starp sākotnējo iegādes vērtību un pašreizējo patieso vērtību*

8.7.1. ja iepriekšējos pārskata periodos budžeta iestāde atzinusi pārdošanai pieejama finanšu aktīva patiesās vērtības izmaiņas (palielinājumu) pašu kapitālā (finanšu instrumentu patiesās vērtības rezervē), budžeta iestāde reversē iepriekš atzītās vērtības izmaiņas (palielinājumu) un atzīst vērtības samazinājumu un pārskata perioda finanšu izdevumus, veicot sekojošus grāmatojumus:

Grāmatojums, izslēdzot iepriekš atzīto patiesās vērtības pieaugumu no finanšu instrumentu patiesās vērtības rezerves:

D	*3320*	*Finanšu instrumentu patiesās vērtības rezerve*
K	*1349*	*Ilgtermiņa finanšu ieguldījumi vērtspapīros*
K	*1359*	*Pārējie ilgtermiņa finanšu ieguldījumi*
K	*1379*	*Pārējie turējumā nodotie ilgtermiņa finanšu ieguldījumi*
K	*2549*	*Pārējie īstermiņa finanšu ieguldījumi vērtspapīros*
K	*2559*	*Pārējie īstermiņa finanšu ieguldījumi*

un grāmatojums, atzīstot vērtības samazinājumu un finanšu izdevumus:

D	*8290**	*Pārējie finanšu izdevumi*
K	*1348*	*Vērtības samazinājums ilgtermiņa finanšu ieguldījumiem vērtspapīros*
K	*1358*	*Vērtības samazinājums pārējiem ilgtermiņa finanšu ieguldījumiem*
K	*1378*	*Vērtības samazinājums turējumā nodotiem ilgtermiņa finanšu ieguldījumiem*
K	*2548*	*Vērtības samazinājums īstermiņa finanšu ieguldījumiem vērtspapīros*
K	*2558*	*Vērtības samazinājums pārējiem īstermiņa finanšu ieguldījumiem*

**starpība starp sākotnējo iegādes vērtību un pašreizējo patieso vērtību, atskaitot to vērtības samazinājuma daļu, kas atzīta, izslēdzot finanšu instrumenta patiesās vērtības rezervi (skat. iepriekšējo grāmatojumu).*

8.7.3. **izmaksu vērtībā uzskaitīta pārdošanai pieejama finanšu aktīva** vērtības samazinājumu aprēķina kā starpību starp finanšu aktīva uzskaites vērtību un nākotnes aplēsto naudas plūsmu pašreizējo vērtību, kas diskontēta ar Valsts kases tīmekļvietnē publicētu atbilstošu procentu likmi. Vērtības samazinājumu atzīst pārskata perioda finanšu izdevumos un uzkrāj atsevišķā kontā attiecīgo finanšu aktīvu sastāvā. Budžeta iestāde atzīst vērtības samazinājumu, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*8290*	*Pārējie finanšu izdevumi*
K	*1348*	*Vērtības samazinājums ilgtermiņa finanšu ieguldījumiem vērtspapīros*
K	*1358*	*Vērtības samazinājums pārējiem ilgtermiņa finanšu ieguldījumiem*
K	*1378*	*Vērtības samazinājums turējumā nodotiem ilgtermiņa finanšu ieguldījumiem*
K	*1388*	*Vērtības samazinājums avansa maksājumiem par ilgtermiņa finanšu ieguldījumiem*

K	*2548*	*Vērtības samazinājums īstermiņa finanšu ieguldījumiem vērtspapīros*
K	*2558*	*Vērtības samazinājums pārējiem īstermiņa finanšu ieguldījumiem*
K	*2577*	*Vērtības samazinājums avansa maksājumiem par īstermiņa finanšu ieguldījumiem*

8.8. Ja nākamajos pārskata periodos vērtības samazinājums pārdošanai pieejamam ieguldījumam pašu kapitāla instrumentos *(piemēram, budžeta iestādes ieguldījumam kapitālsabiedrībā, kurā budžeta iestādei ir mazāk par 20,00% balsstiesību*) ir samazinājies vai vairs nepastāv, iepriekš atzīto vērtības samazinājumu izslēdz vienīgi tad, ja no uzskaites izslēdz attiecīgo finanšu aktīvu.

8.9. Ja nākamajos pārskata periodos vērtības samazinājums pārdošanai pieejamam finanšu aktīvam (izņemot ieguldījumus pašu kapitāla instrumentos) ir samazinājies vai vairs nepastāv, iepriekš atzīto vērtības samazinājumu izslēdz un pārskata perioda finanšu ieņēmumos atzīst tikai tādā apmērā, kādā iepriekš atzīti izdevumi no vērtības samazinājuma. Atlikušo vērtības pieauguma daļu atzīst finanšu instrumentu patiesās vērtības rezervē. Izslēdzot iepriekš atzīto vērtības samazinājumu, veic sekojošu grāmatojumu:

Grāmatojums, izslēdzot iepriekš atzīto vērtības samazinājumu un atzīstot pārskata perioda finanšu ieņēmumus:

D	*1348*	*Vērtības samazinājums ilgtermiņa finanšu ieguldījumiem vērtspapīros*
D	*1358*	*Vērtības samazinājums pārējiem ilgtermiņa finanšu ieguldījumiem*
D	*1378*	*Vērtības samazinājums turējumā nodotiem ilgtermiņa finanšu ieguldījumiem*
D	*2548*	*Vērtības samazinājums īstermiņa finanšu ieguldījumiem vērtspapīros*
D	*2558*	*Vērtības samazinājums pārējiem īstermiņa finanšu ieguldījumiem*
K	*8190*	*Pārējie finanšu ieņēmumi*

Grāmatojums, atzīstot atlikušo vērtības pieauguma daļu finanšu instrumentu patiesās vērtības rezervē:

D	*1349*	*Ilgtermiņa finanšu ieguldījumi vērtspapīros*
D	*1359*	*Pārējie ilgtermiņa finanšu ieguldījumi*
D	*1379*	*Pārējie turējumā nodotie ilgtermiņa finanšu ieguldījumi*
D	*2549*	*Pārējie īstermiņa finanšu ieguldījumi vērtspapīros*
D	*2559*	*Pārējie īstermiņa finanšu ieguldījumi*
K	*3320*	*Finanšu instrumentu patiesās vērtības rezerve*

8.10. Nākamajos pārskata periodos – pēc tam, kad finanšu aktīvam vai līdzīgu finanšu aktīvu grupai ir atzīti izdevumi no vērtības samazinājuma, – procentu ieņēmumus atzīst, izmantojot sākotnējo procentu likmi.

9. Finanšu instrumentu izslēgšana no uzskaites

Finanšu aktīvu izslēgšana no uzskaites

9.1. Budžeta iestāde izslēdz finanšu aktīvu vai tā daļu no uzskaites, ja ir spēkā vismaz viens no šiem kritērijiem:

- līgumā noteiktās tiesības uz naudas plūsmām no attiecīgā finanšu aktīva vai tā daļas beidzas vai budžeta iestāde ir atteikusies no šīm tiesībām tiesību aktos noteiktajā kārtībā;
- budžeta iestāde nodod līgumā noteiktās tiesības uz naudas plūsmām no finanšu aktīva vai tā daļas;

- budžeta iestāde saglabā līgumā noteiktās tiesības uz naudas plūsmām no finanšu aktīva vai tā daļas, bet uzņemas līgumā noteiktu pienākumu samaksāt attiecīgās naudas plūsmas vienam vai vairākiem saņēmējiem un:
  - budžeta iestādei ir pienākums veikt maksājumus saņēmējiem tikai tad, kad ir saņemtas ekvivalentas summas no attiecīgā aktīva;
  - atbilstoši līguma nosacījumiem budžeta iestādei ir aizliegts pārdot vai ieķīlāt attiecīgo aktīvu vai tā daļu;
- budžeta iestāde nodod visus ar attiecīgā aktīva vai tā daļas īpašumtiesībām saistītos riskus, atlīdzības un kontroli pār aktīvu vai tā daļu.

9.2. Finanšu aktīvu (izņemot pārdošanai pieejamu finanšu aktīvu, kurš novērtēts patiesajā vērtībā) izslēdz no uzskaites un atzīst pārskata perioda finanšu ieņēmumos vai izdevumos, veicot sekojošus grāmatojumus:

Grāmatojums, atzīstot pārskata perioda finanšu izdevumus:

D	*8230*	*Izdevumi no kapitāla daļu un vērtspapīru pārdošanas**
D	*2600*	*Naudas līdzekļi*
	vai	
D	*2300*	*Īstermiņa prasības*
K	*1349*	*Ilgtermiņa finanšu ieguldījumi vērtspapīros*
K	*1359*	*Pārējie ilgtermiņa finanšu ieguldījumi*
K	*1379*	*Pārējie turējumā nodotie ilgtermiņa finanšu ieguldījumi*
K	*2549*	*Pārējie īstermiņa finanšu ieguldījumi vērtspapīros*
K	*2559*	*Pārējie īstermiņa finanšu ieguldījumi*

** starpība starp aktīva uzskaites vērtību un atlīdzību (ieskaitot visus jauniegūtos aktīvus, no kuriem atskaitītas visas no jauna uzņemtās saistības)*

Grāmatojums, atzīstot pārskata perioda finanšu ieņēmumus:

D	*2600*	*Naudas līdzekļi*
	vai	
D	*2300*	*Īstermiņa prasības*
K	*1349*	*Ilgtermiņa finanšu ieguldījumi vērtspapīros*
K	*1359*	*Pārējie ilgtermiņa finanšu ieguldījumi*
K	*1379*	*Pārējie turējumā nodotie ilgtermiņa finanšu ieguldījumi*
K	*2549*	*Pārējie īstermiņa finanšu ieguldījumi vērtspapīros*
K	*2559*	*Pārējie īstermiņa finanšu ieguldījumi*
K	*8130*	*Ieņēmumi no kapitāla daļu pārdošanas, vērtspapīru tirdzniecības un pārvērtēšanas**

** starpība starp aktīva uzskaites vērtību un atlīdzību (ieskaitot visus jauniegūtos aktīvus, no kuriem atskaitītas visas no jauna uzņemtās saistības)*

9.3. Pārdošanai pieejamu finanšu aktīvu, kurš novērtēts patiesajā vērtībā, izslēdz no uzskaites, vienlaikus izslēdzot visas iepriekš finanšu instrumentu patiesās vērtības rezervē atzītās vērtības izmaiņas, un attiecina uz iepriekšējo pārskata gadu budžeta izpildes rezultātu, veicot sekojošus grāmatojumus:

Grāmatojums, atzīstot pārskata perioda izdevumus:

D	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās*
D	*8230*	*Izdevumi no kapitāla daļu un vērtspapīru pārdošanas**
K	*1349*	*Ilgtermiņa finanšu ieguldījumi vērtspapīros*

K	*1359*	*Pārējie ilgtermiņa finanšu ieguldījumi*
K	*1379*	*Pārējie turējumā nodotie ilgtermiņa finanšu ieguldījumi*
K	*2549*	*Pārējie īstermiņa finanšu ieguldījumi vērtspapīros*
K	*2559*	*Pārējie īstermiņa finanšu ieguldījumi*

** starpība starp aktīva uzskaites vērtību un atlīdzību (ieskaitot visus jauniegūtos aktīvus, no kuriem atskaitītas visas no jauna uzņemtās saistības)*

D	*3510*	*Iepriekšējo pārskata gadu budžeta izpildes rezultāts*
K	*3320*	*Finanšu instrumentu patiesās vērtības rezerve*

Grāmatojums, atzīstot pārskata perioda ieņēmumus:

D	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās*
K	*8130*	*Ieņēmumi no kapitāla daļu pārdošanas, vērtspapīru tirdzniecības un pārvērtēšanas**
K	*1349*	*Ilgtermiņa finanšu ieguldījumi vērtspapīros*
K	*1359*	*Pārējie ilgtermiņa finanšu ieguldījumi*
K	*1379*	*Pārējie turējumā nodotie ilgtermiņa finanšu ieguldījumi*
K	*2549*	*Pārējie īstermiņa finanšu ieguldījumi vērtspapīros*
K	*2559*	*Pārējie īstermiņa finanšu ieguldījumi*

**starpība starp aktīva uzskaites vērtību un atlīdzību (ieskaitot visus jauniegūtos aktīvus, no kuriem atskaitītas visas no jauna uzņemtās saistības)*

D	*3320*	*Finanšu instrumentu patiesās vērtības rezerve*
K	*3510*	*Iepriekšējo pārskata gadu budžeta izpildes rezultāts*

9.4. Ja no uzskaites izslēdz finanšu aktīva daļu, izslēdzamās daļas vērtību aprēķina atbilstoši finanšu aktīva un izslēdzamās daļas relatīvajām patiesajām vērtībām izslēgšanas dienā. *Piemēram, gadījumā, ja atsavina 10 no 100 piederošām akcijām (10% no finanšu aktīva), tad atsavināšanas (izslēgšanas) dienā nosaka kopējo finanšu aktīva patieso vērtību un izslēdz 10% no noteiktās finanšu aktīva patiesās vērtības izslēgšanas dienā.*

9.5. Ja par amortizētajā vērtībā uzskaitīta finanšu aktīva atsavināšanu saņem atlīdzību, bet finanšu aktīva atsavināšana neatbilst iepriekš minētajiem kritērijiem, saņemto atlīdzību atzīst finanšu saistību sastāvā (saņemtais avanss). Atzītās saistības novērtē saņemtās atlīdzības apmērā un līdz līguma termiņa beigām palielina par starpību starp saņemto atlīdzību un aktīva vērtību līguma beigu datumā, piemērojot efektīvo procentu likmi.

9.6. Ja par patiesajā vērtībā uzskaitīta finanšu aktīva atsavināšanu saņem atlīdzību, bet finanšu aktīva atsavināšana neatbilst iepriekš minētajiem kritērijiem, saņemto atlīdzību atzīst finanšu saistību sastāvā (saņemtais avanss). Atzītās saistības novērtē saistību patiesajā vērtībā.

Finanšu saistību izslēgšana no uzskaites

9.7. Budžeta iestāde izslēdz finanšu saistības (vai finanšu saistību daļu) no uzskaites tikai un vienīgi tad, kad:

- līgumā noteiktais pienākums ir izpildīts;
- otra līgumslēdzēja puse ir atteikusies no prasības šā pienākuma izpildei;
- pienākums ir atcelts vai tā izpildes termiņš ir beidzies.

9.8. Izslēdzot finanšu saistības, budžeta iestāde veic sekojošu grāmatojumu:

D	*5114*	*Iepriekš galvotie ilgtermiņa aizņēmumi*
D	*5119*	*Ilgtermiņa aizņēmumi*

D	*5171**	*Saņemtie ilgtermiņa noguldījumi*
D	*5199*	*Pārējās iepriekš neklasificētās ilgtermiņa saistības*
D	*5214*	*Iepriekš galvotie īstermiņa aizņēmumi un ilgtermiņa aizņēmumu īstermiņa daļa*
D	*5219*	*Īstermiņa aizņēmumi un ilgtermiņa aizņēmumu īstermiņa daļa*
D	*5521**	*Saņemtie īstermiņa noguldījumi*
D	*5819*	*Pārējās īstermiņa saistības*
K	*2600*	*Naudas līdzekļi*

**attiecas tikai uz Valsts kasi*

9.9. Ja, mainot līguma nosacījumus, naudas plūsmas pašreizējā diskontētā vērtība, ieskaitot visas samaksātās maksas, atskaitot saņemtās maksas un veicot diskontēšanu ar sākotnējo līgumā noteikto procentu likmi vai sākotnēji noteikto efektīvo procentu likmi, par vismaz 10 procentiem atšķiras no sākotnējo finanšu saistību atlikušās naudas plūsmas pašreizējās vērtības, sākotnējās finanšu saistības izslēdz un atzīst jaunas finanšu saistības un pārskata perioda finanšu ieņēmumus vai izdevumus sekojoši:

Grāmatojums, atzīstot pārskata perioda finanšu ieņēmumus:

D	*5119*	*Ilgtermiņa aizņēmumi (uzskaites vērtība pie sākotnējiem līguma nosacījumiem)*
K	*5119*	*Ilgtermiņa aizņēmumi (uzskaites vērtība pie jauniem līguma nosacījumiem)*
K	*8190*	*Pārējie finanšu ieņēmumi*

Grāmatojums, atzīstot pārskata perioda finanšu izdevumus:

D	*5119*	*Ilgtermiņa aizņēmumi (uzskaites vērtība pie sākotnējiem līguma nosacījumiem)*
K	*5119*	*Ilgtermiņa aizņēmumi (uzskaites vērtība pie jauniem līguma nosacījumiem)*
D	*8290*	*Pārējie finanšu izdevumi*

9.10. Ja no uzskaites izslēdz finanšu saistību daļu, aprēķina izslēdzamās daļas vērtību atbilstoši kopējo finanšu saistību un izslēdzamās daļas relatīvajām patiesajām vērtībām izslēgšanas dienā, tas ir, izslēgšanas dienā nosaka kopējo finanšu saistību patieso vērtību un izslēdz attiecīgo (procentuālo) daļu no noteiktās finanšu saistību patiesās vērtības izslēgšanas dienā.

10. Finanšu instrumentu klasifikācijas maiņa

10.1. Budžeta iestāde katra pārskata perioda beigās izvērtē finanšu instrumentu klasifikāciju atbilstoši to kategorijām.

10.2. Budžeta iestāde veic finanšu instrumentu pārklasifikāciju no vienas kategorijas uz citu kategoriju normatīvajos aktos noteiktajos gadījumos.

10.3. Budžeta iestāde nedrīkst pārklasificēt finanšu instrumentus sekojošos gadījumos:

- budžeta iestāde nedrīkst pārklasificēt atvasināto finanšu instrumentu, kamēr tas tiek turēts (ir uzskaitē);
- budžeta iestāde nedrīkst veikt finanšu instrumenta pārklasifikāciju uz patiesajā vērtībā novērtētu finanšu instrumentu kategoriju pēc finanšu instrumenta sākotnējās atzīšanas.

10.4. Ilustratīvi finanšu instrumenta pārklasifikācija attēlota 3.tabulā.

3.tabula. Finanšu instrumentu pārklasifikācija

		Pārklasificēts uz:			
		Līdz termiņa beigām turētie	**Aizdevumi un prasības**	**Pārdošanai pieejami finanšu aktīvi**	**Patiesajā vērtībā novērtētie finanšu instrumenti**
Pārklasificēts no:	**Patiesajā vērtībā novērtētie finanšu instrumenti (turēti pārdošanai)**	Novērtē patiesajā vērtībā* pārklasifikācijas dienā (10.5.2.)	Novērtē patiesajā vērtībā* pārklasifikācijas dienā (10.5.1.)	Novērtē patiesajā vērtībā* pārklasifikācijas dienā (10.5.2.)	n/a
	Līdz termiņa beigām turētie ieguldījumi	n/a	n/a	Novērtē patiesajā vērtībā** pārklasifikācijas dienā (10.5.3.)	n/a
	Aizdevumi un prasības	n/a	n/a	n/a	n/a
	Pārdošanai pieejami finanšu aktīvi	n/a	Novērtē patiesajā vērtībā* pārklasifikācijas dienā*** (10.5.4.)	n/a	n/a

**finanšu aktīva patiesā vērtība pārklasificēšanas dienā kļūst attiecīgi par tā jauno izmaksu vērtību vai amortizēto vērtību*

***patiesās vērtības izmaiņas atzīst finanšu instrumentu patiesās vērtības rezervē*

**** finanšu instrumentu patiesās vērtības rezervē uzkrātās vērtības izmaiņas atzīst pārskata perioda ieņēmumos vai izdevumos*

10.5. Budžeta iestāde veic finanšu instrumentu pārklasifikāciju sekojošos gadījumos:

10.5.1. **patiesajā vērtībā novērtēto finanšu aktīvu** pārklasificē uz **aizdevumu un prasību** kategoriju tā patiesajā vērtībā pārklasifikācijas dienā, atzīstot vērtības izmaiņas kā pārskata perioda finanšu ieņēmumus vai izdevumus, ja ir spēkā **visi** sekojošie nosacījumi:

- finanšu aktīvs vairs netiek turēts pārdošanas vai atpirkšanas vajadzībām;
- finanšu aktīvs sākotnējās atzīšanas laikā būtu klasificējams aizdevumu un prasību kategorijā;
- finanšu aktīvu plāno turēt līdz tā termiņa beigām.

Veicot pārklasifikāciju ir jānosaka finanšu aktīva aktuālā patiesā vērtība. Finanšu aktīva patiesā vērtība pārklasificēšanas dienā kļūst attiecīgi par tā jauno izmaksu vērtību vai amortizēto vērtību. Tas ir, budžeta iestāde pārklasifikācijas dienā nosaka finanšu instrumenta patieso vērtību un patiesās vērtības izmaiņas atzīst finanšu ieņēmumos vai izdevumos. Šajā jaunajā noteiktajā vērtībā finanšu aktīvu pārkasificē uz aizdevumu un prasību kategoriju, un šī vērtība kļūst par attiecīgā aktīva jauno izmaksu vai amortizēto vērtību.

10.5.2. **patiesajā vērtībā novērtēto finanšu aktīvu** pārklasificē uz **pārdošanai pieejamu finanšu aktīvu vai līdz termiņa beigām turēto ieguldījumu** kategoriju tā patiesajā vērtībā pārklasifikācijas dienā – šāda pārklasifikācija tiek veikta retos gadījumos, t.i., ja finanšu instruments neatbilst aizdevumu un prasību finanšu instrumentu kategorijai;

10.5.3. **līdz termiņa beigām turēto ieguldījumu** pārklasificē uz **pārdošanai pieejamo finanšu aktīvu** kategoriju tā patiesajā vērtībā pārklasifikācijas dienā, atzīstot vērtības izmaiņas finanšu instrumentu patiesās vērtības rezervē tikai tad, ja pārskata periodā mainīts finanšu aktīva turēšanas nolūks un budžeta iestāde vairs neplāno to turēt līdz tā termiņa beigām, izņemot šādos gadījumos, kad aktīva klasifikāciju nemaina:

- līdz finanšu aktīva termiņa beigām vai dzēšanai ir atlikušas mazāk nekā 90 dienas;
- budžeta iestāde ir saņēmusi vismaz 90 procentus no aktīva pamatsummas;
- pārskata periodā noticis notikums, kuru budžeta iestāde pamatoti nav varējusi paredzēt un kontrolēt un kurš regulāri neatkārtojas;

10.5.4. **pārdošanai pieejamu finanšu aktīvu** pārklasificē uz **aizdevumu un prasību** kategoriju tā patiesajā vērtībā pārklasifikācijas dienā, atzīstot finanšu instrumentu patiesās vērtības rezervē uzkrātās vērtības izmaiņas pārskata perioda ieņēmumos vai izdevumos, tikai tad, ja pārskata periodā mainīts finanšu aktīva turēšanas nolūks un budžeta iestāde turpmāk plāno to turēt līdz tā termiņa beigām.

10.6. Budžeta iestāde nedrīkst klasificēt finanšu aktīvus kā **līdz termiņa beigām turētos ieguldījumus**, ja kārtējā pārskata gada vai divu iepriekšējo pārskata gadu laikā budžeta iestāde ir pārdevusi vai pārklasificējusi nozīmīgu (salīdzinot ar kopējo līdz termiņa beigām turēto ieguldījumu uzskaites vērtību) līdz termiņa beigām turētu ieguldījumu pirms to beigu termiņa, izņemot tādus pārdotus vai pārklasificētus līdz termiņa beigām turētus ieguldījumus, kuriem:

- darījums ir tik tuvu termiņa beigām vai finanšu aktīva dzēšanas datumam (mazāk nekā trīs mēnešus pirms termiņa beigām), ka tirgus procentu likmes izmaiņas būtiski neietekmētu finanšu aktīva patieso vērtību;
- darījums rodas pēc tam, kad budžeta iestāde paredzēto maksājumu vai priekšapmaksas veidā ir saņēmusi gandrīz visu (vismaz 90%) aktīva sākotnējo pamatsummu; vai
- darījumi ir attiecināmi uz atsevišķu gadījumu, kas ir ārpus budžeta iestādes kontroles, regulāri neatkārtojas un kurus budžeta iestāde pamatoti nav varējusi paredzēt.

11. Atvasināto finanšu instrumentu uzskaite

11.1. Atbilstoši 3. nodaļā "Definīcijas" sniegtajai definīcijai atvasinātam finanšu instrumentam (finanšu aktīvam vai finanšu saistībām) piemīt visas sekojošās pazīmes:

- tā vērtība mainās atkarībā no noteiktas procentu likmes, finanšu instrumentu cenas, preču cenas, ārvalstu valūtas kursa, cenu vai likmju indeksa, kredītreitinga vai cita mainīga faktora izmaiņām ar nosacījumu, ka nefinanšu mainīgais faktors nav īpaši attiecināms uz kādu līgumu slēdzošo pusi;
- sākotnējais neto ieguldījums ir mazāks nekā būtu nepieciešams cita veida līgumu noslēgšanai, kas līdzīgā veidā ir atkarīgi no tirgus faktoru izmaiņām, vai sākotnējais ieguldījums nav nepieciešams;
- tā norēķins tiek veikts nākotnes datumā.

11.2. Atvasinātie finanšu instrumenti visbiežāk ir saistīti ar vērtspapīru, ārvalstu valūtu, izejmateriālu u.c. pirkšanas un pārdošanas darījumiem. Tipiskākie atvasināto finanšu instrumentu piemēri ir biržā tirgotie un ārpusbiržas nākotnes līgumi, mijmaiņas un iespējas līgumi. *Piemēram, nākotnes līgums, lai nopirktu fiksētas likmes parāda instrumentu vai iegādātos ārvalstu valūtu par fiksētu likmi.*

11.3. Budžeta iestāde atzīst atvasinātu finanšu instrumentu (finanšu aktīvu vai finanšu saistības, kas rodas no šī finanšu instrumenta) atbilstoši darījumu apliecinošiem dokumentiem dienā, kad iegūst tiesības saņemt finanšu aktīvu vai uzņemas pienākumu norēķināties. Atvasināto finanšu instrumentu sākotnēji novērtē tā patiesajā vērtībā un uzskaita grāmatvedības uzskaitē, veicot sekojošu grāmatojumu:

Grāmatojums, atzīstot atvasināto finanšu instrumentu (finanšu aktīvu):

D	*1349*	*Ilgtermiņa finanšu ieguldījumi vērtspapīros*
D	*1359*	*Pārējie ilgtermiņa finanšu ieguldījumi*
D	*2349*	*Pārējie īstermiņa finanšu ieguldījumi vērtspapīros*
D	*2559*	*Pārējie īstermiņa finanšu ieguldījumi*
K	*2620*	*Naudas līdzekļi*

Grāmatojums, atzīstot atvasināto finanšu instrumentu (finanšu saistības):

D	*2620*	*Naudas līdzekļi*
K	*5199*	*Pārējās iepriekš neklasificētās ilgtermiņa saistības*
K	*5819*	*Pārējās īstermiņa saistības*

11.4. Izmaksas, kuras ir tieši attiecināmas uz atvasinātā finanšu instrumenta iegādi (piemēram, komisijas maksas tirdzniecības aģentiem, brokeriem), atzīst finanšu izdevumos dienā, kad saņemts pakalpojums saskaņā ar attaisnojuma dokumentu vai saskaņā ar līguma nosacījumiem. *Piemēram, 2020.gadā budžeta iestāde veic maksājumu 15 000,00 EUR apmērā, lai iegūtu tiesības iegādāties noteikta skaita vērtspapīrus par 500 000,00 EUR nākotnes datumā. Darījuma izmaksas (komisijas maksa par sniegto pakalpojumu) ir 700,00 EUR. Sākotnējās atzīšanas dienā (maksājuma dienā) budžeta iestāde atzīst finanšu aktīvu 15 000,00 EUR vērtībā un finanšu izmaksas 700,00 EUR.*

11.5. Katra pārskata perioda beigās budžeta iestāde turpmāk uzskaita atvasinātos finanšu instrumentus (finanšu aktīvus un finanšu saistības) atbilstoši 4.tabulā norādītajiem uzskaites principiem un novērtē to patiesajā vērtībā pārskata datumā.

4.tabula. Finanšu aktīvu un finanšu saistību, kas rodas no atvasinātiem finanšu instrumentiem, novērtēšana

Atvasinātais finanšu instruments	**Sākotnējā atzīšana**	**Turpmākā novērtēšana**	**Vērtības izmaiņas atzīst**	**Izdevumus no vērtības samazinājuma atzīst**
Finanšu aktīvi	Patiesajā vērtībā	Patiesajā vērtībā*	Pārskata perioda finanšu ieņēmumos vai izdevumos	Pārskata perioda finanšu izdevumos
Finanšu saistības	Patiesajā vērtībā	Patiesajā vērtībā*	Pārskata perioda finanšu ieņēmumos vai izdevumos	n/a

**ja atvasinātā finanšu instrumenta patieso vērtību nevar novērtēt, to turpmākai novērtēšanai izmanto izmaksu vērtību, atskaitot izdevumus (zaudējumus) no vērtības samazinājuma (aktīvam).*

11.6. Attiecībā uz atvasinātajiem finanšu instrumentiem, kas uzskaitīti izmaksu vērtībā katra pārskata perioda beigās novērtē, vai pastāv objektīvi pierādījumi tam, ka radušies zaudējumi no tāda atvasinātā finanšu instrumenta vērtības samazinājuma, kas tiek uzskaitīts izmaksu vērtībā un attiecas uz nekotētu pašu kapitāla instrumentu.

11.7. Budžeta iestāde veic atvasinātā finanšu instrumenta, kas uzskaitīts izmaksu vērtībā, vērtības samazinājuma novērtējumu atbilstoši 8. nodaļā "Finanšu instrumentu vērtības samazinājums" minētajiem uzskaites principiem.

11.8. Gadījumā, ja pastāv objektīvi pierādījumi atvasinātā finanšu instrumenta, kas uzskaitīts izmaksu vērtībā, vērtības samazinājumam, budžeta iestāde atvasinātā finanšu instrumenta vērtības samazinājumu aprēķina kā starpību starp finanšu aktīva uzskaites vērtību un nākotnes aplēsto naudas plūsmu pašreizējo vērtību, kas diskontēta ar Valsts kases tīmekļvietnē publicētu atbilstošu procentu likmi. Vērtības samazinājumu atzīst pārskata perioda finanšu izdevumos un attiecīgā finanšu aktīva analītiskā kontā. Budžeta iestāde atzīst vērtības samazinājumu, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*8290*	*Pārējie finanšu izdevumi*
K	*2548*	*Vērtības samazinājums īstermiņa finanšu ieguldījumiem vērtspapīros*
K	*2558*	*Vērtības samazinājums pārējiem īstermiņa finanšu ieguldījumiem*
K	*2577*	*Vērtības samazinājums avansa maksājumiem par īstermiņa finanšu ieguldījumiem*

12. Finanšu instrumentu inventarizācija

12.1. Budžeta iestāde pārskata perioda beigās veic finanšu aktīvu inventarizāciju, atbilstoši attiecīgajiem dokumentiem pārbaudot grāmatvedības kontos uzrādītās summas.

12.2. Finanšu aktīvus finanšu pārskatā uzrāda atbilstoši attaisnojuma dokumentiem un ierakstiem grāmatvedības reģistros, un tiem jābūt saskaņotiem ar attiecīgo darījumu partneru uzskaites datiem pārskata datumā.

12.3. Finanšu aktīvus bilancē norāda neto vērtībā, kas aprēķināta, no uzskaites vērtības, atbilstoši grāmatvedības datiem, atskaitot atzīto finanšu instrumentu vērtības samazinājumu. Finanšu aktīviem, kas uzskaitīti patiesajās vērtībās, pārliecinās, ka ir veikti visi nepieciešamie patiesās vērtības aprēķini perioda beigās.

12.4. Lai pārliecinātos par bilancē uzrādītajām summām, tiek sagatavoti un visiem darījumu partneriem nosūtīti apstiprinājuma lūgumi par finanšu aktīvu vērtībām pārskata perioda beigās, neņemot vērā vērtības samazinājumu (15. nodaļā "Attaisnojuma dokumentu paraugi" sniegts paraugs).

12.5. Budžeta iestāde sagatavo inventarizācijas sarakstus, kuros uzrāda finanšu instrumentu vērtības pārskata perioda beigās atbilstoši grāmatvedības uzskaitē uzrādītajai vērtībai un darījumu partneru sniegtajai informācijai (15. nodaļā "Attaisnojuma dokumentu paraugi" sniegti inventarizācijas attaisnojuma dokumentu paraugi).

12.6. Budžeta iestāde pārskata perioda beigās veic visu finanšu saistību inventarizāciju, atbilstoši attiecīgajiem dokumentiem pārbaudot grāmatvedības kontos uzrādītās summas un saskaņojot tās ar darījumu partneriem (15. nodaļā "Attaisnojuma dokumentu paraugi" sniegti inventarizācijas attaisnojuma dokumentu paraugi).

12.7. Finanšu saistības finanšu pārskatā uzrāda atbilstoši attaisnojuma dokumentiem un ierakstiem grāmatvedības reģistros, un tiem jābūt saskaņotiem ar attiecīgo darījumu partneru uzskaites datiem pārskata datumā.

12.8. Lai pārliecinātos par bilancē uzrādītajām summām, tiek sagatavoti un visiem darījumu partneriem nosūtīti apstiprinājuma lūgumi par finanšu saistību atlikumiem bilances kontos pārskata perioda beigās (15. nodaļā "Attaisnojuma dokumentu paraugi" sniegts paraugs).

12.9. Budžeta iestāde sagatavo inventarizācijas sarakstus, kuros uzrāda finanšu saistību vērtības pārskata perioda beigās atbilstoši grāmatvedības uzskaitē uzrādītajai vērtībai un darījumu partneru sniegtajai informācijai (15. nodaļā "Attaisnojuma dokumentu paraugi" sniegti inventarizācijas attaisnojuma dokumentu paraugi).

12.10. Strīda gadījumos prasību un saistību atlikumus bilancē norāda atbilstoši iestādes grāmatvedības datiem.

13. Informācijas uzrādīšana

13.1. Papildus finanšu pārskatos uzrādāmai informācijai budžeta iestāde finanšu pārskata pielikumā sniedz informāciju V9. piezīmē "Finanšu instrumenti" par:

- Finanšu aktīvu un finanšu saistību sadalījumu pa finanšu instrumentu kategorijām un citu informāciju;
- Aizņēmuma līguma noteikumu neizpildi, kas rodas aizņēmuma līgumā noteikto saistību par maksājumiem neizpildes rezultātā vai par īpašu līgumos noteikto nosacījumu pārkāpumiem;
- Ieķīlātajiem aktīviem saistību vai iespējamo saistību nodrošinājumam, sadalījumā pa finanšu instrumentiem;
- Finanšu instrumentu patiesās vērtības novērtēšanas metodēm sadalījumā pa finanšu instrumentu kategorijām un instrumentiem;
- Finanšu instrumentu, kuri novērtēti patiesajā vērtībā atbilstoši 3.metodei, vērtības izmaiņām sadalījumā pa finanšu instrumentu kategorijām;
- Nodrošinātajiem finanšu aktīviem, kas pakļauti kredītriskam, sadalījumā pa finanšu instrumentiem un institucionālajiem sektoriem;
- Finanšu saistību nediskontēto nākotnes naudas plūsmas termiņstruktūru sadalījumā pa finanšu instrumentiem;
- Finanšu instrumentu maksimālo pakļautību kredītriskam un to kredītkvalitāti, sadalījumā pa termiņa kavējuma dienām;
- Finanšu aktīvu, kas pakļauti kredītriskam, nodrošinājumu sadalījumā pa finanšu instrumentiem.

13.2. Finanšu instrumentu risku pārvaldīšanas aprakstā sniedz informāciju par kredītriska un likviditātes riska novērtēšanā lietotiem principiem un metodēm (piemēram, kā pārvalda finanšu instrumentu (aktīvu) izpildes termiņus).

- Kredītrisks ir risks, ka finanšu instrumenta darījumā iesaistītā viena darījuma puse radīs otrai darījuma pusei finanšu zaudējumus, nespējot izpildīt pienākumu.
- Likviditātes risks ir risks, ka budžeta iestādei radīsies grūtības izpildīt pienākumus, kas saistīti ar tādām finanšu saistībām, par kurām norēķinās, nododot naudas līdzekļus vai citu finanšu aktīvu.

14. Praktiski piemēri un informācijas atklāšanas paraugi

14.1. Piemērs - finanšu aktīva amortizētās vērtības noteikšana un uzskaite, piemērojot līgumā noteikto procentu likmi (aizdevums)

2019. gada 2. janvārī Valsts kase (turpmāk – VK) noslēdz līgumu par aizdevuma izsniegšanu pašvaldībai 10 000,00 EUR vērtībā ar termiņu 5 gadi. Saskaņā ar normatīvo aktu prasībām aizdevumu uzskaita tā amortizētajā vērtībā, piemērojot līgumā noteikto procentu likmi, pieņemot, ka līgumā noteiktā procentu likme ir vienāda ar tirgus likmi. Līgums paredz mainīgu procentu likmi 5. tabulā noteiktajā kārtībā:

5.tabula. Līgumā noteiktā procentu likme

	1.gads	**2.gads**	**3.gads**	**4.gads**	**5.gads**
	31.12.2019.	31.12.2020.	31.12.2021.	31.12.2022.	31.12.2023.
Līgumā noteiktā gada procentu likme	**5%**	**5,1%**	**4,88%**	**5,12%**	**4,95%**

Piemērā tiek pieņemts, ka budžeta iestādei nerodas nekādas komisijas maksas pie aizdevuma izsniegšanas. Aizdevuma uzskaites vērtība sākotnējās atzīšanas dienā ir vienāda ar tā pamatsummu 10 000,00 EUR apmērā.

6. tabulā uzrādīta sagaidāmā aizdevuma naudas plūsma līguma termiņa laikā – piecu gadu laika periodā no tā izsniegšanas dienas. Līgums nosaka aizdevuma pamatsummas atmaksu ik gadu 2 000,00 EUR apmērā un procentu maksājumus atbilstoši attiecīgajai procentu likmei attiecīgajā periodā.

6.tabula. Finanšu ieguldījuma sagaidāmās naudas plūsmas saskaņā ar līgumu

	02.01.2019.	02.01.2020.	02.01.2021.	02.01.2022.	02.01.2023.	02.01.2024.	Kopā
Pamatsumma, EUR	(10 000,00)	2 000,00	2 000,00	2 000,00	2 000,00	2 000,00	**10 000,00**
Piemērotā procentu likme	-	5%	5,1%	4,88%	5,12%	4,95%	
Procenti*, EUR	-	500,00	408,00	292,80	204,80	99,00	**1 504,60**
Kopā, EUR	(10 000,00)	2 500,00	2 408,00	2 292,80	2 204,80	2 099,00	**11 504,60**

**procentu aprēķins veikts, pamatojoties uz 365 dienām gadā.*

Saskaņā ar aprēķiniem aizdevuma kopējā atmaksājamā summa būs 11 504,60 EUR.

7. tabulā ir apkopota informācija par aizdevuma amortizēto vērtību, procentu ieņēmumiem un naudas plūsmām (saņemtajiem procentu maksājumiem un pamatsummu) katrā pārskata periodā līguma darbības laikā.

7.tabula. Aizdevuma amortizētā vērtība, procentu ieņēmumi un naudas plūsmas katrā pārskata periodā.

Datums	Uzskaites vērtība iepriekšējā aprēķina datumā, EUR	Aprēķinātie procentu ieņēmumi, EUR	Ienākošās naudas plūsmas (saņemtie procenti un pamatsumma), EUR	Uzskaites vērtība attiecīgajā datumā EUR
	A	B	C	D=A+B-C
31.12.2019.	10 000,00	497,26	-	10 497,26
02.01.2020.	10 497,26	2,74	2 500,00	8 000,00
31.12.2020.	8 000,00	405,76	-	8 405,76
02.01.2021.	8 405,76	2,24	2 408,00	6 000,00
31.12.2021.	6 000,00	291,20	-	6 291,20
02.01.2022.	6 291,20	1,60	2 292,80	4 000,00
31.12.2022.	4 000,00	203,68	-	4 203,68
02.01.2023.	4 203,68	1,12	2 204,80	2 000,00
31.12.2023.	2 000,00	98,46	-	2098,46
02.01.2024.	2 098,46	0,54	2 099,00	0,00
Kopā:	**-**	**1 504,60**	**11 504,60**	**-**

Grāmatojumi:

1) Pamatojoties uz darījuma līgumu, darījuma dienā – 02.01.2019. – VK atzīst finanšu aktīvu 10 000,00 EUR apmērā, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*1339*	*Pārējie ilgtermiņa aizdevumi*	*10 000,00 EUR*
K	*2600*	*Naudas līdzekļi*	*10 000,00 EUR*

2) 2019. gada 31. decembrī aprēķina un iegrāmato uzkrātos procentu ieņēmumus par attiecīgo pārskata periodu 497,26 EUR apmērā (10 000,00 EUR x 5% x 363 dienas/365 dienas)[4]:

D	*2536*	*Īstermiņa uzkrātie ieņēmumi par aizdevumiem*	*497,26 EUR*
K	*8120*	*Procentu ieņēmumi*	*497,26 EUR*

3) 2019. gada 31. decembrī nodala īstermiņa prasību daļu no ilgtermiņa daļas, veicot sekojošu grāmatojumu[5]:

D	*2539*	*Pārējie īstermiņa aizdevumi*	*2 000,00 EUR*
K	*1339*	*Pārējie ilgtermiņa aizdevumi*	*2 000,00 EUR*

4) 2020. gada 2. janvārī atzīst prasību par saņemamajiem procentu maksājumiem un procentu ieņēmumus par attiecīgo pārskata periodu 2,74 EUR (10 000,00 EUR x 5% x 2 dienas/365 dienas)[6]:

D	*2535*	*Prasības par procentu un citiem maksājumiem par aizdevumiem*	*500,00 EUR*
K	*2536*	*Īstermiņa uzkrātie ieņēmumi par aizdevumiem*	*497,26 EUR*
K	*8120*	*Procentu ieņēmumi*	*2,74 EUR*

5) Saņemot pamatsummas un procentu atmaksu par attiecīgo periodu (02.01.2019.-02.01.2020.), VK veic sekojošu grāmatojumu:

D	*2600*	*Naudas līdzekļi*	*2 500,00 EUR*
K	*2535*	*Prasības par procentu un citiem maksājumiem par aizdevumiem*	*500,00 EUR*
K	*2539*	*Pārējie īstermiņa aizdevumi*	*2 000,00 EUR*

6) 2020. gada 31. decembrī aprēķina un iegrāmato uzkrātos procentu ieņēmumus par attiecīgo pārskata periodu (8 000,00 EUR x 5,1% x 363 dienas/365 dienas):

D	*2536*	*Īstermiņa uzkrātie ieņēmumi par aizdevumiem*	*405,76 EUR*
K	*8120*	*Procentu ieņēmumi*	*405,76* EUR

7) 2020. gada 31. decembrī nodala īstermiņa prasību daļu no ilgtermiņa daļas, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*2539*	*Pārējie īstermiņa aizdevumi*	*2 000,00 EUR*
K	*1339*	*Pārējie ilgtermiņa aizdevumi*	*2 000,00 EUR*

8) 2021. gada 2. janvārī atzīst prasību par saņemamajiem procentu maksājumiem:

D	*2535*	*Prasības par procentu un citiem maksājumiem par aizdevumiem*	*408,00 EUR*
K	*2536*	*Īstermiņa uzkrātie ieņēmumi par aizdevumiem*	*405,76 EUR*

[4] Valsts kase uzkrāto procentu grāmatojumus, kas aprēķināti un iegrāmatoti uz pārskata perioda beigām, nākamā pārskata perioda sākumā pirmajā datumā uzskaites sistēmā reversē, uz nākamā pārskata perioda beigām iegrāmato uzkrāto procentu summu no darījuma sākuma

[5] Valsts kase ilgtermiņa darījuma īstermiņa daļas grāmatojumus, kas aprēķināti un iegrāmatoti uz pārskata perioda beigām, nākamā pārskata perioda sākumā pirmajā datumā uzskaites sistēmā reversē, uz nākamā pārskata perioda beigām iegrāmato ilgtermiņa darījuma īstermiņa daļas summu no darījuma sākuma

[6] Valsts kase, tā kā uzkrātie procentu maksājumi reversēti 01.01.20gg, tad grāmato Prasības par procentu un citiem maksājumiem par aizdevumiem un Procentu ieņēmumus

K	*8120*	*Procentu ieņēmumi*	*2,24 EUR*

9) 2021. gada 2. janvārī saņem pamatsummas un procentu atmaksu par attiecīgo periodu un veic sekojošus grāmatojumus:

D	*2600*	*Naudas līdzekļi*	*2 408,00 EUR*
K	*2535*	*Prasības par procentu un citiem maksājumiem par aizdevumiem*	*408,00 EUR*
K	*2539*	*Pārējie īstermiņa aizdevumi*	*2 000,00 EUR*

10) 2021. gada 31. decembrī aprēķina un iegrāmato uzkrātos procentu ieņēmumus par attiecīgo pārskata periodu:

D	*2536*	*Īstermiņa uzkrātie ieņēmumi par aizdevumiem*	*291,20 EUR*
K	*8120*	*Procentu ieņēmumi*	*291,20 EUR*

11) 2021. gada 31. decembrī nodala īstermiņa prasību daļu no ilgtermiņa daļas, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*2539*	*Pārējie īstermiņa aizdevumi*	*2 000,00 EUR*
K	*1339*	*Pārējie ilgtermiņa aizdevumi*	*2 000,00 EUR*

12) 2022. gada 2. janvārī atzīst prasību par saņemamajiem procentu maksājumiem:

D	*2535*	*Prasības par procentu un citiem maksājumiem par aizdevumiem*	*292,80 EUR*
K	*2536*	*Īstermiņa uzkrātie ieņēmumi par aizdevumiem*	*291,20 EUR*
K	*8120*	*Procentu ieņēmumi*	*1,60 EUR*

13) 2022. gada 2. janvārī saņem pamatsummas un procentu atmaksu par attiecīgo periodu un veic sekojošus grāmatojumus:

D	*2600*	*Naudas līdzekļi*	*2 292,80 EUR*
K	*2535*	*Prasības par procentu un citiem maksājumiem par aizdevumiem*	*292,80 EUR*
K	*2539*	*Pārējie īstermiņa aizdevumi*	*2 000,00 EUR*

14) 2022. gada 31. decembrī aprēķina un iegrāmato uzkrāto procentu ieņēmumus par attiecīgo pārskata periodu:

D	*2536*	*Īstermiņa uzkrātie ieņēmumi par aizdevumiem*	*203,68 EUR*
K	*8120*	*Procentu ieņēmumi*	*203,68 EUR*

15) 2022. gada 31. decembrī nodala īstermiņa prasību daļu no ilgtermiņa daļas, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*2539*	*Pārējie īstermiņa aizdevumi*	*2 000,00 EUR*
K	*1339*	*Pārējie ilgtermiņa aizdevumi*	*2 000,00 EUR*

16) 2023. gada 2. janvārī atzīst prasību par saņemamajiem procentu maksājumiem:

D	*2535*	*Prasības par procentu un citiem maksājumiem par aizdevumiem*	*204,80 EUR*
K	*2536*	*Īstermiņa uzkrātie ieņēmumi par aizdevumiem*	*203,68 EUR*
K	*8120*	*Procentu ieņēmumi*	*1,12 EUR*

17) 2023. gada 2. janvārī saņem pamatsummas un procentu atmaksu par attiecīgo periodu un veic sekojošus grāmatojumus:

D	*2600*	*Naudas līdzekļi*	*2 204,80 EUR*
K	*2535*	*Prasības par procentu un citiem maksājumiem par aizdevumiem*	*204,80 EUR*
K	*2539*	*Pārējie īstermiņa aizdevumi*	*2 000,00 EUR*

18) 2023. gada 31. decembrī aprēķina un iegrāmato uzkrāto procentu maksājumu:

D	*2536*	*Īstermiņa uzkrātie ieņēmumi par aizdevumiem*	*98,46 EUR*
K	*8120*	*Procentu ieņēmumi*	*98,46 EUR*

19) 2023. gada 31. decembrī nodala īstermiņa prasību daļu no ilgtermiņa daļas, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*2539*	*Pārējie īstermiņa aizdevumi*	*2 000,00 EUR*
K	*1339*	*Pārējie ilgtermiņa aizdevumi*	*2 000,00 EUR*

20) 2024. gada 2. janvārī atzīst prasību par saņemamajiem procentu maksājumiem:

D	*2535*	*Prasības par procentu un citiem maksājumiem par aizdevumiem*	*99,00 EUR*
K	*2536*	*Īstermiņa uzkrātie ieņēmumi par aizdevumiem*	*98,46 EUR*
K	*8120*	*Procentu ieņēmumi*	*0,54 EUR*

21) 2024. gada 2. janvārī saņem galīgo pamatsummas un procentu atmaksu par attiecīgo periodu un veic sekojošus grāmatojumus:

D	*2600*	*Naudas līdzekļi*	*2 099,00 EUR*
K	*2535*	*Prasības par procentu un citiem maksājumiem par aizdevumiem*	*99,00 EUR*
K	*2539*	*Pārējie īstermiņa aizdevumi*	*2 000,00 EUR*

14.2. Piemērs - finanšu saistību amortizētās vērtības noteikšana un uzskaite, piemērojot līgumā noteikto procentu likmi (aizņēmums)

2019. gada 2. janvārī pašvaldība noslēdz līgumu par aizņēmuma saņemšanu no Valsts kases 10 000,00 EUR vērtībā ar termiņu 5 gadi. Saskaņā ar normatīvo aktu prasībām aizņēmumu uzskaita tā amortizētajā vērtībā, piemērojot līgumā noteikto procentu likmi, pieņemot, ka līgumā noteiktā procentu likme ir vienāda ar tirgus likmi. Līgums paredz mainīgu procentu likmi 8.tabulā noteiktajā kārtībā:

8. tabula. Līgumā noteiktā procentu likme

	1.gads	**2.gads**	**3.gads**	**4.gads**	**5.gads**
	31.12.2019.	**31.12.2020.**	**31.12.2021.**	**31.12.2022.**	**31.12.2023.**
Līgumā noteiktā gada procentu likme	**5%**	**5,1%**	**4,88%**	**5,12%**	**4,95%**

Piemērā tiek pieņemts, ka budžeta iestādei nerodas nekādas komisijas maksas pie aizņēmuma saņemšanas. Aizņēmuma uzskaites vērtība sākotnējās atzīšanas dienā ir vienāda ar tā pamatsummu 10 000,00 EUR apmērā.

9. tabulā uzrādīta sagaidāmā aizņēmuma izejošā naudas plūsma līguma termiņa laikā –- piecu gadu laika periodā no tā saņemšanas dienas. Līgums nosaka aizņēmuma pamatsummas atmaksu ik gadu 2 000,00 EUR apmērā un procentu maksājumus atbilstoši attiecīgajai procentu likmei attiecīgajā periodā.

9. tabula. Aizņēmuma izejošās naudas plūsmas saskaņā ar līgumu

	02.01.2019.	02.01.2020.	02.01.2021.	02.01.2022.	02.01.2022.	02.01.2023.	**Kopā**
Pamatsumma, EUR	(10 000,00)	2 000,00	2 000,00	2 000,00	2 000,00	2 000,00	**10 000,00**
Piemērotā procentu likme	-	5,00%	5,10%	4,88%	5,12%	4,95%	
Procenti*, EUR	-	500,00	408,00	292,80	204,80	99,00	**1 504,60**
Kopā, EUR	(10 000,00)	2 500,00	2 408,00	2 292,80	2 204,80	2 099,00	**11 504,60**

**procentu aprēķins veikts, pamatojoties uz 365 dienām gadā.*

Saskaņā ar aprēķiniem aizņēmuma kopējā atmaksājamā summa būs 11 504,60 EUR.

10. tabulā ir apkopota informācija par aizņēmuma amortizēto vērtību, procentu izdevumiem un naudas plūsmām (procentu maksājumiem un pamatsummu) katrā pārskata periodā līguma darbības laikā.

10. tabula. Aizņēmuma amortizētā vērtība, procentu izdevumi un izejošās naudas plūsmas katrā pārskata periodā

Datums	**Uzskaites vērtība iepriekšējā aprēķina datumā, EUR**	**Aprēķinātās uzkrātās saistības par procentiem, EUR**	**Izejošās naudas plūsmas (procentu maksājumi un pamatsumma), EUR**	**Uzskaites vērtība attiecīgajā datumā, EUR**
	A	**B**	**C**	**D=A+B-C**
31.12.2019.	10 000,00	497,26	-	10 497,26
02.01.2020.	10 497,26	2,74	2 500,00	8 000,00
31.12.2020.	8 000,00	405,76	-	8 405,76
02.01.2021.	8 405,76	2,24	2 408,00	6 000,00
31.12.2021.	6 000,00	291,20	-	6 291,20
02.01.2022.	6 291,20	1,60	2 292,80	4 000,00
31.12.2022.	4 000,00	203,68	-	4 203,68
02.01.2023.	4 203,68	1,12	2 204,80	2 000,00
31.12.2023.	2 000,00	98,46	-	2098,46
02.01.2024.	2 098,46	0,54	2 099,00	0,00
Kopā:	**-**	**1 504,60**	**11 504,60**	**-**

Grāmatojumi:

1) Budžeta iestāde atzīst saņemto aizņēmumu saskaņā ar līgumu tā saņemšanas dienā, 02.01.2019., veicot grāmatojumu:

D	*2600*	*Naudas līdzekļi*	*10 000,00 EUR*
K	*5119*	*Ilgtermiņa aizņēmumi*	*10 000,00 EUR*

2) 2019. gada 31. decembrī tiek atzīti procentu izdevumi, pamatojoties uz līgumā noteikto attiecīgo procentu likmi – 5% (10 000,00 EUR x 5% x 363 dienas/365 dienas):

D	*8220*	*Procentu izdevumi*	*497,26 EUR*
K	*5216*	*Uzkrātās saistības par procentu un citiem maksājumiem par aizņēmumiem*	*497,26 EUR*

3) 2019. gada 31. decembrī budžeta iestāde nodala īstermiņa saistību daļu no ilgtermiņa daļas, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*5119*	*Ilgtermiņa aizņēmumi*	*2 000,00 EUR*

K	*5219*	*Īstermiņa aizņēmumi un ilgtermiņa aizņēmumu īstermiņa daļa*	*2 000,00 EUR*

4) 2020.gada 2.janvārī atzīst saistības par procentu maksājumiem un procentu izdevumus par attiecīgo periodu (10 000,00 EUR x 5% x 2 dienas/365 dienas), veicot grāmatojumu:

D	*5216*	*Uzkrātās saistības par procentu un citiem maksājumiem par aizņēmumiem*	*497,26 EUR*
D	*8220*	*Procentu izdevumi*	*2,74 EUR*
K	*5215*	*Saistības par procentu un citiem maksājumiem par aizņēmumiem*	*500,00 EUR*

5) 2020.gada 2.janvārī, veicot pamatsummas un procentu maksājumu, budžeta iestāde (aizņēmējs) veic šādu grāmatojumu:

D	*5219*	*Īstermiņa aizņēmumi un ilgtermiņa aizņēmumu īstermiņa daļa*	*2 000,00 EUR*
D	*5215*	*Saistības par procentu un citiem maksājumiem par aizņēmumiem*	*500,00 EUR*
K	*2600*	*Naudas līdzekļi*	*2 500,00 EUR*

6) 2020. gada 31. decembrī tiek atzīti procentu izdevumi, pamatojoties uz līgumā noteikto attiecīgo procentu likmi – 5,1%:

D	*8220*	*Procentu izdevumi*	*405,76 EUR*
K	*5216*	*Uzkrātās saistības par procentu un citiem maksājumiem par aizņēmumiem*	*405,76 EUR*

7) 2020. gada 31. decembrī budžeta iestāde nodala īstermiņa saistību daļu no ilgtermiņa daļas, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*5119*	*Ilgtermiņa aizņēmumi*	*2 000,00 EUR*
K	*5219*	*Īstermiņa aizņēmumi un ilgtermiņa aizņēmumu īstermiņa daļa*	*2 000,00 EUR*

8) 2021.gada 2.janvārī atzīst saistības par procentu maksājumiem, veicot grāmatojumu:

D	*5216*	*Uzkrātās saistības par procentu un citiem maksājumiem par aizņēmumiem*	*405,76 EUR*
D	*8220*	*Procentu izdevumi*	*2,24 EUR*
K	*5215*	*Saistības par procentu un citiem maksājumiem par aizņēmumiem*	*408,00 EUR*

9) 2021.gada 2.janvārī, veicot pamatsummas un procentu maksājumu, budžeta iestāde (aizņēmējs) veic šādu grāmatojumu:

D	*5219*	*Īstermiņa aizņēmumi un ilgtermiņa aizņēmumu īstermiņa daļa*	*2 000,00 EUR*
D	*5215*	*Saistības par procentu un citiem maksājumiem par aizņēmumiem*	*408,00 EUR*
K	*2600*	*Naudas līdzekļi*	*2 408,00 EUR*

10) 2021. gada 31. decembrī tiek atzīti procentu izdevumi, pamatojoties uz līgumā noteikto attiecīgo procentu likmi – 4,88%:

D	*8220*	*Procentu izdevumi*	*291,20 EUR*

K	*5216*	*Uzkrātās saistības par procentu un citiem maksājumiem par aizņēmumiem*	*291,20 EUR*

11) 2021. gada 31.decembrī budžeta iestāde nodala īstermiņa saistību daļu no ilgtermiņa daļas, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*5119*	*Ilgtermiņa aizņēmumi*	*2 000,00 EUR*
K	*5219*	*Īstermiņa aizņēmumi un ilgtermiņa aizņēmumu īstermiņa daļa*	*2 000,00 EUR*

12) 2022.gada 2.janvārī atzīst saistības par procentu maksājumiem, veicot grāmatojumu:

D	*5216*	*Uzkrātās saistības par procentu un citiem maksājumiem par aizņēmumiem*	*291,20 EUR*
D	*8220*	*Procentu izdevumi*	*1,60 EUR*
K	*5215*	*Saistības par procentu un citiem maksājumiem par aizņēmumiem*	*292,80 EUR*

13) 2022.gada 2.janvārī, veicot pamatsummas un procentu maksājumu, budžeta iestāde (aizņēmējs) veic šādu grāmatojumu:

D	*5219*	*Īstermiņa aizņēmumi un ilgtermiņa aizņēmumu īstermiņa daļa*	*2 000,00 EUR*
D	*5215*	*Saistības par procentu un citiem maksājumiem par aizņēmumiem*	*292,80 EUR*
K	*2600*	*Naudas līdzekļi*	*2 292,80 EUR*

14) 2022. gada 31. decembrī tiek atzīti procentu izdevumi, pamatojoties uz līgumā noteikto attiecīgo procentu likmi – 5,12%:

D	*8220*	*Procentu izdevumi*	*203,68 EUR*
K	*5216*	*Uzkrātās saistības par procentu un citiem maksājumiem par aizņēmumiem*	*203,68 EUR*

15) 2022. gada 31.decembrī budžeta iestāde nodala īstermiņa saistību daļu no ilgtermiņa daļas, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*5119*	*Ilgtermiņa aizņēmumi*	*2 000,00 EUR*
K	*5219*	*Īstermiņa aizņēmumi un ilgtermiņa aizņēmumu īstermiņa daļa*	*2 000,00 EUR*

16) 2023.gada 2.janvārī atzīst saistības par procentu maksājumiem, veicot grāmatojumu:

D	*5216*	*Uzkrātās saistības par procentu un citiem maksājumiem par aizņēmumiem*	*203,68 EUR*
D	*8220*	*Procentu izdevumi*	*1,12 EUR*
K	*5215*	*Saistības par procentu un citiem maksājumiem par aizņēmumiem*	*204,80 EUR*

17) 2023.gada 2.janvārī, veicot pamatsummas un procentu maksājumu, budžeta iestāde (aizņēmējs) veic šādu grāmatojumu:

D	*5219*	*Īstermiņa aizņēmumi un ilgtermiņa aizņēmumu īstermiņa daļa*	*2 000,00 EUR*

D	*5215*	*Saistības par procentu un citiem maksājumiem par aizņēmumiem*	*204,80 EUR*
K	*2600*	*Naudas līdzekļi*	*2 204,80 EUR*

18) 2023. gada 31. decembrī tiek atzīti procentu izdevumi, pamatojoties uz līgumā noteikto attiecīgo procentu likmi – 4,95%:

D	*8220*	*Procentu izdevumi*	*98,46 EUR*
K	*5216*	*Uzkrātās saistības par procentu un citiem maksājumiem par aizņēmumiem*	*98,46 EUR*

19) 2023. gada 31.decembrī budžeta iestāde pārgrāmato aizņēmumu uz īstermiņa pozīciju, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*5119*	*Ilgtermiņa aizņēmumi*	*2 000,00 EUR*
K	*5219*	*Īstermiņa aizņēmumi un ilgtermiņa aizņēmumu īstermiņa daļa*	*2 000,00 EUR*

20) 2024.gada 2.janvārī atzīst saistības par procentu maksājumiem, veicot grāmatojumu:

D	*5216*	*Uzkrātās saistības par procentu un citiem maksājumiem par aizņēmumiem*	*98,46 EUR*
D	*8220*	*Procentu izdevumi*	*0,54 EUR*
K	*5215*	*Saistības par procentu un citiem maksājumiem par aizņēmumiem*	*99,00 EUR*

21) 2024.gada 2.janvārī, veicot galīgo pamatsummas un procentu maksājumu, budžeta iestāde (aizņēmējs) veic šādu grāmatojumu:

D	*5219*	*Īstermiņa aizņēmumi un ilgtermiņa aizņēmumu īstermiņa daļa*	*2 000,00 EUR*
D	*5215*	*Saistības par procentu un citiem maksājumiem par aizņēmumiem*	*99,00 EUR*
K	*2600*	*Naudas līdzekļi*	*2 099,00 EUR*

14.3. Piemērs – efektīvās procentu likmes metodes piemērošana finanšu saistību sākotnējā atzīšanā un turpmākā novērtēšanā

2019. gada 2. janvārī budžeta iestāde no kredītiestādes saņēma aizņēmumu 1 000 000,00 EUR vērtībā ar termiņu 5 gadi un līguma likmi 10% gadā un nosacījumu, ka pēc 5 gadiem budžeta iestādei jāatmaksā papildus 250 000,00 EUR. Budžeta iestāde nosaka finanšu instrumenta efektīvo procentu likmi, Valsts kases tīmekļvietnē efektīvās procentu likmes kalkulatorā ievadot sagaidāmās naudas plūsmas. Saskaņā ar piemēra nosacījumiem efektīvā procentu likme – 13,80%.

Zemāk sniegti galvenie piemēra nosacījumi:

Aizņēmums tā patiesajā vērtībā sākotnēji	1 000 000,00 EUR
Efektīvā procentu likme	13,80%*
Līguma procentu likme	10%

Procentu maksājumi katru gadu	100 000,00 EUR
Atmaksa pēc 5 gadiem	1 250 000,00 EUR

**piemērā sniegtā efektīvā procentu likme noapaļota līdz divām zīmēm aiz komata. Piemēra aprēķinos izmantota pilna efektīvā procentu likme - 13.7973186026947%.*

11. tabula. Efektīvās procentu likmes aprēķins

Gads	Naudas plūsmas	Pamatsummas atmaksa līguma perioda beigās, EUR
1	**2**	**3**
02.01.2019	+ 1 000 000,00	Aizņēmuma saņemšana
02.01.2020	- 100 000,00	Procentu samaksa
02.01.2021	- 100 000,00	Procentu samaksa
02.01.2022	- 100 000,00	Procentu samaksa
02.01.2023	- 100 000,00	Procentu samaksa
02.01.2024	- 1 350 000,00	Aizņēmuma pamatsummas, procentu un papildus prēmijas samaksa
	13,80%	Efektīvā procentu likme

Aizņēmuma uzskaites vērtība sākotnējās atzīšanas dienā ir 1 000 000,00 EUR. 12. tabulā uzrādīts aizņēmuma amortizētās vērtības aprēķins un naudas plūsmas 5 gadu laika periodā no aizņēmuma saņemšanas dienas. Katru gadu sagaidāmā aizņēmuma procentu atmaksa ir 100 000,00 EUR un termiņa beigās visa saņemtā aizņēmuma summa, ieskaitot papildus summu – kopā 1 250 000,00 EUR.

12. tabula. Aizņēmuma amortizētā vērtības aprēķini un naudas plūsmas

Gads	Aizņēmuma uzskaites vērtība, EUR	Amortizētā vērtība perioda sākumā, EUR	Procentu maksājumi (10% gadā), EUR	Atzītie procentu izdevumi pēc efektīvās procentu likmes, EUR	Amortizētā vērtība perioda beigās, EUR	Pamatsummas atmaksa līguma perioda beigās, EUR
1	**2**	**3**	**4**	**5=3*13,80%**	**6 =3-4+5**	**7**
2019	1 000 000,00	1 000 000,00	100 000,00	137 973,19	1 037 973,19	
2020	1 037 973,19	1 037 973,19	100 000,00	143 212,47	1 081 185,65	
2021	1 081 185,65	1 081 185,65	100 000,00	149 174,63	1 130 360,28	
2022	1 130 360,28	1 130 360,28	100 000,00	155 959,41	1 186 319,69	
2023	1 186 319,69	1 186 319,69	100 000,00	163 680,31	1 250 000,00	1 250 000,00
Kopā:			**500 000,00**	**750 000,00**		

Grāmatojumi:

1) Budžeta iestāde atzīst saņemto aizņēmumu saskaņā ar līgumu tā saņemšanas dienā, 02.01.2019., veicot grāmatojumu:

D	*2600*	*Naudas līdzekļi*	*1 000 000,00 EUR*
K	*5119*	*Ilgtermiņa aizņēmumi*	*1 000 000,00 EUR*

2) 2019. gada 31. decembrī tiek atzīti procentu izdevumi atbilstoši efektīvajai procentu likmei:

D	*8220*	*Procentu izdevumi*	*137 973,19 EUR*

K	*5116*	*Ilgtermiņa uzkrātās saistības par procentu un citiem maksājumiem par aizņēmumiem*	*137 973,19 EUR*

3) 2019. gada 31. decembrī budžeta iestāde novērtē to daļu, kas būs jāatmaksā 12 mēnešos, un pārklasificē to kā īstermiņa uzkrātās saistības:

D	*5116*	*Ilgtermiņa uzkrātās saistības par procentu un citiem maksājumiem par aizņēmumiem*	*100 000,00 EUR*
K	*5216*	*Uzkrātās saistības par procentu un citiem maksājumiem par aizņēmumiem*	*100 000,00 EUR*

4) 2020. gada 2. janvārī atzīst saistības par procentu maksājumiem, veicot grāmatojumu:

D	*5216*	*Uzkrātās saistības par procentu un citiem maksājumiem par aizņēmumiem*	*100 000,00 EUR*
K	*5215*	*Saistības par procentu un citiem maksājumiem par aizņēmumiem*	*100 000,00 EUR*

5) 2020. gada 2. janvārī, veicot procentu maksājumu, budžeta iestāde veic šādu grāmatojumu:

D	*5215*	*Saistības par procentu un citiem maksājumiem par aizņēmumiem*	*100 000,00 EUR*
K	*2600*	*Naudas līdzekļi*	*100 000,00 EUR*

6) 2020. gada 31. decembrī tiek atzīti procentu izdevumi atbilstoši efektīvajai procentu likmei:

D	*8220*	*Procentu izdevumi*	*143 212,47 EUR*
K	*5116*	*Ilgtermiņa uzkrātās saistības par procentu un citiem maksājumiem par aizņēmumiem*	*143 212,47 EUR*

7) 2020. gada 31. decembrī budžeta iestāde novērtē to daļu, kas būs jāatmaksā 12 mēnešos, un pārklasificē to kā īstermiņa uzkrātās saistības:

D	*5116*	*Ilgtermiņa uzkrātās saistības par procentu un citiem maksājumiem par aizņēmumiem*	*100 000,00 EUR*
K	*5216*	*Uzkrātās saistības par procentu un citiem maksājumiem par aizņēmumiem*	*100 000,00 EUR*

8) 2021. gada 2. janvārī atzīst saistības par procentu maksājumiem, veicot grāmatojumu:

D	*5216*	*Uzkrātās saistības par procentu un citiem maksājumiem par aizņēmumiem*	*100 000,00 EUR*
K	*5215*	*Saistības par procentu un citiem maksājumiem par aizņēmumiem*	*100 000,00 EUR*

9) 2021. gada 2. janvārī, veicot procentu maksājumu, budžeta iestāde veic šādu grāmatojumu:

D	*5215*	*Saistības par procentu un citiem maksājumiem par aizņēmumiem*	*100 000,00 EUR*
K	*2600*	*Naudas līdzekļi*	*100 000,00 EUR*

10) 2021. gada 31. decembrī tiek atzīti procentu izdevumi atbilstoši efektīvajai procentu likmei:

D	*8220*	*Procentu izdevumi*	*149 174,63 EUR*
K	*5116*	*Ilgtermiņa uzkrātās saistības par procentu un citiem maksājumiem par aizņēmumiem*	*149 174,63 EUR*

11) 2021. gada 31. decembrī budžeta iestāde novērtē to daļu, kas būs jāatmaksā 12 mēnešos, un pārklasificē to kā īstermiņa uzkrātās saistības:

D	*5116*	*Ilgtermiņa uzkrātās saistības par procentu un citiem maksājumiem par aizņēmumiem*	*100 000,00 EUR*
K	*5216*	*Uzkrātās saistības par procentu un citiem maksājumiem par aizņēmumiem*	*100 000,00 EUR*

12) 2022. gada 2. janvārī atzīst saistības par procentu maksājumiem, veicot grāmatojumu:

D	*5216*	*Uzkrātās saistības par procentu un citiem maksājumiem par aizņēmumiem*	*100 000,00 EUR*
K	*5215*	*Saistības par procentu un citiem maksājumiem par aizņēmumiem*	*100 000,00 EUR*

13) 2022. gada 2. janvārī, veicot procentu maksājumu, budžeta iestāde veic šādu grāmatojumu:

D	*5215*	*Saistības par procentu un citiem maksājumiem par aizņēmumiem*	*100 000,00 EUR*
K	*2600*	*Naudas līdzekļi*	*100 000,00 EUR*

14) 2022. gada 31. decembrī tiek atzīti procentu izdevumi atbilstoši efektīvajai procentu likmei:

D	*8220*	*Procentu izdevumi*	*155 959,41 EUR*
K	*5116*	*Ilgtermiņa uzkrātās saistības par procentu un citiem maksājumiem par aizņēmumiem*	*155 959,41 EUR*

15) 2022. gada 31. decembrī budžeta iestāde novērtē to daļu, kas būs jāatmaksā 12 mēnešos, un pārklasificē to kā īstermiņa uzkrātās saistības:

D	*5116*	*Ilgtermiņa uzkrātās saistības par procentu un citiem maksājumiem par aizņēmumiem*	*100 000,00 EUR*
K	*5216*	*Uzkrātās saistības par procentu un citiem maksājumiem par aizņēmumiem*	*100 000,00 EUR*

16) 2023. gada 2. janvārī atzīst saistības par procentu maksājumiem, veicot grāmatojumu:

D	*5216*	*Uzkrātās saistības par procentu un citiem maksājumiem par aizņēmumiem*	*100 000,00 EUR*
K	*5215*	*Saistības par procentu un citiem maksājumiem par aizņēmumiem*	*100 000,00 EUR*

17) 2023. gada 2. janvārī, veicot procentu maksājumu, budžeta iestāde veic šādu grāmatojumu:

D	*5215*	*Saistības par procentu un citiem maksājumiem par aizņēmumiem*	*100 000,00 EUR*
K	*2600*	*Naudas līdzekļi*	*100 000,00 EUR*

18) 2023. gada 31. decembrī tiek atzīti procentu izdevumi atbilstoši efektīvajai procentu likmei:

D	*8220*	*Procentu izdevumi*	*163 680,31 EUR*
K	*5116*	*Ilgtermiņa uzkrātās saistības par procentu un citiem maksājumiem par aizņēmumiem*	*163 680,31 EUR*

19) 2023. gada 31.decembrī novērtē un pārklasificē aizņēmuma pamatsummas ilgtermiņa daļu uz īstermiņa pozīciju:

D	*5119*	*Ilgtermiņa aizņēmumi*	*1 000 000,00 EUR*
K	*5219*	*Īstermiņa aizņēmumi un ilgtermiņa aizņēmumu īstermiņa daļa*	*1 000 000,00 EUR*

20) 2023. gada 31. decembrī novērtē un pārklasificē aizņēmuma uzkrāto procentu ilgtermiņa daļu uz īstermiņa pozīciju:

D	*5116*	*Ilgtermiņa uzkrātās saistības par procentu un citiem maksājumiem par aizņēmumiem*	*350 000,00 EUR*
K	*5216*	*Uzkrātās saistības par procentu un citiem maksājumiem par aizņēmumiem*	*350 000,00 EUR*

21) 2024. gada 2. janvārī atzīst saistības par procentu maksājumiem, veicot grāmatojumu:

D	*5216*	*Uzkrātās saistības par procentu un citiem maksājumiem par aizņēmumiem*	*350 000,00 EUR*
K	*5215*	*Saistības par procentu un citiem maksājumiem par aizņēmumiem*	*350 000,00 EUR*

22) 2024. gada 2. janvārī, veicot pamatsummas un procentu maksājumu, budžeta iestāde veic šādu grāmatojumu:

D	*5219*	*Īstermiņa aizņēmumi un ilgtermiņa aizņēmumu īstermiņa daļa*	*1 000 000,00 EUR*

D	*5215*	*Saistības par procentu un citiem maksājumiem par aizņēmumiem*	*350 000,00 EUR*
K	*2600*	*Naudas līdzekļi*	*1 350 000,00 EUR*

14.4. Piemērs - līguma atmaksas termiņa pagarināšana

Budžeta iestāde (aizņēmējs) 2018. gada 1. decembrī saņem aizņēmumu no bankas 100 000,00 EUR apmērā ar līgumā noteikto procentu likmi 10% gadā uz termiņu – 5 gadi. Aizņēmuma beigu termiņš ir 2023. gada 29. decembris. 2019. gadā budžeta iestādei (aizņēmējam) rodas finansiālas grūtības un tā lūdz bankai (aizdevējam) izmainīt aizņēmuma nosacījumus.

Par jaunajiem nosacījumiem aizdevējs un aizņēmējs vienojās 2019. gada 2. novembrī, kā rezultātā aizņēmuma atmaksas termiņš tika pagarināts par diviem gadiem. Jaunie līguma nosacījumi noteica, ka 2020. un 2021. gadā procentu maksājumi aizņēmējam par aizņēmumu būs 0,00 EUR (procentu likme 0%), taču sākot ar 2022. gadu procentu likme tiek paaugstināta uz 20% par atlikušo periodu no 2022. gada līdz 2025.gadam. Komisijas maksa par termiņa izmaiņām ir 5 000,00 EUR, kura tiek samaksāta 2019. gada 2. novembrī un atzīta kā pārskata perioda finanšu izdevumi.

2019. gada 2.novembrī sākotnējā aizņēmuma summa ir 100 000,00 EUR.

Piemērā tiek pieņemts, ka efektīvā procentu likme atbilst sākotnējai līgumā noteiktajai (nominālajai) procentu likmei (10%) pie sākotnējiem līguma nosacījumiem, jo pie jaunajiem nosacījumiem efektīvā procentu likme atšķiras no nominālās procentu likmes (0% un 20%).

Budžeta iestāde aprēķina jauno aizņēmuma amortizēto vērtību, ņemot vērā līguma atmaksas termiņa pagarinājumu saskaņā ar diskontēto naudas plūsmu aprēķinu.

13.tabulā ir uzrādīts diskontētās naudas plūsmas aprēķins:

13.tabula. Diskontētās naudas plūsmas aprēķins

Naudas plūsmas gads	Gads	Izejošās naudas plūsmas (procentu maksājumi, pamatsumma, komisijas maksa), EUR
0.gads	2019	(5 000,00)*
1.gads	2020	0,00
2.gads	2021	0,00
3.gads	2022	(20 000,00)
4.gads	2023	(20 000,00)
5.gads	2024	(20 000,00)
6.gads	2025	(120 000,00)
Sākotnējā procentu likme, %		**10%**
Pašreizējā vērtība, EUR		**(108 841,86)**

**komisijas maksu 5 000,00 EUR apmērā neiekļauj diskontētās naudas plūsmas aprēķinā, jo tā tiek atzīta pārskata perioda finanšu izdevumos 2019. gadā*

Pamatojoties uz 13. tabulā uzrādītajiem aprēķiniem aizņēmuma pašreizējā vērtība saskaņā ar jaunajiem līguma nosacījumiem tiek aplēsta 108 841,86 EUR apmērā.

Budžeta iestāde nosaka, kādas ir izmaiņas naudas plūsmas pašreizējā vērtībā pret sākotnējo finanšu saistību naudas plūsmu pašreizējo vērtību. Finanšu saistību atlikušo naudas plūsmu sākotnējā pašreizējā vērtība ir 100 000,00 EUR.

Aprēķinot absolūtās un procentuālās naudas plūsmas pašreizējās vērtības izmaiņas, budžeta iestāde to nosaka kā starpību starp sākotnēji noteikto (100 000,00 EUR) un jauno naudas plūsmas pašreizējo vērtību (108 841,86 EUR):

108 841,86 EUR – 100 000,00 EUR = 8 841,86 EUR jeb **8,84%**

Ņemot vērā to, ka naudas plūsmas pašreizējā diskontētā vērtība atšķiras no sākotnējo finanšu saistību atlikušās naudas plūsmas pašreizējās vērtības ne vairāk kā 10%, budžeta iestāde koriģē grāmatvedības uzskaitē atzītā aizņēmuma vērtību, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*8290*	*Pārējie finanšu izdevumi*	*8 841,86 EUR*
K	*5119*	*Ilgtermiņa aizņēmumi*	*8 841,86 EUR*

14.5. Piemērs - bezprocentu aizdevums ar pamatsummas atmaksas saņemšanu termiņa beigās (no aizdevēja puses)

2019. gada 1. janvārī budžeta iestāde (aizdevējs) izsniedz bezprocentu aizdevumu 100 000,00 EUR apmērā uz termiņu 3 gadi bez izlietojuma nosacījumiem. Aizdevuma atmaksa ir paredzēta termiņa beigās 2021. gadā. Vidējā tirgus procentu likme šāda veida aizdevumiem ir 4%. 1. tabulā ir attēloti aizdevuma atmaksas nosacījumi, naudas plūsmas un pašreizējās vērtības aprēķini līguma darbības laikā.

14.tabula. Bezprocentu aizdevuma nosacījumi un pašreizējās vērtības aprēķins

Gads	Atmaksas nosacījumi	Maksājumi kopā, EUR	Diskonta faktors*	Aizdevuma pašreizējā vērtība, EUR
A	***B***	***C***	***D***	***E = C x D***
2019	-	0,00	0,960	0,00
2020	-	0,00	0,925	0,00
2021	100%	100 000,00	0,889	88 899,64
Kopā	**-**	**-**	**-**	**88 899,64**

**diskonta faktors tiek aprēķināts saskaņā ar sekojošu formulu:*

$$df = \frac{1}{(1+p)^n}$$

kur:
df = diskonta faktors;
p = diskonta koeficients (piemērā koeficients ir 0,04 pie procentu likmes 4%);
n = gads, kurā tiek veikts maksājums, attiecībā pret bāzes gadu.

15. tabulā ir attēlots aizdevuma uzskaites vērtības un procentu aprēķins, izmantojot efektīvo procentu likmi, kas ir atbilstoša vidējai tirgus likmei 4%.

15.tabula. Bezprocentu aizdevuma uzskaites vērtības un procentu aprēķins

Gads	Uzskaites vērtība perioda sākumā, EUR	Aprēķinātie procenti, EUR	Samaksa (pamatsumma + procenti), EUR	Uzskaites vērtība perioda beigās, EUR
A	***B***	***C***	***D***	***E = B+C***
2019	88 899,64	3 555,99	0,00	92 455,63
2020	92 456,63	3 698,22	0,00	96 153,85
2021	96 153,85	3 846,15	100 000,00	-
Kopā	--	**11 100,36**	-	-

Grāmatojumi:

1) Grāmatojums aizdevuma izsniegšanas dienā 2019. gada 1. janvārī (darījuma diena atbilst naudas pārskaitījuma dienai):

D	*1339*	*Pārējie ilgtermiņa aizdevumi*	*88 899,64 EUR*
D	*8220*	*Procentu izdevumi*	*11 100,36 EUR*
K	*2600*	*Naudas līdzekļi*	*100 000,00 EUR*

2) 2019. gada 31.decembrī budžeta iestāde (aizdevuma izsniedzējs) atzīst procentu ieņēmumus, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*1339*	*Pārējie ilgtermiņa aizdevumi*	*3 555,99 EUR*
K	*8120*	*Procentu ieņēmumi*	*3 555,99 EUR*

3) 2020. gada 31.decembrī budžeta iestāde (aizdevuma izsniedzējs) atzīst procentu ieņēmumus, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*1339*	*Pārējie ilgtermiņa aizdevumi*	*3 698,22 EUR*
K	*8120*	*Procentu ieņēmumi*	*3 698,22 EUR*

4) Vienlaikus 2020. gada 31. decembrī budžeta iestāde pārklasificē ilgtermiņa aizdevuma pozīcijā atzīto summu uz īstermiņa pozīciju:

D	*2539*	*Pārējie īstermiņa aizdevumi*	*96 153,85 EUR*
K	*1339*	*Pārējie ilgtermiņa aizdevumi*	*96 153,85 EUR*

5) 2021. gada 28.decembrī budžeta iestāde (aizdevuma izsniedzējs) atzīst procentu ieņēmumus, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*2539*	*Pārējie īstermiņa aizdevumi*	*3 846,15 EUR*
K	*8120*	*Procentu ieņēmumi*	*3 846,15 EUR*

6) 2021. gada 28.decembrī, saņemot aizdevuma atmaksu, veic sekojošu grāmatojumu:

D	*2600*	*Naudas līdzekļi*	*100 000,00 EUR*
K	*2539*	*Pārējie īstermiņa aizdevumi*	*100 000,00 EUR*

14.6. Piemērs – bezprocentu aizņēmums ar pamatsummas atmaksu termiņa beigās (no aizņēmēja puses)

2019. gada 2.janvārī budžeta iestāde (aizņēmējs) saņem bezprocentu aizņēmumu 100 000,00 EUR apmērā uz termiņu 3 gadi. Vidējā tirgus procentu likme šāda veida aizņēmumiem ir 4%. Līgums nenosaka papildus līguma izpildes nosacījumus, no kuriem izrietētu aizņēmēja pašreizējs pienākums, kā rezultātā būtu atzīstamas papildus saistības. 16. tabulā ir attēloti aizņēmuma atmaksas nosacījumi, naudas plūsmas un pašreizējās vērtības aprēķini līguma darbības laikā.

16. tabula. Bezprocentu aizņēmuma nosacījumi un pašreizējās vērtības aprēķins

Gads	**Atmaksas nosacījumi**	**Maksājumi kopā, EUR**	**Diskonta faktors***	**Aizņēmuma pašreizējā vērtība, EUR**
A	**B**	**C**	**D**	**E = C x D**
2019	-	0,00	1,00	0,00
2020	-	0,00	1,08	0,00
2021	100%	100 000,00	1,12	88 899,64
Kopā	-	-	-	88 899,64

**diskonta faktors tiek aprēķināts saskaņā ar sekojošu formulu:*

$$\mathrm{df} = \frac{1}{(1+\mathrm{p})^{\mathrm{n}}}$$

kur:
df = diskonta faktors;
p = diskonta koeficients (piemērā koeficients ir 0,04 pie procentu likmes 4%);
n = gads, kurā tiek veikts maksājums, attiecībā pret bāzes gadu.

17. tabulā ir attēlots aizņēmuma uzskaites vērtības un procentu aprēķins izmantojot efektīvo procentu likmi, kas ir atbilstoša vidējai tirgus likmei 4%.

17. tabula. Bezprocentu aizņēmuma uzskaites vērtības un procentu aprēķins

Gads	Uzskaites vērtība perioda sākumā, EUR	Aprēķinātie procenti, EUR	Atmaksa (pamatsumma + procenti), EUR	Uzskaites vērtība perioda beigās, EUR
A	**B**	**C**	**D**	**E=B+C**
2019	88 899,64	3 555,99	0,00	92 455,63
2020	92 456,63	3 698,22	0,00	96 153,85
2021	96 153,85	3 846,15	100 000,00	-
Kopā	--	**11 100,36**	-	-

Grāmatojumi:

1) Grāmatojums aizņēmuma saņemšanas dienā 2019. gada 2. janvārī (darījuma diena atbilst naudas pārskaitījuma dienai):

D	*2600*	*Naudas līdzekļi*	*100 000,00 EUR*
K	*5119*	*Ilgtermiņa aizņēmumi*	*88 899,64 EUR*
K	*8120*	*Procentu ieņēmumi*	*11 100,36 EUR*

2) 2019. gada 31. decembrī budžeta iestāde (aizņēmuma saņēmējs) atzīst procentu izdevumus, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*8220*	*Procentu izdevumi*	*3 555,99 EUR*
K	*5119*	*Ilgtermiņa aizņēmumi*	*3 555,99 EUR*

3) 2020. gada 31. decembrī budžeta iestāde (aizņēmuma saņēmējs) atzīst procentu izdevumus, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*8220*	*Procentu izdevumi*	*3 698,22 EUR*
K	*5119*	*Ilgtermiņa aizņēmumi*	*3 698,22 EUR*

4) Vienlaikus 2020. gada 31. decembrī budžeta iestāde pārklasificē ilgtermiņa aizņēmuma pozīcijā atzīto summu uz īstermiņa pozīciju:

D	*5119*	*Ilgtermiņa aizņēmumi*	*96 153,85 EUR*
K	*5219*	*Īstermiņa aizņēmumi un ilgtermiņa aizņēmumu īstermiņa daļa*	*96 153,85 EUR*

5) 2021. gada 28. decembrī budžeta iestāde (aizņēmuma saņēmējs) atzīst procentu izdevumus, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*8220*	*Procentu izdevumi*	*3 846,15 EUR*
K	*5219*	*Īstermiņa aizņēmumi un ilgtermiņa aizņēmumu īstermiņa daļa*	*3 846,15 EUR*

6) 2021. gada 28. decembrī, veicot aizņēmuma atmaksu, grāmato:

D	*5219*	*Īstermiņa aizņēmumi un ilgtermiņa aizņēmumu īstermiņa daļa*	*100 000,00 EUR*
K	*2600*	*Naudas līdzekļi*	*100 000,00 EUR*

14.7. Piemērs – finanšu instrumenta vērtības samazināšanās novērtējums (pamatsumma un procenti)

Budžeta iestādes rīcībā ir informācija, ka sadarbības partneris finansiālo grūtību dēļ nespēs savlaicīgi veikt visus aizdevuma pamatsummas un procentu maksājumus, kā rezultātā tiek pieņemts lēmums par aizdevuma pārstrukturēšanu. Budžeta iestāde paredz, ka saskaņā ar pārstrukturētā aizdevuma nosacījumiem sadarbības partneris spēs pildīt savas saistības. Vai budžeta iestādei jāatzīst izdevumi (zaudējumi) no vērtības samazināšanās, ja pārstrukturētā aizdevuma nosacījumi atbilst kādam no tālāk minētajiem gadījumiem?

a) sadarbības partneris samaksās visu sākotnējā aizdevuma pamatsummu piecus gadus vēlāk par sākotnēji noteikto atmaksas datumu, bet nemaksās sākotnējos nosacījumos paredzētos procentus.
b) sadarbības partneris samaksās visu sākotnējā aizdevuma pamatsummu sākotnēji noteiktajā atmaksas datumā, bet nemaksās sākotnējos nosacījumos paredzētos procentus.
c) sadarbības partneris samaksās visu sākotnējā aizdevuma pamatsummu sākotnēji noteiktajā atmaksas datumā kopā ar procentiem, bet ar zemāku procentu likmi nekā sākotnējam aizdevumam piemērotā procentu likme.
d) sadarbības partneris samaksās visu sākotnējā aizdevuma pamatsummu piecus gadus vēlāk par sākotnēji noteikto atmaksas datumu un visus procentus, kas uzkrājušies sākotnējā aizdevuma laikā, bet nemaksās procentus par pagarināto termiņu.
e) sadarbības partneris samaksās visu sākotnējā aizdevuma pamatsummu piecus gadus vēlāk par sākotnēji noteikto atmaksas datumu kopā ar visiem procentiem - gan par sākotnējā aizdevuma laiku, gan par pagarināto termiņu.

Atbilde:

Budžeta iestāde novērtē izdevumus (zaudējumus) no finanšu instrumenta (aizdevuma) vērtības samazināšanās, ja ir objektīvi vērtības samazināšanās pierādījumi. Izdevumus (zaudējumus) no tāda finanšu aktīva vērtības samazināšanās, kas uzrādīts amortizētajā vērtībā, aprēķina kā starpību starp finanšu aktīva uzskaites vērtību un nākotnes pamatsummas un procentu maksājumu, kas diskontēti, izmantojot finanšu aktīva sākotnējo efektīvo procentu likmi, pašreizējo vērtību.

(a)-(d) gadījumos aizdevuma nākotnes pamatsummas un procentu maksājumu pašreizējā vērtība, kas diskontēta ar finanšu aktīva sākotnējo efektīvo procentu likmi, būs zemāka par aizdevuma uzskaites vērtību. Samazinoties nākotnē saņemamām summām, aizņēmuma pašreizējā vērtība samazināsies. Tādēļ šajos gadījumos jāatzīst finanšu instrumenta vērtības samazinājums.

(e) gadījumā, lai gan maksājumu veikšanas laiks mainījies, budžeta iestāde saņems nokavējuma naudu par procentu maksājumiem, kā arī nākotnes pamatsummas un procentu pašreizējā vērtība, kas diskontēta, izmantojot aizdevuma sākotnējo efektīvo procentu likmi, būs vienāda ar aizdevuma uzskaites vērtību. Tādēļ, visticamāk, izdevumi (zaudējumi) no vērtības samazināšanās nepastāv, tomēr šāda notikumu gaita nav ticama, ņemot vērā sadarbības partnera finansiālās grūtības.

14.8. Piemērs – vērtības samazināšanās uzskaite pārdošanai pieejamam finanšu aktīvam

Budžeta iestāde 2019. gadā iegādājās vērtspapīrus (obligācijas) 10 000,00 EUR vērtībā ar dzēšanas termiņu 5 gadi un iespēju tās pārdot pirms noteiktā termiņa.

1) Budžeta iestāde, sākotnēji atzīstot obligācijas, tās klasificē kā pārdošanai pieejamu finanšu aktīvu, veicot grāmatojumu:

D	*1349*	*Ilgtermiņa finanšu ieguldījumi vērtspapīros*	*10 000,00 EUR*
K	*2620*	*Naudas līdzekļi*	*10 000,00 EUR*

2) 2019. gada beigās budžeta iestāde nosaka obligāciju patieso vērtību 31.12.2019. Vērtspapīri tiek kotēti, tāpēc budžeta iestāde ņem vērā to patieso vērtību biržā, kas ir 12 000,00 EUR. Budžeta iestāde novērtē finanšu instrumentu tā patiesajā vērtībā un atzīst patiesās vērtības izmaiņas (palielinājumu) 31.12.2019., veicot grāmatojumu:

D	*1349*	*Ilgtermiņa finanšu ieguldījumi vērtspapīros*	*2 000,00 EUR*
K	*3320*	*Finanšu instrumentu patiesās vērtības rezerve*	*2 000,00 EUR*

3) 2020. gada beigās budžeta iestāde, veicot obligāciju patiesās vērtības novērtējumu, konstatē negatīvas patiesās vērtības izmaiņas. Obligāciju patiesā vērtība 31.12.2020. ir 9 500,00 EUR, tomēr budžeta iestāde izvērtē un nekonstatē objektīvus pierādījumus vērtības samazinājuma atzīšanai, tādēļ budžeta iestāde novērtē finanšu instrumentu tā patiesajā vērtībā un atzīst patiesās vērtības izmaiņas (samazinājumu) 31.12.2020., veicot grāmatojumu:

D	*3320*	*Finanšu instrumentu patiesās vērtības rezerve*	*2 500,00 EUR*
K	*1349*	*Ilgtermiņa finanšu ieguldījumi vērtspapīros*	*2 500,00 EUR*

4) 2021. gada beigās budžeta iestāde konstatē, ka obligāciju patiesā vērtība ir būtiski samazinājusies, kā arī pastāv objektīvi vērtības samazināšanās kritēriji (aizpildot finanšu aktīva vērtības samazinājuma novērtējuma aktu, kas sniegts 15.2. apakšnodaļā "15.2. Finanšu aktīva vērtības samazinājuma novērtējuma akts"). Obligāciju patiesā vērtība 31.12.2021. ir 6 000,00 EUR. Budžeta iestāde atzīst finanšu instrumenta vērtības samazinājumu 31.12.2021., nosakot to daļu, kas atzīstama finanšu instrumentu patiesās vērtības rezervē, un to daļu, kas atzīstama pārskata perioda finanšu izdevumos, veicot sekojošus grāmatojumus:

D	*1349*	*Ilgtermiņa finanšu ieguldījumi vērtspapīros*	*500,00 EUR**
K	*3320*	*Finanšu instrumentu patiesās vērtības rezerve*	*500,00 EUR**

**gadījumā, ja pārdošanai pieejama finanšu aktīva patiesās vērtības samazinājums bijis iepriekš atzīts finanšu instrumentu patiesās vērtības rezervē (pašu kapitālā), iepriekš atzīto uzkrāto izdevumu (zaudējumu) vērtību izslēdz no pašu kapitāla un atzīst pārskata perioda izdevumos. Pašu kapitālā iepriekš atzītais patiesās vērtības samazinājums ir 500,00 EUR.*

D	*8290*	*Pārējie finanšu izdevumi*	*4 000,00 EUR**
K	*1348*	*Vērtības samazinājums ilgtermiņa finanšu ieguldījumiem vērtspapīros*	*4 000,00 EUR**

**pārdošanai pieejama aktīva vērtības samazināšanās gadījumā uz pārskata perioda finanšu izdevumiem izslēdz starpību starp finanšu instrumenta sākotnējo iegādes vērtību un pašreizējo patieso vērtību (10 000,00 EUR – 6 000,00 EUR = 4 000,00 EUR)*

14.9. Piemērs – līdz termiņa beigām turēta finanšu instrumenta pārklasifikācija uz pārdošanai pieejamu finanšu aktīvu

2019. gadā budžeta iestāde iegādājas biržā kotētas obligācijas 100 000,00 EUR vērtībā, par tām veicot sākotnējo maksājumu 92 980,00 EUR. Obligāciju ikgadējā kupona likme 6%, termiņš – 5 gadi. Efektīvā procentu likme – 7,75% (piemēra aprēķinos izmantota pilna efektīvā procentu likme – 7,74647178120418%). Sākotnēji atzīstot, budžeta iestāde klasificē obligācijas kā līdz termiņa beigām turētus finanšu instrumentus. Finanšu instruments uzskaitīts kontā 1349 *Ilgtermiņa finanšu ieguldījumi vērtspapīros*.

18. tabulā uzrādīts līdz termiņa beigām turētā finanšu instrumenta (obligāciju) amortizētās vērtības aprēķins un naudas plūsmas 5 gadu laika periodā. Katru gadu sagaidāmā aizņēmuma procentu atmaksa ir 6 000,00 EUR un termiņa beigās sagaidāmā vērtība 106 000,00 EUR apmērā.

18. tabula. Aizņēmuma amortizētā vērtības aprēķini un naudas plūsmas

Gads	**Amortizētā vērtība perioda sākumā, EUR**	**Kupona maksājumi (6% gadā), EUR**	**Atzītie procentu ieņēmumi** (7,75%), EUR	**Amortizētā vērtība perioda beigās, EUR**
1	***2***	***3***	***4***	***5 =2-3+4***
2019	92 980,00	6 000,00	7 202,67	94 182,67
2020	94 182,67	6 000,00	7 295,83	95 478,50
2021	**95 478,50**	6 000,00	7 396,22	96 874,72
2022	96 874,72	6 000,00	7 504,37	98 379,09
2023	98 379,09	6 000,00	7 620,91	100 000,00
Kopā:		**30 000,00**	**37 020,00**	

2021. gada sākumā, izvērtējot budžeta iestādes nodomu un iespējas turēt attiecīgo finanšu instrumentu, tiek pieņemts lēmums vairs neturēt to līdz termiņa beigām. Budžeta iestāde izvērtē, vai:

- līdz finanšu aktīva termiņa beigām vai dzēšanai ir atlikušas mazāk nekā 90 dienas;
- budžeta iestāde ir saņēmusi vismaz 90 procentus no aktīva pamatsummas;
- pārskata periodā noticis notikums, kuru budžeta iestāde pamatoti nav varējusi paredzēt un kontrolēt un kurš regulāri neatkārtojas.

Ņemot vērā, ka pārskata gada laikā ir mainījies budžeta iestādes nolūks un iespējas turēt līdz termiņa beigām attiecīgo finanšu instrumentu un izvērtējot attiecīgos kritērijus, budžeta iestāde pārklasificē finanšu instrumentu no līdz termiņa beigām turēta finanšu instrumenta uz pārdošanai pieejamu finanšu aktīvu kategoriju. Finanšu instrumentu atzīst kā pārdošanai pieejamu finanšu aktīvu tā patiesajā vērtībā pārklasifikācijas dienā.

Finanšu instrumenta amortizētā vērtība 2021. gada sākumā ir 95 478,50 EUR.

Budžeta iestāde nosaka finanšu instrumenta patieso vērtību pārklasifikācijas dienā. Obligācijas ir kotētas biržā, tāpēc budžeta iestāde izmanto biržas informāciju par finanšu instrumenta patieso vērtību pārklasifikācijas datumā.

Finanšu instrumenta patiesā vērtība pārklasifikācijas datumā ir 95 000,00 EUR.

Starpība starp finanšu instrumenta amortizēto vērtību (95 478,50 EUR) un patieso vērtību (95 000,00 EUR) pārklasifikācijas dienā ir 478,50 EUR (zaudējumi).

Pārklasifikācijas dienā budžeta iestāde veic sekojošus grāmatojumus:

D	*3320*	*Finanšu instrumentu patiesās vērtības rezerve*	*478,50 EUR*
K	*1349*	*Ilgtermiņa finanšu ieguldījumi vērtspapīros*	*478,50 EUR*

Finanšu instrumenta turpmākā uzskaite tiek veikta saskaņā ar Rokasgrāmatā aprakstītajiem uzskaites principiem par pārdošanai pieejamiem finanšu instrumentiem. Ilustratīvs piemērs sniegts 14.8. apakšnodaļā "14.8. Piemērs – vērtības samazināšanās uzskaite pārdošanai pieejamam finanšu aktīvam".

14.10. Piemērs – informācijas uzrādīšanas ilustratīvs piemērs, balstoties uz piemēros izmantotajiem datiem

Budžeta iestādei pārskata gada sākumā 01.01.2019. grāmatvedības uzskaitē uzskaitīti finanšu instrumenti sekojošos grāmatvedības uzskaites kontos*:

Konta Nr.	Konta nosaukums	Uzskaites vērtība uz 01.01.2019. EUR
1349	Ilgtermiņa finanšu ieguldījumi vērtspapīros	9 500,00
5119	Ilgtermiņa aizņēmumi	100 000,00
1349	Ilgtermiņa finanšu ieguldījumi vērtspapīros	95 479,00

** piemērā pieņemts, ka uz 01.01.2019. budžeta iestādei nav citi finanšu instrumenti*

Pārskata periodā notikuši sekojoši notikumi:

1) 2019. gadā budžeta iestāde noslēdz līgumu par aizņēmuma saņemšanu no Valsts kases 10 000,00 EUR vērtībā ar termiņu 5 gadi. Aizņēmumu uzskaita tā amortizētajā vērtībā, piemērojot līgumā noteikto gada procentu likmi. 2019. gadam attiecināmā gada procentu likme – 5%. Detalizēts piemērs sniegts 14.2. apakšnodaļā "14.2. Piemērs - finanšu saistību amortizētās vērtības noteikšana un uzskaite, piemērojot līgumā noteikto procentu likmi (aizņēmums)".
2) 2019. gadā budžeta iestāde no kredītiestādes saņem aizņēmumu 1 000 000,00 EUR vērtībā ar termiņu 5 gadi un līguma likmi 10% gadā un nosacījumu, ka pēc 5 gadiem budžeta iestādei jāatmaksā papildus 250 000,00 EUR. Aizņēmumu uzskaita tā amortizētajā vērtībā, piemērojot efektīvo procentu likmi – 13.80% (aprēķiniem izmantota pilnā procentu likme). Detalizēts piemērs sniegts 14.3. apakšnodaļā "14.3. Piemērs – efektīvās procentu likmes metodes piemērošana finanšu saistību sākotnējā atzīšanā un turpmākā novērtēšanā ".
3) 2019. gadā budžeta iestāde vienojās ar aizdevēju par līguma atmaksas termiņa pagarināšanu un nosacījumu maiņu iepriekš saņemtajam aizdevumam 100 000,00 EUR apmērā. Budžeta iestāde aprēķina jauno aizņēmuma amortizēto vērtību, ņemot vērā līguma atmaksas termiņa pagarinājumu saskaņā ar diskontēto naudas plūsmu aprēķinu. Saskaņā ar jaunajiem līguma nosacījumiem aizdevuma pašreizējā vērtība aplēsta 108 841,86 EUR apmērā. 01.01.2019. aizņēmums uzskaitīts kontā 5119 "Ilgtermiņa aizņēmumi". Detalizēts piemērs sniegts 14.4. apakšnodaļā "14.4. Piemērs - līguma atmaksas termiņa pagarināšana".
4) 2019. gadā budžeta iestāde izsniedz bezprocentu aizdevumu 100 000,00 EUR apmērā uz termiņu 3 gadi. Vidējā tirgus procentu likme šāda veida aizdevumiem ir 4%. Detalizēts piemērs sniegts 14.5. apakšnodaļā "14.5. Piemērs - bezprocentu aizdevums ar pamatsummas atmaksas saņemšanu termiņa beigās (no aizdevēja puses)".
5) 2019. gadā budžeta iestāde saņem bezprocentu aizņēmumu 100 000,00 EUR apmērā uz termiņu 3 gadi. Vidējā tirgus procentu likme šāda veida aizdevumiem ir 4%. Detalizēts piemērs sniegts 14.6. apakšnodaļā "14.6. Piemērs – bezprocentu aizņēmums ar pamatsummas atmaksu termiņa beigās (no aizņēmēja puses)".
6) 2019. gada beigās budžeta iestāde konstatē, ka budžeta iestādes uzskaitē uzrādīto vērtspapīru patiesā vērtība ir būtiski samazinājusies, kā arī pastāv objektīvi vērtības samazināšanās kritēriji. Budžeta iestāde novērtē finanšu instrumentu tā patiesajā vērtībā un atzīst vērtības samazinājumu 31.12.2019. Vērtspapīri 01.01.2019. uzskaitīti kontā 1349 "Ilgtermiņa finanšu ieguldījumi vērtspapīros" 9 500,00 EUR vērtībā. Vērtspapīru patiesā vērtība 31.12.2019. ir 6 000,00 EUR. Detalizēts piemērs sniegts 14.8. apakšnodaļā "14.8. Piemērs – vērtības samazināšanās uzskaite pārdošanai pieejamam finanšu aktīvam".
7) 2019. gadā budžeta iestāde pārklasificē līdz termiņa beigām turētu finanšu instrumentu uz pārdošanai pieejamu finanšu aktīvu kategoriju. Finanšu instruments uzskaitīts kontā 1349 Ilgtermiņa finanšu ieguldījumi vērtspapīros. Finanšu instrumenta amortizētā vērtība

2019. gada sākumā ir 95 478,50 EUR. Budžeta iestāde nosaka finanšu instrumenta patieso vērtību pārklasifikācijas dienā. Obligācijas ir kotētas biržā. Finanšu instrumenta patiesā vērtība pārklasifikācijas datumā ir 95 000,00 EUR. Starpība starp finanšu instrumenta amortizēto vērtību (95 478,50 EUR) un patieso vērtību (95 000,00 EUR) pārklasifikācijas dienā ir 478,50 EUR (zaudējumi). Finanšu instrumenta patiesā vērtība 31.12.2019. ir 95 000,00 EUR. Detalizēts piemērs sniegts 14.9. apakšnodaļā "14.9. Piemērs – līdz termiņa beigām turēta finanšu instrumenta pārklasifikācija uz pārdošanai pieejamu finanšu aktīvu".

Pārskata perioda beigās budžeta iestāde finanšu pārskata pielikumos uzrāda sekojošu informāciju:

Piezīmē V9.KATE budžeta iestāde norāda informāciju par finanšu aktīvu un finanšu saistību uzskaites vērtību pārskata perioda beigās un pārskata perioda sākumā sadalījumā pa finanšu instrumentiem atbilstoši šajos noteikumos noteiktajai klasifikācijai un sadalījumā pa finanšu instrumentu kategorijām atbilstoši Ministru kabineta noteikumos par grāmatvedības uzskaites kārtību budžeta iestādēs noteiktajai klasifikācijai.

V9.KATE Informācija par finanšu aktīvu un finanšu saistību sadalījumu pa finanšu instrumentu kategorijām un cita informācija

Kods	Finanšu instrumentu kategorijas/ finanšu instrumenta nosaukums	Pārskata perioda beigās EUR	Pārskata perioda sākumā EUR	Atsauces uz attiecīgajiem piemēriem
A	B	1	2	3
FA	**Finanšu aktīvi**	193 456	104 979	14.5., 14.9., 14.10.
TB	Līdz termiņa beigām turētie ieguldījumi	-	95 479	14.10.
IVP	Vērtspapīri	-	95 479	14.10.
AP	Aizdevumi un prasības	92 456	-	14.5.
AIZ	Aizdevumi	92 456	-	14.5.
PR	Prasības, kas ir finanšu instrumenti	-	-	
PP	Pārdošanai pieejamie finanšu aktīvi	101 000	9 500	14.9., 14.10.
IVP	Vērtspapīri	101 000 (6 000 + 95 000)	9 500	14.9., 14.10.
PFI	Pārējie finanšu instrumenti	-	-	
FS	**Finanšu saistības**	1 249 768	100 000,00	14.2., 14.3., 14.4, 14.6.
PS	Finanšu saistības, kas novērtētas amortizētajā vērtībā, un citas finanšu saistības	1 249 768	100 000,00	14.2., 14.3., 14.4., 14.6.
AIN	Aizņēmumi	1 249 768 (10 497,26 + 1 037 973,19 + 108 841,85 +92 455,63)	100 000,00	14.2., 14.3., 14.4., 14.6.

Ailē "Kods" norāda finanšu instrumentu kategoriju atbilstoši Ministru kabineta noteikumos par grāmatvedības uzskaites kārtību budžeta iestādēs noteiktajam. Finanšu instrumentam, finanšu aktīvam/ saistībām vai iespējām saistībām (zembilance) piemēro šādus kodus:

Kods	Nosaukums
FA	Finanšu aktīvi
FS	Finanšu saistības
ZBK	Zembilances posteņos iekļautie finanšu instrumenti

AFI	Atvasinātie finanšu instrumenti
IVP	Vērtspapīri
NOG	Noguldījumi
AIZ	Aizdevumi
PRA	Prasības, kas ir finanšu instrumenti
EVP	Emitētie vērtspapīri
AIN	Aizņēmumi
PNO	Pieņemtie noguldījumi
GAR	Garantijas
PFI	Pārējie finanšu instrumenti

Ailē "Finanšu instrumentu kategorijas/finanšu instrumenta nosaukums" norāda finanšu instrumentu kategorijas nosaukumu atbilstoši Ministru kabineta noteikumos par grāmatvedības uzskaites kārtību budžeta iestādēs noteiktajam un finanšu instrumenta nosaukumu atbilstoši šajos noteikumos noteiktajiem finanšu instrumentu kodu nosaukumiem.

V9.PVME Informācija par finanšu instrumentu patiesās vērtības novērtēšanas metodēm

Kods	Finanšu instrumenta nosaukums/metodes apraksts	Uzskaites vērtība pārskata perioda sākumā	Metožu maiņa pārskata periodā (+; -)			Uzskaites vērtība pārskata perioda beigās	Atsauces uz attiecīgajiem piemēriem
			Uz metodi (+)	no metodes (-)	neto (2+3)		
A	B	1	2	3	4	5	6
FA	**Finanšu aktīvi**	9 500	x	x	x	101 000	14.9., 14.10.
IVP	Vērtspapīri	9 500	x	x	x	101 000	14.9., 14.10.
MM1	1.metode kopā	9 500	x	x	x	101 000 (6 000+ 95 000)	14.9., 14.10.
MM2	2.metode kopā	-	-	-	-	-	-
MM3	3.metode	-	-	-	-	-	-

Kods	Metodes koda un metodes maiņas koda apraksts	
MM1	1. metode kopā	
MM12	no 1.metodes uz 2.metodi	
MM13	no 1.metodes uz 3.metodi	
MM2	2. metode kopā	
MM21	no 2.metodes uz 1.metodi	
MM23	no 2.metodes uz 3.metodi	
MM3	3. metode kopā	
MM31	no 3.metodes uz 1.metodi	
MM32	no 3.metodes uz 2.metodi	

V9.FISA Informācija par finanšu saistību nediskontēto nākotnes naudas plūsmas termiņstruktūru

Kods	Finanšu instruments	Pārskata perioda beigās				Pārskata perioda sākumā				Atsauces uz attiecīgajiem piemēriem
		< 1 gadam	no 1 gada līdz 5 gadiem	> 5 gadiem	Kopā (1.+2. +3.)	< 1 gadam	no 1 gada līdz 5 gadiem	> 5 gadiem	Kopā (5.+6.+7.)	
A	B	1	2	3	4	5	6	7	8	9
FS	**Kopā finanšu saistības**	102 500	1 719 005	120 000			100 000		100 000	14.2.;14.3.; 14.4; 14.6.14.6.
NFS	**Neatvasinātās finanšu saistības**	102 500	1 719 005	120 000			100 000		100 000	14.2.;14.3.; 14.4; 14.6.
AIN	**Aizņēmumi**	102 500 (2 500 + 100 000)	1 719 005 (9 004,60 +1 550 000 +60 000 +100 00)	120 000			100 000		100 000	14.2.;14.3.; 14.4.; 14.6.

Pārskata par darbības finansiālajiem rezultātiem posteņu skaidrojums

FD.A31VSAM Izdevumi no aktīvu vērtības samazinājuma

Kods	Darījuma apraksts	Pārskata periodā	Iepriekšējā pārskata periodā	Atsauces uz attiecīgajiem piemēriem
A	B	1	2	
VSFI	Izdevumi no vērtības samazinājuma finanšu instrumentiem	4 000	-	14.9.
PP	Pārdošanai pieejamie finanšu aktīvi	4 000	-	14.9.
PP.IVP	Vērtspapīri	4 000	-	14.9.
	Kopā:	**4 000**	**-**	**14.9.**

**postenis netiek apskatīts šajā rokasgrāmatas sadaļā.*

FD.A18 Procentu ieņēmumi

Kods	Posteņa nosaukums vai darījuma apraksts	Pārskata periodā	Iepriekšējā pārskata periodā	Atsauces uz attiecīgajiem piemēriem
A	B	1	2	3
FI	Procentu ieņēmumi par finanšu instrumentiem, izņemot PVFA un PVFS	22 052	-	14.5., 14.6., 14.10
FI.TB	Līdz termiņa beigām turētie ieguldījumi	-	7 296	14.10.
FI.AP	Aizdevumi un prasības	3 556	-	14.5.
FI.PP	Pārdošanai pieejamie finanšu aktīvi	7 396	-	14.10.
FI.FS	Finanšu saistības, kas novērtētas amortizētajā vērtībā, un citas finanšu saistības	11 100		14.6.
	Kopā:	**22 052**	**7 296**	**14.5., 14.6., 14.10.**

**postenis netiek apskatīts šajā rokasgrāmatas sadaļā.*

4-3.A28. Procentu izdevumi

Kods	Posteņa nosaukums vai darījuma apraksts	Pārskata periodā	Iepriekšējā pārskata periodā	Atsauces uz attiecīgajiem piemēriem
A	B	1	2	
FI	Procentu izdevumi par finanšu instrumentiem, izņemot PVFA un PVFS	153 127	-	14.5.
FI.AP	Aizdevumi un prasības	11 100		14.5.
FI.FS	Finanšu saistības, kas novērtētas amortizētajā vērtībā, un citas finanšu saistības	142 027 (497,26 + 137 973,19 + 3 555,99)	-	14.2., 14.3., 14.6.
	Kopā:	**153 127**		**14.2., 14.3., 14.6.**

4-3.V9.NETO Finanšu instrumentu neto rezultāts

Kods	Darījuma apraksts/ Finanšu instrumenta kategorijas nosaukums	Pārskata periodā			Iepriekšējā pārskata periodā				Atsauces uz attiecīgajiem piemēriem
		Atzīts ieņēmumos (+) / izdevumos (-)	Atzīts rezervēs (+;-)	Kopā(1.+2.)	Atzīts ieņēmumos (+) / izdevumos (-)	Atzīts rezervēs (+;-)	Atzīts pārskata gada budžeta izpildes rezultātā (+;-)	Kopā (4.+5.+6.)	
A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
NETO	Neto rezultāts:	4-3 B	**(479)**	**(479)**					14.10.
PP	Pārdošanai pieejamie finanšu aktīvi	-	(479)	(479)	-	-	-	-	14.10.
PVI	Patiesās vērtības izmaiņas	-	-	-	-	-	-	-	-
AVK	Ārvalstu valūtas kursa izmaiņas	-	-	-	-	-	-	-	-
ATS	Atsavināšana un izslēgšana no uzskaites	-	-	-	-	-	-	-	-
PARK	Pārklasifikācija no/ uz citu kategoriju	-	(479)	(479)	-	-	-	-	14.10.

4-3.V9.DAR Darījuma izmaksas, kas nav iekļautas procentu likmes noteikšanā, pa finanšu instrumentu kategorijām

Kods	Finanšu instrumenta kategorijas nosaukums	Pārskata periodā	Iepriekšējā pārskata periodā	Atsauces uz attiecīgajiem piemēriem
A	B	1	2	3
	Kopā	5 000	-	14.4.
FS	Finanšu saistības, kas novērtētas amortizētajā vērtībā, un citas finanšu saistības	5 000	-	14.4

15.1. Grāmatvedības izziņa par finanšu instrumenta pārklasifikāciju

APSTIPRINU

_____

(amats)

_____

(paraksts, paraksta atšifrējums)

_____

(datums)

GRĀMATVEDĪBAS IZZIŅA

(dokumenta sagatavošanas vieta)

_____ Nr. _____

(datums)

Par finanšu instrumenta pārklasifikāciju

Pamatojoties uz *(norādīt pamatojumu, balstoties uz normatīvā akta prasību)* un saņemtajiem attaisnojuma dokumentiem *(pielikums Nr.___)* veikta finanšu instrumenta _____ pārklasifikācija, veicot sekojošus grāmatojumus:

Grāmatojumi:

D _____ K _____ EUR _____

D _____ K _____ EUR _____

Sagatavoja: ____*(paraksts)*_____ (Vārds, Uzvārds, amats) _____*(datums)*_____

15.2. Finanšu aktīva vērtības samazinājuma novērtējuma akts

Budžeta iestādes veidlapa/rekvizīti

APSTIPRINU

_____
(amats)

_____
(paraksts, paraksta atšifrējums)

_____
(datums)

Finanšu aktīva vērtības samazinājuma novērtējuma
AKTS Nr.___
(dokumenta sagatavošanas vieta)

_____ Nr. _____
(datums)

Informācija par finanšu aktīvu:
Finanšu aktīvs: _____
Uzskaites vērtība:_____
Konts: _____
Cita informācija: _____

N.p.k.	Vērtējamais faktors	Novērtējums (Jā/ Nē)	Komentāri
1.	Emitenta vai pienākumu pildītāja (sadarbības partnera) finansiālās grūtības		
2.	Līguma nosacījumu neievērošana		
3.	Aizņēmējam piešķirta atlaide vai atbrīvojums tādu ekonomisku vai juridisku iemeslu dēļ, kas saistīti ar tā finansiālajām grūtībām		
4.	Kļūst ticams, ka aizņēmējs uzsāks maksātnespējas procedūru vai cita veida finansiālu reorganizāciju		
5.	Attiecīgā finanšu aktīva aktīvā tirgus zaudēšana finansiālu grūtību dēļ		
6.	Pieejamā informācija, kas norāda, ka pastāv novērtējams finanšu aktīvu grupas aplēsto nākotnes naudas plūsmu samazinājums kopš šo aktīvu sākotnējās atzīšanas		
7.	Informācija par tādām nelabvēlīgām izmaiņām, kuras ir notikušas tehnoloģiskajā, tirgus, ekonomiskajā vai juridiskajā vidē, kurā darbojas emitents, un kas norāda, ka ieguldījuma izmaksas var nebūt atgūstamas		

Kopsavilkums:

Izvērtējot augstākminētos faktorus, budžeta iestāde pieņem lēmumu

_____ .

Pielikumā:

_____ .

Sagatavoja: _____ _____
(paraksts) *(paraksta atšifrējums)*

15.3. Grāmatvedības izziņa par finanšu aktīva vērtības samazinājuma aprēķinu

Budžeta iestādes veidlapa / rekvizīti

APSTIPRINU

_____

(amats)

_____

(paraksts, paraksta atšifrējums)

_____

(datums)

Grāmatvedības izziņa par finanšu aktīva vērtības samazinājuma aprēķinu

AKTS Nr._

*(dokumenta izdošanas vieta)*_____

(Datums) Nr._____

Finanšu instrumenta nosaukums _____

Uzskaites vērtība_____ EUR.

Pašreizējā patiesā vērtība _____ EUR.

Vērtības samazinājums _____ EUR.

Pamatojums: _____

Atzīt finanšu instrumenta vērtības samazinājumu _____EUR,

Pamatojuma dokumenti:_____

Grāmatojumi:

D _____ EUR

K _____EUR

Komisijas locekļi: _____*(paraksts, Vārds, Uzvārds, datums)*

_____*(paraksts, Vārds, Uzvārds, datums)*

_____*(paraksts, Vārds, Uzvārds, datums)*

15.4. Finanšu instrumentu inventarizācijas saraksts

Budžeta iestādes veidlapa/rekvizīti

APSTIPRINU

_____

(amats)

_____

(paraksts, paraksta atšifrējums)

_____

(datums)

Finanšu instrumentu inventarizācijas saraksts Nr. _____

Pamatojoties uz 20__. gada _____ rīkojumu Nr. _____ , veikta finanšu instrumentu atlikumu inventarizācija, kuri uzskaitīti grāmatvedības kontos Nr._____ pēc stāvokļa 20____. gada _____

Inventarizācija sākta: 20__. gada _____

Inventarizācijas rezultātā konstatēts sekojošais:

N.p.k.	*Darījuma partnera nosaukums*	*Atlikums, EUR*		*Komentāri*
		Debets	*Kredīts*	
	KOPĀ			

Inventarizācija pabeigta: 20__. gada _____

Galvenais grāmatvedis: _____ _____

(paraksts) *(paraksta atšifrējums)*

Sagatavoja: _____ _____

(paraksts) *(paraksta atšifrējums)*

15.5. Apstiprinājuma lūgums par finanšu instrumentu atlikumu bilances kontos pārskata perioda beigās

Budžeta iestādes veidlapa/rekvizīti

Kam:

[budžeta iestādes nosaukums]

[Juridiskā adrese]

[Pasta adrese (ja atšķiras no juridiskās adreses)]

[Tel., e-pasts]

Apstiprinājuma lūgums

Lūdzu apstiprināt mūsu bilances kontu atlikumu atbilstību Jūsu [darījuma partnera nosaukums] uzskaites datiem 31.12.20___.

		Saskaņā ar [budžeta iestādes] datiem norēķinu atlikumi 31.12.20__. ir šādi:		Saskaņā ar [darījuma partnera nosaukums] datiem norēķinu konta atlikumi 31.12.20__. ir šādi:	
Norēķinu konta valūta	Norēķinu konta numurs	Debets	Kredīts	Debets	Kredīts
EUR					
Cita valūta					

Ja iepriekš norādītie atlikumi nesakrīt ar Jūsu [darījuma partnera nosaukums] grāmatvedības datiem, lūdzu, tālāk tekstā sniegt skaidrojumu summu nesakritībām.

_____

_____

Sagatavoja: _____

(amats, Vārds, Uzvārds, datums)

Apstiprināja: _____

(amats, Vārds, Uzvārds, datums

Ieņēmumi no darījumiem bez atlīdzības (nodokļi un pārvedumi)

1. Mērķis

Šīs sadaļas mērķis ir noteikt ieņēmumu no darījumiem bez atlīdzības (nodokļi un pārvedumi) uzskaites principus budžeta iestādēs.

2. Sfēra

Šī sadaļa nosaka ieņēmumu no darījumiem bez atlīdzības uzskaites principus un ar to uzskaiti saistītos grāmatojumus, kā arī sniedz atsauces uz uzskaiti reglamentējošiem normatīvajiem aktiem, attaisnojuma dokumentu paraugus, praktiskus piemērus un informācijas atklāšanas paraugus

3. Definīcijas

Aizdevumi	saskaņā ar Likumu par budžetu un finanšu vadību (24.03.1994.).
Aizdevumu atmaksas	saskaņā ar Likumu par budžetu un finanšu vadību (24.03.1994.).
Apliekamais notikums	tāds notikums, kuru valdība, likumdevēja vara vai cita iestāde ir noteikusi kā apliekamu ar nodokli.
Apropriācija	saskaņā ar Likumu par budžetu un finanšu vadību (24.03.1994.).
Asignējumi	saskaņā ar Likumu par budžetu un finanšu vadību (24.03.1994.).
Atbildīgā iestāde	saskaņā ar Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda 2014.—2020.gada plānošanas perioda vadības likumu (03.07.2014.).
Atvasināta publiska persona	saskaņā ar Valsts pārvaldes iekārtas likumu (06.06.2002.).
Ārvalstu finanšu palīdzība	saskaņā ar Likumu par budžetu un finanšu vadību (24.03.1994.).
Budžeta finansētas institūcijas	saskaņā ar Likumu par budžetu un finanšu vadību (24.03.1994.).
Budžeta nefinansētas institūcijas	saskaņā ar Likumu par budžetu un finanšu vadību (24.03.1994.).
Budžeta iestāde	saskaņā ar Likumu par budžetu un finanšu vadību (24.03.1994.).

Darījumi bez atlīdzības	saskaņā ar Ministru kabineta 13.02.2018. noteikumiem Nr. 87 "Grāmatvedības uzskaites kārtība budžeta iestādēs".
Dotācijas	saskaņā ar Likumu par budžetu un finanšu vadību (24.03.1994.).
Dotācijas no vispārējiem ieņēmumiem	saskaņā ar Likumu par budžetu un finanšu vadību (24.03.1994.).
Finansēšanas plāns	saskaņā ar Likumu par budžetu un finanšu vadību (24.03.1994.).
Finansējuma saņēmējs	saskaņā ar Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda 2014.—2020.gada plānošanas perioda vadības likumu (03.07.2014.).
Ieņēmumi	saskaņā ar Ministru kabineta 13.02.2018. noteikumiem Nr. 87 "Grāmatvedības uzskaites kārtība budžeta iestādēs".
Ierobežojumi attiecībā uz nodotajiem aktīviem	noteikumi, kas ierobežo vai nosaka mērķus, kādiem nodotais aktīvs var tikt izmantots, bet neparedz no aktīva izrietošo nākotnes saimniecisko labumu nodošanu budžeta iestādei, kas attiecīgo aktīvu nodevusi, ja aktīvs netiek izmantots, kā paredzēts.
Izdevumi	saskaņā ar Ministru kabineta 13.02.2018. noteikumiem Nr. 87 "Grāmatvedības uzskaites kārtība budžeta iestādēs".
Kontrole pār aktīviem	rodas, ja budžeta iestāde savu mērķu sasniegšanai var izmantot aktīvu vai gūt no tā labumu kādā citā veidā un var liegt vai kā citādi regulēt trešo personu piekļuvi šādam labumam.
Mērķdotācijas	saskaņā ar Likumu par budžetu un finanšu vadību (24.03.1994.).
Neto aktīvi	starpība starp budžeta iestādes kopējiem aktīviem un kopējām saistībām.
Nodoklis	saskaņā ar Likumu "Par nodokļiem un nodevām" (02.02.1995.).
Nodokļu (nodevu) administrācija	saskaņā ar Likumu "Par nodokļiem un nodevām" (02.02.1995.).
Nodokļa atlaide	saskaņā ar Likumu "Par nodokļiem un nodevām" (02.02.1995.).

Nodokļa deklarācija	saskaņā ar Likumu "Par nodokļiem un nodevām" (02.02.1995.).
Nodokļu maksātājs	saskaņā ar Likumu "Par nodokļiem un nodevām" (02.02.1995.).
Nokavējuma nauda	saskaņā ar Likumu "Par nodokļiem un nodevām" (02.02.1995.).
Nosacījumi attiecībā uz nodotajiem aktīviem	noteikumi, kas paredz, ka no attiecīgā aktīva izrietošie nākotnes saimnieciskie labumi saņēmējam jāizmanto, kā paredzēts, vai arī nākotnes saimnieciskie labumi jāatdod budžeta iestādei, kas šo aktīvu nodevusi.
Noteikumi attiecībā uz nodotajiem aktīviem	budžeta iestāžu tiesību aktos minētie nosacījumi vai ierobežojumi, kas regulē, kā nodotos aktīvus var izmantot budžeta iestāde, kas tos saņem.
Pamatbudžets	saskaņā ar Likumu par budžetu un finanšu vadību (24.03.1994.).
Pārvedumi	ir nākotnes saimniecisko labumu ieplūde no darījumiem bez atlīdzības, izņemot nodokļus.
Pašvaldība	saskaņā ar Likumu "Par pašvaldībām" (19.05.1994.).
Pašvaldības nodeva	saskaņā ar Likumu "Par nodokļiem un nodevām" (02.02.1995.).
Patiesā vērtība	saskaņā ar Ministru kabineta 13.02.2018. noteikumiem Nr. 87 "Grāmatvedības uzskaites kārtība budžeta iestādēs".
Plānošanas dokumenti	saskaņā ar Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda 2014.—2020.gada plānošanas perioda vadības likumu (03.07.2014.).
Projekts	saskaņā ar Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda 2014.—2020.gada plānošanas perioda vadības likumu (03.07.2014.).
Sadarbības iestāde	saskaņā ar Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda 2014.—2020.gada plānošanas perioda vadības likumu (03.07.2014.).
Saimnieciskie labumi	saskaņā ar Ministru kabineta 13.02.2018. noteikumiem Nr. 87 "Grāmatvedības uzskaites kārtība budžeta iestādēs".
Soda nauda	saskaņā ar Likumu "Par nodokļiem un nodevām" (02.02.1995.).

Sodi	tai skaitā, soda nauda, naudas sodi, nokavējuma nauda un administratīvie sodi, ir saimnieciskie labumi, ko publiskā sektora budžeta iestādes ir saņēmušas vai tām jāsaņem saskaņā ar tiesas vai kādas citas budžeta iestādes lēmumu saistībā ar likumu vai citu tiesību aktu pārkāpumiem.
Speciālais budžets	saskaņā ar Likumu par budžetu un finanšu vadību (24.03.1994.).
Taksācijas periods	saskaņā ar Likumu "Par nodokļiem un nodevām" (02.02.1995.).
Transferts	saskaņā ar Likumu par budžetu un finanšu vadību (24.03.1994.).
Tieši no budžeta finansēts komersants, biedrība un nodibinājums	saskaņā ar Likumu par budžetu un finanšu vadību (24.03.1994.).
Valsts nodeva	saskaņā ar Likumu "Par nodokļiem un nodevām" (02.02.1995.).

4. Izņēmumi

4.1. Līgumsodi un sodi par saistību neizpildi klasificējami kā ieņēmumi no darījumiem ar atlīdzību un to uzskaite noteikta Rokasgrāmatas sadaļā "Ieņēmumu no darījumiem ar atlīdzību uzskaite".

4.2. Valsts budžeta nodevu ,valsts budžetā maksājamo naudas sodu un citu valsts budžeta nenodokļu maksājumu ieņēmumu uzskaite tiek nodrošināta spēkā esošo tiesību aktos noteiktajā kārtībā līdz attiecīga Finanšu ministrijas lēmuma pieņemšanai par uzkrāšanas principa ieviešanu attiecībā uz valsts budžetam pienākošām nodevām, naudas un nodevu sodiem un citiem valsts budžeta nenodokļu maksājumiem.

4.3. Prasības aktīvu un pasīvu inventarizācijas veikšanai noteiktas Rokasgrāmatas sadaļā "Pārskata perioda slēgšana un finanšu pārskatu sagatavošana".

5. Saistošie normatīvie akti

5.1. Likums par budžetu un finanšu vadību (24.03.1994.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti, tai skaitā:

- Ministru kabineta 27.12.2005. noteikumi Nr.1032 "Noteikumi par budžetu ieņēmumu klasifikāciju";
- Ministru kabineta 27.12.2005. noteikumi Nr.1031 "Noteikumi par budžetu izdevumu klasifikāciju atbilstoši ekonomiskām kategorijām";
- Ministru kabineta 13.02.2018. noteikumi Nr.87 "Grāmatvedības uzskaites kārtība budžeta iestādēs";
- Ministru kabineta 28.12.2010. noteikumi Nr.1220 "Asignējumu piešķiršanas un izpildes kārtība";
- Ministru kabineta 19.06.2018. noteikumi Nr. 344 "Gada pārskata sagatavošanas kārtība";

- Ministru kabineta 10.12.2013. noteikumi Nr.1456 "Noteikumi par institucionālo sektoru klasifikāciju";
- Ministru kabineta 30.06.2015. noteikumi Nr.363 "Kārtība, kādā ministrijas un citas centrālās valsts iestādes iekļauj gadskārtējā valsts budžeta likumprojektā valsts aizdevumu pieprasījumus, un valsts aizdevumu izsniegšanas un apkalpošanas kārtība";
- Ministru kabineta 05.06.2012. noteikumi Nr. 387 "Kārtība, kādā Valsts kase nodrošina maksājumu pakalpojumu sniegšanu";
- Ministru kabineta 05.06.2012. noteikumi Nr.386 "Kārtība, kādā Valsts kase nodrošina elektronisko informācijas apmaiņu";
- Ministru kabineta 12.10.2010. noteikumi Nr. 972 "Noteikumi par kārtību, kā veicami maksājumi valsts budžetā un tie atzīstami par saņemtiem, un prasībām tiešsaistes maksājumu pakalpojumu izmantošanai norēķinos ar valsts budžetu";
- Ministru kabineta 25.03.2008. noteikumi Nr. 196 "Noteikumi par pašvaldību aizņēmumiem un galvojumiem".

5.2. Likums "Par grāmatvedību" (14.10.1992.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti, tai skaitā:

- Ministru kabineta 21.10.2003. noteikumi Nr.585 "Noteikumi par grāmatvedības kārtošanu un organizāciju";
- Ministru kabineta 21.10.2003. noteikumi Nr.584 "Kases operāciju uzskaites noteikumi".

5.3. Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda 2014.—2020.gada plānošanas perioda vadības likums (03.07.2014.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti, tai skaitā:

- Ministru kabineta 07.10.2014. noteikumi Nr.611 "Prasības Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda 2014.–2020.gada plānošanas perioda vadības un kontroles sistēmas izveidošanai";
- Ministru kabineta 25.11.2014. noteikumi Nr.714 "Revīzijas iestādes funkciju nodrošināšanas kārtība Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda 2014.–2020.gada plānošanas periodā";
- Ministru kabineta 16.12.2014. noteikumi Nr.784 "Kārtība, kādā Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda vadībā iesaistītās institūcijas nodrošina plānošanas dokumentu sagatavošanu un šo fondu ieviešanu 2014.–2020.gada plānošanas periodā";
- Ministru kabineta 10.02.2015. noteikumi Nr.77 "Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda projektu pārbaužu veikšanas kārtība 2014.–2020.gada plānošanas periodā";
- Ministru kabineta 17.03.2015. noteikumi Nr.130 "Noteikumi par valsts budžeta līdzekļu plānošanu Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda projektu īstenošanai un maksājumu veikšanu 2014.-2020.gada plānošanas periodā";
- Ministru kabineta 08.09.2015. noteikumi Nr.517 "Kārtība, kādā ziņo par konstatētajām neatbilstībām un atgūst neatbilstoši veiktos izdevumus Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda ieviešanā 2014.–2020. gada plānošanas periodā".

5.4. Likums "Par pašvaldībām" (19.05.1994.).

5.5. Valsts pārvaldes iekārtas likums (06.06.2002.).

5.6. Dokumentu juridiskā spēka likums (06.05.2010.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti, tai skaitā, Ministru kabineta 04.09.2018. noteikumi Nr. 558 "Dokumentu izstrādāšanas un noformēšanas kārtība".

5.7. Likums "Par nodokļiem un nodevām" (02.02.1995.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti, tai skaitā:

- Ministru kabineta 18.04.2000. noteikumi Nr.149 "Kārtība, kādā kārtējie nodokļu maksājumi un nokavētie nodokļu maksājumi tiek ieskaitīti budžetā";

- Ministru kabineta 28.06.2005. noteikumi Nr. 480 "Noteikumi par kārtību, kādā pašvaldības var uzlikt pašvaldību nodevas".

5.8. Nodokļu un nodevu likumi un uz to pamata izdotie normatīvie akti, tai skaitā:

- Likums "Par izložu un azartspēļu nodokli un nodevu" (16.06.1994.);
- Likums "Par akcīzes nodokli" (30.10.2003.);
- Dabas resursu nodokļa likums (15.12.2005.);
- Likums "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" (11.05.1993.);
- Mikrouzņēmumu nodokļa likums (09.08.2010.);
- Likums "Par nekustamā īpašuma nodokli" (04.06.1997.);
- Subsidētās elektroenerģijas nodokļa likums (06.11.2013.);
- Elektroenerģijas nodokļa likums (19.12.2006.);
- Pievienotās vērtības nodokļa likums (29.11.2012.);
- Transportlīdzekļa ekspluatācijas nodokļa un uzņēmumu vieglo transportlīdzekļu nodokļa likums (20.12.2010.);
- Muitas likums (02.06.2016.);
- Likums "Par valsts sociālo apdrošināšanu" (01.10.1997.);
- Autoceļu lietošanas nodevas likums (11.12.2008.);
- Solidaritātes nodokļa likums (30.11.2015.).

5.9. Ministru kabineta noteikumi par mērķdotācijām, tai skaitā:

- Ministru kabineta 05.07.2016. noteikumi Nr.447 "Par valsts budžeta mērķdotāciju pedagogu darba samaksai pašvaldību vispārējās izglītības iestādēs un valsts augstskolu vispārējās vidējās izglītības iestādēs";
- Ministru kabineta 05.07.2011. noteikumi Nr.523 "Kārtība, kādā aprēķina un sadala valsts budžeta mērķdotāciju pedagogu darba samaksai pašvaldību izglītības iestādēs, kurās īsteno profesionālās pamatizglītības, arodizglītības un profesionālās vidējās izglītības programmas";
- Ministru kabineta 17.11.2015. noteikumi Nr.649 "Kārtība, kādā pašvaldībām aprēķina un sadala valsts budžeta mērķdotāciju mākslinieciskо kolektīvu vadītāju darba samaksai un valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām";
- Ministru kabineta 11.03.2008. noteikumi Nr.173 "Valsts pamatbudžeta valsts autoceļu fonda programmai piešķirto līdzekļu izlietošanas kārtība";
- Ministru kabineta 16.04.2013. noteikumi Nr.207 "Kārtība, kādā pašvaldībām piešķir mērķdotācijas investīcijām, kā arī to izlietošanas un uzraudzības kārtība".

5.10. Citi tiesību akti un uz to pamata izdotie normatīvie dokumenti, tai skaitā:

- Elektronisko dokumentu likums (31.10.2002.);
- Valsts informācijas sistēmas likums (02.05.2002.);
- Maksātnespējas likums (26.07.2010.);
- Paziņošanas likums (16.06.2010.).

6. Darījumi bez atlīdzības

6.1. Budžeta iestāde veic izvērtējumu, lai noteiktu, vai darījums uzskatāms par darījumu ar atlīdzību vai darījumu bez atlīdzības, vai arī jāizdala darījumā kāda no minētajām daļām (komponentēm). Darījumi, kuru ietvaros budžeta iestāde saņem saimnieciskos labumus bez atlīdzības vai maksa ir tikai simboliska, nepārprotami ir darījumi bez atlīdzības un šo darījumu rezultātā gūto ieņēmumu uzskaites principi ir noteikti šajā Rokasgrāmatas sadaļā. Piemēram, nodokļu maksātāji maksā nodokļu tiesību aktos noteiktos nodokļus. Lai gan vispārējā valdība nodrošina nodokļu maksātājiem dažādus

sabiedriskos pakalpojumus, šie pakalpojumi nav uzskatāmi par atlīdzību, kas tiek sniegta par samaksātajiem nodokļiem.

6.2. Darījumi, kuru ietvaros notiek apmaiņa ar aptuveni līdzīgām vērtībām, uzskatāmi par darījumiem ar atlīdzību un ieņēmumu uzskaiti veic atbilstoši Rokasgrāmatas sadaļā "Ieņēmumu no darījumiem ar atlīdzību uzskaite" noteiktajam.

6.3. Darījumos bez atlīdzības, kuru ietvaros budžeta iestāde var sniegt zināmu atlīdzību tieši apmaiņā pret saņemtajiem resursiem, taču šāda atlīdzība neatbilst saņemto resursu patiesajai vērtībai, budžeta iestāde nosaka, vai darījums nav uzskatāms par atlīdzības darījuma un darījuma bez atlīdzības kombināciju, kur katra darījuma daļa atzīstama atsevišķi. Piemēram, budžeta iestāde saņem 6 miljonu EUR finansējumu no daudzpusējas attīstības aģentūras. Saskaņā ar līgumu budžeta iestādei 10 gadu laikā jāatmaksā 5 miljoni EUR no saņemtā finansējuma, piemērojot 5% likmi, lai gan tirgus likme līdzīgiem aizdevumiem ir 11%. Budžeta iestāde faktiski ir saņēmusi 1 miljonu EUR lielu finanšu palīdzību (saņemtie 6 miljoni EUR mīnus atmaksājamie 5 miljoni EUR) un noslēgusi izdevīgu aizdevuma līgumu par 5 miljoniem EUR, kuram piemērotā procentu likme ir par 6 procentpunktiem mazāka nekā līdzīga aizdevuma procentu tirgus likme. Saņemtā finanšu palīdzība 1 miljona EUR apmērā, kā arī procentu maksājumi, kas saskaņā ar līguma nosacījumiem aprēķināti neatbilstoši tirgus likmei, attiecināmi uz darījumu bez atlīdzības. Saskaņā ar līgumu piešķirtais aizdevums un līguma laikā aprēķinātie procenti attiecināmi uz darījumiem ar atlīdzību.

6.4. Gadījumos, kad pastāv grūtības noteikt, pie kāda darījuma veida pieder attiecīgais darījums, tā veidu (darījums ar atlīdzību vai darījums bez atlīdzības) nosaka, izvērtējot darījuma ekonomisko būtību. Piemēram, preču pārdošanu parasti klasificē kā darījumu ar atlīdzību. Tomēr, ja darījums tiek veikts par subsidētu cenu, proti, par cenu, kas neatbilst pārdoto preču patiesajai vērtībai, šāds darījums atbilst darījuma bez atlīdzības definīcijai. Gadījumā, ja darījuma ar atlīdzību un darījuma bez atlīdzības daļas nav iespējams nodalīt, darījums uzskatāms par darījumu bez atlīdzības. Budžeta iestādes dažādu iemeslu dēļ var saņemt arī tirdzniecības atlaides un apjoma atlaides, kā arī tām var tikt piedāvāti aktīvi par cenām, kas ir zemākas par tirgū noteiktajām. Šādi cenu samazinājumi ne vienmēr nozīmē, ka tas ir darījums bez atlīdzības.

7. Aktīvu atzīšana

7.1. Saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem Nr. 87 par grāmatvedības uzskaites kārtību budžeta iestādēs, aktīvi ir resursi, ko budžeta iestāde kontrolē pagātnes notikumu rezultātā un no kuriem nākotnē var sagaidīt saimnieciskos labumus vai ar kuriem var nodrošināt budžeta iestādes funkciju vai deleģēto uzdevumu izpildi.

7.2. Pagātnes notikums, kura rezultātā izveidojas kontrole pār aktīvu, var būt aktīva iegūšana, apliekams notikums vai pārvedums, jo budžeta iestādes parasti saņem aktīvus no vispārējās valdības, citām budžeta iestādēm, tai skaitā nodokļu maksātājiem, vai iegādājoties vai ražojot tos. Nākotnē paredzamie darījumi vai notikumi paši par sevi nerada aktīvus.

7.3. Resursu saņemšana ir ticama, ja pastāv lielāka ticamība, ka šī ieplūde notiks, nekā, ka tā nenotiks. Budžeta iestāde to nosaka, pamatojoties uz savu iepriekšējo pieredzi ar līdzīgām resursu plūsmām un tās prognozēm attiecībā uz personu, kas attiecīgos resursus nodevusi.

7.4. 1. attēlā uzrādīta sākotnējās resursu saņemšanas analīze. Piemēram, ir ticams, ka resursu saņemšana notiks, neraugoties uz to, ka pārskata datumā finansējums vēl nav saņemts, gadījumos, ja:

a) vispārējā valdība piekrīt piešķirt finansējumu budžeta iestādei (budžeta iestādei, kas sagatavo pārskatu);
b) līgums ir saistošs;
c) vispārējā valdība jau iepriekš ir piešķīrusi solītos līdzekļus.

7.5. Budžeta iestāde veic izvērtējumu, lai noteiktu, vai tai ir izveidojusies kontrole pār aktīvu. Spēja liegt vai regulēt trešo personu piekļuvi šādam no aktīva izrietošam labumam ir būtiska kontroles iezīme, kas atšķir budžeta iestādes aktīvus no tiem sabiedriskajiem labumiem, kas ir pieejami un kurus var izmantot visas budžeta iestādes. Publiskajā sektorā vispārējai valdībai ir reglamentējoša loma attiecībā uz noteiktām darbībām. Tā regulē finanšu institūciju vai pensiju fondu darbību. Šāda reglamentējoša loma nenozīmē, ka regulētie objekti atbilst vispārējās valdības aktīvu definīcijai vai kritērijiem, lai vispārējās valdības finanšu pārskatos tos varētu atzīt par aktīviem.

7.6. Paziņojums par nodomu nodot resursus publiskā sektora budžeta iestādei pats par sevi nav pietiekams pamats, lai uzskatītu, ka šos resursus kontrolē saņēmējs. Piemēram, ja vispārizglītojošā skola nopostīta ugunsgrēkā un valdība paziņojusi par nodomu piešķirt finansējumu skolas ēkas atjaunošanai, skola paziņojuma sniegšanas dienā neatzīst resursu saņemšanu. Ja pirms resursu nodošanas nepieciešams normatīvais akts, saņēmēja budžeta iestāde neidentificē resursus par tās kontrolē esošiem objektiem līdz brīdim, kad attiecīgais tiesību akts kļūst saistošs, jo saņēmēja budžeta iestāde nevar liegt vai regulēt privātpersonas vai budžeta iestādes, kas nodevusi resursus, piekļuvi šiem resursiem. Budžeta iestādei jānodrošina kontrole, pirms tā var atzīt aktīvu.

1.attēls. Sākotnējās resursu saņemšanas analīze

8. Nodokļi un nodevas

Darbības joma

8.1. Rokasgrāmatas mērķis ir noteikt prasības visu ieņēmumu uzskaitei, kas gūti no Valsts ieņēmumu dienesta administrētiem nodokļiem un nodevām, tai skaitā valsts sociālās apdrošināšanas sociālajām iemaksām, muitas nodokļa un citiem līdzvērtīgiem maksājumiem, kuri noteikti tieši piemērojamos Eiropas Savienības normatīvajos aktos par muitas lietām, kā tas ir noteikts likumā "Par nodokļiem un nodevām", t.i.:

- valsts nodokļi, kurus uzliek saskaņā ar likumu "Par nodokļiem un nodevām", citiem likumiem un Ministru kabineta noteikumiem;
- valsts nodevas, kuras uzliek saskaņā ar likumu "Par nodokļiem un nodevām", citiem likumiem un Ministru kabineta noteikumiem;
- tieši piemērojamos Eiropas Savienības normatīvajos aktos noteiktie nodokļi.

8.2. Nodokļi ir galvenais ieņēmumu avots valstij un pašvaldībām. Nodokļi ir saimnieciskie labumi, kas ietver saņemtos vai saņemamos maksājumus saskaņā ar spēkā esošajiem tiesību aktiem, lai nodrošinātu ieņēmumus valstij un pašvaldībām.

8.3. Nodokļi atbilst darījuma bez atlīdzības definīcijai, jo nodokļu maksātājs ieskaita līdzekļus vispārējās valdības budžetā, tieši nesaņemot par to pretī aptuveni tādu pašu vērtību. Lai gan nodokļu maksātājs var gūt labumu no dažādām valsts sociālās politikas programmām, šie labumi netiek sniegti apmaiņā tieši kā atlīdzība par nodokļu samaksu.

8.4. Valsts un pašvaldību nodevu maksājumi ir uzskatāmi par darījumu bez atlīdzības, tomēr valsts un pašvaldību nodevas nav definējamas kā nodokļi, un to uzskaite šajā Rokasgrāmatas sadaļā ir aprakstīta atsevišķi nodaļā "Nodevu uzskaite".

8.5. Nodokļi neietver sodus, t.sk. naudas sodus, kas tiek piemēroti par tiesību aktu pārkāpumiem. Soda naudu vai cita veida sodu, kas aprēķināts par nodokļu likumu nosacījumu neievērošanu, uzskaites prasības ir noteiktas šīs Rokasgrāmatas nodaļā "Pārvedumi" apakšnodaļā "Sodi".

Nodokļu uzskaites pamatprincipi

8.6. **Vispārīgās prasības**

8.6.1. Nodokļu tiesību akti nosaka:

- tiesības iekasēt nodokļus;
- nodokļu bāzi;
- nodokļu administrēšanas kārtību;
- nodokļu maksātāju pienākumus:
  - regulāri iesniegt noteiktu nodokļu deklarācijas budžeta iestādēm, kas administrē attiecīgo nodokli;
  - sniegt informāciju un pierādījumus par apliekamo notikumu, lai aprēķinātu maksājamā nodokļu summu.

8.6.2. Nodokļu maksājumu saņemšanas kārtība ir dažāda, taču parasti šāda kārtība izstrādāta tā, lai nodrošinātu, ka valsts saņem regulārus maksājumus, neuzsākot tiesvedību.

8.6.3. Nodokļu tiesību akti tiek stingri uzraudzīti un par to neievērošanu tiesību subjektiem tiek noteiktas sankcijas.

8.6.4. Nodokļu ieņēmumus uzrāda tikai tās budžeta iestādes pārskatā, kas uzskaita nodokli, un nevienai citai budžeta iestādei. Piemēram, ja vispārējā valdība uzskaita nodokli, ko iekasē tās nodokļu administrācija, aktīvus un ieņēmumus atzīst vispārējās valdības, nevis nodokļu administrācijas (saimnieciskās darbības) uzskaitē. Turklāt, ja vispārējā valdība uzskaita iedzīvotāju ienākuma nodokli, no kura gūtos ieņēmumus, pamatojoties uz pārdales principu, tā pilnīgi vai daļēji pārskaita pašvaldībām, vispārējā valdība atzīst aktīvus un ieņēmumus atbilstoši aprēķinātajam nodoklim, kā arī aktīvu un ieņēmumu samazinājumu atbilstoši pašvaldībām pārskaitīto valsts budžeta līdzekļu summai. Pašvaldības atzīst aktīvus un ieņēmumus atbilstoši pārveduma summai.

8.6.5. Gadījumos, ja kāda budžeta iestāde iekasē nodokļus vairāku citu budžeta iestāžu vārdā, tā darbojas kā visu šo pārējo budžeta iestāžu pārstāvis. Piemēram, ja nodokļus administrējošā institūcija iekasē nodokli vispārējās valdības vārdā, tā neatzīst nekādus ieņēmumus saistībā ar iekasētiem nodokļiem savā grāmatvedības uzskaitē un neuzrāda saimnieciskās darbības pārskatā. Ieņēmumus no iekasētiem nodokļiem atzīst vispārējās valdības institūcija, kurai deleģētas tiesības vispārējās valdības vārdā atzīt ieņēmumus no iekasētajiem nodokļiem.

8.6.6. Budžeta iestādes, kuras iekasē nodokļus vispārējās valdības vārdā, veic nodokļu ieņēmumu uzskaiti atsevišķi no sava saimnieciskās darbības uzskaites un sagatavo atsevišķus finanšu pārskatus nodokļu uzskaitei.

8.7. Ieņēmumu no nodokļiem novērtēšana un atzīšana

8.7.1. Budžeta iestāde atzīst aktīvus saistībā ar nodokļiem, ja ir iestājies apliekamais notikums un ir izpildīti aktīvu atzīšanas kritēriji.

Grāmatojums

D	*2340*	*Prasības par nodokļiem, nodevām un citiem maksājumiem budžetos*
	vai	
	2368	*Uzkrātie ieņēmumi par nodokļiem, nodevām un citiem maksājumiem budžetos*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*

8.7.2. No nodokļiem izrietošie aktīvi jānovērtē to patiesajā vērtībā iegūšanas brīdī un no nodokļiem izrietošo aktīvu summai jāatbilst resursu saņemšanas visticamākajai aplēsei. Budžeta iestādes, kas sniedz pārskatus, izstrādā grāmatvedības uzskaites principus no nodokļiem izrietošo aktīvu uzskaitei. Grāmatvedības uzskaites principos šo aktīvu vērtības aprēķināšanai jāņem vērā gan varbūtība, ka no nodokļiem izrietošie nodokļu ieņēmumi tiks saņemti, gan izrietošo aktīvu patiesā vērtība.

8.7.3. Nodokļu maksājumus, kas saņemti pirms apliekamā notikuma iestāšanās, atzīst par aktīvu un saistībām (saņemtie avansi), jo vēl nav iestājies notikums, kas rada budžeta iestādes tiesības uz nodokļiem, un nav izpildīti nodokļu ieņēmumu atzīšanas kritēriji, neraugoties uz to, ka budžeta iestāde jau ir saņēmusi attiecīgos resursus. Saņemtie avansi nodokļu gadījumā būtiski neatšķiras no citiem avansa maksājumiem, līdz ar to saistības uzskaita līdz brīdim, kad iestājas apliekamais notikums. Iestājoties apliekamajam notikumam, dzēš saistības un atzīst ieņēmumus.

Grāmatojums

D	*5900*	*Nākamo periodu ieņēmumi un saņemtie avansi*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*

8.7.4. Pārmaksātās nodokļu summas pirms to pārcelšanas uz nākamo taksācijas periodu budžeta iestāde var novirzīt nokavēto vai kārtējo citu nodokļu, nodevu vai citu valsts noteikto maksājumu segšanai

atbilstoši spēkā esošajām tiesību normām. Budžeta iestāde atzīst saistību samazinājumu par pārmaksāto nodokli un attiecīgi samazina prasības par citu nodokli, veicot šādu grāmatojumu:

Grāmatojums

D	*5730*	*Saistības par administrētajiem nodokļiem, nodevām un citiem maksājumiem budžetos*
	vai	
	5900	*Nākamo periodu ieņēmumi un saņemtie avansi*
K	*2340*	*Prasības par nodokļiem, nodevām un citiem maksājumiem budžetos*

8.7.5. Gadījumos, kad budžeta iestādei zūd tiesiskais pamats atmaksāt iepriekš atzītu nodokļa pārmaksu, tā tiek dzēsta. Budžeta iestāde atzīst ieņēmumu palielinājumu un saistību samazinājumu, veicot šādu grāmatojumu:

Grāmatojums

D	*5730*	*Saistības par administrētajiem nodokļiem, nodevām un citiem maksājumiem budžetos*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*

8.7.6. Dažos gadījumos no nodokļiem izrietošos aktīvus un saistītos ieņēmumus var ticami novērtēt tikai kādu laiku pēc apliekamā notikuma iestāšanās. Tas var notikt, ja nodokļu bāze ir mainīga un nav iespējams veikt ticamu aplēsi. Daudzos gadījumos aktīvus un ieņēmumus var atzīt periodā pēc apliekamā notikuma iestāšanās. Tomēr ir izņēmumi, kad no apliekamā notikuma izrietošie resursi, kas ietver nākotnes saimnieciskos labumus un kas atbilst aktīva atzīšanas kritērijiem, tiek saņemti tikai pēc vairākiem pārskata periodiem.

8.7.7. Gadījumā, ja apliekamā notikuma un nodokļu iekasēšanas laiks atšķiras, budžeta iestādes var ticami novērtēt no nodokļiem izrietošos aktīvus, izmantojot, piemēram, statistiskos modeļus, pamatojoties uz konkrētā nodokļa iekasēšanas pieredzi iepriekšējos periodos. Šajā modelī ņem vērā laika periodu, kurā nodokļi tiek saņemti no nodokļu maksātājiem, nodokļu maksātāju sniegto informāciju un saņemamo nodokļu saistību ar citiem notikumiem ekonomikā. Novērtēšanas modeļos ņem vērā arī citus faktorus, piemēram:

- nodokļu likuma normas, ja nodokļu maksātājiem paredzēts ilgāks laika periods nodokļu deklarāciju iesniegšanai nekā vispārējai valdībai finanšu pārskatu publicēšanai;
- informāciju par nodokļu maksātāju, kas nav savlaicīgi iesnieguši nodokļu deklarācijas, tai skaitā, šādu nodokļu maksātāju skaits, iespējamā monetārā ietekme;
- monetāro aktīvu novērtējumu nodokļu aprēķina vajadzībām;
- nodokļu likumdošanas sarežģītību gadījumos, kad nepieciešams ilgāks laiks, lai aprēķinātu noteiktiem nodokļu maksātājiem attiecīgos nodokļus;
- iespēju, ka finansiālās un politiskās sekas, ko rada stingra nodokļu likumu izpilde un visu budžetam pienākošos nodokļu iekasēšana, varētu būt lielākas nekā saņemtie labumi. Šī faktora ietekmes izmantošana statistikas modelī var mainīties projekta laikā, atbilstoši labākajai praksei;
- nodokļu likuma normas, kas ļauj nodokļu maksātājiem atlikt dažu nodokļu maksājumus;
- dažādi citi apstākļi saistībā ar atsevišķiem nodokļiem.

8.7.8. Faktiskā atzīto aktīvu un ieņēmumu summa, kas iegūta, no nodokļiem izrietošo aktīvu un ieņēmumu novērtēšanā izmantojot statistiskos modeļus, var atšķirties no summām, kas nākamajos pārskata periodos atzītas kā nodokļu maksātāju parādi vai prasības par pašreizējo pārskata periodu.

Šādos gadījumos aplēšu labojumi veicami saskaņā ar rokasgrāmatas sadaļu "Izmaiņas grāmatvedības uzskaites kārtībā, aplēšu maiņa un kļūdu labošana".

8.7.9. 1. tabulā uzrādīti LR tiesību aktos noteikto nodokļu ieņēmumu atzīšanas piemēri.

1.tabula. Nodokļu ieņēmumu atzīšanas piemēri

Nr.	Nodokļi	Nodokļu ieņēmumu atzīšanas termiņš
1.	**Iedzīvotāju ienākuma nodoklis** (gadījumos, kad nodokļa iemaksas veic darba devējs)	Taksācijas perioda pēdējā dienā, par kuru iesniegts viens no sekojošajiem attaisnojuma dokumentiem: 1) darba devēja ziņojums par valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām no darba ņēmēju darba ienākumiem, iedzīvotāju ienākuma nodokli un uzņēmējdarbības riska valsts nodevu pārskata mēnesī; 2) paziņojums par fiziskajām personām izmaksātajām summām; 3) ziņojums par sezonas laukstrādnieku ienākuma nodokļa maksātāju darba ienākumiem, iedzīvotāju ienākuma nodokli un valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām; 4) iedzīvotāju ienākuma nodokļa pārskats par fiziskās personas – nerezidenta gūtajiem ienākumiem un samaksāto nodokli Latvijas Republikā; 5) mikrouzņēmumu nodokļa deklarācija.
2.	**Iedzīvotāju ienākuma nodoklis** (gadījumos, kad nodokļa iemaksas veic nodokļa maksātājs, piemēram, pašnodarbinātais)	Taksācijas perioda pēdējā dienā, par kuru iesniegta gada ienākumu deklarācija vai pārskata perioda deklarācija par ienākumu no kapitāla pieauguma.
3.	**Uzņēmumu ienākuma nodoklis**	Budžeta iestāde, kas uzskaita šo nodokli, veic izvērtējumu, nosakot atbilstošākos nodokļa ieņēmumu atzīšanas kritērijus.
4.	**Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas**	Taksācijas perioda pēdējā dienā, par kuru iesniegts viens no sekojošajiem attaisnojuma dokumentiem: 1) darba devēja ziņojums; 2) ziņojums par pašnodarbinātā vai iekšzemes darba ņēmēja pie darba devēja - ārvalstnieka, vai ārvalstu darba ņēmēja pie darba devēja - ārvalstnieka valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām; 3) sezonas laukstrādnieku ziņojums.
5.	**Pievienotās vērtības nodoklis**	Taksācijas perioda pēdējā dienā, par kuru iesniegta deklarācija.
6.	**Akcīzes nodoklis**	Taksācijas perioda pēdējā dienā, par kuru iesniegta deklarācija.
7.	**Izložu un azartspēļu nodoklis**	Taksācijas perioda pēdējā dienā, par kuru iesniegta deklarācija.
8.	**Muitas nodoklis**	Muitas deklarācijas reģistrācijas dienā.
9.	**Dabas resursu nodoklis**	Taksācijas perioda pēdējā dienā, par kuru iesniegta deklarācija.

8.8. Izmaksas, kas veiktas nodokļu uzskaites sistēmas ietvaros

8.8.1. Nodokļu ieņēmumus nosaka bruto summā. Tos nedrīkst samazināt par nodokļu sistēmas ietvaros veiktām izmaksām. Dažkārt, vispārējā valdība izmanto nodokļu sistēmu kā veidu, lai nodrošinātu nodokļu maksātājiem labumus, kas citādi būtu jāmaksā, izmantojot citas maksāšanas metodes. *Piemēram, daļa no valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām tiek pārskatīta personas*

otrajā pensiju līmenī, kas dod iespējas nopelnīt lielāku pensiju nākotnē. Šādos gadījumos minētās summas tiek maksātas neatkarīgi no tā, vai konkrētā persona maksā nodokļus vai ne. Līdz ar to šī summa ir valsts budžeta izmaksas (ieņēmumu samazinājums) un atsevišķi uzrādāma pārskatā par darbības finansiālajiem rezultātiem.

8.8.2. Dažkārt vispārējā valdība izmanto nodokļu sistēmu, lai veicinātu noteiktu finansiālu disciplīnu un atturētu no cita veida uzvedības nodokļu maksāšanas jomā. *Piemēram, iedzīvotāju ienākuma nodokļa maksātāji, aprēķinot ar nodokli apliekamo ienākumu, no sava bruto ienākuma drīkst atskaitīt medicīnas un ārstniecisko pakalpojumu izmaksas noteiktā apjomā, izmaksas par izglītības iegūšanu un citas tiesību aktos noteiktās izmaksas. Šādi atvieglojumi pieejami tikai iedzīvotāju ienākuma nodokļa maksātājiem. Ja persona nemaksā nodokli, tā nevar saņemt šādus atvieglojumus.* Šādus atvieglojumus sauc par nodokļu izdevumiem. Nodokļu izdevumi ir negūtie ieņēmumi, nevis izmaksas, un nerada ne resursu saņemšanu, ne izlietojumu, proti, vispārējā valdība, kas iekasē nodokļus, šādā gadījumā nevar atzīt ne aktīvus, ne saistības, ne ieņēmumus, ne izdevumus. Budžeta iestāde apkopo informāciju par piešķirtajiem nodokļu atvieglojumiem un uzrāda finanšu pārskata pielikumā atbilstoši normatīvo aktu prasībām.

8.8.3. Galvenā atšķirība starp izmaksām, kas veiktas nodokļu sistēmas ietvaros, un nodokļu izdevumiem ir tāda, ka nodokļu sistēmas ietvaros veikto izmaksu gadījumā attiecīgās summas saņēmējiem ir pieejamas neatkarīgi no tā, vai viņi maksā nodokļus, vai arī izmanto kādu īpašu nodokļu maksāšanas mehānismu. Nodokļu ieņēmumu un nodokļu sistēmas ietvaros veikto izmaksu savstarpējs ieskaits nav atļauts.

8.9. Nodokļu atlaides, pārrēķini un korekcijas

8.9.1. Nodokļu ieņēmumu korekcijas par iepriekšējiem periodiem, kas veiktas jaunu apstākļu vai apstākļu maiņas rezultātā, tai skaitā par iepriekšējiem periodiem nodokļu maksātāju sagatavoto nodokļu deklarāciju un nodokļu atskaišu korekcijas, uzskata par grāmatvedības aplēses maiņu. Attiecīgās korekcijas uzskaita saskaņā ar spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem par grāmatvedības uzskaiti un Rokasgrāmatu "Izmaiņas grāmatvedības uzskaites kārtībā, aplēšu maiņa un kļūdu labošana". Starpību starp no jauna aprēķināto nodokļu ieņēmumu un/vai prasību summu un pirms korekciju veikšanas aprēķināto summu atzīst perspektīvi, tas ir, periodā, kad aplēsēs ir veiktas izmaiņas.

8.9.2. Nodokļu korekciju summas atzīst, pamatojoties uz lēmumiem, ko saskaņā ar spēkā esošiem normatīviem aktiem ir izdevusi nodokļu administrācija, vai uz cita normatīvos aktos noteiktā attaisnojuma dokumenta pamata, dienā, kad stājas spēkā iepriekšminētais dokuments vai tajā noteiktās normas.

8.9.3. Ja nodokļu maksātājs pārsūdz budžeta iestādes lēmumu par nodokļa piemērošanu, tad attiecīgos nodokļu ieņēmumus atzīst dienā, kad to gūšana ir ticama, kā arī jānovērtē ir nodokļa apmērs, kuru ir ticami gūt. Savukārt, ja tiek pārsūdzēts lēmums, kura rezultātā būtu jāsamazina aprēķinātais nodoklis, tad tiek samazināti nodokļu ieņēmumi lēmuma pieņemšanas dienā.

8.9.4. Nodokļu atlaides, kas nav iekļautas nodokļu likmē, atskaita no tā pārskata perioda nodokļu ieņēmumiem, uz kuru tie attiecas, ar nosacījumu, ka tās ir iespējams ticami aplēst pirms finanšu pārskatu sagatavošanas datuma. Ja šādus nodokļu atvieglojumus pirms finanšu pārskatu sagatavošanas datuma nav iespējams ticami noteikt, tie jāatskaita no tā agrākā perioda nodokļu ieņēmumiem, kurā iespējams noteikt ticamas aplēses.

8.9.5. Ja nodokļu maksātājam pārskata periodā saskaņā ar tiesību aktos noteikto ir tiesības uz attiecīgām nodokļa atlaidēm, atbrīvojumiem vai atvieglojumiem, budžeta iestāde veic piešķirto atlaižu, atbrīvojumu vai atvieglojumu aprēķinu un tās uzskaita, veicot šādu grāmatojumu.

Grāmatojums

D	*6000**	*Pamatdarbības ieņēmumi*
K	*2340*	*Prasības par nodokļiem, nodevām un citiem maksājumiem budžetos*

** ieteicams izveidot atsevišķu analītiskās uzskaites kontu nodokļa atlaižu/atbrīvojumu/atvieglojumu uzskaitei*

8.10. **Pārskata perioda slēguma grāmatojumi, vērtības samazinājums prasībām par nodokļiem, nodevām un citiem maksājumiem budžetos**

8.10.1. Pārskata perioda beigās budžeta iestāde izvērtē attiecīgos bilances posteņus un veic nodokļu saistību un prasību pārklasifikāciju, uzrādot attiecīgi nodokļu saistību un prasību īstermiņa un ilgtermiņa daļas (11. nodaļā "Attaisnojuma dokumentu paraugi un veidlapas" sniegts attaisnojuma dokumenta paraugs).

8.10.2. Vienlaikus pārskata perioda beigās budžeta iestāde izvērtē atzītās prasības par nodokļiem, nosakot, vai pastāv objektīvi pierādījumi nodokļa prasību saņemšanai. Tām prasībām, kuras klasificētas kā apšaubāmas, budžeta iestāde veido vērtības samazinājumu prasībām apšaubāmās summas apmērā, ņemot vērā Rokasgrāmatas sadaļā "Prasību uzskaite, tai skaitā, nākamo periodu izdevumu un avansu uzskaite" aprakstītos prasību uzskaites pamatprincipus.

8.10.3. Nodokļu prasībām izveidoto vērtības samazinājumu iekļauj pārskata perioda pārējos izdevumos. Izdevumus vērtības samazinājumam novērtē apšaubāmās nodokļa summas apmērā vai procentos no kopējās nodokļu parāda vērtības.

Grāmatojums – izdevumu veidošana nedrošām nodokļu prasībām

D	*8657*	*Izdevumi no vērtības samazinājuma prasībām par nodokļiem, nodevām un citiem maksājumiem budžetos*
K	*2348*	*Vērtības samazinājums prasībām par nodokļiem, nodevām un citiem maksājumiem budžetos*

8.10.4. Nodokļu prasības bilancē uzrāda neto vērtībā, kas aprēķināta, no uzskaites vērtības atskaitot vērtības samazinājumu.

8.11. Nokavējuma naudu un soda naudu uzskaite

8.11.1. Nokavējuma naudas un soda naudas par tiesību aktu pārkāpumiem attiecībā uz nodokļiem ir definējamas kā sodi un ir uzskatāmas par pārvedumiem.

8.11.2. Soda naudas uzskaite veicama atbilstoši Rokasgrāmatas nodaļas "Pārvedumi" apakšnodaļā "Sodi" noteiktajiem principiem.

8.11.3. Nokavējuma naudas, ko administrē Valsts ieņēmumu dienests, uzskaites principi ir aprakstīti turpmāk šajā apakšnodaļā.

8.11.4. Nokavējuma naudu Valsts ieņēmumu dienests uzrāda kā ieņēmumus pārskatā par darbības finansiāliem rezultātiem un atzīst kā aktīvu bilancē no dienas, kad nokavējuma naudas saņemšana ir droši ticama – rodas likumīgas tiesības iekasēt attiecīgo nokavējuma naudu. Valsts ieņēmumu dienests izstrādā detalizētu metodiku attiecībā uz nokavējuma naudu uzskaiti. Valsts ieņēmumu dienests uzskaita nokavējuma naudu, kuras saņemšana ir droši ticama, veicot šādus grāmatojumus:

Grāmatojums - aprēķinot nokavējuma naudu, kuras saņemšana ir droši ticama, atzīst prasību palielinājumu un ieņēmumus

D	*2349*	*Pārējās prasības par nodokļiem, nodevām un citiem maksājumiem budžetos*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*

Grāmatojums - saņemot nokavējuma naudas maksājumu, atzīst naudas līdzekļu palielinājumu un samazina iepriekš atzītās prasības par nokavējuma naudu iekasētās nokavējuma naudas apmērā

D	*2600*	*Naudas līdzekļi*
K	*2349*	*Pārējās prasības par nodokļiem, nodevām un citiem maksājumiem budžetos*

8.11.5. Ja nokavējuma naudas saņemšana nav atzīstama par droši ticamu, nokavējuma naudu uzskaita zembilancē no dienas, kad rodas likumīgas tiesības iekasēt attiecīgo nokavējuma naudu. Dienā, kad nokavējuma naudas maksājumu ieskaita budžeta iestādes norēķinu kontā, to uzskaita kā pamatdarbības ieņēmumus. Valsts ieņēmumu dienests uzskaita nokavējuma naudu, kuras saņemšana nav atzīstama par droši ticamu, veicot šādus grāmatojumus:

Grāmatojums - aprēķinot nokavējuma naudu, kuras saņemšana nav droši ticama,, atzīst zembilances prasības

D	*9130*	*Aprēķinātie līgumsodi, naudas sodi, soda naudas un kavējuma naudas*
K	*9xxx*	*Zembilances pretkonts*

Grāmatojums - saņemot nodokļa nokavējuma naudas maksājumu:

1) *atzīst prasības un ieņēmumus*

D	*2340*	*Prasības par nodokļiem, nodevām un citiem maksājumiem budžetos*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*

2) *atzīst naudas līdzekļu palielinājumu un prasību samazinājumu*

D	*2600*	*Naudas līdzekļi*
K	*2340*	*Prasības par nodokļiem, nodevām un citiem maksājumiem budžetos*

3) *samazina zembilances prasības par iepriekš zembilancē uzskaitīto nokavējuma naudu iekasētās nokavējuma naudas apmērā*

D	*9xxx*	*Zembilances pretkonts*
K	*9130*	*Aprēķinātie līgumsodi, naudas sodi, soda naudas un kavējuma naudas*

Pievienotās vērtības nodokļa uzskaite

8.12. Grāmatvedības uzskaites principi

8.12.1. Budžeta iestāde atzīst ieņēmumus no pievienotās vērtības nodokļa taksācijas perioda pēdējā dienā, par kuru ir iesniegta pievienotās vērtības nodokļa deklarācija.

8.12.2. Gadījumos, kad budžeta iestādei jāveic nodokļa korekcijas, tās uzskaiti veic saskaņā ar rokasgrāmatas sadaļu "Izmaiņas grāmatvedības uzskaites kārtībā, aplēšu maiņa un kļūdu labošana".

8.12.3. Ja normatīvajos aktos noteikta atlaižu piemērošana attiecībā uz pievienotās vērtības nodokli, tad to uzskaiti veic atbilstoši kopējiem nodokļa atlaižu uzskaites pamatprincipiem, kas aprakstīti Rokasgrāmatas nodaļas "Nodokļi un nodevas" apakšnodaļā "Nodokļu uzskaites pamatprincipi".

8.12.4. Budžeta iestāde veic pievienotās vērtības nodokļa nokavējuma naudas uzskaiti atbilstoši kopējiem nodokļu uzskaites principiem, kas aprakstīti Rokasgrāmatas nodaļas "Nodokļi un nodevas"

apakšnodaļā "Nodokļu uzskaites pamatprincipi". Soda naudas uzskaite veicama atbilstoši Rokasgrāmatas nodaļas "Pārvedumi" apakšnodaļā "Sodi" noteiktajiem principiem.

8.12.5. Pievienotās vērtības nodokļa ieņēmumu procesa shēma attēlota 2.attēlā.

8.13. Grāmatojumi

Ieņēmumu un nodokļa maksājumu atzīšana

8.13.1. Budžeta iestāde atzīst aktīvu un ieņēmumus pamatojoties uz nodokļa maksātāja iesniegto pievienotās vērtības nodokļa deklarāciju, veicot šādus grāmatojumus:

Grāmatojumi saņemot nodokļa deklarāciju:

Grāmatojums Nr.1 – taksācijas perioda pēdējā dienā atzīst ieņēmumus un uzkrāto ieņēmumu palielinājumu

D	*2368*	*Uzkrātie ieņēmumi par nodokļiem, nodevām un citiem maksājumiem budžetos*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*

Grāmatojums Nr.2 nodokļa deklarācijas saņemšanas dienā atzīst prasības par pievienotās vērtības nodokli, samazinot uzkrātos ieņēmumus

D	*2343*	*Prasības par pievienotās vērtības nodokli*
K	*2368*	*Uzkrātie ieņēmumi par nodokļiem, nodevām un citiem maksājumiem budžetos*

8.13.2. Gadījumos, kad iesniedzot nodokļa deklarāciju, rodas priekšnodoklis, atzīst ieņēmumu samazinājumu iepriekš atzītajiem ieņēmumiem un saistību palielinājumu, veicot šādus grāmatojumus:

Grāmatojums Nr.3 –nodokļa deklarācijas saņemšanas dienā atzīst uzkrātās saistības un ieņēmumu samazinājumu attiecinot tos uz taksācijas perioda pēdējo dienu un iegrāmato taksācijas perioda pēdējā dienā

D	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*
K	*5428*	*Uzkrātās saistības nodokļu un nodevu atmaksām*

Grāmatojums Nr.4 – pēc lēmuma par pievienotās vērtības nodokļa pārmaksas atmaksu pieņemšanas lēmuma pieņemšanas dienā atzīst saistības par pievienotās vērtības nodokli

D	*5428*	*Uzkrātās saistības nodokļu un nodevu atmaksām*
K	*5733*	*Saistības par pievienotās vērtības nodokli*

8.13.3. Saņemot pievienotās vērtības nodokļa maksājumu, budžeta iestāde atzīst naudas līdzekļu palielinājumu un samazina prasības par pievienotās vērtības nodokli attiecīgajā apmērā, veicot šādu grāmatojumu:

Grāmatojums Nr. 5-nodokļa maksājuma saņemšanas dienā valsts budžetā

D	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē vai kredītiestādēs vai citās institūcijās*
K	*2343*	*Prasības par pievienotās vērtības nodokli*

8.13.4. Veicot pievienotās vērtības nodokļa priekšnodokļa atmaksu, budžeta iestāde atzīst naudas līdzekļu un saistību par pievienotās vērtības nodokli samazinājumu, veicot šādu grāmatojumu:

Grāmatojums Nr. 6- nodokļa atmaksas veikšanas dienā no valsts budžeta

D	*5733*	*Saistības par pievienotās vērtības nodokli*

K	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē vai kredītiestādēs vai citās institūcijās*

8.13.5. Ja ir konstatēta pievienotās vērtības nodokļa pārmaksa, izņemot 8.13.2. apakšpunktā minēto, tai skaitā gadījumos, kad nodokļa maksātājs tiek izslēgts no pievienotās vērtības nodokļa maksātāju reģistra, Valsts ieņēmumu dienests pārmaksāto nodokļa summu novirza citu nodokļu, nodevu vai citu valsts noteikto maksājumu parādu segšanai normatīvajos aktos noteiktajā termiņā. Valsts ieņēmumu dienests veic nodokļa maksātāja citu nokavēto vai kārtējo nodokļu, nodevu vai citu maksājumu parādu segšanu un atzīst pievienotās vērtības nodokļa saistību un attiecīgo nodokļu, nodevu vai citu maksājumu valsts budžetā prasību samazinājumu, veicot šādus grāmatojumus:

1) *Grāmatojums gadījumā, ja nodokļa pārmaksas pārskaitījums tiek veikts, neiesaistot valsts budžeta naudas līdzekļu kontus:*

Grāmatojums Nr. 8 – atzīst pievienotās vērtības nodokļa saistību un attiecīgo prasību samazinājumu

D	*5733*	*Saistības par pievienotās vērtības nodokli*
K	*2340*	*Prasības par nodokļiem, nodevām un citiem maksājumiem budžetos*

2) *Grāmatojumi gadījumā, ja nodokļa pārmaksas pārskaitījums tiek veikts starp valsts budžeta naudas līdzekļu kontiem:*

Grāmatojums Nr. 9 - atzīst pievienotās vērtības nodokļa saistību un nodokļu naudas līdzekļu konta , kurā uzskaita pievienotās vērtības nodokļa maksājumus, samazinājumu Valsts kasē

D	*5733*	*Saistības par pievienotās vērtības nodokli*
K	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē vai kredītiestādēs vai citās institūcijās*

Grāmatojums Nr. 10 – atzīst naudas līdzekļu konta , kurā uzskaita citus nodokļu maksājumus, palielinājumu Valsts kasē un attiecīgo prasību samazinājumu

D	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē vai kredītiestādēs vai citās institūcijās*
K	*2340*	*Prasības par nodokļiem, nodevām un citiem maksājumiem budžetos*

3) *Grāmatojums gadījumā, ja ir konstatēta pievienotās vērtības nodokļa pārmaksa un nodokļu maksātājs ir izslēgts no pievienotās vērtības nodokļa maksātāju reģistra un nodokļa pārmaksa netiek novirzīta citu nodokļu parādu segšanai vai atmaksai. Valsts ieņēmumu dienests atzīst pievienotās vērtības nodokļa ieņēmumu palielinājumu un saistību samazinājumu pārmaksātās nodokļa summas apmērā:*

Grāmatojums Nr. 11

D	*5733*	*Saistības par pievienotās vērtības nodokli*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*

8.14. **Piemērs**

8.14.1. 2019. gada 20. februārī Valsts ieņēmumu dienests saņēma nodokļa maksātāja SIA "X" deklarāciju par pievienotās vērtības nodokli par 2019. gada janvāri, kurā norādīts maksājamais pievienotās vērtības nodoklis 10 000,00 EUR apmērā. Ņemot vērā to, ka saskaņā ar nodokļa maksātāja iesniegto deklarāciju ar nodokli apliekamais notikums noticis 2019. gada janvārī, tad nodokļa ieņēmumi atzīstami taksācijas perioda pēdējā dienā - 2019. gada 31. janvārī. Tajā pašā laikā tiek atzīta nodokļa prasība (skatīt grāmatojumu Nr.1). 2019. gada 20. februārī Valsts ieņēmumu dienests saņem arī pievienotās vērtības nodokļa maksājumu no SIA "X" 10 000,00 EUR apmērā.

Naudas līdzekļu saņemšanas dienā Valsts ieņēmumu dienests uzskaita saņemto nodokļa maksājumu, atzīstot naudas līdzekļu palielinājumu un samazinot prasības par pievienotās vērtības nodokli attiecīgajā apmērā (skatīt grāmatojumu Nr.2).

Grāmatojums Nr.1 – 2019. gada 20. februārī veic 2 grāmatojumus:

1) *atzīstot ieņēmumus 2019. gada 31. janvārī:*

D	*2368*	*Uzkrātie ieņēmumi par nodokļiem, nodevām un citiem maksājumiem budžetos*	*10 000,00 EUR*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*	*10 000,00 EUR*

2) *atzīstot prasību 2019. gada 20. februārī:*

D	*2343*	*Prasības par pievienotās vērtības nodokli*	*10 000,00 EUR*
K	*2368*	*Uzkrātie ieņēmumi par nodokļiem, nodevām un citiem maksājumiem budžetos*	*10 000,00 EUR*

Grāmatojums Nr.2– maksājuma uzskaite 2019. gada 20. februārī:

D	*2600*	*Naudas līdzekļi*	*10 000,00 EUR*
K	*2343*	*Prasības par pievienotās vērtības nodokli*	*10 000,00 EUR*

8.15. Procesa shēma

2.attēls. PVN ieņēmumu uzskaite

Nodevu uzskaite

8.16. Grāmatvedības uzskaites principi

8.16.1. Budžeta iestāde atzīst ieņēmumus no nodevām pārskata perioda laikā atbilstoši saņemtajiem nodevu maksājumiem.

8.16.2. Ja normatīvajos aktos noteikta nokavējuma vai soda naudu piemērošana attiecībā uz nodevu maksājumiem, tad to uzskaiti veic atbilstoši Pārvedumu uzskaites principiem (detalizēti Rokasgrāmatas nodaļas "Pārvedumi" apakšnodaļā "Sodi").

8.16.3. Budžeta iestādes nodrošina nodevu uzskaiti savās informācijas sistēmās.

8.16.4. Pārskata perioda beigās saskaņā ar valsts nodevu uzskaites noteikumos noteikto kārtību:

8.16.5. valsts nodevas administrācija sagatavo valsts nodevu uzskaites pārskatu attiecīgajā kalendāra gadā un iesniedz to pārskatu sistēmā nozares ministrijai vai centrālajai valsts iestādei saskaņā ar valsts nodevu uzskaites noteikumos noteikto kārtību un termiņiem;

8.16.6. ministrija vai centrālā valsts iestāde apkopo nodevu uzskaites noteikumos noteiktajā kārtībā un termiņā pārskatu sistēmā sniegtos nozares valsts nodevu administrāciju pārskatus un iesniedz nozares valsts nodevu konsolidēto pārskatu Valsts kasei. Pašvaldības nodrošina pārskatu sagatavošanu un sniegšanu normatīvos aktos par pārskatiem noteiktā kārtībā.

8.16.7. Nodevu ieņēmumu procesa shēma attēlota 3. attēlā.

8.17. Grāmatojumi

8.17.1. Budžeta iestāde attiecīgās nodevas maksājuma saņemšanas dienā atzīst naudas līdzekļu un ieņēmumu palielinājumu, veicot šādu grāmatojumu:

Grāmatojums Nr.1

D	*2600*	*Naudas līdzekļi*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*

8.17.2. Ja budžeta iestāde konstatē nodevas pārmaksu, tā atzīst saistību palielinājumu un ieņēmumu samazinājumu, veicot šādu grāmatojumu:

Grāmatojums Nr.2

D	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*
K	*5739*	*Pārējās saistības par nodokļiem, nodevām un citiem maksājumiem*

8.17.3. Veicot attiecīgo nodevas pārmaksas atmaksu, budžeta iestāde atzīst naudas līdzekļu un saistību samazinājumu attiecīgās pārmaksas apmērā, veicot šādu grāmatojumu:

Grāmatojums Nr.3

D	*5739*	*Pārējās saistības par nodokļiem, nodevām un citiem maksājumiem*
K	*2600*	*Naudas līdzekļi*

8.18. Piemēri

8.18.1. Fiziska persona Jānis Bērziņš veic valsts nodevas maksājumu par personas identifikācijas kartes saņemšanu. Budžeta iestāde izsniedz Jānim Bērziņam maksājuma paziņojumu, kurā ir norādīts nodevas apmērs un attiecīgie rekvizīti nodevas apmaksas veikšanai. Pēc maksājuma paziņojuma saņemšanas Jānis Bērziņš veic nodevas maksājumu attiecīgajā apmērā uz maksājuma paziņojumā norādīto norēķinu kontu. Budžeta iestāde reģistrē un uzskaita nodevas maksājumu tā saņemšanas dienā, atzīstot ieņēmumus attiecīgās nodevas maksājuma saņemšanas brīdī.

Grāmatojums – budžeta iestāde atzīst nodevas maksājumu un ieņēmumus maksājuma brīdī

D	*2600*	*Naudas līdzekļi*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*

8.19. **Procesa shēma**

3.attēls. Nodevu ieņēmumu uzskaite

Iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumu uzskaite

8.20. Grāmatvedības uzskaites principi

8.20.1. Budžeta iestāde (Valsts ieņēmumu dienests) atzīst ieņēmumus no aprēķinātā iedzīvotāju ienākuma nodokļa taksācijas perioda pēdējā dienā, par kuru iesniegts viens no sekojošiem dokumentiem – gada ienākumu deklarācija, darba devēja ziņojums, paziņojums, sezonas laukstrādnieku ziņojums, iedzīvotāju ienākuma nodokļa pārskats par fiziskās personas – nerezidenta gūtajiem ienākumiem un samaksāto nodokli Latvijas Republikā, pārskata perioda deklarācija par ienākumu no kapitāla pieauguma vai mikrouzņēmuma nodokļa deklarācija. Nodokļa maksātāji sniedz informāciju par apliekamo notikumu un pārskata periodu, par kuru ir veikts nodokļa aprēķins.

8.20.2. Gadījumos, kad budžeta iestādei jāveic nodokļa ieņēmumu korekcijas, to uzskaiti veic saskaņā ar rokasgrāmatas sadaļu "Izmaiņas grāmatvedības uzskaites kārtībā, aplēšu maiņa un kļūdu labošana".

8.20.3. Normatīvajos aktos noteikto atvieglojumu piemērošanu, kā arī pārrēķinu un korekciju uzskaiti attiecībā uz iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumiem budžeta iestāde veic atbilstoši kopējiem nodokļu atlaižu, pārrēķinu un korekciju uzskaites pamatprincipiem, kas aprakstīti Rokasgrāmatas nodaļas "Nodokļi un nodevas" apakšnodaļā "Nodokļu uzskaites pamatprincipi".

8.20.4. Budžeta iestāde veic iedzīvotāju ienākuma nodokļa nokavējuma naudas un soda naudas ieņēmumu uzskaiti atbilstoši kopējiem nodokļu uzskaites principiem, kas aprakstīti Rokasgrāmatas nodaļas "Nodokļi un nodevas" apakšnodaļā "Nodokļu uzskaites pamatprincipi".

8.20.5. Iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumu procesa shēma attēlota 5. attēlā.

8.21. Grāmatojumi

8.21.1. Valsts ieņēmumu dienests atzīst prasības un ieņēmumus aprēķinātā iedzīvotāju ienākuma nodokļa apmērā atbilstoši nodokļu ieņēmumu uzskaites pamatprincipiem, veicot šādus grāmatojumus:

Grāmatojums Nr. 1- Valsts ieņēmumu dienests atzīst aktīvus un ieņēmumus no iedzīvotāju ienākuma nodokļa taksācijas perioda pēdējā dienā, par kuru iesniegta iedzīvotāju ienākuma nodokļa deklarācija/darba devēja ziņojums par iedzīvotāju ienākuma nodokli un valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām

D	*2368*	*Uzkrātie ieņēmumi par nodokļiem, nodevām un citiem maksājumiem budžetos*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*

Nākamā pārskata perioda sākumā uzkrātos ieņēmumus reversē un dienā, kad iesniegta iedzīvotāju ienākuma nodokļa deklarācija/ darba devēja ziņojums par iedzīvotāju ienākuma nodokli un valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām, atzīst ieņēmumus un prasības pret nodokļa maksātāju.

8.21.2. Valsts budžeta kontā iekšzemē iekasēto nodokļu uzskaitei par saņemtiem nodokļu maksājumiem Valsts kase valsts budžeta finanšu grāmatvedības uzskaitē atzīst naudas līdzekļu palielinājumu un saistības pret Valsts ieņēmumu dienestu par iekšzemē iekasētajiem nodokļiem, t.sk. par saņemto iedzīvotāju ienākuma nodokli, veicot šādu grāmatojumu:

Grāmatojums Nr. 2 – Valsts kase atzīst naudas līdzekļu palielinājumu un saistības par iekšzemē iekasētajiem nodokļiem, t.sk. saņemto iedzīvotāju ienākuma nodokli

D	*2600*	*Naudas līdzekļi*
K	*5800*	*Pārējās īstermiņa saistības*

8.21.3. Valsts ieņēmumu dienests, saņemot informāciju par iekšzemē iekasēto nodokļu kontā ieskaitītajiem nodokļiem, un, pamatojoties uz Valsts kases konta izrakstu, ienākošos nodokļu maksājumus attiecina pret prasību par iedzīvotāju ienākuma nodokli, veicot šādus grāmatojumus:

Grāmatojums Nr. 3 – Valsts ieņēmumu dienests atzīst naudas līdzekļu palielinājumu un prasību samazinājumu par saņemto iedzīvotāju ienākuma nodokli

D	*2600*	*Naudas līdzekļi*
K	*2342*	*Prasības par iedzīvotāju ienākuma nodokli*

8.21.4. Pamatojoties uz normatīvajos aktos noteikto iedzīvotāju ienākuma nodokļa pārdales principu pašvaldībām un noteikto kārtību, Valsts ieņēmumu dienests atzīst ieņēmumu samazinājumu un atzīst saistības normatīvajos aktos noteiktajā apmērā, iesniedzot Valsts kasei informāciju par sadalāmo iedzīvotāju ienākuma nodokļa summu, veicot sekojošu grāmatojumu:

Grāmatojums Nr. 4 – Valsts ieņēmumu dienests iesniedz informāciju par sadalāmo iedzīvotāju ienākuma nodokļa pārskaitījumu uz iedzīvotāju ienākuma nodokļa sadales kontu Valsts kasē, atzīstot ieņēmumu samazinājumu un saistību pret Valsts kasi palielinājumu atbilstošajā apmērā

D	*6000**	*Pamatdarbības ieņēmumi*
K	*5819*	*Pārējās īstermiņa saistības (saistības pret Valsts kasi par sadalāmiem nodokļiem)*

**nodokļa ieņēmumu pārveduma KK*

8.21.5. Valsts kase, pamatojoties uz normatīvajos aktos noteikto iedzīvotāju ienākuma nodokļa sadales kārtību pašvaldībām, veic pārskaitījumu no iekšzemē iekasēto nodokļu konta uz iedzīvotāju ienākuma nodokļa sadales kontu Valsts kasē. Valsts kase maksājuma rīkojuma izpildes dienā grāmato iepriekš nodokļa saņemšanas dienā atzīto saistību par iekšzemē iekasētiem nodokļiem samazinājumu un saistību pret pašvaldībām palielinājumu atbilstoši pārskaitīto nodokļu summai:

Grāmatojums Nr. 5 – Valsts kase veic ienākuma nodokļa sadali

D	*5800*	*Pārējās īstermiņa saistības (pret Valsts ieņēmumu dienestu par iekšzemē iekasētajiem nodokļiem)*
K	*5800*	*Pārējās īstermiņa saistības (pret pašvaldībām par iedzīvotāju ienākuma nodokļa pārvedumu)*

8.21.6. Valsts kase veic pārskaitījumus no iedzīvotāju ienākuma nodokļa sadales konta Valsts kasē uz pašvaldības kontu, veicot sekojošu grāmatojumu:

Grāmatojums Nr. 6 – Valsts kase veic pārskaitījumu pašvaldībām

D	*5800*	*Pārējās īstermiņa saistības pret pašvaldībām par iedzīvotāju ienākuma nodokļa pārvedumu*
K	*2600*	*Naudas līdzekļi*

8.21.7. Pamatojoties uz Valsts kases konta izrakstu, Valsts ieņēmumu dienests atzīst aktīva un saistību samazinājumu attiecīgajā apmērā, veicot sekojošu grāmatojumu:

Grāmatojums Nr. 7– Valsts ieņēmumu dienests dzēš saistības pret Valsts kasi un atzīst aktīva samazinājumu atbilstošajā apmērā

D	*5819*	*Pārējās īstermiņa saistības*
K	*2600**	*Naudas līdzekļi*

**nodokļa pārveduma KK*

8.21.8. Pašvaldības, saņemot iedzīvotāju ienākuma nodokļa pārskaitījumus no iedzīvotāju ienākuma nodokļa sadales konta Valsts kasē, maksājumu saņemšanas dienā atzīst nodokļu ieņēmumu un naudas līdzekļu palielinājumu atbilstoši pārskaitīto nodokļu summai, ja pārskaitītā summa **neietver** savstarpējā ieskata aprēķinu tiesību aktu ietvaros, veicot šādu grāmatojumu:

Grāmatojums Nr. 8 - pašvaldība atzīst aktīvu un ieņēmumus no iedzīvotāju ienākuma nodokļa

D 2600 Naudas līdzekļi

K 6000 Pamatdarbības ieņēmumi*

**nodokļa pārveduma KK*

8.21.9. Ja pārskaitītā nodokļa summa **ietver** tiesību aktu ietvaros noteikto savstarpējā ieskaita aprēķinu, tad pašvaldības, saņemot iedzīvotāju ienākuma nodokļa pārskaitījumus no iedzīvotāju ienākuma nodokļa sadales konta Valsts kasē, maksājumu saņemšanas dienā atzīst naudas līdzekļu palielinājumu atbilstoši pārskaitīto nodokļu summai, nodokļu ieņēmumu palielinājumu atbilstoši aprēķinā iekļautajai bruto nodokļa summai un atzīst arī attiecīgo ar nodokļiem nesaistīto darījumu, kurš ir iekļauts savstarpējā ieskaita aprēķinā, veicot šādu grāmatojumu:

Grāmatojums Nr. 9- pašvaldība atzīst aktīvu un ieņēmumus no iedzīvotāju ienākuma nodokļa

*D 2600** Naudas līdzekļi*

K 6000 Pamatdarbības ieņēmumi*

**nodokļa pārveduma KK*

*** uzskaita attiecīgajā kontā, kas attiecas uz darījumu, kas nav nodokļu ieņēmumi*

8.21.10. Pašvaldības finanšu gada beigās, pamatojoties uz Valsts kases Salīdzināšanās izziņā iekļautajiem datiem, iegrāmato prasības par iedzīvotāju ienākuma nodokļa pārveduma summu, kas uzskaitīta iedzīvotāju ienākuma nodokļa sadales kontā Valsts kasē, bet nav pārskaitīta pašvaldībai saimnieciskajā gadā, veicot šādu grāmatojumu:

Grāmatojums Nr.10 - pašvaldība finanšu gada beigās atzīst prasības un ieņēmumus no iedzīvotāju ienākuma nodokļa

D 2342 Prasības par iedzīvotāju ienākuma nodokli*

K 6000 Pamatdarbības ieņēmumi

** pašvaldība izvērtē, vai atbilstoši normatīvos aktos noteiktajai kārtībai vienlaikus nav uzskaitāmas saistības attiecībā uz iedzīvotāju ienākuma nodokļa pārvedumu*

8.21.11. Pašvaldības, nākamā finanšu gada sākumā saņemot iedzīvotāju ienākuma nodokļa pārskatījumus no iedzīvotāju ienākuma nodokļa sadales konta Valsts kasē, maksājumu saņemšanas dienā to attiecina pret iepriekš atzīto prasību summu un atzīst naudas līdzekļu konta palielinājumu, veicot šādu grāmatojumu:

Grāmatojums Nr. 11 - pašvaldība finanšu gada sākumā, saņemot iedzīvotāju ienākuma nodokļa pārskaitījumus, atzīst naudas līdzekļu palielinājumu un dzēš iepriekš atzītās prasības par iedzīvotāju ienākuma nodokli

D 2600 Naudas līdzekļi*

K 2342 Prasības par iedzīvotāju ienākuma nodokli

**nodokļa pārveduma KK*

9. Pārvedumi

Darbības joma

9.1. Rokasgrāmata nosaka budžeta iestāžu ieņēmumu uzskaiti darījumos bez atlīdzības, kas ir definēti kā pārvedumi saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem.

9.2. Pārvedumi atbilst darījumu bez atlīdzības definīcijai, jo saņēmējs apmaiņā pret saņemtajiem resursiem nesniedz pārveduma veicējam to vērtībai atbilstošu atlīdzību. Ja tiesību aktā noteikts, ka saņēmējam apmaiņā pret saņemtajiem resursiem jāsniedz to vērtībai atbilstoša atlīdzība, darījums nav uzskatāms par pārvedumu, bet gan par atlīdzības darījumu.

9.3. Saskaņā ar MK noteikumiem par grāmatvedību pārvedumi ietver dotācijas no vispārējiem ieņēmumiem, transfertus, ārvalstu finanšu palīdzību, aizņēmumus uz atvieglotiem nosacījumiem, parādu dzēšanu, sodus, mantojumus, dāvinājumus un ziedojumus, kā arī preces un pakalpojumus natūrā.

9.4. Visiem pārvedumu veidiem raksturīga vienota pazīme – ar pārvedumu starpniecību resursi no personas (pārveduma veicējs) tiek nodoti budžeta iestādei (pārveduma saņēmējs) bez līdzvērtīgas vērtības nodrošināšanas starp saņemto un nodoto resursu, un tie nav nodokļi.

9.5. Natūrā saņemtos pakalpojumus neatzīst par aktīviem. Detalizēti par natūrā saņemtajiem pakalpojumiem aprakstīts apakšnodaļā "Citi pārvedumi".

9.6. Budžeta iestāde – pārveduma saņēmējs – iegūst kontroli pār resursiem, ja resursi ir nodoti budžeta iestādei vai ja budžeta iestādei ir izpildāma prasība pret pārveduma veicēju. Pārveduma saņēmējam ir jāizvērtē, vai tiesību akti par resursu nodošanu var kļūt visām iesaistītajām personām saistoši vēl pirms resursu nodošanas.

9.7. 2. tabulā uzrādīti pārvedumu veidi.

2.tabula. Pārvedumu veidi Latvijas publiskā sektora grāmatvedībā

Nr.p.k.	Pārvedumu veids	Atbilstošie budžeta ieņēmumu klasifikācijas kodi[7]
1.	Dotācijas no vispārējiem ieņēmumiem:	21.7.0.0.
	vispārējā kārtībā sadalāmā dotācija no vispārējiem ieņēmumiem	21.7.1.0.
	dotācija no vispārējiem ieņēmumiem atmaksām valsts pamatbudžetā	21.7.2.0.
2.	Transferti, tai skaitā:	atbilstoši transferta veidam saskaņā ar normatīvā akta prasībām
	no valsts budžeta daļēji finansēto atvasināto publisko personu un budžeta nefinansēto iestāžu transferti	17.0.0.0.
	valsts budžeta transferti	18.0.0.0.
	pašvaldību budžeta transferti	19.0.0.0.
3.	Ārvalstu finanšu palīdzība Eiropas Savienības politiku instrumentiem un pārējā ārvalstu finanšu palīdzība (sertifikācijas iestādes līmenī)	20.0.0.0.
4.	Ārvalstu finanšu palīdzība (darījumu partneris – nerezidents)	21.1.0.0.
5.	Sodi, tai skaitā:	
	naudas sodi - ko uzliek saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksu, Administratīvā procesa likumu, speciālajiem nozares likumiem un pašvaldību saistošajiem noteikumiem:	atbilstoši konkrētā naudas soda veidam saskaņā ar normatīvā akta prasībām
	naudas sodi, ko uzliek tiesībsargājošās un aizsardzības iestādes	10.1.1.0.
	naudas sodi, ko uzliek Valsts ieņēmumu dienests	10.1.2.0.
	naudas sodi par kaitējumu videi	10.1.3.0.
	naudas sodi, ko uzliek pašvaldības	10.1.4.0.
	naudas sodi, ko uzliek par pārkāpumiem ceļu satiksmē	10.1.5.0.
	pārējie naudas sodi	10.1.9.0.
	naudas sodi par valsts budžeta līdzfinansējuma neattaisnotajiem izdevumiem	10.5.0.0.
	naudas sodi par Eiropas Savienības līdzfinansējuma neattaisnotajiem izdevumiem	10.6.0.0.
	soda naudas par Dabas resursu nodokļa likuma pārkāpumiem	5.5.3.8.
	nodokļu iekasēšanas rezultātā piemērotie sodi:	klasifikācija atbilstoši attiecīgā darījuma veidam saskaņā ar normatīvā akta prasībām

[7] Ministru kabineta 27.12.2005. noteikumi Nr.1032 "Noteikumi par budžeta ieņēmumu klasifikāciju"

Nr.p.k.	Pārvedumu veids	Atbilstošie budžeta ieņēmumu klasifikācijas kodi[7]
	soda nauda vai nokavējuma nauda par termiņā nesamaksāto nekustamā īpašuma nodokli	4.1.0.0.
	soda sankcijas par vispārējiem nodokļu maksāšanas pārkāpumiem - ieņēmumi, kas iemaksāti valsts budžetā no Valsts ieņēmumu dienesta uzliktajām soda sankcijām un pašvaldību budžetos par pašvaldību administrētajiem nodokļiem	10.3.0.0.
6.	Dāvinājumi un ziedojumi, tai skaitā:	23.0.0.0.
	saņemtie dāvinājumi un ziedojumi no juridiskām personām	23.4.0.0.
	saņemtie dāvinājumi un ziedojumi no fiziskām personām	23.5.0.0.
7.	Bezatlīdzības ceļā saņemtie ilgtermiņa ieguldījumi un krājumi no citas budžeta iestādes	17.0.0.0., 18.0.0.0., 19.0.0.0.
8.	Aizņēmumi uz atvieglotiem nosacījumiem	
9.	Citi pārvedumu veidi, piemēram:	
	Mantojumi	23.4.0.0., 23.5.0.0.
	parādu dzēšana un citi	8.9.1.0. un citi atbilstoši ekonomiskai būtībai

9.8. Pārvedumu uzskaites pamatprincipi

9.8.1. Ieņēmumus no saņemtajiem pārvedumiem uzskaita pēc uzkrāšanas principa, kas nosaka, ka ieņēmumus atzīst periodā, kad tie radušies, neatkarīgi no naudas saņemšanas.

9.8.2. Aktīvus un ieņēmumus, kas atzīti pārveduma rezultātā, novērtē atzīto aktīvu patiesajā vērtībā atzīšanas datumā (izņemot bez atlīdzības saņemtos ilgtermiņa ieguldījumus un krājumus no citas budžeta iestādes, detalizēti skatīt apakšnodaļā "Aktīvu saņemšana vispārējās valdības sektora struktūru ietvaros"). Finanšu aktīvus novērtē to nominālajā vērtībā, ja vien naudas vērtībai laikā nav būtiskas ietekmes; tādā gadījumā izmanto pašreizējo vērtību, ko aprēķina, piemērojot diskonta likmi, kas uzrāda ar attiecīgā aktīva turēšanu saistīto risku. Nefinanšu aktīvus novērtē to patiesajā vērtībā, ko nosaka, pamatojoties uz novērojamiem tirgus datiem, licencēta vērtētāja veiktu neatkarīgu vērtējumu vai saskaņā ar komisijas vai atbildīgā speciālista vērtējumu. Prasības atzīst, kad pastāv saistošs pārveduma tiesību akts, bet nauda vai kādi citi aktīvi vēl nav saņemti.

9.8.3. Ieņēmumu klasifikāciju pēc to ekonomiskās būtības un institucionālā sektora veic saskaņā ar spēkā esošiem normatīvajiem aktiem.

9.8.4. MK noteikumi par grāmatvedību un rokasgrāmatas sadaļa "Ieņēmumi no darījumiem bez atlīdzības (nodokļi un pārvedumi)" nosaka, ka budžeta iestādei jāatzīst aktīvs saistībā ar resursu saņemšanu no darījumiem bez atlīdzības (izņemot pakalpojumus natūrā), ja:

- budžeta iestāde ieguvusi kontroli pār šiem resursiem pagātnes notikuma rezultātā un prognozē, ka šie resursi nodrošinās tai nākotnes saimnieciskos labumus;
- pastāv liela varbūtība, ka notiks resursu saņemšana, un ir ticami novērtējama aktīva patiesā vērtība.

9.8.5. Budžeta iestāde novērtē resursu saņemšanas ticamību saskaņā ar kopējiem darījumu bez atlīdzības uzskaites pamatprincipiem.

9.8.6. Saņemot pārvedumu, budžeta iestāde izanalizē visus pārvedumu tiesību aktos ietvertos noteikumus, lai noteiktu, vai, saņemot nodotos resursus, tai rodas saistības vai nē.

9.8.7. Budžeta iestāde, sākotnēji uzskaitot pārvedumu, identificē, vai pastāv jebkādi noteikumi, saskaņā ar kuriem pārvedumi tiek veikti. Pārvedumu uzskaiti nosaka, vai pārvedums ir piešķirts **ar noteikumu** vai tas ir **bez noteikuma** pārvedums.

9.8.8. Būtiskākās noteikuma pazīmes:

- noteikums lietot vai patērēt pārveduma nākotnes saimnieciskos labumus noteiktā veidā, tas ir, paredzētas izpildes saistības;
- noteikums pamatots tikai ar ārēju tiesību aktu vai līgumisku saistību – pārveduma saņēmējs nevar noteikt pārveduma noteikumu sev ne tiešā veidā, ne ar to kontrolējošu iestāžu starpniecību;
- noteikums var būt īstenojams juridiskā vai administratīvā procesā.

9.8.9. Normatīvajos aktos definēti **divi noteikumu** veidi, kas attiecināmi uz pārvedumiem:

- nosacījumi un
- ierobežojumi.

9.8.10. Pārveduma aktīvu un ieņēmumus uzskaita, ņemot vērā, vai un kādi noteikumi ir attiecināmi uz konkrēto pārvedumu. Būtiskā atšķirība šajā gadījumā ir "atmaksas nosacījums" – vai pārveduma sniedzējam pastāv tiesības pieprasīt atmaksu vai pārveduma atdošanu gadījumos, kad tas nav izmantots atbilstoši noteikumiem (skat. 3. tabula).

3.tabula. Būtiskākās pārvedumu atšķirības

Pārvedumi – nākotnes saimniecisko labumu ieplūšana no darījumiem bez atlīdzības, izņemot nodokļus.		
	Pārvedumi ar noteikumu	
Pārvedumi bez noteikuma	**Pārvedumi ar nosacījumu**	**Pārvedumi ar ierobežojumu**
• nav specifiska regulējuma attiecībā uz aktīva (pārveduma) izmantošanas veidu; • nav specifisku prasību, ka aktīvu (pārvedumu) saņemošā budžeta iestāde rīkosies vai darbosies kādā noteiktā veidā.	• Noteiktas prasības/regulējums attiecībā uz konkrētā pārveduma izlietojuma veidu, mērķiem; • paredzēts ārējos tiesību aktos, ko nav izdevusi budžeta iestāde vai tās kontrolēta budžeta iestāde; • īstenojams juridiskā vai administratīvā procesā; • nosaka **prasību atmaksāt vai atdot** piešķirto pārvedumu gadījumos, kad tas nav izmantots saskaņā ar noteikumiem	• Noteikti ierobežojumi/prasības attiecībā uz pārveduma izlietojuma veidu, mērķiem; • paredzēts ārējos tiesību aktos, ko nav izdevusi budžeta iestāde vai tās kontrolēta budžeta iestāde; • īstenojams juridiskā vai administratīvā procesā; • **neparedz prasību atmaksāt vai atdot** pārvedumu tā sniedzējam gadījumos, kad tas nav izmantots atbilstoši noteikumiem.
- atzīst aktīvu un ieņēmumus pārveduma saņemšanas dienā	- atzīst aktīvu un saistības attiecībā uz pārveduma nosacījumu pārveduma saņemšanas dienā; - nodrošina saistību uzskaiti līdz mērķa sasniegšanai; - ieņēmumus no pārveduma atzīst dienā, kad nosacījumi izpildīti - samazinot saistības un atzīstot ieņēmumus pārskata periodā, kurā saistības dzēstas.	- atzīst aktīvu un ieņēmumus pārveduma saņemšanas dienā; - atklāj finanšu pārskatā informāciju par būtiskiem ierobežojumiem

9.8.11. Nosakot, vai noteikums ir nosacījums vai ierobežojums, budžeta iestāde izvērtē, vai prasība atdot aktīvu vai ar to saistītos nākotnes saimnieciskos labumus ir izpildāma un vai privātpersona vai budžeta iestāde, kas nodevusi attiecīgo aktīvu, pieprasīs minētās prasības izpildi.

9.8.12. Gadījumā, ja privātpersona vai budžeta iestāde, kas nodevusi aktīvu, nepiemēro prasību atdot aktīvu vai ar to saistītos nākotnes saimnieciskos labumus, noteikums neatbilst nosacījuma definīcijai un uzskatāms par ierobežojumu.

9.8.13. Gadījumos, ja līdzšinējā sadarbības pieredze ar privātpersonu vai budžeta iestādi, kas nodevusi aktīvu, liecina, ka tā pārkāpumu gadījumos nekad nepiemēro prasību atdot aktīvu vai ar to saistītos nākotnes saimnieciskos labumus, budžeta iestāde var secināt, ka noteikums ir uzskatāms par nosacījumu tikai pēc formas, nevis būtības, un ka līdz ar to tas ir ierobežojums.

9.8.14. Gadījumos, ja budžeta iestādei nav līdzšinējas sadarbības pieredzes ar privātpersonu vai budžeta iestādi, kas nodevusi aktīvu, vai tā nekad agrāk nav pārkāpusi noteikumus, kā dēļ tā varētu izlemt pieprasīt aktīva vai citu ar to saistīto nākotnes saimniecisko labumu nodošanu, un ja budžeta iestādei nav nekādu pierādījumu par pretējo, tā varētu pieņemt, ka privātpersona vai budžeta iestāde, kas nodevusi aktīvu, varētu pieprasīt noteikuma izpildi, un līdz ar to noteikums atbilst nosacījuma definīcijai.

9.8.15. Saskaņā ar nosacījuma definīciju budžeta iestādei ir izpildes pienākums, proti, saņēmējam jāizmanto no nodotā aktīva izrietošie nākotnes saimnieciskie labumi, kā paredzēts, vai jāatdod aktīvs vai ar to saistītie nākotnes saimnieciskie labumi privātpersonai vai budžeta iestādei, kas attiecīgo aktīvu nodevusi. Lai nodrošinātu atbilstību nosacījuma definīcijai, izpildes pienākumam jābūt pēc būtības, ne tikai pēc formas, un tas izriet no paša nosacījuma. Ja līgumā par aktīva nodošanu iekļauta prasība, lai budžeta iestāde veiktu kādu darbību, no kuras veikšanas tā nekādi nevar izvairīties, budžeta iestāde var secināt, ka attiecīgā prasība pēc būtības nav ne nosacījums, ne ierobežojums. Tas ir tāpēc, ka šādos gadījumos, aktīva nodošana pati par sevi neuzliek saņēmējam nekādu izpildes pienākumu.

9.8.16. Lai nodrošinātu atbilstību saistību atzīšanas kritērijiem, resursu izlietojumam jābūt ticamam un saskaņā ar attiecīgo nosacījumu jāveic darbība, kuru iespējams novērtēt. Tādējādi nosacījumam atkarībā no apstākļiem jāietver tādi aspekti kā piegādājamo preču vai sniedzamo pakalpojumu raksturs vai daudzums vai iegādājamo aktīvu raksturs un, ja nepieciešams, termiņi attiecīgās darbības veikšanai. Turklāt darbību pastāvīgi uzraudzīs privātpersona vai budžeta iestāde, kas aktīvu nodevusi, vai kāda cita persona tās uzdevumā. Tas īpaši attiecas uz gadījumiem, kad noteikums paredz proporcionālu aktīva vērtības atdošanu, ja budžeta iestāde daļēji izpilda nosacījuma prasības un tiek piemērota atdošanas pienākuma izpildes prasība, ja nopietni pārkāpumi pieļauti arī iepriekš.

9.8.17. Dažos gadījumos aktīvu var saņemt ar noteikumu, ka tas tiks atdots privātpersonai vai budžeta iestādei, kas šo aktīvu nodevusi, ja nenotiek kāds noteikts nākotnes notikums. Tas var notikt, piemēram, ja valdība piešķir finansējumu kādai pašvaldībai ar nosacījumu, ka tā spēs piesaistīt tikpat lielu līdzfinansējumu. Šādos gadījumos atdošanas pienākums nerodas tikmēr, kamēr kļūst paredzams, ka noteikums tiks pārkāpts, un saistības netiek atzītas līdz brīdim, kamēr nav izpildīti atzīšanas kritēriji.

9.8.18. Tomēr saņēmējiem jāizvērtē, vai šie pārvedumi pēc savas būtības nav avansā saņemti resursi. Šajās vadlīnijās par avansā saņemtiem resursiem tiek saukti resursi, kas saņemti pirms apliekamā notikuma vai pirms vienošanās par pārvedumu ir kļuvusi saistoša. Avansā saņemtie resursi rada aktīvu un pašreizēju pienākumu, jo vienošanās par pārvedumu vēl nav kļuvusi saistoša. Ja šādi pārvedumi pēc savas būtības ir darījumi ar atlīdzību, tie tiek uzskaitīti saskaņā ar MK noteikumiem par grāmatvedību un rokasgrāmatas sadaļu "Ieņēmumu no darījumiem ar atlīdzību uzskaite".

Dotācijas no vispārējiem ieņēmumiem

9.9. **Grāmatvedības uzskaites principi**

9.9.1. Dotācijas no vispārējiem ieņēmumiem saņēmēji ir:

- valsts budžeta institūcijas – budžeta finansētas institūcijas vai budžeta nefinansētas institūcijas – gadījumos, ja budžeta nefinansētai institūcijai tiek noteikts pārvaldes uzdevums, pamatojoties uz likumu vai Ministru kabineta lēmumu;
- pašvaldības un pašvaldību budžeta iestādes.

9.9.2. Dotācijas no vispārējiem ieņēmumiem valsts budžeta institūcijām un pašvaldībām plāno un piešķir centralizētā kārtībā.

9.9.3. Valsts budžetā plānoto dotāciju no vispārējiem ieņēmumiem piešķir budžeta izpildītājiem pamatojoties uz Valsts kasē reģistrētajiem finansēšanas plāniem saskaņā ar likumu par valsts budžetu kārtējam gadam. Valsts kase pārbauda attiecīgās ministrijas iesniegto budžeta izpildītāju finansēšanas plānu projektu atbilstību valsts budžeta likumam un triju darbdienu laikā tos reģistrē Vienotajā valsts budžeta plānošanas un izpildes informācijas sistēmā. Valsts budžeta dotāciju no vispārējiem ieņēmumiem piešķiršanu nodrošina Valsts kase – katra mēneša pirmajā darbdienā, pamatojoties uz reģistrētajiem finansēšanas plāniem. Budžeta izpildītāji izstrādā grozījumus finansēšanas plānos normatīvajos aktos paredzētajos gadījumos.

9.9.4. Ieņēmumus no dotācijas no vispārējiem ieņēmumiem atzīst dienā, kad atbilstošais piešķīrums tiek saņemts budžeta iestādes, kas izpilda valsts budžetu, kontā Valsts kasē. Atbildīgais grāmatvedis saskaņā ar Valsts kases konta izrakstu grāmatvedības programmā iegrāmato saņemto dotāciju no vispārējiem ieņēmumiem, sadalot to atbilstoši budžeta ieņēmumu klasifikācijas kodiem, attiecīgi palielinot naudas līdzekļus un ieņēmumus.

9.9.5. Gadījumā, ja tiek veiktas izmaiņas finansēšanas plānā un mainās piešķirtā dotācija no vispārējiem ieņēmumiem, tad Valsts kase pamatojoties uz ministrijas iesniegto budžeta izpildītāju finansēšanas plānu projektu palielina vai samazina atbilstošo piešķīrumu budžeta iestādes, kas izpilda valsts budžetu, kontā Valsts kasē. Atbildīgais grāmatvedis saskaņā ar Valsts kases konta izrakstu veic atbilstošo ierakstu grāmatvedības programmā attiecīgi palielinot vai samazinot naudas līdzekļus un ieņēmumus.

9.9.6. Gada beigās budžeta iestāde, kas izpilda valsts budžetu, valsts budžeta dotācijas no vispārējiem ieņēmumiem atlikumus salīdzina ar Valsts kases apstiprināto kontu kopsavilkuma pārskatu. Valsts kase normatīvajos aktos noteiktajos termiņos slēdz iepriekšējā saimnieciskajā gadā neizmantotos valsts budžeta asignējumus, attiecīgi samazinot piešķirto dotāciju no vispārējiem ieņēmumiem par slēdzamo asignējumu apjomu.

9.9.7. Pašvaldības dotāciju no vispārējiem ieņēmumiem piešķir atbilstoši pašvaldības iekšējos normatīvajos aktos noteiktajai kārtībai.

9.9.8. Valsts budžeta piešķirtās dotāciju no vispārējiem ieņēmumiem uzskaites procesa shēma attēlota 4. attēlā.

9.10. Grāmatojumi

9.10.1. Ieņēmumus no dotācijas no vispārējiem ieņēmumiem uzskaita dienā, kad naudas līdzekļi saņemti budžeta iestādes kontā Valsts kasē vai saņemti pašvaldības kontā kredītiestādē. Dotācijas no vispārējiem ieņēmumiem saņemšanas dienā, pamatojoties uz Valsts kases vai kredītiestādes konta izrakstu, veic šādu grāmatojumu:

Grāmatojums Nr. 1

D	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē vai kredītiestādēs vai citās institūcijās*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*

9.10.2. Ieņēmumu samazinājumu, tai skaitā piešķirtās dotācijas no vispārējiem ieņēmumiem samazinājumu par slēdzamo asignējumu apjomu, uzskaita dienā, kad naudas līdzekļi samazināti attiecīgajā budžeta iestādes kontā Valsts kasē vai pārskaitīti no pašvaldības konta kredītiestādē. Dotācijas no vispārējiem ieņēmumiem samazināšanas dienā, pamatojoties uz Valsts kases vai kredītiestādes konta izrakstu, veic šādu grāmatojumu:

Grāmatojums Nr. 2

D	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*
K	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē vai kredītiestādēs vai citās institūcijās*

9.11. **Piemērs**

9.11.1. Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde saņem no valsts pamatbudžeta dotāciju no vispārējiem ieņēmumiem izdevumu segšanai. Pārvalde šo pārveduma veidu grāmatvedības uzskaitē atzīst un finanšu pārskatā uzrāda kā aktīvu un ieņēmumus tajā pārskata periodā, kurā piešķīrums saņemts tās kontā.

Grāmatojums

D	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē vai kredītiestādēs vai citās institūcijās*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*

9.12. **Procesa shēma**

4.attēls. Valsts budžeta dotācija no vispārējiem ieņēmumiem

Transferti

9.13. Grāmatvedības uzskaites principi

9.13.1. Budžeta iestāde atzīst aktīvus un ieņēmumus no transfertiem, ja tie atbilst aktīva un ieņēmumu atzīšanas kritērijiem.

9.13.2. Transferta saņēmējs var būt valsts budžeta iestāde, pašvaldība un pašvaldības budžeta iestāde, no valsts/pašvaldības budžeta pilnīgi vai daļēji finansēta atvasināta publiska persona un budžeta nefinansētas iestādes. Transferta saņēmējs saņemto budžeta līdzekļu pārskaitījumu var izmantot gan izdevumu segšanai, gan pārskaitīšanai tālāk citam transferta saņēmējam.

9.13.3. Transfertu pārskaitījumus starp budžeta veidiem veic atbilstoši spēkā esošo normatīvo aktu prasībām.

9.13.4. Transfertu uzskaiti nodrošina atbilstoši budžetu ieņēmumu klasifikācijā noteiktajām kategorijām.

9.13.5. Transfertu uzskaites procesa shēma attēlota 5. attēlā.

9.14. Grāmatojumi

9.14.1. **Avansā saņemtie transferti –** gadījumos, kad budžeta iestāde (transferta pārskaitītājs) saskaņā ar normatīvajiem aktiem budžeta un finanšu jomā vai attaisnojuma dokumentu par avansa pieprasījumu veic citai budžeta iestādei (transferta saņēmējs) transferta pārskaitījumu avansā, transferta saņēmēja budžeta iestāde atzīst avansā saņemtos transfertus.

9.14.2. Transferta saņēmējs pārveduma saņemšanas dienā palielina naudas līdzekļus norēķinu kontā un atzīst saistības par avansā saņemto transfertu, veicot šādu grāmatojumu:

Grāmatojums Nr.1

D	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē vai kredītiestādēs vai citās institūcijās*
K	*5930*	*Avansā saņemtie transferti*

9.14.3. Pārskata perioda laikā atbilstoši saņemtajiem attaisnojuma dokumentiem par attaisnotajiem (atzītajiem) izdevumiem, kā arī ja apstiprinājums saņemts līdz nākamā pārskata gada 31.janvārim, samazina avansā atzīto transfertu un atzīst pārskata perioda ieņēmumus, veicot šādu grāmatojumu (11.nodaļā "Attaisnojuma dokumentu paraugi un veidlapas" sniegts attaisnojuma dokumenta paraugs):

Grāmatojums Nr.2

D	*5930*	*Avansā saņemtie transferti*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*

9.14.4. Ja transferta izlietojumu apstiprina pēc nākamā pārskata gada 31.janvāra, budžeta iestāde atzīst transferta ieņēmumus kā pārējos iepriekšējo gadu ieņēmumus tajā pārskata gadā, kurā apstiprināts transferta izlietojums:

Grāmatojums Nr.3

D	*5930*	*Avansā saņemtie transferti*
K	*8753*	*Transfertu ieņēmumi, kas attiecas uz iepriekšējiem pārskata gadiem*

9.14.5. Ja budžeta iestāde, kura veikusi transferta pārskatījumu, pieprasa atmaksāt avansā saņemto transfertu, transferta saņēmējs atmaksas veikšanas dienā samazina avansā atzīto transfertu un naudas līdzekļus norēķinu kontā, veicot šādu grāmatojumu:

Grāmatojums Nr.4

D	*5930*	*Avansā saņemtie transferti*
K	*2600*	*Naudas līdzekļi*

9.14.6. **Transferti pēc izmaksu apstiprināšanas –** gadījumos, kad budžeta iestāde (transferta saņēmējs) saskaņā ar normatīvajiem aktiem budžeta un finanšu jomā iesniedz citai budžeta iestādei (transferta pārskaitītājs) attaisnojuma dokumentu, kas apliecina izdevumu rašanos, un saņem no tās apstiprinājumu, budžeta iestāde (transferta saņēmējs) atzīst pārskata perioda pamatdarbības ieņēmumus un prasības pret budžeta iestādi (transferta pārskaitītāju):

9.14.7. Budžeta iestāde apstiprinājuma saņemšanas dienā atzīst ieņēmumus un prasības, veicot šādu grāmatojumu:

Grāmatojums Nr.5

D	*2321*	*Prasības ārvalstu finanšu palīdzības un Eiropas Savienības politiku instrumentu finansētajiem projektiem (pasākumiem)*
D	*2399*	*Pārējās prasības*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*

9.14.8. Budžeta iestāde atzīst pamatdarbības transferta ieņēmumus pārskata gadā, kurā veikts apstiprinātais transferta izlietojums, ja izlietojums apstiprināts pārskata gadā vai līdz nākamā pārskata gada 31.janvārim (ieskaitot).

9.14.9. Ja budžeta iestāde saņems transfertu pēc izmaksu veikšanas (pēcapmaksa) un attiecīgos izdevumus apstiprina nākamajā pārskata gadā līdz 31.janvārim (ieskaitot), piemēram, 25.janvārī, un transferta pārskaitījums pārskata gadā nav saņemts, budžeta iestāde pārskata gada beigās atzīst uzkrātos ieņēmumus un transferta ieņēmumus:

Grāmatojums Nr.6

D	*2360*	*Uzkrātie ieņēmumi*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*

9.14.10. Transferta apstiprinājuma dienā budžeta iestāde samazina iepriekš atzītos uzkrātos ieņēmumus un atzīst prasības:

Grāmatojums Nr.7

D	*2321*	*Prasības ārvalstu finanšu palīdzības un Eiropas Savienības politiku instrumentu finansētajiem projektiem (pasākumiem)*
	2399	*Pārējās prasības*
K	*2360*	*Uzkrātie ieņēmumi*

9.14.11. Naudas līdzekļu pārskaitījuma dienā budžeta iestāde attiecīgi samazina atzītās prasības:

Grāmatojums Nr.8

D	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē vai kredītiestādēs vai citās institūcijās*

K	*2321*	*Prasības ārvalstu finanšu palīdzības un Eiropas Savienības politiku instrumentu finansētajiem projektiem (pasākumiem)*
	2399	*Pārējās prasības*

9.14.12. Ja transferta izlietojumu apstiprina pēc nākamā pārskata gada 31.janvāra, budžeta iestāde atzīst transferta ieņēmumus kā pārējos iepriekšējo gadu ieņēmumus tajā pārskata gadā, kurā apstiprināts transferta izlietojums:

Grāmatojums Nr.9

D	*2321*	*Prasības ārvalstu finanšu palīdzības un Eiropas Savienības politiku instrumentu finansētajiem projektiem (pasākumiem)*
D	*2399*	*Pārējās prasības*
K	*8753*	*Transfertu ieņēmumi, kas attiecas uz iepriekšējiem pārskata gadiem*

Piemēram, budžeta iestāde 2019. gada laikā veikusi transferta izdevumus 200 000 EUR apmērā, attiecībā uz kuriem izlietojums no transferta sniedzēja puses apstiprināts 2020. gada 1. februārī. Budžeta iestāde uzrāda informāciju 2019. gada finanšu pārskata zembilancē par transferta ieņēmumiem 200 000,00 EUR apmērā, kas tiks iekļauti 2020. gada finanšu pārskatā.

Grāmatojums, uzskaitot zembilancē iespējamo aktīvu par nākamajā pārskata gadā saņemamo transfertu:

D	*9190*	*Citi zembilances aktīvi*
K	*9XXX*	*Tehniskais pretkonts*

9.15. **Piemēri**

9.15.1. Valdība piešķir mērķdotāciju (transfertu) pašvaldībai ar mērķi palielināt sociālo mājokļu dzīvojamo fondu par 200 vienībām un izmantot mērķdotāciju citu sociālo mājokļu jautājumu risināšanai. Gadījumā, ja pašvaldība nepilda minētos noteikumus, tai mērķdotācijas ietvaros pārskaitītie naudas līdzekļi jāatmaksā. Pašvaldība atzīst mērķdotāciju kā aktīvu, vienlaikus atzīstot ieņēmumus tās saņemšanas dienā. Tā kā mērķdotācijas noteikumi ir definēti pārāk vispārīgi, tie neietver sevī izpildes pienākumu un neatbilst pārveduma nosacījuma definīcijai. Izpildes pienākumam jābūt pēc būtības, ne tikai pēc formas, un tam jāizriet no paša nosacījuma. Šajā gadījumā minētais noteikums nav ne nosacījums, ne ierobežojums, un aktīva nodošana pati par sevi neuzliek pārveduma saņēmējam nekādu izpildes pienākumu. Dotajā gadījumā piešķirtajam finansējumam nav attiecināmi nekādi nosacījumi un saņemtā finansējuma uzskaiti veic sekojoši:

Grāmatojums

D	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē vai kredītiestādēs vai citās institūcijās*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*

9.15.2. Valdība piešķir pašvaldībai mērķdotāciju autoceļu infrastruktūras uzlabošanai. Mērķdotācijai ir definēti īpaši nosacījumi, nosakot tās izlietojumu pilsētas tranzīta ielu uzturēšanai, tā jāizmanto pārskata gadā un nosacījuma neizpildes gadījumā tā jāatmaksā valsts budžetā. Pašvaldībai noteikts atklāt informāciju par mērķdotācijas izlietojumu tās finanšu pārskatā. Ņemot vērā mērķdotācijas

nosacījumu, mērķdotācijas saņemšanas dienā pašvaldība atzīst naudas līdzekļu palielinājumu un saistības attiecībā uz mērķdotācijas izpildi.

Grāmatojums – mērķdotācijas saņemšanas dienā pašvaldība atzīst aktīvu un saistības:

D	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē vai kredītiestādēs vai citās institūcijās*
K	*5930*	*Avansā saņemtie transferti*

Budžeta iestāde (pašvaldība) samazina saistības, kad saņem apstiprinājumu par tiesību aktu ietvaros noteikto nosacījumu izpildi (attaisnoti izdevumi). Ieņēmumi no mērķdotācijas saņemšanas tiek atzīti tajā pārskata periodā, kurā saistības tiek dzēstas.

Grāmatojums – pēc apstiprinājuma saņemšanas pašvaldība atzīst ieņēmumus un dzēš saistības:

D	*5930*	*Avansā saņemtie transferti*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*

9.15.3. Lauku atbalsta dienests īsteno Eiropas Komisijas finansēto programmu **"Atbalsts piena produktu piegādei izglītojamiem"** jeb **"Skolas piens",** kas ir viens no vienotā Tirgus kopējās organizācijas atbalsta instrumentiem. Programmas pamatmērķi ir saistīti ar veselīga uztura un piena patēriņa veicināšanu starp skolēniem un programmas ietvaros izglītojamiem ir iespēja katru mācību dienu saņemt līdz 250 ml piena vai noteiktu piena produktu par samazinātu cenu, bez tam, programma paredz iespēju dalībvalstij piešķirt papildus finansējumu no valsts budžeta, ļaujot produktu cenu vēl vairāk samazināt vai pat nodrošināt tos bez maksas. Atbalsta piešķiršanu, finansējuma saņemšanu un izlietošanu nosaka attiecīgie, kas paredz prasības tiesību aktos noteiktajiem pretendentiem produktu piegādei izglītojamajiem vispārējās izglītības iestādēs un prasības vispārējās izglītības iestādēm attiecībā uz pārskatu sniegšanu par piegādāto piena produktu izlietojumu. Uz atbalstu var pieteikties produktu ražotāji, tostarp arī to kooperatīvās sabiedrības, kas reģistrējušies Pārtikas un veterinārajā dienestā, kā arī pašvaldības un izglītības iestādes, saimnieciskās darbības veicēji, kas nodrošina skolas ēdināšanu. Pēc Lauku atbalsta dienesta sniegtā apstiprinājuma saņemšanas par dalību programmā un programmas ietvaros noteiktā atbalsta saņemšanu tiek uzsākta piena produktu piegāžu realizēšana vispārējās izglītības iestādēm. Atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajai kārtībai atbalsta pretendenti katru mēnesi sagatavo pārskatus par piena izlietojumu un iesniedz Lauku atbalsta dienestam.

Grāmatojumi Lauku atbalsta dienesta grāmatvedības uzskaitē (saskaņā ar Lauku atbalsta dienesta grāmatvedības uzskaites kārtībā noteikto):

1) Eiropas Komisijas un valsts finansējuma daļa Lauku atbalsta dienestam tiek piešķirta kā dotācijas no vispārējiem ieņēmumiem katra mēneša sākumā, pamatojoties uz budžeta iestādes finansēšanas plānā apstiprināto apjomu. Naudas saņemšanas dienā Lauku atbalsta dienests atzīst naudas līdzekļu un dotācijas no vispārējās ieņēmumiem palielinājumu un veic grāmatojumu:

Grāmatojums – dotāciju no vispārējiem ieņēmumiem saņemšana

D	*2600*	*Naudas līdzekļi*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*

2) Pārskata gada laikā pieņem lēmumus par atbalsta piešķiršanu pretendentiem un, pamatojoties uz izdevumus pamatojošiem atbilstošiem dokumentiem, veic pārskaitījumus ar sekojošiem grāmatojumiem:

Grāmatojums transferta pārskaitījumam gadījumos, ja pārskaitījums veicams pašvaldībai vai izglītības iestādei ar juridisku statusu

D	*7000*	*Pamatdarbības izdevumi*
K	*5821*	*Īstermiņa saistības pret finansējuma saņēmējiem par Eiropas Savienības politiku instrumentu un pārējās ārvalstu finanšu palīdzības finansētajiem projektiem (pasākumiem)*
D	*5821*	*Īstermiņa saistības pret finansējuma saņēmējiem par Eiropas Savienības politiku instrumentu un pārējās ārvalstu finanšu palīdzības finansētajiem projektiem (pasākumiem)*
K	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē vai kredītiestādēs vai citās institūcijās*

Grāmatojums subsīdiju/dotāciju pārskaitījumam komersantam

D	*7000*	*Pamatdarbības izdevumi*
K	*5821*	*Īstermiņa saistības pret finansējuma saņēmējiem par Eiropas Savienības politiku instrumentu un pārējās ārvalstu finanšu palīdzības finansētajiem projektiem (pasākumiem)*
D	*5821*	*Īstermiņa saistības pret finansējuma saņēmējiem par Eiropas Savienības politiku instrumentu un pārējās ārvalstu finanšu palīdzības finansētajiem projektiem (pasākumiem)*
K	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē vai kredītiestādēs vai citās institūcijās*

3) Ja atbalsta pretendentam tiek veikts avansa maksājums, veic sekojošus grāmatojumus:

Grāmatojums avansa maksājumam komersantam

D	*2419*	*Pārējie nākamo periodu izdevumi ārvalstu finanšu palīdzības un Eiropas Savienības politiku instrumentu finansētajiem projektiem un pasākumiem*
K	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē vai kredītiestādēs vai citās institūcijās*

Grāmatojums avansa maksājumam (transfertam) pašvaldībām vai izglītības iestādēm

D	*2431*	*Transferti Eiropas Savienības politiku instrumentu un pārējās ārvalstu finanšu palīdzības finansētajiem projektiem (pasākumiem)*
K	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē vai kredītiestādēs vai citās institūcijās*

4) Pamatojoties uz saņemtajiem pieteikumiem un izdevumus pamatojošiem dokumentiem, pārskata periodā samazina iepriekš atzītos avansus un atzīst izdevumus, veicot sekojošus grāmatojumus:

D	*7000*	*Pamatdarbības izdevumi*
K	*2419*	*Pārējie nākamo periodu izdevumi ārvalstu finanšu palīdzības un Eiropas Savienības politiku instrumentu finansētajiem projektiem un pasākumiem*

vai

2430 Avansā pārskaitītie transferti

5) Pārskata gada beigās veic salīdzināšanos ar apstiprinātajiem pretendentiem, kas saņēmuši atbalstu pārskata gadā, un gadījumos, ja atbalsta pretendents nav sniedzis izdevumus apliecinošus dokumentus par piešķirtā finansējuma izlietojumu pilnā apmērā un konstatēta pārmaksa pretendentam, atzīst prasības pret pretendentu neizlietotā finansējuma apmērā un veic sekojošus grāmatojumus:

Grāmatojums – atzīst prasības par saimnieciskā gadā izmaksāto un neizmantoto finansējumu

D 2300 Īstermiņa prasības

K 7000 Pamatdarbības izdevumi

Grāmatojums – atzīst prasības par iepriekšējā saimnieciskā gadā izmaksāto un neizmantoto finansējumu

D 2300 Īstermiņa prasības

K 8500 Pārējie ieņēmumi

Grāmatojumi pašvaldības grāmatvedības uzskaitē:

1) Pretendents, kas ir valsts vai pašvaldības budžeta iestāde, sniedz Lauku atbalsta dienestam piena izlietojumu apliecinošus dokumentus. Saņemot transferta apstiprinājumu, atzīst pārskata perioda ieņēmumus un prasības pret Lauku atbalsta dienestu (transferta pārskaitītāju):

Grāmatojums – atzīst ieņēmumus un prasības pēc transferta apstiprinājuma saņemšanas, pamatojoties uz apliecinošiem dokumentiem par attaisnotiem izdevumiem

D 2321 Prasības ārvalstu finanšu palīdzības un Eiropas Savienības politiku instrumentu finansētajiem projektiem (pasākumiem)

K 6000 Pamatdarbības ieņēmumi

2) Transferta pārskaitījuma dienā pašvaldība vai izglītības iestāde uzskaita saņemto transferta pārskaitījumu un atzīst naudas līdzekļu palielinājumu un prasību samazinājumu.

Grāmatojums – saņem transferta pārskaitījumu

D 2600 Naudas līdzekļi

K 2321 Prasības ārvalstu finanšu palīdzības un Eiropas Savienības politiku instrumentu finansētajiem projektiem (pasākumiem)

9.16. **Procesa shēma**

5.attēls. Transfertu uzskaite.

9.17. **Grāmatvedības uzskaites principi**

9.17.1. Budžeta iestāde atzīst aktīvus un ieņēmumus no saņemtiem ilgtermiņa ieguldījumiem un krājumiem bez atlīdzības, ja minētais pārvedums atbilst aktīva atzīšanas kritērijiem.

9.17.2. Bez atlīdzības saņemto aktīvu sākotnēji atzīst vērtībā, kādā tas uzskaitīts budžeta iestādē, kas šo aktīvu nodeva.

9.17.3. Ja budžeta iestāde bez atlīdzības no citas budžeta iestādes **saņem ilgtermiņa ieguldījumu**, tā:

- atzīst tā sākotnējo vērtību, nolietojumu (amortizāciju), izņemot vērtība samazinājumu, un ieņēmumus no saņemtām vērtībām bez atlīdzības ilgtermiņa ieguldījuma atlikušajā vērtībā atbilstoši darījuma būtībai;
- atzīst izdevumus no saņemtām vērtībām bez atlīdzības un nākamo periodu ieņēmumus, ja iepriekšējā budžeta iestādē ilgtermiņa ieguldījuma vērtība sākotnēji uzskaitīta nākamo periodu ieņēmumos;
- turpina aprēķināt nolietojumu (amortizāciju) ilgtermiņa ieguldījuma atlikušajā lietderīgās lietošanas laikā atbilstoši saņemtai informācijai no iepriekšējās budžeta iestādes par ilgtermiņa ieguldījumu;
- ilgtermiņa ieguldījuma vērtības uzskaita tajā uzskaites kategorijā (kontā), kuru norādījusi iepriekšējā budžeta iestāde. Ja nepieciešams, minētās vērtības pārklasificē atbilstoši budžeta iestādes grāmatvedības uzskaites kārtībā noteiktajām prasībām;
- atzīst izdevumus no saņemtām vērtībām bez atlīdzības un līdzdalības daļu un finanšu instrumentu patiesās vērtības rezerves normatīvajos aktos noteiktajos gadījumos.

9.17.4. Ja budžeta iestāde no citas budžeta iestādes saņem krājumus bez atlīdzības, tā grāmatvedības uzskaitē atzīst:

- krājumu vērtību un ieņēmumus no saņemtām vērtībām bez atlīdzības atbilstoši saņemtai informācijai par krājumiem un darījuma būtībai;
- krājumu vērtību un nākamo periodu ieņēmumus, ja iepriekšējā budžeta iestādē krājumu vērtība sākotnēji uzskaitīta nākamo periodu ieņēmumos;
- krājumu vērtību tajā uzskaites kategorijā (kontā), kuru norādījusi iepriekšējā budžeta iestāde, izņemot militāro inventāru. Ja nepieciešams, minētās vērtības pārklasificē atbilstoši budžeta iestādes grāmatvedības uzskaites kārtībai. Ja budžeta iestāde saņem bez atlīdzības krājumus, kurus iepriekšējā budžeta iestāde uzskaitījusi kontu grupā 2170 "Speciālais militārais inventārs un speciālā militārā inventāra izveidošana", tā krājumu vērtību atzīst krājumu ekonomiskai būtībai atbilstošā uzskaites kategorijā (kontā).

9.17.5. Bez atlīdzības saņemto ilgtermiņa ieguldījumu un krājumu uzskaites procesa shēma attēlota 6. attēlā.

9.18. **Grāmatojumi**

9.18.1. Budžeta iestāde, kas saņem ilgtermiņa ieguldījumu vispārējās valdības struktūru ietvaros, savā grāmatvedības uzskaitē atzīst saņemtā ilgtermiņa ieguldījuma sākotnējo vērtību, nolietojumu (amortizāciju) un ieņēmumus no saņemtām vērtībām bez atlīdzības ilgtermiņa ieguldījuma atlikušajā vērtībā atbilstoši darījuma būtībai un atbilstoši budžeta iestādei, kas nodevusi ilgtermiņa ieguldījumu, sniegtai informācijai par ilgtermiņa ieguldījuma uzskaiti.

Grāmatojums Nr. 1

D	*1200*	*Pamatlīdzekļi*

K	*1290*	*Pamatlīdzekļu uzkrātais nolietojums un vērtības samazinājums*
K	*8410*	*Ieņēmumi no saņemtām un nodotām vērtībām bez atlīdzības*

9.18.2. Ja budžeta iestāde, kas nodevusi ilgtermiņa ieguldījumu, sākotnēji ilgtermiņa ieguldījumu uzskaitījusi nākamo periodu ieņēmumos, budžeta iestāde, kas saņēmusi ilgtermiņa ieguldījumu, atzīst nākamo periodu ieņēmumu palielinājumu un izdevumus no saņemtām vērtībām bez atlīdzības.

Grāmatojums Nr. 2

D	*8420*	*Izdevumi no saņemtām un nodotām vērtībām bez atlīdzības*
K	*5150*	*Ilgtermiņa nākamo periodu ieņēmumi un saņemtie avansa maksājumi*

9.18.3. Budžeta iestāde, kas saņēmumi ilgtermiņa ieguldījumu, nodrošina ilgtermiņa ieguldījuma nolietojuma uzskaiti atlikušajā lietderīgās lietošanas laikā atbilstoši budžeta iestādes, kas nodevusi ilgtermiņa ieguldījumu, sniegtai informācijai.

9.18.4. Ja budžeta iestādē, kas saņem ilgtermiņa ieguldījumu, attiecīgais ilgtermiņa ieguldījums saskaņā ar apstiprināto grāmatvedības uzskaites kārtību ir uzskaitāms citā uzskaites kategorijā, tad, pēc ilgtermiņa ieguldījuma sākotnējās atzīšanas, savā grāmatvedības uzskaitē pārklasificē to atbilstoši budžeta iestādes grāmatvedības uzskaites kārtībā noteiktām prasībām.

Grāmatojums Nr. 3

D	*1200*	*Pamatlīdzekļi (atbilstoši budžeta iestādes, kas aktīvu saņēma, grāmatvedības uzskaites kārtībā noteiktajam)*
K	*1200*	*Pamatlīdzekļi (atbilstoši budžeta iestādes, kas aktīvu nodeva, sniegtajai informācijai)*

9.18.5. Saņemot krājumu no citas budžeta iestādes bez atlīdzības, budžeta iestāde, kas saņem krājumus, atzīst aktīvu un ieņēmumu palielinājumu.

Grāmatojums Nr.4

D	*2100*	*Krājumi*
K	*8410*	*Ieņēmumi no saņemtām un nodotām vērtībām bez atlīdzības*

9.18.6. Ja budžeta iestāde, kas nodevusi krājumu, sākotnēji krājumu uzskaitījusi nākamo periodu ieņēmumos, budžeta iestāde, kas saņēmusi krājumus, atzīst nākamo periodu ieņēmumu palielinājumu un izdevumus no saņemtām vērtībām bez atlīdzības (skatīt arī Rokasgrāmatas sadaļu "Krājumu uzskaite").

Grāmatojums Nr. 5

D	*8420*	*Izdevumi no saņemtām un nodotām vērtībām bez atlīdzības*
K	*5900*	*Nākamo periodu ieņēmumi, saņemtie avansa maksājumi un transferti*

9.18.7. Ja budžeta iestādē, kas saņem krājumu, attiecīgais krājums saskaņā ar apstiprināto grāmatvedības uzskaites kārtību ir uzskaitāms citā uzskaites kategorijā (kontā), tad, pēc krājuma sākotnējās atzīšanas, savā grāmatvedības uzskaitē pārklasificē to atbilstoši budžeta iestādes grāmatvedības

uzskaites kārtībā noteiktām prasībām. Minētais neattiecas uz saņemtajiem krājumiem bez atlīdzības, kurus iepriekšējā budžeta iestāde uzskaitījusi kontu grupā 2170 "Speciālais militārais inventārs un speciālā militārā inventāra izveidošana". Šajā gadījumā budžeta iestāde krājumu vērtību atzīst krājumu ekonomiskai būtībai atbilstošā uzskaites kategorijā (kontā).

Grāmatojums Nr.6

D	*2100*	*Krājumi (atbilstoši budžeta iestādes, kas aktīvu saņēma, grāmatvedības uzskaites kārtībā noteiktajam)*
K	*2100*	*Krājumi (atbilstoši budžeta iestādes, kas aktīvu nodeva, sniegtajai informācijai)*

9.19. **Piemērs**

Saskaņā ar Ministru kabineta rīkojumu ir pieņemts lēmums ar 2019. gada 1.septembri reorganizēt Izglītības un zinātnes ministrijas padotībā esošo valsts izglītības iestādi – Vecbebru Profesionālo vidusskolu – un nodot to budžeta iestādei – Kokneses novada pašvaldībai. Ministru kabineta rīkojums paredz Izglītības un zinātnes ministrijai nodot bez atlīdzības Kokneses novada pašvaldībai valsts nekustamo īpašumu objektus – zemi un būves. Lai nodrošinātu materiālo vērtību nodošanu un saņemšanu bez atlīdzības, uz rīkojuma pamata izveidota reorganizācijas komisija veic materiālo un finanšu līdzekļu inventarizāciju, nosakot mantas vērtību un saistību apjomu, kā arī nodrošina izglītības iestādes bilancē esošās mantas, saistību, lietvedības un arhīva nodošanu pašvaldībai. Pašvaldība, saņemot pamatlīdzekli (zemi un būves), uzskaita bez atlīdzības saņemto pamatlīdzekli atbilstošajā pamatlīdzekļu kategorijā, kurā norādīti pamatlīdzekļi izglītības iestādes grāmatvedības uzskaitē saskaņā ar pieņemšanas – nodošanas aktu. Pašvaldība atzīst pamatlīdzekļu sākotnējo vērtību, nolietojumu un ieņēmumus no saņemtām vērtībām bez atlīdzības pamatlīdzekļu atlikušajā vērtībā. Pašvaldība turpina aprēķināt būvju nolietojumu atlikušajā lietderīgās lietošanas laikā atbilstoši saņemtai informācijai no izglītības iestādes.

Grāmatojumi

D	*1212*	*Nedzīvojamās ēkas*
D	*1214*	*Zeme zem būvēm*
K	*1291*	*Būvju uzkrātais nolietojums*
K	*8410*	*Ieņēmumi no saņemtām un nodotām vērtībām bez atlīdzības*

9.20. **Procesa shēma**

6.attēls. Bezatlīdzības ceļā saņemtie ilgtermiņa ieguldījumi un krājumi

Ziedojumi un dāvinājumi

9.21. Grāmatvedības uzskaites principi

9.21.1. Dāvinājumi un ziedojumi ir brīvprātīga aktīvu, tai skaitā naudas vai citu monetāro aktīvu, preču un pakalpojumu natūrā, nodošana budžeta iestādei ar vai bez izlietošanas noteikumiem.

9.21.2. Aktīvus var dāvināt un ziedot gan juridiska, gan fiziska persona.

9.21.3. Naudas vai citu monetāro aktīvu un preču natūrā dāvinājumu un ziedojumu gadījumā pagātnes notikums, kas rada kontroli pār nākotnes saimnieciskos labumus ietverošiem resursiem parasti ir dāvinājuma vai ziedojuma saņemšana.

9.21.4. Preces natūrā ir materiāli aktīvi, kas budžeta iestādei bez atlīdzības nodoti darījumā bez atlīdzības, tomēr šādam pārvedumam var tikt piemēroti zināmi noteikumi. Ārējā palīdzība, ko sniedz daudzpusējas vai divpusējas attīstības organizācijas, bieži ietver preces natūrā.

9.21.5. Sākotnēji atzīstot, dāvinājumus un ziedojumus, tai skaitā preces natūrā, novērtē to patiesajā vērtībā iegūšanas datumā. Patieso vērtību nosaka, pamatojoties uz ar dāvinājuma un ziedojuma saņemšanu saistītiem dokumentiem vai veicot to novērtējumu. Aktīva novērtējumu veic budžeta iestādes vadītāja apstiprināta komisija un sagatavo ziedojuma/dāvinājuma novērtēšanas aktu (11. nodaļā "Attaisnojuma dokumentu paraugi un veidlapas" sniegti ziedojumu/dāvinājumu novērtēšanas akta paraugi), ja nepieciešams pieaicinot attiecīgās jomas speciālistu, kuram ir atzīta un atbilstoša kvalifikācija. Daudziem aktīviem patieso vērtību komisija var noteikt, pamatojoties uz tirgus cenām. Piemēram, automašīnām un tehnoloģiskām iekārtām.

9.21.6. Saņemtos dāvinājumus, ziedojumus uzskaita attiecīgajā aktīvu grupā, atzīstot pamatdarbības ieņēmumus (izņemot, ja atbilstoši līgumu nosacījumiem atzīstami nākamo periodu ieņēmumi) vērtībā, kādā novērtēti attiecīgie ziedojumi vai dāvinājumi.

9.21.7. Ziedojumu un dāvinājumu process uzrādīts 7. attēlā.

9.22. Grāmatojumi

9.22.1. Naudas līdzekļu veidā saņemtu ziedojumu vai dāvinājumu bez nosacījuma par to izlietošanu konkrētiem mērķiem un atmaksas nosacījuma saņemšanas dienā saskaņā ar kredītiestādes konta izrakstu atzīst ieņēmumos un veic grāmatojumu:

Grāmatojums Nr. 1

D	*2623*	*Ziedojumu un dāvinājumu līdzekļi*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*

9.22.2. Ziedojumus vai dāvinājumus natūrā – ilgtermiņa ieguldījumus vai krājumus, kas saņemti bez nosacījuma par to izlietošanu konkrētiem mērķiem, sākotnēji novērtē budžeta iestādes vadītāja apstiprināta komisija. Budžeta iestāde atzīst aktīvu un ieņēmumus atbilstoši komisijas novērtēšanas aktā apstiprinātai ziedojuma vai dāvinājuma vērtībai un veic sekojošu grāmatojumu:

Grāmatojums Nr. 2

D	*1000*	*Ilgtermiņa ieguldījumi*
	vai	
D	*2100*	*Krājumi*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*

9.22.3. Gadījumos, ja ziedojums vai dāvinājums ir saņemts ar nosacījumu to izmantot konkrētam mērķim vai nodošanai tālāk citām budžeta iestādēm (piemēram, ministrija saņem dāvinājumu, kuru paredzēts nodot ministrijas padotības iestādēm), ziedojuma vai dāvinājuma saņemšanas dienā atzīst saistības attiecībā uz mērķa (nosacījuma) izpildi:

Grāmatojums Nr. 5

D	*2623*	*Ziedojumu un dāvinājumu līdzekļi*
K	*5914*	*Nākamo periodu ieņēmumi par saņemtajiem ziedojumiem un dāvinājumiem*

9.22.4. Pēc minētā nosacījuma izpildes iestāde atzīst ieņēmumus no saņemtā ziedojuma un samazina saistības:

Grāmatojums Nr. 6

D	*5914*	*Nākamo periodu ieņēmumi par saņemtajiem ziedojumiem un dāvinājumiem*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*

9.23. **Piemēri**

9.23.1. Valdība piešķir universitātei 2 ha zemes universitātes viesnīcas izbūvei. Līgums nosaka, ka minētā zeme ir izmantojama viesnīcas izbūvei, bet neietver nosacījumu atdot zemi gadījumā, ja viesnīca netiek uzbūvēta. Atbilstoši aktīva atzīšanas kritērijiem universitāte atzīst zemi kā aktīvu tajā periodā, kurā tā iegūst par to kontroli – īpašumtiesības nostiprinātas Zemesgrāmatā. Zemi atzīst saskaņā ar MK noteikumos par grāmatvedību noteiktām prasībām. Universitāte atzīst ieņēmumus tajā periodā, kurā zemi atzīst par aktīvu bilancē. Darījuma ietvaros nepastāv jebkādi ierobežojumi vai nosacījumi saistību atzīšanai.

Grāmatojums

D	*1210*	*Zeme un būves*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*

9.23.2. Ziedojumu saņemšana Lauku atbalsta dienestā no a/s "Latvijas valsts meži"

2019.gadā saskaņā ar Zemkopības ministrijas rīkojumu a/s "Latvijas valsts meži" veic ziedojumu Lauku atbalsta dienestam (LAD) Āfrikas cūku mēra uzliesmojuma likvidēšanas un draudu novēršanas pasākumiem un Klasiskā cūku mēra ierobežošanas pasākumu īstenošanai. Rīkojums nosaka konkrētas atbalstāmās jomas, ziedojuma apmēru un tā izlietojuma atklātuma un kontroles kārtību. Ziedojums paredzēts Āfrikas cūku mēra un Klasiskā cūku mēra ierobežošanai un biodrošības pasākumu nodrošināšanai: (1) dzesētavu iegādei - pašvaldībās, un (2) izglītojošo un informatīvo pasākumu organizēšanai - medniekus pārstāvošām organizācijām vai to apvienībai. Rīkojums nosaka Lauku atbalsta dienestam slēgt līgumus ar pašvaldībām un mednieku pārstāvošas organizācijas vai to apvienības par attiecīgo pasākumu īstenošanu. Lauku atbalsta dienests veic atbalsta izmaksu saskaņā ar saņemto protokolu kā transferta pārskaitījumus - pašvaldībām ,,un kā dotāciju - biedrībām un nodibinājumiem. Rīkojums nosaka atskaitīšanās kārtību un kontroli par ziedojumu līdzekļu izlietojumu.

Grāmatojumi Lauku atbalsta dienesta grāmatvedības uzskaitē:

1) Lauku atbalsta dienests atver ziedojumu kontu Valsts kasē. Ziedojuma naudas līdzekļu saņemšanas dienā atzīst naudas līdzekļu un nākamo periodu ieņēmumus par saņemtajiem ziedojumiem un dāvinājumiem.

Grāmatojums – ziedojuma naudas līdzekļu saņemšana

D	*2623*	*Ziedojumu un dāvinājumu līdzekļi*
K	*5914*	*Nākamo periodu ieņēmumi par saņemtajiem ziedojumiem un dāvinājumiem*

2) Pamatojoties uz noslēgto līgumu, Lauku atbalsta dienests veic avansa transferta pārskaitījumu pašvaldībai vai dotācijas maksājumu (avansā) biedrībai vai nodibinājumam.

Grāmatojums – avansa transferta pārskaitījuma veikšana pašvaldībai

D	*2432*	*Pārējie transferti*
K	*2623*	*Ziedojumu un dāvinājumu līdzekļi*

Grāmatojums – dotācijas maksājums (avansā) biedrībai vai nodibinājumam

D	*2420*	*Avansa maksājumi par pakalpojumiem un citi nākamo periodu izdevumi*
K	*2623*	*Ziedojumu un dāvinājumu līdzekļi*

3) Atbalsta saņēmējs iesniedz Lauku atbalsta dienestam maksājuma dokumentus un atskaites par padarīto (piemēram, dzesētavu iegāde, izdevumi seku novēršanai u.tml.). Pēc dokumentu saņemšanas Lauku atbalsta dienests lemj par izmaksu kompensēšanu un apmēru. Lauku atbalsta dienests atzīst izdevumus par kompensējamo summu un dzēš iepriekš atzītos avansus.

Grāmatojums – atzīst izdevumu un saistību palielinājumu

D	*7000*	*Pamatdarbības izdevumi*
K	*5819*	*Pārējās īstermiņa saistības*

Grāmatojums – atzīst saistību un iepriekš atzīto avansu samazinājumu

D	*5819*	*Pārējās īstermiņa saistības*
K	*2432*	*Pārējie transferti*
	vai	
	2420	*Avansa maksājumi par pakalpojumiem un citi nākamo periodu izdevumi*

4) Gadījumā, ja avansa summa ir bijusi mazāka par kompensējamo summu, tad Lauku atbalsta dienests atzīst izdevumus un saistības pret atbalsta saņēmēju un veic norēķinus ar atbalsta saņēmēju.

Grāmatojums – atzīst izdevumu un saistību palielinājumu

D	*7000*	*Pamatdarbības izdevumi*
K	*5819*	*Pārējās īstermiņa saistības*

Grāmatojums – veic norēķinu ar atbalsta saņēmēju un samazina saistības

D	*5819*	*Pārējās īstermiņa saistības*
K	*2623*	*Ziedojumu un dāvinājumu līdzekļi*

5) Vienlaikus ar iepriekš 3. un 4. punktā minētajiem grāmatojumiem atzīst ieņēmumus no ziedojumiem (dāvinājumiem) un samazina nākamo periodu ieņēmumus.

Grāmatojums – atzīst ieņēmumus no ziedojuma (dāvinājuma) un samazina nākamo periodu ieņēmumus

D	*5914*	*Nākamo periodu ieņēmumi par saņemtajiem ziedojumiem un dāvinājumiem*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*

6) Pretendentam atmaksājot piešķirto finansējumu Lauku atbalsta dienesta kontā, Lauku atbalsta dienests atzīst dāvinājumu un ziedojumu naudas līdzekļu palielinājumu un iepriekš uzskaitīto prasību samazinājumu.

Grāmatojums – saņemot naudas līdzekļu atmaksu, atzīst prasību samazinājumu

D	*2623*	*Ziedojumu un dāvinājumu līdzekļi*
K	*2432*	*Pārējie transferti*
	vai	
	2420	*Avansa maksājumi par pakalpojumiem un citi nākamo periodu izdevumi*

Grāmatojumi pašvaldības grāmatvedības uzskaitē:

1) Transferta pārskaitījuma saņemšanas dienā pašvaldība atzīst naudas līdzekļu palielinājumu un avansā saņemto transfertu.

Grāmatojums – atzīst avansā saņemto transfertu un naudas līdzekļus

D	*2600*	*Naudas līdzekļi*
K	*5932*	*Citi transferti*

2) Pašvaldība veic līgumā paredzēto preču iegādi un uzskaita iegādātos pamatlīdzekļus atbilstoši spēkā esošo normatīvo aktu prasībām.

Grāmatojums – veic pamatlīdzekļu iegādi

D	*1230*	*Pārējie pamatlīdzekļi*
K	*2600*	*Naudas līdzekļi*

3) Pēc dzesētavas iegādes pašvaldība iesniedz iegādi apliecinošus dokumentus Lauku atbalsta dienestā. Saņemot apstiprinājumu no Lauku atbalsta dienesta par kompensējamo summu, atzīst ieņēmumus no transferta.

Grāmatojums – atzīst ieņēmumus no transferta tā apstiprinājuma saņemšanas brīdī

D	*5932*	*Citi transferti*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*

4) Gadījumos, ja pašvaldība nav izlietojusi piešķirto finansējumu (transfertu) pilnā apmērā un veic atmaksu Lauku atbalsta dienesta kontā, pašvaldība atzīst naudas līdzekļu un saistību samazinājumu.

Grāmatojums – veicot naudas līdzekļu atmaksu, atzīst saistību samazinājumu

D	*5932*	*Citi transferti*
K	*2600*	*Naudas līdzekļi*

9.24. **Procesa shēma**

7.attēls. Dāvinājumi un ziedojumi

Ārvalstu finanšu palīdzība (darījumu partneris – nerezidents)

9.25. Grāmatvedības uzskaites principi

9.25.1. Budžeta iestāde atzīst ieņēmumus no ārvalstu finanšu palīdzības, ja saņemamā summa atbilst aktīva definīcijai un aktīva atzīšanas kritērijiem, kā noteikts kopējos pārvedumu uzskaites pamatprincipos.

9.25.2. Saņemot aktīvu (ārvalstu finanšu palīdzību), budžeta iestāde atzīst saistības attiecībā uz saistošajā tiesību aktā (līgums, vienošanās u.c. dokuments) ietverto nosacījumu izpildi. Ieņēmumus no ārvalstu finanšu palīdzības atzīst atbilstoši tiesību aktos noteiktā nosacījuma izpildei.

9.25.3. Aktīvu uzrāda budžeta iestādes bilancē no dienas, kad saņemamais pārvedums atbilst aktīva atzīšanas kritērijiem, vai no dienas, kad nauda saņemta budžeta iestādes kontā Valsts kasē vai kredītiestādē.

9.25.4. Saistības par saņemto ārvalstu finanšu palīdzību samazina, pakāpeniski nosacījumu izpildes laikā, pamatojoties uz izpildi apliecinošiem dokumentiem.

9.25.5. Ieņēmumu no ārvalstu finanšu palīdzības uzskaites procesa shēma attēlota 8. attēlā.

9.26. Grāmatojumi

9.26.1. Saņemot naudas līdzekļus budžeta iestādes kontā Valsts kasē vai kredītiestādē, finansējuma saņemšanas dienā atzīst naudas līdzekļu palielinājumu un saistības, attiecīgi nodrošinot detalizācijas pakāpi analītiskai ārvalstu finanšu palīdzības uzskaitei. Naudas līdzekļu saņemšanas dienā veic šādu grāmatojumu:

Grāmatojums Nr. 1

D	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē vai kredītiestādēs vai citās institūcijās*
K	*5917*	*Īstermiņa saistības par saņemto ārvalstu finanšu palīdzību*
	vai	
K	*5157*	*Ilgtermiņa saistības par saņemto ārvalstu finanšu palīdzību*

9.26.2. Saņemot apstiprinājumu par atzītajiem izdevumiem no saņemtās ārvalstu finanšu palīdzības, atzīst ieņēmumus un attiecīgi samazina iepriekš uzskaitītās saistības. Pamatojoties uz attaisnojuma dokumentu, veic grāmatojumu par attiecīgo summu:

Grāmatojums Nr. 2

D	*5917*	*Īstermiņa saistības par saņemto ārvalstu finanšu palīdzību*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*

9.26.3. Gadījumos, ja pēc ieņēmumu atzīšanas saņemtās ārvalstu finanšu palīdzības ietvaros konstatēti nepamatoti veikti izdevumi, kas saskaņā ar ārvalstu finanšu palīdzības piešķīrējas institūcijas lēmumu vai citu tiesību vai normatīvo aktu nosacījumiem ir jāatmaksā, atzīst saistības konstatēto nepamatoti veikto izdevumu summas apmērā no dienas, kad ir radušās saistības atdot iepriekš minēto naudas līdzekļu summu. Vienlaikus budžeta iestāde izvērtē iepriekšējos periodos saņemto ārvalstu finanšu palīdzību un izvērtē uzkrājumu veidošanas nepieciešamību gadījumiem, kad konstatēti nepamatoti veikti izdevumi. Budžeta iestāde nodrošina uzkrājumu veidošanu atbilstoši MK noteikumos par grāmatvedību:

Grāmatojums Nr. 3

D	*7000*	*Pamatdarbības izdevumi*
K	*5000*	*Saistības**

**izvērtē, vai nav nepieciešams veidot uzkrājumus*

9.26.4. Veicot nepamatoti veikto izdevumu atmaksu, maksājuma dienā atzīst aktīvu (naudas līdzekļu) un saistību samazinājumu:

Grāmatojums Nr. 4

D	*5000*	*Saistības*
K	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē vai kredītiestādēs vai citās institūcijās*

9.27. **Piemērs**

9.27.1. Latvijas Republika valdība noslēdz ārvalstu finanšu palīdzības līgumu ar citu valsti, kas piešķir Latvijas Republikas valdībai ārvalstu finanšu palīdzības finansējumu 2 miljonu EUR apmērā veselības aprūpes sistēmas pilnveidei nākamo divu kalendāro gadu laikā. Latvijas Republika novērtē ārvalstu finanšu palīdzību 2 miljonu EUR apmērā. Līgumā nav paredzēti nosacījumi par finansējuma atmaksu. Dienā, kad līgums kļūst saistošs abām pusēm un minētie resursi atbilst aktīva definīcijai un tā atzīšanas kritērijiem, Latvijas Republika atzīst aktīvu 2 miljonu EUR apmērā un ieņēmumu palielinājumu. Izvērtējot līguma nosacījumus, aktīvu atzīst kā naudas līdzekļus finansējuma saņemšanas dienā vai prasību dienā, kad līgums kļūst saistošs abām pusēm, bet naudas līdzekļi vēl nav saņemti.

Grāmatojums – atzīst naudas līdzekļu palielinājumu un ieņēmumus finansējuma saņemšanas dienā, ja līgums neietver nekādu nosacījumu:

D	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē vai kredītiestādēs vai citās institūcijās*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*

Grāmatojums – atzīst naudas līdzekļu palielinājumu un saistības finansējuma saņemšanas dienā, ja līgums ietver nosacījumu attiecībā uz saņemto finansējumu, piemēram, izpildes nosacījums veikt 200 000 pieslēgumus pie ūdensvada. Pretējā gadījumā finansējums atmaksājams finansējuma devējam:

D	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē vai kredītiestādēs vai citās institūcijās*
K	*5157*	*Ilgtermiņa saistības par saņemto ārvalstu finanšu palīdzību*

Grāmatojums – pamatojoties uz noslēgto līgumu, atzīst prasību un ieņēmumus dienā, kad līgums kļūst saistošs abām pusēm, bet naudas līdzekļi vēl nav saņemti budžeta iestādes kontā

D	*2320*	*Prasības par ārvalstu finanšu palīdzības un Eiropas Savienības politiku instrumentu finansētajiem projektiem (pasākumiem)*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*

9.28. **Procesa shēma**

8.attēls. Ārvalstu finanšu palīdzības saņemšana

Ārvalstu finanšu palīdzība Eiropas Savienības politiku instrumentiem un pārējā ārvalstu finanšu palīdzība (sertifikācijas iestādes līmenī)

9.29. **Grāmatvedības uzskaites principi**

9.29.1. Budžeta iestāde atzīst ieņēmumus no ārvalstu finanšu palīdzības Eiropas Savienības politiku instrumentiem un/vai citas ārvalstu finanšu palīdzības (turpmāk šajā apakšnodaļā – ārvalstu finanšu palīdzība), ja saņemamā summa atbilst aktīva definīcijai un aktīva atzīšanas kritērijiem, kā noteikts pārvedumu uzskaites pamatprincipos.

9.29.2. Aktīvu uzrāda budžeta iestādes bilancē no dienas, kad saņemamais aktīvs atbilst aktīva atzīšanas kritērijiem, vai no dienas, kad nauda saņemta budžeta iestādes kontā.

9.29.3. Saņemot aktīvu, budžeta iestāde atzīst saistības attiecībā uz saistošajā tiesību aktā (līgums, vienošanās u.c. dokuments) ietverto nosacījumu izpildi. Ieņēmumus no ārvalstu finanšu palīdzības atzīst atbilstoši tiesību aktos noteikto nosacījumu izpildei.

9.29.4. Saistības par saņemto ārvalstu finanšu palīdzību samazina pakāpeniski, pamatojoties uz nosacījumu izpildi apliecinošiem dokumentiem par attaisnotiem izdevumiem.

9.29.5. Gadījumos, ja saņemtās ārvalstu finanšu palīdzības ietvaros tiek konstatēti nepamatoti veikti izdevumi, kas saskaņā ar ārvalstu finanšu palīdzības piešķīrējas institūcijas lēmumu vai citu tiesību vai normatīvo aktu ir jāietur no nākamā pieprasījuma vai jāatmaksā, atzīst saistības konstatētās summas apmērā no dienas, kad ir radušās saistības ieturēt vai atmaksāt iepriekš minēto naudas līdzekļu summu. Saistības noraksta, pamatojoties uz veikto atmaksu apstiprinājuma dokumentiem.

9.29.6. Budžeta iestāde izvērtē iepriekšējos periodos sniegto ārvalstu finanšu palīdzību un nosaka uzkrājumu veidošanas nepieciešamību gadījumiem, kad tiek konstatēti nepamatoti veikti izdevumi. Uzkrājumu veidošanu veic atbilstoši MK noteikumiem par grāmatvedības uzskaiti un Rokasgrāmatas sadaļā "Uzkrājumu, iespējamo saistību un iespējamo aktīvu uzskaite" noteiktajiem uzskaites principiem.

9.29.7. Ieņēmumu no ārvalstu finanšu palīdzības uzskaites procesa shēma attēlota 9. attēlā.

9.30. **Grāmatojumi**

9.30.1. Saņemot ārvalstu finanšu palīdzības avansa maksājumus budžeta iestādes kontā, finansējuma saņemšanas dienā atzīst naudas līdzekļu palielinājumu un saistības attiecībā uz tiesību aktos noteikto nosacījumu izpildi, un veic šādu grāmatojumu:

Grāmatojums Nr. 1

D	*2600*	*Naudas līdzekļi*
K	*5000**	*Saistības (saistības pret ES par ārvalstu finanšu palīdzību un ES politiku instrumentiem*

** Budžeta iestāde uzskaita attiecīgajā ilgtermiņa vai īstermiņa saistību postenī*

9.30.2. Veicot naudas līdzekļu pārskaitījumu finansējuma saņēmējiem atbilstoši pieprasījumam avansā, budžeta iestāde atzīst prasības un naudas līdzekļu samazinājumu:

Grāmatojums – avansa maksājumam komersantam

D	*2419*	*Pārējie nākamo periodu izdevumi ārvalstu finanšu palīdzības un Eiropas Savienības politiku instrumentu finansētajiem projektiem un pasākumiem*
K	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē vai kredītiestādēs vai citās institūcijās*

Grāmatojums – avansa maksājumam (transfertam) budžeta iestādei

D	*2431*	*Transferti Eiropas Savienības politiku instrumentu un pārējās ārvalstu finanšu palīdzības finansētajiem projektiem (pasākumiem)*
K	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē vai kredītiestādēs vai citās institūcijās*

Grāmatojums – budžeta iestāde atzīst izdevumus, pamatojoties uz apstiprinātajiem izdevumiem

D	*7000*	*Pamatdarbības izdevumi*
K	*2419*	*Pārējie nākamo periodu izdevumi ārvalstu finanšu palīdzības un Eiropas Savienības politiku instrumentu finansētajiem projektiem un pasākumiem*
K	*2431*	*Transferti Eiropas Savienības politiku instrumentu un pārējās ārvalstu finanšu palīdzības finansētajiem projektiem (pasākumiem)*

9.30.3. Saņemot apstiprinājumu par attaisnotajiem izdevumiem no saņemtās ārvalstu finanšu palīdzības, budžeta iestāde atzīst ieņēmumus un attiecīgi samazina iepriekš uzskaitītās saistības. Pamatojoties uz attaisnojuma dokumentu, veic grāmatojumu par attiecīgo summu:

Grāmatojums Nr. 2 – budžeta iestāde atzīst ieņēmumus no ārvalstu finanšu palīdzības, saņemot apstiprinājumu par attaisnotajiem izdevumiem

D	*5000**	*Saistības (saistības pret ES par ārvalstu finanšu palīdzību un ES politiku instrumentiem*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*

9.30.4. Gadījumos, ja tiek konstatēti nepamatoti veikti izdevumi, kuri sākotnēji bija atzīti par atbilstošiem un kuri saskaņā ar ārvalstu finanšu palīdzības piešķīrējas institūcijas lēmumu vai citu tiesību vai normatīvo aktu ir jāietur no nākamā pieprasījuma vai jāatmaksā, atzīst saistības konstatētās summas apmērā no dienas, kad ir saņemts lēmums par ārvalstu finanšu palīdzības ietvaros konstatēto neatbilstoši veikto izdevumu ieturēšanu vai atmaksāšanu un prasības pret sadarbības iestādi (SI), veicot šādu grāmatojumu:

Grāmatojums Nr. 3

D	*2xxx*	*Prasības par ārvalstu finanšu palīdzības un ES politiku instrumentu līdzekļu atmaksu (pret SI)*
K	*5xxx*	*Saistības pret ES par ārvalstu finanšu palīdzību un ES politiku instrumentiem*

9.30.5. Neatbilstoši veikto izdevumu atgūšanas gadījumā - dienā, kad no finansējuma saņēmēja saņem naudas līdzekļus, budžeta iestāde, pamatojoties uz konta izrakstu veic šādu grāmatojumu:

Grāmatojums Nr.4 – budžeta iestāde atzīst naudas līdzekļu palielinājumu un prasību samazinājumu naudas līdzekļu pārskaitījuma dienā

D	*2600*	*Naudas līdzekļi*
K	*2xxx*	*Prasības par ārvalstu finanšu palīdzības un ES politiku instrumentu līdzekļu atmaksu (pret SI)*

9.30.6. Gadījumā, ja neatbilstoši veiktos izdevumus par pārskata periodā atzītajiem ieņēmumiem atgūst saskaņā ar normatīvajos aktos noteikto kārtību, budžeta iestāde neatbilstoši veiktos izdevumus uzskata par atgūtiem un atzīst prasību un ieņēmumu samazinājumu, veicot šādus grāmatojumus:

Grāmatojums Nr.5 – budžeta iestāde atzīst ieņēmumu un prasību samazinājumu, ja neatbilstoši veiktie izdevumi tiek ieturēti par pārskata periodā atzītiem ieņēmumiem

D	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*
K	*2xxx*	*Prasības par ārvalstu finanšu palīdzības un ES politiku instrumentu līdzekļu atmaksu (pret SI)*

Grāmatojums Nr.6 – budžeta iestāde atzīst izdevumus un samazina prasības, ja neatbilstoši veiktie izdevumi tiek ieturēti par iepriekšējos periodos atzītiem ieņēmumiem

D	*7000*	*Pamatdarbības izdevumi*
K	*2xxx*	*Prasības par ārvalstu finanšu palīdzības un ES politiku instrumentu līdzekļu atmaksu (pret SI)*

9.30.7. Veicot nepamatoti veikto izdevumu atmaksu, pamatojoties uz apstiprinājuma dokumentu par atmaksas veikšanu, maksājuma dienā atzīst aktīvu (naudas līdzekļu) un saistību samazinājumu:

Grāmatojums Nr. 7

D	*5xxx*	*Saistības par ES par ārvalstu finanšu palīdzību un ES politiku instrumentiem*
K	*2600*	*Naudas līdzekļi*

9.30.8. Gadījumos, ja pārskata perioda beigās tiek konstatēts, ka ārvalstu finanšu palīdzības ietvaros ieskaitītie līdzekļi ir mazāki nekā veiktie (sertificētie) izdevumi, veic kreditoru pozitīvā atlikuma pārklasifikāciju:

Grāmatojums Nr.8

D	*2xxx*	*Prasības par ārvalstu finanšu palīdzības un ES politiku instrumentu līdzekļu atmaksu*
K	*5xxx*	*Saistības pret ES par ārvalstu finanšu palīdzību un ES politiku instrumentiem*

9.31. **Piemērs**

9.31.1. Valsts kase sagatavo maksājuma pieteikumu par Eiropas Sociālā fonda ietvaros veicamo starpposma maksājumu, ko atbilstoši normatīvo aktu prasībām apstiprina Sadarbības iestāde un Vadošā iestāde. Pēc apstiprinājuma gūšanas Valsts kase nosūta maksājuma pieteikumu Eiropas Komisijai. Pamatojoties uz saņemto maksājuma pieteikumu Eiropas komisija ieskaita Eiropas sociālā fonda naudas līdzekļus Valsts kases kontā.

Grāmatojums – starpposma maksājuma saņemšana Valsts kasē

D	*2600*	*Naudas līdzekļi*
K	*5819*	*Pārējās īstermiņa saistības*

9.31.2. Pamatojoties uz maksājuma rīkojumu, Valsts kase nodrošina Eiropas Sociālā fonda līdzekļu pārskaitījumu finansējuma saņēmējiem. Projektu īstenošanas laikā finansējuma saņēmēji sagatavo un sniedz Sadarbības iestādei maksājuma pieprasījumus par projektu ietvaros veiktajiem izdevumiem. Atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajai kārtībai Sadarbības iestādē nodrošina finansējuma uzraudzību un noteiktā kārtībā apstiprina maksājumu pieprasījumus, veicot attiecīgus ierakstus Valsts informācijas sistēmā par projektu ietvaros veiktiem attaisnotajiem izdevumiem. Pamatojoties uz Valsts informācijas sistēmā iekļauto informāciju par apstiprinātiem izdevumiem, Valsts kase atzīst ieņēmumus no Eiropas Sociālā fonda un saistību samazinājumu.

Grāmatojums – ieņēmumu atzīšana Valsts kasē un saistību samazinājums

D	*5819*	*Pārējās īstermiņa saistības*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*

Vienlaikus, pamatojoties uz apstiprinātajiem maksājuma pieprasījumiem, Valsts kase veic naudas līdzekļu pārskaitījumu un atzīst Eiropas Sociālā projekta ietvaros veiktos izdevumus.

Grāmatojums – projekta izdevumu atzīšana Valsts kasē un naudas līdzekļu samazinājums

D	*7000*	*Pamatdarbības izdevumi*
K	*2600*	*Naudas līdzekļi*

9.32. **Procesa shēma**

9.attēls. Ārvalstu finanšu palīdzība ES politiku instrumentiem un cita ārvalstu finanšu palīdzība.

Sodi

9.33. Grāmatvedības uzskaites principi

9.33.1. Sodi var būt naudas sodi, soda naudas, kas piemērotas nodokļu iekasēšanas rezultātā un līgumsodi. Šīs apakšnodaļas uzskaites principi attiecas tikai uz sodiem no darījumiem bez atlīdzības. Sodi no darījumiem ar atlīdzību tiek apskatīti Rokasgrāmatas sadaļā "Ieņēmumu no darījumiem ar atlīdzību uzskaite". Šajā apakšnodaļā noteiktie grāmatvedības uzskaites principi neattiecas uz nokavējuma naudu uzskaiti nodokļiem, ko administrē Valsts ieņēmumu dienests. Minēto nokavējumu naudu uzskaites principi aprakstīti Rokasgrāmatas nodaļas "Nodokļi un nodevas" apakšnodaļas "Nodokļu uzskaites pamatprincipi" daļā "Nokavējuma naudu un soda naudu uzskaite".

9.33.2. Dažādas budžeta iestādes amatpersonas var uzlikt sodu privātpersonām, kuras pēc šo amatpersonu ieskata ir pārkāpušas likumu. Šādos gadījumos personai parasti ir izvēles iespēja samaksāt sodu vai pārsūdzēt šo lēmumu tiesā. Ja atbildētājs vienojas ar prokuroru par soda nomaksu, tādējādi izvairoties no tiesvedības, attiecīgais notikums tiek uzskatīts par sodu.

9.33.3. Budžeta iestāde atzīst ieņēmumus no sodiem, kad saņemamā summa atbilst aktīva definīcijai un aktīva atzīšanas kritērijiem, kā noteikts Rokasgrāmatas apakšnodaļā "Pārvedumu uzskaites pamatprincipi".

9.33.4. Budžeta iestāde sodus uzskaita zembilancē no dienas, kad tai rodas likumīgas tiesības iekasēt attiecīgo sodu, bet bilancē – no dienas, kad soda saņemšana ir droši ticama.

9.33.5. Soda saņemšana tiek uzskatīta kā droši ticama agrākajā no notikumiem, kad naudas līdzekļi tiek saņemti vai kad soda maksātājs ir rakstiski apstiprinājis, ka veiks soda samaksu.

9.33.6. Gadījumos, kad budžeta iestāde iekasē soda naudu kādas citas budžeta iestādes vārdā, tā veic ieņēmumu no soda naudām uzskaiti atsevišķi no savas saimnieciskās darbības uzskaites un sagatavo atsevišķu finanšu pārskatu, kurā uzrāda sodu administrēšanas rezultātu.

9.33.7. Ieņēmumu no sodiem uzskaites procesa shēma attēlota 10. attēlā.

9.34. Grāmatojumi

9.34.1. Budžeta iestāde uzlikto naudas sodu uzskaita zembilancē, pamatojoties uz aprēķinu un/vai lēmumu, administratīvo aktu vai citu attaisnojuma dokumentu, veicot šādu grāmatojumu:

Grāmatojums Nr. 1

D	*9130*	*Aprēķinātie līgumsodi, naudas sodi, soda naudas un kavējuma naudas*
K	*9xxx*	*Zembilances pretkonts**

** Zembilances pretkonts ir tehniskais konts, kurš nodrošina grāmatvedības uzskaites sistēmās zembilances uzskaiti pēc divkārša ieraksta principa. Budžeta iestāde var izvēlēties arī citu tehniskā konta lietošanu zembilances darījuma uzskaitei.*

9.34.2. Gadījumos, kad uzliktā naudas soda maksājuma saņemšana ir droši ticama, balstoties uz saņemtajiem naudas līdzekļiem - ieņēmumus no naudas sodiem uzskaita dienā, kad saņemts maksājums budžeta iestādes kontā Valsts kasē vai kredītiestādes kontā. Maksājuma saņemšanas dienā budžeta iestāde atzīst naudas līdzekļu palielinājumu un pamatdarbības ieņēmumus un veic šādu grāmatojumu:

Grāmatojums Nr. 2

D	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē vai kredītiestādēs vai citās institūcijās*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*

** ja sods nav atzīstams par droši ticamu pilnā apmērā, budžeta iestāde to soda daļu (apmēru), kas nav atzīstama par droši ticamu, uzskaita zembilancē*

9.34.3. Saņemot **naudas** soda maksājumu, budžeta iestāde samazina zembilances prasības par iepriekš zembilancē uzskaitīto sodu iekasētās soda naudas maksājuma apmērā un veic šādu grāmatojumu:

Grāmatojums Nr. 3

D	*9xxxx*	*Zembilances pretkonts*
K	*9130*	*Aprēķinātie līgumsodi, naudas sodi, soda naudas un kavējuma naudas*

9.34.4. Gadījumos, kad uzliktā soda maksājuma saņemšana ir droši ticama, balstoties uz saņemto rakstisko apliecinājumu no soda maksātāja, budžeta iestāde atzīst prasību par saņemamo soda naudu un ieņēmumus un veic šādu grāmatojumu:

Grāmatojums Nr. 4

D	*2300*	*Īstermiņa prasības**
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*

** ja sods nav atzīstams par droši ticamu pilnā apmērā, budžeta iestāde to soda daļu (apmēru), kas nav atzīstama par droši ticamu, uzskaita zembilancē*

9.34.5. Saņemot soda maksājumu, tā saņemšanas dienā budžeta iestāde atzīst naudas līdzekļu palielinājumu un samazina iepriekš atzītās prasības par uzlikto sodu, un veic šādu grāmatojumu:

Grāmatojums Nr. 5

D	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē vai kredītiestādēs vai citās institūcijās*
K	*2300*	*Īstermiņa prasības*

9.35. **Piemēri**

9.35.1. Valsts vides dienests kādu uzņēmumu atzīst par vainīgu nopietna kaitējuma videi nodarīšanā. Saskaņā ar Valsts vides dienesta lēmumu uzņēmumam ir jāveic sanācijas pasākumi nodarītā kaitējuma seku mazināšanai un jāmaksā naudas sods. Lēmums nav pārsūdzams, un uzņēmums ir apstiprinājis (rakstveidā) naudas soda nomaksu. Uzņēmumam ir stabils finansiālais stāvoklis, un tas var samaksāt piespriesto sodu. Atbilstoši MK noteikumos par grāmatvedību noteiktajam aktīvus un ieņēmumus no saņemtā aktīva atzīst, ja aktīvs atbilst definētajiem aktīva atzīšanas kritērijiem – pastāv liela varbūtība par aktīva saņemšanu un aktīva vērtību var ticami novērtēt. Valsts vides dienests uzrāda prasību un ieņēmumus savā finanšu pārskatā tajā periodā, kurā sods ir atzīts par ticamu (skatīt grāmatojumu zemāk).

Grāmatojums

D	*2300*	*Īstermiņa prasības*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*

9.35.2. Fiziskā persona nav veicis maksājumu budžetā atbilstošajā termiņā. Pārskata perioda beigās budžeta iestāde novērtē maksājumus, veic nokavējuma naudas un attiecīgā maksājuma pārrēķinu, ko nosūta rakstveidā fiziskajai personai. Aprēķināto nokavējuma naudu uzskaita zembilancē. Maksājuma saņemšanas dienā budžeta iestāde atzīst ieņēmumus no saņemtās nokavējuma naudas un samazina uzkrātās prasības (zembilancē) par nokavējuma naudu.

Grāmatojums – aprēķināto nokavējuma naudu uzskaita zembilancē

D	*9130*	*Aprēķinātie līgumsodi, naudas sodi, soda naudas un kavējuma naudas*
K	*9xxx*	*Zembilances pretkonts*

Grāmatojums – nokavējuma naudas maksājuma saņemšanas dienā atzīst ieņēmumus no saņemtās nokavējuma naudas

D	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē vai kredītiestādēs vai citās institūcijās*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*

Grāmatojums - nokavējuma naudas maksājuma saņemšanas dienā dzēš iepriekš zembilancē atzītās nokavējuma naudas prasības iekasētās nokavējuma naudas apmērā

D	*9xxx*	*Zembilances pretkonts*
K	*9130*	*Aprēķinātie līgumsodi, naudas sodi, soda naudas un kavējuma naudas*

9.36. **Procesa shēma**

10.attēls. Ieņēmumi no sodiem

Ieņēmumi no aizņēmumiem uz atvieglotiem nosacījumiem

9.37. **Grāmatvedības uzskaites principi**

9.37.1. Aizņēmumi ar atvieglotiem nosacījumiem ir budžeta iestādes saņemtie aizņēmumi, kuriem piemērotās procentu likmes ir zemākas par tirgus likmēm.

9.37.2. Aizņēmuma atmaksājamā daļa kopā ar procentu maksājumiem ir uzskaitāma saskaņā ar Rokasgrāmatas sadaļu "Finanšu instrumentu uzskaite". Vienlaikus budžeta iestāde izvērtē, vai starpība starp darījuma cenu (aizņēmuma summa) un aizņēmuma patieso vērtību sākotnējās atzīšanas dienā nav uzskatāma par ieņēmumiem, kas gūti darījumā bez atlīdzības, kas grāmatvedības uzskaitē būtu jāuzskaita saskaņā ar šajā Rokasgrāmatas sadaļā noteiktajiem uzskaites principiem.

9.37.3. Ja budžeta iestāde konstatē, ka starpība starp darījuma cenu (aizņēmuma summa) un tā patieso vērtību sākotnējās atzīšanas dienā ir uzskatāma par ieņēmumiem, kas gūti darījumā bez atlīdzības, budžeta iestāde atzīst šo starpību par ieņēmumiem, izņemot gadījumus, ja pastāv pašreizējs pienākums, piemēram, ja uz nodotajiem aktīviem ir attiecināti kādi īpaši nosacījumi, no kuriem izriet pašreizējs pienākums. Gadījumos, kad pastāv pašreizējs pienākums, aprēķināto starpību atzīst par saistībām. Izpildot attiecīgo nosacījumu, budžeta iestāde samazina saistības un palielina ieņēmumus attiecīgi par tādu pašu summu.

9.37.4. Aizņēmumu uz atvieglotiem nosacījumiem uzskaites procesa shēma attēlota 11. attēlā.

9.38. **Grāmatojumi**

9.38.1. Saņemot naudas līdzekļus norēķinu kontā, budžeta iestāde veic grāmatojumus darījuma oriģinālajā valūtā saskaņā ar noslēgto aizņēmuma līgumu.

9.38.2. Tā kā uz atvieglotiem nosacījumiem saņemtie aizņēmumi ir saņemti, piemērojot procentu likmes, kas ir zemākas par tirgus likmēm, darījuma cena sākotnējās atzīšanas dienā var nebūt šāda aizņēmuma patiesā vērtība. Tāpēc sākotnējās atzīšanas dienā budžeta iestāde izvērtē saņemtā aizņēmuma būtību pa tā sastāvdaļām un nosaka starpību starp saņemtā aizņēmuma summu un aizņēmuma pašreizējo vērtību, kas tiek diskontēta, izmantojot tirgus procenta likmi, un atzīst saistības, ja aizņēmuma līgumā ir iekļauti nosacījumi aizņēmuma izmantošanai, vai ieņēmumus, ja līgumā nav noteikti nosacījumi, minētās summas apmērā.

9.38.3. Naudas saņemšanas dienā veic šādus grāmatojumus:

Grāmatojums Nr.1- ja aizņēmuma līgumā ir iekļauti nosacījumi

D	*2600*	*Naudas līdzekļi*
K	*5110*	*Ilgtermiņa aizņēmumi (aizņēmuma pašreizējā vērtība)*
K	*5910*	*Nākamo periodu ieņēmumi, saņemtie avansa maksājumi (diskontēšanas starpība)*

Grāmatojums Nr.2- ja aizņēmuma līgumā nav iekļauti nosacījumi

D	*2600*	*Naudas līdzekļi*
K	*5110*	*Ilgtermiņa aizņēmumi (aizņēmuma pašreizējā vērtība)*
K	*8100*	*Finanšu ieņēmumi (diskontēšanas starpība)*

9.38.4. Atbilstoši līguma nosacījumu izpildei pārskata gadā atzīst ieņēmumus un saistību samazinājumu.

Grāmatojums Nr.3

D	*5110*	*Ilgtermiņa aizņēmumi*

K 6000 Pamatdarbības ieņēmumi

9.39. **Piemērs**

Budžeta iestāde no attīstības aģentūras saņem 6 miljonus EUR lielu finansējumu 10 skolu būvniecībai nākamajos piecos gados. Finansējums piešķirts ar nosacījumu, ka 1 miljons EUR no piešķirtā finansējuma nav jāatmaksā gadījumā, ja skolas tiek uzceltas. Savukārt 5 miljoni EUR no piešķirtā finansējuma jāatmaksā sekojošā kārtībā:

- 1.gadā: aizņēmums nav jāatmaksā;
- 2.gadā: jāatmaksā 10% no aizņēmuma summas;
- 3.gadā: jāatmaksā 20% no aizņēmuma summas;
- 4.gadā: jāatmaksā 30% no aizņēmuma summas;
- 5.gadā: jāatmaksā 40% no aizņēmuma summas.

Aizņēmuma periodā piemērotā procentu likme ir 5% gadā no atlikušās aizņēmuma summas (tiek pieņemts, ka procenti tiek maksāti reizi gadā). Līdzīgu aizņēmumu tirgus procentu likme ir 10%. Ja skolas netiek uzbūvētas, piešķirtais finansējums jāatdod pārveduma veicējam (tiek pieņemts, ka pārveduma veicējam ir efektīvas uzraudzības sistēmas un pieredze neizmantoto naudas līdzekļu atgūšanā). Budžeta iestādes aizņēmuma perioda laikā uzbūvētās skolas:

- 1.gadā: pabeigta vienas skolas būvniecība;
- 2.gadā: pabeigta trīs skolu būvniecība;
- 3.gadā: pabeigta piecu skolu būvniecība;
- 4.gadā: pabeigta visu desmit skolu būvniecība.

Budžeta iestāde faktiski saņēmusi 1 miljona EUR lielu dotāciju un aizņēmumu 5 miljonu EUR apmērā.

Tālāk sniegti grāmatojumi, detalizētas finanšu instrumentu uzskaites prasības, aprēķini un grāmatojumi apskatīti Rokasgrāmatas sadaļā "Finanšu instrumentu uzskaite".

Grāmatojumi

Sākotnējā atzīšana:			
D **K** **K**	2620 5119 5910	Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās Ilgtermiņa aizņēmumi Nākamo periodu ieņēmumi, saņemtie avansa maksājumi	6 000 000,00 EUR 4 215 450,00 EUR 1 784 550,00 EUR
D **K**	5119 5219	Ilgtermiņa aizņēmumi Īstermiņa aizņēmumi un ilgtermiņa aizņēmumu īstermiņa daļa	250 000,00 EUR 250 000,00 EUR
1.gads: Ieņēmumu/izdevumu atzīšana (1/10 no uzbūvētajām skolām*1 784 550,00 EUR)			
D **K**	5910 6000	Nākamo periodu ieņēmumi, saņemtie avansa maksājumi Pamatdarbības ieņēmumi	178 455,00 EUR 178 455,00 EUR
Procentu izmaksu/ieņēmumu atzīšana			
D **K** **D** **K**	8220 5119 5219 2620	Procentu izdevumi Ilgtermiņa aizņēmumi Īstermiņa aizņēmumi un ilgtermiņa aizņēmumu īstermiņa daļa Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās	421 545,00 EUR 421 545,00 EUR 250 000,00 EUR 250 000,00 EUR
D **K**	5119 5219	Ilgtermiņa aizņēmumi Īstermiņa aizņēmumi un ilgtermiņa aizņēmumu īstermiņa daļa	750 000,00 EUR 750 000,00 EUR

2.gads: Ieņēmumu/izdevumu atzīšana (3/10 no uzbūvētajām skolām*1 784 500,00 EUR–jau atzītā summa)			
D **K**	5910 6000	Nākamo periodu ieņēmumi, saņemtie avansa maksājumi Pamatdarbības ieņēmumi	356 910,00 EUR 356 910,00 EUR
Izmaksu/ieņēmumu atzīšana (% no 5 000 000 EUR+500 000 EUR aizdevuma atmaksa)			
D **K** **D** **K**	8220 5119 5219 2620	Procentu izdevumi Ilgtermiņa aizņēmumi Īstermiņa aizņēmumi un ilgtermiņa aizņēmumu īstermiņa daļa Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās	438 700,00 EUR 438 700,00 EUR 750 000,00 EUR 750 000,00 EUR
D **K**	5119 5219	Ilgtermiņa aizņēmumi Īstermiņa aizņēmumi un ilgtermiņa aizņēmumu īstermiņa daļa	1 225 000,00 EUR 1 225 000,00 EUR
3.gads: Ieņēmumu/izdevumu atzīšana (5/10 no uzbūvētajām skolām*1 784 500,00 EUR–jau atzītā summa)			
D **K**	5910 6000	Nākamo periodu ieņēmumi, saņemtie avansa maksājumi Pamatdarbības ieņēmumi	356 910,00 EUR 356 910,00 EUR
Izmaksu/ieņēmumu atzīšana (% no 4 500 000,00 EUR+1 000 000,00 EUR aizdevuma atmaksa)			
D **K** **D** **K**	8220 5119 5219 2620	Procentu izdevumi Ilgtermiņa aizņēmumi Īstermiņa aizņēmumi un ilgtermiņa aizņēmumu īstermiņa daļa Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās	407 569,00 EUR 407 569,00 EUR 1 225 000,00 EUR 1 225 000,00 EUR
D K	5119 5219	Ilgtermiņa aizņēmumi Īstermiņa aizņēmumi un ilgtermiņa aizņēmumu īstermiņa daļa	1 675 000,00 EUR 1 675 000,00 EUR
4.gads: Ieņēmumu/izdevumu atzīšana (uzbūvētas visas skolas, 1 784 550,00 EUR-892 275,00 EUR)			
D **K**	5910 6000	Nākamo periodu ieņēmumi, saņemtie avansa maksājumi Pamatdarbības ieņēmumi	892 275,00 EUR 892 275,00 EUR
Izmaksu/ieņēmumu atzīšana (% no 3 500 000,00 EUR+1 500 000,00 EUR aizdevuma atmaksa)			
D **K** **D** **K**	8220 5119 5219 2620	Procentu izdevumi Ilgtermiņa aizņēmumi Īstermiņa aizņēmumi un ilgtermiņa aizņēmumu īstermiņa daļa Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās	325 826,00 EUR 325 826,00 EUR 1 675 000,00 EUR 1 675 000,00 EUR
D K	5119 5219	Ilgtermiņa aizņēmumi Īstermiņa aizņēmumi un ilgtermiņa aizņēmumu īstermiņa daļa	1 909 091,00 EUR 1 909 091,00 EUR
5.gads: Izmaksu atzīšana (% no 2 000 000,00 EUR+2 000 000,00 EUR aizdevuma atmaksa			
D **K** **D** **K**	8220 5119 5219 2620	Procentu izdevumi Ilgtermiņa aizņēmumi Īstermiņa aizņēmumi un ilgtermiņa aizņēmumu īstermiņa daļa Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās	190 909,00 EUR 190 909,00 EUR 2 100 000,00 EUR 2 100 000,00 EUR

9.40. **Procesa shēma**

11.attēls. Aizņēmumi uz atvieglotiem nosacījumiem

Citi pārvedumi

9.41. **Grāmatvedības uzskaites principi**

9.41.1. Budžeta iestāde atzīst aktīvus un ieņēmumus no citiem pārvedumu veidiem, ja pārvedums atbilst aktīva atzīšanas kritērijiem. Pie citiem pārveduma veidiem attiecināmi parādu dzēšana, mantojumi un pakalpojumi natūrā.

9.42. **Parādu dzēšana**

9.42.1. Budžeta iestāde atzīst aktīvu un ieņēmumus no parādu dzēšanas gadījumos, kad darījuma partneri atsakās no tiesībām iekasēt budžeta iestādes parādu, to attiecīgi dzēšot.

9.42.2. Piemēri:

- Valdība pieņem lēmumu par piešķirtā aizdevuma dzēšanu pašvaldībai. Šajā gadījumā pašvaldība atzīst neto aktīvu pieaugumu (ieņēmumus) dienā, kad iepriekš atzītās saistības par saņemto aizdevumu ir dzēstas.

Grāmatojums

D	*5000*	*Saistības*
K	*8530*	*Ieņēmumi no saistību dzēšanas*

- Valdība piešķīra pašvaldībai aizdevumu 2 miljonu EUR apmērā ūdens attīrīšanas iekārtu būvniecībai. Mainoties politikai, valdība pieņem lēmumu dzēst aizdevumu un uz aizdevuma dzēšanu nav attiecināmi nekādi noteikumi. Lēmums par aizdevuma dzēšanu pašvaldībai tiek paziņots rakstveidā, pievienojot dokumentālu apstiprinājumu par aizdevuma dzēšanu. Pašvaldība, saņemot valdības vēstuli un dokumentālu apstiprinājumu par aizdevuma dzēšanu, pārtrauc no aizdevuma izrietošo saistību atzīšanu un uzrāda ieņēmumus tā perioda pārskatā, kurā saņemts apstiprinājums par parāda dzēšanu un pārtraukta attiecīgo aizdevuma saistību atzīšana.

Grāmatojums

D	*5000*	*Saistības*
K	*8530*	*Ieņēmumi no saistību dzēšanas*

9.43. **Mantojums**

9.43.1. Mantojums ir pārvedums, kas veikts saskaņā ar mantojuma atstājēja testamenta vai citiem nosacījumiem. Pagātnes notikums, kas rada kontroli pār aktīvu iestājas, kad budžeta iestādei ir izpildāma prasība, piemēram, mantojuma atstājēja nāves gadījumā vai testamenta spēkā stāšanās brīdī.

9.43.2. Mantojumu, kas atbilst aktīva definīcijai, atzīst par aktīvu un ieņēmumiem, ja pastāv liela varbūtība, ka notiks nākotnes saimniecisko labumu saņemšana, un ja aktīva patieso vērtību var ticami novērtēt. Nākotnes saimniecisko labumu saņemšanas varbūtības noteikšana var būt problemātiska, ja starp mantojuma atstājēja nāvi un dienu, kad budžeta iestāde saņem jebkādus aktīvus, paiet zināms laika posms. Budžeta iestādei jāizvērtē, vai mantojuma atstājēja novēlētais īpašums ir pietiekami liels, lai apmierinātu ar to saistītās prasības un izpildītu visus novēlējumus. Arī testamenta apstrīdēšana var ietekmēt aktīvu saņemšanas varbūtību, līdz ar to budžeta iestāde izvērtē, vai mantojuma tiesības ir neapstrīdamas, kā rezultātā var atzīt saņemto pārvedumu.

9.43.3. Mantojumus novērtē saņemto vai saņemamo resursu patiesajā vērtībā.

9.43.4. **Piemērs -** valsts universitātes absolvente, 55 gadus veca sieviete, savā testamentā ir noteikusi universitāti kā galveno mantinieku. Testaments tiek paziņots universitātei. Absolvente nav precējusies un viņai nav bērnu. Viņas īpašumā ir nekustamais īpašums, kura pašreizējā vērtība ir

200 000 EUR. Valsts universitāte neuzrāda nekādu ar testamentu saistītu aktīvu vai ieņēmumu palielinājumu savā finanšu pārskatā par periodu, kurā sagatavots testaments. Pagātnes notikums, kura rezultātā rodas mantojuma tiesības, ir mantojuma atstājēja nāve. Aktīvu un ieņēmumus no aktīva saņemšanas atzīst, kad izpildās aktīva atzīšanas kritēriji, tas ir, mantojuma atstājējas nāves gadījumā budžeta iestādei (universitāte) rodas mantojuma tiesības un tās nav apstrīdamas.

Grāmatojums – universitāte atzīst saņemto mantojumu dienā, kad mantojuma tiesības nav apstrīdamas

D	*1xxx*	*Ilgtermiņa aktīvi*
	vai	
	2300	*Īstermiņa prasības*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*

10. Informācijas uzrādīšana

10.1. Budžeta iestāde uzrāda pārskata gadā iestādes darbības rezultātā radušos ieņēmumus pārskatā par darbības finansiālajiem rezultātiem saskaņā ar uzkrāšanas principu, ņemot vērā sekojošus principus:

1) ieņēmumus norāda pa ieņēmumus grupām;
2) ieņēmumus (izņemot nodokļu ieņēmumus) pārskatā norāda pa šādiem institucionālo sektoru klasifikācijas kodiem atbilstoši normatīvajiem aktiem budžeta klasifikācijas jomā:

- atsevišķi norāda sektora S130000 datus klasifikācijas pilnā apmērā;
- sektoru S110000, S120000, S140000, S150000 un S200000 datus norāda kopsummā.

3) pārskatā par darbības finansiālajiem rezultātiem norāda arī grāmatvedības aplēšu izmaiņu, darījumu klasifikācijas maiņas un iepriekšējo pārskata periodu kļūdu labojumu ietekmi.

10.2. Budžeta iestāde grāmatvedības uzskaites principu aprakstā sniedz informāciju par ieņēmumu atzīšanas principiem, kas rodas darījumos bez atlīdzības.

10.3. Papildus budžeta iestāde pārskata par darbības finansiālajiem rezultātiem posteņu skaidrojumā sniedz informāciju par:

- ieņēmumiem pārskata periodā un iepriekšējā pārskata periodā, kā arī izmaiņām pārskata perioda laikā (absolūtajās vienībās un %);
- būtiskiem darījumiem vai notikumiem pārskata periodā, kas ietekmēja izmaiņas, un darījumiem, kas ir vienādi ar vienu miljonu EUR absolūtajā vērtībā vai lielāki;
- citu informācija pārskatu lietotājiem.

11. Attaisnojuma dokumentu paraugi un veidlapas

11.1. Grāmatvedības izziņa par perioda slēgumu

Budžeta iestāde veidlapa/rekvizīti

Grāmatvedības izziņa Nr._____

par pārskata perioda slēgumu (nodokļi)

201____. gada _____

Grāmatvedības izziņa sagatavota, lai pārskata perioda ietvaros, pamatojoties uz veiktajiem aprēķiniem (pielikums Nr.___) pārklasificētu bilances posteņu atlikumus un 201___.g. ___._____ veiktu sekojošas korekcijas saistību/prasību posteņos:

Grāmatojumi:

D _____ K _____ EUR _____

D _____ K _____ EUR _____

D _____ K _____ EUR _____

D _____ K _____ EUR _____

D _____ K _____ EUR_____

Galvenais/-ā grāmatvedis/-e: _____*(paraksts)*_____ (Vārds, Uzvārds)

11.2. Grāmatvedības izziņa

Budžeta iestādes veidlapa/rekvizīti

Grāmatvedības izziņa Nr._____ par atzītajiem izdevumiem

201____. gada _____

Grāmatvedības izziņa sagatavota, lai veiktu avansā saņemtā transferta _____ samazinājumu pamatojoties uz saņemtajiem attaisnojuma dokumentiem (pielikums Nr.___) par atzītajiem (attaisnotajiem) izdevumiem, veicot sekojošus grāmatojumus:

Grāmatojumi:

D _____ K _____ EUR _____

D _____ K _____ EUR _____

Galvenais/-ā grāmatvedis/-e: _____*(paraksts)*_____ (Vārds, Uzvārds)

11.3. Ziedojumu/dāvinājumu novērtēšanas akts (izņemot pamatlīdzekļiem)

Budžeta iestādes veidlapa

Ziedojuma/ dāvinājuma novērtējuma

AKTS Nr._____

201____.g._____ *(vieta)*

Budžeta iestādes ziedojumu un dāvinājumu novērtēšanas komisija, kas izveidota, pamatojoties uz budžeta iestādes iekšējo normatīvo aktu *(normatīvā akta nosaukums, Nr., datums)* 201_____.gada _____ ir veikusi saņemtā ziedojuma/dāvinājuma novērtēšanu atbilstoši Ministru kabineta noteikumos par grāmatvedības uzskaiti un iekšējā normatīvajā aktā *(normatīvā akta nosaukums, Nr., datums)* noteiktajai kārtībai.

Ziedojuma/dāvinājuma saņemšanas datums: _____

Ziedojuma/dāvinājuma sniedzējs: _____

Nr.	**Ziedojuma vai dāvinājuma nosaukums, apraksts**	**Daudzums**	**Vērtības noteikšanas veids**	**Vienas vienības vērtība**	**Kopējā vērtība**

Citi papildus attaisnojuma dokumenti:_____

Komisijas locekļi: *(paraksts, Vārds, Uzvārds)*

(paraksts, Vārds, Uzvārds)

(paraksts, Vārds, Uzvārds)

11.4. Ziedojumu/dāvinājumu novērtēšanas akts

Budžeta iestādes veidlapa

Ziedojuma/ dāvinājuma novērtējuma

AKTS Nr._____

201____.g._____ *(vieta)*

Budžeta iestādes ziedojumu un dāvinājumu novērtēšanas komisija, kas izveidota, pamatojoties uz budžeta iestādes iekšējo normatīvo aktu *(normatīvā akta nosaukums, Nr., datums)* 201_____.gada _____ ir veikusi saņemtā pamatlīdzekļa _____ novērtēšanu un vērtības apstiprināšanu atbilstoši Ministru kabineta noteikumos par grāmatvedības uzskaiti un iekšējā normatīvajā aktā *(normatīvā akta nosaukums, Nr., datums)* noteiktajai kārtībai.

Ziedojuma/dāvinājuma saņemšanas datums: _____

Ziedojuma/dāvinājuma sniedzējs: _____

	Apraksts
Saņemšanas dokuments, datums	
Pamatlīdzekļa tehniskais raksturojums (izgatavošanas materiāli u.c. norādes, kas kalpo par pamatu vērtības noteikšanai)	
Tehniskais stāvoklis	
Pamatlīdzekļu kategorijas apakšgrupa, nolietojuma norma (% gadā)	
Atlikušā lietderīgās lietošanas laika noteikšanas veids	
Ilgtermiņa ieguldījuma lietošanas vērtības noteikšanā izmantotās metodes:	
vidējā tirgus vērtība	
amortizēto aizstāšanas izmaksu metode	
atgūstamās vērtības (atjaunošanas izmaksu) metode	
pakalpojuma vienību metode	
citas vispāratzītas vērtēšanas metodes, eksperta vērtējums	
Pamatlīdzekļa vērtība (EUR)	
Citas pazīmes vai attiecināma informācija	

Citi papildus attaisnojuma dokumenti:_____

Komisijas locekļi: _____ *(paraksts, Vārds, Uzvārds)*

_____ *(paraksts, Vārds, Uzvārds)*

_____ *(paraksts, Vārds, Uzvārds)*

Ieņēmumu no darījumiem ar atlīdzību uzskaite

1. Mērķis

Šīs sadaļas mērķis ir noteikt budžeta iestāžu ieņēmumu uzskaites principus darījumos ar atlīdzību.

2. Sfēra

Šī sadaļa nosaka uzskaites principus ieņēmumiem no sekojošiem darījumiem un notikumiem:

- pakalpojumu sniegšana;
- preču pārdošana;
- gadījumi, kad budžeta iestādes aktīvus lieto trešās personas un budžeta iestāde gūst ieņēmumus procentu, autoratlīdzības un dividenžu vai tamlīdzīgu maksājumu veidā.

Papildus sadaļa nosaka uzskaites principus ieņēmumiem no līgumsodiem, kas attiecas uz iepriekš minētajiem darījumiem un notikumiem.

Sadaļā sniegti ar uzskaiti saistītie grāmatojumi, kā arī atsauces uz uzskaiti reglamentējošiem normatīvajiem aktiem, attaisnojuma dokumentu paraugi, praktiskie piemēri un informācijas atklāšanas paraugi.

3. Definīcijas

Darījums ar atlīdzību	rodas, kad budžeta iestāde saņem aktīvus vai pakalpojumus, vai izpilda saistības, un darījuma otrai pusei pretī tieši nodod atlīdzību, kuras patiesā vērtība atbilst saņemto aktīvu vai pakalpojumu patiesai vērtībai. Tie ietver ieņēmumus un izdevumus, kuri ir saistīti ar pakalpojumu sniegšanu, preču pārdošanu, aktīvu lietošanu un līgumsodiem.
Darījums bez atlīdzības	rodas, kad darījuma viena puse saņem aktīvus vai pakalpojumus, vai dzēš saistības, pretī nedodot (nesaņemot) atlīdzību vai dodot (saņemot) atlīdzību, kuras patiesā vērtība neatbilst saņemto aktīvu vai pakalpojumu vai dzēsto saistību patiesai vērtībai. Šie darījumi ietver nodokļu, nodevu, valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu un citu maksājumu budžetā ieņēmumus un pārvedumus, tajā skaitā transfertus, dotācijas no vispārējiem ieņēmumiem, ārvalstu finanšu palīdzību, saistību dzēšanu, dāvinājumus, ziedojumus, kavējuma naudas, naudas sodus u.c.
Ieņēmumi	saimnieciskie labumi, tai skaitā aktīvu vērtības palielinājums vai saistību vērtības samazinājums, ko saņem vai saņems budžeta iestāde savā vārdā vai pildot funkcijas un kas palielina pašu kapitālu.
Līgumsodi	saimnieciskie labumi, ko budžeta iestāde saņēmusi vai tai jāsaņem no citas personas un kas attiecas uz šīs personas izdarītajiem noteikumu pārkāpumiem, kas rodas no sekojošiem darījumiem vai notikumiem ar atlīdzību: • pakalpojumu sniegšana; • preču pārdošana;

- gadījumi, kad budžeta iestādes aktīvus lieto trešās personas un budžeta iestāde gūst ieņēmumus procentu, autoratlīdzības un dividenžu vai tamlīdzīgu maksājumu veidā.

Patiesā vērtība summa, par kādu aktīvu ir iespējams apmainīt starp labi informētām, savstarpēji ieinteresētām un nesaistītām personām.

4. Izņēmumi

4.1. Šajā Rokasgrāmatas sadaļā nav aplūkoti ieņēmumi, kas gūti no darījumiem bez atlīdzības (skatīt Rokasgrāmatas sadaļu "Ieņēmumi no darījumiem bez atlīdzības (nodokļi un pārvedumi)").

4.2. Šajā Rokasgrāmatas sadaļā nav aplūkoti ieņēmumi, kas gūti attiecībā uz:

4.2.1. nomas līgumiem (skatīt Rokasgrāmatas sadaļu „Nomas uzskaite”);

4.2.2. dividendēm vai tamlīdzīgiem maksājumiem, kas gūti no ieguldījumiem, kuri tiek uzskaitīti pēc pašu kapitāla metodes (skatīt Rokasgrāmatas sadaļu „Līdzdalības radniecīgajās un asociētajās kapitālsabiedrībās uzskaite”);

4.2.3. ieņēmumiem no pamatlīdzekļu pārdošanas (skatīt Rokasgrāmatas sadaļu „Pamatlīdzekļu uzskaite”);

4.2.4. finanšu aktīvu un finanšu saistību patiesās vērtības izmaiņām vai to pārdošanas (skatīt norādes par finanšu instrumentu atzīšanu un novērtēšanu Rokasgrāmatas sadaļā „Finanšu instrumentu uzskaite”);

4.2.5. citu apgrozāmo līdzekļu vērtības izmaiņām;

4.2.6. tādu bioloģisko aktīvu sākotnējo atzīšanu un patiesās vērtības izmaiņām, kas saistīti ar lauksaimniecisko darbību (skatīt Rokasgrāmatas sadaļu „Bioloģisko aktīvu uzskaite”);

4.2.7. lauksaimniecības produktu sākotnējo atzīšanu (skatīt Rokasgrāmatas sadaļu „Bioloģisko aktīvu uzskaite”);

4.2.8. neatjaunojamo dabas resursu ieguves (skatīt Rokasgrāmatas sadaļu „Pamatlīdzekļu uzskaite”).

5. Saistošie dokumenti

5.1. Likums par budžetu un finanšu vadību (24.03.1994.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti, tai skaitā:

5.1.1. Ministru kabineta 27.12.2005. noteikumi Nr. 1032 „Noteikumi par budžetu ieņēmumu klasifikāciju”;

5.1.2. Ministru kabineta 27.12.2005. noteikumi Nr. 1031 „Noteikumi par budžetu izdevumu klasifikāciju atbilstoši ekonomiskajām kategorijām”;

5.1.3. Ministru kabineta 13.02.2018. noteikumi Nr. 87 „Grāmatvedības uzskaites kārtība budžeta iestādēs”;

5.1.4. Ministru kabineta 19.06.2018. noteikumi Nr. 344 „Gada pārskata sagatavošanas kārtība”;

5.1.5. Ministru kabineta 10.12.2013. noteikumi Nr. 1456 “Noteikumi par institucionālo sektoru klasifikāciju”.

5.2. Likums „Par grāmatvedību” (14.10.1992.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti, tai skaitā, Ministru kabineta 21.10.2003. noteikumi Nr. 585 „Noteikumi par grāmatvedības kārtošanu un organizāciju”.

5.3. Publiskas personas mantas atsavināšanas likums (31.10.2002.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti.

5.4. Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likums (19.07.1995.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti.

5.5. Pievienotās vērtības nodokļa likums (29.11.2012.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti.

6. Ieņēmumu atzīšana un novērtēšana darījumos ar atlīdzību

6.1. Budžeta iestāde var gūt ieņēmumus no šādiem darījumiem un notikumiem:

- pakalpojumu sniegšana;
- preču pārdošana;
- gadījumos, kad budžeta iestādes aktīvus lieto trešās personas un budžeta iestāde gūst ieņēmumus procentu, autoratlīdzības un dividenžu vai tamlīdzīgu maksājumu veidā.

6.2. Lai atšķirtu darījumus ar atlīdzību no darījumiem bez atlīdzības, darījums jāizvērtē pēc tā būtības, nevis darījuma juridiskās formas.

6.3. Trešo personu vārdā iekasētās summas, piemēram, budžeta iestādes iekasētie maksājumi saskaņā ar trīspusējo vienošanos no nomniekiem par elektrību pakalpojuma sniedzēja vārdā, nav saimnieciskie labumi, ko iegūst budžeta iestāde. No šāda darījuma ieņēmumus neatzīst. Pilnvarotāja vārdā iekasētās summas nav ieņēmumi. Toties ieņēmumi ir summa, kas saņemta kā jebkāda komisijas maksa. Saņemot maksājumus trešās personas vārdā, izņemot transfertus, saskaņā ar attiecīgu vienošanos starp pakalpojuma saņēmēju, pakalpojuma sniedzēju un budžeta iestādi, atzīst naudas līdzekļu palielinājumu un saistības pret trešo personu. Veicot maksājumu saņēmējam (nododot aktīvus trešajai personai), budžeta iestāde samazina saistības un naudas līdzekļus.

6.4. Budžeta iestāde ieņēmumus atzīst, ja ir ticams, ka:

- budžeta iestāde saņems resursus, un,
- šos labumus iespējams ticami novērtēt.

6.5. Budžeta iestāde novērtē ieņēmumus saņemtās vai saņemamās atlīdzības patiesajā vērtībā un atzīst periodā, kad tie radušies, piemēram, kad sniegti pakalpojumi vai pārdotas preces, neatkarīgi no naudas saņemšanas.

Piemēram, budžeta iestāde pārskata perioda beigās ir pārdevusi preces vai sniegusi pakalpojumus. Lai arī prece ir pārdota/pakalpojumi sniegti, pārskata datumā budžeta iestāde nav izrakstījusi rēķinu par sniegtajiem pakalpojumiem/pārdoto preci. Preču vai pakalpojumu saņēmējs (pircējs) veic maksājumu par saņemto preci/pakalpojumu tikai nākamajā pārskata periodā. Budžeta iestāde uzskaita ieņēmumus pārskata periodā, kad tie radušies – preces pārdotas/sniegti pakalpojumi un pircējam nodoti nozīmīgi ar aktīva īpašuma tiesībām saistītie riski, pat ja nauda tiek saņemta pēc pārskata perioda beigām.

6.6. Budžeta iestāde ieņēmumus analītiski uzskaita atbilstoši normatīvajos aktos budžeta klasifikāciju jomā noteiktajai budžeta ieņēmumu klasifikācijai.

6.7. Budžeta iestāde novērtē ieņēmumus, kas radušies darījuma rezultātā, saskaņā ar līgumu, vienošanos vai citu attaisnojuma dokumentu, un atzīst ieņēmumus saņemtās atlīdzības vērtībā vai prasības patiesajā vērtībā, atskaitot pievienotās vērtības nodokli un budžeta iestādes piešķirtās atlaides un atvieglojumus. Piešķirtās atlaides un atvieglojumus uzskaita analītiski. 12.nodaļā "Praktiski piemēri un informācijas atklāšanas paraugi" sniegts ilustratīvs piemērs ieņēmumu uzskaitei, ņemot vērā piešķirtās atlaides.

6.8. Visbiežāk par preci/pakalpojuma sniegšanu saņemamā atlīdzība ir naudas vai naudas ekvivalentu veidā, un ieņēmumu summa ir vienāda ar saņemto naudas līdzekļu vai atzīstamās prasības summu.

6.9. Ja naudas vai naudas ekvivalentu saņemšana tiek atlikta ilgāk par 12 mēnešiem, atlīdzības patiesā vērtība var būt mazāka par saņemtās vai saņemamās naudas nominālvērtību. *Piemēram, budžeta*

iestāde var pircējam piešķirt atlikto maksājumu darījumam, par kuru pircējam ir iespēja norēķināties ilgāk nekā 12 mēnešus pēc darījuma. Šajā gadījumā budžeta iestāde atzīst prasības pašreizējā vērtībā, ko aprēķina, diskontējot nākotnes maksājumus ar Valsts kases tīmekļa vietnē publicētu atbilstošu procentu likmi. 12.1. apakšnodaļā "12.1. Piemērs – ieņēmumu un procentu ieņēmumu atzīšana atliktā maksājuma gadījumā." sniegts ilustratīvs piemērs ieņēmumu un procentu ieņēmumu atzīšanai atliktā maksājuma gadījumā.

6.10. Ja vienošanās starp pārdevēju un pircēju faktiski ir finansēšanas darījums, atlīdzības patieso vērtību nosaka, diskontējot visas nākotnē saņemamās summas pēc līgumā noteiktās procentu likmes; ja līgumā procentu likme nav noteikta, tad izmanto Valsts kases interneta vietnē publicēto likmi.

6.11. Budžeta iestāde atzīst starpību starp atlīdzības patieso vērtību un tās nominālvērtību kā procentu ieņēmumus atbilstoši 9. nodaļā "Procentu ieņēmumi, autoratlīdzības ieņēmumi, dividendes vai tamlīdzīgi maksājumi, ieņēmumi no aktīva atsavināšanas" noteiktajiem uzskaites principiem.

6.12. Ja preces pārdod vai pakalpojumus sniedz apmaiņā pret atšķirīgām precēm vai pakalpojumiem, maiņu uzskata par darījumu, kas rada ieņēmumus. Ieņēmumus novērtē saņemto preču vai pakalpojumu patiesajā vērtībā, kuru koriģē par pārskaitīto naudas vai tās ekvivalentu summu. Ja saņemto preču vai pakalpojumu patieso vērtību nevar ticami novērtēt, ieņēmumus novērtē atdoto preču vai pakalpojumu patiesajā vērtībā, kuru koriģē par pārskaitīto naudas vai tās ekvivalentu summu.

6.13. Atzīstot ieņēmumus, budžeta iestāde parasti piemēro ieņēmumu atzīšanas kritērijus katram darījumam atsevišķi. Tomēr atsevišķos gadījumos, lai sniegtu patiesu priekšstatu par darījuma būtību, ieņēmumu atzīšanas kritēriji jāpiemēro viena darījuma atsevišķi identificējamām sastāvdaļām vai vairākiem darījumiem kopā, ja tie ir saistīti tā, ka ietekme nav saprotama, neaplūkojot darījumu virkni kopumā. *Piemēram, ja preces pārdošanas cenā ir iekļauta summa par tās turpmāko apkalpošanu, budžeta iestāde apkalpošanas summu atzīst par ieņēmumiem tajā periodā, kurā sniedz pakalpojumu.*

6.14. 12.2 apakšnodaļā "12.2. Piemērs – ieņēmumu atzīšana viena darījuma atsevišķi identificējamām sastāvdaļām." sniegts ilustratīvs ieņēmumu atzīšanas piemērs viena darījuma atsevišķi identificējamām sastāvdaļām.

7. Pakalpojumu sniegšana

7.1. Pakalpojumu sniegšana parasti nozīmē, ka budžeta iestāde veic ar pasūtītāju saskaņotu uzdevumu izpildi saskaņotā laika periodā. Pakalpojumus var sniegt viena perioda vai vairāku periodu laikā. *Piemēri budžeta iestāžu sniegtajiem pakalpojumiem, par kuriem parasti saņem ieņēmumus, var būt komunālie pakalpojumi, ūdensapgādes objektu apsaimniekošana.*

7.2. Budžeta iestāde atzīst ieņēmumus no pakalpojumu sniegšanas tajā pārskata periodā, kurā pakalpojumi sniegti.

7.3. Pārskata periodā, kurā sniegts pakalpojums, pamatojoties uz izrakstīto rēķinu, budžeta iestāde atzīst ieņēmumus un prasības par pakalpojuma sniegšanu, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*2300*	*Īstermiņa prasības*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi (attiecīgais ieņēmumu konts)*
*K**	*5723***	*Pievienotās vērtības nodoklis*

** gadījumā, ja budžeta iestāde ir PVN maksātāja*

*** budžeta iestāde grāmatvedības uzskaites kārtībā var noteikt detalizētu PVN uzskaites kontu pielietojumu*

7.4. Saņemot apmaksu par pakalpojumiem, budžeta iestāde samazina atzītās prasības un grāmato:

D	*2600*	*Naudas līdzekļi*

K	*2300*	*Īstermiņa prasības*

7.5. Pārskata perioda beigās budžeta iestāde aprēķina un atzīst ieņēmumus, kas attiecas uz pārskata periodu, bet par kuriem rēķins vēl nav sagatavots, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*2364*	*Uzkrātie ieņēmumi par pakalpojumiem*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*

7.6. Nākamajā pārskata periodā, izrakstot rēķinu par pakalpojumiem, kas sniegti iepriekšējā pārskata periodā, budžeta iestāde atzīst prasības un samazina uzkrātos ieņēmumus, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*2300*	*Īstermiņa prasības*
K	*2364*	*Uzkrātie ieņēmumi par pakalpojumiem*
*K**	*5723***	*Pievienotās vērtības nodoklis*

** gadījumā, ja budžeta iestāde ir PVN maksātāja*

*** budžeta iestāde grāmatvedības uzskaites kārtībā var noteikt detalizētu PVN uzskaites kontu pielietojumu*

7.7. Ja pakalpojuma sniegšana pārskata perioda beigās nav pabeigta, ieņēmumus no pakalpojumu sniegšanas atzīst, ņemot vērā to, kādā izpildes pakāpē darījums ir pārskata datumā, ja tā iznākumu var ticami aplēst. Saskaņā ar šo metodi ieņēmumus atzīst tajos pārskata periodos, kuros pakalpojumi sniegti. *Piemēram, budžeta iestāde, kura iznomā telpas citai iestādei, rēķinu par pakalpojumu izsniedz reizi pusgadā, taču ieņēmumus atzīst periodā, kad sniegts pakalpojums, tas ir, katru mēnesi.*

7.8. Darījuma iznākumu var ticami aplēst, ja tiek ievēroti visi sekojošie nosacījumi:

- ieņēmumu summu var ticami novērtēt;
- ir ticams, ka budžeta iestāde saņems atlīdzību par sniegto pakalpojumu;
- var ticami novērtēt, kādā izpildes pakāpē darījums ir pārskata datumā;
- var ticami novērtēt radušās darījuma izmaksas un izmaksas, kas nepieciešamas darījuma pabeigšanai.

7.9. Budžeta iestāde parasti spēj veikt ticamas aplēses, ņemot vērā vienošanos starp darījuma pusēm un izvērtējot sekojošus kritērijus:

- katras puses īstenojamās tiesības attiecībā uz pakalpojumu, ko puses sniegs un saņems;
- atlīdzība, kas pienākas vai jāsamaksā;
- norēķinu veids un termiņi.

7.10. Darījuma izpildes pakāpi var noteikt ar dažādām metodēm. Budžeta iestāde izvēlas metodi, kura ir piemērotākā ticamai pakalpojumu novērtēšanai. Darījuma izpildes pakāpes noteikšanai pielieto vienu no šādām metodēm:

- darbu apsekošana – budžeta iestāde novērtē paveikto darbu apjomu un atzīst ieņēmumus novērtējuma apjomā. *Piemēram, saskaņā ar līgumu par budžeta iestādes sniegtajiem pakalpojumiem pēc veiktā darba novērtēšanas budžeta iestādei tiek iesniegts apsekošanas akts (ziņojums);*
- izpildīto darbu (pakalpojumu) proporcionāls apjoms atbilstoši kopējiem veicamajiem pakalpojumiem – budžeta iestāde aprēķina pārskata periodā izpildīto darbu procentuālo īpatsvaru no kopējā sniedzamā pakalpojuma. Ieņēmumu summu aprēķina, līguma summu reizinot ar aprēķināto izpildīto darbu procentuālo īpatsvaru, *piemēram, pašvaldība noslēdz līgumu ar uzņēmumu, lai sniegtu noteiktus pakalpojumus uzņēmuma darbiniekiem. Saskaņā ar līguma noteikumiem līgumā norādītie pakalpojumi tiek sniegti 120 darbiniekiem viena gada laikā no*

līguma parakstīšanas datuma. Šajā gadījumā pašvaldība perioda ieņēmumus atzīst proporcionāli kopējam sniedzamo pakalpojumu apjomam;

- radušos izmaksu proporcionāls apjoms atbilstoši darījuma paredzamajām kopējām izmaksām – budžeta iestāde aprēķina pārskata periodā radušos ar darījumu saistīto izdevumu īpatsvaru no kopējām plānotajām darījuma izmaksām. Izmaksās ietver tikai tās izmaksas, kas tieši attiecas uz izpildīto vai sniedzamo pakalpojumu. Ieņēmumu summu aprēķina, līguma summu reizinot ar aprēķināto īpatsvaru.

7.11. 13.nodaļā "Attaisnojuma dokumentu paraugs" sniegts pakalpojuma izpildes pakāpes noteikšanas un ieņēmumu atzīšanas attaisnojuma dokumenta paraugs.

7.12. Ja darījuma iznākumu nevar ticami aplēst, ieņēmumus atzīst tādā apmērā, kādā atzīti izdevumi, kas tieši saistīti ar pakalpojuma sniegšanu un tiks atgūti, saņemot atlīdzību par sniegto pakalpojumu.

7.13. Ja budžeta iestāde nevar ticami aplēst darījuma iznākumu un ar darījumu saistīto izdevumu atgūšana ir maz iespējama, ieņēmumus neatzīst un radušās izmaksas atzīst par izdevumiem. Kad budžeta iestādei vairs nepastāv šaubas, kas kavēja ticami aplēst darījuma iznākumu, ieņēmumus atzīst tikai tad, ja ir izpildīti ieņēmumu atzīšanas kritēriji.

7.14. Ja budžeta iestādei rodas šaubas par iepriekš atzīto ieņēmumu iekasēšanu, budžeta iestāde to summu, kuru nav iespējams iekasēt vai kuras atgūšana vairs nav ticama, atzīst par izdevumiem, nevis par sākotnēji atzītās ieņēmumu summas korekciju saskaņā ar Rokasgrāmatas sadaļā "Prasību uzskaite, tai skaitā, nākamo periodu izdevumu un avansu uzskaite" noteiktajiem uzskaites principiem.

7.15. Ja budžeta iestāde anulē pārskata gadā izrakstīto rēķinu, tā izraksta kredītrēķinu, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*
*D**	*5723***	*Pievienotās vērtības nodoklis (korekcija)*
K	*2300*	*Īstermiņa prasības*

** gadījumā, ja budžeta iestāde ir PVN maksātāja*

*** budžeta iestāde grāmatvedības uzskaites kārtībā var noteikt detalizētu PVN uzskaites kontu pielietojumu*

7.16. Ja budžeta iestāde anulē iepriekšējā pārskata gadā izrakstīto rēķinu, tā izraksta kredītrēķinu, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*7000*	*Pamatdarbības izdevumi*
*D**	*5723***	*Pievienotās vērtības nodoklis (korekcija)*
K	*2300*	*Īstermiņa prasības*

** gadījumā, ja budžeta iestāde ir PVN maksātāja*

*** budžeta iestāde grāmatvedības uzskaites kārtībā var noteikt detalizētu PVN uzskaites kontu pielietojumu*

8. Preču pārdošana

8.1. Preces ietver sekojošo:

- preces, ko budžeta iestāde saražojusi, lai pārdotu. *Piemēram, drukāti izdevumi;*
- preces, kas pirktas tālākpārdošanai. Piemēram, preces, zeme vai cits īpašums, kas tiek turēts tālākpārdošanai.

8.2. Budžeta iestāde ieņēmumus no preču pārdošanas atzīst, ja ir izpildīti sekojoši ieņēmumu atzīšanas kritēriji:

- budžeta iestāde ir nodevusi pircējam nozīmīgus ar aktīva īpašuma tiesībām saistītus riskus un atlīdzības;
- budžeta iestāde nesaglabā ne turpmākās pārvaldīšanas tiesības tādā apjomā, ko parasti dod īpašuma tiesības, ne reālu kontroli pār pārdotajām precēm;
- ieņēmumu summu var ticami novērtēt;
- ir ticams, ka budžeta iestāde saņems ar darījumu saistītos saimnieciskos labumus (atlīdzību).

8.3. Lai izvērtētu, kad budžeta iestāde ir nodevusi pircējam nozīmīgus īpašumtiesībām raksturīgus riskus un atlīdzības, jāpārbauda darījuma apstākļi. Lielākajai pārdošanas darījumu daļai ar īpašuma tiesībām saistīto risku un atlīdzību nodošana sakrīt ar juridisko īpašuma tiesību nodošanu pircējam. Tomēr dažkārt ar īpašuma tiesībām saistīto risku un atlīdzību nodošanas laiks nesakrīt ar juridisko īpašuma tiesību nodošanu.

8.4. Ja budžeta iestādei saglabājas nozīmīgi ar īpašuma tiesībām saistīti riski, tas neatbilst pārdošanas darījumam un ieņēmumus neatzīst. Budžeta iestādei var saglabāties nozīmīgi ar īpašuma tiesībām saistīti riski dažādos veidos, piemēram:

- budžeta iestādei saglabājas pienākums par neapmierinošu pakalpojumu izpildi, uz ko neattiecas parastās garantijas;
- ieņēmumu saņemšana no kāda konkrēta pārdošanas darījuma ir atkarīga no tā, vai pircējs gūst ieņēmumus no preču pārdošanas. *Piemēram, ja budžeta iestāde par maksu izplata izglītojošus materiālus skolām pēc principa, ka tie jāpārdod vai jāatdod atpakaļ, un skola veic apmaksu budžeta iestādei tikai tādā apmērā, kādu ir izdevies iekasēt, pārdodot šos mācību materiālus;*
- tiek nosūtītas uzstādāmas preces, un to uzstādīšana ir nozīmīga līguma daļa, kuru budžeta iestāde vēl nav izpildījusi;
- pircējam ir tiesības anulēt pirkumu līgumā norādītā iemesla dēļ, un budžeta iestādei ir šaubas par līguma izpildi.

8.5. Ja budžeta iestādei saglabājas nenozīmīgi ar īpašuma tiesībām saistīti riski, darījums ir uzskatāms par pārdošanas darījumu un ieņēmumi ir jāatzīst. *Piemēram, budžeta iestādei (pārdevējam) saglabājas juridiskās īpašuma tiesības uz precēm tikai tādēļ, lai nodrošinātu, ka būs iespējams iekasēt tam pienākošos summu.*

8.6. Dienā, kad budžeta iestāde nodod preces saskaņā ar attiecīgu dokumentu, pamatojoties uz izrakstīto rēķinu-pavadzīmi par preču pārdošanu, atzīst ieņēmumus un prasības, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*2300*	*Īstermiņa prasības*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*
K	*8510*	*Ieņēmumi no atsavināšanai paredzēto nefinanšu aktīvu pārdošanas*
*K**	*5723***	*Pievienotās vērtības nodoklis*

** gadījumā, ja budžeta iestāde ir PVN maksātāja*

*** budžeta iestāde grāmatvedības uzskaites kārtībā var noteikt detalizētu PVN uzskaites kontu pielietojumu*

8.7. Saņemot apmaksu par preču pārdošanu, budžeta iestāde samazina atzītās prasības un grāmato:

D	*2600*	*Naudas līdzekļi*
K	*2300*	*Īstermiņa prasības*

8.8. Pārskata perioda beigās budžeta iestāde aprēķina un atzīst uzkrātos ieņēmumus un ieņēmumus, kas attiecas uz pārskata periodu, bet par kuriem rēķins vēl nav sagatavots, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*2360*	*Uzkrātie ieņēmumi*

K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*
K	*8510*	*Ieņēmumi no atsavināšanai paredzēto nefinanšu aktīvu pārdošanas*

8.9. Nākamajā pārskata periodā, izrakstot rēķinu par precēm, kas piegādātas iepriekšējā pārskata periodā un atzīti kā uzkrātie ieņēmumi, budžeta iestāde atzīst prasības, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*2300*	*Īstermiņa prasības*
K	*2360*	*Uzkrātie ieņēmumi*
*K**	*5723***	*Pievienotās vērtības nodoklis*

** gadījumā, ja budžeta iestāde ir PVN maksātāja*

*** budžeta iestāde grāmatvedības uzskaites kārtībā var noteikt detalizētu PVN uzskaites kontu pielietojumu*

8.10. Ieņēmumus atzīst tikai tādā gadījumā, ja ir ticams, ka budžeta iestāde saņems ar darījumu saistītos saimnieciskos labumus. Dažos gadījumos šādas ticamības var nebūt, līdz netiks saņemta atlīdzība vai likvidētas šaubas. *Piemēram, ieņēmumi var būt atkarīgi no tā, vai otra puse būs spējīga piegādāt preces saskaņā ar līgumu, un, ja ir kādas šaubas, ka tas notiks, ieņēmumu atzīšanu var atlikt, līdz līguma izpildei. Budžeta iestāde atzīst ieņēmumus, kad preces ir piegādātas*. Ja rodas šaubas par ieņēmumos jau atzītās summas iekasēšanu, tad summu, kuru nav iespējams iekasēt, vai summu, kuras atgūšana vairs nav ticama, atzīst par izdevumiem un prasību vērtības samazinājumu nevis par sākotnēji atzītās ieņēmumu summas korekciju saskaņā ar Rokasgrāmatas sadaļā "Prasību uzskaite, tai skaitā, nākamo periodu izdevumu un avansu uzskaite" noteiktajiem uzskaites principiem.

9. Procentu ieņēmumi, autoratlīdzības ieņēmumi, dividendes vai tamlīdzīgi maksājumi, ieņēmumi no aktīva atsavināšanas

9.1. Budžeta iestāde atzīst ieņēmumus, kas rodas, ja trešās personas lieto budžeta iestādes aktīvus, ja izpildīti abi ieņēmumu atzīšanas kritēriji:

- ir ticams, ka budžeta iestāde saņems resursus;
- ieņēmumu summu var ticami novērtēt.

9.2. Gadījumos, kad trešās personas izmanto budžeta iestādes aktīvus, budžeta iestādei var rasties šāda veida ieņēmumi:

- **procentu ieņēmumi** – maksas par naudas vai naudas ekvivalentu izmantošanu, vai budžeta iestādei pienākošās summas saskaņā ar līgumiem. *Piemēram, procentu ieņēmumi par izsniegtajiem noguldījumiem vai procentu ieņēmumi, kas atzīti atlikto maksājumu ietvaros;*
- **autoratlīdzības ieņēmumi** – maksas par budžeta iestādes ilgtermiņa aktīvu izmantošanu, *piemēram, patentu, preču zīmju, autortiesību un datoru programmatūru;*
- **dividendes vai tamlīdzīgi maksājumi** – pārpalikuma sadale kapitāla daļu turētājiem proporcionāli viņu balsstiesību īpatsvaram attiecīgās kapitālsabiedrības kapitālā, *piemēram, budžeta iestādes kā kapitāla daļu turētāja tiesības saņemt maksājumus (dividendes), kas attiecas uz ieguldījumu kapitālsabiedrībā (līdz 20%).* Gadījumā, ja ieguldījumu kapitālsabiedrībā uzskaita saskaņā ar pašu kapitāla metodi, ieņēmumus no dividendēm uzskaita atbilstoši Rokasgrāmatas sadaļā "Līdzdalības radniecīgajās un asociētajās kapitālsabiedrībās uzskaite" noteiktajiem uzskaites principiem.

Procentu ieņēmumi

9.3. Procentu ieņēmumus budžeta iestāde atzīst proporcionāli termiņam, ņemot vērā aktīvu faktisko ienesīgumu. Aktīva faktiskais ienesīgums ir procentu likme, kas nepieciešama nākotnes naudas

plūsmas diskontēšanai, ko iecerēts saņemt aktīva pastāvēšanas laikā, lai to pielīdzinātu sākotnējai uzskaites vērtībai.

9.4. Procentu ieņēmumi ietver diskonta vai prēmijas amortizāciju vai citas starpības starp parāda vērtspapīra sākotnējo vērtību un tā summu dzēšanas dienā.

9.5. Procentu ieņēmumus atzīst pārskata periodā, kad tie nopelnīti, veicot attiecīgu grāmatojumu:

D	*2317*	*Prasības par procentu un citiem maksājumiem*
	2535	*Prasības par procentu un citiem maksājumiem par aizdevumiem*
	2545	*Prasības par procentu un citiem maksājumiem par finanšu ieguldījumiem vērtspapīros*
	2555	*Prasības par procentu un citiem maksājumiem par pārējiem finanšu ieguldījumiem*
	2565	*Prasības par procentu un citiem maksājumiem par noguldījumiem*
K	*8120*	*Procentu ieņēmumi*

9.6. Pārskata perioda beigās budžeta iestāde aprēķina un uzskaita tos uzkrātos procentu ieņēmumus, kas attiecas uz pārskata periodu, bet kuru saņemšanas termiņš ir vēlāk nekā gadu pēc bilances datuma un/vai līdz pārskata perioda beigām nav sagatavots maksāšanai paredzētais attaisnojuma dokuments. Uzkrātos procentu ieņēmumus grāmato:

D	*1333*	*Ilgtermiņa uzkrātie ieņēmumi par aizdevumiem*
	2361	*Uzkrātie procentu ieņēmumi par noguldījumiem un kontu atlikumiem*
	2546	*Uzkrātie ieņēmumi par procentu un citiem maksājumiem par finanšu ieguldījumiem vērtspapīros*
	2566	*Uzkrātie ieņēmumi par procentu un citiem maksājumiem par noguldījumiem*
K	*8120*	*Procentu ieņēmumi*

9.7. Ja pirms procentus pelnoša ieguldījuma iegādes tam ir uzkrāti nesamaksāti procenti, turpmāko procentu saņemšanu sadala, attiecinot uz periodu pirms iegādes un periodu pēc iegādes. Budžeta iestāde atzīst tikai tos procentu ieņēmumus, kas attiecas uz periodu pēc iegādes. Iegādājoties finanšu ieguldījumu, kuram ir uzkrāti nesamaksāti procenti, budžeta iestāde darījuma dienā veic sekojošu grāmatojumu:

D	*1369*	*Ilgtermiņa noguldījumi*
D	*8290**	*Pārējie finanšu izdevumi*
K	*2600*	*Naudas līdzekļi*

**iestāde, kas iegādājas finanšu aktīvu, izdevumos atzīst finanšu aktīva uzkrātos procentu ieņēmumus līdz iegādes dienai*

9.8. 12.1 apakšnodaļā "12.1. Piemērs – ieņēmumu un procentu ieņēmumu atzīšana atliktā maksājuma gadījumā." sniegts ilustratīvs piemērs procentu ieņēmumu uzskaitei.

Autoratlīdzības ieņēmumi

9.9. Autoratlīdzības ieņēmumus budžeta iestāde atzīst, kad tie nopelnīti saskaņā ar attiecīgā līguma būtību un nosacījumiem, vai lineāri līguma darbības laikā, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*2300*	*Īstermiņa prasības*

vai

D	*2360*	*Uzkrātie ieņēmumi*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*

Dividendes vai tamlīdzīgi maksājumi

9.10. Ieņēmumus no dividendēm un tamlīdzīgiem maksājumiem atzīst dienā, kad ir noteiktas kapitāla daļu turētāja tiesības saņemt maksājumus, izņemot, ja atbilstošo ilgtermiņa finanšu ieguldījumu uzskaita saskaņā ar pašu kapitāla metodi, tas ir, ja attiecīgais finanšu ieguldījums ir klasificēts kā ieguldījums asociētā vai radniecīgā līdzdalībā.

D	*2390*	*Pārējās prasības*
K	*8190*	*Pārējie finanšu ieņēmumi*

9.11. Gadījumā, ja ieguldījumu kapitālsabiedrībā uzskaita saskaņā ar pašu kapitāla metodi, ieņēmumus no dividendēm uzskaita atbilstoši Rokasgrāmatas sadaļā "Līdzdalības radniecīgajās un asociētajās kapitālsabiedrībās uzskaite" noteiktajiem uzskaites principiem.

Ieņēmumi no aktīva atsavināšanas

9.12. Ieņēmumus no aktīva atsavināšanas atzīst, ievērojot šādus nosacījumus:

- budžeta iestāde ir nodevusi pircējam nozīmīgus ar aktīva īpašuma tiesībām saistītus riskus un atlīdzības;
- budžeta iestāde nesaglabā turpmākās pārvaldīšanas tiesības tādā apjomā, ko parasti dod īpašuma tiesības, un kontroli pār pārdotajiem aktīviem;
- ieņēmumu summu var ticami novērtēt;
- ir ticams, ka budžeta iestāde saņems atlīdzību par atsavināto aktīvu;

9.13. Ieņēmumus no aktīvu atsavināšanas sākotnēji atzīst atlīdzības patiesajā vērtībā. Atliktā maksājuma (virs 12 mēnešiem) gadījumā ieņēmumus atzīst maksājumu pašreizējā vērtībā (naudas vērtība laikā). Atliktā maksājuma (virs 12 mēnešiem) gadījumā prasību uzskaite veicama saskaņā ar finanšu instrumentu uzskaites principiem, kas sniegti Rokasgrāmatas sadaļā "Finanšu instrumentu uzskaite".

9.14. Kompensāciju no trešajām pusēm par ilgtermiņa ieguldījumu vērtības samazināšanos, zaudētiem vai atdotiem ilgtermiņa ieguldījumiem (piemēram apdrošināšanas atlīdzību) atzīst pārskata perioda pamatdarbības ieņēmumos, kad kompensācijas saņemšana ir droši ticama (gūti ticami pierādījumi, ka kompensācija tiks saņemta).

10. Līgumsodi

10.1. Budžeta iestāde atzīst ieņēmumus no līgumsodiem, ja saņemamā summa atbilst aktīva definīcijai un aktīva atzīšanas kritērijiem.

10.2. Budžeta iestāde līgumsodus uzskaita zembilancē no dienas, kad tai rodas likumīgas tiesības iekasēt attiecīgo līgumsodu, bet bilancē – no dienas, kad līgumsoda saņemšana ir droši ticama.

10.3. Ja līgumsoda saņemšana ir droši ticama, budžeta iestāde novērtē pamatdarbības ieņēmumus no līgumsoda atbilstoši resursu visticamākajai aplēsei un atzīst dienā, kad tai rodas tiesības saņemt attiecīgo līgumsodu. Kad līgumsoda saņemšana ir droši ticama, budžeta iestāde atzīst prasību par saņemamo līgumsodu un ieņēmumus, veicot šādu grāmatojumu:

D	*2300*	*Īstermiņa prasības**
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*

** ja līgumsods nav atzīstams par droši ticamu pilnā apmērā, to daļu (apmēru), kas nav atzīstama par droši ticamu, uzskaita zembilancē.*

10.4. Līgumsoda saņemšanas dienā budžeta iestāde palielina naudas līdzekļus un samazina iepriekš atzītās prasības, veicot šādu grāmatojumu:

D	*2600*	*Naudas līdzekļi*
K	*2300*	*Īstermiņa prasības*

10.5. Ja līgumsoda saņemšana nav droši ticama, pamatdarbības ieņēmumus atzīst naudas līdzekļu saņemšanas dienā. Informāciju par aprēķinātajiem līgumsodiem līdz atbilstošā aktīva (prasību vai naudas līdzekļu) atzīšanai uzskaita zembilancē.

10.6. Budžeta iestāde līgumsodu uzskaita zembilancē, sākot ar līgumsoda aprēķina vai piemērošanas dienu, pamatojoties uz līgumsoda aprēķinu vai citu attaisnojuma dokumentu, veicot šādu grāmatojumu:

D	*9130*	*Aprēķinātie līgumsodi, naudas sodi, soda naudas un kavējuma naudas*
K	*9XXX*	*Zembilances pretkonts**

** zembilances pretkonts ir tehniskais konts, kurš nodrošina grāmatvedības uzskaites sistēmās zembilances uzskaiti pēc divkārša ieraksta principa. Budžeta iestāde var izvēlēties arī citu tehniskā konta lietošanu zembilances darījuma uzskaitei.*

10.7. Ja budžeta iestāde saņem līgumsoda maksājumu, kura saņemšana iepriekš nav bijusi ticama un tas ir uzskaitīts zembilancē, līgumsoda saņemšanas dienā palielina prasības un atzīst ieņēmumus, veicot šādu grāmatojumu:

D	*2300*	*Īstermiņa prasības*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*

10.8. Saņemot naudas maksājumu samazina iepriekš atzītās prasības saņemtās summas apmērā, veicot šādu grāmatojumu:

D	*2600*	*Naudas līdzekļi*
K	*2300*	*Īstermiņa prasības*

10.9. Vienlaikus, saņemot līgumsoda maksājumu, kas iepriekš uzskaitīts zembilancē, vai gadījumā, ja līgumsoda saņemšana novērtēta kā droši ticama un atzīta prasība bilancē, budžeta iestāde samazina zembilances prasības par iepriekš zembilancē uzskaitīto līgumsodu attiecīgajā apmērā un veic šādu grāmatojumu:

D	*9XXX*	*Zembilances pretkonts**
K	*9130*	*Aprēķinātie līgumsodi, naudas sodi, soda naudas un kavējuma naudas*

** zembilances pretkonts ir tehniskais konts, kurš nodrošina grāmatvedības uzskaites sistēmās zembilances uzskaiti pēc divkārša ieraksta principa. Budžeta iestāde var izvēlēties arī citu tehniskā konta lietošanu zembilances darījuma uzskaitei.*

11. Informācijas uzrādīšana

11.1. Budžeta iestāde uzrāda pārskata gadā iestādes darbības rezultātā radušos ieņēmumus pārskatā par darbības finansiālajiem rezultātiem saskaņā ar uzkrāšanas principu, ņemot vērā sekojošus principus:

1) ieņēmumus norāda pa ieņēmumus grupām, izņemot tos ieņēmumus, kurus norāda atsevišķā pozīcijā, savstarpēji izslēdzot, un kas radušies:

- finanšu instrumentu patiesās vērtības izmaiņu, ārvalstu valūtas kursa svārstību, atsavināšanas un izslēgšanas no uzskaites rezultātā, kā arī pārdošanai pieejamu finanšu instrumentu pārklasifikācijas uz citu finanšu instrumentu kategoriju rezultātā;

- nefinanšu aktīvu atsavināšanas rezultātā. Šādā gadījumā pārskatā norāda neto vērtību – ieņēmumus no ilgtermiņa ieguldījumu objekta atsavināšanas, kuru aprēķina kā starpību starp izslēgtā objekta bilances vērtību un tā atsavināšanas ieņēmumiem.

2) Ieņēmumus (izņemot nodokļu ieņēmumus) pārskatā norāda pa šādiem institucionālo sektoru klasifikācijas kodiem atbilstoši normatīvajiem aktiem budžeta klasifikācijas jomā:

- atsevišķi norāda sektora S130000 datus klasifikācijas pilnā apmērā;
- sektoru S110000, S120000, S140000, S150000 un S200000 datus norāda kopsummā.

3) pārskatā par darbības finansiālajiem rezultātiem norāda arī grāmatvedības aplēšu izmaiņu, darījumu klasifikācijas maiņas un iepriekšējo pārskata periodu kļūdu labojumu ietekmi.

11.2. Budžeta iestāde grāmatvedības uzskaites principu aprakstā sniedz informāciju par ieņēmumu atzīšanas principiem, kas rodas darījumos ar atlīdzību, tai skaitā pakalpojumu izpildes pakāpes noteikšanai pielietotā metode ieņēmumu novērtēšanai.

11.3. Papildus budžeta iestāde pārskata par darbības finansiālajiem rezultātiem posteņu skaidrojumā sniedz informāciju par:

- ieņēmumiem pārskata periodā un iepriekšējā pārskata periodā, kā arī izmaiņām pārskata perioda laikā (absolūtajās vienībās un %);
- būtiskiem darījumiem vai notikumiem pārskata periodā, kas ietekmēja izmaiņas, un darījumiem, kas ir vienādi ar vienu miljonu EUR absolūtajā vērtībā vai lielāki;
- procentu ieņēmumiem;
- informāciju par citiem ieņēmumiem;
- finanšu instrumentu neto rezultātu sadalījumā pa finanšu instrumentu kategorijām un darījumu veidiem;
- citu informācija pārskatu lietotājiem.

12. Praktiski piemēri un informācijas atklāšanas paraugi

12.1. Piemērs – ieņēmumu un procentu ieņēmumu atzīšana atliktā maksājuma gadījumā.

Budžeta iestāde 2019. gada 24. janvārī pieņem lēmumu atsavināt budžeta iestādei piederošu ilgtermiņa ieguldījumu (ēku) publiskās izsoles ceļā. Izsoles rezultātā 2019. gada 31. maijā noslēgts līgums ar pircēju par ēkas pārdošanu. Ēkas īpašumtiesības tiek nodotas līguma parakstīšanas dienā. Līguma noteikumi paredz atlikto maksājumu uz 2 gadiem. Kopējā līguma summa 195 000,00 EUR.

Budžeta iestāde nav PVN maksātāja.

Uz piemēru attiecināma sekojoša informācija:

Vadības lēmuma pieņemšanas datums	2019.gada 24.janvāris
Publiskās izsoles publiskās izsludināšanas datums	2019.gada 8.marts
Publiskās izsoles datums	2019.gada 29.aprīlis
Pirkšanas - pārdošanas līguma parakstīšanas datums	2019.gada 31.maijs
Ēkas sākotnējās atzīšanas datums	2000.gada 17.decembris
Ēkas sākotnējā vērtība	96 000,00 EUR
Ēkas lietderīgās lietošanas laiks	30 gadi
Uzkrātais nolietojums 2019.gada 1.maijs	29 066,67 EUR
Ēkas uzskaites vērtība 2019.gada 1.maijs	66 933,33 EUR
Ēkas pārdošanas līguma summa	195 000,00 EUR
Diskonta likme	3%

Līgums paredz atlikto maksājumu, tas ir, samaksa par ēku tiks saņemta pēc 2 gadiem, sākot ar darījuma datumu. Tas nozīmē, ka līguma summas pašreizējā vērtība būs mazāka nekā faktiskā saņemamā nauda, un vienošanās pēc būtības ietver sevī finansēšanas darījumu.

Šādā gadījumā, kad līgums sevī ietver finansēšanas darījumu, tas ir, kad maksājums par precēm tiek atlikts vairāk kā 12 mēnešus, prasību novērtē maksājumu pašreizējā vērtībā, diskontējot nākotnes saņemamo maksājumu ar domāto procentu (diskonta) likmi saskaņā ar Valsts kases interneta vietnē publicēto informāciju. Atšķirību starp maksājumu pašreizējo vērtību un nominālvērtību (faktiskā nauda, kas būtu saņemama) atzīst kā procentu ieņēmumus.

Saskaņā ar Valsts kases tīmekļa vietnē publicēto informāciju diskonta likme ir 3 % gadā. Tā kā budžeta iestāde maksājumu saņems tikai pēc 2 gadiem, tā sākotnēji atzīst prasību un ieņēmumus no aktīvu atsavināšanas maksājumu pašreizējā vērtībā, kas atliktā maksājuma gadījumā ir zemāka par 195 000,00 EUR. Starpība starp maksājumu nominālvērtību (195 000,00 EUR) un maksājumu pašreizējo vērtību atzīst kā procentu ieņēmumus maksājuma termiņa laikā.

Aprēķini:

1) Budžeta iestāde aprēķina **maksājumu pašreizējo vērtību**, diskontējot nākotnē saņemamo maksājumu ar diskonta (procentu) likmi (3 % gadā):

195 000,00/(1+0,03)2 = 183 806,20 EUR

2) Budžeta iestāde nosaka procentu ieņēmumus – starpība starp nominālo atlīdzības summu un maksājumu pašreizējo vērtību.

195 000,00 EUR – 183 806,20 EUR = 11 193,80 EUR

3) Starpību starp nominālo atlīdzības summu un maksājumu pašreizējo vērtību atzīst kā **procentu ieņēmumus** tajā termiņā, kad paredzēts saņemt maksājumus (24 mēneši).

4) Katru gadu budžeta iestāde aprēķina un uzskaita procentu ieņēmumus atbilstoši 1.tabulā norādītajam aprēķinam:

1.tabula. Atliktā maksājuma aprēķināšana

Gadi	Prasības apmērs perioda sākumā (EUR)	Procentu ieņēmumi (EUR)*	Prasības apmērs perioda beigās (EUR)**
1	183 806,20	183 806,20 * 3% = 5 514,19	183 806,20 + 5 514,19= 189 320,39
2	189 320,39	189 320,39* 3% = 5 679,61	189 320,39 + 5 679,61 = 195 000,00
KOPĀ:		**11 193,80**	

**procentu ieņēmumi = prasības apmērs perioda sākumā x diskonta likme / periodu skaits*
***prasības apmērs perioda beigās = prasības apmērs perioda sākumā + procentu ieņēmumi attiecīgajā periodā*

5) Sākot ar 2019. gada jūniju, budžeta iestāde katru gadu atzīst un uzskaita procentu ieņēmumus un attiecīgajā apmērā atzīst prasību palielinājumu. Līdz atliktā maksājuma saņemšanai kopējais aprēķināto un atzīto procentu ieņēmumu apmērs būs *11 193,80 EUR*. Rezultātā prasība sākotnēji tiks atzīta tās pašreizējā vērtībā: *195 000,00 EUR – 11 193,80 EUR = 183 806,20 EUR.*

Grāmatojumi:

Grāmatojums, izslēdzot ēku uzskaites vērtību no pamatlīdzekļu sastāva un atzīstot apgrozāmo līdzekļu sastāvā atlikušajā vērtībā 2019.gada 29.aprīlī:

D	*2132*	*Krājumi un ilgtermiņa ieguldījumi atsavināšanai*	*66 933,33 EUR*

D	*1291*	*Būvju uzkrātais nolietojums*	*29 066,67 EUR*
K	*1212*	*Nedzīvojamās ēkas*	*96 000,00 EUR*

Grāmatojums, atzīstot prasības par atlikto maksājumu un izslēdzot atsavinātās ēkas vērtību 2019.gada 31.maijā:

D	*1428*	*Pārējās iepriekš nekvalificētās ilgtermiņa prasības*	*183 806,20 EUR*
K	*8510*	*Ieņēmumi no atsavināšanai paredzēto nefinanšu aktīvu pārdošanas*	*183 806,20 EUR*
D	*8612*	*Izdevumi no nefinanšu aktīvu atsavināšanas*	*66 933,33 EUR*
K	*2132*	*Krājumi un ilgtermiņa ieguldījumi* atsavināšanai	*66 933,33 EUR*

Budžeta iestāde 2019. gada 31. decembrī atzīst procentu ieņēmumus, kas attiecināmi uz attiecīgo periodu (7 mēneši 2019. gadā), veicot sekojošu aprēķinu un grāmatojumu:

*Aprēķins: (5 514,19/12 * 7) = 3 216,61 EUR*

D	*1428*	*Pārējās iepriekš nekvalificētās ilgtermiņa prasības*	*3 216,61 EUR*
K	*8120*	*Procentu ieņēmumi*	*3 216,61 EUR*

Budžeta iestāde 2020. gada 31. decembrī atzīst procentu ieņēmumus, kas attiecināmi uz attiecīgo periodu (12 mēneši 2020. gadā), veicot sekojošu aprēķinu un grāmatojumu:

*Aprēķins: (5 514,19/12 * 5) + (5 679,61/12 * 7) = 5 610,69 EUR*

D	*1428*	*Pārējās iepriekš nekvalificētās ilgtermiņa prasības*	*5 610,69 EUR*
K	*8120*	*Procentu ieņēmumi*	*5 610,69 EUR*

Budžeta iestāde 2020. gada 31. decembrī veic ilgtermiņa prasību pārklasifikāciju uz īstermiņa prasībām:

D	*2310*	*Prasības pret pircējiem un pasūtītājiem*	*192 633,50 EUR*
K	*1428*	*Pārējās iepriekš nekvalificētās ilgtermiņa prasības*	*192 633,50 EUR*

Budžeta iestāde 2021. gada 31. maijā atzīst procentu ieņēmumus, kas attiecināmi uz attiecīgo periodu (5 mēneši 2021. gadā), veicot sekojošu aprēķinu un grāmatojumu:

*Aprēķins: (5 679,61/12*5) = 2 366,50 EUR*

D	*2310*	*Prasības pret pircējiem un pasūtītājiem*	*2 366,50 EUR*
K	*8120*	*Procentu ieņēmumi*	*2 366,50 EUR*

Budžeta iestāde 2021. gada 4. jūnijā saņem maksājumu no pircēja un dzēš prasību, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē vai kredītiestādēs*	*195 000,00 EUR*
K	*2310*	*Prasības pret pircējiem un pasūtītājiem*	*195 000,00 EUR*

12.2. Piemērs – ieņēmumu atzīšana viena darījuma atsevišķi identificējamām sastāvdaļām.

Budžeta iestāde noslēdz līgumu par tehnoloģiskās iekārtas pārdošanu slimnīcai. Tehnoloģiskā iekārta budžeta iestādei ir uzskaitīta pamatlīdzekļu sastāvā. Līguma summa ir 5 000,00 EUR. Vienlaikus līgums paredz divu gadu iekārtas apkalpošanu. Budžeta iestādes pārdošanas cenu veido: 4 520,00 EUR par tehnoloģisko iekārtu un 480,00 EUR par divu gadu apkalpošanas maksu. Līguma parakstīšanas un iekārtas pārdošanas datums ir 2019. gada 3. oktobris.

Šajā gadījumā vienā darījumā ir divas atsevišķi identificējamas sastāvdaļas:

- iekārtas pārdošana 4 520,00 EUR apmērā;
- apkalpošanas maksa 480,00 EUR apmērā.

Budžeta iestāde atzīst šīs sastāvdaļas atsevišķi: iekārtas pārdošanas ieņēmumi ir jāatzīst, kad ir veikta pārdošana, savukārt ieņēmumi no apkalpošanas maksas jāatzīst periodā, kādā tiks sniegti apkalpošanas pakalpojumi.

Budžeta iestāde nav PVN maksātājs.

Dienā, kad budžeta iestādei ir ticams, ka tehnoloģiskā iekārta tiks atsavināta, budžeta iestāde pārklasificē pamatlīdzekli īstermiņa aktīvu sastāvā, pārtraucot nolietojuma aprēķinu un līdz iekārtas atsavināšanai to uzskaita apgrozāmo līdzekļu sastāvā, veicot sekojošus grāmatojumus:

Grāmatojums, pārtraucot rēķināt nolietojumu:

D	*1292*	*Tehnoloģisko iekārtu un mašīnu uzkrātais nolietojums**
K	*1220*	*Tehnoloģiskās iekārtas un mašīnas*

**tehnoloģiskās iekārtas uzkrātā nolietojuma summa*

Grāmatojums, atzīstot iekārtu apgrozāmo līdzekļu sastāvā:

D	*2130*	*Gatavie ražojumi, pasūtījumi un krājumi atsavināšanai**
K	*1220*	*Tehnoloģiskās iekārtas un mašīnas**

**tehnoloģiskās iekārtas atlikusī uzskaites vērtība*

<u>Grāmatojumi, ja rēķini izrakstīti atsevišķi pārdošanas un apkalpošanas darījumiem</u>

Budžeta iestāde uzskaita iekārtas pārdošanas darījumu:

D	*2300*	*Īstermiņa prasības*	*4 520,00 EUR*
K	*8510*	*Ieņēmumi no atsavināšanai paredzēto nefinanšu aktīvu pārdošanas*	*4 520,00 EUR*

Pārdodot iekārtu, budžeta iestāde to izslēdz no apgrozāmo līdzekļu sastāva:

D	*8610*	*Izdevumi no nefinanšu* aktīvu izslēgšanas*
K	*2130*	*Gatavie ražojumi, pasūtījumi un krājumi atsavināšanai**

**tehnoloģiskās iekārtas uzskaites vērtība*

Budžeta iestāde ieņēmumus un prasību par līgumā paredzēto apkalpošanu atzīst tajā periodā, kad apkalpošanas pakalpojums tiek sniegts. 2019.gada 31.decembrī budžeta iestāde veic sekojošu grāmatojumu par periodu no 2019.gada oktobra līdz 2019.gada decembrim (3 mēneši):

D	*2300*	*Īstermiņa prasības*	*60,00 EUR*
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*	*60,00 EUR*

12.3. Piemērs – ieņēmumu novērtēšana un atzīšana, ņemot vērā piešķirtās atlaides.

Budžeta iestāde A no budžeta iestādes B iegādājas 5 000 gab. mācību materiālu. Viena mācību materiāla cena 3,00 EUR. Ņemot vērā lielo iegādes apjomu, budžeta iestāde B piešķir 10% atlaidi. Piemērā paredzēts, ka budžeta iestādes nav PVN maksātājas.

Budžeta iestādes B ieņēmumi, neņemot vērā atlaidi, būtu *15 000,00 EUR (5000 gab.*3,00 EUR/gab.).* Atlaides aprēķins: *1 500,00 EUR (5000 gab.*(3,00 EUR*10%)).* Ņemot vērā to, ka ieņēmumi jāatzīst saņemtās atlīdzības vai prasības patiesajā vērtībā, atskaitot budžeta iestādes piešķirtās atlaides un atvieglojumus, budžeta iestāde atzīst ieņēmumus *13 500,00 EUR apmērā (15 000,00 EUR – 1 500,00 EUR).*

Budžeta iestāde nodrošina piešķirto atlaižu analītisku uzskaiti.

Atsavināšanai paredzēto krājumu vērtība – 10 000,00 EUR.

Budžeta iestāde B uzskaita darījumu, veicot sekojošus grāmatojumus:

Grāmatojums, atzīstot prasību:

D	*2310*	*Prasības pret pircējiem un pasūtītājiem*	*15 000,00 EUR*
K	*8510*	*Ieņēmumi no atsavināšanai paredzēto nefinanšu aktīvu pārdošanas*	*15 000,00 EUR*
	vai		
K	*6000*	*Pamatdarbības ieņēmumi*	*15 000,00 EUR*

Grāmatojums, atzīstot prasības samazinājumu par piešķirto atlaidi:

D	*6000**	*Pamatdarbības ieņēmumi*	*1 500,00 EUR*
	vai		
D	*8510**	*Ieņēmumi no atsavināšanai paredzēto nefinanšu aktīvu pārdošanas*	*1 500,00 EUR*
K	*2310*	*Prasības pret pircējiem un pasūtītājiem*	*1 500,00 EUR*

**budžeta iestāde izveido analītiskos kontus atlaižu uzskaitei*

Grāmatojums, izslēdzot krājumus atsavināšanai:

D	*8610*	*Izdevumi no nefinanšu aktīvu izslēgšanas*	*10 000,00 EUR*
K	*2132*	*Krājumi un ilgtermiņa ieguldījumi atsavināšanai*	*10 000,00 EUR*

13. Attaisnojuma dokumentu paraugs

Grāmatvedības izziņa par ieņēmumu aplēsi par budžeta iestādes sniegtajiem pakalpojumiem pārskata periodā

Budžeta iestādes veidlapa/rekvizīti

APSTIPRINU

_____
(amats)

_____
(paraksts, paraksta atšifrējums)

_____
(datums)

Grāmatvedības izziņa Nr._____

par ieņēmumu aplēsi par sniegtajiem pakalpojumiem pārskata periodā

Pamatojoties uz _____*(norādīt attiecīgo attaisnojuma dokumentu, piemēram, apsekošanas akts, aprēķins u.tml.)*, atzīti ieņēmumi 31.12.20__. šādā apmērā:

N.p.k.	***Darījuma partneris***	***Pakalpojumu līguma Nr.***	***Atzīto ieņēmumu apmērs pārskata periodā***	***Komentāri (piemēram, līguma izpildes pakāpe pārskata datumā u.c.)***
1.				
2.				
3. …				

Atzītos ieņēmumus uzskaitīt, veicot šādu grāmatojumu:

	Konts	**Summa**
D		
K		

Galvenais grāmatvedis: _____ _____
(paraksts) *(paraksta atšifrējums, datums)*

Sagatavoja: _____ _____
(paraksts) *(paraksta atšifrējums, datums)*

Izdevumu uzskaite

1. Mērķis

Šīs sadaļas mērķis ir noteikt izdevumu uzskaites principus budžeta iestādēs.

2. Sfēra

Šī sadaļa nosaka izdevumu uzskaites principus un ar to uzskaiti saistītos grāmatojumus, kā arī sniedz atsauces uz uzskaiti reglamentējošiem normatīvajiem aktiem, attaisnojuma dokumentu paraugus, praktiskus piemērus un informācijas atklāšanas paraugus.

3. Definīcijas

Izdevumi	saimniecisko labumu samazinājums, kas rodas no aktīvu izlietojuma, atsavināšanas, vērtības samazinājuma vai saistību rašanās vai palielinājuma rezultātā un, kas samazina pašu kapitālu.
Saistības	budžeta iestādes pašreizējs pienākums, kurš radies pagātnes notikumu rezultātā un, kura izpildei ir nepieciešams budžeta iestādes resursu izlietojums.
Uzkrātās saistības	izdevumi, kas attiecināmi uz pārskata periodu, bet par kuriem līdz pārskata perioda beigām nav izsniegts maksāšanai paredzētais attaisnojuma dokuments.

4. Saistošie dokumenti

4.1. Likums par budžetu un finanšu vadību (24.03.1994.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti, tai skaitā:

4.1.1. Ministru kabineta 27.12.2005. noteikumi Nr. 1031 "Noteikumi par budžetu izdevumu klasifikāciju atbilstoši ekonomiskajām kategorijām";

4.1.2. Ministru kabineta 13.02.2018. noteikumi Nr. 87 "Grāmatvedības uzskaites kārtība budžeta iestādēs";

4.1.3. Ministru kabineta 19.06.2018. noteikumi Nr. 344 „Gada pārskata sagatavošanas kārtība";

4.1.4. Ministru kabineta 10.12.2013. noteikumi Nr. 1456 "Noteikumi par institucionālo sektoru klasifikāciju".

4.2. Likums "Par grāmatvedību" (14.10.1992.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti, tai skaitā, Ministru kabineta 21.10.2003. noteikumi Nr. 585 "Noteikumi par grāmatvedības kārtošanu un organizāciju".

5. Izdevumu uzskaite

5.1. Budžeta iestādes izdevumus atzīst un uzskaita pēc uzkrāšanas principa, izdevumus atzīstot periodā, kad tie radušies, neatkarīgi no naudas līdzekļu samaksas.

5.2. Budžeta iestādes izdevumus uzskaita atbilstoši to ekonomiskajām kategorijām saskaņā ar normatīvajos aktos noteikto budžetu izdevumu klasifikāciju.

Pamatdarbības izdevumu uzskaite

5.3. Pamatdarbības izdevumu uzskaite paredzēta kontu grupā "7000 Pamatdarbības izdevumi". Budžeta iestāde grāmatvedības uzskaites kārtībā nosaka analītisku izdevumu uzskaiti, veidojot izdevumu kontus atbilstoši to ekonomiskai būtībai un iestādes vajadzībām, piemēram, attiecībā uz pamatlīdzekļu nolietojumu, darba samaksu u.c. gadījumiem.

5.4. 1.tabulā sniegti tipiskāko pamatdarbības izdevumu piemēri:

1.tabula. Tipiskāko pamatdarbības izdevumu uzskaites piemēri.

Tipiskie pamatdarbības izdevumi	Kad atzīst?	Attaisnojuma dokuments
Ilgtermiņa ieguldījumu nolietojums	Saskaņā ar grāmatvedības uzskaites kārtību (periodiski) (skat. Rokasgrāmatas sadaļas "Nemateriālo ieguldījumu uzskaite", "Pamatlīdzekļu uzskaite", "Ieguldījuma īpašumu uzskaite")	Nolietojuma/amortizācijas aprēķins
Darba samaksas izmaksas	Aprēķina dienā un attiecina uz periodu, uz kuru izmaksas attiecināmas (par kuru veikts aprēķins) (skat. Rokasgrāmatas sadaļa "Saistību pret darbiniekiem par darba samaksu uzskaite")	Darba samaksas aprēķins
Pakalpojumu izmaksas	Dienā, kad saņemts pakalpojums vai saskaņā ar līguma nosacījumiem	Rēķins, pieņemšanas – nodošanas akts u.c.
Transferti	Atkarībā no transferta veida (izlietojuma apstiprinājuma saņemšanas dienā) (ieņēmumu uzskaites prasības noteiktas Rokasgrāmatas sadaļā "Ieņēmumu uzskaite darījumos bez atlīdzības")	Atskaite u.c.
Finanšu instrumentu darījumu izmaksas (komisijas maksas u.c.)	Dienā, kad saņemts pakalpojums vai saskaņā ar līguma nosacījumiem (skat. Rokasgrāmatas sadaļa "Finanšu instrumentu uzskaite")	Rēķins, pieņemšanas – nodošanas akts u.c.

5.5. Attaisnojuma dokumenta (par saņemtajiem pakalpojumiem vai cita veida darījumiem) saņemšanas dienā budžeta iestāde izvērtē, vai izdevumi attiecināmi uz pārskata periodu un par attiecīgajiem izdevumiem nav atzītas uzkrātās saistības. Budžeta iestāde atzīst izdevumus par pārskata periodu un saistības, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*7000*	*Pamatdarbības izdevumi*
*D**	*5723***	*Pievienotās vērtības nodoklis*
K	*5311*	*Saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*

**gadījumā, ja budžeta iestāde ir PVN maksātāja*

***budžeta iestāde grāmatvedības uzskaites kārtībā var noteikt detalizētu PVN uzskaites kontu pielietojumu.*

5.6. Pārskata datumā budžeta iestāde atzīst uzkrātās saistības attiecībā uz tādiem budžeta iestādes izdevumiem, kas saskaņā ar noslēgtajiem līgumiem vai citiem attaisnojuma dokumentiem attiecas uz pārskata periodu, bet attiecībā uz kuriem līdz pārskata perioda beigām nav saņemts norēķinu attaisnojuma dokuments. Budžeta iestāde atzīst uzkrātās saistības, veicot sekojošus grāmatojumus:

D	*7000**	*Pamatdarbības izdevumi*
K	*5420*	*Īstermiņa uzkrātās saistības*

** budžeta iestāde izstrādā kontu plānu pamatdarbības izdevumu uzskaitei atbilstoši budžeta izdevumu ekonomisko kategoriju klasifikācijai*

5.7. Gadījumā, ja par izdevumiem iepriekš ir atzītas uzkrātās saistības, saņemot norēķinu attaisnojuma dokumentu, dzēš uzkrātās saistības un atzīst saistības pret attiecīgo darījuma partneri, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*5420*	*Īstermiņa uzkrātās saistības*
*D**	*5723***	*Pievienotās vērtības nodoklis*
D	*7000****	*Pamatdarbības izdevumi*
K	*5311*	*Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*

**gadījumā, ja budžeta iestāde ir PVN maksātāja*

***budžeta iestāde grāmatvedības uzskaites kārtībā var noteikt detalizētu PVN uzskaites kontu pielietojumu.*

**** ja maksājuma dokumentā uzrādīta summa, kas lielāka par pārskata perioda beigās atzīto uzkrāto saistību summu*

5.8. Budžeta iestāde, saskaņā ar grāmatvedības uzskaites kārtībā noteikto, aprēķina un atzīst pamatlīdzekļu un ieguldījuma īpašumu nolietojumu vai nemateriālo ieguldījumu amortizāciju un pārskata perioda pamatdarbības izdevumus, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*7000**	*Pamatdarbības izdevumi*
K	*1290*	*Pamatlīdzekļu uzkrātais nolietojums un vērtības samazinājums*
vai		
K	*1190*	*Nemateriālo ieguldījumu amortizācija un vērtības samazinājums*
vai		
K	*1590*	*Ieguldījumu īpašuma nolietojums un vērtības samazinājums*

** budžeta iestāde izstrādā kontu plānu pamatdarbības izdevumu uzskaitei atbilstoši budžeta izdevumu ekonomisko kategoriju klasifikācijai*

5.9. Aprēķinot darba samaksu budžeta iestādes darbiniekiem pārskata periodā, budžeta iestāde atzīst saistības un izdevumus, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*7000**	*Pamatdarbības izdevumi*
K	*5610*	*Norēķini par darba samaksu*
K	*5722*	*Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas*
K	*5721*	*Iedzīvotāju ienākuma nodoklis*

** budžeta iestāde izstrādā kontu plānu pamatdarbības izdevumu uzskaitei atbilstoši budžeta izdevumu ekonomisko kategoriju klasifikācijai*

5.10. Kad budžeta iestāde izsniedz krājumus lietošanā, budžeta iestāde izslēdz krājumu vērtību un atzīst izdevumus, veicot sekojošu grāmatojumu *(inventāra uzskaiti nodrošina daudzuma vienībās arī pēc atzīšanas izdevumos līdz tā izslēgšanai no uzskaites):*

D	*7000**	*Pamatdarbības izdevumi*
K	*2160***	*Inventārs*

** budžeta iestāde izstrādā kontu plānu pamatdarbības izdevumu uzskaitei atbilstoši budžeta izdevumu ekonomisko kategoriju klasifikācijai*

***ja 2161 kontā uzskaitītajam ilgstoši lietojamam inventāram iepriekš atzīts vērtības samazinājums, tad noraksta iepriekš atzīto vērtības samazinājumu. Detalizēti uzskaites principi sniegti Rokasgrāmatas sadaļā "Krājumu uzskaite".*

5.11. Ja pārskata periodā budžeta iestādei ir radušies izdevumi, kas saistīti ar budžeta iestādes administratīvajiem un tēla veidošanas pasākumu nodrošināšanas izdevumiem (piemēram, priekšmetu, kas satur budžeta iestādes logo vai citu attiecināmu simboliku vai informāciju, izgatavošana un iegāde), tad pamatojoties uz reprezentācijas izdevumu aktu (8.1.apakšnodaļā "8.1. Akts par reprezentācijas izdevumiem" sniegts attaisnojuma dokumenta paraugs), tā atzīst izdevumus un saistību palielinājumu, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*7000**	*Pamatdarbības izdevumi*
K	*5311*	*Saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*

** budžeta iestāde izstrādā kontu plānu pamatdarbības izdevumu uzskaitei atbilstoši budžeta izdevumu ekonomisko kategoriju klasifikācijai*

5.12. Līgumsodu un naudas sodu uzskaita kā budžeta iestādes izdevumus dienā, kad darījuma otrai pusei radušās likumīgas tiesības iekasēt līgumsodu vai naudas sodu. Budžeta iestāde atzīst pamatdarbības izdevumus un saistības, grāmatojot:

D	*7000**	*Pamatdarbības izdevumi*
K	*5311*	*Saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*

** budžeta iestāde izstrādā kontu plānu pamatdarbības izdevumu uzskaitei atbilstoši budžeta izdevumu ekonomisko kategoriju klasifikācijai*

5.13. Aizņēmumu un citu finanšu instrumentu izmaksas (komisijas izmaksas, juridiskās izmaksas) uzskaita izdevumos dienā, kad saņemts pakalpojums saskaņā ar līguma nosacījumiem:

D	*7000**	*Pamatdarbības izdevumi*
K	*5215***	*Saistības par procentu un citiem maksājumiem par aizņēmumiem*

** budžeta iestāde izstrādā kontu plānu pamatdarbības izdevumu uzskaitei atbilstoši budžeta izdevumu ekonomisko kategoriju klasifikācijai*

*** citiem finanšu instrumentiem kontu nosaka saskaņā ar budžeta iestādes grāmatvedības uzskaites kārtību*

Transferta izdevumu uzskaite

5.14. Budžeta iestāžu veiktie transferta maksājumi iedalās divās grupās:

- avansā veiktie transferti;
- transferti ar pēcapmaksu.

5.15. Gadījumā, ja budžeta iestāde transferta pārskaitījumu **veic avansā** (pirms transferta izlietojuma), tā naudas līdzekļu pārskaitījuma dienā atzīst prasības par avansā pārskaitīto transfertu, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*2430*	*Avansā pārskaitītie transferti*
K	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās*

5.16. Pārskata perioda laikā, atbilstoši saņemtajiem attaisnojuma dokumentiem par attaisnotajiem (atzītajiem) izdevumiem, atzīst transferta izdevumus un samazina prasības par avansā pārskaitīto transfertu, veicot šādu grāmatojumu:

D	*7000**	*Pamatdarbības izdevumi*
K	*2430*	*Avansā pārskaitītie transferti*

**budžeta iestāde izstrādā kontu plānu pamatdarbības izdevumu uzskaitei atbilstoši budžeta izdevumu ekonomisko kategoriju klasifikācijai*

5.17. Budžeta iestāde atzīst transferta izdevumus par avansā pārskaitīto transfertu pārskata gadā, kurā veikti attiecīgie izdevumi, ja izdevumi apstiprināti (uzturēšanas izdevumi – saskaņā ar uzkrāšanas principu, pamatkapitāla veidošana – saskaņā ar naudas plūsmas principu) pārskata gadā vai līdz nākamā pārskata gada 31.janvārim (ieskaitot).

5.18. Ja pārskata gadā veiktie transferta izdevumi apstiprināti pēc nākamā pārskata gada 31.janvāra, budžeta iestāde atzīst transferta izdevumus kā transferta izdevumus, kas attiecas uz iepriekšējiem pārskata gadiem, tajā pārskata gadā, kurā apstiprināti attiecīgie izdevumi un samazina prasības, veicot sekojošu grāmatojumu:

D 8763 Transfertu izdevumi, kas attiecas uz iepriekšējiem pārskata gadiem

K 2430 Avansā pārskaitītie transferti

5.19. **Transferta ar pēcapmaksu gadījumā** - ja citas budžeta iestādes pārskata gadā veiktos izdevumus apstiprina līdz pārskata gada 31. decembrim un budžeta iestāde transferta pārskaitījumu līdz pārskata gada beigām vēl nav veikusi, budžeta iestāde veic sekojošu grāmatojumu:

D 7000 Pamatdarbības izdevumi*

K 5819 Pārējās īstermiņa saistības

** budžeta iestāde izstrādā kontu plānu pamatdarbības izdevumu uzskaitei atbilstoši budžeta izdevumu ekonomisko kategoriju klasifikācijai*

5.20. Ja citas budžeta iestādes pārskata gadā veiktos izdevumus apstiprina līdz nākamā pārskata gada 31. janvārim (ieskaitot), un budžeta iestāde transferta pārskaitījumu vēl nav veikusi, budžeta iestāde pārskata gada beigās atzīst uzkrātās saistības un transferta izdevumus, veicot sekojošu grāmatojumu:

D 7000 Pamatdarbības izdevumi*

K 5420 Īstermiņa uzkrātās saistības

** budžeta iestāde izstrādā kontu plānu pamatdarbības izdevumu uzskaitei atbilstoši budžeta izdevumu ekonomisko kategoriju klasifikācijai*

5.21. Apstiprinājuma dienā budžeta iestāde samazina iepriekš atzītās uzkrātās saistības un atzīst saistības par transferta maksājumu:

D 5420 Īstermiņa uzkrātās saistības

K 5819 Pārējās īstermiņa saistības

5.22. Naudas līdzekļu pārskaitījuma dienā budžeta iestāde attiecīgi samazina atzītās saistības, veicot sekojošu grāmatojumu:

D 5819 Pārējās īstermiņa saistības

K 2620 Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās

5.23. Ja citas budžeta iestādes pārskata gadā veiktos izdevumus apstiprina pēc nākamā gada 31. janvāra, un transferta pārskaitījums vēl nav veikts, budžeta iestāde atzīst transferta izdevumus kā pārējos iepriekšējo gadu izdevumus pārskata gadā, kurā apstiprināti attiecīgie izdevumi, un atzīst saistības, veicot sekojošu grāmatojumu:

D 8763 Transfertu izdevumi, kas attiecas uz iepriekšējiem pārskata gadiem

K 5819 Pārējās īstermiņa saistības

5.24. Pārskata gada beigās zembilancē uzrāda pārskata gada izdevumu kopsummu, balstoties uz kuru transferta izdevumi atzīstami nākamajos pārskata gados. *Piemēram, citas budžeta iestādes 2019. gadā veiktie izdevumi 12 000,00 EUR apmērā tiek apstiprināti 2020. gada 3. februārī un budžeta iestāde pārskata gadā (2019. gadā) nav veikusi transferta pārskaitījumu. Budžeta iestāde uzrāda informāciju*

2019. gada finanšu pārskata zembilances kodā 9590 "Citas zembilances saistības" par transferta izdevumu kopsummu 12 000,00 EUR apmērā, kas tiks uzrādīti 2020. gada izdevumos.

Pārējo izdevumu uzskaite

5.25. Budžeta iestāde kā pārskata perioda finanšu izdevumus uzskaita valūtas kursa svārstības, kas radušās, norēķinoties par monetāriem posteņiem (piemēram, saistības pret piegādātājiem vai aizņēmumi) vai pārskata perioda beigās pārrēķinot monetāros posteņus pēc valūtas kursa, kas atšķiras no tā, pēc kura monetārais postenis sākotnēji atzīts vai pārrēķināts iepriekšējā pārskata perioda beigās, veicot sekojošu grāmatojumu:

D.	*8210*	*Izdevumi no valūtas kursa svārstībām*
K	*2300*	*Īstermiņa prasības*
vai		
K	*2600*	*Naudas līdzekļi*
vai		
K	*5000*	*Saistības*

5.26. Subsīdijas un dotācijas komersantiem, biedrībām un nodibinājumiem saskaņā ar uzkrāšanas principu atzīst nākamo periodu izdevumos, subsīdijas un dotācijas izmaksājot avansā, vai pamatdarbības izdevumos atbilstoši budžeta iestādē apstiprinātajiem komersanta, biedrības vai nodibinājuma iesniegtajiem attaisnojuma dokumentiem. Budžeta iestāde izstrādā un apstiprina iekšēju kārtību par subsīdiju un dotāciju komersantiem, biedrībām un nodibinājumiem uzskaiti.

Grāmatojums, atzīstot nākamo periodu izdevumus, subsīdijas un dotācijas izmaksājot avansā:

D	*2400*	*Nākamo periodu izdevumi un avansa maksājumi par pakalpojumiem un projektiem*
K	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās*

Grāmatojums, atzīstot pamatdarbības izdevumus, atbilstoši budžeta iestādē apstiprinātajiem komersanta, biedrības vai nodibinājuma iesniegtajiem attaisnojuma dokumentiem:

D	*7000*	*Pamatdarbības izdevumi*
K	*2400*	*Nākamo periodu izdevumi un avansa maksājumi par pakalpojumiem un projektiem*

5.27. Budžeta iestāde procentu izdevumus atzīst kā finanšu izdevumus periodā, kad tie radušies, neatkarīgi no tā, vai nauda ir samaksāta, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*8220*	*Procentu izdevumi*
K	*5315*	*Īstermiņa saistības par finanšu nomu*
vai		
K	*5317*	*Saistības par procentu un citiem maksājumiem*
vai		
K	*5215*	*Saistības par procentu un citiem maksājumiem par aizņēmumiem*
vai		
K	*5216*	*Uzkrātās saistības par procentu un citiem maksājumiem par aizņēmumiem*

5.28. Ja budžeta iestāde inventarizācijas rezultātā konstatē nefinanšu aktīva iztrūkumu, tad, pamatojoties uz iestādes vadītāja apstiprinātu kārtību, attiecīgo nefinanšu aktīvu izslēdz no uzskaites, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*8611*	*Izdevumi no nefinanšu aktīvu norakstīšanas un likvidēšanas*
K	*2100*	*Krājumi*

5.29. Budžeta iestāde pēc prasību novērtēšanas, pamatojoties uz veiktajiem aprēķiniem, atzīst vērtības samazinājumu nedrošām prasībām un veiktajiem avansu maksājumiem, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*8651*	*Izdevumi no vērtības samazinājuma avansa maksājumiem par nefinanšu aktīviem*
vai		
D	*8655*	*Izdevumi no vērtības samazinājuma prasībām un avansiem par pakalpojumiem*
K	*2318*	*Vērtības samazinājums prasībām pret pircējiem un pasūtītājiem*
vai		
K	*1187*	*Vērtības samazinājums avansa maksājumiem par nemateriālajiem ieguldījumiem*
vai		
K	*1287*	*Vērtības samazinājums avansa maksājumiem par pamatlīdzekļiem*
vai		
K	*2427*	*Vērtības samazinājums avansa maksājumiem par pakalpojumiem*

5.30. Ja prasību, kuras piedziņa nav iespējama saskaņā ar tiesību normām un kurai iepriekš nav bijis atzīts vērtības samazinājums, budžeta iestāde izslēdz no uzskaites, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*8630*	*Izdevumi no prasību norakstīšanas un naudas līdzekļu vai to ekvivalentu iztrūkuma*
K	*2311*	*Prasības pret pircējiem un pasūtītājiem*

6. Informācijas uzrādīšana

6.1. Budžeta iestāde uzrāda pārskata gadā iestādes darbības rezultātā radušos izdevumus **pārskatā par darbības finansiālajiem rezultātiem** saskaņā ar uzkrāšanas principu, ņemot vērā sekojošus principus:

6.1.1. izdevumus norāda pa izdevumu grupām, izņemot tos izdevumus, kurus norāda atsevišķā pozīcijā, savstarpēji izslēdzot, un kas radušies:

- finanšu instrumentu patiesās vērtības izmaiņu, ārvalstu valūtas kursa svārstību, atsavināšanas un izslēgšanas no uzskaites rezultātā, kā arī pārdošanai pieejamu finanšu instrumentu pārklasifikācijas uz citu finanšu instrumentu kategoriju rezultātā;
- nefinanšu aktīvu atsavināšanas rezultātā. Šādā gadījumā pārskatā norāda neto vērtību – zaudējumus no ilgtermiņa ieguldījumu objekta atsavināšanas, kuru aprēķina kā starpību starp izslēgtā objekta bilances vērtību un tā atsavināšanas izdevumiem.

6.1.2. izdevumus (izņemot atalgojumu, darba devēja valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas, pabalsti un kompensācijas; mācību, darba un dienesta komandējumu un dienesta, darba braucienu izdevumus; nodokļu, nodevu un naudas sodu maksājumus; nolietojuma un amortizācijas izmaksas) pārskatā norāda pa šādiem institucionālo sektoru klasifikācijas kodiem atbilstoši normatīvajiem aktiem budžeta klasifikācijas jomā:

- atsevišķi norāda sektora S130000 datus klasifikācijas pilnā apmērā;
- sektoru S110000, S120000, S140000, S150000 un S200000 datus norāda kopsummā.

6.1.3. pārskatā par darbības finansiālajiem rezultātiem norāda arī grāmatvedības aplēšu izmaiņu, darījumu klasifikācijas maiņas un iepriekšējo pārskata periodu kļūdu labojumu ietekmi.

6.2. Budžeta iestāde grāmatvedības uzskaites principu aprakstā sniedz informāciju par izdevumu atzīšanu, kas rodas no darījumiem ar atlīdzību un darījumiem bez atlīdzības (piemēram, transfertu izdevumi).

6.3. Papildus budžeta iestāde pārskata par darbības finansiālajiem rezultātiem posteņu skaidrojumā sniedz informāciju par:

- izdevumiem pārskata periodā un iepriekšējā pārskata periodā, kā arī izmaiņām pārskata perioda laikā (absolūtajās vienībās un %);
- būtiskiem darījumiem vai notikumiem pārskata periodā, kas ietekmēja izmaiņas un darījumiem, kas ir vienādi ar vienu miljonu EUR absolūtajā vērtībā vai lielāki;
- izdevumiem no aktīvu vērtības samazinājuma;
- procentu izdevumiem;
- informāciju par citiem izdevumiem;
- finanšu instrumentu neto rezultātu sadalījumā pa finanšu instrumentu kategorijām un darījumu veidiem;
- darījuma izmaksām, kas nav iekļautas procentu likmes noteikšanā, pa finanšu instrumentu kategorijām;
- citu informācija pārskatu lietotājiem.

7. Praktiski piemēri un informācijas atklāšanas paraugi

7.1. Praktisks piemērs par pamatdarbības izdevumu atzīšanu

Budžeta iestāde ir noslēgusi līgumu ar IT pakalpojumu sniedzēju, kas paredz nodrošināt IT palīdzības dienesta un konsultācijas pakalpojumus 4 mēnešu garumā.

Līguma darbības laiks no 2019. gada 1. decembra līdz 2020. gada 31. martam. Līguma summa 10 000,00 EUR.

Līgums nosaka, ka pakalpojuma sniedzējs par katru mēnesi līdz nākošā mēneša 15. datumam izsniedz rēķinu. Uz 31.12.2019. budžeta iestāde nav saņēmusi rēķinu.

1) Budžeta iestāde atzīst uzkrātās saistības par izdevumiem, kas attiecināmi uz 2018. gada decembri. Mēneša maksa: 10 000, 00 EUR / 4 = 2 500,00 EUR. Uz 31.12.2019. atzītās uzkrātās saistības: 2 500,00 EUR.
2) 31.12.2019. budžeta iestāde veic sekojošu grāmatojumu:

D	*7000**	*Pamatdarbības izdevumi*	*2 500,00 EUR*
K	*5420*	*Īstermiņa uzkrātās saistības*	*2 500,00 EUR*

** budžeta iestāde izstrādā kontu plānu pamatdarbības izdevumu uzskaitei atbilstoši budžeta izdevumu ekonomisko kategoriju klasifikācijai*

Saņemot rēķinu, nākamajā pārskata gadā, budžeta iestāde dzēš iepriekš atzītās uzkrātās saistības un atzīst saistības pret piegādātāju saskaņā ar rēķinu.

7.2. Praktisks piemērs par izdevumu atzīšanu pabalstam garantētā minimālā ienākumu līmeņa nodrošināšanai

Pašvaldības sociālais dienests, izvērtējot fiziskas personas iesniegtos dokumentus, ir pieņēmis lēmumu piešķirt ģimenei pabalstu garantētā minimālā ienākumu līmeņa nodrošināšanai, nosakot pabalsta mēneša apmēru 135,70 EUR, pielietojot normatīvajos aktos noteikto aprēķina formulu.

Sociālais dienests noteicis ģimenei trūcīgās statusu laika periodam no 01.12.2019. līdz 30.06.2020. Dienests veic pabalsta maksājumu ģimenei (personai) katru mēnesi visa noteiktā termiņa laikā, sākot no mēneša, kad

ģimenei piešķirts trūcīgās statuss. Pēc termiņa beigām dienests pārtrauc pabalsta maksājumu. Sociālais dienests pabalsta izmaksu veic līdz katra nākamā mēneša 10. datumam.

1) Datumā, kad Sociālā dienesta lēmums stājas spēkā un ir nepārsūdzams, budžeta iestāde atzīst izdevumus par 2019. gada decembrī maksājamo pabalstu un saistības pret personu par 2019. gada decembra pabalstu, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*7000**	*Pamatdarbības izdevumi*	*135,70 EUR*
K	*5819*	*Pārējās īstermiņa saistības*	*135,70 EUR*

** budžeta iestāde izstrādā kontu plānu pamatdarbības izdevumu uzskaitei atbilstoši budžeta izdevumu ekonomisko kategoriju klasifikācijai*

2) Sociālais dienests 08.01.2020. veic pabalsta pārskaitījumu par 2019.gada decembri personai uz norēķinu kontu, samazinot saistības un naudas līdzekļus:

D	*5819*	*Pārējās īstermiņa saistības*	*135,70 EUR*
K	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās*	*135,70 EUR*

3) Sociālais dienests turpmākos mēnešos katra mēneša beigās atzīst saistības un izdevumus par attiecīgo mēnesi, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*7000**	*Pamatdarbības izdevumi*	*135,70 EUR*
K	*5819*	*Pārējās īstermiņa saistības*	*135,70 EUR*

** budžeta iestāde izstrādā kontu plānu pamatdarbības izdevumu uzskaitei atbilstoši budžeta izdevumu ekonomisko kategoriju klasifikācijai*

4) Sociālais dienests katru mēnesi, veicot pabalsta pārskaitījumu par iepriekšējo mēnesi, samazina iepriekš atzītās saistības un naudas līdzekļus:

D	*5819*	*Pārējās īstermiņa saistības*	*135,70 EUR*
K	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās*	*135,70 EUR*

8.1. Akts par reprezentācijas izdevumiem

Budžeta iestādes rekvizīti/veidlapa

APSTIPRINU

_____
(amats)

_____
(paraksts, paraksta atšifrējums)

_____
(datums)

AKTS

(dokumenta sagatavošanas vieta)

_____ Nr. _____

(datums)

Akts par reprezentācijas izdevumiem

Komisija, kuras sastāvā ir :

_____

_____sagatavoja šo aktu par

_____ ar kopējo summu _____ EUR

(_____euro_____centi) un izlietojumu:

Nosaukums	Daudz.	Cena	Summa ar PVN	Piezīmes (kādam pasākumam izlietots)

Pielikumā:_____ Nr._____ uz 1 lapas
(attaisnojuma dokuments)

Komisija:

Komisijas priekšsēdētājs : _____ _____ _____
(amats) *(vārds, uzvārds)* *(paraksts)*

Komisijas locekļi: _____ _____ _____
(amats) *(vārds, uzvārds)* *(paraksts)*

_____ _____ _____
(amats) *(vārds, uzvārds)* *(paraksts)/*

Atbildīgā persona: _____ _____ _____
(amats) *(vārds, uzvārds)* *(paraksts)*

8.2. Akts par materiālo vērtību izsniegšanu

Budžeta iestādes veidlapa/rekvizīti

APSTIPRINU

_____

(*amats*)

_____

(paraksts, paraksta atšifrējums)

_____

(datums)

AKTS

(dokumenta sagatavošanas vieta)

_____ Nr. _____

(datums)

Par materiālo vērtību izsniegšanu

Kam tiek izsniegts

_____

(adrese, struktūrvienība, amats, vārds, uzvārds)

Izsniegšanas mērķis:

_____

Pieprasītas un izsniegtas šādas materiālās vērtības:

Inventāra Nr.	Materiālo vērtību nosaukums	Mērvien.	Daudzums		Cena	Summa
			pieprasīts	izsniegts		

Struktūrvienības vadītājs _____ Izsniedza

_____

(paraksts, vārds, uzvārds)

Datums: 201___.g._____._____ Saņēma

_____

(paraksts, vārds, uzvārds)

Darījumu ārvalstu valūtā uzskaite

1. Mērķis

Šīs sadaļas mērķis ir noteikt darījumu ārvalstu valūtā uzskaites principus budžeta iestādēs.

2. Sfēra

Šī sadaļa nosaka darījumu ārvalstu valūtā uzskaiti un ar to saistītos grāmatojumus, kā arī sniedz atsauces uz uzskaiti reglamentējošiem normatīvajiem aktiem, attaisnojuma dokumentu paraugus un praktiskus piemērus.

3. Definīcijas

Ārvalstu valūta	valūta, kas nav *euro*.
Ārvalstu valūtas kurss	Grāmatvedības uzskaitē izmantojamais ārvalstu valūtas kurss ir Eiropas Centrālās bankas publicētais *euro* atsauces kurss, bet, ja konkrētai ārvalstu valūtai nav Eiropas Centrālās bankas publicētā atsauces kursa, izmanto pasaules finanšu tirgus atzīta finanšu informācijas sniedzēja periodiskajā izdevumā vai tā tīmekļa vietnē publicēto valūtas tirgus kursu attiecībā pret *euro*.
Beigu kurss	valūtas kurss, kas ir spēkā pārskata perioda pēdējā dienā.
Monetārie posteņi	visas ārvalstu valūtās izteiktās aktīvu un saistību summas, kas saņemamas vai maksājamas ārvalstu valūtā (ārvalstu valūtas naudas atlikumi un ārvalstu valūtās maksājamās prasības un saistības).
Pašreizējais valūtas kurss	valūtas kurss tūlītēju norēķinu veikšanai.
Valūtas kursa starpība	starpība, kas rodas, pārrēķinot noteiktu vienas valūtas vienību skaitu uz citu valūtu pēc atšķirīgiem valūtas kursiem.
Valūtas kurss	divu valūtu maiņas attiecība.

4. Saistošie dokumenti

4.1. Likums par budžetu un finanšu vadību (24.03.1994.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti, tai skaitā:

4.1.1. Ministru kabineta 27.12.2005. noteikumi Nr. 1032 „Noteikumi par budžetu ieņēmumu klasifikāciju";

4.1.2. Ministru kabineta 27.12.2005. noteikumi Nr. 1031 „Noteikumi par budžetu izdevumu klasifikāciju atbilstoši ekonomiskām kategorijām";

4.1.3. Ministru kabineta 13.02.2018. noteikumi Nr. 87 „Grāmatvedības uzskaites kārtība budžeta iestādes";

4.1.4. Ministru kabineta 19.06.2018. noteikumi Nr. 344 „Gada pārskata sagatavošanas kārtība";

4.1.5. Ministru kabineta 10.12.2013. noteikumi Nr. 1456 "Noteikumi par institucionālo sektoru klasifikāciju".

4.2. Likums „Par grāmatvedību" (14.10.1992.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti, tai skaitā, Ministru kabineta 21.10.2003. noteikumi Nr. 584 "Kases operāciju uzskaites noteikumi" un Ministru kabineta 21.10.2003. noteikumi Nr. 585 „Noteikumi par grāmatvedības kārtošanu un organizāciju".

5. Darījumu ārvalstu valūtā sākotnējā atzīšana

5.1. Darījumi ārvalstu valūtā ir darījumi, kuri ir izteikti vai par kuriem budžeta iestāde norēķinās ārvalstu valūtā.

5.2. Darījumi ārvalstu valūtā parasti rodas, ja budžeta iestāde:

5.2.1. pērk vai pārdod preces vai pakalpojumus, kuru saņemamās vai maksājamās summas ir izteiktas ārvalstu valūtā;

5.2.2. aizņemas vai aizdod līdzekļus, kuru maksājamās vai saņemamās summas izteiktas ārvalstu valūtā;

5.2.3. citādā veidā iegādājas vai atsavina aktīvus, vai uzņemas saistības, vai norēķinās par saistībām, kuras izteiktas ārvalstu valūtā.

5.3. Par darījuma dienu uzskata naudas saņemšanas vai maksāšanas dienu, preču vai pakalpojumu pirkšanas vai pārdošanas dienu, kā arī jebkuru citu dienu, kurā faktiski notikušas pārmaiņas budžeta iestādes mantas stāvoklī.

5.4. Ja attaisnojuma dokumenta vērtības mērs ir ārvalstu valūta, budžeta iestāde tajā norādītās summas ierakstiem grāmatvedības reģistros pārrēķina *euro* saskaņā ar grāmatvedībā izmantojamo ārvalstu valūtas kursu, kas ir spēkā **saimnieciskā darījuma dienas sākumā.**

5.5. Budžeta iestāde analītiskās uzskaites nodrošināšanai darījumus var uzskaitīt darījuma valūtā, ja darījuma valūta nav *euro*.

5.6. Komandējumu un darba braucienu izdevumi, kas radušies ārvalstu valūtā, grāmatvedības uzskaitē tiek atzīti *euro*.

5.7. Ja darbiniekam komandējuma vai darba braucienu izdevumiem ir ticis izsniegts avanss, tad:

5.7.1. ja komandējuma vai darba braucienu izdevumi atbilst normatīvajos aktos noteiktajām normām, bet pārsniedz avansā saņemto summu, budžeta iestāde darbiniekam pārtēriņa summu atlīdzina *euro* vai pēc darbinieka izvēles konvertējamā valūtā saskaņā ar valūtas maiņas attaisnojuma dokumentos norādīto valūtas kursu vai, ja šāda attaisnojuma dokumenta nav, saskaņā ar grāmatvedībā izmantojamo ārvalstu valūtas kursu dienā, kad darbinieks veic norēķinus ar budžeta iestādi par komandējuma vai darba brauciena izdevumiem;

5.7.2. ja saskaņā ar noteiktajām normām aprēķinātā un darbiniekam izsniegtā avansa summa pārsniedz komandējuma izdevumus, darbiniekam jāatmaksā avansa atlikuma summa *euro* vai attiecīgajā konvertējamā valūtā. Atmaksājamām naudas summām un avansa norēķiniem par komandējumu piemēro valūtas maiņas attaisnojuma dokumentā norādīto valūtas kursu vai, ja šāda attaisnojuma dokumenta nav, grāmatvedībā izmantojamo ārvalstu valūtas kursu dienā, kad darbinieks veic norēķinus ar budžeta iestādi par komandējuma vai darba brauciena izdevumiem.

5.8. 9.1. apakšnodaļā "9.1. Piemērs – darījuma ārvalstu valūtā sākotnējā atzīšana" sniegts ilustratīvs piemērs darījuma ārvalstu valūtā sākotnējai atzīšanai.

5.9. 10.2. apakšnodaļā "10.2. Grāmatvedības izziņa par darījuma ārvalstu valūtā sākotnējo atzīšanu" sniegts ilustratīvs attaisnojuma dokumenta piemērs darījuma ārvalstu valūtā konvertācijai pie tā sākotnējās atzīšanas. *Piemēram, grāmatvedības izziņu var sagatavot, ja budžeta iestāde saņem vairākus rēķinus ārvalstu valūtās par tehnoloģiskās iekārtas komponenšu iegādi.*

6. Darījumu ārvalstu valūtā turpmākā novērtēšana

6.1. Budžeta iestāde veic sekojošus pārrēķinus:

6.1.1. **katra pārskata perioda beigās** (izņemot pārskata gada beigās) pārrēķinu *euro* veic atbilstoši likumā "Par grāmatvedību" noteiktajam grāmatvedībā izmantojamam ārvalstu valūtas kursam, kurš ir spēkā pārskata perioda pēdējās dienas sākumā;

6.1.2. **pārskata gada beigās** pārrēķinu euro veic atbilstoši likumā "Par grāmatvedību" noteiktajam grāmatvedībā izmantojamam ārvalstu valūtas kursam, kas ir spēkā pārskata gada pēdējās dienas beigās.

6.2. Budžeta iestāde veic pārrēķinus tādiem monetāriem posteņiem kā ārvalstu valūtās turētie naudas līdzekļi, ārvalstu valūtās izteikti avansi, aizdevumi vai aizņēmumi, kā arī citiem ārvalstu valūtās izteikto prasību vai saistību atlikumiem.

6.3. Budžeta iestāde atzīst pārskata perioda pārējos ieņēmumus vai izdevumus no valūtas kursu svārstībām, veicot sekojošus grāmatojumus:

Grāmatojums, atzīstot ieņēmumus no valūtas kursu svārstībām; grāmatojums ietver tipiskākos finanšu aktīvu vai finanšu saistību posteņus:

D	*2300*	*Īstermiņa prasības*
vai		
D	*2600*	*Naudas līdzekļi*
vai		
D	*5300*	*Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*
K	*8110*	*Ieņēmumi no valūtas kursu svārstībām*

Grāmatojums, atzīstot izdevumus no valūtas kursu svārstībām; grāmatojums ietver tipiskākos finanšu aktīvu vai finanšu saistību posteņus:

D	*8210*	*Izdevumi no valūtas kursu svārstībām*
K	*2300*	*Īstermiņa prasības*
vai		
K	*2600*	*Naudas līdzekļi*
vai		
K	*5300*	*Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*

6.4. 9.2. apakšnodaļā "9.2. Piemērs - ārvalstu valūtas norēķinu konta atlikuma uzrādīšana euro pārskata perioda beigās" sniegts ilustratīvs piemērs darījuma ārvalstu valūtā turpmākai novērtēšanai.

6.5. 10.1. apakšnodaļā "10.1. Akts par ārvalstu valūtā uzskaitīto posteņu pārvērtēšanu euro pārskata datumā" sniegts ilustratīvs attaisnojuma dokumenta piemērs ārvalstu valūtas konvertācijai *euro* pie darījuma ārvalstu valūtā sākotnējās atzīšanas.

7. Valūtas kursa svārstību atzīšana

7.1. Budžeta iestāde valūtas kursa svārstības, kas radušās, norēķinoties par monetāriem posteņiem vai pārskata perioda beigās pārrēķinot monetāros posteņus pēc valūtas kursa, kas atšķiras no tā, pēc kura monetārais postenis sākotnēji atzīts vai pārrēķināts iepriekšējā pārskata perioda beigās, uzskaita kā attiecīgā pārskata perioda finanšu ieņēmumus vai izdevumus.

7.2. Budžeta iestāde atzīst pārskata perioda pārējos ieņēmumus vai izdevumus no valūtas kursu svārstībām, norēķinoties par monetāriem posteņiem, veicot sekojošus grāmatojumus:

Grāmatojums, atzīstot ieņēmumus vai izdevumus no valūtas kursu svārstībām, veicot maksājumu:

*D**	*8210*	*Izdevumi no valūtas kursu svārstībām*
D	*5300*	*Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*
K	*2600*	*Naudas līdzekļi*
*K**	*8110*	*Ieņēmumi no valūtas kursu svārstībām*

**budžeta iestāde atzīst ieņēmumus vai izdevumus*

Grāmatojums, atzīstot ieņēmumus vai izdevumus no valūtas kursu svārstībām, saņemot maksājumu:

*D**	*8210*	*Izdevumi no valūtas kursu svārstībām*
D	*2600*	*Naudas līdzekļi*
K	*2300*	*Īstermiņa prasības*
*K**	*8110*	*Ieņēmumi no valūtas kursu svārstībām*

**budžeta iestāde atzīst ieņēmumus vai izdevumus*

7.3. Ja monetārie posteņi rodas no ārvalstu valūtas darījuma un valūtas kurss mainās laikā starp darījuma datumu un norēķinu datumu, rodas valūtas kursa svārstības.

7.4. Ja par darījumu norēķinās tajā pašā pārskata periodā, kad darījums noticis, visas valūtas kursa svārstības atzīst šajā periodā. Gadījumā, ja budžeta iestāde par darījumu norēķinās nākamajā pārskata periodā, valūtas kursa svārstības aprēķina un atzīst katra pārskata perioda beigās līdz maksājums tiek veikts (līdz norēķina datumam).

7.5. 9.3 apakšnodaļā "9.3. Piemērs - valūtas kursa svārstību atzīšana pārskata perioda ieņēmumos vai izdevumos" sniegts ilustratīvs piemērs valūtas kursa svārstību aprēķinam un atzīšanai pārskata perioda beigās.

8. Informācijas uzrādīšana

8.1. Budžeta iestāde uzrāda informāciju par darījumiem ārvalstu valūtā sekojoši:

8.1.1. pārskatā par darbības finansiālajiem rezultātiem - uzrāda ieņēmumus vai izdevumus no valūtas kursa svārstībām kā pārējos ieņēmumus vai izdevumus, kas nav klasificēti attiecīgi no A11 līdz A18 vai A21 līdz A30, atsevišķi norādot tās valūtas kursa svārstības, kas attiecas uz finanšu instrumentiem;

8.1.2. naudas plūsmas pārskatā - valūtas kursu svārstību ietekmi uz veikto vai saņemto maksājumu summu uzrāda atsevišķi no pamatdarbības, ieguldījumu darbības un finansēšanas darbības naudas plūsmas kā ārvalstu valūtas svārstību rezultātu.

9. Praktiski piemēri

9.1. Piemērs – darījuma ārvalstu valūtā sākotnējā atzīšana

Budžeta iestāde 2019. gada 30.augustā saņem no ārvalstu komersanta kancelejas preces. Preču iegādes vērtība saskaņā ar attaisnojuma dokumentiem ir 1 250,00 GBP. Darījuma diena saskaņā ar līguma/vienošanās noteikumiem – 30.08.2019. Budžeta iestādei darījums jāuzskaita EUR valūtā. Atzīstot darījumu grāmatvedības uzskaitē, budžeta iestāde darījuma summu pārrēķina *euro* un iegrāmato, izmantojot valūtas kursu uz 30.08.2019. Piemērā tiek pieņemts, ka budžeta iestāde nav PVN maksātāja.

Aprēķins un grāmatojumi:

1) Budžeta iestāde iegūst informāciju par valūtas maiņas kursu (GBP/EUR) 30.08.2019. saskaņā ar Latvijas bankas mājas lapā publicētajiem datiem (https://www.bank.lv/statistika/valutu-kursi/aktualie):

*1 EUR = 0,91973 GBP**

**Valūtas kursam ir ilustratīva nozīme.*

2) Darījuma vērtības pārrēķins no ārvalstu valūtas (GBP) uz *euro:*

1 250,00 GBP = 1250,00 GBP/ 0,91973 = 1 359,09 EUR

3) Pēc aprēķinu veikšanas budžeta iestāde, atzīst darījumu, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*2114*	*Saimniecības materiāli un kancelejas piederumi*	*1 359,09 EUR*
K	*5311*	*Saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*	*1 359,09 EUR*

9.2. Piemērs - ārvalstu valūtas norēķinu konta atlikuma uzrādīšana euro pārskata perioda beigās

Budžeta iestādei ir aktīvs norēķinu konts darījumiem Polijas (naudas vienības – zlots) (PLN) valūtā. Saskaņā ar salīdzināšanās aktiem ar kredītiestādi norēķinu konta atlikums 31.12.2019. ir **12 564,98 PLN**.

Lai pareizi uzrādītu konta atlikumu pārskata perioda beigās finanšu pārskatā, budžeta iestāde konta atlikumu pārrēķina EUR atbilstoši grāmatvedībā izmantojamam ārvalstu valūtas kursam pārskata perioda pēdējās dienas beigās – 31.12.2019.

Aprēķins:

1) Budžeta iestāde iegūst informāciju par valūtas maiņas kursu (EUR/PLN) 31.12.2019. saskaņā ar Latvijas bankas mājas lapā publicētajiem datiem (https://www.bank.lv/statistika/valutu-kursi/aktualie):

*1 EUR = 4,41030 PLN**

**Valūtas kursam ir ilustratīva nozīme.*

2) Norēķinu konta atlikuma pārrēķins no ārvalstu valūtas (PLN) uz *euro:*

12 564,98 PLN/ 4,41030 = 2 849,01 EUR

3) Budžeta iestādei grāmatvedības uzskaitē uzrādītais norēķinu konta atlikums pirms pārvērtēšanas ir 2 987,10 EUR.

4) Budžeta iestāde finanšu pārskatā attiecīgajā norēķinu kontā uzrāda naudas līdzekļus **2 849,01 EUR** vērtībā un atzīst pārskata perioda finanšu izdevumus no valūtas kursu svārstībām 138,09 EUR apmērā, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*8210*	*Izdevumi no valūtas kursu svārstībām*	*138,09 EUR*
K	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās*	*138,09 EUR*

9.3. Piemērs - valūtas kursa svārstību atzīšana pārskata perioda ieņēmumos vai izdevumos

Budžeta iestāde 2019. gada 1. decembrī saņem rēķinu no Lielbritānijas uzņēmuma par iegādātiem pamatlīdzekļiem 1 000,00 GBP vērtībā. Darījuma diena saskaņā ar līguma/vienošanās noteikumiem – 01.12.2019. Budžeta iestāde grāmatvedības uzskaitē atzīst saistības attiecībā pret piegādātājiem saskaņā ar

valūtas kursu (GBP/EUR) 01.12.2019. Līdz pārskata datumam (31.12.2019.) budžeta iestāde nav norēķinājusies ar attiecīgo kreditoru. Pārskata datumā budžeta iestāde pārrēķina saistību atlikumu, tāpēc pārskata datumā atlikums GBP valūtā tiek pārrēķināts EUR valūtā pēc 2019. gada 31. decembra valūtas kursa un valūtas kursa svārstības, kas radušās šajā periodā, uzskaita budžeta iestādes ieņēmumu vai izdevumu kontā.

Piemērā tiek pieņemts, ka budžeta iestāde nav PVN maksātāja.

Aprēķins:

1) Budžeta iestāde iegūst informāciju par valūtas maiņas kursu (GBP/EUR) 01.12.2019. saskaņā ar Latvijas bankas mājas lapā publicētajiem datiem (https://www.bank.lv/statistika/valutu-kursi/aktualie):

*1 EUR = 0,84098 GBP**

**Valūtas kursam ir ilustratīva nozīme.*

2) Darījuma pārrēķins no ārvalstu valūtas (GBP) uz *euro:*

1 000,00 GBP /0,84098 = 1 189,09 EUR

3) Pēc aprēķina, budžeta iestāde 2019. gada 1.decembrī atzīst pamatlīdzekļa iegādi un saistības, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*1230*	*Pārējie pamatlīdzekļi*	*1 189,09 EUR*
K	*5311*	*Saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*	*1 189,09 EUR*

4) Pārskata datumā 31.12.2019. budžeta iestāde iegūst informāciju par valūtas maiņas kursu (GBP/EUR) saskaņā ar Latvijas bankas mājas lapā publicētajiem datiem (https://www.bank.lv/statistika/valutu-kursi/aktualie):

*1 EUR = 0,85618 GBP**

**Valūtas kursam ir ilustratīva nozīme.*

5) Saistību atlikuma ārvalstu valūtā pārrēķins uz *euro* saskaņā ar valūtas kursu pārskata datumā 31.12.2019:

1 000,00 GBP/0,85618 = 1 167,98 EUR

6) Valūtas kursa svārstību aprēķins sākotnējai atzītajai vērtībai pret vērtību pārskata datumā:

1 189,09 EUR – 1 167,98 EUR = 21,11 EUR

7) Budžeta iestāde pārskata datumā koriģē īstermiņa saistību pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem konta atlikumu un atzīst ieņēmumus no valūtas kursu svārstībām, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*5311*	*Saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*	*21,11 EUR*
K	*8110*	*Ieņēmumi no valūtas kursu svārstībām*	*21,11 EUR*

8) 09.01.2020. budžeta iestāde norēķinās par saistībām ar Lielbritānijas uzņēmumu saskaņā ar rēķinu (1 000,00 GBP). Darījuma dienas valūtas maiņas kurss (GBP/EUR) saskaņā ar Latvijas bankas mājas lapā publicētajiem datiem:

1 EUR = 0,85140 GBP.*

**Valūtas kursam ir ilustratīva nozīme.*

Darījuma pārrēķins no ārvalstu valūtas (GBP) uz euro:

1 000,00 GBP/0,85140 = 1 174,54 EUR.

Valūtas kursa svārstību rezultātā radušies izdevumi:

1 167,98 EUR (saistību atlikums uz 31.12.2019.) – 1 174,54 EUR = 6,56 EUR

Budžeta iestāde veic maksājumu, atzīst saistību un naudas līdzekļu samazinājumu, un izdevumus no valūtas kursu svārstībām, veicot sekojošu grāmatojumu:

D	*8210*	*Izdevumi no valūtas kursu svārstībām*	*6,56 EUR*
D	*5311*	*Saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*	*1 167,98 EUR*
K	*2620*	*Norēķinu konti Valsts kasē, kredītiestādēs vai citās institūcijās*	*1 174,54 EUR*

10.1. Akts par ārvalstu valūtā uzskaitīto posteņu pārvērtēšanu euro pārskata datumā

Budžeta iestādes veidlapa/rekvizīti

APSTIPRINU:

_____
(amats)

_____
(paraksts, paraksta atšifrējums)

_____
(datums)

Ārvalstu valūtā uzskaitīto posteņu pārvērtēšanas akts
(dokumenta sagatavošanas vieta)

_____ Nr._____
(datums)

Pamatojoties uz budžeta iestādes iekšējo normatīvo aktu *(norādīt nosaukumu, datumu, Nr.),* uz 20____.gada _____ ir veikta sekojošu ārvalstu valūtā uzskaitīto bilances posteņu pārvērtēšana uz *euro*:

Nr.p.k.	**Postenis**	**Valūta**	**Summa ārvalstu valūtā**	**Summa (EUR)**	**Ārvalstu valūtas kurss**
KOPĀ:					

Pārvērtēšanas rezultātā radušās valūtas kursa svārstības grāmatvedības uzskaitē uzskaitītas sekojošos posteņos:

Grāmatojumi:

D _____ *K* _____ *EUR* _____

D _____ *K* _____ *EUR* _____

Sagatavoja: _____
(amats, vārds, uzvārds, datums)

Apstiprina: _____
(amats, vārds, uzvārds, datums)

10.2. Grāmatvedības izziņa par darījuma ārvalstu valūtā sākotnējo atzīšanu

Budžeta iestādes veidlapa / rekvizīti

Grāmatvedības izziņa Nr._____ par darījuma ārvalstu valūtā sākotnējo atzīšanu

20_____. gada _____

Grāmatvedības izziņa sagatavota par darījuma ārvalstu valūtā sākotnējo atzīšanu.

Darījums: _____

Darījuma datums: _____

Darījuma valūta: _____

Darījuma summa valūtā: _____

Valūtas kurss (darījuma datumā): _____

Darījuma summa *euro:* _____

Grāmatojumi:

D _____ K _____ EUR _____

D _____ K _____ EUR _____

Sagatavoja: _____

(amats, vārds, uzvārds, datums)

Apstiprina: _____

(amats, vārds, uzvārds, datums)

Izmaiņas grāmatvedības uzskaites kārtībā, aplēšu maiņa un kļūdu labošana

1. Mērķis

Šīs sadaļas mērķis ir noteikt uzskaites un informācijas uzrādīšanas principus, kas piemērojami sekojošos gadījumos:

- grāmatvedības uzskaites principu maiņa;
- izmaiņas grāmatvedības aplēsēs;
- kļūdu labošana.

2. Sfēra

Šī sadaļa nosaka grāmatvedības uzskaites principu piemērošanu, izmaiņu grāmatvedības uzskaites principos un grāmatvedības aplēsēs, iepriekšējo periodu kļūdu labojumu uzskaiti un ar to saistītos grāmatojumus, kā arī sniedz atsauces uz uzskaiti reglamentējošiem normatīvajiem aktiem, attaisnojuma dokumentu paraugus, praktiskus piemērus un informācijas atklāšanas paraugus.

3. Definīcijas

Aplēse	Aktīvu vai saistību uzskaites vērtība vai periodiska aktīvu patēriņa (piemēram, aktīvu nolietojuma un amortizācijas) summa, kas rodas aktīvu un saistību pašreizējā stāvokļa un ar tiem saistīto sagaidāmo nākotnes labumu un pienākumu novērtējuma rezultātā.
Aplēses maiņa	aktīvu vai saistību uzskaites vērtības korekcija vai periodiska aktīvu patēriņa (nolietojuma un amortizācijas) summas korekcija, kas rodas aktīvu un saistību pašreizējā stāvokļa un ar tiem saistīto sagaidāmo nākotnes labumu un pienākumu novērtējuma rezultātā. Izmaiņas grāmatvedības aplēsēs rodas jaunas informācijas iegūšanas rezultātā un līdz ar to nav uzskatāmas par kļūdu korekciju.
Grāmatvedības uzskaites principi	normatīvajos aktos noteikti konkrēti principi, nostādnes, metodes, pieņēmumi, noteikumi un prakse, ko budžeta iestāde piemēro saimniecisko darījumu novērtēšanai un uzskaitei.
Grāmatvedības uzskaites kārtība	Budžeta iestādes iekšējais normatīvais akts, kas ietver grāmatvedības kontu plānu, grāmatvedības uzskaites principu aprakstu, darījumu grāmatojumus, būtiskuma līmeni un citu nepieciešamo informāciju, ko budžeta iestāde lieto, veicot grāmatvedības uzskaiti un sagatavojot finanšu pārskatus.
Iepriekšējo periodu kļūdas	informācijas neuzrādīšana vai nepareiza uzrādīšana budžeta iestādes finanšu pārskatos vienā vai vairākos iepriekšējos periodos, kas rodas, neizmantojot vai nepareizi izmantojot ticamu informāciju, kas:

- bija pieejama, kad šo periodu finanšu pārskati tika apstiprināti publiskošanai;
- pamatoti tiek uzskatīta par pieejamu un vērā ņemamu, sagatavojot finanšu pārskatus.

Šādas kļūdas ietver matemātiskas kļūdas, kļūdas grāmatvedības uzskaites principu piemērošanā *(piemēram, kļūdaini nav saņemts un iegrāmatots attaisnojuma dokuments)* vai faktu nepareizu interpretāciju un krāpšanos.

Perspektīva piemērošana — izmaiņu grāmatvedības uzskaites principos un izmaiņu ietekmes grāmatvedības aplēsēs perspektīva piemērošana ir:

1) jaunu grāmatvedības uzskaites principu piemērošana darījumiem, kas notiek pēc grāmatvedības uzskaites principu maiņas datuma;
2) aplēses izmaiņas ietekmes atzīšana pārskata un nākamajos periodos, kurus ietekmē izmaiņas.

Retrospektīva piemērošana — jaunu grāmatvedības uzskaites principu piemērošana darījumiem tā, it kā šie uzskaites principi vienmēr būtu piemēroti.

Retrospektīva uzrādīšana — finanšu pārskatā norādīto summu atzīšanas, novērtēšanas un uzrādīšanas labošana tā, it kā kļūda iepriekšējā periodā nekad nebūtu pieļauta vai jaunie grāmatvedības principi vienmēr tikuši piemēroti.

4. Saistošie dokumenti

4.1. Likums par budžetu un finanšu vadību (24.03.1994.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti, tai skaitā:

4.1.1. Ministru kabineta 27.12.2005. noteikumi Nr. 1032 "Noteikumi par budžetu ieņēmumu klasifikāciju";

4.1.2. Ministru kabineta 27.12.2005. noteikumi Nr. 1031 "Noteikumi par budžetu izdevumu klasifikāciju atbilstoši ekonomiskajām kategorijām";

4.1.3. Ministru kabineta 13.02.2018. noteikumi Nr. 87 "Grāmatvedības uzskaites kārtība budžeta iestādēs";

4.1.4. Ministru kabineta 19.06.2018. noteikumi Nr. 344 "Gada pārskata sagatavošanas kārtība";

4.1.5. Ministru kabineta 10.12.2013. noteikumi Nr. 1456 "Noteikumi par institucionālo sektoru klasifikāciju".

4.2. Likums "Par grāmatvedību" (14.10.1992.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti, tai skaitā: Ministru kabineta 21.10.2003. noteikumi Nr. 585 "Noteikumi par grāmatvedības kārtošanu un organizāciju".

5. Grāmatvedības uzskaites principi

Grāmatvedības uzskaites principi, to piemērošana

5.1. Ministru kabineta 13.02.2018. noteikumi Nr. 87 "Grāmatvedības uzskaites kārtība budžeta iestādēs" nosaka grāmatvedības uzskaites principus budžeta iestādēm, kas atbilstoši konkrētiem darījumu veidiem aprakstīti Rokasgrāmatas sadaļās. Pamatojoties uz minētajiem grāmatvedības uzskaites principiem, budžeta iestāde sagatavo finanšu pārskatus, kas satur skaidru un patiesu informāciju par darījumiem, citiem notikumiem un apstākļiem, uz kuriem pārskatā norādītā informācija attiecas.

5.2. Ja Rokasgrāmatā sniegtie uzskaites principi nav attiecināmi uz kādu īpašu darījumu, notikumu vai apstākli, budžeta iestādes vadība pieņem lēmumu, šim darījumam izstrādā un piemēro grāmatvedības uzskaites principus, kuru rezultātā tiek iegūta informācija, kas atbilst sekojošiem kritērijiem:

5.2.1. ir svarīga lietotāju lēmumu pieņemšanas vajadzībām; un

5.2.2. ir ticama un nodrošina, ka finanšu pārskati:

- patiesi uzrāda budžeta iestādes finansiālo stāvokli, finansiālo rezultātu un naudas plūsmas;
- uzrāda darījumu, citu notikumu un apstākļu saimniecisko būtību, ne tikai to juridisko formu;
- ir neitrāli, un - objektīvi;
- ir piesardzīgi; un
- ir pilnīgi visos būtiskajos aspektos.

5.3. Rokasgrāmatas sadaļā "Pārskata perioda slēgšana un finanšu pārskatu sagatavošana" ir sniegti finanšu pārskatus raksturojošie kvalitatīvie kritēriji.

5.4. Pieņemot lēmumu, budžeta iestādes vadība ņem vērā tiesību aktos noteiktās prasības attiecībā uz līdzīgiem vai saistītiem jautājumiem, kā arī aktīvu, saistību, ieņēmumu un izdevumu definīcijas un atzīšanas un novērtēšanas kritērijus.

5.5. Budžeta iestāde izstrādā un apstiprina normatīvajiem aktiem un darbības jomai atbilstošu vienotu grāmatvedības uzskaites kārtību, kas nosaka konkrētus principus, nostādnes, metodes, pieņēmumus, noteikumus un praksi, tai skaitā uzskaites pamatprincipus, kontu plānu un darījumu grāmatojumus, būtiskuma līmeni, ko budžeta iestāde lieto, veicot grāmatvedības uzskaiti un sagatavojot finanšu pārskatus.

5.6. Vienotajā grāmatvedības uzskaites kārtībā noteiktos grāmatvedības uzskaites principus piemēro līdzīgiem darījumiem (piemēram, vienas kategorijas pamatlīdzekļu uzskaite), citiem notikumiem un apstākļiem un tos ievēro visas finanšu pārskatu konsolidācijā iesaistītās budžeta iestādes.

Grāmatvedības uzskaites principu konsekventa piemērošana

5.7. Grāmatvedības uzskaites principu konsekventa piemērošana nozīmē to, ka budžeta iestāde izvēlas un konsekventi piemēro grāmatvedības uzskaites principus līdzīgiem darījumiem, citiem notikumiem un apstākļiem.

Grāmatvedības uzskaites principu maiņa

5.8. Grāmatvedības uzskaites principu maiņa ir vienu grāmatvedības principu aizstāšana ar citiem grāmatvedības uzskaites principiem.

5.9. Budžeta iestāde maina grāmatvedības uzskaites principus tikai tad, ja izmaiņu nepieciešamību nosaka tiesību akti.

5.10. Lai nodrošinātu iespēju finanšu pārskatu lietotājiem salīdzināt budžeta iestādes finanšu pārskatus laika gaitā un noteikt finansiālā stāvokļa, finansiālā rezultāta un naudas plūsmu tendences, budžeta iestāde katrā pārskata periodā piemēro tādus pašus grāmatvedības uzskaites principus, izņemot 5.9. apakšpunktā minētos gadījumus.

5.11. Par grāmatvedības uzskaites principu maiņu **nav** uzskatāms:

- grāmatvedības uzskaites principu piemērošana darījumiem, citiem notikumiem vai apstākļiem, kas pēc būtības atšķiras no tiem, kas pastāvējuši iepriekš, t.i. pēc būtības jauns darījums.

  Piemēram, budžeta iestāde operatīvās nomas ietvaros nomā aprīkojumu. Nomas līguma beigās iestādes vadība pieņem lēmumu veikt grozījumus līgumā ar iznomātāju. Jaunais nomas līgums pēc būtības ir uzskatāms kā finanšu noma. Darījums pēc būtības atšķiras no iepriekšējā

darījuma, tāpēc uzskaitē tagad tiks piemēroti finanšu nomas uzskaites principi. Šāda veida izmaiņas nerada izmaiņas grāmatvedības uzskaites principos.

- jaunu grāmatvedības uzskaites principu piemērošana darījumiem, citiem notikumiem vai apstākļiem, kas iepriekš nav notikuši vai kas bija nebūtiski.

  Piemēram, budžeta iestāde iegādājas ēku, kas atbilstoši ieguldījuma īpašuma atzīšanas kritērijiem grāmatvedības uzskaitē tiek atzīta kā ieguldījuma īpašums. Budžeta iestādei iepriekš nekad nav bijis ieguldījuma īpašumu. Citas budžeta iestādei piederošas ēkas un zeme ir uzskatāmas par pamatlīdzekļiem, un to uzskaite tiek veikta saskaņā ar pamatlīdzekļu uzskaites principiem. Iepriekš budžeta iestādē nepastāvēja ieguldījuma īpašumu uzskaite, tādēļ šī situācija atbilst jaunu grāmatvedības uzskaites principu piemērošanai darījumiem, kas iepriekš nav notikuši, nevis grāmatvedības uzskaites principu maiņai.

Retrospektīva piemērošana

5.12. Budžeta iestāde grāmatvedības uzskaites principu maiņu piemēro retrospektīvi, ja tas noteikts normatīvajos aktos.

5.13. Veicot retrospektīvu grāmatvedības uzskaites principu piemērošanu, budžeta iestāde atzīst sekojošas izmaiņas:

- veic korekcijas virsgrāmatā iepriekšējo gadu budžeta izpildes rezultātā tādā apmērā, kas attiecas uz iepriekšējiem pārskata gadiem – kontā 3510 "Iepriekšējo pārskata gadu budžeta izpildes rezultāts"; korekcijas analītiski nodala pa attiecīgajiem pārskata gadiem;
- veic korekcijas virsgrāmatā pārskata perioda ieņēmumos vai izdevumos tādā apmērā, kas attiecas uz pārskata gadu;
- veic korekcijas atbilstošajā bilances aktīva vai pasīva kontā.

5.14. Sagatavojot finanšu pārskatu, aktīvu un pasīvu posteņu sākuma atlikumu uzrāda atbilstoši pārskata periodā veiktajām korekcijām iepriekšējo pārskata gadu izpildes rezultātā. Pārskata perioda ieņēmumos vai izdevumos atzītās korekcijas finanšu pārskatos uzrāda kā pārskata gada darījumu.

5.15. Retrospektīvā piemērošana nav iespējama, ja budžeta iestāde ir darījusi visu, lai konkrēto prasību ievērotu, un konstatējusi, ka to piemērot nav iespējams. Noteiktam iepriekšējam periodam nav iespējams retrospektīvi piemērot izmaiņas grāmatvedības uzskaites principos vai veikt retrospektīvu kļūdas korekciju sekojošos gadījumos:

5.15.1. retrospektīvas piemērošanas vai retrospektīvas korekcijas ietekme nav nosakāma;

5.15.2. retrospektīvai piemērošanai vai retrospektīvai korekcijai ir nepieciešami pieņēmumi par to, kādi būtu vadības nodomi attiecīgajā periodā; vai

5.15.3. retrospektīvai piemērošanai vai retrospektīvai korekcijai ir nepieciešams izmantot būtiskas aplēses, un ir neiespējami objektīvi nošķirt no citas informācijas tādu informāciju par aplēsēm, kas atbilst sekojošiem kritērijiem:

- informācija nodrošina pierādījumus par apstākļiem, kas pastāvēja datumā (-os), kurā šīs summas tika atzītas, novērtētas vai uzrādītas;
- informāciju var iegūt no citiem informācijas avotiem laikā, kad finanšu pārskats par attiecīgo iepriekšējo periodu tika apstiprināts publiskošanai.

5.16. Ja nav iespējams retrospektīvi piemērot grāmatvedības uzskaites principu izmaiņas attiecīgajam iepriekšējam periodam, budžeta iestāde piemēro jaunus grāmatvedības uzskaites principus aktīvu un saistību uzskaites vērtībām par agrāko periodu, kurā iespējama retrospektīva piemērošana. Šāds periods var būt arī pārskata periods.

5.17. Budžeta iestāde veic izmaiņas grāmatvedības uzskaites principos, sākot ar pārskata perioda pirmo dienu, lai nodrošinātu informācijas uzrādīšanu, konsekventi pielietojot grāmatvedības uzskaites principus pārskata periodā līdzīgiem darījumiem, citiem notikumiem un apstākļiem.

5.18. Ja normatīvajos aktos nav noteikti citi gadījumi, izmaiņas grāmatvedības uzskaites principos piemēro perspektīvi, tas ir, sākot ar grāmatvedības uzskaites principu izmaiņas datumu, t.i., 2019.gada 1.janvāri, un koriģē atbilstošo aktīvu, pasīvu, ieņēmumu vai izdevumu posteni pārskata periodā. Perspektīvā piemērošana ir aplūkota šīs Rokasgrāmatas sadaļas 6.nodaļā "Grāmatvedības aplēses".

5.19. 9.1.apakšnodaļā "9.1. Piemērs – izmaiņas grāmatvedības uzskaites principos" sniegts praktisks piemērs.

6. Grāmatvedības aplēses

6.1. Pakalpojumu sniegšanai, darījumu veikšanai vai citām darbībām piemītošo nenoteiktību rezultātā daudzus finanšu pārskatu posteņus nevar novērtēt precīzi, bet var tikai aplēst. Aplēšu veikšana ietver lēmuma pieņemšanu, kas balstīti uz pēdējo pieejamo ticamo informāciju.

Piemēram, aplēses ir nepieciešamas vai var būt pielietotas sekojošos gadījumos:

- *nemateriālo ieguldījumu lietderīgās lietošanas laika noteikšanai;*
- *aktīvu vērtības samazinājuma aprēķināšanai;*
- *saistību izpildei paredzēto uzkrājumu aprēķināšanai;*
- *valsts budžeta ieņēmumu noteikšanai;*
- *prasību par prettiesiski atsavinātiem aktīviem noteikšanai;*
- *finanšu garantiju saistību apmēra noteikšanai.*

6.2. Budžeta iestāde veic grāmatvedības aplēsi, ja darījumu veikšanai vai citām darbībām piemītošo nenoteiktību rezultātā aktīvu vai pasīvu posteņus nevar novērtēt precīzi.

6.3. Pamatotu aplēšu lietošana ir svarīga finanšu pārskatu sagatavošanas daļa un nemazina to ticamību.

6.4. Aplēsi pārskata, ja mainās apstākļi, uz kuriem aplēse ir balstīta, vai arī, ja ir iegūta jauna informācija, kas ietekmē aplēses sagatavošanu. Aplēses pārskatīšana neattiecas uz iepriekšējiem periodiem un tā nav uzskatāma par kļūdas labojumu. *Piemēram, pēc finanšu pārskatu sagatavošanas budžeta iestāde saņem informāciju par kāda budžeta iestādes debitora maksātnespēju un pastāv šaubas par iepriekšējā perioda finanšu pārskatā uzrādīto prasību atgūšanu. Tā kā iepriekšējā perioda finanšu pārskata sagatavošanas laikā budžeta iestādes rīcībā nebija informācijas par debitora maksātspējas grūtībām un nepastāvēja šaubas par prasības atgūšanu, fakts, ka prasībām netika novērtēts vērtības samazinājums, netiek uzskatīts par kļūdu. Saņemot informāciju par debitora maksātnespēju, budžeta iestāde atzīst vērtības samazinājumu prasībām un uzskaita to kā izmaiņu grāmatvedības aplēsēs.*

6.5. Aktīvu un saistību novērtēšanas principu maiņa ir grāmatvedības uzskaites principu maiņa, un tā nav grāmatvedības aplēses maiņa. Ja pastāv grūtības nošķirt grāmatvedības uzskaites principu maiņu no grāmatvedības aplēses maiņas, tā tiek uzskatīta par grāmatvedības aplēses maiņu.

6.6. 1.attēlā sniegts ilustratīvs lēmuma pieņemšanas process, vērtējot izmaiņas grāmatvedības aplēsē ar pieņēmumu, ka nepastāv grūtības nošķirt grāmatvedības uzskaites principu maiņu no grāmatvedības aplēses maiņas.

1.attēls. Grāmatvedības aplēses izmaiņu atzīšana

6.7. Budžeta iestāde atzīst grāmatvedības aplēses maiņas ietekmi perspektīvi, tas nozīmē, ka izmaiņas ir piemērojamas darījumiem, citiem notikumiem un apstākļiem, sākot ar aplēses izmaiņas datumu. Grāmatvedības aplēses maiņa var ietekmēt tikai pārskata perioda budžeta izpildes rezultātu, vai budžeta izpildes rezultātu gan par pārskata periodu, gan nākamajiem periodiem.

6.8. Budžeta iestāde atzīst grāmatvedības aplēses izmaiņas perspektīvi, atzīstot ieņēmumus vai izdevumus un iekļaujot to pārskatā par darbības finansiālajiem rezultātiem:

- pārskata periodā, kurā notikusi grāmatvedības aplēses maiņa, ja maiņa ietekmē tikai pārskata periodu. *Piemēram, aplēses izmaiņa attiecībā uz vērtības samazinājumu prasībām ietekmē tikai pārskata perioda budžeta izpildes rezultātu, tādēļ to uzrāda pārskata periodā;*
- pārskata periodā, kurā notikusi grāmatvedības aplēses maiņa, kā arī nākamajos periodos. *Piemēram, izmaiņas nolietojamā aktīva aplēstajā lietderīgās lietošanas laikā ietekmē nolietojuma izmaksas pārskata periodā un katrā nākamajā periodā visā aktīva atlikušajā lietderīgās lietošanas laikā.*

6.9. Budžeta iestāde grāmatvedības aplēses izmaiņu ietekmi, kas attiecas uz pārskata periodu, atzīst kā pārskata perioda ieņēmumus vai izdevumus. Ietekme uz nākamajiem pārskata periodiem, ja tāda ir, tiek atzīta nākamajos pārskata periodos.

6.10. Ja grāmatvedības aplēses maiņa pārskata periodā rada izmaiņas aktīvu, saistību postenī vai attiecas uz kādu pašu kapitāla posteni, budžeta iestāde koriģē attiecīgā aktīva, saistību vai pašu kapitāla posteņa uzskaites vērtību tajā pārskata periodā, kurā notikusi aplēses maiņa.

6.11. 9.2. apakšnodaļā "9.2. Piemērs – izmaiņas grāmatvedības aplēsē" sniegts ilustratīvs piemērs grāmatvedības aplēses izmaiņu uzskaitei.

7. Kļūdas

7.1. Budžeta iestādei kļūdas var rasties attiecībā uz finanšu pārskatu sastāvdaļu atzīšanu, novērtēšanu, informācijas sniegšanu vai atklāšanu.

7.2. Pārskata periodā atklātās kļūdas tiek izlabotas pirms finanšu pārskati tiek apstiprināti publiskošanai. Tomēr dažreiz būtiskas kļūdas netiek atklātas līdz pat nākamajam pārskata periodam. Tad šīs iepriekšējo pārskata periodu kļūdas tiek labotas nākamajos pārskata periodos, veicot attiecīgus labojumus grāmatvedības uzskaitē un uzrādot attiecīgu informāciju finanšu pārskatā atkarībā no tā, vai iepriekšējā pārskata perioda kļūda ir bijusi būtiska vai nē.

7.3. Iepriekšējo periodu kļūdas ir informācijas neuzrādīšana vai nepareiza uzrādīšana budžeta iestādes finanšu pārskatos vienā vai vairākos iepriekšējos periodos, kas rodas, neizmantojot vai nepareizi izmantojot ticamu informāciju, kas:

- bija pieejama, kad šo periodu finanšu pārskati tika apstiprināti publiskošanai;
- pamatoti tiek uzskatīta par pieejamu un vērā ņemamu, sagatavojot šos finanšu pārskatus.

Piemēri iepriekšējo periodu kļūdām ir: matemātiskas kļūdas, kļūdas grāmatvedības uzskaites principu piemērošanā vai faktu nepareiza interpretācija un krāpšanās.

7.4. Budžeta iestādes konstatētās kļūdas attiecībā uz aktīvu un pasīvu posteņu uzskaiti pārskata periodā vai iepriekšējos pārskata periodos labo pirmajā pārskata periodā, kurā tās atklātas, šādā kārtībā:

- būtiskas iepriekšējo periodu kļūdas labo retrospektīvi, koriģējot finanšu pārskatā salīdzināmās summas attiecīgajos iepriekšējos pārskata periodos, kuros kļūda radusies, tādā apmērā, kas attiecas uz iepriekšējiem pārskata gadiem, izņemot gadījumus, ja tas nav iespējams. Gadījumā, ja nav iespējams retrospektīvi veikt kļūdas korekciju, budžeta iestāde veic kļūdas labojumu pārskata periodā – attiecinot uz pārskata perioda ieņēmumiem vai izdevumiem;
- būtisku iepriekšējo periodu kļūdu labojumus virsgrāmatā attiecina uz iepriekšējo pārskata gadu budžeta izpildes rezultātu kontā 3510 "Iepriekšējo pārskata gadu budžeta izpildes rezultāts";
- pārējās iepriekšējo periodu kļūdas, kas nav būtiskas, budžeta iestāde virsgrāmatā uzskaita pārskata perioda pārējos ieņēmumos kontā 8751 "Iepriekšējo gadu kļūdas" vai pārskata perioda pārējos izdevumos kontā 8761 "Iepriekšējo gadu kļūdas";
- pārskata perioda kļūdas labo perspektīvi – attiecina uz pārskata perioda ieņēmumiem vai izdevumiem;
- un veic korekcijas atbilstošajā bilances aktīva vai pasīva kontā.

7.5. Būtiskuma līmeni budžeta iestādes nosaka saskaņā ar Valsts kases tīmekļvietnē publicēto informāciju kārtējam gadam.

7.6. 2.attēlā sniegts lēmuma pieņemšanas process, atzīstot pārskata perioda un iepriekšējo pārskata periodu kļūdu korekcijas.

2.attēls. Kļūdu korekciju atzīšana

7.7. Budžeta iestāde koriģē finanšu pārskatā salīdzināmās summas attiecīgajos iepriekšējos pārskata periodos, kuros kļūda radusies, un koriģē aktīvu, saistību un pašu kapitāla (neto aktīva) sākuma atlikumus agrākajam iepriekšējam pārskata periodam, ja kļūda radusies pirms agrākā iepriekšējā uzrādītā pārskata perioda.

7.8. Būtiskas iepriekšējā perioda kļūdas jālabo retrospektīvi, izņemot, ja nav iespējams noteikt kļūdas ietekmi uz pārskata periodu vai kļūdas kumulatīvo (uzkrājošo) ietekmi uz attiecīgo iepriekšējo pārskata periodu. Tādos gadījumos budžeta iestāde:

- koriģē aktīvu, saistību un pašu kapitāla (neto aktīva) sākuma atlikumus agrākajam pārskata periodam, kuram iespējams piemērot retrospektīvas korekcijas (tas var būt arī pārskata periods);
- koriģē iepriekšējā pārskata perioda salīdzināmo informāciju, lai labotu kļūdu perspektīvi, sākot ar agrāko iespējamo datumu.

7.9. Jebkura atklātā informācija par iepriekšējo pārskata periodu kļūdām, ieskaitot finanšu datu vēsturiskos kopsavilkumus, tiek koriģēta pārskata perioda finanšu pārskatā tik tālu atpakaļ, cik tas ir iespējams un attiecināms uz attiecīgo darījumu.

7.10. Budžeta iestāde finanšu pārskata pielikumā sniedz šādu informāciju par konstatētajām kļūdām iepriekšējos pārskata periodos un to labojumiem:

- kļūdas būtība, piemēram, matemātiska kļūda, neuzmanības kļūda, kļūdaina faktu interpretācija u.c.;
- ar kļūdas labojumu saistīto korekciju summas, kas attiecas uz katru no iepriekšējiem pārskata periodiem, ja to ir iespējams noteikt;

- ja retrospektīvā korekcija (kļūdas ietekmes noteikšana) uz attiecīgo iepriekšējo pārskata periodu nav iespējama, – informācija par apstākļiem, kas izraisījuši šo situāciju, un apraksts par periodu, sākot ar kuru kļūda tika labota;
- nākamo periodu finanšu pārskatos nav nepieciešams atkārtoti uzrādīt šo informāciju.

7.11. 9. nodaļā "Praktiski piemēri un informācijas atklāšanas paraugi" sniegts ilustratīvs piemērs pārskata perioda un iepriekšējo pārskata periodu kļūdu korekcijai un uzskaitei.

8. Informācijas uzrādīšana

Grāmatvedības uzskaites principi

8.1. Ja pārskata periodā mainīti grāmatvedības uzskaites principi, attiecīgo iepriekšējā pārskata perioda salīdzināmo informāciju koriģē atbilstoši normatīvajos aktos par grāmatvedības uzskaiti budžeta iestādēs noteiktajam.

8.2. Par katru gadījumu, kad dati nav salīdzināmi vai ir veikta iepriekšējo pārskata periodu datu korekcija, sniedz skaidrojumu finanšu pārskata pielikumā.

Grāmatvedības aplēses

8.3. Ja pārskata periodā mainītas aplēses, tad finanšu pārskata pielikumā sniedz skaidrojumu par aplēses maiņas ietekmi uz bilances posteņu atlikumiem pārskata perioda beigās.

8.4. Budžeta iestāde finanšu pārskata pielikumā V12.piezīmē "Gada sākuma salīdzināmā informācija" uzrāda salīdzināmo informāciju par grāmatvedības aplēses maiņu un tās ietekmi.

V12.APLE Informācija par grāmatvedības aplēses maiņu un tās ietekmi

Konta nr.	Nosaukums	Uzskaitīts pēc iepriekšējā gadā lietotās metodes			Uzskaite pēc pārskata gadā lietotās metodes, atlikums pārskata perioda beigās	Pārskatā uzrādītās izmaiņas (+,–)	Aprēķina metodikas maiņas izmaiņas (+,–)	Aplēses maiņas un maiņas iemesla apraksts
		perioda beigās	perioda sākumā	izmaiņas (+,–)				
				1-1A		2-1A	3-1C	
A	B	1	1A	1C	2	3	4	C
xxxx								

8.5. Sagatavojot 2019. gada pārskatu, budžeta iestāde nenorāda informāciju par grāmatvedības aplēses maiņu un tās ietekmi.

9. Praktiski piemēri un informācijas atklāšanas paraugi

9.1. Piemērs – izmaiņas grāmatvedības uzskaites principos

Budžeta iestāde 2019. gada sākumā izvērtē iepriekšējos periodos saņemtos un uzskaitītos ziedotos pamatlīdzekļus un konstatē, ka tās grāmatvedības uzskaitē ir transportlīdzeklis, kas saņemts dāvinājumā. Transportlīdzekļa sākotnējā uzskaites vērtība 8 500,00 EUR, uzkrātais nolietojums 01.01.2019. - 5 100,00 EUR, uzskaites (atlikusī) vērtība 01.01.2019. - 3 400,00 EUR. Transportlīdzeklis uzskaitīts pamatlīdzekļu un nākamo periodu ieņēmumu sastāvā. Budžeta iestāde izvērtē ziedojuma līgumā ietvertos nosacījumus un konstatē, ka līgums nesatur nekādus specifiskus nosacījumus attiecībā uz ziedojuma izlietojumu.

<u>31.12.2018. iestādes bilancē ir uzrādīts:</u>

- Transportlīdzeklis (kontā 1220) – 3 400,00 EUR (atlikusī uzskaites vērtība)
- Nākamo periodu ieņēmumi – ilgtermiņa sastāvā (kontā 5154) – 2 550,00 EUR

- Nākamo periodu ieņēmumi – īstermiņa sastāvā (kontā 5914) – 850,00 EUR

Ņemot vērā izmaiņas grāmatvedības uzskaites principos, budžeta iestāde atzīst pārskata perioda pamatdarbības ieņēmumos iepriekš atzītās saistības (nākamo periodu ieņēmumus), ja budžeta iestādei nepastāv nosacījums attiecībā uz piešķirtā finansējuma izlietojumu un atgriešanu.

Ja gadījumā ziedojuma līgums ietver nosacījumus attiecībā uz ziedojuma izlietojumu un atgriešanu, budžeta iestāde turpina uzskaitīt aktīvu un saistības novērtē, ņemot vērā pārskata datumā nosacījuma izpildei nepieciešamo resursu summu.

Atrisinājums:

Ja ziedojuma līgums nenosaka budžeta iestādes pašreizējo pienākumu ziedojuma izlietojumam, pārskata gada sākumā budžeta iestāde veic sekojošus grāmatojumus:

D	*5914*	*Nākamo periodu ieņēmumi par saņemtajiem ziedojumiem un dāvinājumiem*	*850,00 EUR*
D	*5154*	*Ilgtermiņa nākamo periodu ieņēmumi par saņemtajiem ziedojumiem un dāvinājumiem*	*2 550,00 EUR*
K	*6000**	*Pamatdarbības ieņēmumi*	*3 400,00 EUR*

**budžeta iestāde izstrādā detalizētu kontu plānu*

9.2. Piemērs – izmaiņas grāmatvedības aplēsē

2019. gada 16. decembrī budžeta iestāde iegādājas un atzīst grāmatvedības uzskaitē datorprogrammu 20 000,00 EUR vērtībā. Budžeta iestāde nodod lietošanā datorprogrammu 2019. gada 16. decembrī, nosakot lietderīgās lietošanas laiku 10 gadi un amortizācijas likmi (10% gadā). Amortizācijas aprēķins tiek veikts, sākot ar 2020. gada janvāri.

2021. gada sākumā (janvārī) budžeta iestāde iegūst informāciju, ka datorprogrammas ražotājs turpmāk neveiks datorprogrammas atjauninājumus un tās atjaunināšana pastāvēs līdz 2025. gadam. Tā rezultātā budžeta iestāde pārvērtē datorprogrammas lietderīgās izmantošanas laiku no 10 gadiem uz 5 gadiem no iegādes datuma.

Nemateriālā ieguldījuma lietderīgās lietošanas laika pārvērtēšana ir uzskatāma par izmaiņām aplēsēs. Budžeta iestāde veic pārvērtēšanu, pamatojoties uz jauno datorprogrammas ražotāja sniegto informāciju pārskata periodā, t.i., 2021. gadā.

Aprēķins un grāmatojumi:

Amortizācijas aprēķins mēnesī/gadā	166,7 EUR / 2 000,00 EUR
Datorprogrammai uzkrātā amortizācija līdz 2021. gada 31. decembrim (24 mēn.= 2 gadi)	*2 gadi * 2 000,00 EUR = 4 000,00 EUR*
Datorprogrammas uzskaites (atlikusī) vērtība 31.12.2021.	*20 000,00 – 4 000,00 = 16 000,00 EUR*
Atlikušais lietderīgās lietošanas laiks, sākot ar 01.01.2021.	*4 gadi (5 gadi – 1 gadi)*
Amortizācijas aprēķins gadā, sākot ar 01.01.2021.	*18 000 EUR /4 gadi = 4 500,00 EUR**

** + 2500,00 EUR no sākotnējā amortizācijas aprēķina gadā*

Budžeta iestāde atzīst izmaiņas grāmatvedības aplēsēs perspektīvi, t.i., sākot ar pārskata periodu – 2021. gadu.

2021. gada 31. decembrī budžeta iestāde atzīst pārskata perioda izdevumus attiecībā uz datorprogrammas amortizāciju pārskata periodā 4 500,00 EUR apmērā, un turpmākos pārskata periodos atzīs nolietojuma izdevumus lineāri atbilstoši jaunajam pārvērtētajam lietderīgās lietošanas laikam.

Pārrēķins uz 31.12.2021.:

Amortizācijas aprēķins mēnesī/gadā	*375,00 EUR / 4 500,00 EUR*
Datorprogrammas uzkrātā amortizācija līdz 2020. gada 31. decembrim (12 mēneši)	*2 000,00 EUR*
Datorprogrammas uzskaites vērtība 31.12.2021.	*20 000,00 – 2 000,00 – 4 500,00 = 13 500,00 EUR*

Ņemot vērā aprēķinus līdz 31.12.2021., budžeta iestāde papildus atzīst datorprogrammas amortizācijas izdevumus 2 500,00 EUR:

D	*7000*	*Pamatdarbības izdevumi*	*2 500,00 EUR*
K	*1190*	*Nemateriālo ieguldījumu amortizācija un vērtības samazinājums*	*2 500,00 EUR*

No 2022. – 2024. gadam budžeta iestāde katru mēnesi atzīst datorprogrammas amortizācijas izdevumus atbilstoši jaunajam amortizācijas aprēķinam:

D	*7000*	*Pamatdarbības izdevumi*	*375,00 EUR*
K	*1190*	*Nemateriālo ieguldījumu amortizācija un vērtības samazinājums*	*375,00 EUR*

Budžeta iestāde finanšu pārskata pielikumā uzrāda informāciju par grāmatvedības aplēses maiņu V12.piezīmē.

V12.APLE Informācija par grāmatvedības aplēses maiņu un tās ietekmi, kura tiek uzrādīta finanšu pārskatā

Konta nr.	Nosaukums	Uzskaitīts pēc iepriekšējā gadā lietotās metodes			Uzskaite pēc pārskata gadā lietotās metodes, atlikums pārskata perioda beigās	Pārskatā uzrādītās izmaiņas (+,–)	Aprēķina metodikas maiņas izmaiņas (+,–)	Aplēses maiņas un maiņas iemesla apraksts
		perioda beigās	perioda sākumā	izmaiņas (+,–)				
				1-1A		2-1A	3-1C	
A	B	1	1A	1C	2	3	4	C
1121	Dator-programmas	16 000	18 000	(2 000)	13 500	(4 500)	(2 500)	Pārskatīts datorprogrammas lietderīgās lietošanas laiks, pamatojoties uz pārskata periodā iegūto informāciju no ražotāja

9.3. Piemēri – kļūdas un to labošana

9.3.1. Piemērs

2020. gadā - pēc tam, kad budžeta iestādes 2019. gada finanšu pārskati tika apstiprināti un publiskoti, - budžeta iestāde atklāja matemātisku kļūdu, kuras rezultātā 2019. gada nolietojuma izdevumi bija uzrādīti par 10,80 EUR mazāki nekā būtu bijis jāatzīst.

Atbilde:

Nolietojuma izdevumu nepietiekams (samazināts) novērtējums 10,80 EUR apmērā ir uzskatāms par iepriekšējā perioda kļūdu. Kļūda budžeta iestādes 2019. gada finanšu pārskatā radusies nepareizas grāmatošanas dēļ (matemātiskās kļūdas rezultātā), neizmantojot vai nepareizi izmantojot ticamu informāciju, kas bija pieejama un vērā ņemama, sagatavojot 2019. gada finanšu pārskatu. Budžeta iestādē novērtē kļūdas būtiskumu. Budžeta iestāde iegūst informāciju par pārskata gadā noteikto būtiskuma līmeni no Valsts kases. Budžeta iestādes 2020. gadā noteiktais būtiskuma līmenis saskaņā ar Valsts kases tīmekļa vietnē publicēto informāciju ir 15 000,00 EUR.

Tā kā kļūda nav uzskatāma par būtisku, pamatojoties uz būtiskuma līmeni, budžeta iestāde uzskaita koriģējošos grāmatojumus 2020.gadā, atzīstot pamatlīdzekļa uzkrātā nolietojuma palielinājumu un pārējos izdevumus 10,80 EUR apmērā:

D	*8761*	*Iepriekšējo gadu kļūdas*	*10,80 EUR*
K	*1290*	*Pamatlīdzekļu uzkrātais nolietojums un vērtības samazinājums*	*10,80 EUR*

9.3.2. Piemērs

2020. gadā budžeta iestāde atklāja divas matemātiskas kļūdas attiecībā uz 2019. gadu:

- 2019. gada nolietojuma izdevumi tehnoloģiskām iekārtām bija uzrādīti par 36 000,00 EUR mazāki nekā būtu bijis jāatzīst;
- 2019. gadā rēķins no piegādātāja par summu 42,00 EUR bija iegrāmatots 24,00 EUR vērtībā, tādējādi tika atzīti par 18,00 EUR mazāki izdevumi nekā būtu bijis jāatzīst.

Laikā, kad kļūdas atklāja, budžeta iestādes 2019. gada finanšu pārskats bija jau apstiprināts un publiskots.

Atbilde:

Veicamās darbības 2020.gadā:

1) Budžeta iestāde izvērtē kļūdu būtiskumu:

- saskaņā ar Valsts kases tīmekļa vietnē publicēto informāciju kārtējam gadam budžeta iestādes būtiskuma līmenis ir 20 000,00 EUR.
- kļūda par 36 000, EUR novērtēta kā būtiska, bet par 18,00 EUR – kā nebūtiska.

2) Budžeta iestāde izvērtē, kādas darbības jāveic kļūdu labošanā:

- kļūda par 36 000,00 EUR ir jālabo retrospektīvi, jo tā ir būtiska un informācija par korektu nolietojuma novērtējumu bija pieejama.
- kļūda par 18,00 EUR jālabo perspektīvi, atzīstot 2020. gada pārskata perioda pārējos izdevumos, jo tā ir nebūtiska.

Budžeta iestāde veic sekojošus grāmatojumus 2020.gadā:

Grāmatojums, atzīstot būtisku iepriekšējā perioda kļūdu:

D	*3510*	*Iepriekšējo pārskata gadu budžeta izpildes rezultāts*	*36 000,00 EUR*
K	*1290*	*Pamatlīdzekļu uzkrātais nolietojums un vērtības samazinājums*	*36 000,00 EUR*

Grāmatojums, atzīstot iepriekšējā perioda kļūdu, kas nav būtiska:

D	*8761*	*Iepriekšējo gadu kļūdas*	*18,00 EUR*

K	*5300*	*Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*	*18,00 EUR*

3) Budžeta iestāde izvērtē, kāda informācija jāuzrāda 2020. gada finanšu pārskatā:

- Pārskatā par finansiālo stāvokli (bilancē) – saskaņā ar 3.tabulā uzrādīto informāciju;
- Pārskatā par finansiālās darbības rezultātiem – saskaņā ar 4.tabulā uzrādīto informāciju;
- Pašu kapitāla izmaiņu pārskatā – saskaņā ar 5.tabulā uzrādīto informāciju;
- Finanšu pārskata pielikuma posteņu skaidrojumā – saskaņā ar 6.tabulā uzrādīto informāciju.

3.tabula. Pārskatā par finansiālo stāvokli (bilancē) uzrādāmā informācija.

Konta Nr.	Posteņa nosaukums AKTĪVS	Piezīmes Nr.	Visaptverošās piezīmes Nr.	Pārskata perioda beigās	Pārskata perioda sākumā
A	B	C	D	1	2
1000	Ilgtermiņa ieguldījumi	1.			
1200	Pamatlīdzekļi	1.2.			
1210	Zeme un būves	1.2.1.			
1220	Tehnoloģiskās iekārtas un mašīnas	1.2.2.	V12.	58 500	112 800

Konta Nr.	Posteņa nosaukums PASĪVS	Piezīmes Nr.	Visaptverošās piezīmes Nr.	Pārskata perioda beigās	Pārskata perioda sākumā
A	B	C	D	1	2
3000	Pašu kapitāls	3.			
3300	Rezerves	3.3.			
3500	Budžeta izpildes rezultāti	3.5.			
3510	Iepriekšējo pārskata gadu budžeta izpildes rezultāts	3.5.1.	V12.	-36 000**	-
3520	Pārskata gada budžeta izpildes rezultāts	3.5.2.		25 500*	-36 000**
4000	Uzkrājumi	4.		-	-
5000	Saistības	5.			
5300	Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem	5.3.		35 918*	47 800

**nebūtiskas kļūdas labojums 18 EUR apmērā ir iekļauts pārskata gada budžeta izpildes rezultātā un īstermiņa saistībās pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*

***piemērā pieņemts, ka pirms kļūdas labojuma iepriekšējā pārskata perioda budžeta izpildes rezultāts bija 0 EUR*

4.tabula. Pārskatā par finansiālās darbības rezultātiem uzrādāmā informācija.

Kods/ piezīmes Nr.	Posteņa nosaukums vai darījuma apraksts	Visaptverošās piezīmes Nr.	Pārskata periodā		Iepriekšējā pārskata periodā			
			izpilde	t.sk. iepriekšējo periodu nebūtiskās kļūdas (+,-)	izpilde	klasifikācijas maiņa (+,-)	būtisku kļūdu labojumi pārskata gadā	kopā (3.+4.+5.)
A	B	C	1	2	3	4	5	6
A2	Izdevumi (A21 līdz A31 rindas summa)							
A24	Pakalpojumi		260 500	18	238 900	-	-	238 900
A30	Nolietojuma un amortizācijas izmaksas	V12.	105 500	-	78 000	-	36 000	114 000

5.tabula. Pašu kapitāla izmaiņu pārskatā uzrādāmā informācija.

Kods	Periods	Apraksts	Pašu kapitāls						
			Rezerves			Budžeta izpildes rezultāts			Pavisam
			Finanšu instrumentu pārvērtēšanas rezerve	Pārējās rezerves	Kopā (1.+2.)	Iepriekšējo pārskata gadu budžeta izpildes rezultāts	Pārskata gada budžeta izpildes rezultāts	Kopā (4.+5.)	
A	B	C	1	2	3	4	5	6	7
302		Iepriekšējā pārskata perioda beigās/ Pārskata perioda sākumā							
322		kļūdu labojumi	-	-	-	-36 000	25 500	-10 500	-10 500
324	Pārskata periods	palielinājums							
325		samazinājums							
326		pārvietošana starp 3000							
327		reorganizācija/ likvidācija							

6.tabula. V12.INFO Informācija par iepriekšējos periodos konstatēto kļūdu labojumu un salīdzināmās informācijas uzrādīšana par pārskata periodā veikto posteņu uzrādīšanas un klasifikācijas maiņu

Konta Nr./kods	Nosaukums	Pārskata perioda sākumā (pirms kļūdu uzrādīšanas)	Iepriekšējo pārskata periodu kļūda (>n-1)		Iepriekšējā pārskata perioda kļūda (n-1)		Uzrādīšanas un klasifikācijas maiņa (+,-)	Pārskata perioda sākumā (ar kļūdu uzrādīšanu) (1.+2.+3.+4.+5.+6.)	Kļūdu labojuma, posteņu norādīšanas un klasifikācijas maiņas apraksts
			palielinājums (+)	samazinājums (-)	palielinājums (+)	samazinājums (-)			
A	B	1	2	3	4	5	6	7	C
A30	Nolietojuma un amortizācijas izmaksas	78 000	-	-	36 000	-	-	114 000	Matemātiska kļūda tehnoloģisko iekārtu aprēķinātajā uzkrātajā nolietojumā
1220	Tehnoloģiskās iekārtas un mašīnas	148 800	-	-	-	36 000	-	112 800	Matemātiska kļūda tehnoloģisko iekārtu aprēķinātajā uzkrātajā nolietojumā

9.3.3. Piemērs

2019. gada 31. decembrī budžeta iestāde atzīst uzkrājumus tiesvedības izdevumiem 140 000,00 EUR apmērā. Uzkrājumi tiesvedības izdevumiem noteikti, pamatojoties uz visprecīzāko aplēsi, kas 2019. gada pārskata sagatavošanas laikā bija iestādes rīcībā. 2021. gada sākumā tiesa paziņo galīgo spriedumu, pamatojoties uz kuru budžeta iestādei jāmaksā kompensācija kopējā apmērā – 184 000,00 EUR.

Atbilde:

Gadījumā, ja sākotnējā aplēse par uzkrājumiem tiesvedības izdevumiem ir noteikta un katrā nākamajā pārskata periodā pārskatīta, pamatojoties uz korektu un ticamu informāciju, kas bija pieejama aplēses noteikšanas laikā, tad tā nav iepriekšējā pārskata perioda kļūda, bet gan grāmatvedības aplēses maiņa.

Budžeta iestāde atzīst uzkrājumu tiesvedības izdevumiem palielinājumu pārskata perioda izdevumos un finanšu pārskatā uzrāda pārskata periodā veiktās grāmatvedības aplēses izmaiņas. Uzkrājumu uzskaites principi apskatīti Rokasgrāmatas sadaļā "Uzkrājumu, iespējamo saistību un iespējamo aktīvu uzskaite".

9.3.4. Piemērs

2021. gada 17. septembrī budžeta iestāde saņem rēķinu par komunālajiem pakalpojumiem, kas izrakstīts 2020. gada 11. martā un attiecas uz 2020. gada februāri. Rēķins iepriekš netika iegrāmatots un attiecīgi izdevumi netika atzīti. Rēķina summa 17 000,00 EUR. Budžeta iestādes noteiktais būtiskuma līmenis 15 000,00 EUR.

Atbilde:

Dotajā gadījumā kļūda ir būtiska, jo pārsniedz budžeta iestādes noteikto būtiskuma līmeni.

Iepriekšējo gadu būtisko kļūdu labojumus grāmato budžeta izpildes rezultātā tādā apmērā, kas attiecas uz iepriekšējiem pārskata gadiem, – kontā 3510 "Iepriekšējo pārskata gadu budžeta izpildes rezultāts" un atbilstošajā pasīvu kontā.

2021. gada 17. septembrī budžeta iestāde veic sekojošu grāmatojumu:

D	*3510*	*Iepriekšējo pārskata gadu budžeta izpildes rezultāts*	*17 000,00 EUR*
K	*5310*	*Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*	*17 000,00 EUR*

7.tabula. V12.piezīme "Gada sākuma salīdzināmā informācija"

V12.INFO Informācija par iepriekšējos periodos konstatēto kļūdu labojumu un salīdzināmās informācijas uzrādīšana par pārskata periodā veikto posteņu uzrādīšanas un klasifikācijas maiņu

Konta Nr./kods	Nosaukums	Pārskata perioda sākumā (pirms kļūdu uzrādīšanas)	Iepriekšējo pārskata periodu kļūda (>n-1)		Iepriekšējā pārskata perioda kļūda (n-1)		Uzrādīšanas un klasifikācijas maiņa (+,-)	Pārskata perioda sākumā (ar kļūdu uzrādīšanu) (1.+2.+3.+4.+5.+6.)	Kļūdu labojuma, posteņu norādīšanas un klasifikācijas maiņas apraksts
			palielinājums (+)	samazinājums (-)	palielinājums (+)	samazinājums (-)			
A	B	1	2	3	4	5	6	7	C
A24	Pakalpojumi	100 000*	-	-	17 000	-	-	117 000*	Kļūda – neiegrāmatots rēķins iepriekšējā pārskata periodā
5310	Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem	32 999	-	-	17 000	-	-	49 999	Kļūda – neiegrāmatots rēķins iepriekšējā pārskata periodā

**piemērā pieņemts, ka iepriekšējā perioda pakalpojumu izdevumi pirms kļūdu labojuma ir 100 000 EUR*

9.3.5. Piemērs

2021. gada 11. oktobrī budžeta iestāde saņem rēķinu par preses izdevuma abonēšanu par laika periodu 01.10.2020. – 31.12.2020. Rēķins iepriekš netika iegrāmatots un attiecīgi izdevumi netika atzīti. Rēķina summa ir 127,00 EUR. Budžeta iestādes noteiktais būtiskuma līmenis ir 15 000,00 EUR, tāpēc kļūda ir uzskatāma par nebūtisku.

Atbilde:

2021. gada 11. oktobrī budžeta iestāde veic sekojošu grāmatojumu:

D	*8671*	*Iepriekšējo gadu kļūdas (izdevumi)*	*127,00 EUR*
K	*5310*	*Īstermiņa saistības pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem*	*127,00 EUR*

9.3.6. Piemērs

2020. gada 13. novembrī budžeta iestāde, inventarizējot aktīvus, konstatē, ka tās uzskaitē nākamo periodu izdevumos ir uzrādīta summa par apdrošināšanas pakalpojumiem 30 000,00 EUR apmērā. Apdrošināšanas pakalpojumu saņemšanas periods ir 01.06.2019. – 31.05.2020. Budžeta iestādes noteiktais būtiskuma līmenis 15 000,00 EUR.

Atbilde:

Budžeta iestādei jānodala kļūdas apmērs, kas attiecas uz iepriekšējo gadu. Uz 2019. gadu attiecas izdevumi par 7 mēnešiem 17 500,00 EUR apmērā (30 000,00 EUR/12 mēneši x 7 mēneši). Ņemot vērā, ka kļūda ir būtiska, tās labojums jāgrāmato kontā 3510 "Iepriekšējo pārskata gadu budžeta izpildes rezultāts":

D	*3510*	*Iepriekšējo pārskata gadu budžeta izpildes rezultāts*	*17 500,00 EUR*
K	*2400*	*Nākamo periodu izdevumi un avansa maksājumi par pakalpojumiem un projektiem*	*17 500,00 EUR*

Kļūdas labojumu, kas attiecas uz pārskata gadu, grāmato pārskata gada izdevumos 12 500,00 EUR apmērā. (30 000,00 EUR/ 12 mēneši x 5 mēneši)

D	*7000*	*Pamatdarbības izdevumi*	*12 500,00 EUR*
K	*2400*	*Nākamo periodu izdevumi un avansa maksājumi par pakalpojumiem un projektiem*	*12 500,00 EUR*

8.tabula. V12.piezīme "Gada sākuma salīdzināmā informācija"

V12.INFO Informācija par iepriekšējos periodos konstatēto kļūdu labojumu un salīdzināmās informācijas uzrādīšana par pārskata periodā veikto posteņu uzrādīšanas un klasifikācijas maiņu

Konta Nr./kods	Nosaukums	Pārskata perioda sākumā (pirms kļūdu uzrādīšanas)	Iepriekšējo pārskata periodu kļūda (>n-1)		Iepriekšējā pārskata perioda kļūda (n-1)		Uzrādīšanas un klasifikācijas maiņa (+,-)	Pārskata perioda sākumā (ar kļūdu uzrādīšanu) (1.+2.+3.+4.+5.+6.)	Kļūdu labojuma, posteņu norādīšanas un klasifikācijas maiņas apraksts
			palielinājums (+)	samazinājums (-)	palielinājums (+)	samazinājums (-)			
A	B	1	2	3	4	5	6	7	C
A24	Pakalpojumi	-*	-	-	17 500	-	-	17 500	Kļūda – iepriekšējā periodā nav atzīti un norakstīti nākamo periodu izdevumi par apdrošināšanu
2400	Nākamo periodu izdevumi un avansa maksājumi par pakalpojumiem un projektiem	50 000**	-	-	-	17 500	-	32 500	Kļūda – iepriekšējā periodā nav atzīti un norakstīti nākamo periodu izdevumi par apdrošināšanu

**piemērā pieņemts, ka iepriekšējā periodā pakalpojumu izdevumi pirms kļūdas labojuma ir 0 EUR*
*** piemērā pieņemts, ka iepriekšējā perioda nākamo periodu izdevumu sākuma atlikums pirms kļūdas labojuma ir 50 000 EUR*

10. Attaisnojuma dokumentu paraugi

10.1. Akts par izmaiņām aplēsēs

Budžeta iestādes veidlapa / rekvizīti

APSTIPRINU:

_____
(amats)

_____
(paraksts, paraksta atšifrējums)

_____
(datums)

Akts par izmaiņām aplēsēs
(dokumenta sagatavošanas vieta)

_____ Nr._____
(datums)

Akts sagatavots par aplēses maiņu:

Aplēse: _____

Izmaiņu datums: _____

Izmaiņu būtība: _____

Izmaiņu pamatojums: _____

Cita informācija: _____

Grāmatošanas datums: _____

Ar aplēses maiņu saistītie grāmatojumi:

D _____ K _____ EUR*_____

D _____ K _____ EUR* _____

**ja uzskaite tiek veikta ārvalstu valūtā, tad norāda summu ārvalstu valūtā un EUR ekvivalentu*

Sagatavoja: _____
(amats, vārds, uzvārds, datums)

Apstiprināja: _____
(amats, vārds, uzvārds, datums)

10.2. Grāmatvedības izziņa par kļūdu korekciju

Budžeta iestādes veidlapa / rekvizīti

APSTIPRINU:

_____
(amats)

_____
(paraksts, paraksta atšifrējums)

_____
(datums)

Grāmatvedības izziņa Nr._____ par kļūdas korekciju
(dokumenta sagatavošanas vieta)

20_____. gada _____

Grāmatvedības izziņa sagatavota par iepriekšējos periodos konstatētās kļūdas atzīšanu un korekciju:

Grāmatvedības izziņa sagatavota par iepriekšējos periodos konstatētās kļūdas atzīšanu un korekciju:

Kļūdas būtība/raksturs:

_____

Kļūdas konstatēšanas datums:

_____

Kļūdas ietekme uz iepriekšējiem pārskata periodiem:

_____

Cita pamatojoša informācija:

_____

Grāmatošanas datums:

_____

Ar kļūdas korekciju saistītie grāmatojumi:

Ar kļūdas korekciju saistītie grāmatojumi:

D _____ K _____ EUR* _____

D _____ K _____ EUR* _____

**ja uzskaite tiek veikta ārvalstu valūtā, tad norāda summu ārvalstu valūtā un EUR ekvivalentu*

Sagatavoja: _____
(amats, vārds, uzvārds, datums)

Apstiprināja: _____
(amats, vārds, uzvārds, datums)

Pārskata perioda slēgšana un finanšu pārskatu sagatavošana

1. Mērķis

Šīs sadaļas mērķis ir noteikt principus pārskata perioda slēgšanai un finanšu pārskata sagatavošanai budžeta iestādēs.

2. Sfēra

Šī sadaļa nosaka pārskata perioda slēgšanas un finanšu pārskata sagatavošanas (tai skaitā konsolidēto un atsevišķo pārskatu) principus, kā arī sniedz atsauces uz uzskaiti reglamentējošiem normatīvajiem aktiem, attaisnojuma dokumentu paraugus, praktiskus piemērus un informācijas atklāšanas paraugus.

3. Definīcijas

Aktīvi	resursi, ko pagātnes notikumu rezultātā kontrolē budžeta iestāde, kuru vērtību var ticami novērtēt un no kuriem nākotnē var sagaidīt saimnieciskos labumus vai ar kuriem var nodrošināt budžeta iestādes (valsts, nozares vai pašvaldības) funkciju vai deleģēto funkciju izpildi: • izmantojot preču ražošanai vai pakalpojumu sniegšanai; • iznomājot citām personām; • izmantojot administratīvām vajadzībām; • īstenojot valsts un pašvaldību politiku un nodrošinot valsts un pašvaldību budžeta vajadzības.
Atsevišķais iestādes gada pārskats	pārskats, kurā uzrādīts iestādes finanšu pārskats un līdzdalība kapitālsabiedrību kapitālā atbilstoši pašu kapitāla metodei.
Bilances datums	pārskata gada pēdējā kalendārā diena jeb 31. decembris.
Būtiska neuzrādīšana vai nepareiza uzrādīšana	posteņu neuzrādīšana vai nepareiza uzrādīšana ir būtiska, ja atsevišķi posteņi vai kopā ar citiem posteņiem var ietekmēt finanšu pārskata lietotāju lēmumus vai spriedumus, kas pieņemti vai veikti, pamatojoties uz finanšu pārskatu. Būtiskums ir atkarīgs no neuzrādīšanas vai nepareizas uzrādīšanas apjoma un veida, kas tiek izvērtēts konkrētajos apstākļos. Noteicošais faktors ir posteņa lielums naudas izteiksmē vai veids vai abu šo faktoru kombinācija.
Būtiskums	informācijas neuzrādīšana vai nepareizas uzrādīšanas apjoms, kas atsevišķi vai kopumā varētu ietekmēt finanšu pārskata lietotāju pieņemtos lēmumus.

Būtiskuma līmenis	absolūta vai relatīva vērtība, sākot ar kuru budžeta iestādes finanšu pārskatā sniegtā informācija var ietekmēt finanšu pārskata lietotāju viedokli un pieņemtos lēmumus par attiecīgās budžeta iestādes finansiālo darbību. Būtiskums ir atkarīgs no attiecīgā posteņa vai kļūdas lieluma un rakstura, ņemot vērā informācijas nesniegšanas vai nepareizās uzrādīšanas konkrētos apstākļus.
Darbības turpināšanas princips	pārskata sagatavošanas princips, saskaņā ar kuru pārskatā aktīvus un saistības norāda, pieņemot, ka iestāde darbosies vai funkciju nodrošinās arī turpmāk.
Ieņēmumi	saimnieciskie labumi, tai skaitā aktīvu vērtības palielinājums vai saistību vērtības samazinājums, ko saņem vai saņems budžeta iestāde savā vārdā vai pildot funkcijas un kas palielina pašu kapitālu.
Ikgadējais pārskats	pārskats par valsts budžeta finanšu uzskaiti un pārskats par Valsts ieņēmumu dienesta administrētajiem nodokļiem, nodevām un citiem tā administrētajiem uz valsts budžetu attiecināmiem maksājumiem (turpmāk arī – gada pārskats);
Izdevumi	saimniecisko labumu samazinājums, kas radies no aktīvu izlietojuma, vērtības samazinājuma, atsavināšanas vai saistību rašanās vai palielinājuma rezultātā un kas samazina pašu kapitālu.
Konsolidētais gada pārskats	gada pārskats, kas sagatavots kā vienas vienības gada pārskats, kurā apkopo informāciju par vairākām konsolidācijā iesaistītam iestādēm, izslēdzot konsolidācijā iesaistīto iestāžu savstarpējos darījumus un atlikumus,
Iestāde, kas veic konsolidāciju	budžeta iestāde, kurai ir viena vai vairākas padotībā esošas (konsolidējamas) budžeta iestādes.
Konsolidācijā iesaistītā iestāde	iestāde, kuras pārskatu iekļauj konsolidētajā nozares vai pašvaldības pārskatā.
Koriģējošs notikums pēc bilances datuma	notikums, kas sniedz pierādījumus par apstākļiem, kas pastāvējuši bilances datumā un attiecas uz pārskata gadu.
Nekoriģējošs notikums pēc bilances datuma	notikums, kas liecina par apstākļiem, kas radušies pēc bilances datuma, neattiecas uz pārskata gadu, bet nākotnē varētu būtiski ietekmēt iestādes finanšu rādītājus (piemēram, aktīvus, saistības, budžeta izpildes rezultātu).
Notikums pēc bilances datuma	labvēlīgs notikums *(piemēram, aktīvu vērtības pieaugums vai saistību summas samazinājums)* vai nelabvēlīgs notikums *(piemēram, radušās vai paredzamas izmaksas vai zaudējumi, aktīvu vērtības samazinājums vai saistību summas palielināšanās),*

	kas notiek laikposmā starp bilances datumu un datumu, kad gada pārskatu vai konsolidēto gada pārskatu apstiprina publiskošanai.
Pašu kapitāls	starpība starp kopējiem aktīviem, kopējām saistībām un uzkrājumiem. Pašu kapitāls var būt pozitīvs vai negatīvs.
Pašu kapitāla metode	grāmatvedības uzskaites metode, saskaņā ar kuru līdzdalību kapitālsabiedrības kapitālā (ieguldījumu) sākotnēji atzīst izmaksu vērtībā un pēc tam koriģē, lai ņemtu vērā pēc iegādes notikušās izmaiņas budžeta iestādes daļā kapitālsabiedrības pašu kapitālā (neto aktīvā). Budžeta iestādes budžeta izpildes rezultāts ietver tās daļu kapitālsabiedrības pārskata perioda pelņā vai zaudējumos, un budžeta iestādes rezerves ietver tās daļu kapitālsabiedrības pašu kapitālā (neto aktīvos), kas nav atzīta kapitālsabiedrības pārskata perioda pelņā vai zaudējumos.
Datums, kad pārskats apstiprināts publiskošanai	datums, kurā revidents sniedz attiecīgi atzinumu vai ziņojumu par gada pārskata sagatavošanas pareizību. Ja šāda atzinuma vai ziņojuma nav, tad tas ir datums, kad iestādes vadītājs vai tā pilnvarota persona paraksta pārskatu. Šajā datumā pārskats ir uzskatāms par pabeigtu un iesniegtu.
Pārskata datums	tā pārskata perioda pēdējā kalendārā diena, uz ko attiecas finanšu pārskats.
Pārskata pielikums	finanšu pārskata sastāvdaļa, kurā budžeta iestāde sniedz: • grāmatvedības uzskaites principu aprakstu, • gada pārskata sagatavošanas principu aprakstu; • finanšu instrumentu risku pārvaldīšanas aprakstu, • skaidrojumu par pārskatos uzrādītajiem posteņiem.
Pārskata kvalitātes pazīmes	īpašības, kas finanšu pārskatā sniegto informāciju padara lietotājiem noderīgu.
Saistības	budžeta iestādes pašreizējs pienākums, kurš radies pagātnes notikumu rezultātā un kura izpildei ir nepieciešams budžeta iestādes resursu izlietojums.
Uzkrāšanas princips	grāmatvedības uzskaites princips, kas nosaka, ka ieņēmumus un izdevumus norāda, ņemot vērā to rašanās laiku, nevis naudas saņemšanas vai izdošanas laiku. Uz pārskata gadu attiecināmos ieņēmumus un izdevumus norāda neatkarīgi no maksājuma vai rēķina saņemšanas datuma.

4. Saistošie dokumenti

4.1. Likums par budžetu un finanšu vadību (24.03.1994.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti, tai skaitā:

4.1.1. Ministru kabineta 27.12.2005. noteikumi Nr. 1032 "Noteikumi par budžetu ieņēmumu klasifikāciju";

4.1.2. Ministru kabineta 27.12.2005. noteikumi Nr. 1031 "Noteikumi par budžetu izdevumu klasifikāciju atbilstoši ekonomiskām kategorijām";

4.1.3. Ministru kabineta 13.02.2018. noteikumi Nr. 87 "Grāmatvedības uzskaites kārtība budžeta iestādēs";

4.1.4. Ministru kabineta 19.06.2018. noteikumi Nr. 344 "Gada pārskata sagatavošanas kārtība";

4.1.5. Ministru kabineta 10.12.2013. noteikumi Nr. 1456 "Noteikumi par institucionālo sektoru klasifikāciju".

4.2. Likums "Par grāmatvedību" (14.10.1992.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti, tai skaitā, Ministru kabineta 21.10.2003. noteikumi Nr. 585 "Noteikumi par grāmatvedības kārtošanu un organizāciju".

5. Gada pārskata sagatavošanas principi un kvalitatīvie rādītāji

5.1. Gada pārskata mērķis ir sniegt informāciju par budžeta iestādes finansiālo stāvokli, darbības finansiālajiem rezultātiem, naudas plūsmu un pašu kapitāla izmaiņām, kas ir noderīga plašam lietotāju lokam, lai pieņemtu un izvērtētu lēmumus par budžeta iestādes resursu avotiem un izlietojumu, sniedzot informāciju:

- par finanšu līdzekļu avotiem, sadalījumu un izlietojumu;
- par to, kā budžeta iestāde finansē savu darbību un nodrošina tai nepieciešamos naudas līdzekļus;
- kas ir noderīga, lai izvērtētu budžeta iestādes spēju finansēt savu darbību un izpildīt savas saistības;
- par budžeta iestādes finansiālo stāvokli un tā izmaiņām;
- informāciju, kas ir noderīga, izvērtējot budžeta iestādes darbību pakalpojumu izmaksu, efektivitātes un rezultativitātes ziņā.

5.2. Gada pārskatiem var būt arī prognozējoša vai perspektīva loma, sniedzot informāciju, kas ir noderīga, nosakot budžeta iestādes darbības nodrošināšanai nepieciešamo līdzekļu apmēru, to līdzekļu apmēru, kādu iespējams radīt, nodrošinot budžeta iestādes darbību, un ar to saistītos riskus un nenoteiktības. Šādi gada pārskati var sniegt lietotājiem arī informāciju, par to, vai līdzekļi ir saņemti un izlietoti saskaņā ar tiesību aktos pieņemto budžetu un vai līdzekļi ir saņemti un izlietoti saskaņā ar normatīvo aktu prasībām, tai skaitā ievērojot likumdevēja noteiktos finansiālos ierobežojumus.

5.3. Gada pārskatu sagatavo saskaņā ar:

- uzkrāšanas principu un naudas plūsmas principu;
- darbības turpināšanas principu;
- grāmatvedības uzskaites datiem, kurus klasificē atbilstoši normatīvajiem aktiem budžeta iestāžu grāmatvedības uzskaites un budžetu klasifikācijas jomā.

5.4. Budžeta iestāde finanšu pārskatā sniedz informāciju tādā veidā, lai tā būtu nozīmīga, ticama, salīdzināma un saprotama, un atbilstu vairākām kvalitātes pazīmēm. 1.tabulā apkopotas gada pārskatos sniegtās informācijas kvalitāti raksturojošās galvenās pazīmes un apakšpazīmes.

1.tabula. Gada pārskatos sniegtās informācijas kvalitāti raksturojošas pazīmes

Gada pārskatu kvalitātes pazīmes	Pazīmes apraksts
Saprotamība	informāciju norāda tā, lai gada pārskata lietotāji izprastu, kā konkrēti darījumi vai notikumi ietekmē iestādes finansiālo stāvokli vai darbības finansiālos rezultātus pārskata gadā vai nākotnē.
Nozīmīgums	informācija ir nozīmīga, ja tās nenorādīšana vai neprecīza norādīšana var ietekmēt gada pārskata lietotāju lēmumus, kuri pieņemti, pamatojoties uz šo informāciju. Šāda informācija apstiprina vai maina pagātnes vai tagadnes pieņēmumus un novērtējumus, un atklāj iestādes plānoto darbību, mērķus, resursu avotus un izdevumus.
Salīdzināmība	nodrošina iespēju identificēt līdzības un atšķirības starp diviem apstākļu kopumiem. Grāmatvedības uzskaites principus lieto konsekventi. Posteņu uzskaitījums un klasifikācija visos pārskata periodos ir vienāda, izņemot gadījumu, ja posteņu uzskaitījuma un klasifikācijas maiņa ir paredzēta normatīvajos aktos budžeta un finanšu jomā. Savstarpēji salīdzināmi dati atbilst cits citam dažādos pārskatos un to pielikumos, tai skaitā dati, kas norādīti gada slēguma inventarizācijas dokumentos par prasību, saistību un darījumu salīdzināšanu starp vispārējās valdības sektora struktūrām (izņemot šo struktūru kontrolētas un finansētas komercsabiedrības, kuru sarakstu nodrošina Centrālā statistikas pārvalde, speciālās ekonomiskās zonas, ostu un brīvostu pārvaldes, kā arī Valsts drošības iestāžu likumā minētās valsts drošības iestādes).
Patiesums	informācija ir pilnīga, neitrāla (objektīva) un tajā nav būtisku kļūdu, lai informācijas lietotāji var paļauties, ka ir uzrādīta visa informācija, kas bija jānorāda, vai ir pamatoti iemesli uzskatīt, ka šāda informācija tiks uzrādīta. Pieņemot lēmumus par novērtējumu, ievēro piesardzības principu, lai aktīvus un ieņēmumus nenovērtētu par augstu, bet saistības un izdevumus – par zemu.
Savlaicīgums	informācijas sniegšanas termiņš nodrošina iespēju to izmantot, izvērtējot pagātnes, tagadnes vai nākotnes notikumus, apstiprinot vai mainot iepriekšējos pieņēmumus un novērtējumus.
Pārbaudāmība	nodrošina, ka grāmatvedības jautājumos kvalificēta trešā persona, veicot informācijas pārbaudi vai šīs informācijas atkārtotu sagatavošanu, nonāktu pie tāda paša secinājuma kā iestāde sagatavojot gada pārskatu.

5.5. Budžeta iestādes vadība ir atbildīga par gada pārskata sagatavošanu atbilstoši normatīvo aktu prasībām, pakļaušanu revīzijai, kā arī gada pārskata iesniegšanu augstākai iestādei, kura veic konsolidāciju, un/vai Valsts kasei.

6. Grāmatvedības cikls, veicamās darbības un pārbaudes gada beigās.

6.1. Grāmatvedības cikls ietver vairākus secīgus grāmatvedības darba posmus, kurus veicot iegūst finanšu pārskatu par attiecīgo pārskata periodu. Pilns grāmatvedības cikls attiecas uz pārskata gadu un tajā ir šādi grāmatvedības darba posmi:

- grāmatvedības kontu atvēršana;
- budžeta iestādes saimniecisko darījumu analīze un iegrāmatošana;
- grāmatvedības kontu atlikumu aprēķināšana;
- grāmatvedības kontu apgrozījumu un atlikumu pārskata sagatavošana;
- koriģējošo ierakstu grāmatošana;
- slēguma ierakstu grāmatošana;
- finanšu pārskata sagatavošana.

6.2. Pārskata gada sākumā budžeta iestāde iekārto grāmatvedības reģistrus un atver grāmatvedības kontus galvenajā grāmatā vai žurnālā – virsgrāmatā.

6.3. Pārskata gada laikā budžeta iestāde, pamatojoties uz attaisnojuma dokumentiem, izdara ierakstus pārskata gada grāmatvedības reģistros, aprēķina grāmatvedības kontu datu kopsummas un ieraksta tās virsgrāmatā saskaņā ar budžeta iestādes iekšējo grāmatvedības politiku.

6.4. Pārskata perioda beigās budžeta iestāde sagatavo grāmatvedības kontu apgrozījumu un atlikumu pārskatus saskaņā ar iekšējo un ārējo normatīvo aktu prasībām.

6.5. Pārskata perioda beigās, pirms virsgrāmatas kontu slēgšanas, veic visu kontu (naudas līdzekļi, prasības, saistības u.c.) atlikumu inventarizāciju. Kontu atlikumus salīdzina ar darījumu partneriem vai veic citas pārbaudes (piemēram, salīdzinot bilances konta atlikumu ar attaisnojuma dokumentiem) un, ja nepieciešams, veic attiecīgās korekcijas, pamatojoties uz salīdzināšanas aktos norādīto informāciju. Ja salīdzināšanās aktos parādās atšķirīgi atlikumi, abas puses pārbauda atlikumus un veic atbilstošās korekcijas.

6.6. Krājumus, ieskaitot avansa maksājumus par krājumiem, norāda atlikušajā vērtībā, ko aprēķina, no sākotnējās vērtības atskaitot vērtības samazinājumu. Krājumiem nosaka neto pārdošanas vērtību vai aizstāšanas izmaksas. Ilgtermiņa ieguldījumiem, kas uzskaitīti kā atsavināšanai paredzēti, izvērtē, vai tie joprojām atbilst klasifikācijas kritērijiem. Kritēriji, saskaņā ar kuriem ilgtermiņa ieguldījuma atsavināšanu uzskata par ticamu:

- atsavināšana ir pamatota ar normatīvo aktu vai budžeta iestādes vadības lēmumu;
- atsavināšanas process ir uzsākts;
- ir pārliecība par atsavināšanas procesa pabeigšanu.

6.7. Pirms kontu slēgšanas budžeta iestāde veic salīdzināšanu starp vispārējās valdības sektora struktūru (izņemot šo struktūru kontrolētus un finansētus komersantus, speciālās ekonomiskās zonas, ostu un brīvostu pārvaldes) darījuma partneriem - elektroniski periodā no 1. janvāra līdz 31. janvārim. Salīdzināšanai izmanto *ePārskatu* sistēmu. Salīdzināšanai starp vispārējās valdības sektora partneriem izmanto Ministru kabineta noteikumos paredzētās veidlapas.

6.8. Pārskata perioda beigās līdz gada pārskata parakstīšanas datumam papildus pārējās Rokasgrāmatas sadaļās minētajām inventarizācijas prasībām grāmatvedībā veic šādas darbības:

- pārliecinās, vai ir veikti visi nepieciešamie uzkrāto saistību grāmatojumi*, piemēram, uzkrātajās saistībās par darbinieku neizmantotajiem atvaļinājumiem, uzkrājumiem attiecībā uz tiesvedībām, uzkrājumiem citiem darbinieku labumiem;*
- aprēķina un atsevišķi uzrāda saistību un prasību īstermiņa un ilgtermiņa daļas, *piemēram, finanšu nomas prasībām, saņemtajiem aizņēmumiem, izsniegtajiem aizdevumiem, citām ilgtermiņa prasībām un saistībām;*

- sagatavo grāmatvedības izziņas un izdara koriģējošus ierakstus hronoloģiskajos un sistemātiskajos reģistros (arī virsgrāmatā);
- citas pārskata perioda slēguma darbības saskaņā ar budžeta iestādes grāmatvedības uzskaites kārtību.

Pārskata perioda beigās atbildīgā persona vai komisija izvērtē, vai nepastāv indikācijas nefinanšu aktīvu (nemateriālie ieguldījumi, pamatlīdzekļi, ieguldījuma īpašumi) vērtības samazinājumam. Ja tiek konstatētas pazīmes, veic attiecīgā aktīva atgūstamās vērtības aprēķinu. Ja atgūstamā vērtība ir zemāka par aktīva uzskaites vērtību, atzīst vērtības samazinājumu. Aktīvus bilancē norāda atlikušajā vērtībā, no sākotnējās vērtības atskaitot uzkrāto nolietojumu (amortizāciju) un vērtības samazinājumu, ja tāds ir.

6.9. Pirms gada slēgšanas atbildīgā persona vai komisija izvērtē, vai pastāv objektīvi pierādījumi prasību un samaksāto avansu nesaņemšanai, izvērtējot (ja tas ir iespējams) katru parādnieku un katru darījumu. Ja pastāv pierādījumi prasību vai samaksāto avansu nesaņemšanai, izdevumus vērtības samazinājumam novērtē nedrošās (apšaubāmās) summas apmērā vai procentos no prasības summas. Prasības bilancē norāda neto vērtībā, kas aprēķināta no uzskaites vērtības atskaitot atzīto vērtības samazinājumu.

6.10. Pārskata perioda beigās iestāde izstrādā kārtību, kādā veidā tiks iegūti dati no kapitālsabiedrības (auditētus vai neauditētus pārskatus) līdzdalības radniecīgajās un asociētajās sabiedrības novērtēšanai. Iestāde izvērtē pēc būtības un nosaka līdzdalības (ieguldījuma) vērtības izmaiņas pārskata perioda beigās, kas radušās kapitālsabiedrības pašu kapitālā no izmaiņām peļņas vai zaudējumu aprēķinā un izmaiņām rezervēs. Papildus izvērtē vērtības samazinājuma indikācijas un, to izpildes gadījumā, veic līdzdalības atgūstamās vērtības aprēķinu.

6.11. Pirms gada slēgšanas atbildīgā persona vai komisija izvērtē, vai pastāv objektīvi pierādījumi prasību un samaksāto avansu nesaņemšanai, izvērtējot (ja tas ir iespējams) katru parādnieku un katru darījumu. Ja pastāv pierādījumi prasību vai samaksāto avansu nesaņemšanai, izdevumus vērtības samazinājumam novērtē nedrošās (apšaubāmās) summas apmērā vai procentos no prasības summas. Prasības bilancē norāda neto vērtībā, kas aprēķināta no uzskaites vērtības atskaitot atzīto vērtības samazinājumu.

6.12. Budžeta iestāde veic tās uzskaitē uzrādīto finanšu instrumentu vērtības samazinājuma izvērtējumu saskaņā ar finanšu instrumentu uzskaites prasībām.

6.13. Pēc kontu atlikumu salīdzināšanas, slēdz visus kārtējā pārskata gada ieņēmumu un izdevumu kontus un iegrāmato grāmatvedības kontu slēguma ierakstus.

6.14. Pamatojoties uz grāmatvedības kontu apgrozījumu un atlikumu pārskata datiem, līdz gada pārskata parakstīšanas datumam budžeta iestāde sagatavo gada pārskatus.

6.15. Grāmatvedības kontrole ietver metodes un paņēmienus, kurus izmanto, lai kontrolētu budžeta iestādes mantas saglabāšanu, visu saimniecisko darījumu uzrādīšanu atbilstoši normatīvo aktu prasībām un grāmatvedības organizācijas dokumentos noteiktajai kārtībai, kā arī lai nodrošinātu grāmatvedības sniegtās informācijas savlaicīgumu un pareizību. Grāmatvedības kontroles ietvaros budžeta iestāde pārbauda:

- attiecīgajos grāmatvedības dokumentos ietvertos aprēķinus un kontējumus;
- precizē, vai katrs saimnieciskais darījums ir iegrāmatots pareizā grāmatvedības kontā un vai grāmatojums veikts laikus;
- vai norādītās summas ir pareizas;
- vai visi saimnieciskie darījumi, kas attiecas uz pārskata periodu, norādīti šī pārskata perioda grāmatvedības reģistros un finanšu pārskatā.

6.16. Lai nodrošinātu grāmatvedības uzskaites organizācijas efektīvu darbību, grāmatvedības uzskaites organizācijas iekšējās kontroles sistēmas izveidošanu, uzraudzību un uzlabošanu īsteno, paredzot noteiktu pasākumu kopumu, piemēram:

- izstrādāta un apstiprināta budžeta iestādes iekšējā grāmatvedības uzskaites kārtība, struktūrvienības reglamenti, darbinieku amatu apraksti un citi iekšējie normatīvie akti saskaņā ar budžeta iestādes iekšējo kārtību (minētie dokumenti regulāri tiek pārskatīti un, ja nepieciešams, aktualizēti);
- izstrādātas un ieviestas procedūras, kuras nodrošina:
  - ka attiecīgajos grāmatvedības dokumentos ietvertie aprēķini un kontējumi tiek pārbaudīti un, ja nepieciešams, precizēti;
  - ka katrs saimnieciskais darījums ir iegrāmatots pareizā grāmatvedības kontā un laikus un ka norādītās summas ir pareizas;
  - ka visi saimnieciskie darījumi, kas attiecas uz pārskata periodu, ir norādīti šī pārskata perioda grāmatvedības reģistros un finanšu pārskatā;
- darba pienākumus veic kvalificēti darbinieki;
- ir sadalīti darba pienākumi, nosakot katra darbinieka konkrēto uzdevumu un viņa atbildības pakāpi un tā, lai katra saimnieciskā darījuma norisi kontrolētu vairāki darbinieki.

6.17. Budžeta iestādē sistemātiski veic grāmatvedības uzskaites organizācijas iekšējās kontroles sistēmas efektivitātes pārbaudi saskaņā ar budžeta iestādes iekšējiem noteikumiem.

7. Notikumi pēc bilances datuma

Atsevišķais iestādes gada pārskats

7.1. Budžeta iestāde precizē informāciju gada pārskatā līdz finanšu pārskata apstiprināšanas publiskošanai datumam, ja tā iegūst informāciju par koriģējošiem vai nekoriģējošiem notikumiem pēc bilances datuma.

7.2. Lai noteiktu, kuri notikumi atbilst notikumu pēc bilances datuma definīcijai, nepieciešams noteikt gan bilances datumu, gan finanšu pārskata apstiprināšanas publiskošanai datumu.

Piemēram, budžeta iestāde sagatavo finanšu pārskatu par pārskata periodu 01.01.2019. – 31.12.2019., iesniedz revidentam atzinuma sniegšanai, paraksta un apstiprina publiskošanai sekojošā kārtībā:

- *Pārskata periods - 01.01.2019. – 31.12.2019.;*
- *Bilances datums - 31.12.2019.;*
- *Gada pārskata sagatavošanas datums – 10.02.2020.;*
- *Gada pārskata iesniegšanas revidentam datums – 10.02.2020.;*
- *Gada pārskata parakstīšanas datums – 25.04.2020;*
- *Zvērināta revidenta atzinuma sniegšanas datums – 25.04.2020.;*
- *Gada pārskata apstiprināšanas publiskošanai datums - 25.04.2020.*

7.3. 1. attēlā sniegts ilustratīvs piemērs periodam starp budžeta iestādes bilances datumu un finanšu pārskata apstiprināšanas publiskošanai datumu.

1.attēls. Ilustratīvs piemērs periodam starp bilances datumu un gada pārskata apstiprināšanas publiskošanai datumu

7.4. Budžeta iestāde precizē informāciju gada pārskatā līdz gada pārskata apstiprināšanas publiskošanai datumam, ja tā iegūst informāciju par koriģējošiem vai nekoriģējošiem notikumiem pēc bilances datuma.

7.5. Gada pārskata sagatavošanas un apstiprināšanas publiskošanai process dažādām budžeta iestādēm var atšķirties. Tas var būt atkarīgs no budžeta iestādes veida, vadības struktūras, normatīvajos aktos noteiktajām prasībām, kā arī finanšu pārskata sagatavošanā un pabeigšanā ievērotajām procedūrām.

7.6. Par budžeta iestādes finanšu pārskata korektu sagatavošanu un parakstīšanu ir atbildīga attiecīgās budžeta iestādes vadība.

Konsolidētais gada pārskats

7.7. Ja koriģējošs vai nekoriģējošs notikums pēc bilances datuma ir iestājies pēc budžeta iestādes gada pārskata apstiprināšanas publiskošanai, budžeta iestāde par attiecīgo notikumu sniedz informāciju tai iestādei, kas veic konsolidāciju.

7.8. Konsolidējošā iestāde būtiskus koriģējošus un būtiskus un nozīmīgus nekoriģējošus notikumus pēc bilances datuma iekļauj konsolidētajā gada pārskatā, ja tas vēl nav apstiprināts publiskošanai. Par nekoriģējošu notikumu konsolidējošā iestāde izvērtē notikuma būtiskumu (ja ir zināma aplēse) un nozīmīgumu (ja nav zināma aplēse).

7.9. Būtiskuma līmeni nosaka saskaņā ar Valsts kases tīmekļa vietnē publicēto informāciju kārtējam gadam. Būtiskuma līmeni katrai iestādei Valsts kase nosaka atsevišķi.

7.10. Ja pēc ministrijas vai pašvaldības konsolidētā gada pārskata apstiprināšanas publiskošanai ir iestājies koriģējošs vai nekoriģējošs notikums, ministrija vai pašvaldība līdz pārskata gadam sekojošā saimnieciskā gada 10. augustam sniedz informāciju Valsts kasei par būtiskiem koriģējošiem un būtiskiem un nozīmīgiem nekoriģējošiem notikumiem pēc bilances datuma par laika periodu no pārskata apstiprināšanas publiskošanai dienas līdz pārskata gadam sekojošā gada 9. augustam.

2.attēls. Ilustratīvs piemērs periodam starp bilances datumu un konsolidētā gada pārskata saimnieciskā gada datumu

Koriģējoši notikumi pēc bilances datuma

7.11. Koriģējošs notikums pēc bilances datuma ir notikums, kas sniedz pierādījumus par apstākļiem, kas pastāvējuši bilances datumā un attiecas uz pārskata gadu.

7.12. Ja konstatēts koriģējošs notikums pēc budžeta iestādes bilances datuma, bet līdz iestādes pārskata apstiprināšanas publiskošanai datumam, tad budžeta iestāde koriģē finanšu pārskatā uzrādāmās summas.

7.13. Koriģējoši notikumi pēc bilances datuma, kuru rezultātā budžeta iestādei jākoriģē finanšu pārskatā uzrādītās summas vai jāuzrāda iepriekš finanšu pārskatā neuzrādīti posteņi, varētu būt, piemēram, šādi:

- izmaiņas tiesvedības virzībā, *piemēram, stājies spēkā tiesas nolēmums, kas apstiprina, ka budžeta iestādei ir bijis pašreizējs pienākums bilances datumā. Šādā gadījumā budžeta iestāde koriģē iepriekš uzrādītos uzkrājumus saistībā ar šo tiesas nolēmumu, jo tiesas lēmums sniedz papildu pierādījumus apstākļiem, vai atzīst jaunu uzkrājumu (vai uzrāda iespējamās saistības, ja nevar veikt ticamu summas aplēsi) saskaņā ar Rokasgrāmatas sadaļā* "Uzkrājumu, iespējamo saistību un iespējamo aktīvu uzskaite" *noteiktajiem uzskaites principiem;*
- informācijas saņemšana pēc bilances datuma, kas liecina, ka aktīva vērtība bilances datumā bija samazinājusies, *piemēram, pēc bilances datuma iegūta informācija par parādnieka maksātnespēju, kas pastāvēja bilances datumā un kas apstiprina, ka prasības neatgūstamība pastāvēja jau bilances datumā. Tādā gadījumā budžeta iestādei jākoriģē prasības uzskaites vērtība, atzīstot prasības vērtības samazinājumu;*
- izmaksu noteikšana pēc bilances datuma tiem aktīviem, kas iegādāti pirms bilances datuma, *piemēram, pamatlīdzeklis iegādāts un atzīts uzskaitē pārskata gada decembrī, bet nākamā pārskata gada janvārī konstatēts, ka pamatlīdzekļa vērtībai jāpieskaita vēl kāds rēķins no būvuzņēmēja. Šādā gadījumā budžeta iestādei jāprecizē attiecīgā pamatlīdzekļa sākotnējā vērtība;*

- kļūdu konstatēšana, *piemēram, nav iegrāmatots rēķins, kurš attiecas uz pārskata gadu, taču kļūdas pēc rēķins nav bijis laicīgi piegādāts, kas liecina, ka finanšu pārskats nav sagatavots pareizi.*

7.14. Ja budžeta iestāde ir publiskojusi finanšu pārskatu un ir koriģējošs notikums, budžeta iestāde sniedz informāciju iestādei, kas veic konsolidāciju (nozarei vai pašvaldībai vai Valsts kasei), lai tā veiktu koriģējoša notikuma iekļaušanu konsolidētajā finanšu pārskatā.

7.15. Koriģējošus notikumus pēc bilances datuma iestāde savā finanšu pārskatā uzrāda, koriģējot posteņos jau iekļautās summas vai iekļaujot jaunus posteņus.

7.16. Par visiem koriģējošiem notikumiem, kas iestājušies pēc iestādes pārskata apstiprināšanas publiskošanai un pirms konsolidētā pārskata apstiprināšanas publiskošanai, konsolidējamā iestāde sniedz informāciju konsolidējošajai iestādei atbilstoši V10. piezīmē noteiktajai struktūrai. Konsolidējošā iestāde izvērtē būtiskumu un iekļauj konsolidētājā pārskatā būtiskos notikumus.

7.17. Par būtiskiem koriģējošiem notikumiem, kas iestājušies pēc konsolidētā pārskata apstiprināšanas publiskošanai ministrija vai pašvaldība līdz 10. augustam sniedz informāciju Valsts kasei atbilstoši V10. piezīmē noteiktajai struktūrai.

7.18. 11.nodaļā "Ilustratīvi piemēri" sniegti koriģējošo notikumu praktiski piemēri.

Nekoriģējoši notikumi pēc bilances datuma

7.19. Ja budžeta iestāde pēc bilances datuma konstatē iestādes finanšu pārskata nekoriģējošu notikumu, tad tā nekoriģē finanšu pārskatā uzrādītās summas, bet uzrāda informāciju pārskata pielikumā par katru nekoriģējošo notikumu pēc bilances datuma.

7.20. Par katru būtisko nekoriģējošo notikumu budžeta iestāde gada pārskatā līdz tā publiskošanai sniedz notikuma aprakstu – tā ekonomisko būtību, finanšu ietekmes aplēses summu eiro. Ja nav iespējams veikt aplēsi, tad pievieno aprakstu, kādēļ nebija iespējams to veikt.

7.21. Par nekoriģējošiem notikumiem, kas iestājušies pēc iestādes pārskata apstiprināšanas publiskošanai un pirms konsolidētā pārskata apstiprināšanas publiskošanai, konsolidējamā iestāde sniedz informāciju konsolidējošajai iestādei atbilstoši V10. piezīmē noteiktajai struktūrai.

7.22. Par būtiskiem un nozīmīgiem nekoriģējošiem notikumiem, kas iestājušies pēc konsolidētā pārskata apstiprināšanas publiskošanai ministrija vai pašvaldība līdz 10. augustam sniedz informāciju Valsts kasei atbilstoši V10. piezīmē noteiktajai struktūrai.

7.23. Nekoriģējoši notikumi pēc bilances datuma, par kuriem informāciju parasti uzrāda pielikumā, būtu, piemēram, šādi:

- būtisks īpašuma vērtības samazinājums, ja samazinājums nav saistīts ar īpašuma stāvokli bilances datumā, bet to izraisījuši pēc bilances datuma izveidojušies apstākļi, *piemēram, ēkas bojāeja ugunsgrēkā pēc bilances datuma*;
- iegūta vai atsavināta kapitālsabiedrība, saņemta vai nodota padotības iestāde, nodota vai deleģēta iestādes funkcija, *piemēram, ārpakalpojuma sniedzējam*;
- būtiskas tiesvedības uzsākšana par tādu notikumu, kas radās pēc bilances datuma;
- būtiskas izmaiņas tiesvedības virzībā;
- būtiski ilgtermiņa aktīvu iegādes vai atsavināšanas darījumi;
- normatīvo aktu spēkā stāšanās, kas paredz aizdevumu dzēšanu;
- būtiskas ārvalstu valūtas kursa izmaiņas vai būtiskas aktīva vai pasīva posteņa vērtības izmaiņas valūtas kursa izmaiņu ietekmē;

- būtiskas apņemšanās vai iespējamo saistību uzņemšanās, piemēram, galvojumu vai aizdevumu izsniegšana pēc bilances datuma, Saeimas un Ministru kabineta lēmumi, kuros paredzēti tādi notikumi, kuru rezultātā pārskata gadam sekojošajā saimnieciskajā gadā varētu mainīties valsts saistību struktūra un apmērs;
- un citi nekoriģējoši notikumi pēc bilances datuma.

7.24. Ja attiecībā uz aizņēmumiem, kas bilances datumā klasificēti kā īstermiņa saistības, laika posmā starp pārskata datumu un datumu, kad finanšu pārskats ir apstiprināts publiskošanai, notiek tālāk minētie notikumi, par tiem finanšu pārskatā norāda informāciju kā par nekoriģējošiem notikumiem pēc bilances datuma:

- saistību refinansēšana atbilstoši ilgtermiņa nosacījumiem;
- ilgtermiņa aizņēmuma līguma pārkāpuma novēršana;
- noslēgta vienošanās par termiņa pagarinājumu ilgtermiņa aizņēmuma līguma noteikumu pārkāpumu novēršanai, kas beidzas vismaz 12 mēnešus pēc bilances datuma .

7.25. Ja izziņotā pārstrukturēšana pēc bilances datuma atbilst nekoriģējoša notikuma definīcijai, budžeta iestāde uzrāda attiecīgu informāciju saskaņā ar šajā Rokasgrāmatas sadaļā noteiktajiem principiem. Norādes par uzkrājumu atzīšanu saistībā ar pārstrukturēšanu iekļautas Rokasgrāmatas sadaļā "Uzkrājumu, iespējamo saistību un iespējamo aktīvu uzskaite".

7.26. 11.nodaļā "Ilustratīvi piemēri" sniegti nekoriģējošo notikumu praktiski piemēri.

8. Gada pārskata struktūra un saturs

8.1. Gada pārskats kā vienots kopums sastāv no vadības ziņojuma, finanšu pārskata un budžeta izpildes pārskata.

8.2. Savukārt finanšu pārskats sastāv no:

- pārskata par finansiālo stāvokli (bilance);
- pārskata par darbības finansiālajiem rezultātiem;
- pašu kapitāla izmaiņu pārskata;
- naudas plūsmas pārskata;
- finanšu pārskata pielikuma.

8.3. Gada pārskata struktūra ilustratīvi uzrādīta 3.attēlā.

3.attēls. Gada pārskata struktūra

8.4. Finanšu pārskats sniedz lietotājiem informāciju par budžeta iestādes aktīviem un saistībām pārskata datumā un resursu plūsmām starp pārskata perioda sākuma un beigu datumiem. Šī informācija lietotājiem noder, vērtējot budžeta iestādes spēju nodrošināt funkciju izpildi esošajā līmenī, kā arī novērtēt resursu apjomu, kas budžeta iestādei var būt nepieciešami turpmāk, lai turpinātu pildīt deleģētās funkcijas.

8.5. Finanšu pārskatam jāsniedz patiesa informācija par budžeta iestādes finansiālo stāvokli, darbības finansiālajiem rezultātiem, naudas plūsmu un pašu kapitāla izmaiņām. Patiesai uzrādīšanai nepieciešama precīzi sniegta informācija par darījumu rezultātiem, citiem notikumiem un apstākļiem saskaņā aktīvu, saistību, ieņēmumu un izdevumu definīcijām un atzīšanas kritērijiem, kas izklāstīti attiecīgajās Rokasgrāmatas sadaļās.

8.6. Lai finanšu pārskatā tiktu sniegta patiesa informācija, budžeta iestāde īsteno sekojošo:

- izvēlas un piemēro grāmatvedības uzskaites principus saskaņā ar normatīvo aktīvu prasībām;
- informāciju, tai skaitā, grāmatvedības uzskaites principus, uzrāda tā, lai šī informācija būtu atbilstoša, ticama, salīdzināma un saprotama;
- sniedz papildu informāciju gadījumā, ja tā finanšu pārskata informācija, kas sniegta saskaņā ar normatīvo aktu prasībām, nav pietiekama, lai finanšu pārskata lietotāji varētu izprast konkrētu darījumu, citu notikumu un apstākļu ietekmi uz budžeta iestādes finansiālo stāvokli un darbības finansiālajiem rezultātiem.

8.7. Lai nodrošinātu gada pārskata kvalitāti un noderīgumu tā lietotājiem, iestāde, kura veic konsolidāciju, nosaka vienotus grāmatvedības uzskaites pamatprincipus konsolidācijā iesaistītajām iestādēm atbilstoši normatīvajiem aktiem budžeta grāmatvedības jomā.

8.8. Neatbilstošu grāmatvedības uzskaites principu piemērošanu neattaisno ne informācijas uzrādīšana par piemērotajiem grāmatvedības uzskaites principiem, ne informācijas uzrādīšana finanšu pārskata pielikumā vai paskaidrojošajos materiālos.

8.9. Posteņu uzrādīšana un klasifikācija finanšu pārskatā jāsaglabā nemainīga periodu pēc perioda, ja vien pēc būtiskām izmaiņām budžeta iestādes darbības veidā vai pēc finanšu pārskata pārskatīšanas ir

skaidrs, ka cits uzrādīšanas veids un klasifikācija labāk atbilstu normatīvo aktu noteiktajiem kritērijiem grāmatvedības uzskaites principu izvēlē un piemērošanā vai, ja nepieciešamās izmaiņas nosaka normatīvie akti.

8.10. Ja budžeta iestāde maina posteņu uzrādīšanas vai klasifikācijas kārtību finanšu pārskatā, salīdzināmās summas jāpārklasificē, ja vien šāda pārklasificēšana ir iespējama. Ja salīdzināmās summas ir pārklasificētas, budžeta iestādei jānorāda:

- pārklasifikācijas būtība;
- katra pārklasificētā posteņa vai posteņu grupas summa;
- pārklasificēšanas iemesls.

8.11. Ja salīdzināmo summu pārklasificēšana nav iespējama, budžeta iestādei jānorāda:

- iemesls, kāpēc attiecīgās summas nav pārklasificētas;
- kādas korekcijas būtu jāveic, ja attiecīgās summas būtu pārklasificētas.

Pārskats pa finansiālo stāvokli (bilance)

8.12. Budžeta iestāde pārskatā par finansiālo stāvokli ilgtermiņa ieguldījumus un apgrozāmos līdzekļus, kā arī ilgtermiņa un īstermiņa saistības uzrāda atsevišķi.

8.13. Bilances aktīva kopsumma ir vienāda ar bilances pasīva kopsummu.

Pārskats par darbības finansiālajiem rezultātiem

8.14. Pārskatā par darbības finansiālajiem rezultātiem budžeta iestāde uzrāda visus pārskata periodā atzītos ieņēmumus un izdevumus saskaņā ar uzkrāšanas principu un budžeta izpildes rezultātu.

8.15. Pārskatā uzrāda arī grāmatvedības aplēšu izmaiņu ietekmi. Tomēr var būt gadījumi, kad konkrētus posteņus var neiekļaut pārskata perioda pārskatā par darbības finansiālajiem rezultātiem, piemēram, kļūdu labošana un grāmatvedības uzskaites principu izmaiņu ietekme, kas tiek uzrādīta pašu kapitāla izmaiņu pārskatā.

Pašu kapitāla izmaiņu pārskats

8.16. Budžeta iestādei jāsniedz pašu kapitāla izmaiņu pārskats, tajā norādot:

- pārskata perioda budžeta izpildes rezultātu;
- katru pārskata perioda bilances aktīvu vai saistību izmaiņu summu, kas saskaņā ar normatīvo aktu prasībām atzīta tieši pašu kapitālā, un šo posteņu kopsummu;
- kopējos pārskata perioda ieņēmumus un izdevumus;
- grāmatvedības uzskaites principu izmaiņu ietekmi un kļūdu labojumus katrai pašu kapitāla sastāvdaļai.

8.17. Budžeta iestādei pašu kapitāla izmaiņu pārskatā vai finanšu pārskata pielikumā jāuzrāda arī:

- iepriekšējo periodu budžeta izpildes rezultāta atlikums pārskata perioda sākumā un beigās, un izmaiņas iepriekšējā pārskata perioda laikā;
- pārskata perioda budžeta izpildes rezultāta atlikums pārskata perioda sākumā un beigās, un izmaiņas pārskata perioda laikā;
- katras atsevišķi uzrādītās pašu kapitāla sastāvdaļas (rezerves un budžeta izpildes rezultāta) uzskaites vērtība pārskata perioda sākumā un beigās, atsevišķi uzrādot izmaiņas pārskata perioda laikā.

8.18. Budžeta iestādes pašu kapitāla izmaiņas starp pārskata perioda sākumu un beigām parāda budžeta iestādes neto aktīvu pieaugumu vai samazinājumu pārskata periodā.

8.19. Kopējās pašu kapitāla izmaiņas pārskata periodā uzrāda kopējo budžeta izpildes rezultātu pārskata periodā, pārējās bilances aktīvu vai saistību izmaiņas, kas atzītas rezervēs.

Naudas plūsmas pārskats

8.20. Naudas plūsmas pārskats sniedz finanšu pārskata lietotājiem informāciju par budžeta iestādes naudas plūsmu, lai varētu novērtēt tās spēju gūt naudas līdzekļu un naudas ekvivalentu ieņēmumus, kā arī tās vajadzības naudas plūsmas izlietošanai.

8.21. Naudas plūsmas pārskatam jāparāda attiecīgā perioda naudas plūsmas, kuras klasificētas kā pamatdarbības, ieguldījumu un finansēšanas darbības naudas plūsmas.

8.22. Klasifikācija pēc darbības veida sniedz informāciju, kas ļauj lietotājiem novērtēt šo darbību ietekmi uz budžeta iestādes finansiālo stāvokli un naudas līdzekļu un naudas ekvivalentu summu. Šo informāciju var lietot arī, lai novērtētu sakarību starp šīm darbībām.

8.23. Viens darījums var ietvert naudas plūsmas, kuras klasificē dažādi. Piemēram, ja naudas līdzekļu atmaksāšana par aizņēmumu ietver gan procentus, gan pamatsummu, tad procentus un pamatsummu klasificē kā finansēšanas darbību.

8.24. **Pamatdarbības** naudas plūsma galvenokārt rodas no budžeta iestādes naudas līdzekļus ienesošajām darbībām. Pamatdarbības naudas plūsma ir, piemēram:

- naudas līdzekļu ieņēmumi no nodokļiem un sodiem;
- naudas līdzekļu ieņēmumi no maksājumiem par budžeta iestādes sniegtajiem pakalpojumiem;
- naudas līdzekļu ieņēmumi no saņemtajiem transfertu maksājumiem;
- naudas līdzekļu maksājumi, kas veikti kā transferti citām budžeta iestādēm to darbības finansēšanai (ieskaitot aizdevumus);
- naudas līdzekļu maksājumi preču piegādātājiem un pakalpojumu sniedzējiem;
- naudas līdzekļu maksājumi darbiniekiem un viņu vārdā veikti naudas līdzekļu maksājumi;
- naudas līdzekļu ieņēmumi vai maksājumi saistībā ar tiesvedības pabeigšanu.

8.25. Daži darījumi, piemēram, iekārtas pārdošana, var radīt ieņēmumus vai izdevumus (zaudējumus), kas tiek uzrādīti pārskatā par darbības finansiālajiem rezultātiem. Naudas plūsma saistībā ar šiem darījumiem ir naudas plūsma no ieguldījumu darbības. Tomēr naudas līdzekļu maksājumi, lai izveidotu vai iegādātos aktīvus, kas tiek turēti iznomāšanai citiem un pēc tam tiek turēti pārdošanai, kā aprakstīts Rokasgrāmatas sadaļā "Pamatlīdzekļu uzskaite", ir pamatdarbības naudas plūsma. Naudas līdzekļu ieņēmumi no šādu aktīvu iznomāšanas un tai sekojošas pārdošanas arī ir pamatdarbības naudas plūsmas.

8.26. **Ieguldījumu darbības** naudas plūsmā uzrāda, cik lieli izdevumi radušies, lai iegūtu resursus, kurus budžeta iestāde paredzējusi izmantot savā turpmākajā darbībā, sniedzot pakalpojumus. Par ieguldījumu darbību var tikt klasificēti tikai tādi izdevumi, kuru rezultātā finanšu stāvokļa pārskatā tiek atzīti aktīvi.

8.27. Naudas plūsma no ieguldījumu darbības ir, piemēram:

- naudas līdzekļu maksājumi, lai iegādātos pamatlīdzekļus, nemateriālos aktīvus un citus ilgtermiņa aktīvus, tai skaitā maksājumi kas attiecas uz kapitalizētām attīstības izmaksām un pašradītiem pamatlīdzekļiem;
- naudas līdzekļu ieņēmumi no pamatlīdzekļu, nemateriālo aktīvu un citu ilgtermiņa aktīvu pārdošanas;
- naudas līdzekļu maksājumi, lai iegādātos kapitālsabiedrību daļas un akcijas vai parāda instrumentus (kas nav maksājumi par instrumentiem, kurus uzskata par naudas ekvivalentiem vai tur tirdzniecības nolūkā);

- naudas līdzekļu ieņēmumi no kapitālsabiedrību daļu un akciju vai parāda instrumentu pārdošanas (kas nav nauda, kas saņemta par instrumentiem, kurus uzskata par naudas ekvivalentiem un kurus tur tirdzniecības nolūkā);
- avansa maksājumi par nemateriālajiem ieguldījumiem un pamatlīdzekļiem;
- naudas līdzekļu ieņēmumi no atmaksātiem avansiem par nemateriālajiem ieguldījumiem un pamatlīdzekļiem un aizdevumiem, kas izsniegti trešajām pusēm;
- naudas līdzekļu maksājumi par standartizētiem nākotnes līgumiem, nestandartizētiem nākotnes līgumiem, iespēju līgumiem un mijmaiņas līgumiem, izņemot gadījumus, ja samaksātie naudas līdzekļi klasificēti kā finansēšanas darbības naudas plūsma;
- naudas līdzekļu ieņēmumi no standartizētiem nākotnes līgumiem, nestandartizētiem nākotnes līgumiem, iespēju līgumiem un mijmaiņas līgumiem, izņemot gadījumus, ja saņemtie naudas līdzekļi klasificēti kā finansēšanas darbības naudas plūsma.

8.28. Finansēšanas darbības naudas plūsma ir, piemēram:

- naudas līdzekļu ieņēmumi no vērtspapīru (obligāciju, parādzīmju), hipotēku emisijas un no citiem finanšu instrumentiem;
- naudas līdzekļi, kas atmaksāti par aizņēmumiem (pamatsumma un procenti);
- naudas līdzekļu maksājumi, lai samazinātu saistības par finanšu nomu.

Finanšu pārskata pielikums

8.29. Finanšu pārskata pielikums:

- sniedz informāciju par finanšu pārskata sagatavošanas pamatprincipiem un konkrētiem grāmatvedības uzskaites principiem;
- uzrāda normatīvajos aktos pieprasīto informāciju, kas nav uzrādīta pārskatā par finansiālo stāvokli, pārskatā par darbības finansiālajiem rezultātiem, pašu kapitāla izmaiņu pārskatā vai naudas plūsmas pārskatā;
- sniedz papildu informāciju, kas nav uzrādīta pārskatā par finansiālo stāvokli, pārskatā par darbības finansiālajiem rezultātiem, pašu kapitāla izmaiņu pārskatā vai naudas plūsmas pārskatā, bet ir būtiska jebkura no iepriekš minētajiem pārskatiem izpratnei.

8.30. Finanšu pārskata pielikumā sniedz informāciju par katru posteni pārskatā par finansiālo stāvokli, pārskatā par darbības finansiālajiem rezultātiem, pašu kapitāla izmaiņu pārskatā un naudas plūsmas pārskatā, norādot konkrētās piezīmes numuru.

8.31. Finanšu pārskata pielikumu sniedz šādā secībā, kas palīdz lietotājiem izprast finanšu pārskatu un salīdzināt to ar citu budžeta iestāžu finanšu pārskatiem:

- informāciju par atbilstību normatīvajiem aktiem;
- nozīmīgu piemēroto grāmatvedības uzskaites principu kopsavilkums;
- papildu informācija par pārskatā par finansiālo stāvokli, naudas plūsmas pārskatā, pārskatā par darbības finansiālajiem rezultātiem, uzrādītajiem posteņiem tādā secībā, kādā sniegts katrs pārskats un uzrādīts katrs postenis (pašu kapitāla izmaiņas skaidro pie finansiālā stāvokļa atbilstošā posteņa);
- cita informācija, tai skaitā, iespējamās saistības un neatzītās līgumiskās saistības un nefinansiāla rakstura informācija, piemēram, budžeta iestādes riska pārvaldības mērķi un principi.

8.32. Dažos gadījumos var būt nepieciešams vai vēlams mainīt atsevišķu pielikumos uzrādīto posteņu secību. Piemēram, informāciju par izmaiņām patiesajā vērtībā, kas uzrādīta pārskatā par darbības finansiālajiem rezultātiem, var apvienot ar informāciju par finanšu instrumentu termiņiem, lai gan pirmā attiecas uz informācijas uzrādīšanu pārskatā par darbības finansiālajiem rezultātiem, bet otrā –

pārskatā par finansiālo stāvokli. Tomēr jāsaglabā pielikuma sistemātiskā struktūra, ja vien tas ir lietderīgi.

8.33. Pielikumu, kas sniedz informāciju par finanšu pārskata sagatavošanas pamatprincipiem un konkrētiem grāmatvedības uzskaites principiem, var uzrādīt kā finanšu pārskata atsevišķu sastāvdaļu.

Vadības ziņojums

8.34. Vadības ziņojumā sniedz informāciju par iestādes attīstību (darbību pārskata gadā), kā arī informāciju par būtiskiem riskiem un neskaidriem apstākļiem, ar kuriem iestāde saskaras.

8.35. Vadības ziņojumā budžeta iestāde sniedz sekojošas ziņas:

- normatīvie akti, kas saistīti ar iestādes pamatdarbību. *Piemēram, tiešās pārvaldes iestādes norāda Ministru kabineta apstiprinātu nolikumu; pastarpinātās pārvaldes iestādes norāda atvasinātas publiskas personas apstiprinātu nolikumu;*
- iestādes galvenās funkcijas. *Piemēram, atbilstoši budžeta iestādes nolikumam;*
- iestādes darbības laiks gadījumā, ja tas ir ierobežots. *Piemēram, ja iestāde izveidota uz konkrētu laika periodu vai konkrēta uzdevuma izpildei;*
- galvenie notikumi, kas ietekmējuši iestādes darbību pārskata gadā. *Piemēram, nozīmīga ārvalstu finanšu palīdzības līdzfinansēta projekta uzsākšana vai noslēgšana; pieņemts tiesību akts par izmaiņām iestādes funkcijās;*
- būtiskas pārmaiņas iestādes darbībā. *Piemēram, jaunu funkciju deleģējums vai noteiktu funkciju nodrošināšanas izbeigšana;*
- paredzamie notikumi, kas varētu būtiski ietekmēt iestādes darbību nākotnē. *Piemēram, plānota iestādes reorganizācija, likvidācija vai funkciju nodošana;*
- būtiski riski un neskaidri apstākļi, ar kuriem iestāde saskaras. *Piemēram, tiesvedība, finansējuma pieejamība, izņemot asignējumus no vispārējiem ieņēmumiem;*
- pētniecības un attīstības darbi. *Piemēram, nemateriālo ieguldījumu izveidošana;*
- finanšu instrumentu izmantošana un finanšu risku vadības mērķi, ja tas ir būtiski iestādes aktīvu, saistību un finansiālā stāvokļa novērtēšanai. *Piemēram, aizņēmumi pamatdarbības finansēšanai, kredītrisks, likviditātes risks;*
- atsauces uz citiem publiski pieejamiem dokumentiem par iestādes darbību pārskata gadā. *Piemēram, atsauce uz publiskajiem gada pārskatiem.*

9. Konsolidācija

9.1. Konsolidēto finanšu pārskatu sagatavo, apvienojot konsolidācijā iesaistīto iestāžu finanšu pārskatu attiecīgajos posteņos norādītās summas.

9.2. Budžeta iestāde, sagatavojot konsolidēto finanšu pārskatu, izslēdz darījumus, kas notikuši starp pārskatā iekļautajām budžeta iestādēm.

9.3. Konsolidācijā iekļauto iestāžu gada pārskatus sagatavo pēc stāvokļa uz vienu un to pašu pārskata datumu.

9.4. Sagatavojot konsolidēto gada pārskatu, posteņu novērtēšanā lieto vienas un tās pašas grāmatvedības uzskaites principus un vienus un to pašus novērtēšanas noteikumus.

9.5. Konsolidācijas procesā izslēdz iesaistīto iestāžu savstarpējos darījumus un atlikumus aptverot visus finanšu pārskata posteņus.

9.6. Konsolidētajā pārskatā tiek izslēgti savstarpējie darījumi, piemēram, savstarpējie maksājumi, transferti, pamatlīdzekļu un krājumu nodošana un saņemšana starp padotībā esošajām iestādēm.

10. Gada pārskatu revīzija

10.1. Budžeta iestādes gada pārskata revīzija tiek nodrošināta sekojošā kārtībā:

10.1.1. **ministriju un citu centrālo valsts iestāžu** sagatavoto gada pārskatu revidē (pārbauda) Valsts kontrole, kas, atbilstoši Valsts kontroles likumam, katru gadu sniedz atzinumu par ministriju un citu centrālo valsts iestāžu gada pārskatu sagatavošanas pareizību. Budžeta iestāde iesniedz Valsts kontrolei tās noteiktajā kārtībā un termiņā visus ar revīziju saistītos grāmatvedības reģistrus un dokumentus, kā arī sniedz visu ar revīziju saistīto informāciju un paskaidrojumus;

10.1.2. **pašvaldības, no valsts budžeta daļēji finansētas atvasinātas publiskas personas** sagatavoto gada pārskatu revidē (pārbauda) pašvaldības uzaicināta zvērinātu revidentu komercsabiedrība vai zvērināts revidents, kas veic pašvaldības finanšu revīziju, revīzijas pārskata sagatavošanu un sniedz atzinumu par saimnieciskā gada pārskatu.

10.1.3. **Valsts kases un Valsts ieņēmumu dienesta** ikgadējo pārskatu revidē (pārbauda) Valsts kontrole vienlaicīgi ar Saimnieciskā gada par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem revīziju.

10.2. Budžeta iestādes gada pārskata, Valsts kase un Valsts ieņēmumu dienests ikgadējā pārskata sagatavošanai, pārbaudei (datu savstarpējās atbilstības pārbaude atbilstoši normatīvajiem aktiem budžeta iestāžu grāmatvedības un budžetu klasifikācijas jomā), parakstīšanai un iesniegšanai lieto informācijas sistēmu "Ministriju, centrālo valsts iestāžu un pašvaldību budžeta pārskatu informācijas sistēma" (ePārskati). Minētais attiecas arī uz valsts budžeta finanšu pārskatu, ko sagatavo Valsts kase, un nodokļu pārskatu, ko sagatavo Valsts ieņēmumu dienests.

10.3. Budžeta iestāde iesniedz Valsts kontrolei vai zvērinātu revidentu komercsabiedrībai/zvērinātajam revidentam budžeta iestādes vadītāja vai tā pilnvarotas personas parakstītu gada pārskatu.

10.4. Revidents ir:

- Valsts kontroles amatpersona, kas sniedz atzinumu par gada pārskata sagatavošanas pareizību;
- zvērināts revidents vai zvērinātu revidentu komercsabiedrības atbildīgais zvērināts revidents, kas sagatavo ziņojumu par gada pārskata revīziju.

10.5. Revidents ePārskatos pārbauda un apstiprina, ka gada pārskats vai konsolidētais gada pārskats (izņemot apliecinājums Valsts kasei) atbilst tam gada pārskatam vai konsolidētajam gada pārskatam, par kuru revidents sniedzis attiecīgi atzinumu vai ziņojumu.

10.6. Budžeta iestādes konsolidētais gada pārskats ir iesniegts datumā, kad revidents ir veicis minētās darbības ePārskatos.

10.7. Budžeta iestādes vadītājs vai tā pilnvarota persona, parakstot gada pārskatu, konsolidēto gada pārskatu vai ikgadējo pārskatu vienlaikus apliecina, ka gada pārskata pielikums atbilst minētajam gada pārskatam.

10.8. Gada pārskatu paraksta arī tā persona (grāmatvedis vai ārpakalpojuma grāmatvedis), kas ar budžeta iestādi ir noslēgusi rakstveida līgumu, kurā noteikti šīs personas pienākumi, tiesības un atbildība grāmatvedības kārtošanas jautājumos, un sagatavojusi minēto pārskatu, norādot vārdu, uzvārdu un pilnu amata nosaukumu vai juridiskās personas nosaukumu, vai komersanta firmu un amata nosaukumu. Budžeta iestāde, kurā ir grāmatvedības struktūrvienība un grāmatvedības darbinieki, var noteikt par grāmatvedības kārtošanu un gada pārskatu sagatavošanu atbildīgo personu (piemēram, galveno grāmatvedi), kura paraksta finanšu pārskatu. Šādā gadījumā gada pārskatā norāda šīs personas vārdu, uzvārdu un pilnu amata nosaukumu.

10.9. Ministrijas un citas centrālās valsts iestādes, kā arī pašvaldības konsolidēto gada pārskatu iesniedz Valsts kasei līdz pārskata gadam sekojošā saimnieciskā gada 1.maijam saskaņā ar normatīvajiem aktiem budžeta un finanšu jomā.

10.10. Ministrijas un citas centrālās valsts iestādes gada pārskatam pievieno Valsts kontroles atzinumu par gada pārskata sagatavošanas pareizību.

10.11. Pašvaldības gada pārskatam pievieno neatkarīgu revidentu ziņojumu.

11. Ilustratīvi piemēri

11.1. Piemērs – iestādes finanšu pārskata koriģējošs notikums pēc bilances datuma

Budžeta iestāde, sagatavojot gada pārskatu par 2019.gadu, iegūst papildu informāciju par tiesas procesu, kurā iestāde ir iesaistīta. Tiesas process iesākts 2019.gadā, un tā rezultātā budžeta iestādei var rasties pienākums maksāt prasības pieteicējam noteiktu atlīdzību. Budžeta iestāde ir pārliecināta, ka maksimālā potenciāli maksājamā atlīdzība varētu būt 3 000,00 EUR no kopējās pieteiktās summas 10 000,00 EUR apmērā. 31.12.2019. budžeta iestāde sākotnēji gada pārskatā atzīst uzkrājumus tiesas procesam 3 000,00 EUR apmērā un zembilancē uzrāda iespējamās saistības 7 000,00 EUR apmērā. Pirms gada pārskata apstiprināšanas publiskošanai 30.03.2020. tiek pieņemts galīgais tiesas spriedums par pieteicēja prasības apmierināšanu 10 000,00 EUR apmērā. Spriedums nav pārsūdzams. Brīdī, kad kļuva zināms tiesas spriedums, pārskats vēl nebija publiskots.

Papildus saņemtā informācija sniedz pierādījumus par apstākļiem, kas jau eksistēja bilances datumā jeb 31.12.2019., un kas attiecas uz pārskata gadu un apstiprina budžeta iestādes pašreizējo pienākumu maksāt 10 000,00 EUR. Šis uzskatāms par koriģējošu notikumu un budžeta iestāde precizē iepriekš atzīto uzkrājumu apmēru.

2.tabulā apkopoti piemēra galvenie nosacījumi un 4.attēlā sniegts ilustratīvs piemērs koriģējošam notikumam.

2.tabula. Piemēra nosacījumi

Piemēra nosacījumi (dotie)	
Pārskata periods	01.01.2019. – 31.12.2019.
Bilances datums	31.12.2019.
Gada pārskata sagatavošanas datums	09.02.2020.
Gada pārskata iesniegšana revidentam datums	13.02.2020.
Tiesas sprieduma datums	30.03.2020.
Gada pārskata apstiprināšanas publiskošanai datums	10.04.2020.

Sākotnēji atzīstot uzkrājumus nelabvēlīgam tiesas rezultātam, 31.12.2019. iestāde veic sekojošu grāmatojumu (7 000,00 EUR uzrāda kā iespējamās saistības zembilancē):

D	*8660*	*Izdevumi uzkrājumu veidošanai*	*3 000,00 EUR*
K	*4000*	*Uzkrājumi*	*3 000,00 EUR*

Pēc tiesas lēmuma saņemšanas 30.03.2020. budžeta iestāde veic korekcijas sākotnēji atzītajā uzkrājuma apmērā un atzīst uzkrājumu palielinājumu 7 000,00 EUR apmērā 2019. gada bilances datumā, kas sākotnēji tika uzskaitīts zembilancē.

Budžeta iestāde veic sekojošu grāmatojumu 31.12.2019.:

D	*8660*	*Izdevumi uzkrājumu veidošanai*	*7 000,00 EUR*
K	*4000*	*Uzkrājumi*	*7 000,00 EUR*

11.2. Piemērs - iestādes finanšu pārskata koriģējošs notikums pēc bilances datuma

2020. gada 26. februārī iestādes vadība paraksta 2019. gada pārskatu un revidents sniedz atzinumu. Iestāde ir iesaistīta 2019. gadā sāktā tiesas procesā un tā rezultātā budžeta iestādei var rasties pienākums maksāt pieteicējam noteiktu atlīdzību. Pirms sprieduma pasludināšanas iestāde bija pārliecināta, ka tā tiesā uzvarēs un tādēļ neveidoja uzkrājumu negatīvam tiesas rezultātam. Iestāde 2019. gada pārskatā uzrāda kopējo prasījuma summu 13 000,00 EUR zembilancē kā iespējamās saistības.

2020.gada 28. februārī iestāde atklāj, ka daļa tās krājumu 300,00 EUR vērtībā mitruma ietekmē ir sabojājušies un, spriežot pēc to stāvokļa tie bija sabojājušies jau bilances datumā.

2020. gada 27. martā tiesa nolasa spriedumu, kas paredz, ka iestādei būs jāsedz prasība 8 000,00 EUR apmērā. Spriedums nav pārsūdzams.

Konsolidētais pārskats brīdī, kad kļuva zināma informācija par pēc bilances notikumiem, vēl nebija parakstīts. Konsolidējošā iestāde ir noteikusi, ka informācija par koriģējošiem un nekoriģējošiem notikumiem konsolidējamām iestādēm tai ir jāsniedz līdz 01.05.2020.

3.tabulā apkopoti piemēra galvenie nosacījumi un 5.attēlā sniegts ilustratīvs piemērs koriģējošam notikumam.

3.tabula. Piemēra nosacījumi

Piemēra nosacījumi (dotie)	
Pārskata periods	01.01.2019. – 31.12.2019.
Bilances datums	31.12.2019.
Gada pārskata iesniegšana revidentam datums	13.02.2020.
Tiesas sprieduma datums	27.02.2020.
Krājumu vērtības samazināšanās datums	28.02.2020.
Gada pārskata apstiprināšanas publiskošanai datums	26.02.2020.
Konsolidētā pārskata apstiprināšanas publiskošanai datums	01.05.2020.

4.attēls. Ilustratīvs piemērs finanšu pārskata koriģējošam notikumam

2020. gada 28. februārī iestāde atzīst krājumu zudumus 300,00 EUR apmērā, grāmatojot:

D	*8611*	*Izdevumi no nefinanšu aktīvu norakstīšanas un likvidēšanas*	*300,00 EUR*
K	*2100*	*Krājumi*	*300,00 EUR*

2020. gada 27. martā iestāde atzīst uzkrājumus tiesvedībai 8 000,00 EUR apmērā, grāmatojot:

D	*8660*	*Izdevumi uzkrājumu veidošanai*	*8000,00 EUR*
K	*4200*	*Uzkrājumi paredzamajām saistībām*	*8000,00 EUR*

Budžeta iestāde iesniedz konsolidējošajai iestādei informāciju par koriģējošu notikumu V10.piezīmē

V10.KORI Koriģējošie notikumi pēc bilances datuma*

Notikuma apraksts	Debeta konts	Kredīta konts	Klasifikācijas kods	Institucionālā sektora klasifikācijas kods	Summa
A	B	C	D	E	1
2020. g. 28. februārī iestāde konstatēja, ka tās krājumi 300,00 EUR vērtībā jau vairākus mēnešus ir bijuši sabojāti.	8610	2100	(tiks piedāvāta kodu izvēlne)	-	300,00
2020. g. 27. martā stājies spēkā tiesas nolēmums, kā rezultātā iestādei jāmaksā prasītājam 8000,00 EUR. Spriedums ir nepārsūdzams.	8660	4200	(tiks piedāvāta kodu izvēlne)	S11xxxxxx	8 000,00

**budžeta iestāde piezīmi savam pārskatam nepievieno, bet to iesniedz konsolidējošai iestādei, ja koriģējošs notikums ir iestājies pēc pārskata apstiprināšanas publiskošanai.*

11.3. Piemērs - iestādes finanšu pārskata nekoriģējošs notikums pēc bilances datuma

2020.gada 30.martā budžeta iestādes vadītājs paraksta 2019.gada finanšu pārskatu un revidents sniedz atzinumu par pārskata sagatavošanas pareizību. 2020.gada 3.aprīlī budžeta iestāde saņem informāciju par to, ka ir iesaistīta tiesas procesā attiecībā uz notikumu, kas noticis pēc bilances datuma par summu

25 000,00 EUR. Pēc konsultācijām ar juristiem nelabvēlīgs tiesas spriedums tiek vērtēts kā maz ticams (t.i. ticamība, ka būs jāmaksā ir <50%).

Konsolidētais pārskats brīdī, kad saņēma informāciju par tiesas spriedumu, nebija parakstīts. Konsolidējošā iestāde ir noteikusi, ka informācija par koriģējošiem un nekoriģējošiem notikumiem konsolidējamām iestādēm tai ir jāsniedz līdz 01.05.2020.

Tā kā notikums nav attiecināms uz pārskata gadu - 2019. gadu un iestāde informāciju par notikumu saņem pēc tās gada pārskata parakstīšanas, tad budžeta iestāde nekādas darbības neveic.

4.tabulā apkopoti piemēra galvenie nosacījumi un 5.attēlā sniegts ilustratīvs piemērs koriģējošam notikumam.

4.tabula. Piemēra nosacījumi

Piemēra nosacījumi (dotie)	
Pārskata periods	01.01.2019. – 31.12.2019.
Bilances datums	31.12.2019.
Gada pārskata sagatavošanas datums	07.02.2020.
Gada pārskata iesniegšana revidentam datums	14.02.2020
Gada pārskata apstiprināšanas publiskošanai datums	30.03.2020.
Saņemta informācija par tiesas procesu	03.04.2020.

5.attēls. Ilustratīvs piemērs gada pārskata nekoriģējošam notikumam

Budžeta iestāde sniedz informāciju tās konsolidējošajai iestādei un aizpilda V10.piezīmi "Notikumi pēc bilances datuma"

V10.NEKN Nekoriģējošie notikumi pēc bilances datuma

Notikuma apraksts	**Summa, EUR**	**Notikuma ietekme uz finansiāliem rādītājiem**	**Apraksts, kāpēc nav veikta aplēses**	**Informācija par zembilanci**	
				Koda Nr.	**Summa**
A	**1**	**B**	**C**	**D**	**2**
2020. gada 3. aprīlī tika saņemta informācija par tiesvedības uzsākšanu, kurā prasījuma summa pret iestādi ir 25 000,00 EUR.	–	–	–	9590	25 000

11.4. Piemērs – iestādes finanšu pārskata nekoriģējošs notikums pēc bilances datuma

2020. gada 27. janvārī budžeta iestādes noliktavā izcēlies ugunsgrēks. Saskaņā ar aplēsēm konstatēts, ka ir izpostīti krājumi 6 000,00 EUR apmērā. Gada pārskats par 2019.gadu uz 27.01.2020. vēl nav sagatavots un apstiprināts publiskošanai.

Tā kā notikums nav attiecināms uz pārskata gadu - 2019.gadu, tad budžeta iestāde šo notikumu pēc bilances datuma uzskata par nekoriģējošu notikumu. Korekcijas 2019.gada pārskatā nav jāveic. Budžeta iestāde sniedz aprakstu par notikumu 2019.gada finanšu pārskata pielikumā – uzrādot notikuma ekonomisko būtību un zaudējumu aplēses summu 6 000,00 EUR.

5.tabulā apkopoti piemēra galvenie nosacījumi un 6.attēlā sniegts ilustratīvs piemērs koriģējošam notikumam.

5.tabula. Piemēra nosacījumi

Piemēra nosacījumi (dotie)	
Pārskata periods	01.01.2019. – 31.12.2019.
Bilances datums	31.12.2019.
Izcēlies ugunsgrēks iestādes noliktavā	27.01.2020.
Gada pārskata sagatavošanas datums	10.02.2020.
Gada pārskata iesniegšana revidentam datums	17.02.2020.
Gada pārskata apstiprināšanas publiskošanai datums	30.03.2020.

6.attēls. Ilustratīvs piemērs finanšu pārskata nekoriģējošam notikumam

Budžeta iestāde sniedz informāciju tās konsolidējošajai iestādei un aizpilda V10.piezīmi "Notikumi pēc bilances datuma"

V10.NEKN Nekoriģējošie notikumi pēc bilances datuma

Notikuma apraksts	**Summa, EUR**	**Notikuma ietekme uz finansiāliem rādītājiem**	**Apraksts, kāpēc nav veikta aplēses**	**Informācija par zembilanci**	
				Koda Nr.	**Summa**
A	**1**	**B**	**C**	**D**	**2**
2020. gada 27. janvārī noliktavā izcēlās ugunsgrēks, kā rezultātā tika bojāti krājumi 6 000,00 EUR vērtībā.	6 000	D 8611 K 2100	–	–	–

11.5. Piemērs – iestādes finanšu pārskata koriģējošs notikums pēc bilances datuma

2019.gada 29. janvārī budžeta iestāde atklāja noliktavas bojājumus. Noliktava tika uzcelta 2014.gadā un izmaksāja 1 000 000 EUR (sākotnējā izmaksu vērtība). Budžeta iestāde noliktavu nodeva lietošanā 2015.gada 1.janvārī.

2019.gada februārī tika veikta izpēte un atklāts, ka noliktavas konstrukciju bojājumi radušies jau noliktavas būvniecības laikā. Konstrukcijas kļūda tika pamanīta, kad ēka tika appludināta 2019.gada janvārī.

Noliktavas bojājumu atklāšana bija kritērijs noliktavas vērtības samazinājuma izvērtējumam, līdz ar to budžeta iestādei bija nepieciešams novērtēt noliktavas atgūstamo vērtību uz 2018.gada 31.decembri. Noliktavas atgūstamās vērtības aplēse 600 000 EUR. Noliktavas uzskaites vērtība uz 31.12.2018. – 847 059,00 EUR. Aprēķināts vērtības samazinājums 247 059,00 EUR apmērā.

Plūdu rezultātā tika bojāts inventārs 100 000 EUR vērtībā, bojātie krājumi novērtēti kā neizmantojami. Viss bojātais inventārs bija uzskaitē 2018.gada 31.decembrī.

Budžeta iestāde izvērtē sekojošus notikumus pēc bilances datuma:

1) Pamatlīdzekļa konstrukcijas bojājuma atklāšana;
2) Inventāra bojājums.

Pamatlīdzekļa konstrukcijas bojājumu atklāšana – koriģējošs notikums, jo konstrukciju bojājums pastāvēja jau uz 31.12.2018.

1) Gadījumā, ja finanšu pārskats vēl nav apstiprināts publiskošanai:

Uz 31.12.2018. budžeta iestāde atzīst noliktavas vērtības samazinājumu:

D	*8652*	*Izdevumi no vērtības samazinājuma nefinanšu aktīviem*	*247 059,00 EUR*
K	*1290*	*Pamatlīdzekļu uzkrātais nolietojums un vērtība samazinājums*	*9,00 EUR*

2) Gadījumā, ja finanšu pārskats jau apstiprināts publiskošanai:

2019.gadā budžeta iestāde izvērtē pamatlīdzekļa atlikušo vērtību uz 31.12.2018. un atzīst noliktavas vērtības samazinājumu kā iepriekšējā pārskata perioda kļūdu:

D	*8761*	*Iepriekšējo* gadu kļūdas (ja kļūda nav būtiska)	*247 059,00 EUR*
	vai		
D	*3510*	*Iepriekšējo pārskata gadu budžeta izpildes rezultāts (būtiskas kļūdas)*	*247 059,00 EUR*
K	*1290*	*Pamatlīdzekļu uzkrātais nolietojums un vērtība samazinājums*	*247 059,00 EUR*

Budžeta iestāde iesniedz konsolidējošajai iestādei informāciju par koriģējošu notikumu V10.piezīmē.

V10.KORI Koriģējošie notikumi pēc bilances datuma*

Notikuma apraksts	Debeta konts	Kredīta konts	Klasifikācijas kods	Institucionālā sektora klasifikācijas kods	Summa
A	B	C	D	E	1
Pamatlīdzekļa (noliktavas ēkas) konstrukciju bojājuma atklāšana	3510 vai 8761	1290	5xxx	x	247 059,00 EUR

**budžeta iestāde piezīmi savam pārskatam nepievieno, bet to iesniedz konsolidējošai iestādei, ja koriģējošs notikums ir iestājies pēc pārskata apstiprināšanas publiskošanai.*

Inventāra bojājums – nekoriģējošs notikums, jo inventāra bojājums radies 2019.gada janvārī, uz 31.12.2018. inventārs bija labā stāvoklī (bez bojājumiem)

1) Gadījumā, ja finanšu pārskats vēl nav apstiprināts publiskošanai:

Budžeta iestāde finanšu pārskatā norāda informāciju par nekoriģējošu notikumu pēc bilances datuma būtību un paredzamajām finansiālajām sekām vai apraksta, kādēļ nebija iespējams aplēst paredzamās finansiālās sekas.

Budžeta iestāde uzrāda informāciju finanšu pārskatā, aizpildot V10.piezīmi "Notikumi pēc bilances datuma" V10.NEKN Nekoriģējošie notikumi pēc bilances datuma

V10.NEKN Nekoriģējošie notikumi pēc bilances datuma

Notikuma apraksts	Summa, EUR	Notikuma ietekme uz finansiāliem rādītājiem	Apraksts, kāpēc nav veikta aplēse	Informācija par zembilanci	
				Koda Nr.	Summa
A	1	B	C	D	2
Bojāts inventārs noliktavas applūšanas rezultātā	100 000	Atzīti pamatdarbības izdevumi 100 000 EUR bojāto krājumu norakstīšanas rezultātā	-	-	-

2) Gadījumā, ja finanšu pārskats jau apstiprināts publiskošanai:

Budžeta iestāde par attiecīgo notikumu sniedz informāciju tai iestādei, kas veic konsolidāciju un kura izvērtē notikuma būtiskumu (ja ir zināma aplēse) un nozīmīgumu (ja nav zināma aplēse).

Budžeta iestāde, kas veic konsolidāciju, būtiskus un nozīmīgus nekoriģējošus notikumus pēc bilances datuma iekļauj konsolidētajā gada pārskatā atbilstoši būtiskuma līmenim, ja attiecīgais konsolidētais gada pārskats vēl nav apstiprināts publiskošanai.

Budžeta iestāde sniedz informāciju tās konsolidējošajai iestādei un aizpilda V10.piezīmi "Notikumi pēc bilances datuma"

V10.NEKN Nekoriģējošie notikumi pēc bilances datuma

Notikuma apraksts	Summa EUR,	Notikuma ietekme uz finansiāliem rādītājiem	Apraksts, kāpēc nav veikta aplēses	Informācija par zembilanci	
				Koda Nr.	Summa
A	1	B	C	D	2
Bojāts inventārs noliktavas applūšanas rezultātā	100 000	Atzīti pamatdarbības izdevumi 100 000 EUR bojāto krājumu norakstīšanas rezultātā	-	-	-

Dokumentu un reģistru glabāšanas kārtība

1. Mērķis

Šīs sadaļas mērķis ir noteikt dokumentu un reģistru glabāšanas kārtības principus budžeta iestādēs.

2. Sfēra

Šī sadaļa nosaka dokumentu un reģistru glabāšanas kārtības principus, kā arī sniedz atsauces uz šo kārtību reglamentējošiem normatīvajiem aktiem un attaisnojuma dokumentu paraugu.

3. Definīcijas

Attaisnojuma dokuments	dokuments, kurš apliecina budžeta iestādes darījuma esamību un kurā ietverti normatīvajos aktos noteiktie dokumenta rekvizīti un informācija par saimniecisko darījumu.
Ārējais attaisnojuma dokuments	dokuments, ko sagatavojusi cita persona, kā arī tāds dokuments, ko sagatavo budžeta iestāde iesniegšanai citai personai.
Dokuments	ir jebkura rakstveida informācija, ko rada jebkurš publisko vai privāto tiesību subjekts, īstenojot iestādes vai amata pilnvaras (piemēram, valsts vai pašvaldības institūcija, privāto tiesību juridiskā persona, fizisko vai juridisko personu apvienība, notārs, tiesu izpildītājs, advokāts) (turpmāk — organizācija), vai fiziskā persona.
Iekšējais attaisnojuma dokuments	dokuments, ko sagatavo budžeta iestāde un kas nav paredzēts iesniegšanai citām personām.
Saimnieciskā darījuma diena	naudas saņemšanas vai maksāšanas diena, preču vai pakalpojumu pirkšanas vai pārdošanas diena, kā arī jebkura cita diena, kurā faktiski notikušas pārmaiņas budžeta iestādes mantas stāvoklī.
Grāmatvedības uzskaites kārtība	budžeta iestādes iekšējais normatīvais akts, kas ietver grāmatvedības kontu plānu, grāmatvedības uzskaites principu aprakstu, darījumu grāmatojumus, būtiskuma līmeni un citu nepieciešamo informāciju, ko budžeta iestāde lieto, veicot grāmatvedības uzskaiti un sagatavojot finanšu pārskatus.

4. Saistošie dokumenti

4.1. Likums „Par grāmatvedību” (14.10.1992.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti, tai skaitā:

4.1.1. Ministru kabineta 21.10.2003. noteikumi Nr. 585 „Noteikumi par grāmatvedības kārtošanu un organizāciju”.

4.1.2. Ministru kabineta 21.10.2003. noteikumi Nr. 584 „Kases operāciju uzskaites noteikumi”.

4.2. Elektronisko dokumentu likums (01.01.2003.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti, tai skaitā, Ministru kabineta 02.07.2005 noteikumi Nr. 473 “Elektronisko dokumentu izstrādāšanas, noformēšanas, glabāšanas un aprites kārtība valsts un pašvaldību iestādēs un kārtība kādā notiek

elektronisko dokumentu aprite starp valsts un pašvaldību iestādēm vai starp šīm iestādēm un fiziskajām un juridiskajām personām."

4.3. Arhīvu likums (01.01.2011.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti, tai skaitā, Ministru kabineta 09.11.2012. noteikumi Nr.749 "Kārtība, kādā nodod dokumentus pastāvīgā valsts glabāšanā Latvijas Nacionālajā arhīvā".

4.4. Dokumentu juridiskā spēka likums (01.07.2010.) un uz tā pamata izdotie normatīvie akti, tai skaitā, Ministru kabineta 04.09.2018. noteikumi Nr. 558 "Dokumentu izstrādāšanas un noformēšanas kārtība".

5. Dokumentu sagatavošana un saņemšana

5.1. Budžeta iestāde veic ierakstus grāmatvedības reģistros, pamatojoties uz attaisnojuma dokumentiem.

5.2. Saskaņā ar normatīvo aktu prasībām attaisnojuma dokumentam obligāti jāsatur vismaz šādi rekvizīti:

- uzņēmuma nosaukums, reģistrācijas numurs (ja saimnieciskā darījuma dalībnieks saskaņā ar normatīvajiem aktiem jāreģistrē), ārējam attaisnojuma dokumentam – juridiskā adrese, ja dokumenta autors ir fiziska persona – vārds, uzvārds, personas kods (ja personai tāds piešķirts), ārējam attaisnojuma dokumentam – arī personas norādītā adrese vai, ja tāda nav norādīta, deklarētās dzīvesvietas adrese;
- dokumenta veida nosaukums, reģistrācijas numurs un datums;
- paraksts (nav obligāts, sagatavojot iekšēju attaisnojuma dokumentu);
- saimnieciskā darījuma apraksts un pamatojums;
- saimnieciskā darījuma mērītāji (daudzums, summas);
- saimnieciskā darījuma dalībnieki, norādot katra saimnieciskā darījuma dalībnieka nosaukumu, reģistrācijas numuru (ja saimnieciskā darījuma dalībnieks saskaņā ar normatīvajiem aktiem jāreģistrē) vai adresi (ja saimnieciskā darījuma dalībnieks saskaņā ar normatīvajiem aktiem nav jāreģistrē), bet ja saimnieciskā darījuma dalībnieks ir fiziskā persona – norādot vārdu un uzvārdu, personas kodu (ja personai tāds piešķirts), personas norādīto adresi vai, ja tāda nav norādīta, deklarētās dzīvesvietas adresi;
- citi papildus rekvizīti un cita informācija par saimniecisko darījumu atsevišķiem attaisnojuma dokumentu veidiem, kurus nosaka citi normatīvie akti.

5.3. Attaisnojuma dokumentam var būt ārēja vai iekšējā izcelsme, tas var būt sagatavots rakstiski (papīra formā) vienā vai vairākos eksemplāros vai elektroniski.

5.4. Ja kāds saimniecisks darījums dokumentēts vienlaikus gan ar ārēju, gan iekšēju dokumentu, dodama priekšroka ārējam attaisnojuma dokumentam.

5.5. Par ārēju attaisnojuma dokumentu, lai iegrāmatotu aprēķināto nodokli, var tikt uzskatītas arī normatīvajos aktos noteiktās nodokļu deklarācijas. Lai uzskaitītu nodokļu administrācijas un valsts nodevas administrācijas (likuma "Par nodokļiem un nodevām" izpratnē) administrētos nodokļus, nodevas un citus tās administrētos uz valsts budžetu attiecināmos maksājumus, par ārēju attaisnojuma dokumentu var tikt uzskatīti minētās administrācijas izdotie dokumenti (piemēram, administratīvajā procesā pieņemtie lēmumi) arī tad, ja šajos dokumentos nav ietverts normatīvajos aktos noteiktajiem attaisnojuma dokumenta rekvizītiem vai norādāmā informācija par saimniecisko darījumu. Nodokļu administrācija un valsts nodevas administrācija, uzskaitot tās administrētos nodokļus, nodevas un citus maksājumus, grāmatvedības reģistros var izdarīt ierakstus, pamatojoties arī uz valsts informācijas sistēmas konkrētā datuma aprēķiniem, kas veikti atbilstoši normatīvajiem aktiem.

5.6. Attaisnojuma dokumentu paraksta persona, kas ir atbildīga par dokumentā sniegtās informācijas pareizību. Elektroniski sagatavotajos dokumentos saskaņā ar normatīvajiem aktiem personu parakstus

var aizstāt ar elektronisku apliecinājumu (autorizāciju). Ārēju dokumentu autorizāciju izmanto tikai tad, ja darījumu puses ir savstarpēji vienojušās par kārtību, kādā veicama attaisnojamo dokumentu apmaiņa elektroniskā veidā, un elektroniskās autorizācijas kārtību.

5.7. Ja attaisnojuma dokumenta vērtības mērs ir ārvalstu valūta, tajā norādītās summas ierakstiem grāmatvedības reģistros pārrēķina *euro* saskaņā ar grāmatvedībā izmantojamo ārvalstu valūtas kursu atbilstoši Eiropas Centrālās bankas publicētam *euro* atsauces kursam, kas ir spēkā saimnieciskā darījuma dienas sākumā. Jebkuras valūtas kursa izmaiņu ietekmes budžeta iestāde uzskaita saskaņā ar Rokasgrāmatas sadaļā "Darījumu ārvalstu valūtā uzskaite" noteiktajiem uzskaites principiem.

6. Dokumentu pārbaude un izpilde

6.1. Tikai tos dokumentus, kas atbilst attaisnojuma dokumentiem noteiktajām prasībām, izmanto ierakstiem grāmatvedības reģistros. Pēc attaisnojuma dokumentu pārbaudes, ja tas sagatavots papīra formā, uz tā norāda iegrāmatojumu (kontējumu) vai nodrošina šī iegrāmatojuma (kontējuma) atšifrējumu, ja iegrāmatošanu veic elektroniski, kā arī attiecīgajā grāmatvedības reģistrā uz dokumenta norāda ieraksta kārtas numuru.

6.2. Visus saimnieciskos darījumus apliecina ar attaisnojuma dokumentiem, novērtē naudas izteiksmē un, ievērojot hronoloģiju, sistemātiskā kārtībā iegrāmato budžeta iestādes grāmatvedības reģistros.

6.3. Ja ir noformēts attaisnojuma dokuments, bet darījums nav noticis, noformēto attaisnojuma dokumentu budžeta iestāde anulē un anulētajā attaisnojuma dokumentā norādīto numuru neizmanto citu attaisnojuma dokumentu numurēšanai.

6.4. Attaisnojuma dokumentus par saimnieciskajiem darījumiem iegrāmato saimnieciskā darījuma dienā vai pēc iespējas drīzāk, bet ne vēlāk kā 15 dienu laikā pēc tā mēneša beigām, kurā attaisnojuma dokuments ir saņemts vai izsniegts, un obligāti – ne vēlāk kā līdz tā finanšu pārskata parakstīšanas datumam, kuru sagatavo par šo pārskata periodu.

6.5. Ierakstus grāmatvedības reģistros izdara pēc divkāršās ierakstu metodes. Izmantojot minēto sistēmu, saskaņā ar normatīvajiem aktiem viens un tas pats saimnieciskais darījums par vienu un to pašu summu tiek ierakstīts vismaz divas reizes savstarpēji saistītā grāmatvedības kontu sistēmā, viena konta debetā un ar to korespondējošā konta kredītā, ievērojot apstiprināto budžeta iestādes kontu plānu un saimnieciskā darījuma būtībai atbilstošu kontu korespondenci.

6.6. Atbilstoši normatīvo aktu regulējumam budžeta iestādes vadītājs var patstāvīgi izvēlēties grāmatvedības reģistru veidu, saturu, skaitu un sagatavošanas veidu (grāmatvedības kārtošanas formu), ņemot vērā iestādes struktūru, budžeta iestādes funkcijas un apstrādājamās informācijas apjomu. Izņēmums ir gadījumi, ja attiecīga grāmatvedības reģistra veidu, saturu un sagatavošanas veidu reglamentē konkrēts normatīvais akts.

6.7. Grāmatvedības reģistrus saskaņā ar normatīvajiem aktiem iedala hronoloģiskajos reģistros un sistemātiskajos reģistros (analītiskās uzskaites reģistri un galvenā grāmata). Šajos reģistros attiecīgi hronoloģiskā secībā (hronoloģiskais ieraksts) vai pēc ekonomiskā satura (sistemātiskais reģistrs) reģistrē katru saimniecisko darījumu. Ja noteikta veida saimnieciskie darījumi bieži atkārtojas, katram šādam saimniecisko darījumu veidam var iekārtot atsevišķu hronoloģisko reģistru (piemēram, saņemto rēķinu reģistrs, izejošo rēķinu reģistrs).

6.8. Hronoloģiskajos reģistros visus saimnieciskos darījumus reģistrē hronoloģiskā secībā un par katru saimniecisko darījumu norāda šādu informāciju:

- ieraksta datums un kārtas numurs;
- atsauce uz attaisnojuma dokumentu: dokumenta autors (juridiskās personas nosaukums vai fiziskās personas vārds, uzvārds), dokumenta nosaukums vai saimnieciskā darījuma apraksts,

dokumenta sagatavošanas datums un reģistrācijas numurs. Ja budžeta iestāde grāmatvedību kārto, izmantojot grāmatvedības datorprogrammas (grāmatvedības informācijas datorsistēmu programmatūru), iepriekšminētās informācijas par attaisnojuma dokumentu vietā drīkst norādīt unikālu attiecīgā attaisnojuma dokumenta pazīmi (piemēram, numuru ar kādu attaisnojuma dokuments reģistrēts grāmatvedības datorprogrammā), kas ļauj šo attaisnojuma dokumentu viennozīmīgi identificēt;

- saimnieciskā darījuma novērtējums naudā;
- saimnieciskā darījuma grāmatvedības konta nosaukums vai kods un norādījums, vai ieraksts izdarāms šā konta debetā vai kredītā.

6.9. Budžeta iestāde var izmantot žurnālu-virsgrāmatu. Šādā gadījumā papildus žurnālam-virsgrāmatai budžeta iestāde iekārto hronoloģiskos reģistrus atsevišķiem saimniecisko darījumu veidiem un analītiskās uzskaites reģistrus pamatlīdzekļu, krājumu, norēķinu atlikumu un apgrozījuma uzskaitei vai citu grāmatvedības kontu analītiskai uzskaitei.

6.10. Katra mēneša beigās hronoloģiskajos reģistros aprēķina saimniecisko darījumu kopsummas, bet galvenajā grāmatā, žurnālā-virsgrāmatā, naudas plūsmas uzskaites žurnālos un analītiskās uzskaites reģistros – attiecīgi grāmatvedības kontu un analītiskās uzskaites kontu debeta un kredīta apgrozījumus un arī šo kontu atlikumus, kā arī savstarpēji saskaņo minētās summas.

6.11. Katra pārskata gada beigās budžeta iestāde kontus un grāmatvedības reģistrus slēdz, iegrāmatojot kontu slēguma ierakstus un pārnesot kontu atlikumus uz jaunajiem — nākamā pārskata gada — grāmatvedības reģistriem.

6.12. Ja budžeta iestāde labo papīra veidā sagatavoto attaisnojuma dokumentu vai grāmatvedības reģistru, labojumu izdara ar jaunu ierakstu, kas labo vai atsauc iepriekšējo ierakstu. Grāmatvedības reģistrus var labot, lietojot negatīvus skaitļus (storno). Grāmatvedības ierakstus nedrīkst dzēst.

6.13. Ja tiek laboti papīra dokumenta veidā sagatavotie attaisnojuma dokumenti un grāmatvedības reģistri, kļūdainos ierakstus pārsvītro un katru labojumu atrunā ar ierakstu „Labotam ticēt", apliecinot šo ierakstu ar labojumu veikušās personas personisko parakstu, norādot personiskā paraksta atšifrējumu (vārda iniciāli un uzvārdu vai vārdu un uzvārdu), kā arī labojuma iemeslu un labojuma datumu.

6.14. Attaisnojuma dokumentu var labot, sagatavojot grāmatvedības izziņu, kurā ir informācija par to, kurš grāmatvedības reģistrs vai attaisnojuma dokuments ir labojams. Grāmatvedības izziņā norāda labojuma izdarīšanas datumu, iemeslu, labojumu un labojamā (sākotnējā) ieraksta kārtas numuru hronoloģiskajā reģistrā. Uz labojamā (sākotnējā) attaisnojuma dokumenta izdara atzīmi par grāmatvedības izziņas sagatavošanu un norāda tās datumu.

7. Dokumentu glabāšana un nodošana arhīvā

7.1. Budžeta iestāde nodrošina dokumentu glabāšanu saskaņā ar spēkā esošo normatīvo aktu prasībām sekojošo glabāšanas termiņos:

7.1.1. gada pārskatiem un to pielikumiem, kā arī galvenajai grāmatai – līdz budžeta iestādes reorganizācijai vai darbības beigšanai, ciktāl citos normatīvajos aktos nav noteikts citādi. Ja iestāde ievērojusi normatīvo aktu prasības, Valsts kase nodrošina ePārskatu sistēmā iesniegtā gada pārskata vai konsolidētā gada pārskata lietas iesniegšanu Latvijas Nacionālajā arhīvā;

7.1.2. inventarizācijas sarakstiem, grāmatvedības reģistriem un grāmatvedības organizācijas dokumentiem glabāšanas laiks ir 10 gadu;

7.1.3. attaisnojuma dokumentiem par darbiniekiem aprēķināto mēnešalgu (darba samaksu) ar sadalījumu pa gadiem un mēnešiem - 75 gadi, bet dokumentiem, kuru datums ir 1999. gada 1. janvāris vai vēlāk, - 10 gadu;

7.1.4. pārējiem attaisnojuma dokumentiem – līdz dienai, kad tie nepieciešami, lai izpildītu prasības par saimnieciskā darījuma izsekojamību, bet ne mazāk kā 5 gadi.

7.2. Budžeta iestādei ir tiesības gada pārskatus, inventarizācijas sarakstus, grāmatvedības reģistrus, grāmatvedības organizācijas dokumentus un attaisnojuma dokumentus papīra formā pārvērst elektroniskā formā. Elektroniskā formā glabāšanai elektroniskā vidē pārvērstajam dokumentam ir tāds pats juridiskais spēks kā oriģinālajam dokumentam, un budžeta iestādei ir tiesības iznīcināt oriģinālo dokumentu tikai tad, ja budžeta iestāde attiecībā uz elektroniskā formā glabāšanai elektroniskā vidē pārvērsto dokumentu ievēro šādus noteikumus:

- ir nodrošināts oriģinālā dokumenta satura attēlojums un atbilstība normatīvajos aktos noteiktajā datu glabāšanas laikā;
- ir nodrošināta satura lasīšana datora ekrānā un, ja nepieciešams, atvasinājuma veidošana papīra formā;
- pārvērstais dokuments tiek aizsargāts pret neatļautu piekļūšanu, papildinājumiem, izmaiņām vai iznīcināšanu;
- pārvēršanas process, kā arī oriģinālā dokumenta iznīcināšanas process tiek dokumentēts budžeta iestādes vadītāja noteiktajā kārtībā.

7.3. Ja grāmatvedības reģistrus kārto tikai elektroniski, grāmatvedības datorprogrammai (grāmatvedības informācijas datorsistēmu programmatūrai) jābūt tādai, lai nodrošinātu:

- ierakstu reģistra informācijas saglabāšanu par katru iegrāmatojumu vai iegrāmatojuma labojumu, tā veidu, datumu un laiku, sistēmas ieraksta numuru, kā arī iegrāmatojuma veicēju;
- grāmatvedības (grāmatvedības informācijas datorsistēmu) datu ierakstīšanu formātos normatīvajos aktos paredzētās revīzijas (audita) vai pārbaudes veikšanai — lai būtu iespējams pēc dažādiem kritērijiem atlasīt ierakstus un iegrāmatojumus, izsekot saimnieciskajiem darījumiem un pārliecināties par grāmatvedības sniegtās informācijas patiesumu;
- iespēju elektroniski sagatavotos attaisnojuma dokumentus un grāmatvedības reģistrus atlasīt ilgstošai vai pastāvīgai glabāšanai, ierakstīt attiecīgajos informācijas nesējos un uzglabāt tos noteikumos noteiktajā kārtībā, saglabājot to satura autentiskumu un salasāmību likumā noteiktajā glabāšanas laikā;
- elektroniski sagatavota attaisnojuma dokumenta vai grāmatvedības reģistra datu attēlu un izdruku;
- elektroniski sagatavoto attaisnojuma dokumentu un grāmatvedības reģistru rezerves kopēšanu.

8. Attaisnojuma dokumentu paraugi

Grāmatvedības organizācijas dokumentu, reģistru un pārskatu sagatavošanas un apgrozības apraksts (ilustratīvs piemērs)

Dokumenta nosaukums	Dokumenta sagatavošana un pārbaude				Dokumenta apstiprināšana			Dokumentu apstrāde grāmatvedībā			Nodošana arhīvā	
	Eks. sk.	Atbildīgā persona	Sagata-votājs	Sagata-vošanas termiņš	Atbildīgā persona	Iesniedz grāmatvedībā (pēc apstiprināša-nas)	Iesniegša-nas termiņš	Izpildī-tājs	Izpildes termiņš	Glabāšanas vieta	Izpildītājs	Glabā-šanas termiņš
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Ilgtermiņa ieguldījumu uzskaites dokumentācija												
Pamatlīdzekļu pieņemšanas-nodošanas akts	1	*Atbildīgā persona*	*Grāmatvedis*	*Nodošanas datums*	*Iestādes vadītājs*	*Komisijas priekšsēdētājs*	*__ dienas*	*Grāmatvedis*	*Līdz nākamā mēneša 15.datumam*	*Grāmatvedība*	*Grāmatvedis*	*5-150 gadi*
Pamatlīdzekļa norakstīšanas akts	1	*Atbildīgā persona*	*Grāmatvedis*	*Norakstīšanas datums*	*Iestādes vadītājs*	*Komisijas priekšsēdētājs*	*__ dienas*	*Grāmatvedis*	*Līdz nākamā mēneša 15.datumam*	*Grāmatvedība*	*Grāmatvedis*	*5 gadi*
Pamatlīdzekļu inventarizācijas akts	1	*Atbildīgā persona*	*Komisijas priekšsēdētājs*	*Inventarizācijas laiks*	*Iestādes vadītājs*	*Komisijas priekšsēdētājs*	*__ dienas*	*Grāmatvedis*	*15 dienu laikā pēc mēneša beigām, kad veikta inventarizācija*	*Grāmatvedība*	*Grāmatvedis*	*10 gadi*
Materiālo vērtību un pakalpojumu iegādes un norakstīšanas dokumentācija												
Saimnieciskās darbības līgumi	2	*Iestāde vadītājs*	*Iestādes vadītājs*	*Līguma noslēgšanas laiks*	*Iestādes vadītājs*	*Iestādes vadītājs*	*__ dienas*	*Grāmatvedis*	*Līdz nākamā mēneša 15.datumam*	*Iestāde*	*Grāmatvedis*	*10 gadi*

Dokumenta nosaukums	Dokumenta sagatavošana un pārbaude				Dokumenta apstiprināšana			Dokumentu apstrāde grāmatvedībā			Nodošana arhīvā	
	Eks. sk.	**Atbildīgā persona**	**Sagata-votājs**	**Sagata-vošanas termiņš**	**Atbildīgā persona**	**Iesniedz grāmatvedībā (pēc apstiprināša-nas)**	**Iesniegša-nas termiņš**	**Izpildī-tājs**	**Izpildes termiņš**	**Glabāšanas vieta**	**Izpildītājs**	**Glabā-šanas termiņš**
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**9**	**10**	**11**	**12**	**13**
Pavadzīmes, rēķini	2	*Atbildīgā persona*	*Atbildīgā persona*	*Iegādes (sniegšanas) laiks*	*Vadītājs un grāmatvedis*	*Iestādes vadītājs*	*__ dienas*	*Grāmatvedis*	*Līdz nākamā mēneša 15.datumam*	*Iestāde*	*Grāmatvedis*	*5 gadi*
Akts par materiālu norakstīšanu	1	*Atbildīgā persona*	*Grāmatvedis*	*Norakstīšanas datums*	*Vadītājs*	*Atbildīgā persona*	*__ dienas*	*Grāmatvedis*	*Līdz nākamā mēneša 15.datumam*	*Iestāde*	*Grāmatvedis*	*5 gadi*
Akts par reprezentācijas izdevumiem	1	*Atbildīgā persona*	*Grāmatvedis*	*Līdz nākamā mēneša 15.datumam*	*Vadītājs*	*Atbildīgā persona*	*__ dienas*	*Grāmatvedis*	*Līdz nākamā mēneša 15.datumam*	*Iestāde*	*Grāmatvedis*	*5 gadi*
Materiālo vērtību inventarizācijas akts	1	*Komisijas priekšsēdēt.*	*Komisijas priekšsēdēt.*	*Inventarizācijas laiks*	*Vadītājs*	*Komisijas priekšsēdēt.*	*__ dienas*	*Grāmatvedis*	*15 dienu laikā pēc mēneša beigām, kad veikta inventarizācija*	*Iestāde, struktūrvienība*	*Grāmatvedis*	*10 gadi*
Norēķini ar norēķinu personām												
Avansa norēķins	1	*Avansa norēķinu persona*	*Avansa norēķinu persona*	*Līdz nākamā mēneša 15.datumam*	*Iestādes vadītājs*	*Avansa norēķinu persona*	*__ dienas*	*Grāmatvedis*	*Līdz nākamā mēneša 15.datumam*	*Iestāde*	*Grāmatvedis*	*5 gadi*
Komandējuma atskaite	1	*Darbinieks, kurš bijis komandējumā*	*Darbinieks, kurš bijis komandējumā*	*3 dienas pēc atgriešanās no*	*Iestādes vadītājs*	*Darbinieks, kurš bijis komandējumā*	*__ dienas*	*Grāmatvedis*	*Līdz nākamā mēneša 15.datumam*	*Iestāde*	*Grāmatvedis*	*5 gadi*

Dokumenta nosaukums	Dokumenta sagatavošana un pārbaude				Dokumenta apstiprināšana			Dokumentu apstrāde grāmatvedībā			Nodošana arhīvā	
	Eks. sk.	Atbildīgā persona	Sagata-votājs	Sagata-vošanas termiņš	Atbildīgā persona	Iesniedz grāmatvedībā (pēc apstiprināša-nas)	Iesniegša-nas termiņš	Izpildī-tājs	Izpildes termiņš	Glabāšanas vieta	Izpildītājs	Glabā-šanas termiņš
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
				komandējuma								
Algu aprēķinu un izmaksu dokumentācija												
Darba līgums	2	*Iestādes vadītājs*	*Iestādes vadītājs*	*Līdz darba uzsākšanas dienai*	*Iestādes vadītājs*	*Iestādes vadītājs*	*Līdz darba uzsākšanas dienai*	*Grāmatvedis*	*Līdz darba uzsākšanas dienai*	*Personāla departaments*	*Grāmatvedis*	*75 gadi*
Darba laika uzskaites tabele	1	*Grāmatvedis*	*Grāmatvedis*	*Mēneša pēd. datums*	*Iestādes vadītājs*	*Grāmatvedis*	*Mēneša pēdējais datums*	*Grāmatvedis*	*Mēneša pēd. datums*	*Iestāde*	*Grāmatvedis*	*75 gadi*
Algu aprēķins (saraksti)	1	*Grāmatvedis*	*Grāmatvedis*	*Mēneša pēd. datums*	*Iestādes vadītājs*	*Grāmatvedis*	*Mēneša pēdējais datums*	*Grāmatvedis*	*Mēneša pēd. datums*	*Iestāde*	*Grāmatvedis*	*75 gadi*
Kases dokumentācija												
Kases grāmata	1	*Kasieris*	*Grāmatvedis*	*Darījuma brīdī*	*Galvenais grāmatvedis*	*Grāmatvedis*	*Dienas beigās*	*Grāmatvedis*	*Līdz nākamā mēneša 15.datumam*	*Iestāde*	*Grāmatvedis*	*10 gadi*
Kases dokumentācija	1	*Kasieris*	*Grāmatvedis*	*Darījuma brīdī*	*Galvenais grāmatvedis*	*Grāmatvedis*	*Dienas beigās*	*Grāmatvedis*	*Līdz nākamā mēneša 15.datumam*	*Iestāde*	*Grāmatvedis*	*5 gadi*

Dokumenta nosaukums	Dokumenta sagatavošana un pārbaude				Dokumenta apstiprināšana			Dokumentu apstrāde grāmatvedībā			Nodošana arhīvā	
	Eks. sk.	Atbildīgā persona	Sagata-votājs	Sagata-vošanas termiņš	Atbildīgā persona	Iesniedz grāmatvedībā (pēc apstiprināša-nas)	Iesniegša-nas termiņš	Izpildī-tājs	Izpildes termiņš	Glabāšanas vieta	Izpildītājs	Glabā-šanas termiņš
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Kases ieņēmumu un izdevumu reģistrācijas žurnāls	1	*Kasieris*	*Grāmatvedis*	*Darījuma brīdī*	*Galvenais grāmatvedis*	*Grāmatvedis*	*Darījuma brīdī*	*Grāmatvedis*	*Katru dienu*	*Iestāde*	*Grāmatvedis*	*5 gadi*
Bankas dokumentācija												
Maksājumu uzdevums	1	*Iestāde vadītājs*	*Iestādes vadītājs*	*Maksājuma diena*	*Iestādes vadītājs*	*Iestādes vadītājs*	*Maksājuma diena*	*Grāmatvedis*	*Līdz nākamā mēneša 15.datumam*	*Iestāde*	*Grāmatvedis*	*5 gadi*
Norēķinu konta izraksts	1	*Iestādes vadītājs*	*Iestādes vadītājs*	*Līdz nākamā mēneša 15.datumam*	*Iestādes vadītājs*	*Iestādes vadītājs*	*Līdz nākamā mēneša 15.datumam*	*Grāmatvedis*	*Līdz nākamā mēneša 15.datumam*	*Iestāde*	*Grāmatvedis*	*5 gadi*
Virsgrāmata un kontu apgrozījumi												
Kontu apgrozījumi	1	*Grāmatvedis*	*Grāmatvedis*	*Līdz nākamā mēneša beigām*	*Iestādes vadītājs*	*Grāmatvedis*	*Līdz nākamā mēneša beigām*	*Grāmatvedis*	*Līdz nākamā mēneša beigām*	*Iestāde*	*Grāmatvedis*	*10 gadi*
Virsgrāmata	1	*Grāmatvedis*	*Grāmatvedis*	*LR normatīvo aktu prasības*	*Iestādes vadītājs*	*Grāmatvedis*	*LR normatīvo aktu prasības*	*Grāmatvedis*	*LR normatīvo aktu prasības*	*Iestāde*	*Grāmatvedis*	*10 gadi*
Citi grāmatvedības dokumenti												

Dokumenta nosaukums	Dokumenta sagatavošana un pārbaude				Dokumenta apstiprināšana			Dokumentu apstrāde grāmatvedībā			Nodošana arhīvā	
	Eks. sk.	**Atbildīgā persona**	**Sagata-votājs**	**Sagata-vošanas termiņš**	**Atbildīgā persona**	**Iesniedz grāmatvedībā (pēc apstiprināša-nas)**	**Iesniegša-nas termiņš**	**Izpildī-tājs**	**Izpildes termiņš**	**Glabāšanas vieta**	**Izpildītājs**	**Glabā-šanas termiņš**
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**9**	**10**	**11**	**12**	**13**
Grāmatvedības izziņas	1	*Grāmatvedis*	*Grāmatvedis*	*LR normatīvo aktu prasības*	*Galvenais grāmatvedis*	*Galvenais grāmatvedis*	*LR normatīvo aktu prasības*	*Grāmatvedis*	*Pastāvīgi*	*Iestāde*	*Grāmatvedis*	*10 gadi*
Atskaites												
Mēneša un ceturkšņa atskaites	1	*Grāmatvedis*	*Grāmatvedis*	*LR normatīvo aktu prasības*	*Iestādes vadītājs*	*Grāmatvedis*	*LR normatīvo aktu prasības*	*Grāmatvedis*	*LR normatīvo aktu prasības*	*Iestāde*	*Grāmatvedis*	*10 gadi*